

การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

นางสาวประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูมิ

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2557
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITY MODEL
TO ENHANCE GLOBAL CITIZENSHIP OF THAI CHILDREN AND YOUTH

Miss Prapimparn Suvarnakuta

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Non-Formal Education

Department of Lifelong Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2014

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย
โดย	นางสาวประพิมพ์พรรณ สุวรรณภู
สาขาวิชา	การศึกษานอกระบบโรงเรียน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	ดร.สวัสดี ภูทอง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎีบัณฑิต

.....คนบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.บัญชา ชลาภิรมย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(ดร.สวัสดี ภูทอง)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาน์ โกวิทยา)

.....กรรมการ
(อาจารย์ ดร.สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.ยิ่ง กิริติบุรณะ)

ประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ : การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITY MODEL TO ENHANCE GLOBAL CITIZENSHIP OF THAI CHILDREN AND YOUTH) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร.วรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา, อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม: ดร.สวัสดี ภูทอง, 389 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยใช้ทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก 2) เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมที่ได้พัฒนาขึ้น และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ เด็กและเยาวชนในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นเยาวชนไทย จำนวน 30 คนที่อาสาสมัครเข้าร่วมตลอดกิจกรรม การดำเนินการวิจัย แบ่งเป็น 4 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 2 การออกแบบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ระยะที่ 4 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า 1. องค์ประกอบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการที่ใช้ คือ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ประเด็นปัญหาระดับโลก การใช้สื่อที่หลากหลาย การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 3) กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (2) การถาม-ตอบ (3) การเข้าใจปัญหา (4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (5) การวางแผน (6) การปฏิบัติ และ (7) การทบทวน และ 4) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับผู้อื่นต่อไป 2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นทุกด้าน ด้านความรู้ความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการยึดหลักสันติภาพและขจัดความขัดแย้ง ด้านทักษะความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการเคารพตนเองและสิ่งต่างๆ และด้านเจตคติความเป็นพลเมืองโลกผู้เรียนมีผลการเรียนรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการพร้อมรับความแตกต่าง สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3. ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน เนื้อหา ระยะเวลา กิจกรรมการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้

ภาควิชา การศึกษาตลอดชีวิต

ลายมือชื่อนิสิต

สาขาวิชา การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

ปีการศึกษา 2557

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม

5184280727 : MAJOR NON-FORMAL EDUCATION

KEYWORDS: NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITY MODEL / GLOBAL CITIZENSHIP / THAI CHILDREN AND YOUTH

PRAPIMPARN SUVARNAKUTA: DEVELOPMENT OF A NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITY MODEL TO ENHANCE GLOBAL CITIZENSHIP OF THAI CHILDREN AND YOUTH. ADVISOR: ASST. PROF.WORARAT PATHUMCHAROENWATTANA, Ph.D., CO-ADVISOR: SAWAT PHUTHONG, Ph.D., 389 pp.

The purposes of this research were to: 1) develop a non-formal education activity model based on Andragogy Theory, Neo-humanist Concepts and Global Citizenship Concepts to enhance global citizenship of Thai children and youth; 2) study the results of the developed model implementation; and 3) study the relevant factors of implementing the developed model. The samples included thirty Thai youth who volunteered to participate in all activities. The research procedure was divided into four phases: 1) analyze the problems and learning needs of enhancing global citizenship of Thai children and youth; 2) develop a non-formal education activity model to enhance global citizenship of Thai children and youth; 3) try out the model and study the results of the try-out; and 4) study the relevant factors affecting the implementation of the developed activity model.

The research findings were as follow: 1. the components of a non-formal education activity model to enhance global citizenship of Thai children and youth consisted of 1) principles: building friendly atmosphere, learning global challenges, using of multi-media, and enhancing participation/ collaborative learning; 2) purposes: to develop a non-formal education activity model to enhance global citizenship of Thai children and youth; 3) seven-step processes: step 1 enabling friendly/ relaxed atmosphere and encouraging the study participants to be more self-esteem and recognize the values of other people, step 2 questioning and answering, step 3 understanding the problems, step 4 exploring more additional information and data , step 5 Planning, step 6 implementation, step 7 reviewing, and 4) Results: Learners obtained more knowledge, skills and attitudes of global citizenship and were able to apply them with others. 2. Results of the experiment showed that the experimental group's post-test scores were higher in all three aspects: (1) knowledge of which the highest score was peaceful solutions and conflict management; (2) skills of which the highest score was self-respect; and (3) attitudes of which the highest scores were value and respect for diversity, and learning to accept difference, which was found much higher than pre-test at .05 level of significance; and 3. the factors effected the using of non-formal education activity model were learners, instructors, contents, times, learning activities, and learning environment.

Department: Lifelong Education

Student's Signature

Field of Study: Non-Formal Education

Advisor's Signature

Academic Year: 2014

Co-Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความเมตตากรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก และ ดร.สวัสดี ภูทอง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา และคำแนะนำในกระบวนการทำวิทยานิพนธ์ให้มีความถูกต้อง ตลอดจนช่วยเหลือแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยดีเสมอมา ซึ่งผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของท่านเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.อาชัญญา รัตนอุบล ที่เมตตาเป็นประธานการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนัสวาสน์ โกวิทยา อาจารย์ ดร.สุวิจิตา จรุงเกียรติกุลและ ดร.ยิ่ง กิรติบุรณะ ที่ให้เกียรติเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.รัตนา พุ่มไพศาล ผู้ให้ความรู้ในเรื่องการจัดฝึกอบรม รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล ผู้เป็นแบบอย่างของการดำเนินชีวิตในแนวทางนีโอฮิวแมนนิส และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา ผู้ให้กำลังใจคอยห่วงใย นิสิตทุกคนและให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่กรุณาตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตลอดจนอาจารย์ทุกท่าน รุ่นพี่ และเพื่อน ๆ ทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง อาจารย์ ดร.ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล อาจารย์ ดร.พรรษา เอกพรประสิทธิ์ ดร.นันทภา ปัญญารัตน์ อาจารย์ ดร.หงษ์ฟ้า ธีรวงศ์นุกูล และอาจารย์ ดร.ธนิยา กิตติสิโร ที่ช่วยเหลือซึ่งกันและกันอย่างเต็มที่ตลอดมา

ขอกราบขอบพระคุณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่สนับสนุน “ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” รุ่นที่ 18 ครั้งที่ 2/2555 กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช

ขอกราบขอบพระคุณผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ผู้เป็นแรงสนับสนุน และการช่วยเหลืออย่างเต็มที่มาโดยตลอด และขอบคุณเยาวชนอาสาสมัครที่เข้าร่วมกิจกรรมทุกท่าน

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์อัมพร สุวรรณภูมิ มารดาของผู้วิจัย และญาติพี่น้องทุกท่านที่ให้กำลังใจทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่ 1	1
บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
คำถามการวิจัย	13
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	13
ขอบเขตของการวิจัย.....	13
นิยามศัพท์	14
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	16
บทที่ 2.....	17
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17
ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	17
ตอนที่ 1 หลักการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน.....	17
ตอนที่ 2 ทฤษฎีแอนดราโกจี.....	40
ตอนที่ 3 แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส.....	53
ตอนที่ 4 แนวคิดที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก	66
ตอนที่ 5 หลักการและแนวคิดการวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงทดลอง.....	84
ตอนที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทย	90
ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	115
ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	124

บทที่ 3.....	128
วิธีดำเนินการวิจัย	128
ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการการเรียนรู้ในการส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย	130
ระยะที่ 2 การการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย	134
ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย	138
ระยะที่ 4 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้.....	142
บทที่ 4.....	145
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	145
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจี และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย.....	145
ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น	163
ตอนที่ 3 ผลของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้....	179
บทที่ 5.....	185
สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	185
ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย	185
ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น	189

ตอนที่ 3 ผลของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้....	191
ข้อเสนอแนะ.....	209
1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย.....	209
2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้.....	209
3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	210
รายการอ้างอิง	211
บรรณานุกรม.....	211
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	389

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ข้อมูลการจดทะเบียนราษฎรจากสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ เดือนธันวาคม 2556 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งหมด 64,785,909 คน มีเด็กและเยาวชน อายุไม่เกิน 25 ปี ประมาณ 22.21 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 34.27 ของประชากรทั้งหมด เป็นชาย 11,369,184 คน และเป็นหญิง 10,836,626 คน โดยเป็นกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 14,660,611 คน คิดเป็นร้อยละ 22.63 ของประชากรทั้งประเทศ และเยาวชนอายุ 18-25 ปี จำนวน 7,545,199 คน คิดเป็นร้อยละ 11.64 ของประชากรทั้งประเทศ โดยกรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่มีประชากรเด็กและเยาวชนมากที่สุดจำนวน 1,765,481 คน และจังหวัดที่มีประชากรเด็กและเยาวชนน้อยที่สุด คือ สมุทรสงคราม มีจำนวน 57,502 คน (กรมการปกครอง, 2553) จากข้อมูลดังกล่าวถือได้ว่าประชากรเด็กและเยาวชนคิดเป็น 1 ใน 3 ของประชากรทั้งประเทศ และเป็นกำลังหลักสำคัญที่ต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป ซึ่งหน่วยงานทุกระดับที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้ความสำคัญวางแผนนโยบายและดำเนินการตามระดับความรับผิดชอบ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 5.2 การพัฒนาคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน โดยประเด็นที่ควรให้ความสำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันทางสังคมให้เอื้อต่อการพัฒนาคน สร้างค่านิยมการยอมรับความแตกต่างของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวัฒนธรรมร่วมกับประชาคมโลกโดยเฉพาะประชาคมอาเซียน

นโยบายเยาวชนแห่งชาติและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว (2545-2554) ระบุว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในฐานะเป็นพลเมืองของโลก ในขณะที่วิถีชีวิตของคนในแต่ละสังคมยังคงมีความแตกต่างอยู่ จึงส่งผลกระทบต่อผู้ที่ยังปรับตัวที่จะใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง เช่น ความรู้ความสามารถของมนุษย์มีเพิ่มขึ้นอย่างกว้างขวาง ไร้ขีดจำกัด การเปิดโอกาสให้ทุกคนได้รับความเสมอภาคที่จะพัฒนาตนเองให้เต็มศักยภาพภายใต้กรอบแห่งวัฒนธรรมและประเพณีของตน การมีเสรีภาพที่จะเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายในด้านสิทธิมนุษยชน เงื่อนไขทางเศรษฐกิจการค้าใหม่ที่เชื่อมโยงกันทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลกได้นำไปสู่ความร่วมมือและการแข่งขัน ตลอดจนความสบายที่เป็นมาตรฐานสากล ในทางกลับกันกระแส โลกาภิวัตน์อาจเป็นโทษต่อผู้ที่ไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วจนตนเป็นเหยื่อของการ

เปลี่ยนแปลงครั้งนี้ได้ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้ส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนทั้งเจตคติและพฤติกรรม (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2552)

(ประยุทธ์ จันทร์โอชา, 2557) กล่าวว่า ปัจจุบันโลกมีความเจริญและก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การสื่อสาร และนวัตกรรมทางปัญญา ความรู้จะเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต เด็กและเยาวชนจึงต้องปรับตัวให้ทันสถานการณ์ต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียนหมั่นหาความรู้เพิ่มเติมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนเพื่อเพิ่มพูนความรู้ เปิดโลก เปิดวิสัยทัศน์ รู้สิทธิหน้าที่ของตน คิดเป็น มีเหตุผล และมีคุณธรรมจริยธรรม

(วิจารณ์ พานิช, 2555) กล่าวถึง ทักษะเพื่อการดำเนินชีวิตในศตวรรษที่ 21 ว่าสาระวิชาหลักไม่เพียงพอสำหรับการเรียนรู้ ควรเป็นการเรียนจากการค้นคว้าเองของศิษย์ โดยครูช่วยแนะนำ และช่วยออกแบบกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ และเน้นว่าควรส่งเสริมความเข้าใจเนื้อหาในระดับสูงขึ้นโดยการเลือกหัวข้อที่ควรเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เข้าไปด้วย ได้แก่ หัวข้อ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ใช้ทักษะเพื่อทำความเข้าใจประเด็นที่อยู่ในความสนใจของโลก เรียนรู้และการทำงานอย่างร่วมมือกับบุคคลที่แตกต่างกันด้านวัฒนธรรม ศาสนา และวิถีชีวิต ด้วยจิตวิญญาณที่แสดงความเคารพและสามารถสนทนาได้ทั้งในบริบทของเรื่องส่วนตัว การงาน และชุมชน สามารถเข้าใจชาติและวัฒนธรรมอื่น ๆ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาต่าง ๆ ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ หัวข้อความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ หัวข้อความรู้ด้านการเป็นพลเมืองที่ดี หัวข้อความรู้ด้านสุขภาพ หัวข้อความรู้และหัวข้อด้านสิ่งแวดล้อม

กระทรวงศึกษาธิการตระหนักความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบัน พยายามพัฒนาหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีความหลากหลายเพื่อให้เกิดความครอบคลุมในด้านความสามารถด้านภาษา ความเป็นพลเมืองโลก ชั้นดีธรรมและพลเมืองศึกษา สาระโดยสังเขปของหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับความเป็นพลเมืองโลก คือ สาระการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลก ได้บรรจุไว้ในหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานมาโดยตลอด ในหลักสูตรการจัดการศึกษา พ.ศ. 2503 ใช้ชื่อว่า วิชาหน้าที่พลเมือง ในหลักสูตรการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 และหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้ระบุไว้ในกลุ่มสาระวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในสาระวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำรงชีวิตในสังคม โดยกำหนดให้พัฒนาผู้เรียนให้เป็น ผู้มีความรู้ ความเข้าใจ ระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธาและธำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม ธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข ต่อมาได้ปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาให้สามารถพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีสมรรถนะในการแข่งขัน มีคุณภาพสูงขึ้น รู้จักเลือกที่จะรับกระแสของ

วัฒนธรรมต่างชาติ ปลูกจิตสำนึกและความภาคภูมิใจในความเป็นคนไทย รวมถึงการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ทันต่อสภาวะการณ์โลก การจัดการศึกษาในปลายปี พ.ศ. 2552 จึงได้เริ่มดำเนินการพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลขึ้น

โรงเรียนมาตรฐานสากล (World-Class Standard School) หมายถึง โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (Learner Profile) เทียบเคียงมาตรฐานสากล (World-Class Standard) ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World citizen) พัฒนาระดับคุณภาพจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามมาตรฐานสากลเป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ คือ การจัดการศึกษาให้คนในชาติเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO โดยในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้มีการพัฒนาและใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียนได้ เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองของชาติ และ เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลโลก (มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคนไทย ที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่จัดให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ พุทธศักราช 2555 สรุปได้ ดังนี้ นโยบายข้อที่ 1 ในจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสำหรับเยาวชนทุกคน สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงาน กศน.) ได้จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย และการศึกษาเพื่ออาชีพ และนโยบายข้อ 2 ในการฝึกนักศึกษาไทยให้เป็นมืออาชีพ โดยกำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนเติบโตเป็นพลเมืองโลกที่ทันสมัย มีทักษะความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้ และอยู่ร่วมกันเป็นสังคมบนฐานความรู้ซึ่งการศึกษานอกระบบ (กศน.) จัดการศึกษาไว้ในสาระการพัฒนาสังคม

กิจกรรมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

1. กิจกรรมการศึกษา กศน. ขั้นพื้นฐาน เป็นกิจกรรมที่เน้นจัดการเรียนรู้ การบริการความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต และเพื่อการศึกษาต่อแบบมีระดับชั้น โดยมีหลักสูตรการเรียนรู้ มีการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนชัดเจน แบ่งเป็นการส่งเสริมการเรียนรู้หนังสือการจัดการศึกษา กศน. พื้นฐานระดับประถม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย รวมทั้งการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (คอมพิวเตอร์)

2. กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง เป็นการจัดการศึกษาที่ต่อเนื่องจากการศึกษาแบบมีระดับชั้น เพื่อให้ผู้เรียนหรือผู้รับบริการเกิดทักษะความรู้ ในการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพและการพัฒนาตนเอง ซึ่งมีกิจกรรมดังนี้ กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะชีวิต กิจกรรมการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมและชุมชน

3. กิจกรรมการเทียบโอนผลการเรียน ความรู้ และประสบการณ์ เป็นบริการที่ส่งเสริมให้ผู้ที่ออกกลางคันจากสถานศึกษาในระบบนำความรู้มาเทียบโอนได้ๆ หรือผู้รับบริการกิจกรรม หรือหลักสูตรกศน. อื่น ๆ นำมาเทียบโอนประสบการณ์ให้ได้ระดับชั้น หรือประกาศเกียรติบัตรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด

4. กิจกรรมศึกษาตามอัธยาศัย เป็นกิจกรรมที่จัดไว้บริการผู้ที่สนใจและต้องการศึกษาค้นคว้าความรู้ ข่าวสาร ข้อมูล ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ตลอดจนความรู้ที่เป็นภูมิปัญญาต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน ดังนี้ ห้องสมุดประชาชน ศูนย์การเรียนรู้ชุมชน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น กิจกรรมการศึกษาชุมชนอื่น ๆ

จากรายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2555 กล่าวถึงการเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชนไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ว่ากระทรวงศึกษาธิการซึ่งเป็นกระทรวงหลักที่มีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชนโดยตรงมีแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการเพื่อดำเนินงานภายในปี พ.ศ. 2555 - 2558 เพื่อรองรับการเป็นประชาคมอาเซียน โดยเน้นที่การให้ความสำคัญกับการศึกษา การลงทุนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การส่งเสริมการจ้างงานที่เหมาะสม และการส่งเสริมเทคโนโลยีสารสนเทศ กระทรวงอื่น ๆ ได้แก่ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการต่างประเทศต่างมีแผนงานที่เกี่ยวข้องในด้านการเตรียมความพร้อมเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์และการศึกษาหลายชิ้นสะท้อนให้เห็นถึงความไม่พร้อมของไทยในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านทรัพยากรมนุษย์ซึ่งยังขาดความพร้อมในด้านทักษะภาษาอังกฤษ ความตระหนักรู้ถึงการเป็นประชาคมอาเซียน ความชัดเจนในการปลูกฝังค่านิยมและความรับผิดชอบต่อตัวเอง ชุมชน และประเทศชาติ ฯลฯ ตามตารางการวิเคราะห์ความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเด็กและเยาวชน (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2552)

ประเด็น	ความพร้อม	ความไม่พร้อม
ทรัพยากรมนุษย์	1. มีทักษะฝีมือ 2. ภาคบริการมีจิตใการให้บริการ (Service Mind and Hospitality)	1. ทักษะภาษาอังกฤษ 2. กำลังฝีมือแรงงาน 3. ความตระหนักรู้ถึงการเป็นประชาคมอาเซียน 4. ความชัดเจนในการปลูกฝังค่านิยมและความรับผิดชอบต่อตัวเอง ชุมชน และประเทศชาติ
ประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย	การสร้างเชื่อมั่นในระบบกฎหมายและกระบวนการยุติธรรม	1. การบังคับใช้กฎหมาย คุ้มครองเด็ก เยาวชน คนพิการ และสตรี อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ประสิทธิภาพของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย 3 . ระบบตรวจสอบภายใน
ภัยพิบัติ	ความร่วมมือทหารกับพลเรือนในการจัดการภัยพิบัติ สถานการณ์ฉุกเฉิน และ การให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม	การบริหารจัดการและบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการภัยพิบัติ
ความร่วมมือและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ		1. การคุ้มครองสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน (แรงงานต่างด้าวผู้อพยพลี้ภัย) 2. การปฏิบัติต่อคนต่างด้าวแม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม แต่ยังไม่เป็นไปตามพันธกรณีการอำนวยความสะดวกยังไม่เท่าที่ควร 3. การพัฒนากฎหมายให้

ประเด็น	ความพร้อม	ความไม่พร้อม
		สอดคล้องกับพันธกรณีอาเซียน เช่น เงื่อนไขเรื่องสัญชาติ

ที่มา เอกสารประกอบการประชุมเชิงปฏิบัติการการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2558 ครั้งที่ 2

วันที่ 24 ตุลาคม 2555 ณ ห้องประชุม 501 ตึกบัญชาการ ทำเนียบรัฐบาล

จากปัญหาข้างต้น มีสาเหตุมาจากการและจากหลากหลายกลุ่มบุคคล ตัวเด็กและเยาวชนเอง ก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่เป็นสาเหตุก่อให้เกิดปัญหาดังกล่าวเช่นกัน ซึ่งสามารถแก้ไขได้ด้วยการให้การศึกษา ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ที่จะช่วยให้เกิดความเข้าใจในหน้าที่และบทบาทสำหรับการปฏิบัติ ต่อตนเองและปฏิบัติต่อผู้อื่น ซึ่งพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง สมาชิกของสังคมที่มีอิสรภาพ (Liberty) และพึ่งตนเองได้ (independent) ใช้สิทธิเสรีภาพโดยควบคู่กับความรับผิดชอบ เคารพ สิทธิเสรีภาพของผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพหลักความเสมอภาค เคารพกติกา ไม่แก้ปัญหาคด้วย ความรุนแรง ตระหนักว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ร่วมรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตสาธารณะ และ กระตือรือร้นที่จะรับผิดชอบหรือร่วมขับเคลื่อนสังคม และแก้ปัญหาสังคมในระดับ ต่าง ๆ ตั้งแต่ใน ครอบครัว ชุมชน จนถึงระดับประเทศ ระดับอาเซียน และระดับประชาคมโลก (สำนักงานเลขาธิการ สภาการศึกษา, 2553)

สำหรับประเทศไทยนั้น ถึงแม้จะเคยมี “วิชาหน้าที่พลเมือง” เป็นวิชาเฉพาะในหลักสูตร การศึกษาพื้นฐานที่นักเรียนทุกคนต้องเรียน แต่ “วิชาหน้าที่พลเมือง” ได้ถูกลดความสำคัญให้เหลือ เพียงเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเท่านั้น และเป็นวิชาที่แทบไม่ได้มีผลอะไรกับ การเรียนต่อหรือการเข้ามหาวิทยาลัย ทำให้ผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้เรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียน ไม่ได้ให้ ความสำคัญและขาดการพัฒนาให้เหมาะสมกับยุคสมัย นอกจากนี้ เนื้อหาตามที่หลักสูตรกำหนดก็ เป็นวิชาการมาก อีกทั้งยากเกินไปสำหรับนักเรียน วิชาหน้าที่พลเมืองจึงกลายเป็นวิชาที่น่าเบื่อ และ ทำให้การศึกษาขั้นพื้นฐานของชาติไม่สามารถสร้างเด็กและเยาวชน ให้เป็น “พลเมือง” ให้กับประเทศ ไทยได้ หลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนเน้นความรู้ภาคทฤษฎี และวิธีการบรรยาย ทั้ง ๆ ที่ ความเป็นพลเมือง คือ การเคารพตนเอง เคารพผู้อื่น เคารพกติกา และมีความรับผิดชอบต่อสังคม ฯลฯ และการได้มาซึ่งคุณลักษณะดังกล่าว ต้องจัดการเรียนการสอนแบบคิด วิเคราะห์ ฝึกฝน ผ่าน กิจกรรมเชิงกระบวนการเรียนรู้ของกลุ่มร่วมกัน พัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง การแลกเปลี่ยน เรียนรู้ เพื่อให้เกิดความรู้สึก ความผูกพันฉันมิตร และเข้าไปสัมผัสความจริงในชุมชน ในสังคม ใน ส่วนของครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่นั้น ส่วนใหญ่ยังขาดจิตสำนึกในการพัฒนาตนเองเพื่อความเป็นพลเมือง จึงขาดความเข้าใจและขาดทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่สร้างความเป็นพลเมือง เช่น ขาดทักษะ ในการสร้างแรงบันดาลใจและทักษะการพัฒนาความสัมพันธ์ในชั้นเรียนที่เกื้อกูล ขาดทักษะในการจัด

กิจวัตรประจำวันที่สร้างจิตสาธารณะ การเสียสละ และรับผิดชอบต่อส่วนรวม อีกทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนก็ไม่เหมาะสม ไม่เพียงพอสำหรับกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2545)

ปัจจุบันความรู้ความเข้าใจเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนซึ่งสัมพันธ์กับการสร้างความเป็นพลเมืองโดยตรงนั้น เท่าที่ปรากฏในสถานศึกษาเป็นแต่เพียงการเลือกตั้งสภานักเรียน ทั้ง ๆ ที่ประชาธิปไตยเป็นเรื่องของวิถีชีวิต การอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนั้น โรงเรียนส่วนใหญ่ ครู คือ ผู้มีอำนาจและใช้อำนาจ ส่วนนักเรียนมีหน้าที่ต้องทำตามเท่านั้น ทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่ในประเทศไทยไม่ประสบความสำเร็จในการพัฒนา “ประชาธิปไตยในโรงเรียน” และไม่สามารถใช้วิชา “หน้าที่พลเมือง” เป็นเครื่องมือในการสร้างพลเมืองที่สามารถคิดได้ว่าอะไรควรไม่ควร และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคมให้กับประเทศไทยได้ วัฒนธรรมการทำงานของหน่วยงานที่จัดการศึกษาและบุคลากรในกระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานในระบอบราชการแทบทั้งหมด มักจะเน้นการบริหารงานในแนวตั้งหรือสั่งการจากข้างบนลงข้างล่างแต่เพียงอย่างเดียว เริ่มตั้งแต่กระทรวงไปจนถึงเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน และครู โดยมีนักเรียนอยู่ลำดับสุดท้ายของแนวตั้ง ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการสร้าง “พลเมือง” และการเรียนรู้ประชาธิปไตยในโรงเรียน เพราะประชาธิปไตยเป็นเรื่องของวิถีชีวิตในการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยเคารพกติกาและเคารพซึ่งกันและกัน ไม่ใช่เพียงแค่ความรู้ความจำตามตำรา การใช้กระบวนการอำนาจนิยมย่อมไม่ทำให้เกิดการเรียนรู้วิถีชีวิตของการเป็นพลเมืองขึ้นมาได้ ครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และผู้ใหญ่ในสังคมมักใช้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เคารพศักดิ์ศรีผู้อ่อนอาวุโส และไม่เป็นต้นแบบความเป็นพลเมือง ทำให้เด็กและเยาวชนขาดผู้นำที่สร้างแรงบันดาลใจ จึงทำให้วิถีชีวิตครอบครัวไทย นอกจากไม่สอดคล้องกับความเป็นประชาธิปไตยแล้ว ยังหลงลืมการบ่มเพาะ “ต้นกล้าแห่งความเป็นพลเมือง” ให้กับเด็ก ๆ อีกด้วย หาก “สังคมพลเมือง” คือ สังคมที่สมาชิกเคารพกติกาและร่วมกันขับเคลื่อน ดูแล แก้ไขเสมือนชุมชน สังคม ประเทศชาติ คือ ครอบครัวของเขาเอง สังคมไทยในวันนี้ยังต้องใช้เวลาในการเดินทางอีกระยะหนึ่งเพื่อก้าวสู่ “สังคมพลเมือง” และอุปสรรคที่สำคัญก็คือ ผู้ใหญ่ส่วนหนึ่งยังขาดความกระตือรือร้นในการขับเคลื่อนและร่วมกันดูแลแก้ไขสังคม รวมถึงการไม่เคารพกติกา ไม่เคารพสิทธิผู้อื่น และถูกครอบงำด้วยระบบอุปถัมภ์ ทำให้เด็กและเยาวชนขาดกระบวนการทางสังคมมาช่วยหล่อหลอม “ความเป็นพลเมือง” รวมถึงแบบอย่าง “ความเป็นพลเมือง” เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชนก็ยังไม่เห็นเป็นที่ประจักษ์ แม้สื่อมวลชนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและค่านิยมของผู้คนในสังคม โดยเฉพาะกับเด็กและเยาวชน แต่สื่อมวลชนของไทยก็ไม่ต่างจากคนไทยวิชาชีพอื่น ๆ ที่เติบโตมาจากบ้านหลอมเดียวกัน ซึ่งรวมถึงความเข้าใจเรื่อง “พลเมือง” ของสื่อด้วย และบางสื่อก็ใช้สิทธิเสรีภาพที่ไม่รับผิดชอบต่อสังคมให้ประชาชนได้เห็นอยู่เนืองๆ ทำให้บทบาทของสื่อซึ่งมีพลังต่อการเปลี่ยนแปลงสังคม ไม่สามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองได้อย่างแท้จริง

ซึ่งจำเป็นต้องเพิ่มศักยภาพของสื่อในมิติดังกล่าวเช่นเดียวกับองค์กรอื่น ๆ ในสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

ในปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองได้มีการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นทรศนะที่กว้างไกลออกไปจากเดิม เนื่องจากสภาพการณ์ของโลกในทศวรรษที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และความเป็นโลกาภิวัตน์ทำให้โลกแคบเข้า พลเมืองในประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากขึ้น มีการพึ่งพาอาศัยกันมากขึ้น มีความเห็นอกเห็นใจกันมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันโลกก็ยังมีการแข่งขันต่อสู้ เอารัดเอาเปรียบต่อกัน มีความไม่เข้าใจกัน สภาพความสัมพันธ์ของพลเมืองในประเทศและภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก จึงมีทั้งความร่วมมือช่วยเหลือกัน และมีความขัดแย้งในเวลาเดียวกัน ลักษณะของโลกดังกล่าว จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกมากยิ่งขึ้น การเป็นพลเมืองดีจึงมิใช่เป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่เท่านั้น แต่ควรมุ่งพัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองดีของโลกด้วย (สิริวรรณ ศรีพหล, 2551)

แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก เป็นการประยุกต์จากแนวคิดการเป็นพลเมืองดีของประเทศสู่ระดับโลก (Falk, 1994); (Byers, 2005); (Allen, 2008) โดยมีผู้ให้นิยามของความเป็นพลเมืองโลกไว้หลากหลายทัศนะ อย่างเช่น (Hendershot 2009) and Sperandio กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลกคือ บุคคลที่มีบทบาท/หน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม เปิดใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมอื่น ด้วยความเคารพไม่ตัดสินไปตามกระแสด้วยการแสวงหาความรู้และความเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ และมีความสามารถในการตระหนักรู้ไม่เพียงแต่มีความตระหนักในตนเองแต่ยังตระหนักเชื่อมโยงถึงปัญหาระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก และผลกระทบของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งบนโลก

(สิริวรรณ ศรีพหล, 2545) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก นอกเหนือจากการเป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่

(Ingebritsen, 2007) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก คือ การที่พวกเขาเข้าใจ และเคารพในการเรียนรู้จากความแตกต่างทางวัฒนธรรม พวกเขาตระหนักถึงการเชื่อมโยงกันและความไม่เสมอภาคที่กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตในโลก และพวกเขาคิดและมีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นสมาชิกของโลก และชุมชนท้องถิ่น รวมถึง 1) มีความรู้ใหม่ออย่างน้อย 1 ภาษาและ 1 วัฒนธรรม 2) การตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกันในสังคม 3) การเคารพสถานที่และวัฒนธรรมอื่น และ 4) ความรู้ในการวิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นและปัญหาข้ามประเทศ เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน

(Stevens, 2006) and Campbell กล่าวว่า พลเมืองโลก คือ ประชาชนผู้ซึ่งตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างท้องถิ่นและระดับโลกซึ่งเขาจะค้นหาให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นไปสู่ระดับนานาชาติ เช่น รูปแบบการใช้ทรัพยากรบนพื้นฐานการขัดแย้งพลเมืองโลกจะค้นหาข้อมูลภายใน

โลกที่พวกเขาสามารถทำให้ดีขึ้นตามหลักจรรยาและรับผิดชอบในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) ที่ว่า ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบัน การมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

จากคำนิยามของนักการศึกษาดังกล่าว การพัฒนาให้บุคคลไปสู่การเป็นพลเมืองโลกนั้นต้องประกอบไปด้วยคุณลักษณะหลากหลายประการ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะพลเมืองโลก พบว่า มีนักการศึกษาหลายท่านที่ให้คำนิยามถึงคุณลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ดังเช่นคุณลักษณะของพลเมืองโลกของ (Oxfam, 2006b) ที่ได้เสนอคุณลักษณะพลเมืองโลก คือ บุคคลที่ตระหนักถึงโลกในมุมที่กว้างขึ้นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของคือเป็นชาวโลก เคารพและให้คุณค่าในความหลากหลาย เข้าใจว่าโลกจะดำเนินไปอย่างไร มีการใช้ความรุนแรงด้วยความอยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับโลก ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความยั่งยืนในโลก รับผิดชอบต่อสิ่งที่พวกเขากระทำ

(Quittner, 2008) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของเยาวชนในสังคมโลก ควรมีดังนี้ 1) มีความตระหนักรู้ในความเป็นไปของสังคมที่กว้างไกลกว่าที่อาศัยอยู่ และมีความรู้สึกร่วมเป็นสมาชิกของสังคมโลก 2) พร้อมรับผิดชอบต่อผลที่สืบเนื่องจากการกระทำของตนเอง 3) เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ 4) พร้อมที่จะร่วมสร้างสรรค์อนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นไปในแนวทางเดียวกันกับ (Quisumbing, 2002.) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของเยาวชนในสังคมโลก ควรมีดังนี้ 1) มีความสามารถที่จะมองและมีวิธีการแก้ปัญหาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลกได้ 2) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะเพื่อนร่วมงานและจะต้อง รับผิดชอบต่อโดยมีบทบาทหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม 3) มีความสามารถในการที่จะเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ และคิดอย่างเป็นระบบ 5) มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งในลักษณะที่ปราศจากความรุนแรง 6) มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตบางส่วนของชีวิตและนิสัยการบริโภคในการปกป้องสภาพแวดล้อม 7) มีความสามารถในการที่จะแสดงความรู้สึก เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี ชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ และ 8) มีความเต็มใจและความสามารถในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ (สิริวรรณ ศรีพหล, 2551) ยังกล่าวว่า ลักษณะความเป็นพลโลก หมายถึง คุณลักษณะของบุคคลที่มีความเข้าใจและยอมรับพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ มองโลกในด้านต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจ มีแนวคิดและเจตคติที่ถูกต้องในเรื่องการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติในแง่ความสัมพันธ์และการพึ่งพาอาศัย

ซึ่งกันและกัน ยอมรับและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในแง่ของความร่วมมือและการติดต่อสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเต็มใจในการแก้ไขความขัดแย้งอย่างสันติวิธีทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก ผู้วิจัยได้สังเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองโลกจากนักวิชาการเพื่อใช้เป็นกรอบในการกำหนดจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาให้เด็กและเยาวชนไทยไปสู่การเป็นพลเมืองโลกที่ดี โดยกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้การเป็นพลเมืองโลกแบ่งออกเป็นการพัฒนา 3 ด้าน คือ ความรู้และความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ ดังนี้ 1) มีความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง 2) มีทักษะในเรื่องเกี่ยวกับการคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และการตัดสินใจในดำเนินการร่วมกันและต่อต้าน/ความขัดแย้ง 3) มีคุณค่าและทัศนคติในเรื่องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อผู้อื่นเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองโลกที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาคุณลักษณะของเด็กและเยาวชน ซึ่งการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติเพื่อการเป็นพลเมืองโลกที่ดีนั้น จำเป็นต้องให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชน โดยที่การศึกษาในระบบไม่สามารถจัดการศึกษาเกี่ยวกับการเป็นพลเมืองโลกได้อย่างเพียงพออันเนื่องมาจากสาเหตุดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้น การศึกษานอกระบบ โรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญที่ต้องจัดการศึกษาเพื่อเติมเต็มและแก้ไขปัญหานั้น ดังที่กล่าวไว้ว่า การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545, 2545) ซึ่งการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถออกแบบเนื้อหาและกิจกรรมให้สอดคล้องกับเป้าหมายได้ อันนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนรู้นั้น แอนดราโกจี (Andragogy) เป็นทฤษฎีการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน คำว่า Andragogy เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คำว่า andr- หมายถึง man หรือคน ไม่ได้หมายถึงเด็กหรือผู้ใหญ่ เป็นทฤษฎีที่ (M.S. Knowles, 1980) ได้เสนอไว้ว่า เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ยึดปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเนื้อหาเน้นการพัฒนาศักยภาพพระดับบุคคลและกลุ่ม เทคนิคการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้ใหญ่ได้สำรวจความต้องการของตนเองวางเป้าหมายของตนเอง มีส่วนรับผิดชอบจัดประสบการณ์รวมทั้งประเมินการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนรากฐานหลักการและความเชื่อ 4 ประการ คือ 1) ผู้ใหญ่มี มโนทัศน์

รับรู้ต่อตนเองจากพึ่งพาผู้อื่นเป็นผู้ชี้แนะตนเอง 2) ผู้ใหญ่จะสะสมประสบการณ์ความรู้ นับเป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่า เปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นประสบการณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่หลายประการ 3) มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อมีความต้องการนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง ทั้งในครอบครัวและการทำงาน และ 4) มีแนวโน้มต่อการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ทันทีโดยเร็ว มองเห็นคุณค่าของเวลา ยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นผลที่เกิดจากทฤษฎีและมโนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เน้นการสอนซึ่งใช้กับเด็กมาเป็นจุดเน้นที่การเรียนรู้ให้เห็นว่าผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการศึกษาในผู้ใหญ่เน้นให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้แทนที่จะมุ่งไปที่วิธีการสอนเหมือนเด็ก ๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมไม่ว่าเป็นด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญาของผู้ใหญ่ หลักความต้องการในขั้นพื้นฐานในแต่ละคน หลักของการเสริมแรงทั้งทางด้านบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ส่วนด้านลบ เช่น การลงโทษ เป็นต้น และหลักในการรับรู้โดยผ่านอวัยวะสัมผัสโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่ในการแปรความหมายสิ่งที่สัมผัสและรับรู้ออกมาได้ว่าเป็นสิ่งใด มีความหมายอย่างไร โดยแนวคิด Andragogy นี้สามารถนำมาออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยให้เป็นพลเมืองโลก ตามกระบวนการเรียนการสอนของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้

นอกจากการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นพลเมืองโลกตามกระบวนการเรียนการสอนของ Knowles (1980) แล้ว ยังสอดคล้องกับปรัชญามนุษยนิยมแนวใหม่ หรือที่เรียกว่า นีโอฮิวแมนนิส ซึ่งเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการพัฒนา “คน” และ “คุณภาพของคน” ให้สมบูรณ์แบบที่สุด และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ยังเป็นแนวคิดด้านการศึกษาแบบใหม่ที่ช่วยพัฒนาคนอย่างแท้จริง เนื่องจากเป็นการให้การศึกษาที่มีความแตกต่างจากการศึกษาทั่ว ๆ ไป ที่มักจะมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ด้านวิชาการหรือวิชาชีพต่าง ๆ และมีการพัฒนาเฉพาะร่างกายและจิตใจระดับแรก ๆ เช่น จิตสำนึกเท่านั้น แต่การศึกษาแบบใหม่จะมุ่งพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านวิชาชีพ วิชาการ และในทุก ๆ ส่วนประกอบชีวิตของผู้เรียน จึงเรียกการศึกษาแบบนี้โอฮิวแมนนิสได้อีกอย่างหนึ่งว่า การศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545)

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีเป้าหมายในการพัฒนามนุษย์และสังคม ด้วยการพัฒนาตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ และถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี ที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่มาสู่วิธีการดำเนินชีวิต เพื่อการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามส่วนรวมต่อไป โดยเป้าหมายของการพัฒนามนุษย์ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ได้แก่ 1) การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง 2) มีจิตใจที่มั่นคง สามารถควบคุมความคิดและการกระทำของตนเองได้ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และมีการเห็นคุณค่าใน

ตนเอง 3) มีจิตใจที่พัฒนาขั้นสูงสุด คือ มีความรักความเมตตาหรือความรักไร้จำแนก และมีความรู้ด้านวิชาชีพ วิชาการ (ศตพร วิไลรัตน์, 2532) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้คนเราย้อนกลับมาศึกษาตัวเอง เพื่อพัฒนาและนำจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึกมาสร้างความสำเร็จและความสุขให้กับชีวิตตนเองและผู้อื่น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2550)

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมีเป้าหมายในการพัฒนามนุษย์และสังคม ด้วยการพัฒนาตนเองทั้งทางร่างกายและจิตใจ และถ่ายทอดความรู้สึที่ดี ที่เต็มไปด้วยความรักความเมตตาที่ยิ่งใหม่มาสู่วิธีการดำเนินชีวิต เพื่อการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามส่วนรวมต่อไป โดยเป้าหมายของการพัฒนามนุษย์ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ได้แก่ 1) การมีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง 2) มีจิตใจที่มั่นคง สามารถควบคุมความคิดและการกระทำของตนเองได้ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ และมีการเห็นคุณค่าในตนเอง 3) มีจิตใจที่พัฒนาขั้นสูงสุด คือ มีความรักความเมตตาหรือความรักไร้จำแนก และมีความรู้ด้านวิชาชีพ วิชาการ (ศตพร วิไลรัตน์, 2532) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้คนเราย้อนกลับมาศึกษาตัวเอง เพื่อพัฒนาและนำจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึกมาสร้างความสำเร็จและความสุขให้กับชีวิตตนเองและผู้อื่น (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2535) โดยแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นกระบวนการในการพัฒนาบุคคลที่ช่วยส่งเสริมให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยการพัฒนาที่เริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกฝนทั้งในส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาเป็นแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนได้มีความเป็นพลเมืองโลกต่อไป

จากปัญหา แนวคิด และทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เห็นได้ว่าทั้งกระบวนการเรียนการสอนของ Knowles (1980) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และความพลเมืองโลก มีเนื้อหาที่สอดคล้องไปในทำนองเดียวกัน ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยใช้กระบวนการเรียนการสอนของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้ ดำเนินกิจกรรมโดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสด้วยการฝึกปฏิบัติและฝึกฝนทั้งในส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม

จากเหตุผลและปัญหาดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยตั้งใจพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ผ่านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ผู้วิจัยออกแบบโดยใช้แนวคิดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และเนื้อหาการเรียนรู้สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าหลังจากที่เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว สามารถ

เป็นแบบอย่างให้แก่เด็กและเยาวชนอื่นได้ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน สังคม ประเทศชาติ และโลกสืบไป

คำถามการวิจัย

1. รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยมีลักษณะเป็นอย่างไร
2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยเป็นอย่างไร
3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้มีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย
2. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตที่จะทำการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน คือ ขอบเขตด้านประชากร และขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากร คือ เด็กและเยาวชนไทยอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 22.21 ล้านคน (กรมการปกครอง, 2553)

2. ขอบเขตด้านเนื้อหาสาระ การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.1 ตามกระบวนการเรียนการสอนทฤษฎีแอนดราโกจี ของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้

2.2 ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและการฝึกฝน การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติเป็นกลุ่ม

2.3 เนื้อหาสาระการเป็นพลเมืองโลกซึ่งผู้วิจัยสังเคราะห์จากหน่วยงาน นักวิชาการหลายท่าน ที่ได้ให้ความคิดเห็นไว้สามารถแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้คือ 1) มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง 2) มีทักษะในเรื่องเกี่ยวกับการคิดเชิงวิเคราะห์ วิพากษ์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และการตัดสินใจในดำเนินการร่วมกันและต่อต้าน/ความขัดแย้ง 3) มีคุณค่าและทัศนคติในเรื่องเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

นิยามศัพท์

รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง แบบหรือโครงสร้างที่เกี่ยวกับการดำเนินงานกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) ผลที่ได้รับ

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้ แบ่งเป็น 1) กิจกรรมการศึกษา กศน. ขั้นพื้นฐาน 2) กิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง 3) กิจกรรมการเทียบโอนผลการเรียน และ 4) กิจกรรมศึกษาตามอัธยาศัย

การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง การปรับปรุงแก้ไขให้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ดีขึ้น มีคุณภาพมากขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีระบบ คือ การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ในการสร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน แล้วนำไปทดลองและปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น

กระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กและเยาวชนในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

เพื่อส่งเสริมการเป็นพลเมืองโลกตามกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจีของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส หมายถึง แนวคิดที่ใช้ในการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนไทยพัฒนาตนเอง เพื่อการมีเจตคติเชิงบวกและเห็นคุณค่าในตนเอง การพัฒนาคลื่นสมอง และการปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและการฝึกฝน การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติเป็นกลุ่ม การจูงใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนไทยในการตระหนักถึงโลกในมุมที่กว้างขึ้นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของคือเป็นชาวโลกทั้งสามด้าน ได้แก่ 1) มีความรู้ในการยึดหลักสันติภาพและขจัดความขัดแย้ง 2) มีทักษะในการพร้อมรับความแตกต่าง และ 3) มีคุณค่าและทัศนคติในเรื่องเกี่ยวกับเคารพตนเองและสิ่งต่าง ๆ และเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย

ความรู้การเป็นพลเมืองโลก หมายถึง ความสามารถในการจดจำเข้าใจ และการนำไปใช้ในเรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก หมายถึง ความสามารถรับรู้ในสิ่งที่จะต้องปฏิบัติและมีความพร้อมในเรื่องเกี่ยวกับการคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก หมายถึง ความสามารถในการรับรู้ ยอมรับความคิดเห็น เต็มใจเห็นคุณค่าในเรื่องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

เด็กและเยาวชนไทย หมายถึง เด็กและเยาวชนไทยอายุไม่เกิน 25 ปี ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทย

ปัจจัย หมายถึง สิ่งที่ส่งผลต่อการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่สร้างขึ้นไปได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. การวิจัยนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อออกแบบรูปแบบกิจกรรมให้ตรงตามสภาพปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้จากการนำผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้

3. การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้ ซึ่งหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสามารถนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในการปรับปรุงให้เหมาะสมในการพัฒนาผู้เรียนได้

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ตอนที่ 1 หลักการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตอนที่ 2 ทฤษฎีแอนดราโกจี

ตอนที่ 3 แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 5 หลักการและแนวคิดการวิจัยและพัฒนา และการวิจัยเชิงทดลอง

ตอนที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทย

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 หลักการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้หลายประเด็น ดังต่อไปนี้ 1) ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2) รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน 3) ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน 4) แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

1.1 ความหมายการศึกษานอกระบบโรงเรียน

การศึกษานอกระบบโรงเรียน มีความหมายครอบคลุมถึงมวลประสบการณ์การเรียนรู้ทุกชนิดที่บุคคลได้รับการเรียนรู้ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ตามธรรมชาติ การเรียนรู้จากสังคม และการเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมการศึกษาที่จัดขึ้น นอกเหนือไปจากการศึกษาในโรงเรียนตามปกติ ซึ่งกิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นนี้เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีได้อยู่ในระบบโรงเรียนปกติ ได้มีโอกาสแสวงหาความรู้เพื่อมุ่งแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ฝึกอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาความรู้เฉพาะเรื่อง โดยความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้มีนักการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนไว้ในลักษณะคล้ายคลึงกัน คือ เป็นการศึกษาที่มี

ลักษณะยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร เวลา และสถานที่เรียน โดยจะยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2540), ผู้ทรงคุณวุฒิและนักการศึกษาได้ให้คำนิยามของการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้

(อุ้นตา นพคุณ, 2546) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าหมายถึง กิจกรรมหรือ โครงการใด ๆ ที่สถาบันต่าง ๆ ในสังคมจัดขึ้น โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์ที่จะให้การ เรียนรู้แก่ประชาชนที่สามารถกำหนดเป้าหมายได้ ผู้รับการเรียนรู้ กิจกรรมดังกล่าวจัดให้แก่ประชาชน ทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชนและทุกระดับการศึกษา เพื่อให้การศึกษาเองก็มีเจตนาหรือวัตถุประสงค์ใน การที่จะรับบุคคลดังกล่าวมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติค่านิยมที่ดี กิจกรรมการศึกษาที่เรียกว่า เป็น การศึกษานอกระบบโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในเวลาอันสั้น หลักสูตรยืดหยุ่น ประหยัด และตอบสนอง ความต้องการความสนใจของผู้เรียน และปัญหาของชุมชน

(รัตนา พุ่มไพศาล, 2530) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า เป็นการศึกษา สำหรับผู้ที่ขาดโอกาสที่จะศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนภาคปกติ เป็นการศึกษาที่จัดให้แก่ประชาชน เขา จะได้ศึกษาเล่าเรียนสิ่งต่าง ๆ ตามที่เขาต้องการเรียน

(เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าเป็น กิจกรรมการศึกษาที่จัดขึ้นได้ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน โดยไม่มีรูปแบบที่แน่นอน จัดขึ้นตามความ เหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน ยึดหลักปรัชญาที่ว่า การศึกษาคือชีวิต ชีวิตคือ การศึกษาที่มี จุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคนให้รู้จักความตัดสินใจ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเองมีอิสรภาพจากสิ่งแวดล้อม มากที่สุด โดยมีวิธีการเป็นส่วนประกอบที่จะทำให้คนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนั้น จึงเป็นกิจกรรมการศึกษาที่ จัดเพื่อคนทุกคนในสังคม

(อาชัญญา รัตนอุบล, 2542b) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่า หมายถึง การศึกษาและประมวลประสบการณ์ความรู้ใด ๆ ก็ตามที่จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม โดยยึด หลักการที่ว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ๆ จะสนองต่อความต้องการ ความสนใจ และประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545 ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบ วิทยาลัย โรงเรียนว่า เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดย เนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคล แต่ละกลุ่ม

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 กล่าวถึงความหมายของการศึกษานอกระบบว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการและวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบ หลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้นและมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

(สุมาลี สังข์ศรี, 2545.) ได้ให้ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนว่าหมายถึง การศึกษาทุกรูปแบบที่จัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัยไม่จำกัดพื้นฐานการศึกษา อาชีพ ประสบการณ์หรือความสนใจ ตลอดจนข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

Friere (1970) เสนอแนวคิดการศึกษาควรเน้นให้ผู้เรียนได้รับการปลดปล่อยจากการเรียน การสอนของผู้สอนในรูปแบบเดิมที่เน้นให้ผู้เรียนรับฟังและยอมรับหรือเชื่อตามที่สอนซึ่งเป็นการ ควบคุมความคิด จึงได้เปลี่ยนเป็นการเรียนที่ช่วยปลดปล่อยและสำนึกในผู้เรียน ด้วยการสร้างความรู้ ความเข้าใจจากสภาพแวดล้อมรอบตัวผู้เรียน สิ่งสำคัญคือกระบวนการนึ่กคิดที่กระตุ้นให้บุคคลเข้าใจ ตนเองโดยสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมในสังคมนั้น และค่านึงว่าไม่มีใครสอนใครได้ ไม่มีใครเรียนรู้ตาม ลำพังได้ แต่เน้นให้เรียนรู้ร่วมกันตามสภาพแวดล้อมของแต่ละบุคคล

(Malcolm S. Knowles, 1975) กล่าวถึงการศึกษาอกระบบโรงเรียนว่าเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ของทุกคนทั้งหญิงและชายที่สำเร็จการศึกษาภาคปกติ หรือเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นสำหรับชาย และหญิงโดยสถาบันการศึกษาต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมายทางการศึกษา Harbison (1971) เสนอว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นการดำเนินการที่ เน้นกิจกรรมและวัตถุประสงค์การจัดกิจกรรม ประกอบด้วยกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะให้กับผู้ใช้แรงงานหรือผู้รับจ้าง เป็น กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมบุคคลเข้าทำงานหรือรับจ้าง หรือเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและทักษะที่อยู่นอกเหนือจากการทำงาน

(Richard Rogers, 2005) เสนอแนวคิดการศึกษาเป็นการเรียนรู้ 2 ชนิด คือ การเรียนรู้ด้วยการ สร้างความรู้ความเข้าใจ โดยใช้การเรียนตามหลักวิชาการ และเรียนรู้จากประสบการณ์ แสดงให้เห็น ความต้องการและความจำเป็นของผู้เรียน หลักสำคัญของการเรียนการสอนรูปแบบนี้ ผู้เรียนเกิด ความรู้ความเข้าใจจากการให้ความสนใจสิ่งนั้นหรือความต้องการเรียนรู้ จึงเป็นการเรียนรู้จาก ประสบการณ์ โดยวงจรการเรียนรู้เริ่มจากประสบการณ์ การคิดไตร่ตรอง การสรุป และการทดสอบ

สรุปแล้วการศึกษานอกระบบโรงเรียนจึงเป็นการศึกษาที่ยืดหยุ่นสามารถเปลี่ยนแปลงไปตาม ความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจัดให้แก่ประชาชนทุกเพศ ทุกวัย ทุกชุมชน

และทุกระดับการศึกษา เพื่อให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่พึงประสงค์ รวมถึงมีค่านิยมที่ดี ทำให้เป็นคนที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

1.2 รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 มาตรา 4 ให้ความหมายเรื่องการศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และกล่าวไว้ในมาตรา 15 ว่า การจัดการศึกษามี 3 รูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553)

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมายวิธีการศึกษา หลักสูตรระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน
2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบวิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดผลและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม
3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพ ความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์ สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่น ๆ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4 กล่าวถึงความหมายของการศึกษานอกระบบว่า กิจกรรมการศึกษาที่มีกลุ่มเป้าหมายผู้รับบริการ และวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ที่ชัดเจน มีรูปแบบหลักสูตร วิธีการจัดและระยะเวลาการเรียนหรือฝึกอบรมที่ยืดหยุ่นและหลากหลายตามสภาพความต้องการและศักยภาพในการเรียนรู้ของกลุ่มเป้าหมายนั้น และมีวิธีการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ที่มีมาตรฐานเพื่อรับคุณวุฒิทางการศึกษา หรือเพื่อจัดระดับผลการเรียนรู้

(วิศนีย์ ศิลตระกูล, 2537) และ (ชัยยศ อิมสุวรรณ์, 2542) ได้นำเสนอความแตกต่างของรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาในระบบโรงเรียน ดังนี้

1. ผู้เรียน ผู้เรียนในการศึกษานอกระบบโรงเรียนไม่มีการกำหนดเกณฑ์อายุเหมือนกับการศึกษาในระบบโรงเรียน การเรียนขึ้นอยู่กับความสมัครใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ ไม่มีการบังคับผู้เรียนทุกเพศ ทุกวัย และทุกคุณวุฒิ สามารถสมัครเรียนได้ตามความต้องการและความสนใจที่ตนเองมีต่อวิชานั้น ๆ

2. ผู้เรียน ผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนอาจจะเป็นครูผู้สอนที่มีความรู้ ความชำนาญ และความเชี่ยวชาญในวิชาที่เรียนโดยตรง หรือเป็นผู้ที่มีประสบการณ์จากการประกอบอาชีพของตนมาเป็นวิทยากร และอาสาสมัคร

3. หลักสูตรและเนื้อหาวิชา หลักสูตรและเนื้อหาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียนยืดหยุ่นได้มาก เนื้อหาสามารถปรับตามท้องถิ่นและความสนใจของผู้เรียน เรียนแล้วมุ่งให้นำไปใช้ประโยชน์ได้ทันที

4. รูปแบบการจัด ไม่มีรูปแบบแน่นอน รูปแบบการจัดจะแตกต่างกันไป เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายตามวัตถุประสงค์ของผู้จัดและผู้รับบริการ

5. การเรียนการสอน วิธีการเรียนการสอนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะมีรูปแบบแตกต่างกันไปตามความเหมาะสม ความจำเป็น บางครั้งจะจัดการเรียนการสอนเป็นชั้น และบางครั้งจะไม่ใช่ชั้นเรียน แต่จัดในรูปกลุ่มพบปะสนทนา การสาธิต การฝึกอบรม การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ และสื่อมวลชนการศึกษาทางไกล ฯลฯ

6. สถานที่ สถานที่จัดให้บริการการศึกษานอกระบบโรงเรียนจะกระจายเปลี่ยนแปลง และโยกย้ายไปตามสถานที่ที่อำนวยให้ และเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น โดยอาจจะจัดขึ้นที่ศาลาวัด ชั้นเรียนของโรงเรียนภาคปกติ ศูนย์อนามัย ห้องสมุดประชาชนอำเภอหรือจังหวัด ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ศูนย์การเรียน สถานประกอบการ สนามกีฬา ศาลาประชาคม ไร่รมไม้ ฯลฯ

7. ระยะเวลา ระยะเวลาเรียนของการศึกษานอกระบบโรงเรียนขึ้นอยู่กับชนิดและลักษณะของวิชา รวมทั้งความสนใจของผู้เรียนด้วย เช่น การเรียนวิชาตัดเย็บเสื้อผ้าในที่แห่งหนึ่งอาจจะใช้เวลามากกว่าการเรียนการสอนวิชาเดียวกันในอีกที่แห่งหนึ่งก็ได้

8. การรับรองความสามารถและคุณวุฒิ การประเมินผลการศึกษาของนอกระบบโรงเรียนมักจะประเมินในระยะสั้นๆ ประกาศนียบัตร หรือวุฒิบัตรที่ได้มีความหมายเพียงว่า ได้ผ่านการเรียนหรือการฝึกอบรมในเรื่องใดมาเท่านั้น มิได้ถือเป็นเรื่องที่สำคัญมากนัก เพราะมิได้กำหนดให้เห็นว่ามีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับใดของมาตรฐานการเรียนในระบบภาคปกติ (ยกเว้นการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียนสายสามัญ ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เท่ากับผู้เรียนตามหลักสูตรของโรงเรียนภาคปกติทุกประการ)

9. การยืดหยุ่นของการจัด กิจกรรมและโครงการต่างๆ ของการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีความยืดหยุ่นมาก เพื่อให้การจัดสนองตอบความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่วนหลักสูตรเนื้อหา ระยะเวลา สถานที่ วิธีสอน และวิทยากรผู้สอนนั้น จะปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมกับสภาพที่เป็นอยู่

(อาชัญญา รัตนอุบล, 2551) กล่าวว่า รูปแบบการเรียนการสอนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน หมายถึง สภาพลักษณะของการเรียนการสอนทางการศึกษานอกระบบที่ครอบคลุม

องค์ประกอบสำคัญที่ได้กำหนดไว้อย่างเป็นระบบตามปรัชญา ทฤษฎี แนวคิด หลักการ โดยประกอบด้วย กระบวนการหรือขั้นตอนในการเรียนการสอนที่สามารถช่วยให้สภาพการเรียนการสอนนั้นเป็นไปตามทฤษฎีหรือแนวคิดที่นำมาใช้ โดยได้รับการตรวจสอบและยอมรับว่า สามารถช่วยให้การเรียนการสอนนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมาย ดังนั้นรูปแบบการเรียนการสอนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ๆ ดังนี้

1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน บริบททางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
2. อธิบายลักษณะการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับทฤษฎี แนวคิด หลักการที่นำมาใช้ และบริบททางการศึกษานอกระบบโรงเรียน
3. จัดระบบองค์ประกอบที่นำมาใช้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว เพื่อนำไปสู่เป้าหมายของการเรียนการสอนทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ๆ
4. นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการ และเงื่อนไขที่จะทำให้กระบวนการในการเรียนการสอนนั้นเกิดประสิทธิภาพอย่างเต็มศักยภาพ

(ทิตินา แคมมณี, 2545) ประเมินว่ารูปแบบการเรียนการสอนที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูส่วนใหญ่และมีโอกาสนำไปใช้ได้มาก โดยจะนำเสนอเฉพาะสาระที่เป็นแก่นสำคัญของรูปแบบ 4 ประการ คือ ทฤษฎีหรือหลักการของรูปแบบ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ และผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ อนึ่ง รูปแบบการเรียนการสอนที่นำเสนอล้วนเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางทั้งสิ้น เพียงแต่มีความแตกต่างกันตรงจุดเน้นของด้านที่ต้องการพัฒนาในตัวผู้เรียนและปริมาณของการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งมีมากน้อยแตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม แม้รูปแบบแต่ละหมวดหมู่จะมีจุดเน้นที่แตกต่างกัน ก็มีได้หมายความว่า รูปแบบนั้นไม่ได้ใช้หรือพัฒนาความสามารถทางด้านอื่น ๆ เลย อันที่จริงแล้วการสอนแต่ละครั้งมักประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย รวมทั้งทักษะกระบวนการทางสติปัญญา เพราะองค์ประกอบทั้งหมดมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด การจัดหมวดหมู่ของรูปแบบเป็นเพียงเครื่องแสดงให้เห็นว่า รูปแบบนั้นมีวัตถุประสงค์หลักมุ่งเน้นไปทางใดเท่านั้น

ผู้วิจัยได้นำแก่นสำคัญ/องค์ประกอบหลักของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่หน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นมาสังเคราะห์เป็นแก่นสำคัญ/องค์ประกอบหลักของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย และนำเสนอในรูปตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์แก่นสำคัญ/องค์ประกอบหลักของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

<p>พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4</p>	<p>อาชีวญา รัตนอุบล (2550)</p>	<p>ทิศนา แคมมณี (2554)</p>	<p>แก่นสำคัญ/ องค์ประกอบ หลัก ของรูปแบบ กิจกรรม การศึกษานอก ระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริม ความเป็น พลเมืองโลก ของเด็ก และเยาวชน ไทย</p>
	<p>1. ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิดทางการศึกษานอก ระบบโรงเรียน บริบททาง การศึกษานอกระบบ โรงเรียน</p>	<p>1. ทฤษฎีหรือหลักการ ของรูปแบบ</p>	<p>1. หลักการ ของรูปแบบ</p>
<p>มีกลุ่มเป้าหมาย ผู้รับบริการ</p>	<p>จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย CHULALONGKORN UNIVERSITY</p>		<p>2. วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ</p>
<p>วัตถุประสงค์ของ การเรียนรู้ที่ ชัดเจน</p>		<p>2. วัตถุประสงค์ ของรูปแบบ</p>	
<p>วิธีการจัดและ ระยะเวลาการ เรียนที่ยืดหยุ่น และหลากหลาย ตามสภาพความ ต้องการและ ศักยภาพในการ</p>	<p>2. การจัดการเรียนการสอน ที่สอดคล้องกับทฤษฎี แนวคิด หลักการที่นำมาใช้ และบริบททางการศึกษา นอกระบบโรงเรียน</p>	<p>3. กระบวนการ ของรูปแบบ</p>	<p>3. กระบวนการ ของรูปแบบ</p>

<p>พระราชบัญญัติ ส่งเสริมการศึกษา นอกระบบ และการศึกษา ตามอัธยาศัย พ.ศ. 2551 มาตรา 4</p>	<p>อาชีวญา รัตนอุบล (2550)</p>	<p>ทศนา แชมมณี (2554)</p>	<p>แก่นสำคัญ/ องค์ประกอบ หลัก ของรูปแบบ กิจกรรม การศึกษานอก ระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริม ความเป็น พลเมืองโลก ของเด็ก และเยาวชน ไทย</p>
<p>เรียนรู้ของ กลุ่มเป้าหมายนั้น</p>			
	<p>3. จัดระบบองค์ประกอบ ที่นำมาใช้แสดงให้เห็น ความสัมพันธ์ของ องค์ประกอบดังกล่าว เพื่อ นำไปสู่เป้าหมายของการ เรียนการสอนทางการศึกษา นอกระบบโรงเรียนนั้น</p>		
<p>มีวิธีการวัดผลและ ประเมินผลการ เรียนรู้ที่มี มาตรฐาน</p>	<p>4. นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับ วิธีการ และเงื่อนไขที่จะทำ ให้กระบวนการในการเรียน การสอนนั้น เกิด ประสิทธิภาพอย่างเต็ม ศักยภาพ</p>	<p>4. ผลที่จะได้รับ จากการใช้รูปแบบ</p>	<p>4. ผลที่จะได้รับ จากการใช้ รูปแบบ</p>

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีองค์ประกอบสำคัญคือ การนำปรัชญา ทฤษฎี แนวคิด หลักการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน มากำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหา การเรียนรู้ เพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความรู้และ ประสบการณ์เดิมของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งคู่มือการเรียนรู้หรือคู่มือการปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้ บรรยากาศที่เป็นมิตรและส่งเสริมการเรียนรู้ การให้ผลย้อนกลับหรือการประเมินผลการเรียนรู้ ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท และการนำเสนอผลหรือข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นระบบ เพื่อการนำ รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยได้นำ กระบวนการวิจัยและพัฒนาในขั้นตอนการออกแบบในการสร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ที่นำปรัชญา ทฤษฎี แนวคิดการศึกษานอกระบบโรงเรียน มากำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม การเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร ส่งเสริมการเรียนรู้ และประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเป็น ประโยชน์ต่อครูส่วนใหญ่และมีโอกาสนำไปใช้ได้มากมาใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้

1.3 ประเภทการจัดกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

(อุ๋นตนา นพคุณ, 2523) ได้กล่าวถึงกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมี 5 ประเภท จำแนกโดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายประชากร ดังนี้

1. การศึกษาแม่และเด็กหรือการศึกษาครอบครัว
2. กิจกรรมองค์กรเยาวชน
3. การศึกษาผู้ใหญ่
4. การศึกษาชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชน
5. การศึกษาพิเศษและการศึกษาต่อเนื่อง

(Malcolm S. Knowles, 1975) แบ่งกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามเกณฑ์ พฤติกรรมที่

ประสงค์จะก่อให้เกิดกับผู้เรียน 5 ประเภท ดังนี้

1. ด้านความรู้ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การอ่าน การบรรยาย การอภิปรายเนื้อหาจากตำรา การอภิปรายเป็นคณะ การใช้อุปกรณ์โสตทัศนศึกษา
2. ด้านความเข้าใจ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การอภิปรายแก้ปัญหาระหว่างผู้เรียน การ ยกตัวอย่างเฉพาะกรณีการทดลองให้ฝึกทักษะ
3. ด้านทักษะ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การสาธิตขั้นตอนหรือวิธีการ การฝึกซ้อม การทำ แบบฝึกหัดการฝึกงานการแสดงบทบาทสมมติ
4. ด้านทัศนคติ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การให้อภิปรายอย่างอิสระ การให้คำปรึกษา การ ยกตัวอย่างเฉพาะกรณีการเล่นเกมที่ต่าง ๆ

5. ด้านค่านิยม กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น การสัมมนา การแสดงละคร การแสดงบทบาทสมมติ การฟังธรรม การอภิปรายชั้นปรัชญา

6. ด้านความสนใจ กิจกรรมที่ควรใช้ เช่น รายการโทรทัศน์ รายการวิทยุ การจัดทัศนศึกษา การจัดนิทรรศการ การจัดฉายภาพยนตร์ การแสดงละคร

(อุดม เขยกิจวงศ์, 2541) ได้จัดประเภทของการศึกษานอกระบบ เป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) แบ่งระดับชั้น ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี ปริญญา ก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับชั้นของการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับชั้นของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

2) ไม่แบ่งระดับชั้น ได้แก่ การศึกษาอบรมขององค์กรวิชาชีพและเอกชนภายใต้การกำกับดูแลของรัฐเป็นไปตามความสนใจในเนื้อหาสาระต่าง ๆ เช่น ด้านอาชีพ ด้านสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านอนามัย ด้านกีฬา

(Dumitrescu, 1999) ได้กล่าวถึงประเภทการศึกษานอกระบบโรงเรียนในประเทศยุโรป ซึ่งแบ่งออกตามสภาพแวดล้อมและความต้องการในแต่ละท้องถิ่น ดังนี้

1. Community work เป็นลักษณะชุมชนการเรียนรู้ในสก็อตแลนด์ โดยที่ประชากรในแต่ละชุมชนส่งเสริมและร่วมมือกันในการมีส่วนร่วมและพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาการในรูปแบบประชาธิปไตยเพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

2. Youth work เป็นลักษณะงานที่เน้นการส่งเสริมกิจกรรมของเยาวชนในชุมชนเพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของตนเองให้ดีกว่าที่เป็นอยู่

3. Social work เป็นการส่งเสริมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยในประเทศเยอรมัน มุ่งเน้นการช่วยเหลือเยาวชนในท้องถิ่นในการพัฒนาตนเองในการเผชิญกับภาวะวิกฤติส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเยาวชนกับพ่อแม่ผู้ปกครองการร่วมกลุ่มเพื่ออาชีพการทำงาน

4. Animation เป็นรูปแบบการศึกษานอกระบบโรงเรียนในฝรั่งเศสและอิตาลี โดยใช้ละครและการแสดงเพื่อส่งเสริมการแสดงออกของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดเรื่องและเนื้อหาที่สนองความต้องการของชุมชน รูปแบบการจัดการศึกษาดังกล่าวทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ใช้สอนผู้เข้าร่วมกิจกรรมด้านการจัดการชุมชน ช่วยสร้างสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ของคนในชุมชนให้เติบโตและให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้เป็นอย่างดี

5. Youth organization เป็นรูปแบบองค์กรด้านการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีผลกระทบต่อเยาวชนมากที่สุด เพราะรูปแบบองค์กรเปิดโอกาสให้เยาวชนได้โอกาสในการค้นพบ การวิเคราะห์ การเข้าใจคุณค่าของความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิตและการกำหนดวิถีชีวิต จึงเป็นรูปแบบการสร้างค่ายงาน การประชุม การสรรหาอาสาสมัคร การระดมเงินทุน การจัดทำบัญชี

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน และการจัดองค์การด้านกีฬา วัฒนธรรมและการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อการสร้างการเปลี่ยนแปลงของชุมชนใหญ่ต่อไป

สรุปได้ว่า ประเภทของการศึกษานอกระบบโรงเรียน สามารถแบ่งได้หลายประเภทตาม กลุ่มเป้าหมาย ลักษณะการดำเนินการ การบริหารจัดการ จุดประสงค์การดำเนินการ อาทิเช่นเมื่อ องค์กรหรือชุมชนมีความต้องการความรู้และให้การศึกษาด้านสุขภาพก็สามารถจัดการศึกษานอกระบบ โรงเรียนในรูปแบบที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ด้านการส่งเสริมสุขภาพได้ เนื่องจากเป็นประเภทการศึกษาที่มีความยืดหยุ่น จึงปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ การจัดกิจกรรม การบริหารจัดการได้อย่างหลากหลายและเป็นไปตามความต้องการของบุคคล/กลุ่มเป้าหมาย และ ท้องถิ่นได้ โดยคำนึงถึงความต้องการและประโยชน์สูงสุดของผู้เรียน/กลุ่มเป้าหมายและการพัฒนา สังคมเป็นสำคัญ

1.4 แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน

(สุมาลี สังข์ศรี, 2545.) ให้แนวทางการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ไว้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งจัดบริการ การศึกษาแก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพความเป็นอยู่ ทุกถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มีความรู้และทักษะในการประกอบ อาชีพ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้ถึงสิทธิและหน้าที่พลเมือง สามารถแสวงหาความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการเผชิญปัญหาและปรับตัวต่อสภาพสังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม

2. หลักการในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ประกอบด้วย หลักความทั่วถึงและความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา การสนองความต้องการของบุคคลและ สังคม หลักความยืดหยุ่นและเข้าถึงได้ง่ายของแหล่งความรู้ ให้บริการใกล้ตัว หลักความผสมกลมกลืน กับการดำเนินชีวิต หลักการสร้างแรงจูงใจใฝ่รู้ การให้เครื่องมือในการแสวงหาความรู้หลักการมีส่วนร่วม หลักการใช้ชุมชนเป็นฐาน หลักการร่วมเรียนรู้

3. การบริหารจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต เน้นการกระจายอำนาจสู่ ท้องถิ่น มีองค์กรหรือคณะกรรมการทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ ประเทศ ถึงระดับพื้นที่เพื่อประสานงานกับหน่วยงานทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สร้างเครือข่ายแหล่งการเรียนรู้ชุมชน เป็นฐานในการจัดการศึกษาและเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายโดยเฉพาะประชาชน

4. กลุ่มเป้าหมายของการศึกษานอกระบบ ครอบคลุมประชาชนทุกเพศ ทุกกลุ่มอายุ ตั้งแต่ เด็กก่อนวัยเรียนจนถึงผู้สูงอายุ กลุ่มหลัก ๆ ที่ต้องให้บริการเร่งด่วนได้แก่ ผู้จบการศึกษาภาคบังคับ แล้วไม่ได้ศึกษาต่อ กลุ่มแรงงานที่มีการศึกษาต่ำ กลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น สตรี ผู้สูงอายุ กลุ่มคน

พิการ เด็กเร่ร่อน และผู้ด้อยโอกาสในลักษณะอื่น ๆ นอกจากนี้ยังควรจัดบริการแก่กลุ่มที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในชุมชนด้วย เช่น กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลุ่มผู้นำชุมชน องค์กรท้องถิ่น และผู้จัดแหล่งเรียนรู้ เป็นต้น

5. เนื้อหาที่ควรจัดให้เรียนรู้ แก่กลุ่มเป้าหมายครอบคลุมความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะในการแสวงหาความรู้และความรู้ทั่วไป โดยจัดให้มีทั้งหลักสูตรแกนกลาง และหลักสูตรท้องถิ่น ควรจัดหลักสูตรระยะสั้น ๆ ที่หลากหลายแบบซูปเปอร์มาร์เก็ต

6. วิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ใช้วิธีการหลากหลายให้เหมาะสมกับความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย เน้นการฝึกคิดวิเคราะห์ การฝึกปฏิบัติจริง เน้นการใช้สื่อ การเรียนรู้ตามวิถีชีวิต ฝึกวิธีการแสวงหาความรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง

7. การประชาสัมพันธ์สร้างความรู้ความเข้าใจ หน่วยงานกลางหรือคณะกรรมการกลางที่รับผิดชอบการศึกษานอกระบบ ควรต้องรณรงค์สร้างความรู้ความเข้าใจแก่หน่วยงานต่าง ๆ และประชาชนเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตลอดชีวิต และเชื่อมโยงไปถึงการศึกษาในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัยซึ่งเป็นองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิตด้วย ให้มีความรู้ความเข้าใจและเห็นความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในด้านการจัดการศึกษาและบริการ

8. การมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการศึกษานอกระบบต้องยึดชุมชนเป็นหลัก ควรให้ประชาชนในชุมชนได้มีความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และรู้บทบาทหน้าที่ของตน โดยการชวนเชิญให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินการ ร่วมติดตามผลไปจนถึงร่วมรับผลการดำเนินงาน จนชุมชนสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

9. การพัฒนาศักยภาพของชุมชน กลุ่มบุคคลกลุ่มหลัก ๆ ในชุมชนที่ควรได้รับการพัฒนาศักยภาพเพื่อเตรียมความพร้อมเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการศึกษาชุมชนได้อย่างเต็มที่ คือ กลุ่มพ่อแม่ ผู้ปกครอง กลุ่มองค์กรท้องถิ่น กลุ่มกรรมการการศึกษา และกลุ่มภูมิปัญญาท้องถิ่น

10. การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ชุมชน คณะกรรมการการศึกษานอกระบบของชุมชน ควรส่งเสริมการมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่แล้ว และจัดตั้งแหล่งเรียนรู้เพิ่มเติมหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้มีแหล่งเรียนรู้ที่อยู่ใกล้ตัวประชาชน หาความรู้ได้ตลอดเวลา ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และส่งเสริมให้มีการเชื่อมโยงแหล่งการเรียนรู้ทั้งภายในและระหว่างชุมชน

11. การพัฒนาบุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้มีแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิตตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษานอกระบบทั้งหมดควรได้รับการแนะนำ เพิ่มพูนความรู้ และสร้างความรู้ความเข้าใจในปรัชญา หลักการและวิธีการจัดการศึกษานอกระบบ

12. การวัดผลประเมินผล ของกลุ่มเป้าหมายเน้นการวัดพัฒนาการความก้าวหน้าของผู้เรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่เน้นการสอบ กระบวนการประเมิน ควรให้

ความยุติธรรมแก่ผู้เรียนและมีมาตรฐาน นอกจากประเมินกลุ่มเป้าหมายแล้ว ต้องให้กลุ่มเป้าหมายประเมินผู้จัดบริการด้วย

13. การเทียบโอนการเรียนรู้และประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมให้บุคคลได้รับการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ควรมีการเทียบโอนผลการเรียนรู้และเชื่อมโยงการเรียนรู้ทั้ง 3 รูปแบบเข้าด้วยกัน คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องมีการจัดทำเกณฑ์ที่เหมาะสม มีมาตรฐานและมีแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการเทียบโอนเพื่อทุกหน่วยงานจะได้มีมาตรฐานเดียวกัน และจัดหาแนวทางให้ผู้เรียนเรียนแบบผสมหน่วยกิตได้

14. การใช้สื่อและเทคโนโลยีสำหรับการศึกษานอกระบบ ควรมีการนำสื่อหลากหลายชนิดมาใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ทั้งสื่อที่ใช้อยู่ในปัจจุบันและสื่อที่ทันสมัย แต่ก็ไม่ควรละเลยสื่อบุคคลและสื่อพื้นบ้าน การเลือกใช้สื่อนั้นต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับพื้นฐานความรู้ความสามารถของกลุ่มเป้าหมายและสอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่

สรุปได้ว่าแนวทางการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในหมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ควรคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนต้องมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน กล่าวคือ นอกจากจะรู้ว่าผู้เรียนกลุ่มเป้าหมายคือใครอยู่ที่ไหนแล้ว จะต้องรับข้อมูลด้านอื่น ๆ ได้แก่ ลักษณะพัฒนาการของคนแต่ละช่วงวัย ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ลักษณะความต้องการ ปัญหา ประสบการณ์ ฯลฯ ข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญมาก ต่อการวางแผนจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม การจัดเวลาเรียน การคัดเลือกผู้สอน การเลือกใช้อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน การประเมินผลและการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ การรู้ข้อมูลเกี่ยวกับตัวผู้เรียนมากเพียงใด ก็จะช่วยให้อาจารย์วางแผนและจัดการเรียนการสอนได้เหมาะสมมากขึ้นเพียงนั้น ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนามากยิ่งขึ้น

(สมศรี สง่าศิลป์, 2538) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งที่ควรศึกษาเกี่ยวกับตัวผู้เรียน ได้แก่

1. ความสามารถในการเรียนรู้ ครูต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เช่น พื้นฐานความรู้เดิมความสามารถทางสติปัญญา ความคาดหวังต่อสิ่งที่จะเรียน เพราะผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์แต่บางคนอาจจะเรียนได้ดีในวิชาช่างต่าง ๆ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและสภาพแวดล้อมของผู้เรียน ซึ่งเด็กคนไหนมีความสามารถในด้านใดก็จะทำให้เรียนได้ดีในวิชานั้น ๆ

2. วิธีแสวงหาความรู้ ครูต้องพยายามที่จะเรียนรู้ถึงข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม สังคม และขนบธรรมเนียมประเพณีของผู้เรียน เพื่อจะได้จัดการเรียนการสอน และความรู้ให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ซึ่งผู้เรียนจะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

3. การสร้างความเข้าใจ ครูต้องพยายามเข้าใจถึงเหตุผลของการกระทำต่าง ๆ ของผู้เรียน พยายามทำความเข้าใจกับผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าหัวใจของการสอน คือ ผู้เรียน เพราะถ้าไม่มีผู้เรียน การสอนก็จะไม่เกิดขึ้น ดังนั้น ครูควรจะทำความเข้าใจกับผู้เรียนและศึกษาผู้เรียน อย่างลึกซึ้ง เพื่อจะได้แนะแนวทางในการเรียนการสอนได้ถูกต้อง เมื่อมีปัญหาจะแก้ไขและช่วยเหลือ ได้การสร้างโอกาสเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ในการเลือก การกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการ เรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่เขาได้อยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสใช้ความคิดสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร ตลอดจนการ ให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4. การยอมรับผู้เรียนในสภาพที่เขาเป็นอยู่ ซึ่งผู้สอนจะต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ผู้เรียนนั้นมีความแตกต่างกันมากในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถ ความสนใจ ความเชื่อ ค่านิยม และเวลาที่ใช้ในการเรียนรู้ ดังนั้นในการสอนครูไม่ควรคิดว่าผู้เรียนทุกคนเหมือนกันหมด และความคาดหวังว่าผู้เรียนจะต้องทำได้ตามวัตถุประสงค์ที่ครูตั้งไว้ เพราะอาจจะมีผู้เรียนบางคนที่ไม่สามารถทำได้อันเป็นสาเหตุทำให้ผู้เรียนเกิดความท้อถอย และมีเจตคติที่ไม่ดีต่อวิชาและครูผู้สอน

(สวัสดี อุดมโกชน, 2533) ได้เสนอหลักการเลือกวิธีการสอนซึ่งผู้สอนจำเป็นต้องพิจารณาประเด็นต่อไปนี้

1. ลักษณะธรรมชาติของเนื้อหาวิชา หรือลักษณะวิชาว่าเป็นวิชาภาคปฏิบัติมีเนื้อหาที่จะให้ผู้เรียน เรียนรู้โดยการศึกษาด้วยตนเอง หรือการสอนเป็นรายบุคคล หรือโดยการบรรยาย หรือโดยการสาธิต หรือโดยการทดลองปฏิบัติ

2. ธรรมชาติของผู้สอน เป็นผู้มีความสามารถในการเรียนการสอนหรือเป็นผู้พูดไม่ค่อยชัดเจน ต้องอาศัยเครื่องมือ อุปกรณ์ หรือสื่อการสอนเป็นกรณีพิเศษ

3. ความพร้อมของทรัพยากรของโรงเรียน เช่น วัสดุ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์โรงเรียนที่ขาดสิ่งดังกล่าว อาจใช้วิธีการสอนแบบการใช้สถานประกอบการหรือศูนย์ฝึกอาชีพ หรือใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเป็นอุปกรณ์การสอนแทนการปล่อยให้สิ่งดังกล่าวเกิดเป็นปัญหาแก่โรงเรียน

4. บรรยากาศการเรียนรู้ และหลักการเรียนรู้ก็เป็นที่ยอมรับมาพิจารณา เพื่อเลือกวิธีการสอน อีกอย่างหนึ่ง หลักการเรียนรู้ เช่น วิธีเข้าใจ กระตุ้น ช่วงเวลา ตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละระดับ เป็นข้อที่จะบอกได้ว่าวิธีการสอนวิธีใดเหมาะสมกับเงื่อนไขเหล่านี้

(นาตยา ภัทรแสงไทย, 2535) ได้กล่าวถึงลักษณะของกิจกรรมการสอนที่ดี ต้องเกี่ยวข้องกับสิ่งสำคัญหลายประการ ดังนี้

1. กิจกรรมการสอนทุกอย่างต้องเกี่ยวข้องกับจุดประสงค์ของการเรียน

2. การจัดลำดับของกิจกรรมการเรียนการสอน ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์ทั้ง 3 ด้าน กิจกรรมการเรียนการสอนควรเหมาะกับวัยและความพร้อมของนักเรียน

3. กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีการจัดลำดับขั้นตอน เพื่อให้การเรียนรู้มีความต่อเนื่อง แต่ละกิจกรรมควรให้มีการสืบ தொடต่อกจากการเรียนรู้ที่มีอยู่ก่อน จะต้องเป็นการจัดลำดับ จากรูปธรรม ไปหานามธรรม จากประสบการณ์ที่อยู่ใกล้ไปสู่ประสบการณ์ที่อยู่ไกล และจากกระบวนการ การคิด การทำงานอย่างง่าย ๆ ไปสู่การให้เหตุผลที่เป็นแบบแผน และเป็นนามธรรม

4. กิจกรรมการเรียนการสอนควรทำให้บังเกิดผลดีอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น กิจกรรมการเรียนการสอนจะต้องทำหายความสนใจของนักเรียนให้นำสิ่งที่เรียนในสถานการณ์หนึ่งไป ใช้ได้กับสถานการณ์ใหม่ ลักษณะเช่นนี้จะทำให้การเรียนต่อเนื่องกันไปสามารถอธิบายสิ่งใหม่ คาคณะเนและพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ในโรงเรียนได้

5. กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเป็นการพัฒนาความคิด ส่งเสริมให้นักเรียนได้คิดแบบ สืบสวนสอบสวน และแก้ปัญหาตามแนวทางของตน และต้องรู้จักประเมินความคิดของตนเองด้วย

6. กิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้หลายๆทางการจัดกิจกรรมที่ให้โอกาส นักเรียนได้สังเกต วิเคราะห์ และอภิปราย โดยใช้สื่อการเรียนต่าง ๆ มาประกอบกิจกรรมหากกิจกรรม หนึ่ง ๆ ไม่เหมาะกับนักเรียนคนหนึ่ง แต่อาจมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่ชดเชยได้

7. กิจกรรมการเรียนการสอนควรมีลักษณะเปิดกว้างแก่นักเรียน ให้มีลักษณะที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านเนื้อหาและแนวความคิด กิจกรรมลักษณะนี้ไม่จำเป็นต้องมีคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบ เดียว แต่เป็นการให้นักเรียนได้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์

สุพิณ บุญชูวงศ์ (2536) กล่าวว่า กิจกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ในการสอนนั้นถ้านำมา แยกเป็นประเภทหรือจัดเข้ากลุ่มแล้วจะพบว่ากิจกรรมการเรียนการสอน อาจแยกออกเป็น 2 ประเภท ใหญ่ ๆ คือ

1. กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้นักเรียนเป็น แกนกลางในการประกอบกิจกรรม ซึ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

(1) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดกลุ่มนักเรียน เป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ นักเรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักกลไกของการทำงานร่วมกัน

(2) กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อสอดคล้อง และส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียนโดยให้นักเรียนพัฒนาความสามารถของตน

2. กิจกรรมการเรียนการสอน ที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง กิจกรรมประเภทนี้ครูจะเป็นศูนย์กลาง ของการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอนและเป็นผู้ดำเนินปฏิบัติ กิจกรรมการเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นการสื่อสารทางเดียว

(ไชยยศ เรืองสุวรรณ, 2537) ได้กล่าวถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ไว้ดังนี้

1. ควรสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน
2. ควรคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน
3. ต้องเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและ ทักษะพิสัย

4. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง
5. ควรเป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาเหมาะสม
6. ควรเป็นกิจกรรมที่มีหลายรูปแบบ
7. ควรเป็นกิจกรรมที่ผู้สอนสามารถประเมินผลการปฏิบัติได้

สรุปได้ว่าในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวผู้เรียน เป็นสำคัญ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ จัดกิจกรรมและวิธีการสอนที่เหมาะสมกับ เนื้อหาและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่เขามีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพราะ การจัดการเรียนการสอนมีจุดมุ่งหมายเพื่อที่จะพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ เพื่อนำไปสู่การ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทาง ที่พึงประสงค์ จนสามารถนำความรู้ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน อันเกิดประโยชน์ต่อตนเองและ สังคมส่วนรวม

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

แนวคิด

กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เมื่อวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2551 เป็นหลักสูตรที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อตอบสนอง อุดมการณ์การจัดการศึกษาตลอดชีวิต การสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตามปรัชญา “คิดเป็น” เพื่อสร้างคุณภาพชีวิตและสังคม มีการบูรณาการอย่างสมดุลระหว่างปัญญาธรรม ศีลธรรม และวัฒนธรรม มุ่งสร้างพื้นฐานการเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และพัฒนาความสามารถ เพื่อการทำงานที่มีคุณภาพ โดยให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมจัดการศึกษาให้ตรงตามความต้องการของ ผู้เรียน และสามารถตรวจสอบได้ว่า การศึกษานอกระบบเป็นกระบวนการของการพัฒนาชีวิตและ สังคม สามารถพึ่งพาตนเองได้ และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมสอดคล้อง กับสภาพปัญหา ความต้องการของบุคคลที่อยู่นอกระบบโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้มีความรู้ ประสบการณ์จาก การทำงาน และการประกอบอาชีพ โดยการกำหนดสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ การจัดการ เรียนรู้ การวัดและประเมินผล ให้ความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มเป้าหมายด้านจิตใจให้มีคุณธรรม ควบคู่ไปกับการพัฒนาการเรียนรู้ สร้างภูมิคุ้มกัน สามารถจัดการกับองค์ความรู้ ทั้งภูมิปัญญาท้องถิ่น

และเทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา สร้างภูมิคุ้มกันตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งคำนึงถึงธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ที่อยู่นอกระบบ และสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีและการสื่อสาร

หลักการ

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดหลักการไว้ดังนี้

1. เป็นหลักสูตรที่มีโครงสร้างยืดหยุ่นด้านสาระการเรียนรู้ เวลาเรียน และการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิต ความแตกต่างของบุคคล ชุมชน และสังคม
2. ส่งเสริมให้มีการเทียบโอนผลการเรียนจากการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย
3. ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาและเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยตระหนักว่าผู้เรียนมีความสำคัญ สามารถพัฒนาตนเองได้ตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ
4. ส่งเสริมให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

จุดหมาย

หลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม มีสติปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีศักยภาพในการประกอบอาชีพและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ต้องการ จึงกำหนดจุดหมายดังต่อไปนี้

1. มีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุข
2. มีความรู้พื้นฐานสำหรับการดำรงชีวิตและการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง
3. มีความสามารถในการประกอบสัมมาอาชีพให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และตามทันความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
4. มีทักษะการดำเนินชีวิตที่ดี และสามารถจัดการกับชีวิต ชุมชน สังคมได้อย่างมีความสุขตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
5. มีความเข้าใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ภูมิใจในความเป็นไทย โดยเฉพาะภาษา ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี กีฬา ภูมิปัญญาไทย ความเป็นพลเมืองดี ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
6. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7. เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ และบูรณาการความรู้มาใช้ในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ

ระดับการศึกษา

ระดับการศึกษาแบ่งระดับการศึกษาออกเป็น 3 ระดับ คือ

- ระดับประถมศึกษา
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

โดยแต่ละระดับใช้เวลาเรียน 4 ภาคเรียน ยกเว้นกรณีที่มีการเทียบโอน แต่ทั้งนี้ต้องลงทะเบียนเรียนในสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

สาระการเรียนรู้

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ และ 18 มาตรฐานการเรียนรู้ ดังนี้

1. สาระทักษะการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 1.1 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้ด้วยตนเอง

มาตรฐานที่ 1.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการใช้แหล่งเรียนรู้

มาตรฐานที่ 1.3 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการจัดการความรู้

มาตรฐานที่ 1.4 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการคิดเป็น

มาตรฐานที่ 1.5 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีต่อการวิจัยอย่างง่าย

2. สาระความรู้พื้นฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร

มาตรฐานที่ 2.2 มีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี

3. สาระการประกอบอาชีพ ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 3.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีในงานอาชีพ มองเห็นช่องทาง และตัดสินใจประกอบอาชีพได้ตามความต้องการ และศักยภาพของตนเอง

4. สาระทักษะการดำเนินชีวิต ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 4.1 มีความรู้ ความเข้าใจ เจตคติที่ดีเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม

มาตรฐานที่ 4.2 มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเจตคติที่ดีเกี่ยวกับการดูแล ส่งเสริมสุขภาพอนามัย และความปลอดภัยในการดำเนินชีวิต

มาตรฐานที่ 4.3 มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับศิลปะและสุนทรียภาพ

5. สาระการพัฒนาสังคม ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน ดังนี้

มาตรฐานที่ 5.1 มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงความสำคัญเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง การปกครอง สามารถนำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 5.2 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นคุณค่า และสืบทอดศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข

มาตรฐานที่ 5.3 ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีจิตสาธารณะ เพื่อความสงบสุขของสังคม

มาตรฐานที่ 5.4 มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นความสำคัญของหลักการพัฒนา และสามารถพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน/สังคม

หมายเหตุ สารการเรียนรู้ความรู้พื้นฐาน มาตรฐานที่ 2.1 มีความรู้ความเข้าใจทักษะพื้นฐานเกี่ยวกับภาษาและการสื่อสาร ซึ่งภาษาในมาตรฐานนี้หมายถึง ภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ

(วินัย สายหงษ์, 2538) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้นทางด้านหลักสูตรจากครูผู้สอนและผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัด ดังนี้

1. หลักสูตรควรเน้นการปฏิบัติ
2. ควรยึดหลักคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
3. มีความยืดหยุ่น และสอดคล้องกับสภาพความต้องการ
4. เนื้อหาหลักสูตรควรได้รับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ
5. วัตถุประสงค์ของหลักสูตรควรเน้นการนำไปใช้ เพื่อปรับปรุงความเป็นอยู่
6. ควรแยกเนื้อหาหลักสูตรออกเป็นรายวิชา
7. หลักสูตรควรจัดให้สอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

Taba (Taba, 1962) (1962) กล่าวสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แนวทางในการเตรียมการศึกษา เพื่อที่จะ ให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเป็นสมาชิกที่สามารถสร้างสรรค์ผลผลิตให้แก่วัฒนธรรมนั้น

Hott and Marconnitt (1968) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า เป็นโปรแกรมการศึกษาซึ่งประกอบด้วย โปรแกรมการเรียน โปรแกรมกิจกรรม และโปรแกรมแนะแนว

(Good, 1973) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการดังนี้

1. หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ ให้ผู้เรียนได้เรียนได้ศึกษาเพื่อให้จบชั้น หรือประกาศนียบัตร ในหมวดวิชาที่สำคัญ เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลานามัย หลักสูตรศิลปศึกษา เป็นต้น

2. หลักสูตร คือ คำโคร่งทั่วไปของเนื้อหา หรือสิ่งเฉพาะที่จะต้องสอนซึ่งโรงเรียนจัดขึ้นให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้มีความรู้จนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรเพื่อให้สามารถได้เรียนต่อในทางอาชีพต่อไป ความหมายในข้อนี้หมายถึง หลักสูตรทั้งฉบับรวมทุกวิชาเข้าด้วยกัน

3. หลักสูตร คือ กลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งนักเรียนได้เล่าเรียนภายใต้การแนะนำของโรงเรียนหรือสถานศึกษา หมายถึงหลักสูตรทั้งฉบับซึ่งประกอบด้วยเนื้อหาวิชาส่วนหนึ่ง และการจัดประสบการณ์ให้อีกส่วนหนึ่ง

(Mill, 1948) ได้ให้นิยามของหลักสูตรไว้ว่า คือประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลาย ที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน และตามแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อใช้ภายในหรือนอกสถานศึกษา โดยคาดหวังให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้

จากความหมายของหลักสูตร ที่ทั้งนักศึกษไทยและต่างประเทศได้ให้ความหมายและนิยามไว้ สรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึง แผนงานหรือแนวทางที่จัดเตรียมไว้ โดยมีเนื้อหาสาระและมวลประสบการณ์ที่จัดไว้ให้นักเรียนซึ่งสอดคล้องกับชีวิตของผู้เรียน มีการจัดกิจกรรม วิธีการสอน การฝึกปฏิบัติ การประเมินผล เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะความรู้ ทศนคติและพฤติกรรมที่ดีสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

การประเมินผลผู้เรียน

การวัดและประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มี 2 ลักษณะ ได้แก่

1. การวัดและประเมินผลรายวิชา สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลรายวิชาดังนี้

1.1. การวัดและประเมินผลก่อนเรียน เป็นการตรวจสอบความรู้ ทักษะและความพร้อมต่าง ๆ ของผู้เรียนเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับสภาพความพร้อมและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

1.2. การวัดและประเมินผลระหว่างภาคเรียน สถานศึกษาดำเนินการประเมินผลระหว่างภาคเรียนเพื่อทราบความก้าวหน้าทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ และพฤติกรรมการเรียนรู้ การร่วมกิจกรรมและผลงาน อันเป็นผลมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายละเอียดของคะแนนระหว่างภาคประกอบด้วย

1) การให้ความร่วมมือกับสถานศึกษา หมายถึง การที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษา เช่น การร่วมเดินรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด การเข้าร่วมในวันสำคัญ ร่วมกิจกรรมของสถานศึกษา เป็นต้น

2) ผลงานที่กำหนดเป็นร่องรอยในแฟ้มสะสมงาน

3) การแสดงออกและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การร่วมอภิปราย การช่วยงานกลุ่ม การตอบคำถาม

1.3 การวัดผลประเมินผลปลายภาคเรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อทราบผลการเรียนรู้โดยรวมของผู้เรียนในแต่ละรายวิชา โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบทดสอบปรนัย แบบทดสอบอัตนัย แบบประเมินการปฏิบัติ เป็นต้น

การวัดและประเมินผลปลายภาคเรียนนั้น ผู้เรียนที่จะผ่านการประเมินรายวิชาใด จะต้องเข้าสอบปลายภาคเรียนและมีคะแนนปลายภาคเรียนรวมกับคะแนนระหว่างภาคเรียนผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำตามเกณฑ์ที่สำนักงาน กศน. กำหนด

1.4 การตัดสินผลการเรียนรายวิชา

การตัดสินผลการเรียนรายวิชา ให้นำคะแนนระหว่างภาคเรียนมารวมกับคะแนนปลายภาคเรียน และจะต้องได้คะแนนไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 จึงจะถือว่าผ่านการเรียนในรายวิชานั้น

ทั้งนี้ ผู้เรียนต้องเข้าสอบปลายภาคเรียนด้วย แล้วนำคะแนนไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด โดยให้ค่าระดับผลการเรียนเป็น 8 ระดับ ดังนี้

ได้คะแนนร้อยละ 80-100	ให้ระดับ 4	หมายถึงดีเยี่ยม
ได้คะแนนร้อยละ 75-79	ให้ระดับ 3.5	หมายถึงดีมาก
ได้คะแนนร้อยละ 70-74	ให้ระดับ 3	หมายถึงดี
ได้คะแนนร้อยละ 65-69	ให้ระดับ 2.5	หมายถึงค่อนข้างดี
ได้คะแนนร้อยละ 60-64	ให้ระดับ 2	หมายถึงปานกลาง
ได้คะแนนร้อยละ 55-59	ให้ระดับ 1.5	หมายถึงพอใช้
ได้คะแนนร้อยละ 50-54	ให้ระดับ 1	หมายถึงผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด
ได้คะแนนร้อยละ 0-49	ให้ระดับ 0	หมายถึงต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด

กรณีผู้เรียนมีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำที่กำหนด ให้ดำเนินการพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาที่ได้ค่าระดับผลการเรียนไม่ผ่านเกณฑ์ ด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินการปฏิบัติจริง ทดสอบย่อย ประเมินจากกิจกรรม โครงการ หรือแบบฝึกหัด เป็นต้น โดยเลือกให้สอดคล้องและเหมาะสมกับธรรมชาติของรายวิชา ถ้าผู้เรียนสามารถผ่านเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ที่คาดหวังแล้วให้ระดับผลการเรียนใหม่ โดยให้ค่าระดับผลการเรียนไม่เกิน 1 สำหรับผู้เรียนที่ปรับปรุงพัฒนาแล้วไม่ผ่านเกณฑ์ขั้นต่ำ ให้ลงทะเบียนซ้ำในรายวิชาเดิมหรือเปลี่ยนรายวิชา ทั้งนี้ให้เป็นไปตามโครงสร้างหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และดำเนินการให้เสร็จสิ้นก่อนปิดการลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนถัดไป

1.5 การขอเลื่อนสอบปลายภาค

ในกรณีที่ผู้เรียนมีเหตุสุดวิสัย หรือมีเหตุจำเป็นฉุกเฉินไม่สามารถเข้าสอบปลายภาคเรียนตามวัน เวลา ตามที่กำหนด ผู้เรียนสามารถยื่นคำร้องขอเลื่อนสอบต่อสถานศึกษา โดยชี้แจงเหตุผลความจำเป็นพร้อมทั้งแสดงหลักฐาน ทั้งนี้สถานศึกษาจะต้องขอเลื่อนสอบต่อผู้มีอำนาจต่อไป

1.6 การประเมินสอบซ่อม

ผู้ที่มีสิทธิ์เข้ารับการประเมินซ่อม คือ ผู้เรียนที่เข้าสอบปลายภาคเรียน แต่ผลการประเมินไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินผลรายวิชา โดยให้ผู้เรียนเข้ารับการประเมินซ่อมตาม วัน เวลา สถานที่และวิธีที่สถานศึกษาหรือต้นสังกัดกำหนด และให้ค่าระดับผลการเรียนไม่เกิน 1

2. การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต

การประเมินกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิต (กพช.) เป็นเงื่อนไขหนึ่ง que ผู้เรียนทุกคนจะต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยผู้เรียนจะต้องทำกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตไม่น้อยกว่า 100 ชั่วโมง จึงจะได้รับการพิจารณาอนุมัติให้จบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา

3. การประเมินคุณธรรม

เป็นเงื่อนไขหนึ่ง que ผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการประเมินตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด จึงจะได้รับการพิจารณาให้จบหลักสูตรในแต่ละระดับการศึกษา โดยคณะกรรมการวัดและประเมินผลของสถานศึกษาพิจารณาคุณธรรมเบื้องต้น ที่สำนักงาน กศน. กำหนด ทั้งนี้สถานศึกษาสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้ โดยเสนอขอความเห็นชอบจากคณะกรรมการสถานศึกษาและประกาศให้ผู้เกี่ยวข้องได้รับทราบและมีส่วนร่วมในการประเมินคุณธรรม

กรอบของคุณธรรม เบื้องต้นที่สำนักงาน กศน. กำหนดเพื่อใช้เป็นหลักในการประเมิน มีจำนวน 9 คุณธรรม ตามหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาตน ประกอบด้วย

1. สะอาด
2. สุขภาพ
3. กตัญญูกตเวที

กลุ่มที่ 2 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการทำงาน ประกอบด้วย

4. ขยัน
5. ประหยัด
6. ซื่อสัตย์

กลุ่มที่ 3 คุณธรรมเพื่อการพัฒนาการอยู่ร่วมกันในสังคม ประกอบด้วย

7. สามัคคี
8. มีน้ำใจ

9. มีวินัย

บทบาทของผู้เรียนในการประเมินคุณธรรมคือ

1. ศึกษาพฤติกรรมบ่งชี้ของคุณธรรมแต่ละด้าน
2. ฝึกปฏิบัติ พัฒนาตนเองให้มีคุณธรรมตามพฤติกรรมบ่งชี้
3. รวบรวมหลักฐานเพื่อแสดงถึงการประพฤติปฏิบัติตามคุณธรรมด้านต่าง ๆ
4. ประเมินตนเองตามแบบประเมินคุณธรรม
5. ส่งแบบประเมินตนเองพร้อมหลักฐานให้ครู

ระยะเวลาการประเมิน

1. ดำเนินการประเมินคุณธรรมผู้เรียนระหว่างภาคเรียนและสรุปผลการประเมินเมื่อสิ้นสุดภาคเรียน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาคุณธรรมผู้เรียนในภาคเรียนถัดไป
2. ดำเนินการประเมินคุณธรรมต่อเนื่องทุกภาคเรียนจนจบการศึกษาแต่ละระดับ ซึ่งสถานศึกษาจะเห็นพัฒนาการคุณธรรมของผู้เรียนอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มเข้าเรียนจนจบการศึกษา
3. สถานศึกษาพึงแจ้งผลการประเมินในระหว่างภาคเรียนให้ผู้เรียนทราบถึงระดับผลการประเมินที่ตนเองได้รับ และสถานศึกษาต้องเสนอแนะ หรือจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้บรรลุตามเกณฑ์ที่กำหนด

เกณฑ์การประเมิน

การประเมินคุณธรรม กำหนดเกณฑ์การประเมินเป็น 4 ระดับ คือ

ดีมาก	หมายถึง	ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 90 ขึ้นไปของพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม
ดี	หมายถึง	ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 70-89 ของพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม
พอใช้	หมายถึง	ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 50-69 ของพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม
ปรับปรุง	หมายถึง	ผู้เรียนมีพฤติกรรมตามตัวบ่งชี้ ร้อยละ 0-49 ของพฤติกรรมบ่งชี้ในแต่ละคุณธรรม

การสรุปผลการประเมิน

การสรุปผลการประเมินคุณธรรม ใช้ผลการประเมินในภาคเรียนสุดท้ายที่ผู้เรียนจบการศึกษาเพื่อนำผลการประเมินไปประกอบการศึกษาต่อหรือเพื่อประโยชน์อื่น

ในกรณีที่ผู้เรียนย้ายสถานศึกษา ให้สถานศึกษาจัดทำรายละเอียดผลการประเมินในแต่ละภาคเรียนแนบพร้อมกับระเบียบแสดงผลการเรียน

แบบประเมิน

แบบประเมินคุณธรรมผู้เรียน ประกอบด้วย

แบบ 1 แบบประเมินคุณธรรมตามพฤติกรรมบ่งชี้รายภาคเรียน ใช้สำหรับบันทึกผลการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละภาคเรียน

แบบ 2 แบบรายงานผลการประเมินคุณธรรม ใช้เป็นหลักฐานมอบให้ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษา เพื่อผู้เรียนนำไปใช้ประกอบการศึกษาหรือประโยชน์อื่น

สรุปได้ว่า การวัดผลและประเมินผล เป็นกระบวนการหนึ่งที่ผู้สอนหรือวิทยากร นำมาตัดสินว่าผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายเกิดการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด การวัดผลและประเมินผลมีหลายวิธี ได้แก่ ประเมินความประพฤติ ประเมินการร่วมกิจกรรม การประเมินผลผู้เรียนต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา โดยประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการเรียนรู้และประเมินผลตามสภาพจริงให้มากที่สุด

ตอนที่ 2 ทฤษฎีแอนดราโกจี

ทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่พบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาไว้หลายประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของผู้ใหญ่ 2) ลักษณะของผู้ใหญ่ 3) ความหมายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 4) ความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ 5) ทฤษฎีสำคัญในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ 6) วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในภาพรวม 7) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ 8) วิธีสอนผู้ใหญ่ตามหลักการศึกษผู้ใหญ่ 9) รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ และ 10) รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในองค์กร

2.1 ความหมายของผู้ใหญ่

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2538 ให้ความหมายไว้ว่า ผู้ใหญ่ คือ คนที่มีอายุมาก บุคคลที่มีอายุครบ 18 ปีบริบูรณ์แล้ว คนที่เป็นหัวหน้าในการงาน บุคคลชั้นผู้บังคับบัญชา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2538)

นอกจากคำนิยามตามพจนานุกรมแล้ว ยังมีความหมายของผู้ใหญ่ที่มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย มีการให้ความหมายที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับกิจกรรมและหน้าที่เฉพาะของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น ทางกฎหมายถือว่าผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีอายุครบ 20 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป

นักวิชาการที่ได้ใช้วิธีการพิจารณาความเป็นผู้ใหญ่โดยไม่ใช่อายุเป็นเกณฑ์ เช่น

สำหรับจิตวิทยาพัฒนาการ วัยผู้ใหญ่ นับเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนานมาก คือ เริ่มตั้งแต่การสิ้นสุดวัยรุ่นมีอายุประมาณ 20 ปีขึ้นไป วัยนี้จัดว่ามีพัฒนาการที่สมบูรณ์ หรือกล่าวได้ว่า เป็นวัยที่มีวุฒิภาวะเต็มขั้นแล้ว ระยะเวลาผู้ใหญ่เป็นช่วงเวลานาน นับตั้งแต่สิ้นสุดวัยรุ่น ประมาณอายุ 20 ปีไปจนสิ้นสุดชีวิตนับเวลาโดยเฉลี่ยราว ๆ 50-60 ปี (สุวัฒน์ วัฒนวงศ์, 2547.)

(อาชัญญา รัตนอุบล, 2542a) ให้ข้อสรุปว่า ผู้ใหญ่ คือ ผู้ที่มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตามวัยที่เหมาะสมของตน

(M. S. a. O. Knowles, Harry., 1950) อธิบายว่า การตัดสินว่าบุคคลจะเป็นผู้ใหญ่หรือไม่ นั้น สามารถพิจารณาได้จากปัจจัย 2 ประการ คือ 1) ผู้ที่มีพฤติกรรมและบทบาททางสังคมที่เหมาะสมกับผู้ใหญ่ 2) ผู้ที่มี อัตมโนทัศน์ (Self-Concept) หรือการรับรู้ว่าตนเองเป็นผู้ใหญ่

สรุปได้ว่า ความหมายของผู้ใหญ่ กำหนดโดยใช้อายุเป็นเกณฑ์คืออายุมากกว่า 20 ปีแล้ว ยังสามารถกำหนดได้จากพฤติกรรมที่แต่ละคนมีความพร้อมที่จะทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ตามวัยที่เหมาะสมของตน ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยหมายถึง เด็กและเยาวชนไทยอายุไม่เกิน 25 ปี ที่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

2.2 ลักษณะของผู้ใหญ่

นักการศึกษาได้กล่าวถึงคุณสมบัติที่เป็นลักษณะของผู้ใหญ่ ดังนี้

(อาชัญญา รัตนอุบล, 2542a) กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของผู้ใหญ่ ไว้ดังนี้ 1) ผู้ใหญ่จะเป็นผู้ที่มีการรับรู้ต่อตนเองในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาผู้อื่นไปสู่การชี้แนะและพึ่งพาตนเอง 2) ผู้ใหญ่สะสมประสบการณ์ต่าง ๆ ไว้มากมายที่เป็นทรัพยากรแห่งความรู้ที่มีคุณค่า 3) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียนรู้โดยมุ่งหวังเพื่อพัฒนาตนเองเป็นสำคัญ 4) ผู้ใหญ่ต้องการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ได้ทัน่วงทีต่อการแก้ปัญหา 5) ผู้ใหญ่มีศักยภาพและความสามารถที่จะเรียนรู้ 6) ผู้ใหญ่มีปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพ และ 7) ผู้ใหญ่จะตอบสนองต่อแรงจูงใจภายนอกน้อยกว่าแรงจูงใจภายในตนเอง

(เชียรศรี วิวิธสิริ, 2543) ได้แสดงทัศนะเรื่องลักษณะของผู้ใหญ่ไว้ 11 ประการ คือ

1. มีความเป็นอิสระแก่ตนเองและพึ่งตนเอง
2. สามารถสนองตอบต่อเหตุการณ์และภาวะแวดล้อมได้ถูกต้องโดยอาศัยสติปัญญา การเรียนรู้และประสบการณ์ในอดีต
3. คิดถึงผู้อื่นมากกว่าตนเอง หากทำสิ่งใดให้ผู้อื่นได้จะรู้สึกพอใจ
4. ปรับตัวเข้ากับสังคมได้อย่างเหมาะสม
5. มีความปรารถนาที่จะเผชิญความจริง
6. มีความอดทนและเข้าใจว่าแต่ละคนมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน
7. ต้องการใช้ความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์มากที่สุด
8. สามารถแก้ไขปัญหาและอดทนต่อความผิดหวังได้
9. มีแผนระยะยาวเป็นสิ่งกระตุ้นในการดำเนินชีวิตให้ประสบผลสำเร็จ
10. สามารถควบคุมแสดงอารมณ์ต่าง ๆ ได้
11. มีความเต็มใจที่จะเสียสละถ้าหาญที่จะรับผิดชอบต่อส่วนรวม

Knowles (1980) ได้กล่าวถึงวิธีตัดสินว่าใครเป็นผู้ใหญ่หรือไม่ นั่นก็คือ 1) ผู้ที่มีพฤติกรรมและบทบาททางสังคมเหมาะสมเป็นผู้ใหญ่ และ 2) ผู้ที่มีมโนภาพต่อตัวเองว่าเขานั้นเป็นผู้ใหญ่แล้ว

สรุป คุณลักษณะของผู้ใหญ่ที่กล่าวข้างต้น มีความแตกต่างกันมาก ถ้าหากผู้สอนมีความเข้าใจคุณลักษณะบางประการ ก็จะช่วยให้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนและดำเนินโครงการไปได้ด้วยความถูกต้อง เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.3 ความหมายการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

องค์กรยูเนสโก ได้ให้คำอธิบายว่า การศึกษาของผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการจัดบริการการศึกษาทุกรูปแบบที่นอกเหนือจากการเรียนตามหลักสูตรปกติ ส่วน (ปฐม นิคมานนท์, 2528) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ทุกรูปแบบที่เกิดขึ้นหรือจัดให้มีขึ้นสำหรับประชาชนวัยผู้ใหญ่ ตามความหมายศาสตร์การศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy) ซึ่ง Knowle (1980) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นศาสตร์และศิลป์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ยืดปัญหาของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ โดยเนื้อหาเน้นการพัฒนาศักยภาพระดับบุคคลและกลุ่ม เทคนิคการเรียนรู้ที่สนับสนุนให้ผู้ใหญ่ได้สำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตนเอง มีส่วนรับผิดชอบจัดประสบการณ์รวมทั้งประเมินการเรียนรู้ต่าง ๆ ด้วยตนเอง ซึ่งทฤษฎีนี้ตั้งอยู่บนรากฐานหลักการและความเชื่อ 4 ประการ ที่ต่างจากการศึกษาของเด็ก คือ

1. ผู้ใหญ่มีมโนทัศน์รับรู้ต่อตนเองจากฟังพาผู้อื่นเป็นผู้ชี้แนะตนเอง
2. ผู้ใหญ่จะสะสมประสบการณ์ความรู้ นับเป็นแหล่งวิทยาการที่มีคุณค่า เปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นประสบการณ์ที่มีต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่หลายประการคือ

2.1 ผู้ใหญ่สามารถแลกเปลี่ยนความคิด และประสบการณ์กับผู้อื่น ขยายโลกทัศน์ ดังนั้น จึงเป็นแหล่งวิทยาการสำคัญในการเรียนรู้

2.2 ผู้ใหญ่มีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐาน และสามารถนำประสบการณ์เดิมนี้อไปสัมพันธ์กับประสบการณ์ใหม่จึงทำให้ประสบการณ์ใหม่มีความหมายมากขึ้น

2.3 ผู้ใหญ่มีลักษณะฝึกับความเคยชินประสบการณ์เดิมจึงเปลี่ยนยาก

3. มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อมีความต้องการนำไปแก้ปัญหาในชีวิตจริง ทั้งในครอบครัวและการทำงาน

4. มีแนวโน้มต่อการเรียนรู้ เพื่อนำความรู้ไปใช้ทันทีโดยเร็ว มองเห็นคุณค่าของเวลา ยืดปัญหาเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ พร้อมทั้งลงมือปฏิบัติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นผลที่เกิดจากทฤษฎีและมโนทัศน์ที่เปลี่ยนแปลงจากเดิมที่เน้นการสอนซึ่งใช้กับเด็ก มาเป็นจุดเน้นที่ การเรียนรู้ให้เห็นว่า ผู้ใหญ่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง การจัดการศึกษาในผู้ใหญ่เน้นให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้แทนที่จะมุ่ง

ไปที่วิธีการสอนเหมือนเด็ก ๆ โดยคำนึงถึงความพร้อมไม่ว่าเป็นด้านร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญาของผู้ใหญ่ หลักความต้องการในขั้นพื้นฐานในแต่ละคน หลักของการเสริมแรงทั้งทางด้านบวก เช่น การให้รางวัล การชมเชย ส่วนด้านลบเช่น การลงโทษ เป็นต้น และหลักในการรับรู้โดยผ่านอวัยวะสัมผัสโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่ในการแปลความหมายสิ่งที่สัมผัสและรับรู้ ออกมาได้ว่าเป็นสิ่งใด มีความหมายอย่างไร

จึงสรุปได้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เป็นกระบวนการจัดประสบการณ์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ และเพื่อให้การเรียนรู้นั้นเกิดผลสูงสุดต่อการพัฒนาตนเองและสังคม การจัดการเรียนรู้ควรสอดคล้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่คือ อายุ สุขภาพ อารมณ์ ประสบการณ์ความพร้อม ความต้องการ แรงจูงใจ การเสริมแรง และความแตกต่างของการรับรู้ในแต่ละบุคคล

2.4 ความสำคัญของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

การศึกษาผู้ใหญ่ เป็นกุญแจสำคัญของการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ตามที่องค์กรยูเนสโก มีบทบาทนำการประชุมระดับโลกด้านการศึกษาผู้ใหญ่ ในรอบ 10 ปีของการประชุม Fifth International Conference ในปี 1995 ที่ Free and Hanseatic City of Hamburg ได้ยืนยันชัดเจนว่า มีเพียงการพัฒนาที่มีคนเป็นศูนย์กลาง โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชนเท่านั้น ที่ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นธรรม เป็นเงื่อนไขให้ประชาชนมีส่วนร่วมโดยให้การศึกษาผู้ใหญ่เป็นกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดที่จะพัฒนาความสามารถของผู้ใหญ่ เพิ่มความรู้ และปรับปรุงคุณสมบัติเพื่อการประกอบอาชีพที่ดีขึ้น โดยการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้นรวมถึงการศึกษาต่อเนื่อง การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาตามอัธยาศัยในกลุ่มผู้เรียนผู้ใหญ่ และให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติเป็นพื้นฐาน ทั้งนี้การศึกษาผู้ใหญ่มีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การพัฒนาความเป็นอิสระในตัวเอง และมีสำนึกที่ดี ทำให้บุคคล สังคมสามารถที่จะควบคุมอนาคต และสังคมตนเอง เผชิญกับสิ่งท้าทายต่าง ๆ ได้บนพื้นฐานวัฒนธรรม ค่านิยม และประสบการณ์ของคนในสังคมเอง พร้อมทั้งในที่ประชุมมีข้อเรียกร้องให้ องค์กรยูเนสโก มีบทบาทนำในการส่งเสริมการศึกษาผู้ใหญ่เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเรียนรู้ของคนทุกหน่วยงานทุกชุมชน สังคม และการให้ความสำคัญในการที่จะเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งเป็นวัยผู้ใหญ่จะเกิดขึ้นได้นั้น องค์กรประกอบในการเรียนรู้จะต้องมีลักษณะของการที่ผู้เรียนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียนรู้ทั้งในด้านความรู้สึกและความคิด และการเรียนรู้จะต้องเกิดขึ้นโดยผู้เรียนเอง ถึงแม้ว่าผู้ใหญ่จะได้รับการกระตุ้นชักจูงจากภายนอกก็ตาม แต่ผู้เรียนผู้ใหญ่จะต้องรู้สึกว่าเป็นผู้แสวงหาความรู้และเข้าใจขึ้นเองการเรียนรู้จนถึงจะกระจายแทรกซึมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เจตคติและบุคลิกภาพของผู้เรียนได้

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่จะพัฒนาความสามารถของผู้ใหญ่ เพิ่มความรู้ ให้ความสำคัญกับการลงมือปฏิบัติมีวัตถุประสงค์สำคัญ คือ การพัฒนาตัวเองให้สามารถปรับตัวให้อยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2.5 ทฤษฎีสำคัญในการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

การพัฒนาเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ เกิดขึ้นภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ซึ่งการวิจัยในเรื่องนี้ส่วนใหญ่แล้วเกิดขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา และในขณะเดียวกันในยุโรป ทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้เกิดขึ้นจากการใช้ศัพท์คำว่า Andragogy ซึ่งถูกนำมาใช้ให้แตกต่างจากทฤษฎีการเรียนรู้ของเด็ก หรือที่เรียกว่า Pedagogy การใช้คำศัพท์ Andragogy ได้ถูกนำมาใช้โดย Malcolm Knowles ผู้ซึ่งพัฒนาทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ให้เป็นระบบระเบียบที่ชัดเจนขึ้น (อาชัญญา รัตนอุบล, 2540)

Andragogy อาจกล่าวได้ว่า เป็นคำเฉพาะของการเรียนและการสอนผู้ใหญ่ ก่อนที่ Malcolm Knowles เผยแพร่คำนี้ในประเทศสหรัฐอเมริกา Knowles พบว่า มีการใช้คำนี้อยู่บ้างแล้ว ในทวีปยุโรปตั้งแต่ปี 1833 งานเขียนของ Knowles ที่เผยแพร่ตั้งแต่ปี 1968 เป็นต้นมานั้น แนะนำให้นักการศึกษาผู้ใหญ่ได้รู้จัก และได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากนั้นเป็นต้นมา จนอาจมีบางส่วนของนักการศึกษาผู้ใหญ่ที่ยอมรับ Andragogy ว่าเป็นทฤษฎีของการศึกษาผู้ใหญ่ (Theory of Adult Education) อย่างไรก็ตามในระยะหลังมีผู้ตั้งข้อสงสัยและมีข้อโต้เถียงศาสตร์และศิลป์ในการสอนผู้ใหญ่ (Andragogy) หลายประการ มีบ้างที่เสนอให้เห็นข้อจำกัดของ Andragogy (Knowle, 1980)

หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีดังนี้

1. ควรพิจารณาและให้ความสำคัญกับแรงจูงใจในการเรียน (Motivation to learn) นั่นคือ บุคคลจะเรียนรู้ได้ดี ถ้าหากมีความต้องการในการเรียนสิ่งนั้น ๆ
2. สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ (Learning Environment) ต้องมีความสะดวกสบายเหมาะสมตลอดจนได้รับความไว้วางใจและการให้เกียรติผู้เรียน (Trust and Respect)
3. ควรคำนึงถึง ความต้องการในการเรียนของแต่ละบุคคลและรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Style) ที่มีความหลากหลาย
4. ต้องคำนึงถึง ความรู้เดิมและประสบการณ์ (Experience) อันมีคุณค่า
5. ควรได้พิจารณาถึงการดูแลและให้ความสำคัญกับเนื้อหาและกิจกรรมในการเรียนรู้ (Learning Content and Activities)
6. ให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาที่สอดคล้องกับความจริง (Realistic Problems) และนำ การเรียนรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหา

7. ต้องให้การเอาใจใส่กับการมีส่วนร่วมทั้งทางด้านสติปัญญาและทางด้านร่างกายในการจัดกิจกรรมเรียนรู้
8. ควรให้มีเวลาพอเพียงในการเรียนรู้ โดยเฉพาะการเรียนรู้ข้อมูลใหม่ ๆ การฝึกทักษะใหม่ๆ และการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ
9. ให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้
10. ให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพ หรือ สมรรถภาพในการเรียนรู้จนกระทั่งเขาได้เห็นถึงความก้าวหน้าว่าสามารถบรรลุเป้าหมายได้
11. บุคคลจะเชื่อมั่นในความรู้ที่เกิดจากตนเองมากกว่าที่คนอื่นบอก
12. บุคคลจะยอมรับความคิดและพฤติกรรมใหม่ เมื่อบุคคลนั้นยอมรับว่า เป็นสมาชิกของสังคมและได้สื่อสารตกลงถึงความคาดหวังและบทบาทใหม่ร่วมกัน

สรุป ผู้ใหญ่มีแรงจูงใจในการเรียนรู้ อาทิ ความก้าวหน้าในอาชีพความสนใจในเนื้อหาตอบสนองความต้องการจากภายนอก ความสนุกสนานที่ได้ใช้ความสามารถทางสติปัญญา และการได้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมกิจกรรม หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ จะเน้นการชี้แนะตนเองมากกว่าเนื่องจากผู้ใหญ่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้จึงต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคล ครูผู้สอนจึงมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ แก่ผู้เรียน

2.6 วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในภาพรวม ได้แก่

1. เพื่อความเจริญและพัฒนาการส่วนบุคคล ให้มีศักยภาพในตนเอง (Maslow, 2000), (Richard Rogers, 2005), (Robert M. McKenzie, 2010) และ (M.S. Knowles, 1980)
2. เพื่อพัฒนาส่วนบุคคลและความก้าวหน้าของสังคม (John Dewey, 1981), (Eduard Lindeman, 1987), (Paul Emile Bergevin, 1963) และ (Kenneth D. Benne, 1967)
3. เพื่อประสิทธิภาพขององค์กร (Chris Argyris, 2004), และ (Steven Nadler, 2006) ออกแบบสร้างโครงการเพื่อสนับสนุนให้องค์กรบรรลุความสำเร็จ ผ่านกิจกรรมพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
4. เพื่อการปลูกสร้างสติปัญญา (Lawson และ Patterson) มีวัตถุประสงค์ว่า การเรียนรู้มีคุณค่าในตัวของตัวเอง เมื่อมีการถ่ายทอดความรู้ ก็ยังมีคุณค่า
5. เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคม (Nyirenda, 2011), Illich และ Horton) มีการเปลี่ยนแปลงสังคมที่รุนแรงโดยใช้การศึกษาผู้ใหญ่เพื่อนำไปสู่การปลดปล่อยจากการถูกกดขี่

สรุป วัตถุประสงค์การเรียนรู้ของผู้ใหญ่เป็นแนวคิดเพื่อเสริมสร้างให้นักศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เข้าใจ เห็นภาพ และสร้างเจตคติที่เป็นประโยชน์ในการช่วยให้ผู้เรียน ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2.7 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่

Knowles (1970) ให้ความหมายของ Andragogy ว่าเป็นศาสตร์และศิลปะในการช่วยให้ ผู้ใหญ่เรียนรู้ ซึ่งแตกต่างจากแนวคิด Pedagogy ที่เป็นศาสตร์ในการสอนเด็กแบบดั้งเดิม Knowles ให้ความเห็นเกี่ยวกับ Pedagogy ถึงข้อจำกัดและความไม่เหมาะสมที่จะใช้ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ทั้งนี้อธิบายโดยข้อตกลงหรือความเชื่อเบื้องต้น (assumptions) ที่ผู้ใหญ่ต่างจากเด็กทั้งสิ้นสี่ประการ คือ การรับรู้เกี่ยวกับตนเองหรือมโนทัศน์เกี่ยวกับตนเอง (self-concept) ประสบการณ์ (experience) ความพร้อมในการเรียนรู้ (readiness to learn) และจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ (orientation to learning) (ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2548) ในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่นั้น มีข้อควร พิจารณาสรุปเป็นประเด็นที่สำคัญได้ดังนี้ (ชัยฤทธิ์ โภธิสุวรรณ, 2541)

1. เมื่อผู้ใหญ่ตระหนักว่าการเรียนรู้สามารถตอบสนองความต้องการ (needs) และความ สนใจของตนเอง นั้นหมายถึงผู้ใหญ่ถูกกระตุ้นที่จะเรียนรู้แล้ว จุดนี้นั้นเองเป็นจุดเหมาะสมในการ เริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2. ผู้ใหญ่มุ่งที่ให้การเรียนรู้เกิดประโยชน์กับชีวิตจริง (lifecentered) ดังนั้น การจัดกิจกรรม การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ควรใช้สถานการณ์จริงในชีวิตเป็นเนื้อหาของการเรียนรู้

3. แหล่งทรัพยากรการเรียนรู้ที่ดีที่สุดของผู้ใหญ่ คือ ประสบการณ์

4. ผู้ใหญ่มีความต้องการอย่างแรงกล้าที่จะชี้นำตนเอง (selfdirecting)

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences) ของผู้ใหญ่เพิ่มมากขึ้นตามอายุ

Knowles (1980) ได้สรุปพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่สมัยใหม่ (Modern Adult Learning Theory) ซึ่งมีสาระสำคัญต่อไปนี้

1. ความต้องการและความสนใจ (Needs and Interests) ผู้ใหญ่จะถูกชักจูงให้เกิดการ เรียนรู้ได้ดี ถ้าหากตรงกับความต้องการและความสนใจในประสบการณ์ที่ผ่านมา เขาก็จะเกิดความพึง พอใจ เพราะฉะนั้นควรจะมีการเริ่มต้นในสิ่งเหล่านี้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการจัดกิจกรรม ทั้งหลายเพื่อให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้นั้นต้องคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วยเสมอ

2. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตผู้ใหญ่ (Life Situation) การเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะได้ผลดีถ้า หากถือเอาตัวผู้ใหญ่เป็นศูนย์กลางในการเรียนการสอน (Life-Centered) ดังนั้น การจัดหน่วยการ เรียนที่เหมาะสมเพื่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรจะยึดถือเอาสถานการณ์ทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ผู้ใหญ่เป็นหลักสำคัญ มิใช่ยึดที่ตัวเนื้อหาวิชาทั้งหลาย

3. การวิเคราะห์ประสบการณ์ (Analysis of Experience) เนื่องจากประสบการณ์เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณค่ามากที่สุดสำหรับผู้ใหญ่ ดังนั้น วิธีการหลักสำคัญของการศึกษาผู้ใหญ่ก็คือ การวิเคราะห์ถึงประสบการณ์ของผู้ใหญ่แต่ละคนอย่างละเอียดว่ามีส่วนไหนของประสบการณ์ที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนได้บ้าง แล้วจึงหาทางนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป

4. ผู้ใหญ่ต้องการเป็นผู้นำตนเอง (Self-Directing) ความต้องการที่อยู่ในส่วนลึกของผู้ใหญ่ก็คือ การมีความรู้สึกต้องการที่จะสามารถนำตนเองได้ เพราะฉะนั้นบทบาทของครูจึงอยู่ในกระบวนการสืบหาหรือค้นหาคำตอบร่วมกันกับผู้เรียน (Mutual Inquiry) มากกว่าการทำหน้าที่ส่งผ่านหรือเป็นสื่อสำหรับความรู้ แล้วทำหน้าที่ประเมินผลว่าเขาคล้อยตามหรือไม่เพียงเท่านั้น

5. ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Difference) ความแตกต่างระหว่างบุคคลจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในแต่ละบุคคลเมื่อมีอายุเพิ่มมากขึ้น เพราะฉะนั้นการสอนนักศึกษาผู้ใหญ่จะต้องจัดเตรียมการในด้านนี้อย่างดีพอ เช่น รูปแบบของการเรียนการสอน (Style) เวลาที่ได้ทำการสอน สถานที่สอน และประการสำคัญ คือ ความสามารถในการเรียนรู้ในแต่ละขั้นของผู้ใหญ่ ย่อมเป็นไปตามความสามารถของผู้ใหญ่แต่ละคน (Pace of Learning)

การเรียนรู้ของผู้ใหญ่แตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก เพราะผู้ใหญ่มีประสบการณ์มากกว่า ดังนั้นการเรียนการสอนต้องยึดหลักให้ตอบสนองต่อธรรมชาติของผู้ใหญ่ นั่นคือ ต้องรู้หลักการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ ซึ่ง Knowles (1980) เรียกว่าวิชาการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ชื่อว่า แอนดราโกยี (Andragogy) และอาชัญญารัตนอุบล (2542) ได้ให้คำนิยามไว้ว่าเป็น “ ศิลป์และศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ ” ซึ่งประกอบด้วย

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self -concept) ผู้ใหญ่จะมีลักษณะที่เติบโต ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีวุฒิภาวะสูง มโนทัศน์ต่อตนเอง จะพัฒนาจากการพึ่งพาผู้อื่นไปเป็นการนำตนเอง เป็นตัวของตัวเอง

2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ผู้ใหญ่มีวุฒิภาวะมากขึ้น มีประสบการณ์อย่างกว้างขวางที่จะเป็นแหล่งทรัพยากรอันมีค่าของการเรียนรู้ ขณะเดียวกันก็จะมีพื้นฐานเปิดกว้างที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ

3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ผู้ใหญ่มีความพร้อมที่จะเรียน เมื่อรู้สึกว่าการเรียนนั้น “จำเป็น” ต่อบทบาทและสถานภาพทางสังคมของตน และ

4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning) ผู้ใหญ่จะยึดปัญหาเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งนำความรู้ไปใช้ทันที

2.8 วิธีสอนผู้ใหญ่ตามหลักการศึกษานักศึกษาผู้ใหญ่ (Andragogy)

ทฤษฎี แอนดราโกยี (Andragogy) ของ Malcolm S. Knowles (1980) ได้กำหนดขั้นตอนวิธีการสอนผู้ใหญ่ ดังนี้

1. มโนทัศน์ของผู้เรียน (Self – concept) ประกอบด้วย
 - การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้
 - การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้
 - การวางแผนร่วมกัน
 - การนำประสบการณ์การเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน
 - การประเมินผลการเรียนรู้
2. ประสบการณ์ของผู้เรียน (Experience) ประกอบด้วย
 - ความสำคัญของการนำประสบการณ์มาเป็นเทคนิคในการเรียนการสอน
 - ความสำคัญของการนำประสบการณ์ไปปฏิบัติ
 - การเรียนรู้ด้วยตนเองจากประสบการณ์
3. ความพร้อมที่จะเรียน (Readiness) ประกอบด้วย
 - เวลาในการเรียนรู้
 - การจัดกลุ่มผู้เรียน
4. แนวทางการเรียนรู้ (Orientation to learning)
 - แนวทางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - แนวทางการเรียนรู้ของหลักสูตร
 - การออกแบบประสบการณ์การเรียนรู้

สรุป ทฤษฎีแอนดราโกยี (Andragogy) ของ Knowles (1980) เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่วิธีการหนึ่งซึ่งช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้ใหญ่ ซึ่งเราผู้ใหญ่น่าจะนำมาปรับประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของตนเอง

2.9 รูปแบบกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่

Knowles (1970) ได้รวบรวมจากประสบการณ์การสอนและฝึกอบรมผู้ใหญ่มาสอนเป็นรูปแบบการวางแผนกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ (learning design models) เพื่อเป็นการจุดประกายความคิดแก่นักศึกษานอกกระบวนที่เกี่ยวเนื่องกับการเรียนการสอนผู้ใหญ่ให้ออกแบบหรือวางแผนกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ได้หลากหลายไปตามสถานการณ์ บริบทสิ่งแวดล้อม นโยบายและความเชื่อและกลุ่มผู้เรียนต่อไป Knowles เสนอตัวอย่างโมเดลไว้ 5 รูปแบบ คือ 1) organic model 2) operational model 3) role model 4) functional model และ 5) the thematic model สามารถอธิบายโดยสรุปได้ดังนี้

1. รูปแบบตามโครงสร้าง (Organic model) เป็นรูปแบบมีขั้นตอนชัดเจน 7 ขั้นตอน คือ

- 1) การสร้างบรรยากาศ
- 2) จัดโครงสร้างทางกายภาพให้เอื้ออำนวยร่วมกันวางแผน
- 3) การร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการ
- 4) การร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์
- 5) การร่วมกันวางแผนกิจกรรม
- 6) การดำเนินการตามแผน และ
- 7) การร่วมกันประเมินและวิเคราะห์ความต้องการอีกครั้ง

2. รูปแบบตามขั้นตอนดำเนินการ (Operational Model) เป็นการวางแผนกิจกรรม ประสบการณ์การเรียนรู้ กระบวนการแก้ปัญหากระบวนการตัดสินใจ กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ในการหาความรู้ (procedure in operation of a machine) กระบวนการต่าง ๆ นี้ ต่างมีขั้นตอน (step – by step procedure) ที่สามารถนำมาวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามลำดับของ ขั้นตอนดังกล่าวได้เลย ผู้เรียนผู้ใหญ่ที่เข้าร่วมการเรียนรู้ตาม operational model จะได้รับ ประสบการณ์การเรียนรู้ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ

3. รูปแบบตามบทบาท (Role Model) รูปแบบนี้ยึดสมรรถนะ(competency) หรือความรู้ ความสามารถ (performance) ที่จำเป็นในการปฏิบัติภารกิจตามบทบาท (role) เช่น บทบาทของ นักส่งเสริมการเกษตร บทบาทผู้นำการเปลี่ยนแปลง (change agent) บทบาทผู้จัดการฝึกอบรม (trainer) บทบาทพยาบาล (nurse) หรือบทบาทผู้นิเทศงาน (supervisor) เป็นต้น การปฏิบัติงาน ตามบทบาทเป็นการระบุชนิดของทักษะ ขอบข่ายเนื้อหาความรู้และเจตคติที่ต้องฝึกอบรมและพัฒนา ให้กับกลุ่มเป้าหมาย

4. รูปแบบตามหน้าที่ (Functional Model) รูปแบบนี้ยึดภารกิจและหน้าที่ของหน่วยงาน ในองค์กร (functions of an organizational units) เช่น คณะกรรมการการอำนวยการ (board) คณะ กรรมการ (committee) เจ้าหน้าที่ (staffs) เป็นต้น เป็นกรอบความคิดในการจัดเนื้อหาและ กิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งจำเป็นในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะ หน่วยงานนั้นขององค์กรอย่างครบถ้วน

5. รูปแบบตามเนื้อหา (Thematic Model) รูปแบบนี้ยึดแก่นสาระ (theme) ของเนื้อหา เป็นหลักในการจัดวางเนื้อหาและกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน แก่นสาระนี้อาจเป็น ดังเช่นนี้ “การจัดการความขัดแย้ง (conflict management)” หรือ “ความคิดสร้างสรรค์ (creativity) ในยุคปี 2000” หรือ “วิสัยทัศน์ของนักวิชาการศึกษานอกระบบในปี 2010” เป็นต้น

สรุปได้ว่า ทั้ง 5 รูปแบบนี้เป็นเพียงตัวอย่างของแนวคิดในการวางแผนกิจกรรมประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อผู้เรียนผู้ใหญ่ให้เหมาะสมกับคุณลักษณะของผู้ใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นการชี้แนะตนเองหรือความพร้อมที่จะเรียนรู้ตามบทบาทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป หรือต้องการหนทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเอง

2.10 รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ในองค์กร

ตามแนวกระบวนการเรียนการสอนตามหลักวิชาการ การศึกษาผู้ใหญ่ ของ Knowles (1980) ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ประเมินความต้องการของตนเอง ตั้งเป้าหมายของตนเอง ร่วมออกแบบและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ตลอดจนประเมินการเรียนรู้ด้วยตนเอง และได้เสนอแนะขั้นตอน วิธีวางแผนและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้เป็น 7 ขั้นตอน คือ

1. สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ทั้งบรรยากาศที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น ห้องเรียน สถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ความสะอาด สบาย สว่าง เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็นประสบการณ์ร่วมกัน และ สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยา เช่น การเคารพนับถือ ความสนใจการให้ความรู้สึกปลอดภัย อบอุ่นเป็นมิตร การไว้วางใจ การรับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา เป็นต้น

2. จัดโครงสร้างเพื่อการวางแผนร่วมกัน ควรเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมหรือผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ และอำนวยความสะดวกให้เกิดการวางแผนร่วมกันอาจจะทำในลักษณะของการขอรับข้อเสนอแนะ การประสานงาน การมอบหมายงานย่อย ๆ ให้แต่ละกลุ่มได้ร่วมพิจารณาการจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อวางแผนการจัดทำโครงการหรือกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีตัวแทนผู้เรียนเข้าร่วมเป็นกรรมการ

3. วิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อประเมินระดับการปฏิบัติของผู้เรียน ความต้องการของผู้เรียนและกำหนดรูปแบบความสามารถที่ควรได้รับการพัฒนาให้มีขีดความสามารถเท่าใด อาจจะทำการศึกษาวิเคราะห์ในรูปของ การทำวิจัย การสอบถามผู้เชี่ยวชาญ การวิเคราะห์งานเปรียบเทียบระดับความต้องการกับระดับความสามารถของผู้เรียนในปัจจุบัน เป็นต้น

4. วางแนววัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะโดยยึดแนวพฤติกรรมนิยม สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนา

5. ออกแบบประสบการณ์ในการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงหลักการในการจัดประสบการณ์ในการเรียนรู้โดยทั่วไปคือ ต้องมีความต่อเนื่องของกิจกรรม เนื้อหา มีความเชื่อมโยงตลอด ควรเรียงลำดับของเนื้อหาจากง่ายไปยาก เบื้องต้นถึงขั้นสุด และมีการบูรณาการในการผสมผสานเนื้อหาให้เข้ากันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันให้ได้

6. ดำเนินการให้เกิดประสบการณ์ในการเรียนรู้ ควรจัดให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ มีด้วยกันหลายวิธี

6.1 วิธีการถ่ายทอดความรู้ เช่น การปาฐกถา การโต้วาที การสนทนา การสัมภาษณ์ การอภิปรายเป็นคณะ การสาธิต การทัศนศึกษา การอ่าน การสอนด้วยแบบเรียนโปรแกรม การใช้ชุดสื่อประสม ภาพยนตร์ สไลด์ การแสดงละคร การบันทึกเสียง เป็นต้น

6.2 วิธีให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม เช่น การซักถาม การตั้งทีมผู้ฟัง แบบตั้งคณะผู้ซักถามการแสดงบทบาทสมมติ การประชุมกลุ่ม เป็นต้น

6.3 วิธีอภิปราย เช่น การอภิปรายตามแนวที่กำหนด การอภิปรายตามแนวข้อความในหนังสือ การอภิปรายแก้ปัญหา การอภิปรายกรณีศึกษา กรณีตัวอย่าง เป็นต้น

6.4 วิธีจำลองสถานการณ์ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ กรณีสถานการณ์ ตัวอย่างทำเกม เป็นต้น

7. ประเมินผลและการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ใหม่ เพื่อให้ทราบว่าการรู้วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยประเมินด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การทดสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น และจากผลการประเมิน สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ข้อใด และควรได้รับสิ่งใดเพิ่มเติมต่อไป

นอกจากนี้ Knowles (1980) ได้สรุปรูปแบบของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ว่าเป็นวิธีการจัดประสบการณ์ให้กับผู้ใหญ่ได้เข้ามารับการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ กัน 3 ประเภท

1. การเรียนรู้เป็นรายบุคคล โดยมีกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองที่มีแบบแผน ดังนี้

1.1 การเข้ารับการศึกษาในสถานประกอบการเป็นการฝึกงานในระดับวิชาชีพผู้เรียนต้องปฏิบัติงานในความควบคุมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละเรื่อง เช่น การฝึกงานของแพทย์ฝึกหัด

1.2 การศึกษาทางไปรษณีย์ ผู้เรียนได้ศึกษาจากเอกสาร ตำราของสถาบันการศึกษาที่ส่งมา ที่ประกอบด้วยเนื้อหา คำสอน แบบฝึกหัด คำแนะนำ ให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองและทำแบบฝึกหัดส่งกลับไปให้ครูผู้ตรวจเพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียน เช่น โรงเรียนการศึกษาทางไปรษณีย์ สถาบันการศึกษาของทหาร ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องของแพทย์ เป็นต้น

1.3 การให้คำแนะนำปรึกษา เป็นวิธีให้ผู้เรียนได้เข้าใจตนเอง และสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้ดีขึ้น เช่น สังคมสงเคราะห์ สถาบันการแพทย์สาธารณสุขให้คำปรึกษาสุขภาพ เป็นต้น

1.4 การศึกษาด้วยตนเองในลักษณะในการจัดทำรายงาน โครงการต่าง ๆ การค้นคว้าในห้องสมุด เป็นต้น

1.5 ชุดการเรียนรู้ด้วยสื่อประสม เช่น ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สิ่งพิมพ์ เทป เสียง วิดีโอ แผ่นเสียง แผ่นภาพ แบบฝึกหัด สมุดทำงาน คู่มือ เป็นต้น

1.6 การสอนแบบสำเร็จรูปและการสอนแบบให้คอมพิวเตอร์ช่วยสอนอินเตอร์เน็ต หรือที่เรียกว่า การเรียนผ่านเว็บ (Web Base Learning) หรือ E- Learning เป็นต้น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองในลักษณะเป็นรายบุคคลนี้ จะเรียนรู้ได้บรรลุตามวัตถุประสงค์ และเรียนรู้ได้เร็วหรือช้า ขึ้นกับเวลา ความสามารถ ความสนใจ ความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน การประกอบอาชีพงานประจำที่ใหญ่ ภาระทางสังคมที่ต้องรับผิดชอบปฏิบัติอยู่

2. การเรียนรู้เป็นกลุ่ม ตามหลักการของการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ได้เห็นประโยชน์จากการที่ ผู้ใหญ่ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ได้รับการจูงใจระหว่างกันให้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องรูปแบบ ตัวอย่างที่มักใช้ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบกลุ่ม

2.1 โครงการปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่องค์กร หน่วยงานต้องการจัดทำหรือ ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ต้องอาศัยความร่วมมือของกลุ่มคนในหน่วยงาน ชุมชนนั้น ๆ เช่น การ จัดตั้งกลุ่มสหกรณ์ชุมชน การสร้างทำโครงการพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล เป็นต้น

2.2 การประชุมทางคลินิก ที่เน้นการวิเคราะห์ แก้ปัญหาจากประสบการณ์ของผู้เข้าร่วม ประชุม การประชุมแบบสถาบัน ที่เน้นการพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะอย่างที่เกี่ยวข้อง การ ประชุมแบบปฏิบัติการ ที่มุ่งเน้นพัฒนาความสามารถของกลุ่มคนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมากมักแบ่ง ผู้เข้าร่วมประชุมออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ

2.3 การจัดตั้งชมรม กลุ่มจัดตั้ง มักเป็นลักษณะที่ไม่เป็นทางการตามกฎหมาย บางชมรม เป็นอิสระของตนเองไม่ขึ้นกับสถาบันใด ๆ แต่บางชมรมก็สังกัดองค์กรระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น สมาชิกของชมรมได้มีโอกาสเรียนรู้ร่วมกันในการทำกิจกรรมของชมรมตามวัตถุประสงค์ หรือได้รับรู้ แลกเปลี่ยนความรู้ ข่าวสารระหว่างสมาชิกด้วยกัน

2.4 การจัดประชุมปรึกษาหารือ หรือร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติในกลุ่ม ผู้เกี่ยวข้อง การประชุมรอบปีของกลุ่มอาชีพใดอาชีพหนึ่ง การประชุมสันนิบาต ประชุมขององค์กร เป็นต้น

2.5 การสาธิตให้ความรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยมีขั้นตอน เพื่อสร้างความตระหนัก ความ สนใจ ทดลองใช้ทดลองทำ ประเมินผล และรับความรู้แนวทางนั้นมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

2.6 อื่น ๆ เช่น การดูงานเป็นกลุ่ม การจัดนิทรรศการ การออกร้าน การจัดงาน เทศกาล ต่าง ๆ การจัดเดินทางทัศนศึกษากลุ่ม การท่องเที่ยว เป็นต้น

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์เป็นกลุ่ม เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนหลาย ๆ คนได้มาพบปะกับ มีจุดประสงค์ในการเรียนรู้ร่วมกัน สมาชิกได้มีปฏิสัมพันธ์กันแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ระหว่างกันและ จูงใจให้เกิดการเรียนรู้ขึ้นได้ อาจส่งผลดีเกิดการเปลี่ยนแปลงทัศนคติความเชื่อ ที่เหมาะสม

3. การเรียนรู้เป็นกิจกรรมของชุมชน โดยมีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาในชุมชน พัฒนา ศักยภาพในการเรียนรู้ให้แก่บุคคลในชุมชนโดยมีชุมชนเป็นห้องเรียนขนาดใหญ่ของผู้ใหญ่ในชุมชนใน การจัดประสบการณ์เป็นลักษณะ ในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในชุมชน ดังตัวอย่าง

3.1 การจัดแหล่งวิทยาการไว้ให้ผู้เรียนในชุมชนทุกเพศ ทุกวัยทุกระดับการศึกษาได้เข้ามาเรียนรู้ เช่น ศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน ห้องสมุด ห้องเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น บุคคล ตัวอย่างในชุมชน หน่วยงานเข้าไปให้ความรู้ในชุมชนในการคัดเลือกพันธ์พืชที่เหมาะสมกับท้องถิ่น เป็นต้น

3.2 ส่งเสริมให้ชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาขึ้นเองในชุมชนโดยมีองค์กรในท้องถิ่น รับผิดชอบปัญหา วางแผน ประสานงาน ดำเนินการและประเมินผล

3.3 ส่งเสริมให้ประชาชนร่วมกับเป็นกลุ่ม เพื่อร่วมกันศึกษาปัญหาของตนเอง โดยใช้แหล่ง เรียนรู้ในชุมชน เช่น โรงเรียน วัด หน่วยงาน วิทยาการท้องถิ่น ควรให้กลุ่มผู้เรียนได้รู้วิธีการเรียนรู้ด้วย ตนเอง วางแผนเองประสานงานติดต่อวิทยาการ แหล่งทรัพยากรต่าง ๆ และถ่ายทอดความรู้ระหว่าง ประชาชนด้วยกัน ให้เป็นไปตามหลักการพึ่งตนเอง

สรุปได้ว่า การจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบชุมชนตามแนวของ Knowles (1980) เพื่อให้ ชุมชนมุ่งแก้ปัญหา เพิ่มศักยภาพสมาชิกของชุมชนในการเรียนรู้ สมาชิกจึงมีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อสิ่งเรียนรู้้นั้นเป็นประโยชน์เพื่อแก้ปัญหาของชุมชน

ตอนที่ 3 แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดนีโอ ฮิวแมนนิส ไว้หลายประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของหลักการนีโอฮิวแมนนิส 2) หลักการนีโอ ฮิวแมนนิส และ 3) วิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

3.1 ความหมายของหลักการนีโอฮิวแมนนิส

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2542) กล่าวถึงความหมายของหลักการนีโอฮิวแมนนิสว่า นีโอ ฮิวแมนนิส คือ มนุษยนิยมแนวใหม่ที่มุ่งส่งเสริมความสุขของมนุษย์อย่างลึกซึ้งด้วยการสร้างเจตคติ เชิงบวกและการเห็นคุณค่าของตนเอง การพัฒนาคลื่นสมอง และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

นอกจากนี้ ยังได้กล่าวว่า จิตใต้สำนึกของคนเรา มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของคนเรามากมาย นอกจากตาและหูของคนเรา ที่ทำหน้าที่บันทึกข้อมูลในจิตใต้สำนึกของคนเราได้สูงที่สุดแล้วสภาวะ ของจิตใจ ก็มีผลต่อการรับรู้ของของจิตใต้สำนึกของคนเราเช่นเดียวกัน ในสภาวะจิตใจของคนที่ผ่อนคลาย

คล้าย มีความสงบเยือกเย็น สมดุล หรือในสภาวะที่นักจิตวิทยาปัจจุบัน เรียกว่า สภาวะคลื่นสมองต่ำ จะเป็นสภาวะที่จิตใต้สำนึกของเราบันทึกข้อมูลได้สูงที่สุด ในสภาวะนี้ของเราจะเปรียบเหมือน สภาวะของจิตใต้สำนึกของเด็กเล็ก ๆ ที่เปิดกว้างพร้อมที่จะรับข้อมูลใหม่ ๆ เข้ามา ไม่ว่าจะข้อมูลนั้นจะเป็นข้อมูลด้านบวกหรือลบ

(Acaria, 1991) กล่าวว่า ด้วยแนวคิดที่สืบทอดมาจากโบราณ เกี่ยวกับโยคะกับทฤษฎีฟิสิกส์ ของโลกสมัยใหม่ การดำรงอยู่ของสรรพสิ่ง มิได้เป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียว แต่เป็นการอยู่ร่วมกันในหลายระดับของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ สิ่งที่เราเรียกว่าจิตวิญญาณมีอยู่ในสรรพสิ่งต่าง ๆ อาจจัดแบ่งเป็นระดับได้ จิตวิญญาณที่มีระดับสูงขึ้นไปก็มีความละเอียดและบริสุทธิ์มากขึ้น โยคีซึ่งเป็นต้นกำเนิดหลักการนีโอฮิวแมนนิส ได้แบ่งระดับของจิต 5 ระดับ คือจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึก 3 ระดับ ระดับจิตของแต่ละบุคคล เกี่ยวข้องกับการรับรู้ของตัวตนในระดับจิตวิญญาณในระดับขั้นของจิตวิญญาณเหล่านี้ เกี่ยวข้องกับความสงบภายใน ความบริสุทธิ์ภายใน การสั่นสะเทือนของคลื่นภายใน เมื่ออยู่ในระดับขั้นที่สูงขึ้น ความขัดแย้งภายในใจจะถูกกลบเลื่อนไป แม้ว่าจะเข้าสู่ภาวะจิตระดับสูงได้เพียงชั่วครู่ บุคคลผู้นั้นก็จะรู้สึกปีติอิมใจ นี่คือเป้าหมายของโยคะและเป้าหมายของชีวิต เป็นเป้าหมายเพื่อการยกระดับจิตใจขั้นแล้วขั้นเล่า กระทั่งบุคคลนั้นตระหนักถึงความสุขสงบอันไร้ขีดจำกัดที่อยู่ภายใน แต่มนุษย์โดยทั่วไปไม่ตระหนักถึงระดับขั้นทางจิตของตนเอง ส่วนใหญ่รับรู้ถึงระดับจิตที่ต่ำสุด 2 ระดับ คือ จิตสำนึกและจิตใต้สำนึก การเข้าถึงจิตเหนือสำนึกได้ ต้องผ่านขั้นของจิตสำนึกและจิตใต้สำนึกก่อน การปฏิบัติตนเพื่อไปสู่การก้าวผ่านจิตใต้สำนึกจึงเป็นสิ่งที่หลักการนีโอฮิวแมนนิส นำมาปฏิบัติ จิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) คือ ความทรงจำและความคิดที่ลึกซึ้งของมนุษย์ ซึ่งมีอำนาจเหนือกว่าจิตสำนึก ความรู้ ความคิดของคนมนุษย์เกิดขึ้นที่จิตใต้สำนึก จิตใต้สำนึกนี้ จะทำหน้าที่ประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต ความรู้ที่ลึกซึ้ง ปรัชญาและศาสนา

(Sarkar, 1998) ได้ให้ความหมายของการศึกษาตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส ว่านีโอฮิวแมนนิส คือ ปรัชญามนุษยนิยมที่อธิบายความก้าวหน้าของมนุษยชาติในมุมมองที่กว้างขึ้น เป็นความหวังใหม่ในการตีความเกี่ยวกับการดำรงอยู่ของมนุษย์ ช่วยให้นักวิทยาศาสตร์เข้าใจการดำรงอยู่อย่างใคร่ครวญและฉลาดมากขึ้น ทำให้มนุษย์ยอมรับความรับผิดชอบอันยิ่งใหญ่ที่มีต่อจักรวาลทั้งหมด Sarkar ได้อธิบายธรรมชาติของมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาไว้ด้วยภาษาของนักจิตวิทยาในปัจจุบันว่า มนุษย์ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ หลายส่วนที่ไม่สามารถแยกจากกันได้อย่างเด็ดขาด ส่วนประกอบขั้นนอกสุดของเราเรียกว่า ร่างกาย ที่ประกอบด้วยอวัยวะภายนอกที่สามารถมองเห็นได้ อวัยวะภายใน และต่อมไร้ท่อต่าง ๆ ส่วนประกอบที่ลึกเข้าไปเรียกว่า จิตใจ ซึ่งมี 3 ระดับใหญ่ ๆ คือ จิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึก ซึ่งเป็นส่วนที่ลึกที่สุดและละเอียดอ่อนที่สุดของชีวิต เป็นแหล่งของพลังงาน ความรอบรู้ ความคิดสร้างสรรค์และความปิติสุขที่ยิ่งใหญ่ที่สุดของมนุษย์ ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดแต่ละด้านดังนี้

1. ด้านร่างกาย ในระบบการศึกษาทั่วไปมักเน้นให้ผู้เรียนมีร่างกายที่สมบูรณ์แข็งแรงสวยงาม ด้วยการออกกำลังกายแบบต่าง ๆ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอนี้มีผลต่อการเจริญเติบโตทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นอย่างมาก แต่การออกกำลังกายที่มุ่งแต่การพัฒนา กำลังการบริหารกล้ามเนื้อ ความแข็งแรงของร่างกาย ยังไม่เพียงพอที่จะช่วยพัฒนาให้มนุษย์มีความสมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน การบริหารร่างกายที่สมบูรณ์แบบจะต้องมีการบริหารทั้งอวัยวะภายในและภายนอกซึ่งรวมถึงต่อม (Glands) ต่าง ๆ ที่เราเรียกว่า ต่อมไร้ท่อ (Endocrine Gland) ซึ่งมีหน้าที่ขับฮอร์โมนมีอิทธิพลอย่างมากในการควบคุมการทำงานต่าง ๆ ของร่างกายและยังมีผลต่อจิตใจด้วย

การบริหารร่างกายที่เป็นการบริหารอวัยวะทั้งภายนอกและภายใน เป็นการบริหารที่เรียกว่า โยคะอาสนะ (Yoga Asana) ผู้ปฏิบัติจะต้องมีการเคลื่อนไหวด้วยลีลาที่นุ่มนวลช้า ๆ ควบคุมไปกับการหายใจลึก ๆ และการหยุดนิ่งสลับกันเป็นช่วง ๆ ซึ่งอาสนะเหล่านี้ นอกจากจะช่วยบริหารต่อมไร้ท่อต่าง ๆ ให้ขับฮอร์โมนออกมาเป็นปกติแล้ว ยังช่วยกล้ามเนื้อและประสาทพ่อนคลายอย่างดียิ่งอีกด้วย และช่วยรักษาความยืดหยุ่น คล่องตัว และความสมดุลตามธรรมชาติของร่างกาย จากการศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับมนุษย์พบว่า มนุษย์มีความสามารถในการสร้างระบบภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ ได้ด้วยตัวเองสูง ถ้าเรามีสุขภาพจิตที่ดี มีจิตใจร่าเริง เบิกบาน สดใส มีความรัก ความปรารถนาดีให้แก่ตัวเอง และผู้อื่น ซึ่งการเรียนรู้ถึงความสามารถตามธรรมชาติของมนุษย์นี้ทุกคนควรได้เรียนรู้และรู้จักตนเอง มาตั้งแต่เล็ก โดยจะเรียนรู้เกี่ยวกับร่างกายและจิตใจของตนเองโดยการทำโยคะ การผ่อนคลายอย่าง ล้าลึก รวมทั้งการเรียนรู้ถึงการควบคุมอารมณ์ที่รุนแรงต่าง ๆ การผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งจะทำให้รู้จักการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในสังคมมากยิ่งขึ้น

2. จิตสำนึก (Conscious Mind) จิตใจระดับแรกสุดของคนเราคือจิตสำนึก ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้สิ่งจากสิ่งเร้ารอบ ๆ ตัวโดยผ่านทางประสาทสัมผัสและอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกายเป็น ประการแรก ประการที่สอง คือ การแสดงความต้องการหรือรังเกียจหมายถึง การแสดงความต้องการที่จะได้สิ่งเร้านั้น หรือความไม่ต้องการที่จะได้สิ่งเร้านั้น ประการที่สามคือ การลงมือกระทำหมายถึง การใช้อวัยวะขับเคลื่อนต่าง ๆ ของเราให้ทำงาน ซึ่งได้แก่ มือ เท้า หลอดเสียง อวัยวะเพศ อวัยวะ ขับถ่าย เพื่อที่จะได้ในสิ่งที่ต้องการ ถ้าพิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่า จิตสำนึกนั้นจะมีหน้าที่กระตุ้นให้เราก่อทำสิ่งต่าง ๆ ตามสัญชาตญาณของสัตว์ชั้นสูงทั่ว ๆ ไปได้แก่ การกิน การนอน การป้องกันตัวเอง การสืบพันธุ์ กล่าวง่าย ๆ ก็คือ จิตสำนึกนั้นมีหน้าที่หลักที่จะช่วยให้คนเรามีชีวิตรอดอยู่อย่างปลอดภัยนั่นเอง

การพัฒนาจิตสำนึกตามหลักการนี้โอฮิวแมนนิสนั้น จะต้องพยายามบังคับระงับหักห้ามตนเองให้เลิกกระทำสิ่งต่าง ๆ ตามสัญชาตญาณเหล่านี้ โดยไม่ควรปฏิเสธความต้องการตามธรรมชาติเหล่านี้ แต่ควรรักษาทางควบคุมการกระทำดังกล่าว กล่าวคือ แบ่งจริยธรรมเป็นสองส่วน คือ ส่วนแรกเป็นหลักในการปฏิบัติตัวกับสรรพสิ่งทั้งหลาย (สิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต) และส่วนที่สองเป็นหลักในการ

พัฒนาร่างกายและจิตใจของตัวเอง จิตสำนึกเป็นจิตใจระดับแรกสุดของมนุษย์ มีหน้าที่กระตุ้นให้เรากระทำการต่าง ๆ ตามสัญชาตญาณของสัตว์ชั้นสูงทั่ว ๆ ไป ได้แก่ การกิน การนอน การป้องกันตัวเอง การสืบพันธุ์ หรือพุด่าง ๆ ได้ว่า จิตสำนึกของเรามีหน้าที่หลักที่จะช่วยให้เรามีชีวิตรอดอยู่อย่างปลอดภัย และรักษาชาติพันธุ์ของมนุษย์ จึงกล่าวได้ว่าจิตสำนึกของคนเรามีหน้าที่ 3 ประการ คือ

2.1 การรับความรู้สึก (Sensing) หมายถึง การที่ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (Five Sense Organ) ของเราที่รับความรู้สึกจากสิ่งเร้าภายนอกต่าง ๆ ได้แก่ ตาประมาณ 75 – 90% หูประมาณ 10 – 15 % จมูก ลิ้น และผิวหนัง ประมาณ 2 – 5 %

2.2 ความต้องการ (Desire) หรือความรังเกียจ (Aversion) หมายถึง ความต้องการที่จะได้สิ่งเร้านั้นหรือความไม่ต้องการที่จะได้สิ่งเร้านั้น

2.3 การลงมือกระทำ (Acting) หมายถึง การใช้อวัยวะขับเคลื่อน (Five Motor Organ) ของเรา ซึ่งได้แก่ มือ เท้า หลอดเสียง อวัยวะเพศ อวัยวะขับถ่าย ให้ทำงานเพื่อที่จะได้ในสิ่งที่เราต้องการ

จิตสำนึกมีลักษณะที่สำคัญคือ ความอยากต่าง ๆ ของคนเรา อยากได้อะไรได้น้อยอย่างไม่มีวันจบสิ้น ดังนั้นถ้าเราลองย้อนกลับมาดูการกระทำของตัวเองที่ผ่านมตลอดชีวิตของเรา ก็มีรูปแบบที่สอดคล้องกับจิตสำนึก ดังนี้ มีความรู้สึกต่อสิ่งเร้าจากโลกภายนอก (Sensing) เกิดความต้องการหรือไม่ต้องการสิ่งเร้านั้น (Desire or Aversion) และลงมือกระทำเพื่อที่จะบรรลุนั้นความต้องการหรือไม่ต้องการนั้น (Acting)

3. จิตใต้สำนึก (Subconscious Mind) เป็นจิตใจระดับที่มีระบบการทำงานที่ละเอียดอ่อนซับซ้อนยิ่งกว่าจิตสำนึก จิตใต้สำนึกมีองค์ประกอบ 2 ประการคือ เรื่องความคิดที่ลึกซึ้ง และความทรงจำของมนุษย์ ความรู้ ความคิด ความฝันของคนเราส่วนใหญ่เกิดขึ้นที่จิตใต้สำนึกนี้เอง จิตจะอยู่กับปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและสังคม จิตจะพยายามรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ และนำข้อมูลมาไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง หน้าที่ที่สำคัญของจิตใต้สำนึกคือ ทำหน้าที่บันทึกและสะสมข้อมูลต่าง ๆ ที่ประสบมาในชีวิตและควบคุมระบบการทำงานของร่างกาย

สรุปได้ว่า หลักการนีโอฮิวแมนนิส หมายถึง หลักการที่มีเป้าหมายในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ในทุก ๆ ด้าน คือ ให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีจิตใจที่มั่นคง ควบคุมความคิดและการกระทำของตนเองได้ ทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรักความเมตตาให้กับตนเอง ผู้อื่นและทุกสรรพสิ่ง โดยการพัฒนาตนเองตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส ต้องเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การทำคลื่นสมองให้ต่ำการพัฒนาจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกตนเองสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ซึ่งสามารถส่งเสริมสุขภาพทางจิตของผู้นำหลักการดังกล่าวไปใช้ได้

3.2 หลักการนีโอฮิวแมนนิส

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2547) เสนอว่า หลักการนีโอฮิวแมนนิส หรือมนุษยนิยมใหม่ เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาอัจฉริยภาพที่ซ่อนเร้นในตัวมนุษย์ทุกคนให้ปรากฏออกมาให้มากที่สุด พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ รวมถึงคุณธรรมควบคู่กันไป โดยให้มีคลื่นสมองต่ำอยู่เสมอ คลื่นอัลฟา คือ ช่วงที่คลื่นสมองของเราส่งคลื่นที่มีพลังสูง กว้าง ลึก ช้า สงบ ออกมา เราจะเกิดการผ่อนคลายอย่างลึกล้ำ สมองซีกซ้ายและขวาจะทำงานอย่างสมดุล ทุกภารกิจที่เราทำจะไหลลื่น ง่ายดาย อย่างต่อเนื่อง ซึ่งก็คือการพัฒนาคลื่นสมองจากคลื่นสมองสูงไปสู่คลื่นสมองต่ำ การดำเนินกิจกรรมตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส เพื่อให้คลื่นสมองต่ำอยู่เสมอ เช่น เปิดเพลงที่ทำให้คลื่นสมองต่ำ หายใจลึก ๆ เข้าออกช้า ๆ ให้เต็มปอด สั่งให้ทุกส่วนของร่างกายผ่อนคลายตั้งแต่ใบหน้าจนถึงปลายเท้า จินตนาการถึงธรรมชาติอันสวยงาม การทำสมาธิและการฝึกโยคะ และอยากจะทานอาหารที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น พุดน้อยลง รับฟังมากขึ้น เลือกพูดเฉพาะคำพูดที่สร้างสรรค์ ทำอะไรช้า ๆ ที่เดิมและเวลาเดิมการมีระเบียบวินัยในเรื่องอื่น ๆ จะมีมากขึ้นตามลำดับ จัดตารางชีวิตให้ชัดเจนจนเป็นนิสัย และมีความรัก ให้พลังด้านบวกด้วยการใช้ความคิด คำพูด และการกระทำ ยิ้มกับทุกคนและบ่อย ๆ ใช้การชมบุคคลอื่นเสมอ สบตามองด้วยความรู้สึกที่ดี อบอุ่น เชื่อมั่น สัมผัสเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างปกติและมีความสุข การฝึกปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการปฏิบัติตามหลักการของหลักการนีโอฮิวแมนนิส

Acaria (1982) กล่าวว่าร่างกายของเราเหมือนยานพาหนะในการเดินทาง ความซับซ้อนผสมผสานของร่างกายถูกควบคุมโดยกระบวนการทำงานของต่อมไร้ท่อ และฮอร์โมนต่าง ๆ ซึ่งมีผลต่อร่างกายในทุก ๆ เรื่อง เช่น การเจริญเติบโต การเผาผลาญ การย่อย ระดับของพลังงาน การสร้างความร้อน และกระบวนการทางเพศ รวมไปถึงจิตใจ กระบวนการทำงานของต่อมไร้ท่อเหล่านี้มีผลต่อสภาวะจิตใจทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นความกลัว เศร้า ทุกข์ ตื่นเต้น ซึ่งถือว่าสภาวะเหล่านี้ล้วนทำร้ายสุขภาพและความสงบสุขภายในใจ ต่อมไร้ท่อที่นำพิศวงที่สุด ที่ตั้งอยู่ส่วนกลางสุดของสมองซึ่งแม้แต่ปราศจากไฮโปธาลามัสก็ตระหนักดีถึงต่อมที่สำคัญนี้ เพราะเป็นต่อมที่ควบคุมความคิดทั้งหมดของมนุษย์และถือว่าเป็นที่ตั้งของจิตวิญญาณ เรียกว่า ต่อมไพเนียล (Pineal) ต่อมดังกล่าวนี้ นักวิทยาศาสตร์กล่าวว่า เป็นต่อมที่ควบคุมการทำงานของต่อมอื่น ๆ และฮอร์โมนในร่างกายทั้งหมด โยคีโบราณจึงแสวงหาวิธีควบคุมการทำงานของฮอร์โมนและต่อมไร้ท่อของร่างกาย ซึ่งช่วยทำให้มีสุขภาพจิตและกายสมบูรณ์ ด้วยการควบคุมการทำงานของต่อมไพเนียล หลักการนีโอฮิวแมนนิส จึงใช้การฝึกโยคะในการควบคุมการทำงานของต่อมไพเนียล ซึ่งสามารถวัดผลทางวิทยาศาสตร์ได้ด้วยสภาวะจิตที่สูง การที่หัวใจเต้นช้าลง คลื่นสมองมีความถี่ต่ำ มีความผ่อนคลายสูง ขณะเดียวกันให้ความสำคัญกับอาหาร ด้วยแนวคิดที่ว่า สิ่งมีชีวิตที่ดำรงอยู่นั้นมาจากอาหารที่กินเข้าไป ซึ่งถือว่าร่างกายเป็นจักรกลของจิตใจที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมทางกายภาพ เมื่อร่างกายเป็นเพียงเครื่องจักรของจิตใจ สิ่งทีควบคุมการทำงานของร่างกาย คือ จิตสำนึก หลักการนีโอฮิวแมนนิส จึงเน้นการพัฒนาระดับชั้นของจิตด้วยสมาธิและการฝึก

โยคะและการควบคุมอาหาร ผู้ที่ต้องการสร้างสภาวะคลื่นสมองต่ำให้แก่ตนเองว่า หากมีการฝึกโยคะ ทำสมาธิต่อเนื่องเป็นประจำสม่ำเสมอ ชีวิตจะเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น

(Anadamurti Shrii, 2542) กล่าวว่า การประพฤติปฏิบัติตนตามแนวทางนีโอฮิวแมนนิส อย่างสม่ำเสมอทำให้มีความสุข ซึ่งความสุขนี้เป็นความสุขที่รู้สึกปิติอิมอยู่ภายใน หากเมื่อบุคคลมีความรู้รู้สึกปิติอยู่ภายในตลอดเวลา สามารถแผ่แผ่ความสุขไปยังบุคคลอื่นและคนรอบข้างได้ ทำให้เกิดความรักต่อกัน ไม่หวาดระแวงกัน รู้สึกมีส่วนร่วมในสังคม มีความปรารถนาที่ดีต่อกัน ขณะเดียวกันความสุขจากการปฏิบัติสมาธิสม่ำเสมอนี้ ทำให้บุคคลปฏิบัติตนและดำเนินชีวิตอย่างสงบไม่ทำให้ตัวเองเดือนร้อน และไม่เป็ปัญหาของบุคคลอื่น การดำเนินชีวิตร่วมกันในสังคมมีความราบรื่น

สรุปได้ว่า หลักการนีโอฮิวแมนนิสเน้นการทำให้ผู้เรียนมีคลื่นสมองต่ำอยู่เสมอ ด้วยการฝึกโยคะ ทำสมาธิ มีความคิดด้านบวก และฝึกฝนตัวเองอย่างสม่ำเสมอ การทำงานต่าง ๆ ของร่างกายมีความสมบูรณ์ ทำให้สุขภาพจิตและกายมีความเข้มแข็ง และมีอุปนิสัยในเชิงส่งเสริมสุขภาพทางจิตของตัวเอง

3.3 วิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

(เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545) ได้กล่าวถึงวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส ด้วยการทำให้คลื่นสมองต่ำอยู่ในภาวะอัลฟา ซึ่งมี 3 ขั้นตอน คือ

1. เปิดเพลงที่จะทำให้คลื่นสมองต่ำ เพลงที่น่าใช้คือ Awakening เพื่อสร้างบรรยากาศปล่อยให้จิตใจล่องลอยไปกับเสียงเพลง 2 – 3 นาที (แค่เราฟังเพลงที่ทำให้คลื่นสมองต่ำ คลื่นสมองเราก็ต่ำลงแล้วโดยไม่ต้องใช้เทคนิคอื่นใดเลย ในทำนองเดียวกันแค่เราฟังเพลงที่ทำให้คลื่นสมองสูงขึ้น เช่น เพลงที่มีจังหวะรุนแรงทั้งหลาย เราก็มีคลื่นสมองสูงขึ้นโดยอัตโนมัติ)

2. นิ่งสบาย ๆ บนเก้าอี้ไม่กอดอก ไม่ไขว่ห้าง

3. หายใจลึก ๆ เข้าออกช้า ๆ ให้เต็มปอด เวลาหายใจเข้าให้หายใจเข้าลึกจนนับถึงแปด เวลาหายใจออกจนสุดนับถึงแปด หายใจเข้าออกเช่นนี้ประมาณ 10 – 12 รอบ

4. สั่งให้ทุกส่วนในร่างกายผ่อนคลาย เริ่มตั้งแต่ใบหน้า สั่งให้หน้าผากของเราผ่อนคลาย ลูกตา อวัยวะภายใน แก้ม ปาก คาง คอ ไหล่ หน้าอก แขน มือ นิ้ว และไปเรื่อย ๆ จนถึงปลายเท้า ระหว่างที่สั่งจิตของเรา เราจะหายใจลึก ช้า สม่ำเสมอ ขั้นตอนนี้เราอาจใช้เวลา 5 – 10 นาที เราควรทำอย่างช้า ๆ และผ่อนคลาย

5. จินตนาการว่าเรานั่งในที่ที่เป็นธรรมชาติที่สวยงาม เช่น ในท้องทุ่งที่สวยงาม ชายทะเล บนภูเขา ล้อมรอบด้วยต้นไม้และลำธาร

6. ปล่อยให้จิตใจของเราอยู่ในสภาวะอัลฟา 5 – 10 นาที

7. เมื่อต้องการกลับสู่สภาวะปกติ บอกกับตัวเองว่าจะนับหนึ่งถึงสิบ เมื่อนับหนึ่งถึงสิบเราจะตื่นขึ้นมาอีกครั้ง รู้สึกผ่อนคลายเหมือนกับได้รับการพักผ่อนมานาน ๆ จะกลายเป็นคนที่อารมณ์ดี เยือกเย็น เมื่อนับถึงสิบเราก็จะลืมตาขึ้นและทำภารกิจต่างๆ ของชีวิตด้วยคลื่นสมองที่ต่ำลงเมื่อเรามีคลื่นสมองต่ำลงเราจะรู้สึกได้เลยว่าเราอยากจะทำสิ่งดี ๆ ให้แก่ชีวิตมากขึ้น เช่น อยากช่วยเหลือผู้อื่น ให้มีความสุขมากขึ้น พุดจาไพเราะขึ้น มีสติยั้งคิดสูงขึ้น ฯลฯ และทำสิ่งไม่ดีให้แกชีวิตมากขึ้น เช่น โกรธคนอื่นมากขึ้น พุดคำนลบให้แกผู้อื่นได้มากขึ้น ลดความอยากบุหรี เหล้า รวมทั้งอาหารที่มีไขมันสูงและอาหารรสจัดต่าง ๆ ฯลฯ ผู้ที่สนใจจะนำแนวคิด นีโอฮิวแมนนิส ไปปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จึงควรใช้เวลากับตัวเองทุกวันในการฝึกลดคลื่นสมองให้ต่ำลงและคำนึงถึงปัจจัย อื่น ๆ ที่มีผลโดยตรงกับคลื่นสมองของตนเองดังนี้

1. การทำสมาธิ (Meditation) : การทำสมาธิแบบนี้โอ อย่างสม่ำเสมอวันละ 2 ครั้ง ครั้งละ 10 – 15 นาที จะทำให้เราเกิดความมุ่งมั่น (Willpower) ความมีระเบียบวินัย มีจิตใจอ่อนโยน มีสมาธิสูง และมีคลื่นสมองที่ต่ำลงอย่างรวดเร็ว

2. การทำโยคะ : การทำโยคะทุกวันอย่างสม่ำเสมออย่างน้อยวันละครั้ง จะทำให้เรามีร่างกายแข็งแรง สวยงาม มีความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อสูง ฮอริโมนต่างๆ ในร่างกายจะถูกปรับให้สมดุล ซึ่งทำให้อารมณ์ของผู้ฝึกเปลี่ยนไปในทิศทางดีขึ้น มีผู้ฝึกโยคะหลาย ๆ คนเห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของร่างกายและจิตใจของตัวเองอย่างชัดเจน เพียงฝึกด้วยท่าเด่นรำเกาชิกิเพียงวันละ 10 นาที เข้า 5 นาที และเย็นอีก 5 นาที และตามด้วยท่านอนตาย (Dead posture) อีก 2 – 3 นาที

3. อาหาร : ผู้ที่ฝึกผ่อนคลายอย่างล้ำลึก โยคะและสมาธิแบบนี้โอ มักจะรู้สึกว่ามีนิสัยการรับประทานอาหารของตัวเองจะค่อย ๆ เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นทีละน้อย เช่น อยากรับประทานอาหารที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น ความอยากที่จะทานเนื้อสัตว์ใหญ่ ๆ ลดน้อยลง ความอยากบุหรีและเหล้าจะลดน้อยลงไปเป็นอย่างมาก ดังนั้น ดรชนที่เห็นชัดเจนของผู้ที่คลื่นสมองต่ำ ลงก็คือ การเปลี่ยนแปลงนิสัยการรับประทานอาหาร

4. คำพูด : ผู้ที่มีคลื่นสมองต่ำ จะตระหนักดีถึงความสำคัญของคำพูด จะพูดน้อยลง รับฟังมากขึ้น จะเลือกพูดเฉพาะคำพูดที่สร้างสรรค์ ที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่นเท่านั้น

5. คนรอบข้าง : คลื่นสมองของคนรอบข้างมีผลต่อคลื่นสมองของตัวเองเป็นอย่างมากถ้าเราได้อยู่ใกล้คนที่คลื่นสมองสูง คลื่นสมองของเราก็จะสูงตามไปด้วย ถ้าเราได้อยู่ใกล้ชิดกับคนที่คลื่นสมองต่ำ คลื่นสมองเราก็จะต่ำไปด้วย

(เกียรตวรรษ อมาตยกุล, 2551) เสนอว่า กิจกรรมการพัฒนาคนตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส หมายถึง กระบวนการหรือแนวทางที่ทำให้คนเราเกิดการพัฒนาด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) จิตวิญญาณ (Spirit) โดยเชื่อว่าคนที่สมบูรณ์จะต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม กิจกรรมการพัฒนาคนตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส ประกอบไปด้วย กิจกรรมเพื่อ

พัฒนาในทุกด้านของชีวิตของเรา โดยเริ่มจากการพัฒนา EQ หรือความฉลาดทางอารมณ์ของเรา ซึ่งหมายถึงความสามารถทางจิตใจ (อารมณ์) ที่ทำให้คนเรามีความสุขในชีวิตได้ง่าย สามารถอดทน รอคอย มุ่งมั่นในการกระทำจนบรรลุเป้าหมายที่ตัวเองตั้งไว้ได้อย่างมีความสุข และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ดังนั้นกิจกรรมที่ใช้จะเน้นการมีความคิดด้านบวก ด้วยการพัฒนาความคิด คำพูด และการกระทำทางด้านบวก ความฉลาดทางอารมณ์เป็นหัวใจหลักของการประสบความสำเร็จและความสุขของชีวิต

จากการศึกษาอย่างลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับความฉลาดทางอารมณ์ของมนุษย์ นักจิตวิทยาพบว่าความฉลาดทางอารมณ์ของคนเราเป็นเรื่องของทักษะไม่ใช่เป็นเรื่องของกรรมพันธุ์หรือยีน ดังนั้นความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นเรื่องของการเรียนรู้ที่สามารถเพิ่มพูนทักษะความฉลาดทางอารมณ์ได้ คนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงจึงเป็นคนที่หาความสุขในชีวิตได้ง่าย สามารถปรับอารมณ์และความรู้สึกให้พอใจกับหลาย ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต บุคคลที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะกลายเป็นคนที่มีอารมณ์มั่นคง มองโลกมองชีวิตด้านบวก ปรับตัวเองได้ง่ายในทุกสถานการณ์ของชีวิต มีน้ำใจ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี และเชื่อมั่นในตนเอง มนุษย์สามารถพัฒนาตนให้มีความฉลาดทางอารมณ์สูงได้ด้วยการคิดด้านบวก โดยความคิดด้านบวกมีความสัมพันธ์กับความฉลาดทางอารมณ์มากจนเกือบจะเรียกได้ว่าเป็นสิ่งเดียวกัน คุณสมบัติข้อแรกและเป็นข้อที่สำคัญที่สุดของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง คือ การมีความคิดด้านบวก ดังนั้นการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จะต้องเริ่มจากการพัฒนาความคิด คำพูด และการกระทำทางด้านบวกก่อนคุณสมบัติข้อใด ๆ ทั้งสิ้น เนื่องจากความคิดเป็นจุดเริ่มต้นของการกระทำ และการกระทำใด ถ้าทำเสมอ ๆ การกระทำนั้นจะกลายเป็นนิสัยของคนเรา และพฤติกรรมต่าง ๆ จึงเริ่มต้นจากความคิดของคนเรา ความคิดด้านบวกจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการมีความฉลาดทางอารมณ์สูง โดยถ้ามีคุณสมบัติข้อนี้แล้วคุณสมบัติข้ออื่น ๆ ของคนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูงก็จะสามารถพัฒนาขึ้นได้ง่ายเช่น ความเชื่อมั่นในตนเอง ความมุ่งมั่น ความอดทน ความเคารพตัวเอง ความเคารพผู้อื่น มนุษย์สัมพันธ์ และจะส่งผลให้บุคคลผู้นั้นประสบความสำเร็จในชีวิตได้ง่าย (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2550)

Sarkar (1998) กล่าวว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็เหมือนการให้การศึกษา การศึกษาที่ดีต้องเริ่มต้นที่ครู การมีครูที่มีความรู้สูงไม่จำเป็นเท่าการมีคนที่เหมาะสมแก่การเป็นครูมาทำหน้าที่ครู ผู้เป็นครูต้องมีคุณสมบัติ 3 ประการ คือ มีคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่เข้มแข็ง เป็นผู้ตระหนักถึงความดีอย่างสม่ำเสมอทั้งต่อสังคม การไม่เห็นแก่ตัว และมีความเป็นผู้นำ ขณะเดียวกัน การสร้างทรัพยากรมนุษย์ไม่ควรเกิดจากการบังคับควบคุม ความกลัวไม่สามารถสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่ดีได้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามทฤษฎีนีโอฮิวแมนนิส จึงมุ่งเน้นวิธีการในการสร้างแบบอย่างที่ดีและเห็นคุณค่า และความเป็นตัวตนของบุคคลอื่นเป็นสำคัญ

เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2545) กล่าวว่า Asanas เป็นท่ากายบริหารที่ง่าย ๆ ท่าทางต่าง ๆ มีรูปแบบที่แน่นอนถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งโยคีได้ค้นคว้าวิจัยทดลองด้วยตัวเองหลายพันปี แล้ว อาสนะจึงเป็นกายบริหารที่คนทุกเพศทุกวัยสามารถฝึกฝนได้ ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยรักษาสุขภาพกายด้วยการกระตุ้นการหมุนเวียนของกระแสโลหิต เพิ่มความคล่องตัวของข้อต่อต่าง ๆ ปรับกล้ามเนื้อ นวดอวัยวะภายใน และบริหารต่อมไร้ท่อต่าง ๆ เท่านั้น แต่อาสนะยังช่วยให้จิตใจของคนเราสงบเบิกบานและสดใสนิ่งอีกด้วย และแน่นอนเมื่อคนเรามีร่างกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคร้ายไข้เจ็บ การพัฒนาจิตใจก็เป็นไปได้ง่ายขึ้น และการทำโยคะยังมีอิทธิพลอย่างมากต่อต่อมไร้ท่อ (Endocrine Glands) ต่อมไร้ท่อมีอิทธิพลอย่างลึกซึ้งต่ออารมณ์และสภาพจิตสำนึก การทำโยคะจึงมีผลต่อต่อมไร้ท่อหลายต่อมที่ทำให้เกิดการหลั่งของฮอร์โมนซึ่งทำให้เกิดความสมดุลทั้งทางอารมณ์และความสงบทางใจ การบริหารด้วยท่าอาสนะเหล่านี้แตกต่างจากการออกกำลังกายที่ต้องใช้กำลังและความรุนแรงอย่างสิ้นเชิง อาสนะเป็นท่าออกกำลังกายที่ค่อนข้างช้า มีการเคลื่อนไหวอย่างอ่อนโยนผสมกับการสูดหายใจลึก ๆ และสลับด้วยการหยุดนิ่งของร่างกาย เพื่อให้กล้ามเนื้อและประสาทได้รับการผ่อนคลายขึ้น การทำอาสนะที่ถูกต้องเราแทบไม่ต้องใช้พลังงานในร่างกายเลย แต่เราจะรู้สึกกระปรี้กระเปร่าและมีพลังงานเพิ่มขึ้น ผู้ที่ทำอาสนะเป็นประจำจึงมีร่างกายที่แข็งแรง มีจิตใจที่ร่าเริงเบิกบาน และที่สำคัญการฝึกฝนอาสนะอย่างสม่ำเสมอเป็นเสมือนกับการสะสมพลังภายในสำหรับนำไปใช้ในการพัฒนาตัวเองไปสู่จิตสำนึกระดับสูงอันเป็นเป้าหมายในการพัฒนาจิตใจ นอกจากนี้ การเรียนรู้วิธีทำจิตใจให้สงบและการทำร่างกายให้หยุดนิ่งได้เป็นเวลานานจากการฝึกฝนโยคะ ทำให้เราสามารถควบคุมระบบกล้ามเนื้อ ประสาทและความสมดุลของร่างกาย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการทำสมาธิเป็นเวลานาน ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

หลักการนีโอฮิวแมนนิสที่มุ่งเน้นการพัฒนา EQ ดังนี้

1. การสร้างความรู้สึกที่ดี ด้วยการ EMPOWERMENT หรือการให้ความรัก การให้พลังด้านบวก โดย EMPOWERMENT (การให้ความรัก การให้พลังด้านบวก) คือ ความคิด คำพูด การกระทำที่ทำให้ตัวเราและคนรอบข้างมีพลังด้านบวกมากยิ่งขึ้น ผู้ที่ได้พลังด้านบวกมากก็จะกลายเป็นคนที่คิดด้านบวก ทำด้านบวกมาก ในทางตรงกันข้าม คนที่ได้รับความรักหรือได้รับพลังด้านบวกน้อยก็จะกลายเป็นคนที่มีความคิดด้านบวกทำด้านบวกน้อย ความสัมพันธ์ที่ไม่ดีนี้เราอาจเรียกได้ว่า การให้พลังด้านลบ (SAP) หรือการดูดพลัง คือ การใช้ความคิด คำพูด และการกระทำที่ทำให้คนรอบข้างของเรา มีพลังด้านบวกในตัวลดน้อยลง โดยกิจกรรมการให้ความรัก การให้พลังด้านบวกด้วยการแสดงพฤติกรรมทั้งต่อตัวเองและคนรอบข้างดังนี้

2. การสร้างภาพพจน์ของตัวเองด้านบวก คือความรู้สึกที่เรามีต่อตัวเองด้านบวก โดยเรารู้สึกกับตัวเองอย่างไรก็รู้สึกกับคนอื่นอย่างนั้นเช่น รู้สึกบวกกับตัวเองก็จะรู้สึกบวกกับผู้อื่น โดยภาพพจน์

ของตัวเอง (SELF IMAGE หรือ SELF CONCEPT) เป็นความรู้สึกที่เรามีต่อตัวเองความรู้สึกนี้เป็นความรู้สึกที่เรามีต่อตัวเองโดยตรง ความรู้สึกที่เรามีต่อตัวเองนี้ คือ ความเชื่อที่ฝังใจที่ยังลึกกลงไปในจิตใต้สำนึกของคนเราที่ทำให้เราเชื่อว่าตัวเองเป็นคนอย่างไร โดยทุก ๆ อารมณ์ ความรู้สึกรกระทำ พฤติกรรม ทักษะคิดรวมทั้งความสามารถด้านต่าง ๆ ของคนเรา มีความสัมพันธ์โดยตรงกับภาพพจน์ของตัวเอง และภาพพจน์ของตัวเองสามารถเปลี่ยนแปลงได้ จึงสรุปได้ว่า การเปลี่ยนแปลงนิสัย ทักษะคิด บุคลิกภาพ ความสามารถ รวมทั้งวิธีการดำเนินชีวิตของคนเรา จะเป็นไปได้ง่ายขึ้น ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มต้นที่ภาพพจน์ของตัวเอง โดยกิจกรรมที่ใช้จะช่วยสร้างภาพพจน์ของตัวเองด้านบวก

3. การทำให้คลื่นสมองต่ำ คือ การทำให้คลื่นสมองเป็นคลื่นอัลฟา มีความถี่ 8 – 13 รอบต่อวินาที โดยจิตใจจะสงบ เยือกเย็น เกิดอารมณ์ด้านบวก เกิดความสมดุล และช่วยยังให้มีอารมณ์ดี ร่าเริง เบิกบาน มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีภูมิคุ้มกันในร่างกายสูง มีจินตภาพ ความจำดีมีการผ่อนคลายสูง มีสมาธิสูง และมีพลังความคิดด้านบวกสูง โดยกิจกรรมที่ใช้เพื่อทำให้คลื่นสมองต่ำมีกิจกรรมเช่น

3.1 โยคะ วิธีการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาจิตใจตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส นี้มีพื้นฐานอยู่บนหลักของโยคะศาสตร์ที่มีมาแต่โบราณ กระบวนการฝึกโยคะเป็นกระบวนการพัฒนาร่างกายและจิตใจของเราที่เกิดจากการศึกษาค้นคว้าวิจัยตนเองของนักบุญ นักบวช ที่ถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ต่อเนื่องกันมาเป็นเวลาหลายพันปี ซึ่งเป้าหมายสูงสุดของการฝึกโยคะก็คือ การชำระล้างจิตใจที่หยาบกระด้างของคนเรา (จิตใจที่เต็มไปด้วยความรู้สึกในทางลบเช่น ความเกลียด ความกลัว ความอิจฉา ริษยา ความโกรธ ความหยิ่งทะนงในตนเอง ความยึดมั่นถือมั่นในวัตถุต่างๆ) ที่เกิดจากการอบรมสั่งสอนที่ไม่ถูกต้องให้กลับไปสู่จิตเดิมแท้ของคนเรา ที่มีแต่ความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ให้แก่ทุกสรรพสิ่ง ประหนึ่งว่าจิตใจของผู้ฝึกแต่ละคน เป็นศูนย์กลางของทุกสรรพสิ่งในจักรวาล

3.2 สมาธิ กระบวนการปฏิบัติทางจิตใจเพื่อที่จะรู้สึกได้ถึงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของทุกสรรพสิ่งในจักรวาลนี้เรียกว่า Proto-Psycho-Spiritual ซึ่งใช้หลักการพัฒนาทางจิตของนักบวชโบราณที่ว่าเราเป็นอย่างไรที่เราคิดหรือจิตใจของเราจะเปลี่ยนไปตามที่เราคิด ซึ่งแนวคิดนี้กำลังเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวางของนักจิตวิทยาสมัยปัจจุบัน กระบวนการนี้จึงเป็นการบริหารจิตใจด้วยการทำสมาธิ (Meditation หรือ วิปัสสนา) ด้วยการสร้างภาพและภาวนาคำบางคำที่มีความหมายเกี่ยวกับจุดศูนย์กลางของจักรวาล การฝึกฝนบริหารจิตใจด้วยวิธีนี้เองจะทำให้แต่ละบุคคลสามารถที่จะค้นพบตัวเองว่าตัวเองคือศูนย์กลางแห่งจักรวาล และจิตใจของบุคคลนั้นจะเกิดความเมตตากรุณาที่แผ่กว้างต่อทุกสรรพสิ่ง ประหนึ่งเป็นจุดศูนย์กลางของจักรวาลจริง ๆ เทคนิคทางวิทยาศาสตร์ที่เป็นพื้นฐานการพัฒนาคนของนีโอฮิวแมนนิส เริ่มต้นด้วยการปรับปรุงเซลล์ทุกเซลล์ของร่างกายโดยการออกกำลังกายด้วยท่าโยคะอาสนะ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงไปยังต่อมไร้ท่อที่ควบคุมอารมณ์ ต่าง ๆ ของคนเรา การ

ทำสมาธิซึ่งเป็นการบริหารจัดการจิตใจให้เกิดความรัก ความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ด้วยการประสานจุดศูนย์กลางของแต่ละบุคคลเข้ากับจุดศูนย์กลางของจักรวาล ที่กล่าวมานี้เป็นแนวทางในการพัฒนาร่างกายและจิตใจของคนเราตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส บุคคลใดที่ได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกายและจิตใจตามวิธีที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ย่อมไม่สามารถจะคิดถึงเรื่องที่จะก่ออันตรายต่อผู้อื่นได้เลยแม้แต่น้อย ความคิด ความรู้สึกของบุคคลเหล่านี้ จะมีเพียงแต่การอยู่ดีมีสุขของทุก สรรพสิ่งในจักรวาลเท่านั้น

การพัฒนาในทุกส่วนของชีวิตตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง สำหรับคนทุกคน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องของการพัฒนาจิตใจด้วยการทำสมาธิ ดังที่นักจิตวิทยาที่ทันสมัยในปัจจุบันเป็นจำนวนมากได้ให้ความเห็นว่า การทำสมาธิเป็นการทำให้เกิดพลังสูงสุด (พลังแห่งความรัก) ในการชำระล้างความรู้สึกด้านลบ (ความเกลียด ความกลัว ความโลภ ความหยิ่ง ฯลฯ) ให้ออกไปจากจิตใจของคนเรา ดังนั้นบุคคลที่ทำสมาธิอยู่เสมอจะพบว่าความรู้สึกนึกคิดการมองโลกมองชีวิตของเขา จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาย ความรู้สึกในทางลบที่ถูก อบรมสั่งสอนจนฝังแน่นอยู่ในจิตใจจะค่อยๆ จางหายไป ความสงบสุขอย่างลึกซึ้งจะเริ่มเกิดที่จิตใจของตัวเองก่อน ความรู้สึกนี้จะแผ่กระจายไปสู่คนรอบข้างในวงที่กว้างออกไปเรื่อย ๆ เมื่อความวิตกกังวลและความรู้สึกทางด้านลบต่าง ๆ ได้สูญหายไปจากจิตใจ ปัญหาที่ละเอียดอ่อนจะบังเกิดขึ้นในบุคคลนั้นมากขึ้นเขาสามารถจะทำความเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และอ่านสิ่งที่แฝงเร้นไว้ในใจของผู้อื่นได้ง่ายขึ้น

การพัฒนาจิตใจด้วยวิธีการทำสมาธิที่กล่าวมานี้ นอกจากจะทำให้เรามีความสุขความสงบทางจิตใจอย่างลึกซึ้งแล้ว ยังสามารถทำหน้าที่เป็นเกราะป้องกันความรู้สึกในทางลบ หรือความชั่วร้ายที่จะเกิดขึ้นในจิตใจของเราได้เป็นอย่างดีอีกด้วย นอกจากนี้ผลของการฝึกตั้งจิตใจให้มั่นคง และการรวมพลังจากการทำสมาธิ เพื่อความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับจุดศูนย์กลางของจักรวาลนี้จะทำให้เรามีจิตใจที่เข้มแข็ง แน่วแน่ มั่นคง และไม่หวาดกลัวต่ออุปสรรคต่าง ๆ ที่ผ่านเข้ามาในชีวิต การทำสมาธิอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ผู้ฝึกแต่ละคนมีจิตใจละเอียดอ่อนขึ้น มองเห็นถึงความบริสุทธิ์ดีงามที่มีอยู่ในจิตใจของตัวเองและทุกสรรพสิ่งมากขึ้น การเข้าร่วมกลุ่มกันของผู้ที่มีจิตใจบริสุทธิ์ดีงามเหล่านี้ จะทำให้เกิดการรวมพลังแห่งความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่มหาศาลที่สามารถมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของมวลมนุษยชาติและสรรพสิ่งต่าง ๆ ซึ่งหมายความว่าพลังคลื่นทางจิตแห่งความรักความเมตตาได้เริ่มก่อตัวขึ้นแล้วในมวลหมู่มนุษยชาติ พลังจิตอันงดงามที่เกิดขึ้นจะเป็นเครื่องผลักดันให้มวลมนุษยชาติก้าวไปสู่ความสงบสุขและสันติภาพได้ในเวลาอันรวดเร็ว

การทำสมาธิแบบนี้โอฮิวแมนนิส เป็นกระบวนการในการพัฒนาจิตใจของเราโดยตรง เพื่อให้เราสามารถนำศักยภาพแฝงเร้นในจิตใจออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ตัวเองและเพื่อนมนุษย์ได้สูงสุด เป็นกระบวนการผสมผสานระหว่างความทันสมัยและศาสตร์การฝึกจิตของโยคะโบราณที่ได้พัฒนาให้เหมาะสมกับคนในยุคปัจจุบัน โดยพียอร์ ซาการ์ นักบุญผู้ยิ่งใหญ่ชาวอินเดียซึ่งหลาย ๆ คนเรียกการทำสมาธิตามหลักการนีโอฮิวแมนนิสนี้ว่าเป็นแบบ Eastern Spirit and Western Technology

หรือเป็นการพัฒนาจิตใจอย่างลึกซึ้งแบบชาวตะวันออกและมีความทันสมัยแบบชาวตะวันตก เพราะเป็นการฝึกจิตที่ทำได้ง่ายสะดวกเป็นขั้นตอน มีหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ที่แน่นอน สามารถนำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้ โดยควรจะทำสมาธิอย่างน้อยวันละ 2 ครั้ง และเวลาที่เหมาะสมที่สุด คือ เวลาที่ดวงอาทิตย์กำลังขึ้นและดวงอาทิตย์กำลังจะตก เริ่มแรกอาจจะทำแค่วันละ 3 - 5 นาทีก่อน แล้วจึงเพิ่มเวลาขึ้นไปเรื่อย ๆ ตามความต้องการ ผู้ทำสมาธิควรนั่งในท่าที่ทำให้ร่างกายผ่อนคลายมากที่สุดและมีพลังส่งไปเลี้ยงสมองสูงสุด ท่าที่เหมาะสมที่สุด คือ การนั่งสมาธิท่าดอกบัว (Lotus Posture) ซึ่งโยคีได้ทดลองใช้ท่านี้นานหลายพันปีแล้ว ผู้ฝึกจะนั่งอยู่ในลักษณะคล้ายดอกบัวซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของดอกไม้ที่สะอาดบริสุทธิ์ สวยงาม แม้ว่าดอกบัวจะต้องขึ้นอยู่ในที่โคลนตมที่สกปรกแต่ดอกบัวจะรักษาความสะอาดบริสุทธิ์ของตัวเองไว้ได้ เช่นเดียวกับคนที่ฝึกสมาธิให้คลื่นสมองต่ำอยู่เสมอจะสามารถรักษาความสะอาดบริสุทธิ์ของจิตใจไว้ได้ แม้ว่าจะต้องอยู่ในสังคมที่วุ่นวายสับสนมากเพียงไรก็ตาม ลักษณะของการนั่งท่าดอกบัว คือ นั่งหลังตรงเหยียดขาทั้งสองข้างออกไปข้างหน้าแล้วงอขาขวาเข้าหาตัวยกเท้าขวาขึ้นทับต้นขาซ้ายแล้วงอขาซ้ายเข้าหาตัวเช่นเดียวกัน ยกเท้าซ้ายขึ้นทับต้นขาขวา จากนั้นหลับตา หุบปาก ขบขากรรไกรเข้าด้วยกัน พร้อมกับ ม้วนลิ้นขึ้นไปแตะเพดานบนของปากมือประสานกันไว้และหายใจเข้าลึก ๆ โดยคนที่นั่งในท่านี้อาจจะไม่ทราบวิธีการทำสมาธิเลยก็เกิดการเปลี่ยนแปลงของคลื่นสมอง คือ คลื่นสมองเบต้า (Beta Wave) ซึ่งค่อนข้างจะวุ่นวายและรวดเร็ว จะเปลี่ยนเป็นคลื่นสมองอัลฟา (Alpha Wave) ซึ่งราบเรียบและช้า แสดงให้เห็นถึงสภาวะรับรู้ที่สูงสุด และผ่อนคลาย การนั่งท่าดอกบัวจึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการฝึกสมาธิ เพื่อพัฒนาคลื่นสมองของเรา ถ้าหากยังไม่สามารถนั่งในท่านี้ได้ก็ควรฝึกท่าผีเสื้อก่อน เพราะท่าผีเสื้อจะทำให้สามารถนั่งในท่าดอกบัวได้ในที่สุด การนั่งท่าผีเสื้อเริ่มจากการนั่งหลังตรง ดึงเท้าทั้งสองข้างเข้าหาลำตัว ให้ฝ่าเท้าสัมผัสกัน พยายามให้ส้นเท้าทั้งคู่ชิดกันมากที่สุด ใช้มือซ้ายจับเข่าซ้าย มือขวาจับเข่าขวา ขยับขึ้นลงเหมือนผีเสื้อกระพือปีกหลาย ๆ ครั้ง หลังจากนั้นเหยียดขาทั้งสองข้างออกไป งอขาขวาเข้าหาตัวยกเท้าขวาขึ้นทับต้นขาซ้าย แล้วใช้มือขวาจับเข่าขึ้นลงเหมือนผีเสื้อกระพือปีกข้างเดียว หลังจากนั้นสลับมาทำกับเข่าข้างซ้ายแบบเดียวกัน เมื่อกล้ามเนื้อที่ขาและเส้นเอ็นต่าง ๆ หย่อนคลายลงบ้างแล้วให้กลับมานั่งหลังตรงท่าเดิมคือ ดึงเท้าทั้งสองเข้าหาลำตัว ให้ฝ่าเท้าสัมผัสกัน ใช้มือซ้ายจับปลายเท้าซ้าย มือขวาจับปลายเท้าขวาแล้วก้มศีรษะลงให้ใกล้กับหัวแม่เท้าที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทำ 3 - 5 ครั้ง บริหารเช่นนี้ไปทุกวัน ในที่สุดก็จะทำท่าดอกบัวได้อย่างง่ายในการฝึกสมาธิ ผู้ฝึกจะนั่งนิ่งในท่าดอกบัวขาไขว้ขัดกันไม่เคลื่อนไหว มือประสานกันบนตัก หลับตา ม้วนลิ้น ผู้ฝึกจะหยุดความคิดที่วุ่นวายโดยการใช้มนตราควบคุมให้ความคิดมุ่งไปสู่ความสงบและบริสุทธิ์เท่านั้น นอกจากนั้นการใช้จินตนาการช่วยก็สามารถทำให้ผู้ฝึกแยกจิตของตนเองออกจากการรบกวนของสิ่งแวดล้อมภายนอกได้ด้วย ผู้ฝึกสมาธิจึงต้องจดจ่อกับลมหายใจของตัวเอง โดยเวลาหายใจเข้าท้องขยาย เวลาหายใจออกท้องแฟบและภาวนามันตราที่เป็นภาษาสันสกฤตในใจว่า Baba Nam Kavalam (บาบา นัม เควาลัม) ซึ่งแปล

เป็นภาษาอังกฤษว่า Love is everywhere หรือความรักมีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง เวลาหายใจเข้าจดจ่อกับคำว่า บาบานัม เวลา หายใจออกจดจ่อกับคำว่า เควาลัม การใช้มนตราเป็นการช่วยควบคุมจิตใจให้จดจ่ออยู่กับคำมนตรา และความหมายของมนตรา การบริกรรมมนตราอยู่ในใจจะช่วยทำให้ผู้ฝึกจิตใจสงบได้รวดเร็วขึ้น สำหรับผู้ที่เริ่มต้นฝึกทำสมาธิควรเปิดเทปเพลง บาบานัม เควาลัม และร้องเพลงคลอตามไป เพราะเสียงเพลงจะช่วยให้เกิดการผ่อนคลายอย่างลึกซึ้งในการทำสมาธิ ส่วนในเวลาอื่น ๆ ถ้ามีโอกาสก็ควรภาวนา บาบานัม เควาลัม และคิดถึงความหมายของคำ ๆ นี้ (ความรักมีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง) อยู่ในใจเสมอ ๆ จิตใจของเราจะค่อย ๆ เปลี่ยนไปตามสิ่งที่เราคิดกลายเป็นคนที่จิตใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตากรุณา และจะเกิดความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ขึ้นในจิตใจแทน

3.3 การเดินเกาชิกิ เกาชิกิ (Kaoshiki) มาจากคำในภาษาสันสกฤต หมายถึง การออกกำลังที่สามารถช่วยพัฒนาจิตใจระดับต่าง ๆ ของมนุษย์ได้ ประกอบไปด้วยการเคลื่อนไหวลำตัว การก้าวเท้า จังหวะ และสิ่งสำคัญที่สุดก็คือ การคิดถึงและตั้งอุদ্มคติในใจว่า ข้าพเจ้าพร้อมที่จะแสวงหาและกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง ไม่ว่าสิ่งนั้นจะมีความยากเย็นเพียงใด เพื่อที่จะสามารถดำรงความดีงามอันเป็นอุদ্มคติไว้ให้ได้

การเดินเกาชิกิจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อระบบร่างกายของมนุษย์เป็นอย่างมากโดยเฉพาะในสุขภาพสตรีเพราะเกาชิกิจะช่วยให้อวัยวะส่วนหลังมีความยืดหยุ่น ทำให้ไขมันส่วนเกินลดลง ทำให้ประจำเดือนเป็นปกติ การฝึกเกาชิกินี้สามารถฝึกได้แม้ในช่วงที่มีประจำเดือนหรือแม้แต่ช่วงมีครรภ์ โดยการฝึกเกาชิกิเป็นประจำจะช่วยให้คล่องตัวได้จนผู้ฝึกมีอายุ 80 ปี เกาชิกิจะช่วยกระตุ้นให้ระบบการไหลเวียนของโลหิตและการเดินของหัวใจทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทำให้ข้อต่อต่าง ๆ มีความคล่องตัว ช่วยให้อวัยวะเกิดความแข็งแรง มีความยืดหยุ่นและความอดทนมากขึ้น เมื่อฝึกเป็นประจำจะสามารถช่วยป้องกันโรคต่างๆ ได้และโรคที่เกี่ยวกับการทำงานที่ผิดปกติของตับด้วย

การฝึกเกาชิกิสามารถฝึกได้ดังนี้ เริ่มโดยการชูมือประกบกันขึ้นเหนือศีรษะ แขนเหยียดตรงให้ลำแขนแนบกับใบหูตลอดเวลา ย่ำเท้าเป็นจังหวะและกายจะบิดไปทางขวาเล็กน้อยเป็นจังหวะที่ 1 บิดลงมาให้มากขึ้นอีกเป็นจังหวะที่ 2 และบิดลงให้มากที่สุดเป็นจังหวะที่ 3 จากนั้นให้ผ่อนกลับขึ้นเล็กน้อยเป็นจังหวะที่ 4 และคืนสู่ท่าประกบมือเหนือศีรษะเป็นจังหวะที่ 5 บิดกายเช่นเดียวกัน 5 จังหวะไปทางด้านซ้าย จากนั้นให้ลดมือลงมา ประกบกันที่ด้านหน้าให้แขนขนานกับพื้นเป็นจังหวะที่ 1 จากนั้นให้ก้าวเท้าขวาออกไปด้านหลัง เพื่อให้การก้มโน้มตัวทำได้อย่างสะดวกขึ้น พร้อม ๆ กับก้มลงเอามือที่ประกบนั่นแตะพื้นเป็นจังหวะที่ 2 กลับคืนสู่ท่าประกบแขนเหนือศีรษะเป็นจังหวะที่ 3 เอนไปด้านหลังเล็กน้อยเป็นจังหวะที่ 1 เอนไปด้านหลังให้มากที่สุดเป็นจังหวะที่ 2 และกลับมาสู้นในท่าชูแขนประกบกันเหนือศีรษะเป็นจังหวะที่ 3 จากนั้นให้พักเท้าที่สลับกันไปมาลง แล้วย่ำเท้าเป็นจังหวะสองครั้ง โดยเริ่มจากเท้าขวาเป็นจังหวะที่ 4 เท้าซ้ายเป็นจังหวะที่ 5 โดยในการเดินแต่ละจังหวะจะมีภาวนาประกอบด้วยเพื่อไม่ให้จิตใจฟุ้งซ่าน

การเต้นเกาซิกิ เป็นการเต้นรำและร้องเพลงแห่งความรักประกอบท่าทาง โดยจะประกอบไปด้วย 18 จังหวะ ไปทางขวา 5 จังหวะ ไปทางซ้าย 5 จังหวะ ไปข้างหน้า 3 จังหวะ และไปด้านหลัง 5 จังหวะ ขณะที่เต้นจะมีการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กันทั้งมือและเท้าพร้อม ๆ กับภาวนาคำที่เป็นภาษาสันสกฤตว่า บาบานัม เควาลัม ซึ่งแปลว่าความรักมีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง หรือมีความรักให้กับตัวเอง และมีความรักให้กับทุกสิ่งทุกอย่าง ในขณะที่เต้นรำไปนี้ผู้ฝึกจะส่งความรักให้กับตัวเองและทุกสรรพสิ่งในจักรวาล

สรุปได้ว่า รูปแบบวิธีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส เป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่สอดคล้องกับความหมายของสุขภาวะทางจิตที่ให้คุณค่าความสามารถ 3 ด้าน คือ ความรู้สึกต่อตนเอง ความรู้สึกต่อผู้อื่น และความสามารถในการดำรงชีวิต โดยมีหลักการปฏิบัติ ดังนี้ 1) การพัฒนาคลื่นสมอง 2) การสร้างเจตคติเชิงบวกและเห็นภาพพจน์ของตนเอง 3) การปฏิบัติต่อเนื่องสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ วีระเทพ ปทุมเจริญวัฒนา (2538) ที่กล่าวว่าเป้าหมายของหลักการนีโอฮิวแมนนิสในการพัฒนามนุษย์และสังคม คือ การพัฒนาตนเองทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และการถ่ายทอดความรู้สึกที่ดี เต็มไปด้วยความรัก ความเมตตาอันยิ่งใหญ่มาสู่วิธีการดำเนินชีวิต เพื่อการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงามส่วนรวมต่อไป และสอดคล้องกับ Sarkar (2004) ที่กล่าวถึงหลักการพัฒนาร่างกายและจิตใจของตนเอง คือ 1) การรักษาความสะอาดบริสุทธิ์ของจิตใจ ร่างกายและสิ่งแวดล้อม 2) การพยายามรักษาสุขภาพความไร้กังวล ความสบาย และความสงบในใจ 3) การเสียสละความสะอาดสบายส่วนตัวเพื่อช่วยลดความทุกข์ของผู้อื่น โดยไม่ได้หวังสิ่งใดเป็นการตอบแทน 4) การระดมสติปัญญาทั้งหมดของเราเพื่อศึกษาอย่างจริงจังให้ถึงแก่นคำสอนของผู้รู้คัมภีร์ทั้งหลายที่จะนำไปสู่ความสุขที่แท้จริงของชีวิต 5) การมีเป้าหมายที่ถูกต้องของชีวิต นั่นก็คือ ความสุขที่แท้จริงของชีวิต ซึ่งไม่สามารถไปไขว่คว้าจากวัตถุนอกตัวใด ๆ ได้ ความสุขที่แท้จริงของชีวิตจะต้องอยู่ในร่างกายและจิตใจของเราเอง รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส จึงมีแนวทางส่งเสริมสุขภาวะทางจิตด้วยเช่นกัน

ตอนที่ 4 แนวคิดที่เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลกไว้หลายประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก 2) คุณลักษณะของพลเมืองโลก 3) ขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อเข้าใจโลก

4.1 ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก

นิยามของความเป็นพลเมืองโลก มีผู้ให้ไว้หลากหลายทัศนะ อย่างเช่น

(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก หมายถึง การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก นอกเหนือจากการเป็นพลเมืองดีของประเทศที่ตนอาศัยอยู่

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) คือ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบัน การมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ประชาธิปไตย

(Falk, 1994); (Byers, 2005); (Allen, 2008) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก เป็นการประยุกต์จากแนวคิดการเป็นพลเมืองดีของประเทศสู่ระดับโลก

(Stevens, 2006) and Campbell กล่าวว่า พลเมืองโลก คือ ประชาชนผู้ซึ่งตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างท้องถิ่นและระดับโลกซึ่งเขาจะค้นหาให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นไปสู่ระดับนานาชาติ เช่น รูปแบบการใช้ทรัพยากรบนพื้นฐานการขัดแย้ง พลเมืองโลกจะค้นหาข้อมูลภายในโลกที่พวกเขาสามารถทำให้ดีขึ้นตามหลักจรรยา และรับผิดชอบในการตัดสินใจ

(Ingebritsen, 2007) กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก คือ การที่พวกเขาเข้าใจ และเคารพในการเรียนรู้จากความแตกต่างทางวัฒนธรรม พวกเขาตระหนักถึงการเชื่อมโยงกันและความไม่เสมอภาคที่กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตในโลก และพวกเขาคิดและมีความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นสมาชิกของโลก และชุมชนท้องถิ่น รวมถึง 1) มีความรู้ใหม่อย่างน้อย 1 ภาษาและ 1 วัฒนธรรม 2) การตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกันในสังคม 3) การเคารพสถานที่และวัฒนธรรมอื่น และ 4) ความรู้ในการวิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นและปัญหาข้ามประเทศ เช่น การพัฒนาที่ยั่งยืน

(Hendershot 2009) and Sperandio กล่าวว่า ความเป็นพลเมืองโลก คือ บุคคลที่มีบทบาท/หน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม เปิดใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมอื่น ด้วยความเคารพไม่ตัดสินไปตามกระแสด้วยการแสวงหาความรู้และความเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ และมีความสามารถในการตระหนักรู้ไม่เพียงแต่มีความตระหนักในตนเอง แต่ยังตระหนักเชื่อมโยงถึงปัญหาระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก และผลกระทบของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งบนโลก

สรุป ความหมายของความเป็นพลเมืองโลก คือ การเป็นพลเมืองดีของสังคมโลก มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบัน การมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมร่วมรับผิดชอบในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่คำนึงถึงสิทธิมนุษยชน และอุดมการณ์ประชาธิปไตย ร่วมรับผิดชอบในการตัดสินใจ ตระหนักถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างท้องถิ่นและระดับโลกซึ่งเขาจะค้นหาให้เข้าใจถึงความสัมพันธ์กับท้องถิ่นไปสู่ระดับนานาชาติ เคารพในการเรียนรู้จากความแตกต่างทางวัฒนธรรม พวกเขาตระหนักถึงการเชื่อมโยงกันและความไม่เสมอภาคที่กำหนดรูปแบบการดำเนินชีวิตในโลก มีความสามารถในการ

ตระหนักรู้ไม่เพียงแต่มีความตระหนักในตนเองแต่ยังตระหนักเชื่อมโยงถึงปัญหาระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก และผลกระทบของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งบนโลก

4.2 คุณลักษณะของพลเมืองโลก

มีผู้กล่าวถึงคุณลักษณะของพลเมืองโลกไว้หลากหลายทัศนะ อย่างเช่น

(Quittner, 2008) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของเยาวชนในสังคมโลก ควรมีดังนี้ 1) มีความตระหนักรู้ในความเป็นไปของสังคมที่กว้างไกลกว่าที่อาศัยอยู่ และมีความรู้สึกร่วมเป็นสมาชิกของสังคมโลก 2) พร้อมรับผิดชอบในผลที่สืบเนื่องจากการกระทำของตนเอง 3) เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ 4) พร้อมที่จะร่วมสร้างสรรค์อนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน กับ (Quisumbing, 2002.) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของเยาวชนในสังคมโลก ควรมีดังนี้ 1) มีความสามารถที่จะมองและมีวิธีการแก้ปัญหาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลกได้ 2) มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะเพื่อนร่วมงานและจะต้อง รับผิดชอบโดยมีบทบาทหน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม 3) มีความสามารถในการที่จะเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม 4) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ และคิดอย่างเป็นระบบ 5) มีความเต็มใจที่จะแก้ปัญหาความขัดแย้งในลักษณะที่ปราศจากความรุนแรง 6) มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตบางส่วนของชีวิตและนิสัยการบริโภคในการปกป้องสภาพแวดล้อม 7) มีความสามารถในการที่จะแสดงความรู้สึก เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี ชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ และ 8) มีความเต็มใจและความสามารถในการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

(Oxfam, 2006b) ที่ได้เสนอคุณลักษณะพลเมืองโลก คือ บุคคลที่ตระหนักถึงโลกในมุมที่กว้างขึ้นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของคือเป็นชาวโลก เคารพและให้คุณค่าในความหลากหลาย เข้าใจว่าโลกจะดำเนินไปอย่างไร มีการใช้ความรุนแรงด้วยความยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับโลก ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความยั่งยืนในโลก รับผิดชอบในสิ่งที่พวกเขากระทำ

(Quittner, 2008) ได้กล่าวว่า คุณสมบัติของเยาวชนในสังคมโลก ควรมีดังนี้ 1) มีความตระหนักรู้ในความเป็นไปของสังคมที่กว้างไกลกว่าที่อาศัยอยู่ และมีความรู้สึกร่วมเป็นสมาชิกของสังคมโลก 2) พร้อมรับผิดชอบในผลที่สืบเนื่องจากการกระทำของตนเอง 3) เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และ 4) พร้อมที่จะร่วมสร้างสรรค์อนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ผู้วิจัยได้นำคุณลักษณะพลเมืองโลกที่หน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็นมานำเสนอในรูปตาราง ดังนี้

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์คุณลักษณะพลเมืองโลก

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)	(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551)	(Ingebritsen, 2007)	(Quisumbing, 2002.)	(Quittner, 2008)	(Oxfam, 2006a)	ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษา
1. ความเป็นธรรมในสังคม	1.เป็นผู้มีเหตุผล มีความยุติธรรม และซันติธรรม			1. ความเสมอภาคทางสังคม	1. ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค 2. ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค	✓
2. ความหลากหลาย	2. ตระหนักในความหลากหลายในเรื่องของเชื้อชาติ วัฒนธรรม ความเชื่อ สภาพแวดล้อมของพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลก 3. ยอมรับความแตกต่างและความคล้ายคลึงกัน	1. การเคารพสถานที่และวัฒนธรรมอื่น		2. เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม 3. เคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม	3. ความหลากหลาย 4. การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ	✓
3. การพึ่งพาอาศัยกัน	4. ตระหนักว่าโลกของเราจะอยู่ได้ด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน	2. การตระหนักถึงการพึ่งพาอาศัยกัน		4. ตระหนักถึงความจำเป็นไปของสังคมที่กว้างไกลกว่าที่อาศัยอยู่และมีความรู้สึกร่วมเป็นสมาชิกของ	5. โลกาวัดันและการพึ่งพาอาศัยกัน	✓

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)	(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551)	(Ingebritsen, 2007)	(Quisumbing, 2002.)	(Quittner, 2008)	(Oxfam, 2006a)	ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษา
				สังคมโลก		
	5. ตระหนักว่าบทบาทหรือท่าทีของพลเมืองในภูมิภาคหนึ่งหรือของประเทศใดประเทศหนึ่งย่อมส่งผลกระทบไปยังพลเมืองในภูมิภาคอื่น ๆ ของโลกทั้งหมด	3. ตระหนักถึงการเชื่อมโยงกัน				✓
4. การพัฒนาอย่างยั่งยืน				5. การพัฒนาที่ยั่งยืน	6. การพัฒนาอย่างยั่งยืน	✓
5. การแก้ปัญหาความขัดแย้ง	6. มีความรู้ความเข้าใจอย่างถูกต้องตลอดจนมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกและพร้อมที่จะแก้ไขความขัดแย้งด้วยวิธีสันติ ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก		1. มีความเต็มใจที่จะแก้ ปัญหาความขัดแย้งในลักษณะที่ปราศจากความรุนแรง		7. สันติภาพและความขัดแย้ง	✓
	7. เป็นผู้รู้จักแสวงหาและใช้แหล่งความรู้ตลอดจนสามารถรวบรวมและ	4. ความรู้ในการวิจารณ์เกี่ยวกับประเด็นและปัญหาข้ามประเทศ	2. มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ และคิดอย่างเป็นระบบ		8. การคิดเชิงวิเคราะห์	✓

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)	(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551)	(Ingebritsen, 2007)	(Quisumbing, 2002.)	(Quittner, 2008)	(Oxfam, 2006a)	ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษา
	วิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง					
	8. เป็นผู้ที่มีทรรศนะกว้างในการมองโลก				9. ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	✓
	9. เป็นผู้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ยอมรับในการปฏิบัติตามกติกากฎเกณฑ์ของสังคม รวมทั้งยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น					✓
	10. สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างประสานสัมพันธ์และอย่างมีประสิทธิภาพ		3. มีความสามารถที่จะมองและมีวิธีการแก้ปัญหาในฐานะที่เป็นสมาชิกของสังคมโลกได้ 4. มีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในฐานะเพื่อนร่วมงานและจะต้องรับผิดชอบโดยมีบทบาท/หน้าที่อย่างใด		10. ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง	✓

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)	(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551)	(Ingebritsen, 2007)	(Quisumbing, 2002.)	(Quittner, 2008)	(Oxfam, 2006a)	ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษา
			<p>อย่างหนึ่งในสังคม</p> <p>5. มีความเต็มใจและความสามารถในการมีส่วนร่วมในการมี ส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ</p>			
6. ค่านิยมและการสัมผัสรับรู้				7. พร้อมรับผิดชอบในผลที่สืบเนื่องจากการกระทำของตนเอง	11. การเห็นคุณค่าในตนเอง	✓
7. สิทธิมนุษยชน	<p>11. เป็นผู้ที่มีความสำนึกอันเหมาะสมในเรื่องรอบตัว และมีความเต็มใจในการเปลี่ยนแปลงวิธีการดำเนินชีวิตเพื่อป้องกันสิ่งแวดล้อม</p> <p>12. ตระหนักว่าพลเมืองในภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกต่างก็มีความต้องการพื้นฐานเพื่อการดำรงชีวิตที่คล้ายคลึงกัน</p>		6. มีความสามารถในการที่จะแสดงความรู้สึกเพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี ชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ	8. พร้อมที่จะร่วมสร้างสรรค์อนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชน	12. การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	✓
	13. เป็นผู้ที่มีความดำเนินชีวิตอย่างถูกต้อง	5. ตระหนักถึงความไม่เสมอภาคที่กำหนด			13. ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาค	✓

(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)	(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551)	(Ingebritsen, 2007)	(Quisumbing, 2002.)	(Quittner, 2008)	(Oxfam, 2006a)	ผู้วิจัยเลือกนำมาศึกษา
	และมีประสิทธิภาพภายในสังคม	รูปแบบการดำเนินชีวิตในโลก			ทางสังคม	
	14. เป็นผู้ที่มีความสนใจและใฝ่รู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมต่าง ๆ	6. เข้าใจ และเคารพในการเรียนรู้จากความแตกต่างทางวัฒนธรรม	7. มีความสามารถในการที่จะเข้าใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรม		14. การเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย	✓
		7. การพัฒนาที่ยั่งยืน	8. มีความเต็มใจที่จะเปลี่ยนวิถีชีวิตบางส่วนของชีวิตและนิสัยการบริโภคในการปกป้องสภาพแวดล้อม		15. การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อพัฒนาอย่างยั่งยืน	✓
	15. มีความรู้ความเข้าใจและมีเจตคติที่ถูกต้องว่าสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการณ์ต่าง ๆ ของโลกย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ 16. เป็นผู้รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	8. มีความรู้ใหม่อย่างน้อย 1 ภาษาและ 1 วัฒนธรรม			16. การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	✓

จากการศึกษาตารางข้างต้น ผู้วิจัยเลือกข้อคิดเห็นที่ซ้ำกัน 2 ท่านขึ้นไปนำมาศึกษาและใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้การเป็นพลเมืองโลกแบ่งออกเป็นการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ความรู้และความเข้าใจ 2) ทักษะ และ 3) คุณค่าเจตคติ ดังนี้

1) ความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง มีรายละเอียดเพิ่มเติมดังนี้ (Oxfam (Oxfam, 2006b), 2008)

ความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง

ศูนย์กลางในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก เป็นความคิดที่ว่ามนุษย์ทุกคนเป็นเผ่าพันธุ์เดียวกัน ความเป็นมนุษย์ชาติเหมือนกันและมีคุณค่าเท่ากัน ดังนั้นพวกเขาทุกคนควรมีสិทธิพื้นฐานที่เหมือนกันและได้รับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามความเชื่อของกลุ่มที่แตกต่างกัน ให้ดำเนินการต่อไป จะแสดงออกด้วยคำพูด พฤติกรรม และระบบ และแม้กระทั่ง (แม้ว่าจะไม่ได้ตั้งใจ) ผ่านการปฏิบัติ และหลักสูตรของโรงเรียน

ความหลากหลาย (Diversity)

มนุษย์มีความต้องการขั้นพื้นฐานเหมือนกัน แต่ก็มีมีความแตกต่างกันมากในการรวมกลุ่มของพวกเขา เช่น ความแตกต่างในเรื่องเพศ วัฒนธรรม ชนชั้น สัญชาติ ศาสนา เชื้อชาติ ภาษา และสถานภาพ ทั้งหมดอาจมีความสำคัญในการอธิบายรูปแบบที่แปรเปลี่ยนเหล่านี้และในการสร้างเอกลักษณ์ การเจริญเติบโตดังกล่าวในโลกที่หลากหลายและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นักเรียนจำเป็นต้องรู้สึกมั่นใจในเอกลักษณ์ของตนเองของพวกเขา แต่พวกเขายังควรจะต้องเปิดใจให้มีส่วนร่วมในเชิงบวกกับเอกลักษณ์และวัฒนธรรมอื่น ๆ และสามารถรับรู้และทำทาสีต่าง ๆ

โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (Globalization and interdependence)

เราอยู่ในโลกที่เชื่อมต่อกัน ซึ่งในการตัดสินใจในที่แห่งหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในด้านอื่น ๆ ของโลก แต่ความคิดที่พึ่งพากันของโลกไปไกลกว่านั้น ตระหนักว่าแม้แต่ประเทศที่ร่ำรวยก็พึ่งพาประเทศอื่น ๆ ในเรื่องสินค้าทางกายภาพ เช่น อาหาร เสื้อผ้า ไปถึงความรู้และวัฒนธรรม

การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable development)

ทำอย่างไรที่เราจะร่วมกันใช้ทรัพยากรของโลก ซึ่งมีผลต่อสุขภาพของโลกและของทุกคนในขณะนี้และในอนาคต มีการตีความที่แตกต่างกันมาก เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน แต่หัวใจของมันอยู่ที่ต้องยอมรับว่าเรากับโลกมีความสัมพันธ์กัน ต้องรับทราบว่าทรัพยากรมีจำกัด และคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน

สันติภาพและความขัดแย้ง (Peace and conflict)

ในชุมชนทั้งหมด จากโรงเรียนไปจนถึงระดับนานาชาติ มีความขัดแย้งทางผลประโยชน์และมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน เป็นผลให้มีความต้องการอย่างต่อเนื่อง ในการพัฒนา กฎระเบียบ กฎหมาย ภาษีศุลกากร และระบบที่ทุกคนยอมรับว่าเหมาะสมและเป็นธรรม ปัญหาของสันติภาพและความขัดแย้งจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ไปตามข้อจำกัดกับข้อซักถามของความยุติธรรมทางสังคม ความถูกต้อง และสิทธิ

2) **ทักษะ** ในเรื่องเกี่ยวกับการคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และการตัดสินใจในดำเนินการร่วมกันและต่อต้าน/ความขัดแย้ง

3) **คุณค่าและทัศนคติ** ในเรื่องเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก (Oxfam, 2008) มีดังแสดงในตารางที่ 2.3-2.4

ตารางที่ 2.3 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านความรู้ความเข้าใจ แยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 2.3 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านความรู้ความเข้าใจ แยกตามช่วงอายุ

ด้านความรู้และความเข้าใจ	อายุต่ำกว่า 5 ขวบ	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - อยากรู้เกี่ยวกับความยุติธรรม/ไม่ยุติธรรม - อยากรู้เกี่ยวกับคุณ/ผิด 	<ul style="list-style-type: none"> - การรับรู้ถึงความยุติธรรมและความเสมอภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ความยุติธรรมระหว่างกลุ่ม - สาเหตุและผลกระทบของความไม่เสมอภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ความไม่เสมอภาคภายในและระหว่างสังคม - สิทธิและหน้าที่พื้นฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุของความไม่เสมอภาคที่แตกต่างกันในการจัดความเสมอภาค - บทบาทในฐานะพลเมืองโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจในการได้แก่ในโลก
ความหลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - การรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นมีความสัมพันธ์กับเรา - การรับรู้ถึงความงามและความแตกต่างระหว่างบุคคล 	<ul style="list-style-type: none"> - การรับรู้ว่าคุณค่าคนอื่นมีความเหมือนและความแตกต่างระหว่างบุคคล 	<ul style="list-style-type: none"> - การสนับสนุนแตกต่างกันตามวัฒนธรรม คุณค่าและความเชื่อในการดำเนินชีวิตของเรา - ธรรมชาติของความล้ำเอียงและวิธีต่อต้าน 	<ul style="list-style-type: none"> - ความเข้าใจในประเด็นของความหลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความแตกต่างกันของวัฒนธรรมและสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจอย่างลึกซึ้งในความแตกต่างกันของวัฒนธรรมและสังคม
โลกภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ทันทีถึงสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น - การรับรู้ถึงที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงโลกที่กว้างกว่า - การเชื่อมต่อกันระหว่างที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - การค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ - งานแสดงสินค้า 	<ul style="list-style-type: none"> - การรับรู้ถึงการพึ่งพาอาศัยกัน - การรับรู้ถึงระบบการปกครองของเราและอื่นๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์ของผู้มีอำนาจทางทิศเหนือ/ทิศใต้ - เศรษฐกิจของโลกและระบบการปกครอง - การคุ้มครองผู้บริโภค - การศึกษาระดับโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - ความซับซ้อนของประเด็นปัญหาโลก

ตารางที่ 2.3 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านความรู้ความเข้าใจ แยกตามช่วงอายุ (ต่อ)

ตารางที่ 2.3 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านความรู้ความเข้าใจ แยกตามช่วงอายุ (ต่อ)

ด้านความรู้และความเข้าใจ	อายุต่ำกว่า 5 ขวบ	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การพัฒนาอย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับความต้องการของพวกเขา - วิจัยและสิ่งต่าง ๆ - สัมผัสได้สิ่งอนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> - ผลกระทบของเราจากสภาพแวดล้อม - การรับรู้ในเรื่องอดีตและอนาคต 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสัมพันธ์ระหว่างคนและสิ่งแวดล้อม - การรับรู้ว่าทรัพยากรมีจำกัด - สมรรถภาพของเราที่จะเปลี่ยนสิ่งต่าง ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - มุมมองที่แตกต่างกันของท้องถิ่นและของโลก ในเรื่องเศรษฐกิจและการพัฒนาสังคม - ความเข้าใจกรอบความคิดที่มีความเป็นไปได้และอนาคตที่ดีกว่า 	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จำเป็นในโลก - วิสัยทางการค้าเป็นชีวิตเพื่อโลกที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจไปประเด็นที่สำคัญของศตวรรษที่ 21 - วิสัยทางการค้าเป็นชีวิตเพื่อโลกที่ยั่งยืน
สันติภาพและความขัดแย้ง	<ul style="list-style-type: none"> - การกระทำของพวกเราก่อให้เกิดผลลัพธ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน - สังคมของเราและสังคมอื่น - สาเหตุของความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุของความขัดแย้ง - ผลกระทบของความขัดแย้ง - วิธีการเปลี่ยนความขัดแย้งและการป้องกันความขัดแย้ง 	<ul style="list-style-type: none"> - สาเหตุและผลกระทบของความขัดแย้งของท้องถิ่นและของโลก - ความสัมพันธ์ระหว่างความขัดแย้งและสันติภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ปัจจัยที่ทำให้เกิดสันติภาพ 	<ul style="list-style-type: none"> - ความซับซ้อนของประเด็นปัญหาความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ตารางที่ 2.4 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านทักษะ แยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 2.4 หลักยุทธเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในศักราชที่ขณะแยกตามช่วงอายุ

ด้านทักษะ	อายุต่ำกว่า 5 ขวบ	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การคิดเชิงวิเคราะห์	<ul style="list-style-type: none"> - การฟังผู้อื่น - การถามคำถาม 	<ul style="list-style-type: none"> - มองในมุมที่แตกต่าง - พัฒนาการตีปัญญา 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาคำกล่าวอ้าง - ความคิดเห็น และการเขียนแบบ - ประเมินในมุมมองที่แตกต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการใช้สื่อ - ตัดสินใจบนพื้นฐานความรู้ 	<ul style="list-style-type: none"> - การคิดวิเคราะห์ที่วิพากษ์ข่าวสาร - การตัดสินใจตามหลักจริยธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการประเด็นที่ซับซ้อนและเป็นที่โต้แย้งกัน
ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	<ul style="list-style-type: none"> - การพิจารณาอย่างชัดเจน 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นการแสดงความคิดเห็นจากพยานหลักฐาน 	<ul style="list-style-type: none"> - ค้นหาและคัดเลือกหลักฐาน - เริ่มต้นด้วยการแสดงเหตุผลของปัญหาที่เกิดขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - เรียนรู้เพื่อพัฒนา/เปลี่ยนแปลงมุมมองผ่านการโต้แย้งด้วยเหตุผล 	<ul style="list-style-type: none"> - การโต้แย้งอย่างมีเหตุผลและสามารถโน้มน้าวใจจากมุมมองที่เกี่ยวข้อง 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสามารถในการเรื่องเกี่ยวกับการปกครอง - มีส่วนร่วมในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการปกครอง
ความสามารถในการคัดค้านความอยู่ดีธรรมและความไม่เสมอภาค	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นชี้ให้เห็นความไม่ยุติธรรมและกระทำในสิ่งที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นชี้ให้เห็นความไม่ยุติธรรมและกระทำในสิ่งที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับและเริ่มต้นคัดค้านความอยู่ดีธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นคัดค้านในมุมมองที่เห็นความไม่เสมอภาคเป็นประจำ 	<ul style="list-style-type: none"> - คัดเลือกการกระทำที่เหมาะสมเพื่อต่อต้านความไม่เสมอภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ธรรมชาติให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคในโลกมากขึ้น

ตารางที่ 2.4 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านทักษะแยกตามช่วงอายุ (ต่อ)

ด้านทักษะ	อายุต่ำกว่า 5 ขวบ	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ	<ul style="list-style-type: none"> - เริ่มต้นเอาใจใส่สิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต - เริ่มต้นคิดถึงคนอื่น ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่น - สร้างการเชื่อมต่อกันระหว่างการทำเป็นชีวิตของเราและผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - สร้างทางเลือกและยอมรับผลที่จะเกิดขึ้นจากทางเลือกนั้น 	<ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาความสามารถในการเอาใจใส่สิ่งต่างๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต 	<ul style="list-style-type: none"> - ตามรอยบุคคลที่ดำเนินชีวิตเพื่อโลกที่ยั่งยืน 	<ul style="list-style-type: none"> - ตามรอยบุคคลที่ดำเนินชีวิตเพื่อโลกที่ยั่งยืน
ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง	<ul style="list-style-type: none"> - ความร่วมมือ - แบ่งปัน - เริ่มพิจารณาแก้ปัญหาข้อโต้แย้งอย่างสงบ - เริ่มเข้าร่วม 	<ul style="list-style-type: none"> - รู้จักเพื่อนที่เล่นกับเราและมีทักษะในการเจรจา - เกี่ยวพัน/ร่วมกันในสังคมและคนอื่น ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับและปฏิบัติตามการตัดสินใจของกลุ่ม - ประนีประนอม 	<ul style="list-style-type: none"> - การเจรจาต่อรอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การเจรจาต่อรอง - การไกล่เกลี่ย 	<ul style="list-style-type: none"> - การเจรจาต่อรอง - การแก้ปัญหาความขัดแย้ง

ตารางที่ 2.5 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านเจตคติ แยกตามช่วงอายุ

ตารางที่ 2.5 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้านเจตคติ แยกตามช่วงอายุ

ด้านเจตคติ	อายุต่ำกว่า 5 ขวบ	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การเห็นคุณค่าในตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงความสำคัญและคุณค่าทางจิตใจของตนเอง 	<ul style="list-style-type: none"> - การรับรู้และศรัทธาในบุคลิกลักษณะเฉพาะ 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงความสำคัญของคุณค่าทางจิตใจในแต่ละบุคคล 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - ยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและสัมผัสได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	<ul style="list-style-type: none"> - มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่อยู่รอบตัวได้ในทันที 	<ul style="list-style-type: none"> - สนใจในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในวงที่กว้างขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก 	<ul style="list-style-type: none"> - มีความเห็นใจผู้อื่น - ให้ความรู้สึกในความต้องการและความถูกต้องของผู้อื่น 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงความเป็นคนและมีความต้องการเหมือนกัน 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงความที่คนรับผิดชอบของแต่ละคนและสิ่งที่มีส่วนเกี่ยวข้อง
ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงการตัดสินใจอย่างยุติธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - สัมผัสได้ถึงความโกรธเคืองของบุคคล - ความเต็มใจพูดสนับสนุนคนอื่น ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> - สนใจในเหตุการณ์ของโลกอย่างมากขึ้น - สัมผัสได้ถึงความยุติธรรม 	<ul style="list-style-type: none"> - ความกังวลกับความยุติธรรมและความเสมอภาค - ความเต็มใจที่จะปฏิบัติตามต่อต้านความไม่เสมอภาค 	<ul style="list-style-type: none"> - ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม 	<ul style="list-style-type: none"> - ความมุ่งมั่นในการกำจัดความจน
การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย	<ul style="list-style-type: none"> - ทัศนคติทางบวกต่อความแตกต่างและหลากหลาย 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าคนอื่นทั้งที่เท่าเทียมกันและที่แตกต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพความแตกต่างและหลากหลายมากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - เคารพสิทธิทั้งหมดที่มีผู้ให้ความเห็น 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าของคนทั้งที่เท่าเทียมกันและที่แตกต่าง 	<ul style="list-style-type: none"> - เห็นคุณค่าของคนทั้งที่เท่าเทียมกันและที่แตกต่าง

ตารางที่ 2.5 หลักสูตรเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในต้นเจดคติแยกตามช่วงอายุ (ต่อ)

ด้านเจดคติ	อายุต่ำกว่า 5 ขวบ	อายุ 5-7 ปี	อายุ 7-11 ปี	อายุ 11-14 ปี	อายุ 14-16 ปี	อายุ 16-19 ปี
การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม และมีความรับผิดชอบ เพื่อให้มีการพัฒนา อย่างยั่งยืน	- การประเมิน สภาพแวดล้อมและ สิ่งมีชีวิตด้วยตนเอง - สัมผัสได้ถึงสิ่งที่น่า สงสัยและความอยากรู้	- ความเต็มใจที่จะ เรียนรู้จาก ประสบการณ์ของผู้อื่น - ความกังวลถึง สภาพแวดล้อมที่กว้าง ขึ้น - เริ่มเห็นคุณค่าของ ทรัพยากรของประเทศ - ความเต็มใจดูแล สิ่งแวดล้อม	- สัมผัสได้ถึงความ รับผิดชอบและการใช้ ทรัพยากรของประเทศ	- ความกังวลเกี่ยวกับ ผลกระทบของวิถีทาง การศึกษาในชีวิตของคน และสภาพแวดล้อม	- ความกังวลเกี่ยวกับ โลกในอนาคตและ คนรุ่นต่อไป - ความมุ่งมั่นในวิถีทาง การดำเนินชีวิตเพื่อให้ โลกมีความยั่งยืน	- ความมุ่งมั่นเพื่อให้เกิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน
การมีความเชื่อว่าคน สามารถทำในสิ่งที่ แตกต่างกันได้	- ความเต็มใจที่จะ ยอมรับและเรียนรู้จาก ความผิดพลาด	- การรับรู้ว่าการกระทำ ของเราทำให้เกิดผล - ความเต็มใจที่จะ ร่วมมือและมีส่วนร่วม	- การมีความเชื่อว่าทุก สิ่งสามารถเกิดขึ้นและคน สามารถทำในสิ่งที่ แตกต่างกันได้	- ความเต็มใจที่จะ ยอมรับตามปัญหาของโลก	- ความเต็มใจทำงาน เพื่อนาคตที่ยุติธรรม มากกว่า	- ความเต็มใจทำงาน เพื่อนาคตที่ยุติธรรม มากกว่า

ผู้วิจัยได้นำประเด็นในการเรียนรู้ตามช่วงอายุมาใช้ในการออกแบบสอบถามความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

4.3 ขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อเข้าใจโลก (Oxfam, 2006)

การเข้าใจโลก (Get Global) สามารถตอบสนองการศึกษาเกี่ยวกับโลก (โลกศึกษา) ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรที่ผู้เรียนสามารถจะแสดงความคิดเห็นและรับผิดชอบต่อการกระทำในชุมชนของพวกเขา โรงเรียน ท้องถิ่น ประเทศ หรือโลก ทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองโลก ได้แก่ การสื่อสาร การสอบถามข้อมูล การคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดการกับความต้องการที่มากขึ้นในโลกยุคโลกาภิวัตน์ และการพึ่งพาซึ่งกันและกันในโลก ขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อเข้าใจโลก มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking questions)

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

ขั้นตอนที่ 3 การหาข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติ (Get active)

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking questions)

ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการสำรวจความเข้าใจ การตระหนักถึงคุณค่า และทัศนคติของผู้เรียนต่อการเป็นพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับวัดและบันทึกการตอบสนองของพวกเขาหลังได้รับความรู้และปฏิบัติกิจกรรม สามารถทำเช่นนี้ซ้ำทั้งในระหว่างหรือหลังจบกระบวนการเรียนรู้

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการสร้างประเด็นที่มีความสำคัญและส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เรียน โดยวิเคราะห์จากสิ่งที่มีอิทธิพลต่อท้องถิ่นของผู้เรียนและโลก นำประเด็นที่สนใจมาพิจารณาและหาแนวทางเพื่อแก้ไขให้ดีขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 การหาข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นที่ผู้เรียนเลือกหรือสนใจ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงลึก มีความเข้าใจในประเด็นที่ศึกษา และเลือกวิธีในการแก้ไขปัญหาได้ดียิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจเลือกวิธีในการแก้ปัญหาของผู้เรียน ช่วยส่งเสริมให้พวกเขาได้พัฒนาแนวความคิด และรู้จักจัดการกับปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การลงมือปฏิบัติ (Get active)

ขั้นตอนนี้เกี่ยวข้องกับการนำแผนที่ได้วางไว้ไปปฏิบัติ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถบันทึกและประเมินสถานการณ์เองได้

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

ขั้นตอนนี้เป็นภาระสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ผู้เรียนพึงได้รับหลังปฏิบัติตามกิจกรรมการเข้าใจโลก ช่วยส่งเสริมให้พวกเขาได้พิจารณาถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้ และทราบแนวทางในการแก้ไขเมื่อประสบกับปัญหานั้นอีก

ผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการเรียนรู้เพื่อเข้าใจโลกทั้ง 6 ขั้นตอนข้างต้น มาใช้ในการออกแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ตอนที่ 5 หลักการและแนวคิดการวิจัยและพัฒนา การวิจัยเชิงทดลอง

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยและพัฒนาพบว่า มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการวิจัยและพัฒนาไว้หลายประเด็นดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของการวิจัยและพัฒนา 2) ความเป็นมาและลักษณะของการวิจัยและพัฒนา 3) กระบวนการวิจัยและพัฒนา

5.1 ความหมายของการวิจัยและพัฒนา

(อุทัย บุญประเสริฐ, 2544) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนาหรือ R & D เป็นการวิจัยประยุกต์ เป็นการวิจัยที่เน้นการแสวงหาผลิตภัณฑ์ใหม่ สิ่งประดิษฐ์ใหม่ พัฒนากระบวนการ พัฒนาระบบและวิธีทางาน และเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยใช้การวิจัยเป็นฐาน สำหรับการพัฒนาสิ่งที่ต้องการ

(สุพัตร์ พิบูลย์, 2544) กล่าวว่า การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) เป็นลักษณะหนึ่งของการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ที่ใช้กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือกระบวนการใหม่ ๆ เพื่อใช้ในการยกระดับคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต การวิจัยและพัฒนาเป็นการวิจัยเชิงทดลองการวิจัยและพัฒนาจะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ 2 ลักษณะ คือ (1) นวัตกรรมวัตถุที่เป็นชิ้นอัน (Materials) เช่น ชุดการสอน สื่อการสอน ชุดกิจกรรมเสริมความรู้ เป็นต้น (2) นวัตกรรมประเภทที่เป็นรูปแบบ / วิธีการ / กระบวนการ / ระบบปฏิบัติการ (Methods / Process / Procedure / Style) เช่น รูปแบบการสอน วิธีสอน รูปแบบการบริหารจัดการ เป็นต้น

(ขุมพล เสมอพันธ์, 2547) ความหมายของการวิจัยและพัฒนาว่า การวิจัยและพัฒนา มาจากคำว่า Research Development เรียกว่า R&D ซึ่งหมายถึง การสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นมา โดยอาศัยกระบวนการวิจัย และดำเนินการประเมินผลิตภัณฑ์ที่สร้างขึ้นก่อนทำการเผยแพร่ต่อไป

กฤษิยากร เตชะปิยะพร (2552) ให้ความหมายของการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ว่าเป็นการวิจัยลักษณะหนึ่งที่มีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนางาน พัฒนาวิชาชีพ หรือการพัฒนาวิถีชีวิตของมนุษย์ ช่วยให้ได้ทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

สรุป การวิจัยและพัฒนา หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ โดยการนำเอาความรู้ที่มีอยู่เดิมและแสวงหาองค์ความรู้วิธีการใหม่ ๆ ที่มุ่งพัฒนาทางเลือกหรือวิธีการใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นก่อนทำการเผยแพร่ต่อไปเพื่อใช้ในการยกระดับประสิทธิภาพคุณภาพงานหรือคุณภาพชีวิต

5.2 ความเป็นมาและลักษณะของการวิจัยและพัฒนา

(กฤชียากร เตชะปิยะพร, 2552) อธิบายว่า การวิจัยและพัฒนาเริ่มมีรูปแบบที่ชัดเจนมากกว่า 5 ทศวรรษ โดยเริ่มจากแหล่งอุตสาหกรรมที่มุ่งผลิตสินค้า และผลิตภัณฑ์ออกสู่ตลาดที่มีการแข่งขันสูง การขยายตลาดสินค้าสู่ผู้บริโภคจึงต้องเน้นทั้งคุณภาพสินค้า ราคาต้นทุน และความน่าเชื่อถือของผู้ผลิต ดังนั้นจึงมีการวิจัยเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ และทำการประเมินประสิทธิภาพจนเป็นที่พอใจแล้วก่อนจะนำไปใช้และเผยแพร่สู่ตลาดผู้บริโภค ในประเทศไทยได้เริ่มให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาราวทศวรรษที่ 20 และต้นทศวรรษที่ 21 ได้ให้ความสำคัญต่อการวิจัยและพัฒนาเป็นอย่างมาก จะเห็นได้จากการกำหนดทิศทางการวิจัยของแหล่งทุนสนับสนุนการวิจัย ทิศทางการวิจัยของสถาบันการศึกษา ในปัจจุบันนี้วิทยานิพนธ์ของบัณฑิตศึกษาหลายแห่งกำหนดว่าต้องเป็นวิทยานิพนธ์ที่มีรูปแบบการวิจัยและพัฒนา

แนวคิดพื้นฐานของการวิจัยและพัฒนานั้นมีความเชื่อว่าการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นเป็นการนำผลการวิจัยที่ได้มาศึกษาหาจุดเด่นจุดด้อยของผลิตภัณฑ์ เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ลักษณะสำคัญการวิจัยการพัฒนา คือ เป็นการวิจัยประยุกต์ ที่มุ่งผลการวิจัยไปใช้พัฒนาหรือแก้ปัญหา มุ่งพิจารณาข้อมูลเชิงประจักษ์เป็นหลัก มีขั้นตอนต่อเนื่องชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อทำการสร้างผลิตภัณฑ์ โดยมีการตรวจสอบประเมินผลผลิตภัณฑ์ รวมทั้งเผยแพร่หรือนำผลิตภัณฑ์ไปใช้ในวงกว้าง (ชุมพล เสมาชันซ์, 2552)

กฤชียากร เตชะปิยะพร (2552) กล่าวว่า ลักษณะการวิจัยและพัฒนาจะให้ผลลัพธ์ที่สำคัญ คือ 1) นวัตกรรมประเภทชิ้นงาน อาจเป็นวัสดุ อุปกรณ์ เช่น ชุดการสอน สื่อการสอน ชุดกิจกรรม เสริมความรู้ คู่มือประกอบการทำงาน 2) นวัตกรรมประเภทที่เป็นรูปแบบ วิธีการ กระบวนการระบบปฏิบัติการ เช่น รูปแบบการสอน วิธีการสอน รูปแบบการบริหารจัดการ เป็นต้น ผลงานทางวิชาการประเภทงานวิจัยและพัฒนาที่มีคุณค่ามาก คือ กรณีที่สามารถสร้างสิ่งประดิษฐ์หรือวิธีการที่มีคุณค่า ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปการวิจัยและพัฒนาแนวคิดพื้นฐานว่าการสร้างความรู้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์นั้นเป็นการนำผลการวิจัยที่ได้มาศึกษาหาจุดเด่นจุดด้อยของผลิตภัณฑ์ เพื่อทำการแก้ไขปรับปรุงให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้บริโภค ลักษณะสำคัญการวิจัยการพัฒนา คือ เป็นการวิจัยที่มุ่งผลการวิจัย

ไปใช้พัฒนาหรือแก้ปัญหา มีขั้นตอนต่อเนื่องชัดเจน ส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลองเพื่อทำการสร้างผลิตภัณฑ์ โดยประเมินผลก่อนนำไปใช้ในวงกว้าง

5.3 กระบวนการวิจัยและพัฒนา

กฤษิยากร เตชะปิยะพร (2552) อธิบายเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยและพัฒนาว่าเริ่มด้วยการวิเคราะห์สภาพปัญหาให้ชัดเจน แล้วเข้าสู่ระยะของการพัฒนาทางเลือก หรือวิธีการใหม่ๆ ซึ่งจะมีขั้นตอนคล้ายคลึงกับการวิจัยโดยทั่วไป แต่เป็นการพัฒนาต้นแบบนวัตกรรมให้ได้มาตรฐานก่อนที่จะทำการทดลองใช้ในสภาพจริง เพื่อตรวจสอบคุณภาพของนวัตกรรม

(นรินทร์ สังข์รักษา, 2554) กล่าวว่า แนวคิดกระบวนการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนหรือกระบวนการ 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) R_1 : ศึกษาข้อมูล 2) D_1 การออกแบบและพัฒนานวัตกรรม 3) R_2 การทดลองใช้ และ 4) D_2 การประเมินปรับปรุง กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนที่มีความเชื่อมโยงสอดคล้องกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การสำรวจและวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 2) การออกแบบ 3) การทดลองใช้ 4) การตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุง แต่ละขั้นตอนมีองค์ประกอบ ในการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ 1) จุดมุ่งหมายการดำเนินงาน 2) ขอบเขตเนื้อหา 3) เทคนิควิธีการ 4) การนำผลการดำเนินงานไปใช้

สรุปกระบวนการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนสอดคล้องต่อเนื่องกัน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการ 2) การออกแบบ 3) การทดลองใช้ 4) การตรวจสอบประเมินผลและปรับปรุง ซึ่งผู้วิจัยนำกระบวนการวิจัยและพัฒนาไปใช้แบ่งระยะอย่างเป็นระบบในการดำเนินการวิจัยในการวิจัยครั้งนี้ โดยขั้นที่ 1 และ 2 เป็นการออกแบบรูปแบบกิจกรรม ส่วนขั้นที่ 3 และ 4 เป็นการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

5.4 การวิจัยเชิงทดลอง

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้ การวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เป็นการศึกษาตัวแปร เพื่อทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดผลเป็นรูปแบบการวิจัยที่ผู้วิจัยเป็นผู้จัดกระทำ (manipulate) โดยการสร้างเงื่อนไขหรือสถานการณ์ขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างได้รับ (treatment) แล้วศึกษาผลที่เกิดขึ้นตามมา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างเงื่อนไขของการจัดกระทำกับผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น (เอมอร์ จังศิริพรปกรณ์, 2550)

การวิจัยเชิงทดลอง คือ การวิจัยที่ใช้ตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว ซึ่งจะถูกเรียกว่า ตัวแปรทดลองและตัวแปรทดลองนี้จะถูกจัดกระทำอย่างรอบคอบโดยผู้วิจัย เพื่อศึกษาผลที่ได้จากตัวแปร (ฉัตรศิริ ปิยะพิมลสิทธิ์, 2550) สรุป การวิจัยเชิงทดลอง เป็นกระบวนการค้นหาความรู้ความจริงโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์แบบหนึ่งซึ่งศึกษาความเปลี่ยนแปลงของตัวแปรในการทดลองที่เกิดขึ้น ภายใต้

เงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่ได้รับการควบคุมอย่างรัดกุม เพื่อศึกษาว่าเงื่อนไขหรือสถานการณ์ที่จัดขึ้นนั้นเป็นสาเหตุที่แท้จริงของผลหรือปรากฏการณ์ที่เปลี่ยนแปลงนั้นหรือไม่

จุดมุ่งหมายของการวิจัยเชิงทดลอง

การวิจัยเชิงทดลองมีความมุ่งหมายที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อค้นหาข้อเท็จจริงของสาเหตุที่ทำให้เกิดผล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุและผลของปรากฏการณ์ต่าง ๆ
3. เพื่อนำผลการวิจัยไปสร้างเป็นกฎเกณฑ์ สูตร ทฤษฎี
4. เพื่อวิเคราะห์หรือค้นหาข้อบกพร่องของงานต่าง ๆ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขหรือพัฒนาให้

มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

5. เพื่อนำผลการทดลองไปใช้

ประโยชน์ของการวิจัยเชิงทดลอง การวิจัยเชิงทดลองมีประโยชน์ดังนี้

1. ทำให้ทราบถึงองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเด่นชัด
2. เป็นการวิจัยที่เหมาะสมกับวิชาที่เป็นศาสตร์บริสุทธิ์ เช่น วิทยาศาสตร์ จิตวิทยา วิศวกรรมศาสตร์

เป็นต้น

3. ผลที่ได้จากการวิจัยด้านการเรียนการสอนสามารถนำมาช่วยพัฒนาการศึกษาให้ดีขึ้น และ

ทำให้ครูอาจารย์มีความรู้กว้างขวาง

4. ช่วยทำให้ทราบจุดอ่อนของการเรียนการสอน และสามารถแก้ไขได้ตรงจุด

การวิจัยเชิงทดลอง แบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบหลัก ๆ (เอมอร์ จังศิริพรปกรณ์, 2550) ได้แก่

1. การวิจัยก่อนการทดลอง (pre-experimental design)
2. การวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (quasi-experimental design)
3. การวิจัยเชิงทดลองที่แท้จริง (true-experimental design)

ตารางที่ 2.5 เปรียบเทียบวิธีดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงทดลองกับการวิจัยเชิงพัฒนา

วิธีดำเนินการวิจัย	การวิจัยเชิงทดลอง	การวิจัยและพัฒนา
1. แผนแบบการวิจัย	- ตัวแปรอย่างน้อย 1 ตัว เป็นตัวแปรจัดกระทำเพื่อศึกษาผลที่เกิดจากตัวแปรนั้น - ควบคุมความแปรปรวนโดยแผนการทดลอง	พัฒนาระบบ และตรวจสอบระบบ/รูปแบบที่พัฒนาขึ้นในด้านประสิทธิภาพของระบบ/รูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพเงื่อนไขต่าง ๆ
2. ลักษณะของคำถามวิจัย	ผลจากตัวแปรทดลองที่เกิดขึ้นคืออะไร ?	ลักษณะของรูปแบบ/ระบบ/สิ่งของ/วัตถุที่ต้องการ

วิธีดำเนินการวิจัย	การวิจัยเชิงทดลอง	การวิจัยและพัฒนา
		พัฒนาประกอบด้วย รายละเอียดหรือเป็นอย่างไร
3. ตัวอย่างคำถามวิจัย	ผลของกิจกรรมการพัฒนา คุณธรรมโดยการเข้าค่ายที่มีต่อ ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้น ป. 6 ต่างจากการพัฒนาแบบเดิม อย่างไร	รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม ขึ้น มีลักษณะเช่นใด
4. รายงานเอกสารที่ เกี่ยวข้องกับการวิจัย	ศึกษาแนวคิดเชิงทฤษฎี/รายงาน การวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรม ค่าย การพัฒนาความรับผิดชอบ	- ศึกษาเอกสาร/รายงานการ วิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการ พัฒนาคุณธรรม - องค์ประกอบที่อยู่ใน รูปแบบมีอะไรบ้าง - รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมี ประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลเพียงใด
5. การกำหนดกรอบ ความคิดของการวิจัย	แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อ ความรับผิดชอบของนักเรียน โดย ตัวแปรอิสระที่สนใจคือวิธีการ พัฒนาคุณธรรม สำหรับตัวแปร อิสระอื่นที่มีผลต่อความ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องใน รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม

ตารางที่ 2.5 เปรียบเทียบวิธีดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงทดลองกับการวิจัยเชิงพัฒนา (ต่อ)

วิธีดำเนินการวิจัย	การวิจัยเชิงทดลอง	การวิจัยและพัฒนา
5. การกำหนดกรอบ ความคิดของการวิจัย	รับผิดชอบและไม่สนใจศึกษาใน การวิจัยครั้งนี้ต้องทำการควบคุม	
6. สมมติฐานการวิจัย	ควรมีและตั้งแบบมีทิศทางโดยมี ทฤษฎีรองรับ	ไม่จำเป็นต้องตั้ง
7. ตัวแปรอิสระ	วิธีการพัฒนา มี 2 แบบ คือแบบ	องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องใน

วิธีดำเนินการวิจัย	การวิจัยเชิงทดลอง	การวิจัยและพัฒนา
	กิจกรรมค่าย และแบบปกติ	รูปแบบของการพัฒนา คุณธรรม
8. ตัวแปรตาม/ตัวแปรหลัก	ความรับผิดชอบ	รูปแบบการพัฒนาคุณธรรม
9. ประชากร	นักเรียนชั้น ป. 6	-
10. ขนาดตัวอย่าง	กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละไม่น้อยกว่า 20 คน	1. ครูอาจารย์ที่พัฒนา รูปแบบ 2. ผู้ทรงคุณวุฒิที่ตรวจสอบ รูปแบบ 3. นักเรียนที่เป็น กลุ่มเป้าหมาย
11. วิธีการเลือกตัวอย่าง	มีกระบวนการกำหนดกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้ กระบวนการ randomization	1. ครูและนักเรียนได้รับการ สุ่มแบบสุ่ม (simple random sampling) 2. เลือกผู้ทรงคุณวุฒิแบบ เจาะจง
12. เครื่องมือวิจัย	แบบวัดความรับผิดชอบ	แบบวัดความคิดเห็นที่มีต่อ ระบบฯ
13. การตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือ	construct validity internal consistency	ความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ความ เที่ยง (reliability)
14. การเก็บรวบรวมข้อมูล	เก็บข้อมูลก่อน ระหว่าง และหลัง การทดลองในพื้นที่ที่ทำวิจัย	เก็บข้อมูลด้วยตนเองหรือส่ง แบบสอบถามทางไปรษณีย์
15. การวิเคราะห์ข้อมูล (ที่อาจเป็นไปได้)	สถิติวิเคราะห์ประเภทการ เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย เช่น t-test, ANOVA	สถิติภาคบรรยาย

ทีมา (สุวิมล ว่องวานิช, 2554)

จากตารางที่ 2.5 แสดงให้เห็นวิธีดำเนินการวิจัยระหว่างการวิจัยเชิงทดลองกับการวิจัยเชิงพัฒนาในเรื่องเกี่ยวกับ 1) แผนแบบการวิจัย 2) ลักษณะของคำถามวิจัย 3) ตัวอย่างคำถามวิจัย 4) รายงานเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย 5) การกำหนดกรอบความคิดของการวิจัย 6) สมมติฐานการ

วิจัย 7) ตัวแปรอิสระ 8) ตัวแปรตาม/ตัวแปรหลัก 9) ประชากร 10) ขนาดตัวอย่าง 11) วิธีการเลือกตัวอย่าง 12) เครื่องมือวิจัย 13) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 14) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 15) การวิเคราะห์ข้อมูล (ที่อาจเป็นไปได้) ที่แตกต่างกันทุกประเด็น ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกสำหรับเด็กและเยาวชนไทย และใช้การวิจัยก่อนการทดลอง (pre-experimental design) ในการนำรูปแบบไปทดลองใช้

ตอนที่ 6 ความรู้เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนไทย

6.1 ความหมายของเด็กและเยาวชน

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ.1989 (UN Convention on the Rights of the Child) ได้ให้คำจำกัดความว่า “เด็ก หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี เว้นแต่จะบรรลุนิติภาวะก่อนหน้านั้นตามกฎหมายที่ใช้บังคับแก่เด็กนั้น”

พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบแปดปีบริบูรณ์

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 19 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมพ้นจากภาวะผู้เยาว์และบรรลุนิติภาวะ เมื่อมีอายุยี่สิบปีบริบูรณ์” อย่างไรก็ตาม บุคคลอาจจะพ้นจากการเป็นผู้เยาว์ได้ หากทำการสมรสก่อนอายุยี่สิบปี กล่าวคือ เมื่อมีอายุสิบเจ็ดปีบริบูรณ์ หรือตามอายุที่ศาลอนุญาตให้ทำการสมรสได้ก่อน

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 บัญญัติโทษของเด็ก โดยระบุลักษณะของเด็กไว้ว่า “เด็กอายุต่ำกว่าเจ็ดปีแต่ยังไม่เกินสิบสี่ปีกระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ” มาตรา 75 บัญญัติว่า “ผู้ใดอายุต่ำกว่าสิบสี่ปี แต่ยังไม่เกินสิบเจ็ดปี กระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิด ให้ศาลพิจารณาถึงความผิดชอบและสิ่งอื่นที่พึงเกี่ยวกับผู้นั้น ในอันที่จะควรวินิจฉัยว่าสมควรพิพากษาลงโทษผู้นั้นหรือไม่”

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ระบุความหมายของเด็กและเยาวชนไว้ใน มาตราที่ 4 ดังนี้

“เด็ก” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่าสิบแปดปีบริบูรณ์

“เยาวชน” หมายความว่า บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่สิบแปดปีบริบูรณ์ถึงยี่สิบห้าปีบริบูรณ์

จากคำนิยามของคำว่า “เด็ก” และ “เยาวชน” ข้างต้น จะเห็นว่า ทุกนิยามได้กำหนดความหมายของเด็กและเยาวชน โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์ในการนิยาม ด้วยเหตุนี้จึงสามารถกำหนดนิยาม

โดยรวมของคำว่า เด็กและเยาวชน ได้ว่า “เด็กและเยาวชน หมายถึงมนุษย์ทุกคนที่มีอายุไม่เกินยี่สิบห้าปีบริบูรณ์”

6.2 สถานการณ์เด็กและเยาวชนไทย

รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2555 ได้รายงานสถานการณ์เด็กและเยาวชน ประจำปี 2555 โดยมีสถานการณ์เด็กและเยาวชนที่สำคัญสรุปได้ ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ, 2557)

1. เด็กและเยาวชนกับครอบครัว

อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กให้ความสำคัญต่อบทบาทของครอบครัวในการเลี้ยงดู พัฒนา และคุ้มครองเด็ก อย่างไรก็ตาม ครอบครัวส่วนใหญ่ไม่สามารถแบกรับภาระในการดูแลและคุ้มครองเด็กได้ตามลำพัง ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา บริบทและโครงสร้างครอบครัวในประเทศไทยทวีความซับซ้อนและมีความหลากหลายมากยิ่งขึ้น

ในช่วงภาคอุตสาหกรรมส่งออกเริ่มเติบโต ผู้หญิงละทิ้งอาชีพในภาคเกษตรกรรมมุ่งหน้าเข้ามาทำงานในเมือง จนเหลือแต่ประชากรที่เป็นเด็กเล็กและคนชรา การที่เด็กถูกเลี้ยงดูโดยปู่ย่าตายายหรือสมาชิกในครอบครัวชายนั้นจะมีปัญหา “ช่องว่างระหว่างวัย” เกิดขึ้นระหว่างวัยรุ่นที่ต้องอยู่กับปู่ย่าตายาย ในหลายกรณี สมาชิกครอบครัวชวยายต้องมารับภาระดูแลเด็กเพราะไม่มีทางเลือกอื่น ซึ่งอาจไม่สามารถตอบสนอง ความต้องการทางร่างกายและจิตใจของเด็กได้ นอกจากนี้ ยังมีแนวโน้มว่าผู้หญิงจะทำหน้าที่เป็นหัวหน้าครอบครัวเพิ่มมากขึ้น แสดงให้เห็นว่า ผู้หญิงมีหน้าที่เป็นผู้หาเลี้ยงครอบครัวและเป็นแม่บ้านไปพร้อม ๆ กัน

การเปลี่ยนแปลงรูปแบบครอบครัว พบว่า รูปแบบครอบครัวมีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น เป็นครอบครัวลักษณะพิเศษที่มีรูปแบบลักษณะเฉพาะตัว มีสภาพปัญหาและต้องการความช่วยเหลือแตกต่างกัน เช่น ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว ครอบครัวผู้สูงอายุ ครอบครัวข้ามรุ่น ครอบครัวที่ต้องรับภาระในการเลี้ยงดูสมาชิกที่มีปัญหา เช่น พิการ ตูเลตนเองไม่ได้ ดิตยาเสพติด เจ็บป่วย ดิตเชื้อ เป็นต้น

สถานภาพสมรสของครอบครัว ประชากรไทยมีการสมรสช้าลงทั้งหญิงและชาย โดยผู้หญิงมีอายุเฉลี่ยสมรสที่ 23.5 ปี และเพิ่มขึ้นเป็น 24.0 ปี ในขณะที่ผู้ชายมีอายุเฉลี่ยแรกสมรสที่ 25.8 ปี และเพิ่มขึ้นเป็น 27.1 ปี การเลื่อนอายุการแต่งงานจะส่งผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ยิ่งประชากรไทยแต่งงานช้าลงเท่าใด โอกาสของช่วงเวลาของการมีบุตรก็จะยิ่งลดลง ซึ่งจะส่งผลให้ครอบครัวมีขนาดเล็กลง ผู้หญิงมีแนวโน้มครองตัวเป็นโสดสูง โดยเฉพาะกลุ่มผู้หญิงอายุ 20 - 34 ปี จากร้อยละ 22 ในปี 2513 เพิ่มสูงขึ้นถึงร้อยละ 33 ในปี 2543 นอกจากนี้ยังพบว่าหญิงไทยที่มีอายุ 50 ปีขึ้นไปยังคงโสดเพิ่มขึ้นกว่าเท่าตัวจากร้อยละ 2.2 ในปี 2513 เป็นร้อยละ 4.6 ในปี 2553 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550)

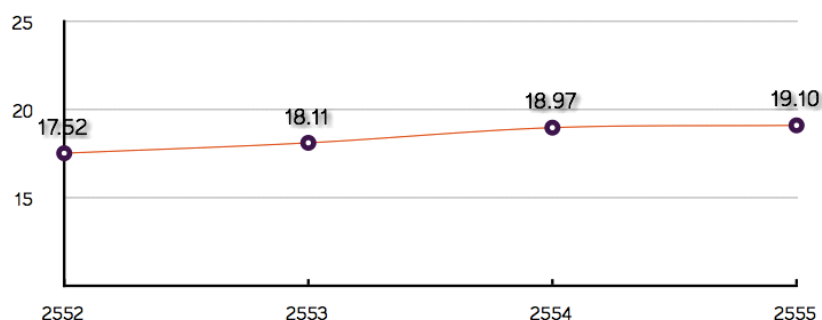
ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทยระบุว่า อัตราการจดทะเบียนสมรสของประชากรไทยมีแนวโน้มลดลง โดยพบว่า มีการจดทะเบียนสมรสลดลงทุกปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 เป็นต้นมา ส่วนปรากฏการณ์ของการหย่าร้างในสังคมไทยเพิ่มจำนวนสูงขึ้นทุกปี ปี พ.ศ. 2548 มีอัตราการหย่าร้างร้อยละ 26.27 ต่อมาภายหลังปี พ.ศ. 2533 มีอัตราสูงขึ้นร้อยละ 37.94

2. เด็กและเยาวชนกับสุขภาพและความปลอดภัย

ด้านอนามัยแม่และเด็ก ในปี 2555 สรุปได้ว่า สถานการณ์ที่มีแนวโน้มดีขึ้น ได้แก่ ภาวะการขาดออกซิเจนในทารกแรกเกิด เท่ากับร้อยละ 19.9 อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานและมีแนวโน้มลดลงทุกปี อัตราทารกแรกเกิดน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม มีแนวโน้มลดลงทุกปี อัตราการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่อย่างเดียว 6 เดือน มีร้อยละ 29 แนวโน้มสูงขึ้นแต่ยังถือว่าต่ำกว่ามาตรฐานที่กำหนดคือ ร้อยละ 50 สัดส่วนของหญิงตั้งครรภ์ที่มีค่าไอโอดีนในปัสสาวะน้อยกว่า 150 ไมโครกรัมต่อลิตร เมื่อเทียบย้อนหลังหลายปีถือว่าลดลงอย่างต่อเนื่อง คริวเรือนที่ใช้เกลือบริโภคเสริมไอโอดีนที่มีไอโอดีนเพียงพอมีร้อยละ 93.6 ซึ่งอยู่ในปริมาณที่องค์การอนามัยโลกกำหนดและมีแนวโน้มดีขึ้น อัตราการตายปริกำเนิดมีอัตราส่วน 6.57 คนต่อการเกิดมีชีพพันคน ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่กำหนดคือ ไม่เกิน 9 คนต่อการเกิดมีชีพพันคน และอัตราการตายของทารกก็ต่ำกว่าทุกปีที่ผ่านมา คือ 1.63 คนต่อการเกิดมีชีพพันคน สำหรับสถานการณ์ที่ยังต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ได้แก่ หญิงตั้งครรภ์ที่ฝากครรภ์ครบ 5 ครั้งตามเกณฑ์ คุณภาพมีเพียงร้อยละ 79.6 จากเกณฑ์เป้าหมายคือร้อยละ 90 หญิงหลังคลอด 0 - 6 เดือน ที่เลี้ยงลูกด้วยนมแม่และได้รับยาเม็ดเสริมไอโอดีนมีร้อยละ 87.99 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์เป้าหมายคือร้อยละ 100 อัตราส่วนการตายของมารดาขณะตั้งครรภ์คลอดหรือหลังคลอด คือ 16.31 คน ต่อการเกิดมีชีพแสนคน ยังสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดคือไม่เกิน 13 คนต่อการเกิดมีชีพแสนคน และเด็ก 0 - 5 ปี ที่มีพัฒนาการสมวัยมีร้อยละ 67.7 ซึ่งลดลงมาจากปี 2554

ด้านการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น ปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีอัตราเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีหญิงตั้งครรภ์อายุต่ำกว่า 18 ปี ปีละกว่า 70,000 คน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 ต่อปี โดยจากงานวิจัยเรื่อง “การละเมิดสิทธิการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่นหญิง” ของคณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล พบว่า วัยรุ่นหญิง 13 - 22 ปี ร้อยละ 84 ตั้งครรภ์โดยไม่พร้อม สำหรับภาพรวมของประเทศไทย ปี 2555 พบว่า มารดาที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตรอายุน้อยกว่า 20 ปี มีอัตราร้อยละ 19.10 ซึ่งเมื่อพิจารณาเทียบกับปีก่อนหน้าตั้งแต่ปี 2552 เป็นต้นมาจะเห็นแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ

แผนภูมิที่ 2.1 อัตราการตั้งครรภ์ของหญิงอายุไม่เกิน 20 ปี พ.ศ. 2552 - 2555

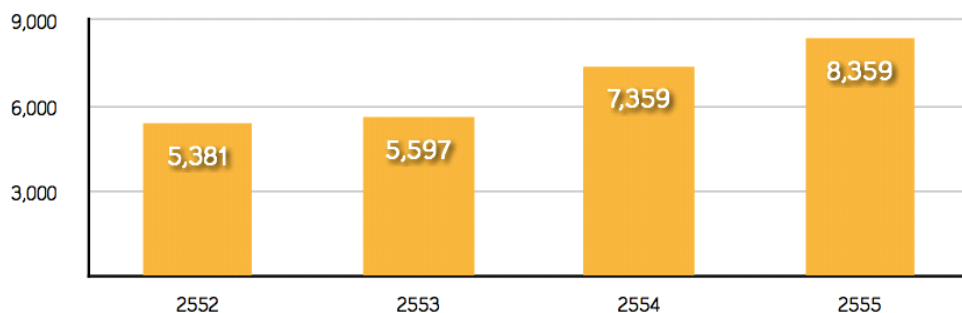
ที่มา : ข้อมูลรายงานเฉพาะกิจโรงพยาบาลสายใยรักแห่งครอบครัว

จากแผนภูมิจะเห็นได้ว่าในช่วง 3 - 4 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2552 - 2555) การตั้งครอกของหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีค่าสูงเกินเกณฑ์เฝ้าระวังขององค์การอนามัยโลกที่ระบุเกณฑ์ไว้ไม่เกินร้อยละ 10 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยตลอดในกลุ่มแม่วัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี รวมทั้งแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ด้วย ในปี 2554 ข้อมูลจากกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ระบุว่า มีแม่อายุต่ำกว่าระหว่าง 15 - 19 ปี จำนวน 110,325 คน และแม่วัยเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 3,676 คน ซึ่งในจำนวนนี้พบว่า มีแม่อายุน้อยที่สุด 8 ปี ขณะที่พ่ออายุน้อยที่สุด 10 ปี

ด้านการส่งเสริมสุขภาพเด็กวัยเรียนและเยาวชน พบว่า มีการบริโภคอาหารที่ไม่ได้สัดส่วน ไม่เหมาะสมตามวัย วัยรุ่นมีเพศสัมพันธ์ในช่วงอายุที่น้อยลง และเป็นเพศสัมพันธ์ที่ไม่ปลอดภัย เด็กและเยาวชนดื่มเหล้าและสูบบุหรี่เพิ่มมากขึ้น และยังเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของการค้ายาเสพติด คดีอาญาโดยรวมยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะคดียาเสพติด ในรอบปี 2555 มีการรับแจ้งถึง 364,461 คดี และในระยะ 8 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน พบความชุกของปัญหาภาวะโภชนาการเกินในเด็กวัยเรียนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และเด็กวัยเรียนมีปัญหาโรคฟันผุมาก ซึ่งมีสาเหตุหลักมาจากพฤติกรรมการบริโภค

ด้านสุขภาพจิตเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนมีภาวะเครียดจากหลากหลายสาเหตุ เช่น ปัญหาการเรียน การแข่งขัน ความรุนแรง โดยสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นระบุ มีผู้ป่วยเด็กและวัยรุ่นมาใช้บริการในปี 2555 จำนวน 8,359 คน ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลย้อนหลังตั้งแต่ปี 2552 จนถึงปัจจุบันพบว่า แนวโน้มผู้ป่วยนอกที่เข้ารับบริการในสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชชนครินทร์ มีจำนวนสูงขึ้นเรื่อย ๆ ดังแผนภูมิที่ 2

แผนภูมิที่ 2.2 จำนวนผู้ป่วยนอกที่เข้ารับการรักษาในสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชชนครินทร์ ปี 2552 - 2555

ที่มา : กองแผนงาน กรมสุขภาพจิต

สำหรับความฉลาดทางอารมณ์ของเด็กหรือ EQ ปัจจุบันมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ พฤติกรรมของเด็กไทย ที่สร้างความรุนแรงจนเกิดความเสียหายในสังคม รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่ลดลง ส่งผลต่อภาวะทางอารมณ์ของเด็ก กรมสุขภาพจิตได้ดำเนินการสำรวจความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) เด็กอายุ 6 ถึง 11 ปี จำนวน 5,325 คนทั่วประเทศ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของประเทศมีระดับต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ คือ มีค่าคะแนนอยู่ที่ 45.12 จากค่าคะแนนปกติ 50 ถึง 100

การเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บ องค์การอนามัยโลกรายงานว่า การตกน้ำจมน้ำ เป็นสาเหตุของการเสียชีวิต 10 อันดับแรกในกลุ่มเด็กทั่วโลก โดยในประเทศไทยการจมน้ำเป็นสาเหตุอันดับแรกที่ทำให้เด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิต อย่างไรก็ตาม ในภาพรวมของสาเหตุที่ทำให้เด็กและเยาวชนทุกกลุ่มอายุบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอันดับแรก คือ อุบัติเหตุจากยานยนต์ รองลงมาคือ อุบัติเหตุจากการพลัดตกหรือหกล้ม สิ่งที่น่ากังวลที่สุดสำหรับอุบัติเหตุที่เกิดกับเด็ก คือ การกระทบกระเทือนทางศีรษะ และการได้รับกระทบกระเทือนในอวัยวะภายใน ทั้งนี้ กระทรวงสาธารณสุขตั้งเป้าหมายลดการเสียชีวิตจากการตกน้ำ จมน้ำของเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี ให้น้อยกว่า 900 คน ภายในปี 2560

เด็กที่ติดเชื้อเอชไอวี/เอดส์ ปี 2555 มีผู้ป่วยเอดส์รายใหม่ที่อายุต่ำกว่า 15 ปี มีจำนวน 46 คน เป็นเด็กชาย 29 คน และเด็กหญิง 17 คน ส่วนวัย 20 - 24 ปี มีผู้ป่วยรายใหม่จำนวน 7 คน เป็นชาย 4 คน และหญิง 3 คน รวมผู้ป่วยเอดส์รายใหม่เด็กและเยาวชน 53 คน อย่างไรก็ตาม ตั้งแต่ปี 2552 จนถึง 2555 พบว่า ผู้ป่วยเอดส์รายใหม่เด็กและเยาวชนมีอัตราการลดลงอย่างก้าวกระโดด

เด็กและเยาวชนกับสิ่งเสพติด เด็กและเยาวชนนอกสถานศึกษาเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงหรือเกี่ยวข้องกับปัญหาเสพติดในชุมชนมากที่สุด รองลงมาคือนักเรียนสายอาชีวะ หรือสายช่าง ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) โดยสภาพแวดล้อมของชุมชนมีความสัมพันธ์กับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่เด็กและเยาวชน เช่น การมีร้าน

ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ใกล้สถานศึกษา การปล่อยให้เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี เข้าไปในสถานบริการ หรือสถานบันเทิง

3. เด็กและเยาวชนกับการศึกษา

การดำเนินการเพื่อให้เด็กเข้าถึงการศึกษาในประเทศมีความคืบหน้าเป็นอย่างมาก คือ เกือบร้อยละ 100 ในประเทศไทย นโยบายที่ให้เด็กเรียนฟรี 9 ปี ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 ทำให้จำนวนเด็กนักเรียนที่เข้าเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่อย่างไรก็ตาม ยังคงค่อนข้างมีปัญหาในด้านคุณภาพของการศึกษา ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากระดับคะแนนการสอบที่ต่ำเมื่อเทียบกับค่ามาตรฐานหรือประเทศอื่น ๆ

การเข้าถึงการศึกษา เด็กปฐมวัยมีแนวโน้มการเข้าเรียนเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และสถานบริการรับเลี้ยงเด็กเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องคุณภาพการดูแล อัตราการเรียนต่อของเด็ก และเยาวชน มีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกระดับการศึกษา แต่ยังมีปัญหาเรื่องการออกกลางคันอยู่บ้าง โดยมีการออกกลางคันในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากที่สุด คือร้อยละ 1.03 เหตุผลของการออกกลางคันนั้น โดยทั่วไป จะเป็นเพราะปัญหาความยากจนและการต้องอพยพตามผู้ปกครอง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีแนวโน้มที่จะออกกลางคันเนื่องจากการสมรสอย่างมีนัยสำคัญ เด็กและเยาวชนยังนิยมศึกษาต่อในสายสามัญมากกว่าสายอาชีวศึกษา โดยอัตราการเรียนต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทั้งหมดร้อยละ 89.40 มีร้อยละ 56.73 เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และมีเพียงร้อยละ 32.68 ที่เลือกสายอาชีวศึกษา ปัจจุบันมีเด็กไทยหลุดหายออกจากระบบการศึกษาประมาณ 3 ล้านคนหรือประมาณ 1 ใน 5 ของประชากรเด็กและเยาวชนไทยทั้งระบบ และยังมีเด็กที่ยังเรียนอยู่ในโรงเรียนแต่เสี่ยงต่อการหลุดออกจากระบบการศึกษาอีก 2 ล้านคน นอกจากนี้ แต่ละปีมีเด็กต่างด้าวเกิดในไทย ประมาณ 5 - 6 หมื่นคน ซึ่งเด็กเหล่านี้เป็นอีกกลุ่มหนึ่งที่ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มด้อยโอกาสในด้านคุณภาพของการศึกษา ประเทศไทยจัดสรรงบประมาณด้านการศึกษาเพิ่มขึ้นทุกปี ช่วยให้ประชากรวัยเรียนของประเทศสามารถเข้าถึงการศึกษามากขึ้นในเชิงปริมาณ แต่ในเชิงคุณภาพผลการเรียนของนักเรียนซึ่งเป็นตัวชี้วัดคุณภาพการศึกษายังอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ผลคะแนนทดสอบของนักเรียนไทยที่ไม่ว่าจะวัดจากข้อสอบมาตรฐานในประเทศ คือ โอเน็ต หรือข้อสอบมาตรฐานระหว่างประเทศ เช่น PISA และ TIMSS มีแนวโน้มลดลงและอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศเพื่อนบ้าน โดยผลการสอบแบบทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (โอเน็ต) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประจำปีการศึกษา 2555 พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยในเกือบทุกวิชาไม่ถึงร้อยละ 50 การอาชีวศึกษา และอุดมศึกษา ยังเผชิญกับความท้าทายในการผลิตกำลังคนระดับกลางถึงสูง เพื่อรองรับความต้องการของภาคอุตสาหกรรมและการพัฒนาประเทศ การสร้างนวัตกรรมและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรด้านการวิจัยและพัฒนายังมีเพียง 5.92 คน ต่อประชากร

10,000 คน ต่ำกว่าเป้าหมายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 - 2554) ที่ตั้งเป้าว่าจะสร้างนักวิจัยจำนวน 10 คนต่อประชากร 10,000 คน

4. เด็กและเยาวชนกับวัฒนธรรมและคุณธรรม จริยธรรม

ปัจจุบัน เด็กและเยาวชนได้รับการมองว่าละเลยวัฒนธรรมอันดีงามของไทย มีพฤติกรรมที่สะท้อนค่านิยมทางวัตถุ ใช้เวลาไปกับการแสวงหาความสุขกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตามกระแสไปกับวัฒนธรรมแบบตะวันตก นิยมเสฟสื่อต่างประเทศ (เกาหลี ญี่ปุ่น) มีเพศสัมพันธ์แบบเสรีตามอย่างวัฒนธรรมตะวันตก รวมทั้งมีการรวมกลุ่มมากขึ้น เพื่อสร้างวัฒนธรรมเฉพาะกลุ่มขึ้นมาแต่เป็นในทางลบ เช่น รวมตัวกันแข่งรถซิ่ง หรือเรียกว่าเด็กแว้นซ์ เป็นต้น

เด็กและเยาวชนกับกระแสสุขนิยม ในสังคมที่เป็นยุคดิจิทัล สภาพแวดล้อมเต็มไปด้วยอุปกรณ์อำนวยความสะดวกที่ทันสมัย สามารถหาได้ทั่วไปตามห้างสรรพสินค้า หรือในเว็บไซต์ ส่วนผู้ประกอบการก็สร้างกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อโฆษณาให้เกิดความอยากได้ เช่น โทรศัพท์มือถือถือรองเท้า กระเป๋า เสื้อผ้า เครื่องสำอาง ฯลฯ ขณะที่ร้านสะดวกซื้อต่าง ๆ ก็มีมากขึ้น เป็นปัจจัยให้เด็กวัยรุ่นมีพฤติกรรมฟุ่มเฟือย โดยมีปัจจัยสำคัญคือ อิทธิพลจากสื่อ

เด็กและเยาวชนกับความรุนแรง ปัจจุบันนอกจากปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชนชายที่เรียนสายอาชีพ ยังพบกรณีความรุนแรงของเด็กและเยาวชนหญิงที่ทะเลาะเบาะแว้งแล้วถ่ายคลิปเผยแพร่ในเว็บไซต์ยอดนิยมยูทูบ (YouTube)

ในการนี้ สำนักวิจัยนิด้าโพลได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครที่กำลังศึกษาในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,116 หน่วยตัวอย่างเกี่ยวกับเรื่องเด็กไทยยุคใหม่เติบโตแย่งผู้ชาย ผลสำรวจพบว่า เยาวชนร้อยละ 80.82 ระบุว่า ข่าวดารเผยแพร่ภาพเด็กนักเรียนผู้หญิงทะเลาะวิวาทตบตีเพื่อแย่งผู้ชายเป็นเรื่องที่ไม่เหมาะสม และอีกร้อยละ 19.18 ระบุว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องปกติ ขณะที่เยาวชนร้อยละ 41.85 ระบุว่าเคยพบเห็นการทะเลาะวิวาทตบตีของนักเรียนหญิงในโรงเรียนบางครั้ง และร้อยละ 7.8 ระบุว่าพบเห็นบ่อย ๆ ส่วนวิธีการแก้ปัญหาเด็กนักเรียนทะเลาะวิวาทตบตีกัน เด็กและเยาวชนเสนอว่าควรมีกฎระเบียบที่เคร่งครัด และมีบทลงโทษที่เด็ดขาด ผู้ปกครองควรเอาใจใส่บุตรหลานให้มากขึ้น และมีการจัดเข้าค่ายอบรมจริยธรรมเพื่อสร้างจิตสำนึก ตามลำดับ

เด็กและเยาวชนกับการใช้ภาษา (วิบัติ) พบว่า เด็กและเยาวชนในปัจจุบันเขียนภาษาไทยไม่ถูกต้อง และใช้ภาษาวิบัติ ในกลุ่มวัยรุ่นเป็นกลุ่มที่นิยมใช้ภาษาที่มีวิวัฒนาการทางภาษาเฉพาะกลุ่มเป็นภาษาที่เกือบจะไม่มีไวยากรณ์ ไม่ว่าจะจากการรับส่งข้อความสั้น (SMS) การส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (e-mail) การสนทนาออนไลน์ (MSN) หรือแม้แต่การแสดงความคิดเห็นในเฟซบุ๊กหรือทวิตเตอร์

โดยจากผลสำรวจเรื่องภาษาไทยในปัจจุบันของนิต้าโพล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความกังวลใจกับการใช้ภาษาไทยของวัยรุ่นไทยในระดับกังวลใจมากถึงร้อยละ 44.51 โดยกลุ่มคนที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กไทยใช้ภาษาไทยอย่างผิดเพี้ยน คือ ดาราวัยรุ่น นักแสดง นักร้อง นักการเมือง และสื่อมวลชน พ่อแม่ผู้ปกครองก็ไม่ได้ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้อ่านหนังสืออย่างอื่นนอกจากตำราเรียน อีกทั้งสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้สนับสนุนให้เด็กได้ร่วมกิจกรรมหรือโครงการดี ๆ ที่เน้นการอ่าน การเขียน การพูด หรือกิจกรรมที่เน้นให้เด็กได้คลุกคลีกับตัวหนังสือ ขณะที่ห้องสมุดก็ไม่ค่อยมีกิจกรรมดึงดูดให้เด็กเข้าไปศึกษาหาความรู้

เด็กและเยาวชนกับความศรัทธาต่อศาสนา เมื่อสอบถามถึงทัศนคติต่อเรื่องที่เกี่ยวข้องกับศาสนา เยาวชนส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าศาสนาทำให้พวกเขาเป็นคนดี ถ้านำหลักคำสอนของศาสนามาประกอบกับการดำเนินชีวิต จะทำให้ชีวิตของพวกเขาสามารถแยกแยะสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดีได้ และยึดเอาหลักคำสอนของศาสนามาเป็นที่พึ่งทางใจ ศาสนาเป็นแหล่งจุดใจเป็นศูนย์กลางในการประกอบกิจกรรม ทำให้รู้จักคิดก่อนที่จะทำจึงเป็นหลักในการดำเนินชีวิต

เด็กและเยาวชนจำนวนไม่น้อยมีความสนใจที่จะประกอบพิธีกรรมทางศาสนา จากการรายงานผลสำรวจความคิดเห็นของเยาวชนไทยเรื่อง “เยาวชนไทยกับวันวิสาขบูชา” เนื่องในวันวิสาขบูชาของนิต้าโพล พบว่า เยาวชนไทยร้อยละ 81.29 ทราบถึงความสำคัญของวันวิสาขบูชาว่าเป็นวันคล้ายวันประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า และมีความตั้งใจเข้าร่วมพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โดยที่เยาวชนร้อยละ 78.61 ตั้งใจจะทำบุญตักบาตร ร้อยละ 62.33 ตั้งใจจะไปเวียนเทียน และร้อยละ 22.32 ตั้งใจไปฟังเทศน์

5. เด็กและเยาวชนกับการนันทนาการ

มาตรการสำคัญเร่งด่วนประการหนึ่งของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ซึ่งอยู่ในแนวทางโลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก (พ.ศ. 2550 - 2559) เป็นแนวทางที่กำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็ก คือ เรื่องเด็กกับนันทนาการ ซึ่งเป็นการสร้างความรู้ด้านนันทนาการแก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง ผู้ทำงานด้านเด็ก ชุมชน และสังคม โดยรัฐจะต้องสนับสนุนกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม

นันทนาการเป็นกิจกรรมที่สมัครใจทำในยามว่าง เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนานและผ่อนคลายความตึงเครียด ซึ่งมีหลายประเภท เช่น นันทนาการเพื่อการเรียนรู้และทักษะ นันทนาการเพื่อความบันเทิง นันทนาการเพื่อสุขภาพ นันทนาการเพื่อการบำบัด และนันทนาการเพื่อสังคม รูปแบบสำคัญของกิจกรรมนันทนาการสำหรับเด็กและเยาวชนในปัจจุบัน ส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในประเภทนันทนาการเพื่อการเรียนรู้และทักษะ และนันทนาการเพื่อความบันเทิง เช่น ดนตรี เล่นอินเทอร์เน็ต เกม ศิลปะ เต้นรำ กีฬา ออกกำลังกาย อ่านหรือเขียนหนังสือ (ที่ไม่ใช่งานอาชีพ) งานอดิเรก การท่องเที่ยว การชมโทรทัศน์และภาพยนตร์ เป็นต้น

ปี 2554 สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้จัดทำโครงการสำรวจพฤติกรรมการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย โดยเก็บข้อมูลจากประชากรที่มีอายุ 11 ปีขึ้นไป จำนวน 57.7 ล้านคน มีผู้ที่เล่นกีฬาหรือออกกำลังกาย 15.1 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.1 โดยผู้ชายมีอัตราการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายสูงกว่าผู้หญิงเล็กน้อย (ร้อยละ 27.4 และ 25.0 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาตามเขตการปกครองและภาค พบว่า ผู้ที่อยู่ในเขตเทศบาลมีอัตราสูงกว่าผู้อยู่นอกเขตเทศบาลอย่างเห็นได้ชัด (ร้อยละ 30.4 และ 23.9 ตามลำดับ) ทั้งนี้ กรุงเทพมหานครมีอัตราการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายสูงกว่าภาคอื่น ๆ

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายในการสำรวจครั้งที่ผ่านมา (ปี 2547 และ 2550) พบว่า อัตราการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายลดลงประมาณร้อยละ 3 ซึ่งอาจเป็นผลมาจากในเดือนกุมภาพันธ์ ซึ่งเป็นคาบการอ้างอิงสำหรับการสำรวจนั้น 54 จังหวัดจาก 77 จังหวัดของประเทศประเทศไทยประสบปัญหาน้ำท่วม ทำให้ไม่สะดวกที่จะไปยังสถานที่สำหรับออกกำลังกาย รวมทั้งในหลายจังหวัดสถานที่สำหรับออกกำลังกายหรือเล่นกีฬามีน้ำท่วมจึงไม่สามารถใช้งานได้

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายในแต่ละวัยต่อจำนวนประชากรทั้งสิ้นในวัยนั้น พบว่า วัยเด็กมีอัตราการเล่นกีฬาหรือออกกำลังกายสูงสุดคือร้อยละ 60.1 รองลงมาคือวัยเยาวชน ร้อยละ 40.0 วัยสูงอายุร้อยละ 23.6 และต่ำสุดคือวัยทำงานร้อยละ 19.0

นอกจากนี้ การทำกิจกรรมนันทนาการยามว่างเพื่อความเพลิดเพลินของเด็กและเยาวชนในปี 2555 เด็กและเยาวชนส่วนใหญ่จะนิยมเลือกกิจกรรมนันทนาการในรูปแบบดังนี้

1) เต้นรำ โดยการเต้นรำที่เป็นความนิยมในหมู่เด็กและเยาวชนคือ บีบอย (B-Boy) ป๊อป (Popping) ฮิปฮอป (Hip Hop) แจ๊ซ (Jazz dance) เฮาส์ (House) ซีวอล์ค (C-walk) และเบรคแดนซ์ (Break dance) อีกทั้งยังมีผู้ใหญ่ องค์กร หรือหน่วยงานต่าง ๆ เปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ตัวอย่างการจัดกิจกรรมที่โดดเด่นในปี 2555 คือ มูลนิธิเยาวชนสัมพันธ์นานาชาติ (International Youth Fellowship - IYF) ได้เปิดเวทีประกวดเต้นเพื่อคัดเลือกเยาวชนตัวแทนประเทศไทยร่วมชิงแชมป์โลกเวที 2012 IYF Culture “International Youth Dance Festival” ณ ประเทศเกาหลีใต้ รวมทั้งมีการจัดประกวดรายการอื่น ๆ ที่น่าสนใจ

2) ดนตรี เป็นกิจกรรมนันทนาการที่เด็กและเยาวชนนิยมอย่างมากเช่นเดียวกับการเต้นรำ ในปี 2555 เครื่องดนตรีที่เป็นที่นิยมในหมู่เด็กและเยาวชน คือ ออคูเลเล่ ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีจากฮาวายที่เข้ามาแพร่หลายเมื่อ 3 - 4 ปีที่ผ่านมา และเป็นที่นิยมอย่างมากเมื่อปลายปี 2553 ต่อเนื่องมาจนถึงปี 2555 ซึ่งเด็กในระดับชั้นประถมศึกษาเริ่มหันมาเล่นออคูเลเล่มากขึ้น

3) อ่านหรือเขียนนิยายออนไลน์ เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่เยาวชนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจนถึงมหาวิทยาลัยให้ความนิยมกันมากเริ่มต้นจากการเขียนเล่น ๆ สนุก ๆ ในเว็บไซต์ เว็บไซต์ที่เยาวชนเข้าไปอ่านและเขียนนิยายมากที่สุดคือ เด็กดีดอทคอม อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนและผู้อ่านส่วนใหญ่เป็น

เด็กวัยเรียนและเยาวชน แต่เรื่องราวที่ปรากฏในนิยายมากกว่าร้อยละ 80 จะเน้นเรื่องการเมืองพีคส์สัมพันธ์อย่างโจ่งแจ้ง (ยกเว้นเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่ไม่ยินยอมให้เขียนเรื่องการเมืองพีคส์สัมพันธ์แบบชัดเจน)

4) เกมออนไลน์ คอมพิวเตอร์ โดยสถิติของการติดเกมในเด็กและเยาวชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ระบุว่า จากการสำรวจสถานการณ์เด็กติดเกม พบว่าปี 2555 มีสัดส่วนถึงร้อยละ 14.4 เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากปี 2552 ถึงร้อยละ 9 โดยแนวโน้มขณะนี้เพิ่มสูงขึ้นจนต้องมีการบำบัดรักษาทางสถาบันสุขภาพจิตเด็กและวัยรุ่นราชนครินทร์ทำงานร่วมกับโรงเรียนทั่วประเทศ 24 แห่ง ใน 6 จังหวัด พบว่า โรงเรียนขอความช่วยเหลือ 2 เรื่อง คือเด็กติดเกม และเด็กมีปัญหาการเรียนจากโรคสมาธิสั้น ซึ่งคาดว่าเป็นผลที่ต่อเนื่องกัน ขณะเดียวกันเครือข่ายครอบครัวเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการเล่นเกม พบว่า มีเด็กถึงร้อยละ 81 ที่รู้ว่ามีย่านเกมตรงไหนบ้างบริเวณรอบ ๆ บ้านหรือโรงเรียน และร้อยละ 68 ระบุว่ามีย่านเกมในระยะ 500 เมตรจากบ้านและโรงเรียน

ในปี 2555 พบว่ามีเด็กอายุ 6 - 14 ปี ใช้คอมพิวเตอร์ถึงร้อยละ 71 ขณะที่เว็บไซต์ลามกอนาจารก็เข้าถึงได้ง่ายมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยการป้องกันปัญหาที่สำคัญ คือ การสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน และเน้นความเข้มแข็งของธุรกิจไอที ควรสร้างระบบป้องกันการเล่นเกมของเด็ก เช่น ลงทะเบียนการเล่นด้วยบัตรประชาชน จำกัดเวลาการเล่นต่อวันตามช่วงอายุ มีผู้ดูแลร้านเกมสีขาวที่ผ่านการอบรมทำหน้าที่ควบคุมให้ปฏิบัติตามกฎและป้องกันเด็กถูกล่อลวง เป็นต้น

กิจกรรมนันทนาการที่สร้างความวิตกและผลกระทบต่อชุมชนมากขึ้นเรื่อย ๆ คือ กิจกรรมแข่งรถซิ่ง (แวนซ์) ซึ่งเป็นที่นิยมในกรุงเทพและจังหวัดใหญ่ ๆ เช่น พิษณุโลก นครราชสีมา เชียงใหม่ ศูนย์สำรวจความคิดเห็น “นิด้าโพล” สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “เด็กแวนซ์ ซิ่งป่วนเมือง” พบว่า ประชาชนร้อยละ 78.30 เห็นว่า สาเหตุที่เด็กแวนซ์ขยายไปยังหลายท้องถิ่นมากขึ้นเป็นเพราะการเลียนแบบ รองลงมาร้อยละ 31.96 ต้องการความเท่และท้าทาย และอีกร้อยละ 14.71 เป็นเพราะต้องการโชว์รถ ประชาชนส่วนใหญ่ร้อยละ 78.3 ระบุว่าบุคคลที่ควรเป็นผู้รับผิดชอบในการแก้ไขปัญหาควรเป็นผู้ปกครอง และอีกร้อยละ 27.8 ระบุว่าควรเป็นตำรวจ โดยร้อยละ 78.38 มองว่าเด็กแวนซ์เป็นปัญหาเยาวชนที่ต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ปัจจุบัน การที่ผู้คนให้ความสำคัญกับการหาความสุขจากวัตถุมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อการรักษาสมดุลทั้งกายและจิตใจของประชาชนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ด้วยนันทนาการจะช่วยรักษาสมดุลทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี นันทนาการคือทางออกที่ดีของการแสดงออกและการพัฒนาตนเอง ช่วยให้เด็กมีการเจริญเติบโตและมีประสบการณ์ ที่จะนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเมื่อเติบโตขึ้น และยังช่วยให้เด็กมีความกระตือรือร้นในชีวิต และกิจกรรมต่าง ๆ ช่วยให้เด็กมีทักษะที่สามารถปรับใช้ในอนาคตได้

ในทางตรงข้ามสถานการณ์การพนันในเด็กและเยาวชน พบว่า เด็กและเยาวชนอายุไม่เกิน 24 ปี เล่นการพนัน 2.8 ล้านคน และที่เล่นการพนันมากคือ หวยใต้ดิน สลากกินแบ่งรัฐบาล พนันในบ่อน ตามลำดับ สถานที่เล่นพนัน 3 ลำดับแรก คือ ที่บ้าน ตลาด แลวบ้าน (ตามลำดับ) อย่างไรก็ตามในต่างประเทศห้ามขายให้กับเยาวชน การพนันใหม่หลายประเภทที่เติบโตอย่างรวดเร็วและสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว เช่น การพนันออนไลน์ และยังพบว่าเยาวชนกว่าร้อยละ 84.7 เคยมีประสบการณ์เล่นการพนัน ขณะเดียวกันร้อยละ 53.1 เริ่มเล่นการพนันครั้งแรกตอนอายุเพียง 10 ปี ซึ่งจะเห็นว่าเด็กและเยาวชนเข้าไปเกี่ยวข้องกับ การพนันรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการพนันที่ถูกกฎหมายและผิดกฎหมายพบว่า มีคดีอาชญากรรมหรือคดีอุกฉกรรจ์จำนวนมากที่มีมูลเหตุจากปัญหาการพนันเกิดขึ้นเป็นข่าวในทุกข่าวภาคเช้าทุกสถานีโทรทัศน์

6. เด็กและเยาวชนกับสื่อ

ปัจจุบันเด็กและเยาวชนใช้สื่อมัลติมีเดียและเข้าถึงเครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นที่มาให้เข้าถึงเนื้อหาที่ไม่เหมาะสม เช่น สื่อลามกผ่านทางเว็บไซต์และแผ่นซีดีต่าง ๆ และสื่อที่มีเนื้อหาความรุนแรง สื่อโฆษณาที่สร้างค่านิยมที่ไม่เป็นประโยชน์ เช่น การบริโภคน้ำอัดลมและขนมกรุบกรอบ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสร้างอุดมคติความงามของผู้หญิงผ่านธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมความงาม และการศัลยกรรม เช่น สร้างค่านิยมผอมแล้วสวย ชาวอมชมพูแบบสาวเกาหลี หรือสวยด้วยแพทย์ เป็นต้น

จากการสำรวจสภาวะการณ์เด็กและเยาวชนไทย ในช่วงเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์ 2555 กลุ่มตัวอย่างเด็ก 20,000 คน ใน 4 ช่วงอายุ จาก 20 จังหวัดทั่วประเทศ พบว่า เด็กไทยใช้เวลาดูโทรทัศน์คุยโทรศัพท์ เล่นอินเทอร์เน็ตรวมกันกว่า 7 ชั่วโมงต่อวัน

เดือนมิถุนายน ปี 2555 เครือข่ายเยาวชนเท่าทันสื่อร่วมกับมูลนิธิเพื่อนเยาวชนเพื่อการพัฒนา มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก สื่อสร้างสรรค์สุขภาวะเยาวชน และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้สำรวจพฤติกรรมการบริโภคสื่อของเด็กและเยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า เด็กและเยาวชนนิยมใช้สื่อออนไลน์มากถึงร้อยละ 45.5 รองลงมาคือดูโทรทัศน์ร้อยละ 36 ขณะที่สื่อวิทยุและหนังสือพิมพ์มีความนิยมเพียงร้อยละ 4 และร้อยละ 5 ตามลำดับ

เด็กจำนวนร้อยละ 40 ใช้คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะเข้าถึงเครือข่ายออนไลน์ รองลงมาใช้โทรศัพท์มือถือร้อยละ 33 และคอมพิวเตอร์แล็ปท็อปร้อยละ 25 การใช้สื่อออนไลน์ของเด็กและเยาวชน ส่วนใหญ่ร้อยละ 53 ใช้เพื่อความบันเทิง รองลงมาร้อยละ 47 ใช้เพื่อค้นหาสาระความรู้ ส่วนปัญหาจากการบริโภคสื่อที่พบส่วนใหญ่คือ การเล่นเกม เล่นเฟซบุ๊กจนเสียการเรียนร้อยละ 66 รองลงมาคือทำให้สายตาสั้นร้อยละ 18 และทำให้ถูกหลอกลวงร้อยละ 15

สังคมออนไลน์ (Social Media) โดยเฉพาะเฟซบุ๊กถือเป็นสื่อที่ทรงอิทธิพล และมีผลกระทบกับกลุ่มคนจำนวนมาก นิต้าโพลได้ทำการสำรวจผู้ปกครองที่มีบุตรหลานใช้สื่อออนไลน์ ระหว่างวันที่ 8 - 11 มิถุนายน 2555 โดยสำรวจจากประชาชนทั่วทุกภูมิภาคพบว่า ผู้ปกครองร้อยละ 47.10 มีบุตรหลานเล่นเฟซบุ๊กมากที่สุด รองลงมาเล่นเกมออนไลน์ร้อยละ 44.32 และร้อยละ 23.97 เล่นกูเกิ้ลพลัส (Google+)

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาทางเฟซบุ๊กพบว่า ปัญหาการปลอมแปลงข้อมูลอายุของเด็กต่ำกว่าอายุ 13 ปี เข้ามาลงทะเบียนเล่น โดยหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคสำรวจพบว่า ในปี 2554 มีเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี ลักลอบเล่นเฟซบุ๊กโดยการปลอมแปลงข้อมูลถึง 7.5 ล้านคน และตามกฎหมายของสหรัฐอเมริกา ข้อมูลของเด็กอายุต่ำกว่า 13 ปี จะถูกเผยแพร่ได้ก็ต่อเมื่อมีการยินยอมจากผู้ปกครองเท่านั้น ในปี 2555 จึงได้พัฒนาโปรแกรมเพื่ออนุญาตให้เด็กที่มีอายุต่ำกว่า 13 ปี สามารถเข้ามาใช้เฟซบุ๊กโดยเชื่อมต่อกับบัญชีผู้เล่นของผู้ปกครองได้

เว็บไซต์หนึ่งจากกูเกิ้ล (Google) ที่ได้เปิดให้เด็กวัย 13 ปีขึ้นไปสามารถเป็นเจ้าของบัญชีผู้ใช้งานกูเกิ้ลพลัสได้ เมื่อต้นปี 2555 จากที่แต่เดิมเด็กจะไม่สามารถใช้งานได้ เพราะผู้สร้างเว็บไซต์เกรงว่าจะมีเนื้อหาที่ไม่เหมาะสมและเป็นอันตรายต่อเด็ก แต่หากพบเนื้อหาไม่เหมาะสมหรือกังวลว่าเด็กจะเล่นเกมบนกูเกิ้ลพลัสในเวลาเรียน ผู้ใหญ่ก็ยังสามารถใช้บริการเสริมชื่อว่า กูเกิ้ลพลัสเซฟตี้ (Google+ Safety) ซึ่งทำมาไว้ให้ผู้ปกครองติดตามดูแลพฤติกรรมเด็กที่เข้ามาใช้กูเกิ้ลพลัส

อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยสามารถพบเห็นบัญชีผู้ใช้เด็กไทยที่อายุไม่ถึง 13 ปีจำนวนมาก เข้าเป็นสมาชิกแฟนเพจที่ไม่เหมาะสมใช้คำหยาบคาย เพจเหล่านี้มีการนำเสนอรูปภาพซึ่งส่อไปในทางอนาจาร จากการเลือกสุ่มสอบถามเด็กและเยาวชนทางข้อความส่วนตัวถึงเหตุที่เป็นสมาชิกเพจดังกล่าว ส่วนใหญ่จะตอบว่าเข้าไปเพราะต้องการที่ระบายอารมณ์ รู้สึกปลดปล่อย หากมองในมุมของพฤติกรรมทางจิตวิทยาต้องถือว่าไม่เหมาะสม เด็กอาจมีแนวโน้มเป็นปัญหาทางพฤติกรรม เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นเด็กจะเลือกไประบายในช่องทางดังกล่าวแทนที่จะปรึกษาผู้ใหญ่ และอาจนำไปสู่การแก้ปัญหาแบบผิด ๆ ผู้ปกครองของเด็กเองส่วนใหญ่ก็ไม่เคยเล่นอินเทอร์เน็ต และช่องทางดังกล่าวนี้อาจทำให้เด็กห่างจากพ่อแม่ผู้ปกครองมากขึ้น

นิต้าโพล ได้มีการสำรวจความคิดเห็นประชาชน เรื่อง “จรรยาบรรณกับการเรียกรถตั้งรายการ” พบว่าประชาชนเห็นว่าจรรยาบรรณของผู้ทำหน้าที่สื่อมวลชนสำคัญที่สุด ประชาชนร้อยละ 55.74 ระบุว่า ผู้ที่ทำหน้าที่สื่อมวลชนควรนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง ไม่บิดเบือนข้อมูลเพื่อเป็นจุดขาย รองลงมาร้อยละ 18.44 ระบุว่าไม่ควรนำเสนอสื่อที่แสดงออกในทางลามก อนาจาร ในช่วงเวลาที่มีเด็กและเยาวชนกำลังรับชม

7. เด็กและเยาวชนกับการส่งเสริมการมีส่วนร่วม สภานักเรียน และการรวมกลุ่ม

ภาพรวมสถานการณ์ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในสังคมไทย ปี 2555 พบว่า เด็กและเยาวชนทำงานอาสาสมัครในพื้นที่มากขึ้นและเข้าไปมีส่วนร่วมทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เช่น การมีส่วนร่วมในการเสนอรายงานด้วยวาจาตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก การมีโอกาสเข้าร่วมโครงการต่าง ๆ ที่หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการ เช่น โครงการ To Be Number One การจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชน ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการรวมกลุ่มของเด็กและเยาวชนในโครงการต่างๆ กระจายอยู่ทั่วประเทศ มีกิจกรรมและโครงการที่บ่งบอกถึงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมเกิดขึ้นในปี 2555 มากมาย โดยจะขอกกล่าวถึงในแต่ละประเด็นดังนี้

เด็กและเยาวชนจิตอาสา ปี 2554 โดยเฉพาะหลังเหตุการณ์มหาอุทกภัย เด็กและโดยเฉพาะเยาวชนจำนวนมาก เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของอาสาสมัครจิตอาสาในเหตุการณ์ต่าง ๆ ทั้งในพื้นที่เหตุการณ์ และการระดมความช่วยเหลือบนโลกสังคมออนไลน์ ปี 2555 เกิดโครงการคนไทยใจอาสา โดยมีกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นผู้รับผิดชอบหลักในการดำเนินงานร่วมกับกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ เพื่อสร้างจิตสำนึกของเด็กและเยาวชน และประชาชนและภาคประชาสังคมให้มีความตื่นตัว รวมถึงมีแผนปฏิบัติการปลูกจิตสำนึกจิตอาสาในระดับตำบล

การแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชน ในปี 2555 มีการแลกเปลี่ยนระหว่างกลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวนมากที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ตลอดจนหน่วยงานธุรกิจ รวมทั้งที่เกิดขึ้นจากการรวมกลุ่มของเยาวชนเอง เช่น การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของสภาเด็กและเยาวชนในทุกระดับ

8. เด็กและเยาวชนกับการปกป้องคุ้มครองเป็นพิเศษ

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ให้นิยามกลุ่มเด็กที่ต้องได้รับการคุ้มครองพิเศษคือ เด็กที่ประสบปัญหาทางสังคม อยู่ในสภาวะยากลำบากในการดำรงชีวิต และต้องได้รับการแทรกแซง (Intervention) เพื่อคุ้มครองเป็นพิเศษ ซึ่งแบ่งเป็น 3 กลุ่ม

1) กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยครอบครัวเป็นหลัก คือ เด็กกำพร้า เด็กที่เป็นบุตรบุญธรรม เด็กถูกทอดทิ้งถูกปล่อยปละละเลย เด็กเรรอน เด็กถูกทำร้ายทารุณ เด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศ

2) กลุ่มเด็กที่ถูกผลกระทบจากปัจจัยด้านรัฐเป็นหลัก คือ เด็กพลัดถิ่น เด็กลูกแรงงานต่างชาติ เด็กชาวเขา เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กไม่มีสัญชาติ และเด็กไม่มีหลักฐานการเกิด

3) กลุ่มเด็กที่ถูกผลกระทบจากปัจจัยด้านครอบครัว สังคม และรัฐรวมกัน คือ เด็กที่ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ แรงงานเด็ก เด็กในกระบวนการยุติธรรม เด็กในชุมชนแออัด เด็กยากจน เด็กถูกรกรรกรก่อสร้าง เด็กติดสารเสพติด สุราและหรือบุหรี่ เด็กที่ไร้ความรุนแรง

1) **กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยครอบครัวเป็นหลัก** รวมถึงเด็กที่อยู่ประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ถูกทอดทิ้ง ถูกปล่อยปละละเลย เรรอน ขอดาน ถูกทำร้ายทารุณ และถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นต้น

แผนปฏิบัติการปฏิรูปประเทศไทยเพื่อสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรม ด้วยการสร้างอนาคตของชาติด้านการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน ระบุว่า ปัจจุบันมีเด็กที่ถูกทอดทิ้งในโรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก และที่สาธารณะ จำนวน 88,730 คน โดยวิเคราะห์ว่าส่วนใหญ่ถูกทิ้งโดยแม่ที่อยู่ในวัยเรียน และแม่ที่ไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ มีเด็กเร่ร่อนจำนวน 30,000 คน เด็กส่วนใหญ่ประสบปัญหาครอบครัวแตกแยก ถูกทารุณกรรม บางส่วนออกมาเร่ร่อนเพื่อหารายได้ช่วยเหลือครอบครัว บางส่วนหนีตามเพื่อนมาเร่ร่อน เด็กกลุ่มนี้เผชิญความเสี่ยงสูงต่อปัญหายาเสพติด การขายบริการทางเพศ และอาชญากรรม

การนำเด็กมาเป็นเครื่องมือในการขอกทาน มูลนิธิกระจกเงา ระบุว่า ในปี 2555 มีเด็กขอกทานเป็นจำนวนมากแทบทุกพื้นที่ในประเทศไทย ศูนย์รับแจ้งเหตุของมูลนิธิฯ รับแจ้งเบาะแสกรณีการนำเด็กมาแสวงหาประโยชน์เกือบ 200 ราย ในพื้นที่เมืองเศรษฐกิจ เช่น กรุงเทพฯและปริมณฑล ชลบุรี ระยอง เชียงใหม่ ภูเก็ต เป็นต้น เด็กที่ถูกนำมาขอกทานมากที่สุดมาจากกัมพูชา

การทำร้ายทารุณและล่วงละเมิดเด็ก เกิดขึ้นทั้งในครอบครัว สถานศึกษา และสังคมทั่วไป รวมทั้งการใช้ความรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่นด้วย ปัญหาการทำร้ายทารุณและล่วงละเมิดเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น และส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ที่ดีของเด็ก พัฒนาการทางอารมณ์และการเรียนรู้ของเด็ก และนำไปสู่การมีพฤติกรรมเสี่ยงของเด็กในอนาคต จากรายงานความรุนแรงในครอบครัวของสำนักงานกิจการสตรีและสถาบันครอบครัว ระบุจำนวนผู้ถูกระทำความรุนแรง 51 รายในปี 2551 ซึ่งเพิ่มเป็น 727 รายในปี 2555 (จำนวนสตรีและเด็กรวมกัน) นอกจากนี้ยังมีเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงเข้ารับบริการจากหน่วยงานต่าง ๆ เช่น บ้านพักเด็กและครอบครัว สถานสงเคราะห์เด็ก สถานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก รวมทั้งสถานพัฒนาและฟื้นฟูเด็ก บ้านพักฉุกเฉินขององค์การพัฒนาเอกชนต่าง ๆ จากกรณีศึกษาเด็กที่เข้ารับบริการเหล่านี้พบว่า ปัญหาส่วนใหญ่เกิดจากความรุนแรงในครอบครัว และความรุนแรงจากการค้ามนุษย์ การตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ และยังมีเด็กที่ถูกกระทำรุนแรงอีกจำนวนหนึ่งที่ยังไม่มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือ

เด็กหญิงถูกระทำความรุนแรงมากกว่าเด็กชายประมาณ 8 เท่า ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยรุ่นอายุ 10 - 15 ปี คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมาคืออายุ 15 - 18 ปี ในด้านประเภทของความรุนแรง พบว่าเด็กถูกล่วงละเมิดทางเพศมากเป็นอันดับ 1 ร้อยละ 74.1 รองลงมาเป็นการทำร้ายร่างกาย ร้อยละ 21.0 ส่วนใหญ่ผู้กระทำเป็นบุคคลที่เด็กรู้จัก ไว้วางใจ และมีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ส่วนความรุนแรงในเด็กที่อายุมากขึ้น พบผู้กระทำเป็นแฟนมากที่สุด รองลงมาคือเพื่อน สาเหตุส่วนใหญ่มาจากสภาพแวดล้อม ได้แก่ สื่อลามก ความใกล้ชิดและโอกาสเอื้ออำนวย สุรา ยาเสพติด และสัมพันธ์ภาพในครอบครัว เป็นต้น

ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในโรงเรียน จากการทำโทษอย่างรุนแรงของครู ปัญหาแก๊งค์อันธพาลและการล่วงละเมิดทางเพศในโรงเรียน ก็ทวีความรุนแรงมากขึ้น องค์การแพลนฯ สสำรวจนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง 6 จำนวน 600 คน พบว่า รูปแบบความรุนแรงอันดับ 1 คือ การทะเลาะวิวาท

รองลงมาคือ การด่าทอ การเหยียดหยามทางวาจา การใช้คำหยาบ การหนีเรียน การสูบบุหรี่ การทำลายทรัพย์สินของโรงเรียน และการลักขโมย ตามลำดับ ความรุนแรงที่ครูเป็นผู้กระทำ ได้แก่ การตำหนิอย่างรุนแรง การใช้ถ้อยคำหยาบคาย การไม่รับฟังเหตุผลของเด็ก และการถูกครูไล่ออกจากห้อง ส่วนมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ ได้ทำการสำรวจนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - มัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3,047 คน พบเด็กนักเรียนร้อยละ 40 มีปัญหาถูกรังแก เดือนละ 2 - 3 ครั้ง พฤติกรรมที่พบมากที่สุดคือ ทำร้ายจิตใจด้วยวาจา ล้อเลียน คิดเป็นร้อยละ 47.9 เหยียดหยามเชื้อชาติ ผิวพรรณ ร้อยละ 27.9 และพบการคุกคามทางเพศ ร้อยละ 10.7 ขณะที่สถาบันรามจิตติ ระบุว่า เด็กนักเรียนกว่า 700,000 คน ได้รับผลกระทบจากการใช้ความรุนแรงระหว่างเพื่อนร่วมชั้นโดยการ ชกต่อย ตบตี รุมทำร้ายและด่าว่า นอกจากนี้ ผลสำรวจของสวนดุสิตโพล ปี 2555 ยังพบว่า นักศึกษาร้อยละ 3.44 เคยถูกลวนลามทางเพศในสถานศึกษา

2) กลุ่มเด็กที่ถูกกระทบจากปัจจัยด้านรัฐเป็นหลัก

เด็กกลุ่มนี้รวมถึงเด็กพลัดถิ่น เด็กลูกแรงงานต่างชาติ เด็กชาวเขา เด็กกลุ่มชาติพันธุ์ เด็กไม่มีสัญชาติ และเด็กไม่มีหลักฐานการเกิด รวมถึงเด็กที่มาจากชายแดน เด็กชนเผ่า ลูกแรงงานข้ามชาติที่เกิดในเมืองไทย รวมถึงเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการศึกษต่อหลังจบชั้นประถมศึกษา เพราะความยากจนและด้อยโอกาส ซึ่งส่วนใหญ่ไม่ได้รับการจดทะเบียนการเกิด และไม่มีหลักฐานประจำตัว ทำให้เข้าไม่ถึงบริการทางสังคมและการคุ้มครองที่พึงได้รับ และเสี่ยงต่อการถูกกระทำรุนแรงและเข้าสู่กระบวนการค้าประเวณี ความจำเป็นของเด็กกลุ่มนี้คือ การให้สิทธิและโอกาสทั้งทางกฎหมายรับรองและสิทธิขั้นพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา การดูแลรักษาพยาบาล การเดินทางออกนอกพื้นที่ได้ รวมถึงกลไกการติดตามคุ้มครองเด็กที่มีแนวโน้มสูญหายและเสี่ยงต่อขบวนการค้ามนุษย์

จากแผนปฏิบัติการปฏิรูปประเทศไทยเพื่อสร้างสังคมแห่งความเป็นธรรม ด้วยการสร้างอนาคตของชาติด้านการพัฒนาคน เด็กและเยาวชน ระบุว่า ปัจจุบันมีเด็กไร้สัญชาติประมาณ 200,000 - 300,000 คน ในจำนวนนี้มีอยู่ 100,000 คนที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา ส่วนใหญ่เป็นเด็กชนกลุ่มน้อยที่เข้ามาพักพิงในประเทศไทย มีทั้งที่ครอบครัวอยู่มานานเป็นชั่วอายุคน และครอบครัวเพิ่งอพยพเข้ามาอยู่ จึงยังไม่ได้รับการรับรองสัญชาติ ทำให้ขาดโอกาสทางการศึกษา ไม่ได้รับสิทธิ เช่น ทุนการศึกษาแม่เรียนดี ขาดสิทธิทางการรักษาพยาบาล และไม่สามารถเดินทางไกลได้ อีกทั้งเสี่ยงต่อการถูกล่อลวงไปค้ามนุษย์

ในปัจจุบันมีตัวเลขประมาณการของเด็กข้ามชาติประมาณ 200,000 - 400,000 คน ซึ่งแบ่งเป็นเด็ก 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ลูกของแรงงานต่างด้าวที่เกิดและเติบโตในประเทศไทย 2) แรงงานเด็กซึ่งอาจเดินทางมาด้วยตนเอง หรือด้วยความช่วยเหลือของนายหน้าเพื่อแสวงหาโอกาสในการทำงาน

ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และ 3) เด็กต่างด้าวที่อยู่บริเวณชายแดนเดินทางมาเรียนหนังสือหรือทำงานบริเวณชายแดนของประเทศไทย แต่ไปกลับที่พักหรือภูมิลำเนาในประเทศต้นทาง

3) กลุ่มเด็กที่ถูกผลกระทบจากปัจจัยด้านครอบครัว สังคม และรัฐร่วมกัน

ปัจจัยด้านครอบครัว สังคม และรัฐร่วมกัน อาจทำให้เด็กบางกลุ่มประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ เช่น ตกเป็นเหยื่อของกระบวนการค้ามนุษย์ ถูกทำให้กลายเป็นแรงงานเด็ก ต้องโทษเข้าไปอยู่ในกระบวนการยุติธรรม อยู่ในสภาพแวดล้อมชุมชนแออัด ยาเสพติด ติดสารเสพติด สุรา บุหรี่ และเป็นเด็กที่ไร้ความรุนแรง ๆ

เด็กที่ตกเป็นเหยื่อการค้ามนุษย์ มีทั้งการแสวงหาประโยชน์ทางเพศ โดยบังคับให้ค้าประเวณี และการนำเด็กมาแสวงหาประโยชน์ในด้านต่าง ๆ รวมถึงเด็กที่ทำงานในสถานบริการ เช่น สนุกเกอร์คลับ ผับ คาเฟ่ ฯลฯ พบว่ามีเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่เข้าสู่การค้าประเวณีไม่ต่ำกว่า 25,000 คน นอกจากการแสวงหาประโยชน์ทางเพศจากเด็กแล้ว ยังมีการนำเด็กมาแสวงหาประโยชน์ด้วยวิธีอื่นด้วย เช่น ขายดอกไม้ ถือก่องบริจาค เป็นต้น

เด็กที่ถูกบังคับใช้แรงงาน ทำให้เป็นแรงงานเด็ก โดยเฉพาะเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปีที่ถูกบังคับเป็นแรงงานอย่างผิดกฎหมาย มีจำนวน 10,000 คน ในจำนวนนี้ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าถึงระบบการคุ้มครองทางกฎหมายและบริการทางสังคม เนื่องจากสถานประกอบการมีลักษณะซ่อนเร้น เช่น โรงงานขนาดเล็กตาม ห้างแถวและชานเมือง ความต้องการของเด็กในกลุ่มนี้คือ ความช่วยเหลือทั้งทางสุขภาพ จิตใจ และโอกาส กลับสู่ระบบการศึกษา รวมทั้งการมีงานทำที่มั่นคงเพื่อหนีความยากจนในอนาคต

เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม เด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม หมายถึง บุคคลที่มีอายุเกินกว่า 10 ปีบริบูรณ์แต่ยังไม่ถึง 18 ปีบริบูรณ์ ส่วนผู้ที่มีอายุยังไม่เกินกว่า 10 ปีบริบูรณ์นั้น ไม่ต้องถูกนำตัวเข้ามาดำเนินการในกระบวนการยุติธรรม แต่พนักงานสอบสวนต้องแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายคุ้มครองเด็ก เพื่อดำเนินการคุ้มครองสวัสดิภาพ

เด็กที่มีอายุก่อนความรับผิดชอบทางอาญา การคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีอายุก่อนความรับผิดชอบทางอาญานั้นดำเนินการตามระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก ที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็นความผิดแต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. 2551 จากการศึกษาผลที่ผู้ต้องหาเด็กได้รับภายหลังการแก้ไขกฎหมายเพิ่มอายุความรับผิดชอบทางอาญามีข้อเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขระเบียบดังกล่าว เนื่องจากตามระเบียบกำหนดให้คืนเด็กแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครองไปก่อนและรองจนกว่าพนักงานอัยการพิจารณาและเห็นว่าเด็กปฏิบัติตามข้อกล่าวหาจึงแจ้งให้พนักงานสอบสวนแจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อรับไปคุ้มครองสวัสดิภาพ ซึ่งอาจซ้ำเกินการณ์และส่งผลกระทบต่อเด็ก ในที่สุดได้มีการออกระเบียบใหม่ คือ ระเบียบคณะกรรมการคุ้มครองเด็กแห่งชาติว่าด้วยวิธีการคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่ต้องหาว่ากระทำการอันกฎหมายบัญญัติเป็น

ความผิดแต่อายุยังไม่ถึงเกณฑ์ต้องรับโทษทางอาญา พ.ศ. 2555 กำหนดให้แจ้งพนักงานเจ้าหน้าที่ ก่อนที่จะคืนเด็กแก่บิดามารดาหรือผู้ปกครอง ส่งผลให้การเชื่อมต่อระหว่างกระบวนการรับขึ้น

ในปีงบประมาณ 2555 นี้ พบว่า สถานการณ์การกระทำผิดของเด็กและเยาวชน (อายุ 10 - 18 ปี) มีจำนวนทั้งสิ้น 34,273 คดี เป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องยาเสพติดมากที่สุด นับเป็นจำนวนเกือบ ครึ่งหนึ่งของคดีเด็กและเยาวชนทั้งหมด พิจารณารายละเอียดได้จากตารางที่ 2.5 ต่อไปนี้

ตารางที่ 2.5 จำนวนและร้อยละของคดีเด็กและเยาวชนที่ถูกส่งมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก และเยาวชนทั่วประเทศ จำแนกตามฐานความผิด ปี 2555

ฐานความผิด	จำนวนคดี	ร้อยละ
เกี่ยวกับทรัพย์สิน	6,800	19.84
เกี่ยวกับชีวิตร่างกาย	4,086	11.92
เกี่ยวกับเพศ	1,576	4.60
เกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียง	1,034	3.02
เกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	14,770	43.10
เกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	2,274	6.63
ความผิดอื่น ๆ	3,733	10.89
รวม	34,273	100

ตารางที่ 2.6 จำนวนและร้อยละของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ประเภทของยาเสพติด	จำนวนคดี	ร้อยละ
กัญชา	1,279	8.66
ยาบ้า	9,560	64.73
กระท่อม	2,199	14.89
ยาไอซ์	330	9.78
อื่นๆ	288	1.89
รวม	14,770	100

(สำนักงานพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน, 2551)

9. เด็กและเยาวชนการประกอบอาชีพและการมีงานทำ

ในปี 2555 ประเทศไทยมีประชากรที่อยู่ในวัยทำงานหรืออายุ 15 ปีขึ้นไป 54.51 ล้านคน ขยายตัวจากปีที่แล้วเพียงร้อยละ 0.94 เป็นผู้อยู่ในกำลังแรงงาน 39.49 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 72.44 ขยายตัวจากปีที่แล้วซึ่งอยู่ที่ร้อยละ 72.07 แบ่งเป็นผู้มีงานทำ 39.04 ล้านคน ผู้ว่างงาน 0.25 ล้านคน และผู้รอฤดูกาล 0.20 ล้านคน ขณะที่ผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานมีจำนวน 15.02 ล้านคน คิดเป็นอัตราผู้ไม่อยู่ในกำลังแรงงานร้อยละ 27.56 จำแนกเป็น ผู้ทำงานบ้าน 4.48 ล้านคน เรียนหนังสือ 4.27 ล้านคน เด็ก คนชรา และคนที่ไม่สามารถหางานได้มี 4.70 ล้านคน และอื่น ๆ 1.56 ล้านคน

ข้อมูลภาวะการทำงานของประชากรทั่วราชอาณาจักร ไตรมาส 3 ระบุว่า มีกำลังแรงงานอายุ 15 - 19 ปี 1,275,600 คน แบ่งเป็นผู้มีงานทำ 1,234,800 คน ผู้ว่างงาน 40,800 คน และเป็นแรงงานที่กำลังรอฤดูกาล 4,900 คน และเป็นผู้มีอายุ 15 - 19 ปี ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 3,776,900 คน (เนื่องจากทำงานบ้าน เรียนหนังสือ ยังเด็กไม่สามารถทำงานได้ และอื่น ๆ) มีกำลังแรงงานอายุ 20 - 24 ปี 3,559,900 คน แบ่งเป็นผู้มีงานทำ 3,508,700 คน ผู้ว่างงาน 91,100 คน และเป็นแรงงานที่กำลังรอฤดูกาล 10,100 คน และเป็นผู้มีอายุ 20 - 24 ปี ที่ไม่อยู่ในกำลังแรงงาน 1,628,600 คน (เนื่องจากทำงานบ้าน เรียนหนังสือ ยังเด็กไม่สามารถทำงานได้ และอื่น ๆ) สถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่า มีกำลังแรงงานอายุ 15 - 24 ปี จำนวน 4,835,500 คน โดยเป็นผู้มีงานทำ 4,743,500 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 98 ของกำลังแรงงานอายุ 15 - 24 ปีทั้งหมด และคิดเป็นร้อยละ 12 ของกำลังแรงงานผู้มีงานทำทั่วราชอาณาจักร

จากข้อมูลสำนักงานสถิติแห่งชาติ เกี่ยวกับการทำงานของเยาวชนในการสำรวจสภาพการณ์ทำงานของประชากร (ไตรมาส 3) พ.ศ. 2530 - 2554 พบว่าการเข้าสู่ตลาดแรงงานของเยาวชน (อายุ 15 - 24 ปี) ในรอบกว่า 20 ปีที่ผ่านมา ลดลงจากร้อยละ 71.1 ในปี 2530 เหลือร้อยละ 46.5 ในปี 2554 ซึ่งอาจเป็นผลกระทบจากนโยบายการศึกษาภาคบังคับของภาครัฐที่ขยายจาก 9 ปี เป็น 12 ปี

ทั้งนี้คาดว่าในอนาคตแนวโน้มการเข้าสู่ตลาดแรงงานของเยาวชนจะมีอัตราลดลงเช่นเดียวกัน เนื่องจากแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 11 พ.ศ. 2555 - 2559 ได้ระบุตัวชี้วัดด้านการเพิ่มจำนวนปีการศึกษาเฉลี่ยของคนไทย ร้อยละของกำลังแรงงานที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเพิ่มขึ้น ตลอดจนสัดส่วนผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประเภทอาชีวศึกษาต่อสายสามัญ ผนวกกับนโยบายการมีกองทุนให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และนโยบายการเพิ่มค่าแรงขั้นต่ำ 300 บาท ทั่วประเทศ และเงินเดือน 15,000 บาท สำหรับผู้จบปริญญาตรี ซึ่งถือเป็นปัจจัยท้าทายด้านการพัฒนามาตรฐานค่าจ้างและยกระดับฝีมือแรงงานที่ส่งผลกระทบต่อการทำงาน เนื่องจากข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ไตรมาส 3 พบว่า จำนวนผู้ว่างงานในปี 2555 มีอัตราลดลงเมื่อเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2554 จาก 2.6 แสนคน เป็น 2.3 แสนคน โดยเป็นผู้ว่างงานในกลุ่มเยาวชนอายุ 15 - 24 ปี 1.3 แสนคน ในขณะที่วัยผู้ใหญ่ อายุ 25 ปีขึ้นไปว่างงาน 1 แสนคน

ข้อมูลจากสารสถิติ ไตรมาส 3 ระบุว่าการทำงานของเยาวชนคล้ายกับการทำงานของแรงงานทั้งประเทศคือ ส่วนใหญ่ทำงานในภาคเกษตร แต่ลดลงจากร้อยละ 70.3 ในปี 2530 เหลือเพียงร้อยละ 40.5 ในปี 2554 ขณะที่การทำงานในภาคการผลิตและบริการเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจเป็นเพราะภาคนี้มีสวัสดิการคุ้มครอง และมีรายได้ที่มั่นคงกว่าการทำงานในภาคเกษตร เยาวชนที่ทำงานในภาคการผลิตและบริการ มีชั่วโมงทำงานค่อนข้างสูงแม้จะลดลงจาก 53 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ในปี 2530 เหลือเพียง 45 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ในปี 2554 ก็ยังคงเกินกว่าเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 กำหนดไว้ คือ 35 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตรงข้ามกับค่าจ้างที่ได้รับเพียง 5,874 บาท ขณะที่แรงงานทั้งประเทศได้รับค่าจ้างเฉลี่ย 10,340 บาทต่อเดือน

นอกจากนี้ จากรายงาน World Youth Report 2012 ขององค์การสหประชาชาติได้กล่าวถึงประเด็นการทำงานของเยาวชนที่ถูกละเลยและไม่ได้รับความเป็นธรรม ซึ่งรายงานดังกล่าวชี้ให้เห็นถึงการได้รับผลกระทบจากการเลือกปฏิบัติเมื่อเทียบกับผู้ใหญ่ โดยเยาวชนมักเป็นกลุ่มสุดท้ายที่จะได้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ขณะเดียวกันกลับเป็นกลุ่มแรกที่ถูกให้ออกจากงาน ด้วยเหตุผลที่ว่าไม่ทักษะและประสบการณ์น้อยกว่าผู้ใหญ่ นอกจากนี้ในรายงานฯ ได้กล่าวถึงความคิดเห็นของกลุ่มเยาวชนเกี่ยวกับระบบการศึกษาที่ไม่มีการวางแผนที่เอื้อต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานของพวกเขาทั้งหลายและส่วนใหญ่มักได้ทำงานในสถานประกอบการขนาดเล็กและขนาดกลางที่ไม่มีระบบสวัสดิการ และไม่มีความมั่นคงเท่าที่ควร

ดร. แก้วขวัญ ตั้งติพิงศ์กุล คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ได้กล่าวว่า “...รัฐบาลรวมถึงนักเรียนเองต่างละเลยความสำคัญของการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาที่เป็นการศึกษาเพื่อการนำไปประกอบอาชีพโดยเฉพาะอาชีพในด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี โดยส่งผลให้จำนวนผู้เรียนในระดับอาชีวศึกษาลดลง ประกอบกับคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษาที่เป็นที่ต้องการของนายจ้างมีอยู่อย่างจำกัด จึงส่งผลให้เกิดการขาดแคลนแรงงานอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพที่เป็นที่พึงประสงค์ ส่งผลให้ตลาดแรงงานของ กลุ่มอาชีวศึกษานี้มีความจำเพาะเจาะจงและมีความแยกส่วนค่อนข้างสูง ทั้งที่ประเทศไทยจะเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า

ผลสำรวจของธนาคารโลกพบว่า ธุรกิจในประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณสมบัติ เป็นอันดับ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในประชาคมอาเซียน ทั้งที่แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญ โดยปัจจุบันนี้ ปัญหาการขาดแคลนแรงงานด้านปริมาณและคุณภาพเพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหานี้ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้างการเติบโตและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าการประกอบอาชีพและการมีงานทำของเยาวชนประสบปัญหาหลายประการ ดังนี้

1) แรงงานภาคการเกษตรและแรงงานนอกระบบยังไม่ได้รับการคุ้มครองเท่าที่ควร อาทิ ค่าจ้างขั้นต่ำ การทำประกันสังคม เป็นต้น

- 2) เยาวชนที่ทำงานในภาคการผลิตและบริการ มีชั่วโมงทำงานสูงกว่าที่กฎหมายแรงงานกำหนด
- 3) เยาวชนที่ทำงานได้รับค่าแรงน้อยกว่าแรงงานทั่วไป
- 4) ระบบค่าตอบแทนที่แตกต่างกันระหว่างผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษากับระดับปริญญาตรีสายสามัญ
- 5) เยาวชนที่ทำงานได้รับการเลือกปฏิบัติ โดยเยาวชนเป็นกลุ่มสุดท้ายที่ถูกเลือกเข้าสู่ตลาดแรงงานและเป็นกลุ่มแรกที่ถูกให้ออกจากงาน เนื่องจากมีทักษะและประสบการณ์น้อยกว่าผู้ใหญ่
- 6) ระบบการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน โดยไม่สอดคล้องระหว่างอุปสงค์และอุปทานด้านทักษะและประสบการณ์
- 7) ขีดความสามารถทางการแข่งขันด้านทักษะฝีมือแรงงาน

10. เด็กและเยาวชนกับการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ในแผนงานการจัดตั้งประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (Blueprint for ASEAN Socio-Cultural Community – ASCC Blueprint) ได้กำหนดให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นเป้าหมายสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับการศึกษาและการสร้างโอกาสทางการศึกษา เพราะการศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างประชาคมอาเซียน โดยเป็นกลไกในการปลูกฝังค่านิยม แนวความคิด ความเข้าใจกันระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน

ศูนย์วิจัยด้านนโยบายสาธารณะเพื่อกิจการอาเซียน สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ ทำการวิจัยเชิงสำรวจเรื่องความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียนในสายตาชาวกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาตัวอย่างประชาชนอายุ 18 ปีขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 1,525 ตัวอย่าง พบว่ากลุ่มตัวอย่างเกือบสองในสามหรือร้อยละ 61.7 ระบุว่า คนไทยมีความพร้อมต่อการรับมือกับการเปิดประชาคมอาเซียน ร้อยละ 33.4 ระบุว่ายังไม่พร้อม นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของไทยอยู่ในอันดับ 2 รองจากประเทศสิงคโปร์ ขณะเดียวกันกลุ่มตัวอย่างระบุว่าสิ่งที่ควรให้ความสำคัญมากที่สุดทำอันดับแรก ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน คือ การพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานให้เท่าเทียมกันทั้งประเทศ ภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษ การส่งเสริมวิชาชีพชำนาญการและพัฒนาทักษะฝีมือแรงงาน การพัฒนาเศรษฐกิจและการส่งเสริมการลงทุน และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

6.3 นโยบายการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ประเทศไทยมีแนวคิดที่จะพัฒนาพลังเยาวชนของชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2454 เมื่อรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระราชทานกำเนิดลูกเสือไทย ด้วยทรงมีแนวคิดและนโยบายเกี่ยวกับเยาวชนว่า “เยาวชนเป็นสมาชิกสำคัญของครอบครัวและสังคมประเทศชาติ มีความต้องการที่จะสร้างเยาวชนให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพด้วยการพัฒนาตนเอง พัฒนากลุ่มและบำเพ็ญประโยชน์ต่อผู้อื่น” (สำนักงานคณะกรรมการ

ส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2545) เห็นได้ว่าประเทศไทยประกาศใช้นโยบายเยาวชนแห่งชาติมาแล้ว 5 ฉบับ ตั้งแต่ พ.ศ. 2516 ถึง 2545

นโยบายเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ใช้เป็นกรอบแนวทางในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาว พ.ศ. 2545 - 2554 แผนแก้ไขปัญหาเด็กในภาวะยากลำบาก และแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2555 - 2559 ซึ่งสำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ ใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาเยาวชนของจนถึงปัจจุบัน และได้ศึกษาวิเคราะห์คุณลักษณะเด็กและเยาวชนไทยที่พร้อมรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยมี 10 กระทรวง ที่รับผิดชอบสอดคล้องและวัฒนธรรมร่วมพิจารณาให้ข้อคิดเห็นคุณลักษณะดังกล่าว ซึ่งแบ่งตามช่วงอายุเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้ (สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ, 2553)

เด็กแรกเกิด - ไม่เกิน 6 ปี

ด้านพัฒนาการ/ทักษะ

1. มีร่างกายเจริญเติบโต แข็งแรง มีพัฒนาการสมวัย
2. มีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีความเชื่อมั่นกล้าแสดงออก ใฝ่อาหารและแบ่งปัน มีมารยาทและปฏิบัติตามวัฒนธรรมไทยและศาสนาที่นับถือ รู้จักไหว้ทำความเคารพ รู้จักขอบคุณ
3. มีวินัยเชิงบวก/วินัยตนเอง รู้จักให้และรับ รู้จักรอ แสดงออกอย่างเหมาะสมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ช่วยเหลือตนเองในการทำกิจวัตรประจำวัน มีนิสัยรักการทำงาน รู้จักระมัดระวังความปลอดภัยของตนเองและผู้อื่น
4. เรียนรู้การเข้าสังคมแบบง่าย ๆ เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างชาย-หญิง เรียนรู้และปฏิบัติตามกฎกติกา หรือกฎเกณฑ์ง่าย ๆ ที่พบในชีวิตประจำวันได้
5. มีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างง่าย ๆ มีความสามารถทางความคิด คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์
6. มีทักษะด้านการอ่าน และมีนิสัยรักการอ่าน
7. เริ่มเรียนรู้ 2 ภาษาตั้งแต่เล็ก คือ ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
8. สามารถช่วยงานบ้านง่าย ๆ และพุดคุยเกี่ยวกับสิ่งที่ทำ เช่น ช่วยซักผ้า ทำความสะอาดบ้าน เป็นต้น
9. ในวัย ๓ - ๕ ปี เด็กสามารถเรียนรู้เพศของตัวเองได้ชัดเจนและว่าเป็นเพศใด

เด็ก 6 ปี - ไม่เกิน 12 ปี

1. ด้านความรู้

- 1.1 มีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอาเซียน เรียนรู้จุดกำเนิดอาเซียน ความหมาย ความสำคัญ เป้าหมาย และสัญลักษณ์ของอาเซียน

1.2 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศอาเซียน สามารถจำแนกความเหมือนความแตกต่างอย่างง่ายหรือไม่ซับซ้อนระหว่างประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนได้ เช่น

- ด้านการเมือง เช่น ระบอบการปกครอง สิทธิเด็ก
- ด้านเศรษฐกิจ เช่น ระบบเงินตรา
- ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ภาษา ศาสนา การแต่งกาย บุคคลสำคัญ สภาพทาง

ภูมิศาสตร์ เอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์

2. ด้านพัฒนาการ/ทักษะ

2.1 มีทักษะการดูแลตนเองในกิจวัตรประจำวัน ออกกำลังกายสม่ำเสมอ รู้จักดูแลและจัดการตนเอง

2.2 มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ มีระเบียบวินัย และรู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ กติกาของสังคม

2.3 มีสุขลักษณะนิสัยที่ดี รู้จักบริโภคอาหารตามหลักโภชนาการที่ถูกต้อง รู้จักหลีกเลี่ยงการรับประทานอาหารที่มีรสหวานและไขมันมากเกินไป

2.4 เรียนรู้ทักษะการสื่อสารอย่างน้อย 2 ภาษา คือ ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ และเรียนรู้ทักษะการใช้เทคโนโลยีได้อย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์

2.5 มีทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง เช่น

- รู้คุณค่าและภาคภูมิใจในตนเอง เข้าใจคุณค่าของความเป็นมนุษย์
- รู้จักใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมตามวัยอย่างสร้างสรรค์
- รู้จักป้องกันตนเองจากโรค ยาเสพติด รวมถึงเรื่องเพศ
- มีทักษะการคิดวิเคราะห์เหตุผล และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- มีทักษะในการแก้ปัญหา สามารถช่วยเหลือตนเองได้
- มีพัฒนาการด้านความคิดในเรื่องการใช้จ่าย การออมเงิน พื้นฐานการทำงานอาชีพ และการเป็นพลเมืองที่ดี

2.6 มีทักษะการเข้าสังคม สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น เรียนรู้การให้และการรับอย่างเหมาะสม สร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และเรียนรู้บทบาททางสังคมของเพศชาย – หญิง ยอมรับในความแตกต่างของบุคคล ความหลากหลายของวัฒนธรรม และเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น

2.7 มีพัฒนาการด้านศีลธรรม ค่านิยม มีศาสนาเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ รู้จักแยกแยะผิดชอบชั่วดี เคารพกฎกติกา มีทัศนคติ/ค่านิยมเชิงบวกต่อกลุ่มและสถาบันทางสังคม

2.8 มีทักษะและทัศนคติ (attitude) ที่ดีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง และวิถีชีวิตประชาธิปไตยแบบสันติวิธี

เด็ก 12 ปี – ไม่เกิน 18 ปี

1. ด้านความรู้

1.1 มีความรู้เกี่ยวกับประเทศในอาเซียน สามารถวิเคราะห์และจำแนกความเหมือนความแตกต่างด้านต่าง ๆ ได้ ดังนี้

- ด้านการเมือง เช่น ระบอบการปกครอง สิทธิมนุษยชน กฎหมายระหว่างประเทศในด้านการเมือง
- ด้านเศรษฐกิจ เช่น ระบบเงินตรา ระบบเศรษฐกิจ ปัจจัยการผลิต แรงงานการค้าเสรี ข้อตกลงทางการค้า ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ
- ด้านสังคมและวัฒนธรรม เช่น ชาติพันธุ์ ภาษา ศาสนา การแต่งกาย บุคคลสำคัญ สภาพทางภูมิศาสตร์ เอกลักษณ์ ประวัติศาสตร์

1.2 มีความรู้เกี่ยวกับอาเซียน

- สามารถวิเคราะห์ความจำเป็นและความสำคัญของการมีอาเซียน
- สามารถเปรียบเทียบลักษณะความคล้ายและความแตกต่างของกฎบัตรอาเซียนและกฎบัตรอื่น ๆ เช่น EU เป็นต้น
- เรียนรู้ถึงองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับอาเซียนได้
- มีความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สิทธิมนุษยชน กฎหมายระหว่างประเทศในด้านการเมือง การเปิดเสรีทางการค้าเบื้องต้น และผลกระทบจากการเป็นประชาคมอาเซียนต่อประเทศ ชุมชน/สังคม และตนเอง เป็นต้น

2. ด้านพัฒนาการ/ทักษะ

2.1 ด้านร่างกาย

- รู้จักดูแลและจัดการตนเองในด้านสุขอนามัย และมีสุขลักษณะนิสัยที่ดี
- สามารถแสดงความเป็นตัวตน และการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม
- มีระเบียบวินัยในตนเอง

2.2 สามารถใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการสื่อสารได้อย่างเข้าใจและเป็นธรรมชาติครบทั้ง 4 ทักษะ คือ ฟัง พูด อ่าน เขียน และเริ่มเรียนรู้ภาษาที่ 3 ซึ่งเป็นภาษาของประเทศสมาชิกอาเซียนอื่นในฐานะภาษาต่างประเทศที่ 2

2.3 มีทักษะการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง

- มีทักษะการคิดวิเคราะห์เหตุผล และแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม
- มีทักษะการควบคุมอารมณ์และจิตใจ (มีวุฒิภาวะทางอารมณ์)
- มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น

- เรียนรู้ที่จะยอมรับความแตกต่างหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และเคารพในความแตกต่างอย่างไม่มีอคติและเหยียดหยาม
- รู้จักจัดการควบคุมค่าใช้จ่าย
- มีเป้าหมายและแนวทางในการเข้าสู่อาชีพในอนาคต ตลอดจนมีเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ
- เรียนรู้เรื่องพฤติกรรมอนามัยเจริญพันธุ์ สุขภาวะทางเพศที่เหมาะสมและปลอดภัย
- เตรียมตัว เตรียมความรู้เกี่ยวกับการมีชีวิตคู่และการใช้ชีวิตครอบครัว
- เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ เช่น รู้จักออกแบบนำเสนอ งาน รู้จักการให้เครดิตเจ้าของผลงานที่เรานำมาประกอบการเสนอผลงาน เป็นต้น
- เรียนรู้ถึงความชอบ ความถนัด และศักยภาพของตนเอง โดยสามารถวางแผนการศึกษาและเตรียมตัวสู่การประกอบอาชีพในอนาคตได้ถูกต้องและเหมาะสม
- มีความตระหนักว่าการคอร์รัปชันเป็นสิ่งไม่ดี ไม่ว่าในกรณีใด ๆ ต้องไม่ทำ
- แสดงออกทางความคิดอย่างเหมาะสม รวมถึงเรียนรู้ที่จะยอมรับและเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง

2.4 มีทักษะการเข้าสังคม

- รู้จักสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีกับเพื่อนเพศเดียวกัน และต่างเพศ
- มีภาวะผู้นำ
- รู้จักพัฒนาการทำงานเป็นทีม และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
- เข้าร่วมกิจกรรมในชุมชน สังคมส่วนรวม
- มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีจิตอาสา ทำเพื่อส่วนรวม
- ตระหนักในคุณค่าความเป็นมนุษย์ ยอมรับและปฏิบัติต่อผู้อื่นด้วยความเท่าเทียม

2.5 มีพัฒนาการด้านศีลธรรม และค่านิยม : สามารถวิเคราะห์แยกแยะผิดชอบชั่วดี เคารพกฎกติกา และมีทัศนคติ/ค่านิยมเชิงบวกต่อกลุ่มและสถาบันทางสังคม

2.6 มีทักษะด้านอาชีพเบื้องต้น เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับผู้ประสงค์จะไปศึกษาต่อในสายอาชีพ

2.7 มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจด้วยเหตุผล

2.8 มีการเตรียมความพร้อมการใช้ชีวิตคู่และการเป็นพ่อแม่ ทั้งด้านรายได้ จิตใจ รวมทั้งปรัชญาการครองคู่ และการเลี้ยงดูลูก

3. ด้านทัศนคติ

3.1 มีความตระหนักรู้คุณค่าและภาคภูมิใจในความเป็นไทย โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3.3 ตระหนักในความเป็นอาเซียน และภาคภูมิใจในความเป็นอาเซียน

3.3 ร่วมกันรับผิดชอบต่อประชาคมอาเซียน

เยาวชน 18 ปี – ไม่เกิน 25 ปี

1. ด้านวินัย

1.1 มีคุณธรรม จริยธรรม (ซื่อสัตย์ กตัญญู)

1.2 รักสันติ (มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสันติวิธี)

1.3 รู้คุณค่าและมีความภาคภูมิใจในตนเองและผู้อื่น

1.4 ดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

1.5 มีระเบียบวินัย และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

1.6 ขยัน มุ่งมั่น อดทน ประหยัด เก็บออม

2. ด้านการศึกษา

2.1 มุ่งมั่น เรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สามารถเชื่อมโยงวัฒนธรรมกับเศรษฐกิจไทย เศรษฐกิจอาเซียน และเศรษฐกิจโลก เพื่อที่จะก้าวไปสู่การทำงานอย่างมืออาชีพ

2.2 มีการคิดวิเคราะห์เหตุผล รู้เท่าทัน และสามารถปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง

2.3 สามารถสื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา (ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ) และมีความรู้เบื้องต้นภาษาประเทศเพื่อนบ้านอีกอย่างน้อย 1 ภาษา

2.4 มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำเสนอ เผยแพร่ แลกเปลี่ยนผลงานได้

2.5 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณีไทย และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

2.6 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอาเซียน (จุดกำเนิด กฎบัตร ประชาคมอาเซียน ความสัมพันธ์กับภายนอกอาเซียน) และประเทศสมาชิกอาเซียน (การเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม) และสามารถสื่อสารให้ผู้อื่นรับรู้และเข้าใจได้อย่างถูกต้อง

3. ด้านอาชีพ

3.1 มีความรู้ความเข้าใจในการประกอบอาชีพตามความถนัดและความสนใจ

3.2 มีเป้าหมายการประกอบอาชีพในอนาคต

3.3 มีความซื่อสัตย์ สุจริต มีทักษะและเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ

4. ด้านสังคม/ชุมชน

- 4.1 เคารพและยอมรับความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม และการเมือง
- 4.2 รู้จัก เคารพกฎ กติกาในสังคม
- 4.3 มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีจิตอาสา/จิตสาธารณะ
- 4.4 มีภาวะผู้นำ เห็นปัญหาสังคม และลงมือทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง
- 4.5 มีความสามารถในการจัดการ และควบคุมตนเอง
- 4.6 มีความสามารถในการทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 4.7 แสดงออกทางความคิดอย่างเหมาะสมและสร้างสรรค์ รวมถึงยอมรับและเคารพถึงความคิดเห็นที่แตกต่าง

5. ด้านลัทธิ

- 5.1 รู้จักใช้เวลาว่างทำกิจกรรมที่เป็นประโยชน์และเหมาะสมตามวัยอย่างสร้างสรรค์
- 5.2 มีทักษะในการปกป้องดูแลตนเอง
- 5.3 เห็นคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักสิทธิมนุษยชน
- 5.4 มีวิถีชีวิตประชาธิปไตยแบบสันติวิธี

6. ด้านทักษะชีวิต

- 6.1 มีทักษะการคิดวิเคราะห์ การตัดสินใจด้วยเหตุผล
- 6.2 มีการเตรียมความพร้อมการใช้ชีวิตคู่และการเป็นพ่อแม่ ทั้งด้านรายได้ จิตใจ รวมทั้งปรัชญาการครองคู่ และการเลี้ยงดูลูก

จากความหมายของเด็กและเยาวชน รวมทั้งนโยบายในการพัฒนาเด็กและเยาวชนต่างก็แสดงให้เห็นความสำคัญของเยาวชนที่จะเป็นพลังในการพัฒนาประเทศชาติสืบไป มีการปลูกฝังเยาวชนให้ตระหนักในความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ สำนึกในหน้าที่ มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคม การได้รับการส่งเสริมสุขภาพ มีคุณธรรมจริยธรรม ให้รู้จักช่วยเหลือ ปกป้องตนเองให้รอดพ้นจากอภัยมุข การได้รับการพัฒนา ฟันฟู ปกป้อง พิทักษ์สิทธิ์ และการส่งเสริมมิตรภาพระหว่างเยาวชนในประเทศกับต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ทฤษฎีแอนดราโกจี

(อรทัย ศักดิ์สูง, 2543.) ได้ทำวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแอนดราโกจี ของ มัลคัม โนลส์ กับวิธีการสอนในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา พบว่า วิทยากรในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง ของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษาได้ใช้วิธีการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี ของ มัลคัม โนลส์ มีความสอดคล้องใน

ด้านมโนทัศน์ของผู้เรียน ประสบการณ์ของผู้เรียน ความพร้อมในการเรียนรู้ และแนวทางการเรียนรู้ในระดับมาก

(พรประเสริฐ เสือสี, 2547) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจี เพื่อเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

(ธนฐิตา นาคะตะ, 2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ทัศนคติและการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานของพนักงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ พบว่า ความรู้ ทัศนคติ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานของพนักงานในสถานประกอบการอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่ของกลุ่มทดลองหลังการเข้าร่วมกิจกรรมแตกต่างจากก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมและแตกต่างจากกลุ่มควบคุม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

(วรรัตน์ อภินันท์กุล, 2548) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมทางการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จตามกฎแห่งความสำเร็จของนโปเลียน ฮิลล์ การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมทางการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่ประสบความสำเร็จตามกฎแห่งความสำเร็จของนโปเลียน ฮิลล์ ผู้วิจัยได้สร้างโปรแกรมและคู่มือการศึกษาอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

(อาภาพร สิงหาราช, 2552) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานของครูด้วยแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผลการวิจัย พบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน และมีความพึงพอใจเกี่ยวกับรูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานของครูด้วยแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในระดับมาก ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานของครูด้วยแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางที่ได้พัฒนาขึ้น ได้แก่ กลุ่มผู้เรียน วิทยากร กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อม

(สุนิดา ศิริพากย์, 2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษ ตามทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์และการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มทดลองมีการพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ อัตมโนทัศน์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม ปัจจัยและเงื่อนไขในการนำรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ ได้แก่ ผู้เรียน ผู้สอน ระยะเวลา สภาพแวดล้อม การวัดและการประเมินผล

(อัญชลี สาริกานนท์, 2553) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ที่มีต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาชีวิตสำหรับครูสังกัด กรุงเทพมหานคร ผลการจัดกิจกรรมพบว่า กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยความรู้ ทักษะ และเจตคติในการเผชิญปัญหาชีวิตหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ที่มีต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาชีวิตอยู่ในระดับมากที่สุด

(นันทนัช นรภักดีสุนทร, 2555) ได้ทำวิจัยเรื่อง ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพลศึกษาของนักเรียนกลุ่มทดลองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพลศึกษาหลังการทดลองของนักเรียนกลุ่มทดลองสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก

(ศิริเพ็ญ บุรณศิริ, 2532) ได้ทำวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร เห็นด้วยมากกับลักษณะความเป็นพลเมืองทั้ง 10 ประการ 2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลก แตกต่างกันในเรื่องความรับผิดชอบในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศและความเข้าใจความขัดแย้ง

(สิริวรรณ ศรีพหล, 2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียนสำหรับครูสังคัมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมา 3 หน่วยมีประสิทธิภาพ 80.38/81.50 79.75/80.50 และ 78.38/78.75 ตามลำดับ เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ความก้าวหน้าในการฝึกอบรมของผู้รับการฝึกอบรมเพิ่มขึ้น 5 และผู้เข้ารับการฝึกอบรมทางไกล มีความเห็นว่า ชุดฝึกอบรมทางไกลมีความคุ้มค่า ความน่าสนใจ และความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดั้มาก

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน

(ปิยะนาถ สรวิสูตร, 2552) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม : กรณีศึกษาสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในสภาเยาวชนกรุงเทพมหานครเป็นเพศหญิงและชายใกล้เคียงกัน อายุ 18-23 ปี กำลังศึกษาอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสมครั้งสุดท้าย 2.51 - 3.00 นับถือศาสนาพุทธ สวมมากครอบครัวมีรายได้ ต่ำกว่า 10,001 บาท และไม่เกิน 15,000 บาท เกือบทั้งหมดมีตำแหน่งเป็นสมาชิกผู้ที่เป็นตัวแทนกลุ่มเยาวชนและประธานสภาเยาวชนเขตมีจำนวนที่ใกล้เคียงกัน กิจกรรมที่เขารวมมากที่สุด คือ การเข้าประชุมสภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร โดยมีแรงจูงใจภายในอยู่ในระดับสูง ส่วนแรงจูงใจภายนอกอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยด้านศาสนา ของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาที่แตกต่างกันมีแรงจูงใจโดยรวมในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมแตกต่างกัน สำหรับผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาที่ทำและไม่ทำกิจกรรมการพัฒนามาตรการและการดูแลเยาวชนมี แรงจูงใจภายในแตกต่างกันผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสา มีข้อเสนอว่าหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนควรสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนกิจกรรมเพื่อสังคม สถาบันการศึกษาและครอบครัวควรสนับสนุนให้ทำกิจกรรมเพื่อเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมอย่างเป็รูปธรรม

สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ 4 กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2552) ได้ศึกษาเรื่อง รายงานการติดตามและประเมินสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ / จังหวัด การติดตามและประเมินสภาเด็กและเยาวชนครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามและประเมินการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน ระดับอำเภอ/จังหวัด ตลอดจนศึกษาปัญหาอุปสรรค รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ/จังหวัด พบว่า สภาเด็กและเยาวชนยังคงขาดองค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการดำเนินงาน เช่น บทบาทหน้าที่ของสภาเด็กและเยาวชน การเขียนแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ตลอดจนองค์ความรู้ในด้านอื่น ๆ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาศักยภาพของสภาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านงบประมาณ ปัญหาคืองบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนยังไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม และยังคงมีความล่าช้าในการอนุมัติงบประมาณอยู่มาก รวมทั้งยังขาดความต่อเนื่องในการสนับสนุนงบประมาณ ส่วนปัญหาด้านการบริหารจัดการ คือ สภาเด็กและเยาวชนยังคงขาดทักษะ ความรู้ ความเข้าใจในการบริหารจัดการที่ดี จึงทำให้ยังต้องมีการพึ่งพิงหน่วยงานที่รับผิดชอบอยู่มาก ดังนั้นจึงควรมีวิธีการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนมีการทำงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และบรรลุผลตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2550 ต่อไป

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ร่วมกับ สท. (2553) ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสภาเด็กและเยาวชนอย่างมีส่วนร่วม ผลการศึกษา พบว่า สภาเด็กและ

เยาวชนสวนใหญ่ดำเนินกิจกรรมตามวัตถุประสงค์การจัดตั้งสภาเด็กและ เยาวชนโดยมุ่งเน้นเป็นองค์กร กลางของเด็กและเยาวชน ประสานงาน และเสนอความต้องการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ซึ่งผลการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก แต่ยังมีปัญหาและอุปสรรคในด้าน ความร่วมมือในการทำงานและการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก สภาเด็กและเยาวชนไม่มีสถานที่ ทำการ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำกิจกรรม และในด้านกระบวนการสนับสนุน กิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรเครือข่าย พบว่า สภาเด็กและเยาวชนได้รับการ สนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนจาก สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์จังหวัด (พมจ.) และองค์กรเครือข่าย อาทิ องค์กร ปกครองสวนทองถิ่น สำนักงานกองทุน สนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.) และภาคเอกชน เช่น บริษัท ห้างร้าน ในระดับดี และสมาชิก สภาเด็กและเยาวชนเสนอแนวทางการสนับสนุนกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กร เครือข่ายโดยการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกของสภาเด็กและเยาวชน และสร้างความสามัคคี ร่วมมือ ร่วมใจในการทำงานเป็นทีม ด้านวิธีการสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม พัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรเครือข่าย พบว่า องค์กรเครือข่ายควรมีนโยบายหรือแนวทางการ กระตุ้นจิตใจให้กลุ่มสมาชิก สภาเด็กและเยาวชนเข้ามามีส่วนรวมในการทำกิจกรรม เพื่อสร้างความ เข้มแข็งให้แก่สภาเด็กและ เยาวชนในรูปแบบการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผลงานและ ความสำเร็จของการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงประโยชน์ของเครือข่ายเด็กและเยาวชน สุสาธารณะ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้แก่สภาเด็กและเยาวชนเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่ทางไกล ให้ทราบข้อมูลข่าวสารและเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการมากขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาประสานงานกับ ทุกองค์กรเครือข่ายโดยเน้นให้ทุกองค์กรเครือข่ายได้รับรู้ข้อเท็จจริงและทำความเข้าใจการทำงาน ของ สภาเด็กและเยาวชนทำงานมากขึ้นจะส่งผลให้องค์กรเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและ เยาวชนเข้ามามีส่วนรวมมากขึ้น

งานวิจัยต่างประเทศ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การใช้ทฤษฎีแอนดราโกจี

Roberts (2007/2550) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้รูปแบบแอนดราโกจี การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่: กรณีศึกษาของกรมบัญชีกลาง กองจัดการการคลังเท็กซัส (Applying the Andragogical Model of Adult Learning: A Case Study of the Texas Comptroller's Fiscal Management Division.) ผลการวิจัยพบว่า การฝึกอบรมที่นำเสนอโดยฝ่ายบริหารการเงินการคลัง ที่ถือว่าเป็นต้นทุน ที่สำคัญสำหรับกรมบัญชีสาธารณะของรัฐเท็กซัส ตามรูปแบบแอนดราโกจี ของ Malcolm Knowles การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ผู้เรียนควรได้รับการสอนแตกต่างจากการเรียนรู้ของเด็ก ผลการสำรวจได้รับการเปรียบเทียบกับมาตรฐานเพื่อพิจารณาว่าผู้เรียนเชื่อว่าการฝึกการบริหารการเงินการคลังคุ้มค่า

ตามแต่ละองค์ประกอบหรือไม่ ข้อมูลที่ได้แสดงให้เห็นว่าการฝึกอบรมการบริหารการเงินการคลังไม่สอดคล้องกับรูปแบบของแอนดราโกจี อย่างน้อยหนึ่งในสองกลุ่มมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกับรูปแบบอยู่ห้าในหกขององค์ประกอบ โดยทำตามคำแนะนำที่นำเสนอ ผู้ฝึกอบรมสามารถนำชั้นเรียนของพวกเขาให้ใกล้กับรูปแบบได้มากขึ้น

Conaway (2009/2552) ได้ศึกษาเรื่อง แอนดราโกจี : ขนาดเดียวเหมาะสมกับทั้งหมดหรือไม่ การศึกษาเพื่อตรวจสอบหลักการของแอนดราโกจีเกี่ยวกับนักศึกษาผู้ใหญ่ทุกวัย (Andragogy: Does One Size Fit All? A Study to Determine the Applicability of Andragogical Principles to Adult Learners of All Ages) ผลการวิจัยพบว่า ตามทฤษฎีแอนดราโกจีของ Knowles หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ คือ ความต้องการที่จะรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียน แรงจูงใจภายใน และความพร้อมที่จะเรียนรู้ จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแอนดราโกจี ได้ตั้งสมมุติฐานว่าหลักการนี้ประยุกต์ใช้ได้กับทุกวัย ความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ความพึงพอใจของผู้เรียนแม้จะไม่มี ความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุและการยอมรับตามหลักการของทฤษฎีแอนดราโกจี หรือความพึงพอใจของผู้เรียนแต่ละกลุ่มอายุ ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม คือ นักการศึกษาควรจะนำหลักการนี้ไปใช้กับทุกกลุ่มอายุ เมื่อจะออกแบบการเรียนรู้และการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนด้านการศึกษสำหรับประชากรผู้เรียนส่วนหนึ่งที่กำลังเติบโตเร็วที่สุด คือ ผู้เรียนที่เป็นผู้ใหญ่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความเป็นพลเมืองโลก

Kniep (1986/2529) ได้ศึกษาเรื่อง การกำหนดขอบเขตเนื้อหาการเรียนโลกศึกษา (Defining A Global education by Its Content) ซึ่งในการเรียนโลกศึกษาจะมีการเรียนส่วนหนึ่งเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองโลก สรุปได้ว่า กรอบสี่ส่วนสำหรับการคิดเกี่ยวกับเนื้อหาการเรียนโลกศึกษา มีองค์ประกอบที่ศึกษา ดังนี้ 1) คุณค่าที่หลากหลายของมนุษย์ 2) ระบบเศรษฐกิจ การเมือง ระบบนิเวศ และเทคโนโลยีทั่วโลก 3) ปัญหาและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก และ 4) ประวัติความเป็นมาของการติดต่อและการพึ่งพากันระหว่างประชาชน วัฒนธรรม และประเทศต่าง ๆ

Haupt (1980/2523) ได้ศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเรียนโลกศึกษา : ความสัมพันธ์และความเป็นไปได้ (Multicultural and Global education: Relationships and Possibilities.) บทความนี้จะตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเรียนโลกศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบต่อหลักสูตร และนำเสนอความเป็นไปได้บางอย่างสำหรับการพัฒนาในอนาคต ขั้นแรกให้คำจำกัดความที่มีและหารือกันในรายงานกล่าวถึงการตรวจสอบการศึกษา ความหลากหลายทางวัฒนธรรมระดับโลกเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นใหม่ในโรงเรียน การศึกษา

ความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในโปรแกรมต่าง ๆ เช่น ด้านชาติพันธุ์ศึกษา การศึกษาในกลุ่มนานาชาติ การศึกษาสองภาษา และสองวัฒนธรรม การเรียนโลกศึกษามักจะอยู่ภายใต้เกณฑ์ของการศึกษาของพื้นที่หรือความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ รูปแบบหลักสูตรของ James Banks แสดงให้เห็นว่าการปฏิรูปการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเป็นวิวัฒนาการของการศึกษาความหลากหลายทางวัฒนธรรม และระดับโลกในโรงเรียนที่มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาคความหลากหลายทางวัฒนธรรม และทั่วโลก สามารถสรุปได้โดยบอกว่าถึงแม้ว่าแต่ละคนสามารถแสดงโดยรูปแบบการเรียนการสอนที่แตกต่างกันอย่างใดอย่างหนึ่งตามธรรมชาติค่อนข้างพัฒนาจากที่อื่น ๆ และเข้ากันได้โดดเด่นระหว่างเป้าหมายความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่ระบุโดยธนาคารและผู้ที่ศึกษาระดับโลกที่เสนอโดยโครงการมุมมองทั่วโลกมีการตรวจสอบ ขั้นตอนการดำเนินการในอนาคตรวมถึงข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้ 1) ปรึกษาหารือกับนักเรียนในหลายวิธีที่แตกต่างทางวัฒนธรรมและปัญหาระดับโลกที่กระทบกับชีวิตของเรา 2) การพัฒนาหลักสูตรใหม่ ๆ เช่น การศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม และแนะนำว่าควรบรรจุไว้ในหลักสูตร และ 3) จัดงานในโรงเรียนในประเด็นเกี่ยวกับโลกหรือวัฒนธรรม

Alger and Harf (1985/2528) ได้ศึกษาเรื่อง การเรียนโลกศึกษา: ทำไม สำหรับใคร เกี่ยวกับอะไร (Global education: Why? For Whom? About What?) พบว่า มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตที่ตอบสนองต่อโลกนี้ได้ถ้าปราศจากการเรียนโลกศึกษา นักการศึกษาทุกสาขามีบทบาทในการเรียนโลกศึกษา ความเข้าใจที่เพียงพอของความสัมพันธ์ระดับโลกที่สามารถหาได้โดยมุ่งเน้นไปที่ 5 รูปแบบ คือ คุณค่า การเปลี่ยนผ่าน ผู้กระทำ วิธีการ และกลไก แต่ละรูปแบบเหล่านี้ มีช่องทางแห่งโอกาสของธรรมชาติที่สำคัญของโลกร่วมกันรูปแบบเหล่านี้เป็นตัวแทนของรากฐานที่สอดคล้องกันสำหรับการทำความเข้าใจโลกที่สามารถนำไปสู่การมีส่วนร่วมคิด

สรุป จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศ ทำให้เห็นได้ว่าทั่วโลกให้ความสนใจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากโลกาภิวัตน์ ทำให้คนต้องมีการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการวิจัยนอกระบบโรงเรียนในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก โดยผู้วิจัยใช้กระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี (1970) ร่วมกับแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกที่ได้สังเคราะห์ขึ้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดที่จะทำการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย” ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจีของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้าง

บรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้ และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ตามองค์ประกอบ ดังนี้ การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การเสริมสร้างบรรยากาศภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง และการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกฝนทั้งในส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม

โดยมีเนื้อหาที่ผู้วิจัยสังเคราะห์จากหน่วยงานและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ข้อคิดเห็น โดยนำข้อคิดเห็นที่ซ้ำกัน 2 ท่านขึ้นไปนำมาศึกษาและใช้ในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้การเป็นพลเมืองโลกแบ่งออกเป็นการพัฒนา 3 ด้าน คือ 1) ความรู้และความเข้าใจ 2) ทักษะ และ 3) คุณค่าเจตคติ ดังนี้

1. ด้านความรู้และความเข้าใจ

- 1.1 ความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง
- 1.2 ความหลากหลาย
- 1.3 โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน
- 1.4 การพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 1.5 สันติภาพและความขัดแย้ง

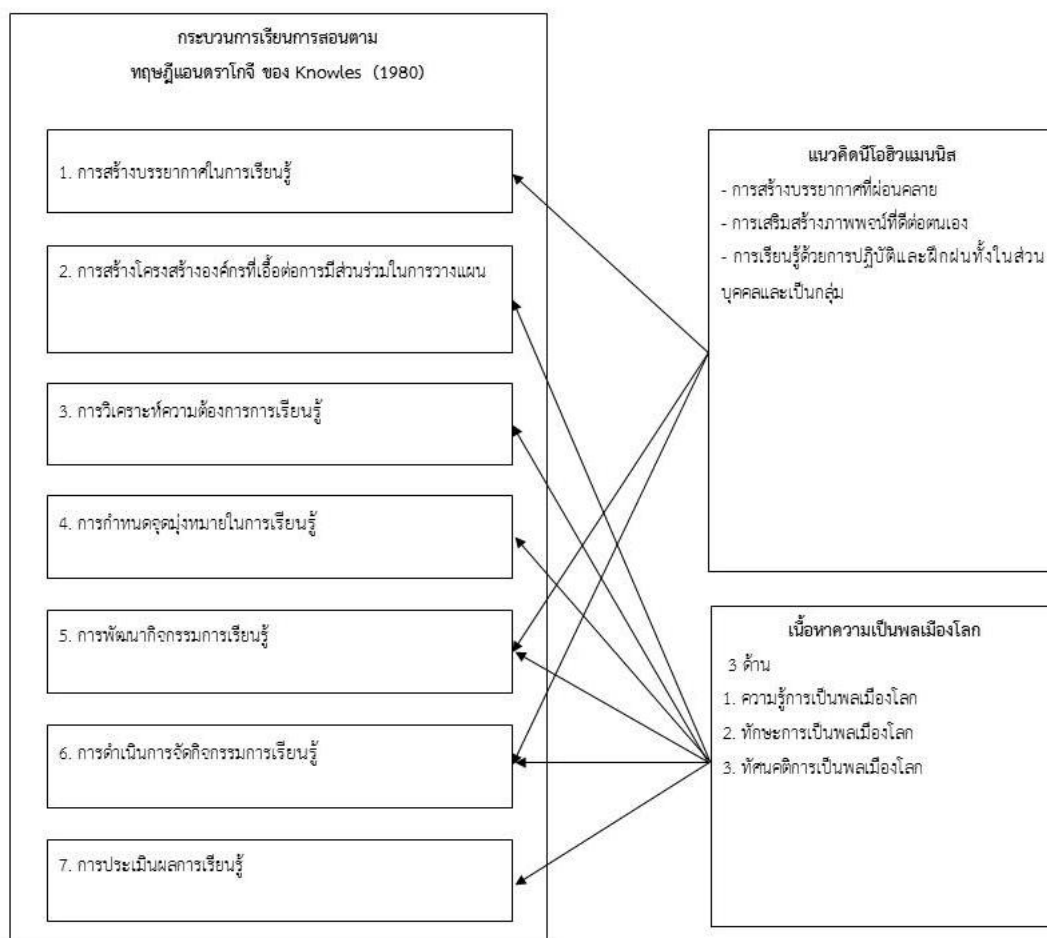
2. ด้านทักษะ

- 2.1 การคิดเชิงวิเคราะห์
- 2.2 ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล
- 2.3 ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค
- 2.4 การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ
- 2.5 ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง

3. ด้านเจตคติ

- 3.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง
- 3.2 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
- 3.3 ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม
- 3.4 การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย
- 3.5 การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน
- 3.6 การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยวิเคราะห์ความเชื่อมโยงของกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี ของ Knowles (1980) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก ดังแผนภูมิที่ 2.3

จากแผนภาพผู้วิจัยจะพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาสร้างบรรยากาศร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับเด็กและเยาวชน และระหว่างเยาวชนด้วยตนเอง
2. การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก
3. การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการของเด็กและเยาวชนในเนื้อหาของความเป็นพลเมืองโลก
4. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามความต้องการของเด็กและเยาวชน
5. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของเด็กและเยาวชนตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก โดยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

6. การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการตามที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นตอนที่แล้วตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก โดยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

7. การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติการเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน

แนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ตอนที่ 8 กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนา รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีองค์ประกอบคือ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และผลที่ได้รับ โดยนำกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี ของ Knowles (1980) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นมาบูรณาการกันซึ่งกรอบแนวคิดในการวิจัยประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการของรูปแบบ

ผู้วิจัยนำกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี ของ Knowles 7 ขั้นตอนคือ 1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การสร้างโครงสร้างองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ 4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ 5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้ เนื่องจากกลุ่มเป้าหมายคือเยาวชนที่มีความพร้อมที่ต้องการจะเรียนรู้ จึงสมควรใช้กระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี โดยนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสซึ่งเป็นจิตวิทยาการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยมแนวใหม่ที่มีหลักการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบด้วย การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลายด้วยคลื่นสมองต่ำ การเต้นเกาซิกิ การทำโยคะ และการทำโยคะอาสนะการจูงใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการสร้างภาพพจน์ด้านบวกต่อตนเอง และการเรียนรู้ด้วยการฝึกฝนปฏิบัติด้วยตนเองและเป็นกลุ่มอย่างสม่ำเสมอ และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ซึ่งกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้มนุษย์ตระหนักถึงการอยู่ร่วมกันในฐานะเป็นพลเมืองของโลก แนวทางการจัดการศึกษาจึงต้องปรับเปลี่ยนและพัฒนาคนให้สามารถปรับตัวที่จะใช้ประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลง โดยทั้ง 3 หลักการมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน เมื่อนำมาบูรณาการกันเพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ การเปิดโอกาสให้บุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมนะหว่างกัน การสนทนาถามตอบ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การทำกิจกรรมที่มีความหลากหลาย ใช้สื่ออุปกรณ์ที่น่าสนใจเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ มีความเพลิดเพลิน ผ่อนคลายภายใต้การสร้างสภาพแวดล้อมบรรยากาศการเรียนรู้ด้านกายภาพและจิตวิทยาที่

ผ่อนคลาย เป็นกันเอง มีความเป็นมิตร สร้างความรู้สึกอบอุ่น ปลอดภัย และฝึกฝนเพื่อการสร้างความรู้ใหม่ในตนเองอย่างสม่ำเสมอ

2. วัตถุประสงค์ของรูปแบบ

ผู้วิจัยนำหลักการพัฒนารูปแบบกิจกรรมข้างต้น มากำหนดเป็นวัตถุประสงค์ในการพัฒนารูปแบบเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

3. กระบวนการของรูปแบบ

ผู้วิจัยนำกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี ของ Knowles แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นมาดำเนินการ ดังนี้

1) การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ โดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสสร้างบรรยากาศร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับเด็กและเยาวชน และระหว่างเยาวชนด้วยกันเอง ผู้วิจัยได้เตรียมจัดหาสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีความสะดวกสบาย สวยงาม เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และสร้างสัมพันธ์มิตรระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ให้มีการยอมรับนับถือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสนใจ รู้สึกปลอดภัยอบอุ่นเป็นมิตร รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย โดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสสร้างบรรยากาศร่วมกัน เช่น การเต้นเกาซิกิ การทำโยคะ และการทำโยคะอาสนะการจงใจเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการสร้างภาพพจน์ด้านบวกต่อตนเอง

2) การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ โดยให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกันตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและหลักสูตรที่เรียนในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

3) การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการของเด็กและเยาวชนในเนื้อหาของความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยและผู้เรียนได้ตกลงร่วมกันในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรม ให้ครอบคลุมองค์ประกอบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้มากมีสัดส่วนเวลาในการเรียนรู้มากกว่าตามลำดับ

4) การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามความต้องการของเด็กและเยาวชน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการระบุหรือกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนอย่างชัดเจน กำหนดเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่แล้ว และสามารถวัดผลสำเร็จการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลกได้

5) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของเด็กและเยาวชนตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก โดยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

6) การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินกิจกรรมตามที่ได้ออกแบบไว้ในขั้นตอนที่แล้วตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก โดยออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

7) การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และทัศนคติการเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน

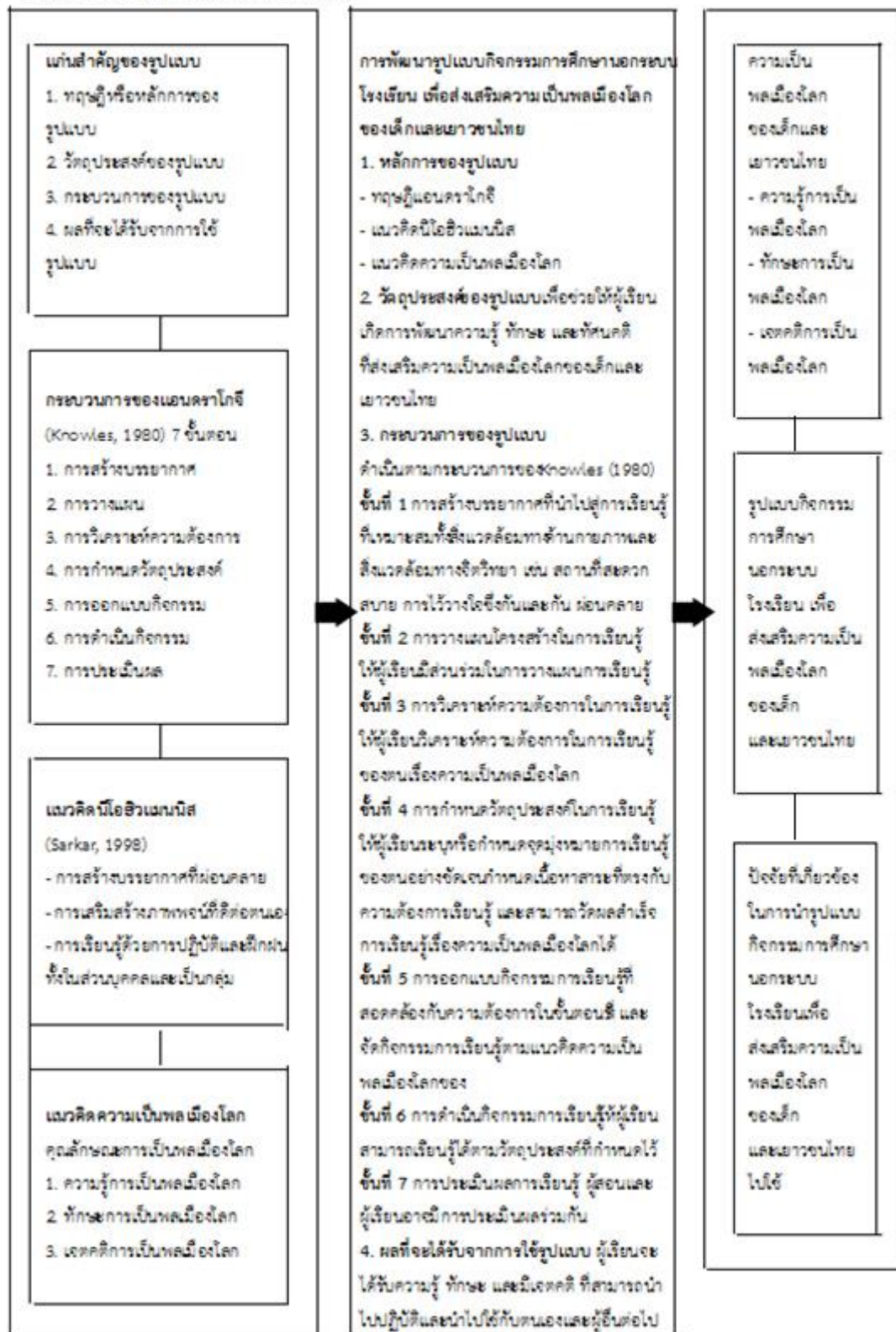
4. ผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบ

ผู้วิจัยคาดว่าหลังจากเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนแล้ว ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ และมีเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้ผู้อื่นต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2.4

แผนภาพที่ 2.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิด นีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยผู้วิจัยดำเนินการทดลองรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยในรูปแบบการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Designs) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (The One-Group Pretest-posttest Design) (วรรณิ แกมเกตุ, 2555) ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาเป็น 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ระยะที่ 4 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

ระยะการดำเนินการวิจัยทั้ง 4 ระยะ ผู้วิจัยสรุปการวิเคราะห์กระบวนการวิจัยอย่างมีระบบไว้ในตารางที่ 3.1 ดังนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงการวิเคราะห์สรุปลกระบวนการวิจัยอย่างมีระบบ

ระยะการวิจัย	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
ระยะที่ 1 (R1) การวิเคราะห์ สภาพ ปัญหา ความต้องการ ในการส่งเสริม ความเป็น พลเมืองโลก ของเด็กและ เยาวชน	- ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี - ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ และปัญหากิจกรรม การศึกษานอกระบบ - ศึกษาความต้องการ ส่งเสริมคุณลักษณะ ความเป็นพลเมืองโลก ของเด็กและเยาวชน - เข้าฝึกอบรมการจัด กิจกรรมตามแนวคิด นีโอฮิวแมนนิส	- สร้างเครื่องมือ - ประเมินความสอดคล้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ - tryout เครื่องมือ หาค่าความเที่ยง - เก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล	- ผลการวิเคราะห์ สภาพที่เป็นอยู่ และปัญหา การศึกษา นอกระบบ - ความต้องการ ในการส่งเสริม ความเป็นพลเมือง โลกของเด็กและ เยาวชน
ระยะที่ 2 (D1) การออกแบบ รูปแบบ กิจกรรม การศึกษานอก ระบบโรงเรียน	- ผลการวิเคราะห์สภาพ ปัญหาการศึกษา นอกระบบและ ความต้องการ ในการส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและ เยาวชน -ทฤษฎี/วิจัยที่เกี่ยวข้อง	-สังเคราะห์ทฤษฎีแอนดรากอจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และ แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก - ออกแบบ/ยกร่างรูปแบบ กิจกรรมการศึกษานอกระบบ โรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและ เยาวชน	- รูปแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริม ความเป็นพลเมือง โลกของเด็กและ เยาวชน
ระยะที่ 3 (R2) การทดลอง และศึกษาผล การทดลองใช้ รูปแบบ กิจกรรม ที่ ออกแบบไว้	- รูปแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและ เยาวชน	- ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินรูปแบบ กิจกรรมที่ออกแบบไว้ - รับสมัครเด็กและเยาวชน ที่สนใจเข้าร่วมโครงการ - จัดกิจกรรมตามรูปแบบ กิจกรรมที่ออกแบบไว้ - ประเมินผล	- เด็กและเยาวชน ได้รับการส่งเสริม คุณลักษณะ ความเป็น พลเมืองโลก

ระยะการวิจัย	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการ (Process)	ผลผลิต (Output)
ระยะที่ 3 (D2) การศึกษา ปัจจัย ที่เกี่ยวข้อง ในการนำ รูปแบบ กิจกรรมไปใช้ และการ ปรับปรุงแก้ไข	- รูปแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและ เยาวชน	- สอนதாகกลุ่มเพื่อศึกษาปัจจัย การนำรูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบเพื่อ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของเด็กและเยาวชน	- รูปแบบกิจกรรม เพื่อส่งเสริม ความเป็นพลเมือง โลกของเด็กและ เยาวชนที่ได้รับ การพัฒนาแล้ว

การดำเนินการวิจัยในแต่ละระยะมีรายละเอียดดังนี้

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์สภาพ ปัญหา และความต้องการการเรียนรู้ในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ทฤษฎี แนวคิดเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งพบว่าเด็กและเยาวชนไทยเป็นประชากรจำนวน 1 ใน 3 ของประเทศนั้นมีความจำเป็นต้องได้รับการเตรียมความพร้อมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก จึงได้ศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ของกิจกรรมการศึกษานอกระบบ รวมทั้งศึกษาทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ได้แก่ ทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก เพื่อสร้างเครื่องมือสำรวจความต้องการในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยสอบถามสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเปรียบเทียบกับความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือในหาความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยให้สอดคล้องกับความต้องการในการเรียนรู้ของเด็กและเยาวชนซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินงานดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ เด็กและเยาวชนไทยอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 22.21 ล้านคน (กรมการปกครอง, 2556)

กลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973/2516) ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ค่าระดับความเชื่อมั่นที่ 95% จากประชากรจำนวน 22.21 ล้านคน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ดังนี้

ตารางที่ 3.2 แสดงการแบ่งสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง

ลำดับ	แบ่งภาค	จำนวน (คน)	ร้อยละ	คูณ 4 เท่า	สัดส่วนที่ได้ (คน)
1	กรุงเทพมหานคร	1,838,619	8.25214	33.00856	33
2	กลาง	5,397,691	24.22606	96.90424	97
3	ตะวันออกเฉียงเหนือ	7,668,452	34.41775	137.671	138
4	เหนือ	3,856,924	17.31075	69.243	69
5	ใต้	3,518,828	15.7933	63.1732	63
	ทั่วราชอาณาจักร	22,280,514	100	400	400

จากตารางที่ 3.2 กลุ่มตัวอย่าง 400 คน แบ่งสัดส่วนได้เป็นกลุ่มตัวอย่างจากกรุงเทพมหานคร 33 คน ภาคกลาง 97 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 138 คน ภาคเหนือ 69 คน ภาคใต้ 63 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการหาความต้องการในการเรียนรู้นี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าพัฒนาขึ้นเองเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย แบ่งเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยข้อความเลือกตอบและเติมคำเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก มีข้อความจำนวน 137 ข้อ ครอบคลุมด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าและเจตคติ รูปแบบการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าและการตรวจหาคุณภาพเครื่องมือการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาตำรา บทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกเพื่อสังเคราะห์ประเด็นของคำถาม

2. สร้างแบบสอบถามตามกรอบแนวคิดที่ต้องการศึกษาค้นคว้า โดยใช้นิยามศัพท์เฉพาะตามตัวแปรที่ศึกษาเป็นหลักในการสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา

3. หาความเที่ยงตรง (Validity) เป็นการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างโดยผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

3.1 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา ตรวจสอบความเหมาะสมของถ้อยคำ ภาษาในการสื่อความหมายและช่วยเสนอเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับจุดมุ่งหมายการศึกษาค้นคว้า

3.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน 2 คน ด้านการวิจัย 1 ท่าน ด้านความเป็นพลเมืองโลก 1 ท่าน และด้านเด็กและเยาวชน 1 ท่าน (ภาคผนวก ก) พิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความชัดเจนเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ข้อความครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษาค้นคว้า พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ด้วยค่าดัชนีวัดความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เฉพาะ (IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปหมายความว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่จะนำไปใช้ได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์ค่า IOC รายข้ออยู่ในช่วง 0.20 – 1.00 ตัดข้อคำถามที่ต่ำกว่า 0.5 ออกคงเหลือข้อคำถาม 109 ข้อ ผลการตรวจสอบได้ค่าความสอดคล้องทั้งฉบับในระดับ 0.85

4. ตรวจสอบค่าความเที่ยง (Reliability) แบบความสอดคล้องภายในโดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR-21) โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบได้ค่าเท่ากับ 0.87 หมายความว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และทดสอบความยากง่าย โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบความยากง่ายในแต่ละข้ออยู่ระหว่าง 0.2 - 0.8 จึงจะเหมาะสมในการนำไปใช้

5. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นดังกล่าว ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิเคราะห์และจัดทำรายงานผลการศึกษาค้นคว้าต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมและติดตามแบบสอบถามด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป ได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์และถูกต้อง จำนวน 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้อคำถามเลือกตอบ โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อย

ที่สุด โดยสอบถามครอบคลุมด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าและเจตคติ เปรียบเทียบสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับต้องการในการเรียนรู้ แต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

ระดับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

- 5 = ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในระดับมากที่สุด
- 4 = ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในระดับมาก
- 3 = ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในระดับปานกลาง
- 2 = ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในระดับน้อย
- 1 = ตรงกับสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ในระดับน้อยที่สุด

ระดับความต้องการให้จัดการเรียนรู้

- 5 = ตรงกับความต้องการให้จัดการเรียนรู้ ในระดับมากที่สุด
- 4 = ตรงกับความต้องการให้จัดการเรียนรู้ ในระดับมาก
- 3 = ตรงกับความต้องการให้จัดการเรียนรู้ ในระดับปานกลาง
- 2 = ตรงกับความต้องการให้จัดการเรียนรู้ ในระดับน้อย
- 1 = ตรงกับความต้องการให้จัดการเรียนรู้ ในระดับน้อยที่สุด

นำผลของคะแนนที่รวบรวมมาทั้งหมดแล้ว นำมาหาค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำมาแปลผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

- 4.50-5.00 หมายถึง ตรงกับสภาพความเป็นจริง/ความต้องการ ในระดับมากที่สุด
- 3.50-4.49 หมายถึง ตรงกับสภาพความเป็นจริง/ความต้องการ ในระดับมาก
- 2.50-3.49 หมายถึง ตรงกับสภาพความเป็นจริง/ความต้องการ ในระดับปานกลาง
- 1.50-2.49 หมายถึง ตรงกับสภาพความเป็นจริง/ความต้องการ ในระดับน้อย
- 1.00-1.49 หมายถึง ตรงกับสภาพความเป็นจริง/ความต้องการ ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 การหาความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยโดยจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) การประเมินความต้องการจำเป็นใช้วิธีการหาค่าผลต่างระหว่างสภาพที่คาดหวัง (I) กับสภาพที่เป็นจริงในปัจจุบัน (D) โดยใช้หลักการกำหนดความต้องการจำเป็นจากระดับของสภาพที่เป็นจริง เพื่อให้ได้คะแนนมาตรฐาน (สุวิมล ว่องวานิช, 2548)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลการหาความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติพื้นฐาน ดังนี้

1. ค่าความถี่ (Frequency)

2. ค่าร้อยละ (Percentage)
3. ค่าเฉลี่ย (Mean)
4. ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
5. วิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็น โดยใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) มีสูตรคำนวณดังนี้ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2548)

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

เมื่อ PNI_{Modified} หมายถึง ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority needs index)

I หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น (Importance)

D หมายถึง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง (Degree of success)

ข้อค้นพบที่ได้จากการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (ภาคผนวก ข) ผู้วิจัยนำมาใช้ประกอบเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ดังรายละเอียด ในการดำเนินงานวิจัยระยะที่ 2

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์จากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง แล้วใช้กระบวนการสร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มี 4 องค์ประกอบ ใช้กระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎี แอนดราโกจีของ Knowles (1980) 7 ขั้นตอน แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ของ Sarkar (1998) และเนื้อหาและขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกที่ผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรม ทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก จากการศึกษาหนังสือ เอกสาร งานวิจัย วิทยานิพนธ์ทั้งในระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต งานวิจัยในและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำรูปแบบ

2. การเข้าอบรม หลักสูตร “การสอนเด็กเล็กให้เป็นอัจฉริยะและมีความสุขตามแนวนีโอฮิวแมนนิส” ระหว่างวันที่ 23 – 24 มิถุนายน 2555 และหลักสูตร “การสร้างพลังและความสำเร็จของชีวิตด้วยจิตวิทยานีโอฮิวแมนนิส” รุ่นที่ 116 ระหว่างวันที่ 15 - 16 ธันวาคม 2555 ณ โรงแรมปริ้นส์ตัน พาร์ค สวีท เขตดินแดงกรุงเทพฯ โดยวิทยากร คือ รองศาสตราจารย์ ดร. เกียรติวรรณ

อมาตยกุล และคณะ เพื่อนำความรู้ ทักษะและเทคนิควิธีการต่าง ๆ เช่น การผ่อนคลาย สร้างจินตนาการ การเสริมสร้างความคิดด้านบวก ความเชื่อมั่นในตนเอง โยคะ การทำสมาธิแบบนีโอ การจูงใจและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ มาใช้ในการทำกิจกรรม

3. เข้าร่วมกิจกรรมโยคะและสมาธิ ที่โรงเรียนอมาตยกุล ซอยพหลโยธิน 51 เขตบางเขน กรุงเทพฯ ตั้งแต่วันอาทิตย์ที่ 28 สิงหาคม 2554 เวลา 09.00 – 11.00 น. ถึงวันอาทิตย์ที่ 29 มกราคม 2555 และตั้งแต่วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2555 ได้เปลี่ยนเป็นวันเสาร์ เวลา 08.00 - 10.00 น. เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และมีทักษะในเรื่องของการฝึกโยคะและสมาธิอย่างถูกวิธี

4. ขึ้นพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจีของ Knowles (1980) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ของ Sarkar (1998) และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้นเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยนำหลักการพัฒนารูปแบบที่ประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการ และผลที่ได้รับมีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมสามารถนำรูปแบบกิจกรรมไปปฏิบัติได้ และช่วยให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

1. หลักการ

ผู้วิจัยทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจีของ Knowles (1980) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ของ Sarkar (1998) และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกผู้วิจัยสังเคราะห์ขึ้น เพื่อนำเสนอหลักการของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ 4) ผลที่ได้รับ

2. วัตถุประสงค์

ผู้วิจัยกำหนดวัตถุประสงค์ของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยร่วมกับเด็กและเยาวชน ผ่านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเคารพซึ่งกันและกัน

3. กระบวนการ

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามรูปแบบการวิจัยก่อนการทดลอง (Pre-Experimental Designs) แบบศึกษากลุ่มเดียววัดสองครั้ง (The One-Group Pretest-posttest Design) (วรรณิ แกมเกตุ, 2555)

E	O ₁	X	O ₂
---	----------------	---	----------------

โดยที่	X	หมายถึง การจัดการกระทำตามกิจกรรมฯ
	O ₁	หมายถึง การวัดผลก่อนการทดลอง
	O ₂	หมายถึง การวัดผลหลังการทดลอง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กและเยาวชนไทยอายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 22.21 ล้านคน (กรมการปกครอง, 2556)

กลุ่มตัวอย่างเลือกโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) วิธีการคัดเลือกแบบอาสาสมัคร (Voluntary Selection) เป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่อาสาเข้ามามีส่วนร่วมเป็นหน่วยตัวอย่างด้วยความเต็มใจ (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2543) โดยการประกาศรับสมัครทั่วไปทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างมีคุณสมบัติดังนี้คือ เป็นเด็กและเยาวชนไทยอายุไม่เกิน 25 ปี ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ที่สมัครใจเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่องในระยะเวลาประมาณ 130 ชั่วโมง จำนวน 30 คน

ผู้วิจัยกำหนดกระบวนการเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยดำเนินการตามกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจี มี 7 ชั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เตรียมจัดหาสถานที่ เปิดเพลง มंत्रาหรือคีรตัน (kirtan) อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีความสะดวกสบาย สวยงาม เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และสร้างสัมพันธ์มิตรระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ให้มีการยอมรับนับถือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสนใจ รู้สึกปลอดภัยอบอุ่นเป็นมิตร รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย โดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาสร้างบรรยากาศร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ ผู้วิจัยและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการเรียนรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดวิธีการและหลักสูตรที่เรียนในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือ จำนวน 137 ข้อ เพื่อใช้สอบถามความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบได้ผลค่าความสอดคล้องทั้งฉบับในระดับ 0.85 แล้วนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นไปทดลองใช้ (Try Out) กับเด็กและเยาวชนจำนวน 39 คน หาค่าสหสัมพันธ์ CITC (Corrected Item – Total Correlation) ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงอัลฟา (Cronbach's Alpha if Item Deleted) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของแบบสอบถาม คงเหลือข้อคำถาม 109 ข้อ (ดังภาคผนวก ข) นำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับเด็กและเยาวชนใน

พื้นที่กรุงเทพมหานคร 33 คน ภาคกลาง 97 คน ภาคเหนือ 69 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 138 คน และภาคใต้ 63 คน รวม 400 คน ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่เป็นคำถามปลายเปิดและการเติมคำในช่องว่างนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ในประเด็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในแต่ละหัวข้อ และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของกลุ่มตัวอย่างโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) (ภาคผนวก ซ)

ผู้วิจัยและผู้เรียนได้ตกลงร่วมกันในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบกิจกรรมให้ครอบคลุมองค์ประกอบการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก โดยเนื้อหาที่ต้องการเรียนรู้นักมีสัดส่วนเวลาในการเรียนรู้นักมากกว่าตามลำดับ

ขั้นที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการระบุหรือกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนอย่างชัดเจน กำหนดเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่แล้ว และสามารถวัดผลสำเร็จการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลกได้

ขั้นที่ 5 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์และความต้องการของเด็กและเยาวชนตามเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกที่เด็กและเยาวชนต้องการในขั้นที่ 3 มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก 8 กิจกรรม คือ 1) โลกาภิวัตน์ 2) การพึ่งพาอาศัยกัน 3) ความเป็นธรรม 4) ปกป้องคุ้มครองตนเอง 5) ความขัดแย้งและสันติภาพ 6) เหมือนหรือต่างระหว่างเรา 7) การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 8) เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา และกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 12 กิจกรรม คือ 1) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 2) อาสนะพื้นฐาน 3) การทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมันตรา หรือการทำคิรตัน (kirtan) 4) การบริหารร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki) 5) ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika) 6) เทคนิคในการจูงใจไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด 7) อานุภาพของความคิดและคำพูด 8) กิจกรรมเปลี่ยนมโนภาพแห่งตน Self-concept 9) เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก 10) การสร้างเชื่อ “การใช้สมองสองซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอฮิวแมนนิส 11) เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง” 12) โภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการสอนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก (Oxfam, 2006) ในทุกกิจกรรม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue) ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information) ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning) ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active) และขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it) (ภาคผนวก ค)

จากนั้นทำการตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) ประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการวิจัย และด้านเด็กและเยาวชน ผลการตรวจสอบพบว่าทุกกิจกรรมมีค่า IOC มากกว่า 0.5 (ภาคผนวก ฉ)

ระยะที่ 3 การทดลองและศึกษาผลการทดลองการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ในระยะนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการเรียนการสอนตามทฤษฎีแอนดราโกจีของ Knowles (1980) ชั้นตอนที่ 6 และ ชั้นตอนที่ 7 ดังนี้

ขั้นที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ในชั้นตอนที่ 5 ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการสอนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ชั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ ชั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue) ชั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information) ชั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning) ชั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active) และชั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it) ดังนี้

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ การเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1.1 แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก (ดังภาคผนวก ง) ครอบคลุมเนื้อหาดังนี้ ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง ลักษณะแบบทดสอบเป็นแบบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) มีข้อถูกเพียงข้อเดียว จำนวน 25 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน คือ ถ้าตอบถูกให้ 1 คะแนน และตอบผิดให้ 0 คะแนน รายละเอียดการกำหนดประเด็นข้อคำถามมีดังนี้

เนื้อหา	ข้อคำถาม
ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค	ข้อ 1 – ข้อ 5
ความหลากหลาย	ข้อ 6 – ข้อ 10
โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน	ข้อ 11 – ข้อ 15
การพัฒนาอย่างยั่งยืน	ข้อ 16 – ข้อ 20
สันติภาพและความขัดแย้ง	ข้อ 21 – ข้อ 25

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการวิจัย และด้านเด็กและเยาวชน พบว่า ทุกข้อมีค่า IOC มากกว่า 0.5 หมายความว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่จะนำไปใช้ (ภาคผนวก ก)

ตรวจสอบค่าความเที่ยง (reliability) แบบความสอดคล้องภายในโดยใช้วิธีของคูเดอร์ริชาร์ดสัน (KR-21) โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบได้ค่าเท่ากับ 0.8729 หมายความว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และทดสอบความยากง่าย โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบความยากง่ายในแต่ละข้อต้องอยู่ระหว่าง 0.2 - 0.8 จึงจะเหมาะสมในการนำไปใช้ (ภาคผนวก ก)

7.1.2 แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก (ดังภาคผนวก จ) ครอบคลุมเนื้อหาตั้งนี้ การคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความอยู่ดีธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง ลักษณะแบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 32 ข้อ รายละเอียดการกำหนดประเด็นคำถามมีดังนี้

เนื้อหา	ข้อคำถาม
การคิดเชิงวิเคราะห์	ข้อ 1 – ข้อ 8
ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	ข้อ 9 – ข้อ 15
ความสามารถในการคัดค้านความอยู่ดีธรรมและความไม่เสมอภาค	ข้อ 16 – ข้อ 18
การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ	ข้อ 19 – ข้อ 21
ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง	ข้อ 22 – ข้อ 32

โดยมีความหมายทักษะการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

5	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด
4	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกมาก
3	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกปานกลาง
2	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกน้อย

1	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด
		และมีการแปลผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ดังนี้
4.51 – 5.00	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกมาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกน้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการวิจัย และด้านเด็กและเยาวชน พบว่า พบว่า มีข้อคำถามจำนวน 32 ข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 หมายความว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่จะนำไปใช้ ส่วน 2 ข้อต้องตัดทิ้ง (ภาคผนวก ก)

ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาของ Cronbach โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบได้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.9388 หมายความว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีความเที่ยงสูงและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ (ภาคผนวก ก)

7.1.3 แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก (ดังภาคผนวก ฉ) ครอบคลุมเนื้อหา ดังนี้ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้ ลักษณะแบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 33 ข้อ รายละเอียดการกำหนดประเด็นคำถามมีดังนี้

เนื้อหา	ข้อคำถาม
การเห็นคุณค่าในตนเอง	ข้อ 1 – ข้อ 3
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	ข้อ 4 – ข้อ 10
ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม	ข้อ 11 – ข้อ 16
การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย	ข้อ 17 – ข้อ 20
การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน	ข้อ 21 – ข้อ 28

การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	ข้อ 29 – ข้อ 33
--	-----------------

โดยมีความหมายเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

5	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด
4	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกมาก
3	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกปานกลาง
2	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกน้อย
1	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด

และมีการแปลผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

4.51 – 5.00	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกมาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกน้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	ผู้ตอบมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกน้อยที่สุด

ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content validity) โดยประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการวิจัย และด้านเด็กและเยาวชน พบว่า มีข้อคำถามจำนวน 33 ข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 หมายความว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่จะนำไปใช้ ส่วนจำนวน 2 ข้อต้องตัดทิ้ง (ภาคผนวก ก)

ตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) โดยใช้สูตรค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อัลฟาของ Cronbach โดยทำการทดลองเก็บข้อมูล (Tryout) กับกลุ่มเด็กและเยาวชนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ผลการตรวจสอบได้ค่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์รวมทั้งฉบับเท่ากับ 0.9263 หมายความว่าแบบทดสอบฉบับนี้มีความเที่ยงสูงและมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ (ภาคผนวก ค)

7.2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือในข้อ 7.1 ด้วยแบบวัดทั้ง 3 แบบ ก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมฯ กับกลุ่มทดลอง จากนั้นให้กลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมฯ เมื่อกลุ่มทดลองเข้าร่วมกิจกรรมฯ เสร็จเรียบร้อยแล้ว นำแบบวัดทั้ง 3 แบบไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มทดลองอีกครั้ง

7.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยกำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

7.3.1 วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนจากแบบวัดความรู้การเป็นพลเมืองโลก แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก และแบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

7.3.2 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย (Mean) จากแบบวัดความรู้การเป็นพลเมืองโลก แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก และแบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรมด้วยการทดสอบค่า t (t-test dependent)

4. ผลที่ได้

ผลที่ได้ของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจี และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ และมีเจตคติ ที่สามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับตนเองและผู้อื่นต่อไป

ระยะที่ 4 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

ผู้วิจัยได้ศึกษาความคิดเห็นโดยการสัมภาษณ์และอภิปรายกลุ่มการทดลองเกี่ยวกับกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้ทดลองใช้ เพื่อนำผลที่ได้รับไปปรับปรุงและแก้ไขกิจกรรมฯ ให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมในการใช้ต่อไป โดยมีรายละเอียดการดำเนินการ ดังนี้

1. พัฒนาแบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามความเหมาะสมของการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยมีประเด็นที่สนทนากลุ่ม คือ การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ การสร้างโครงสร้างองค์กรที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการวางแผน การวิเคราะห์ความต้องการการเรียนรู้ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผลการเรียนรู้ และปัญหาที่เกิดขึ้นพร้อมข้อเสนอแนะ ส่วนแบบสอบถามความเหมาะสมและข้อคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรมเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยมีความหมายและการแปลผล ดังนี้

5	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด
4	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยมาก
3	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลาง
2	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยน้อย
1	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุด

และมีการแปลผลตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย ดังนี้

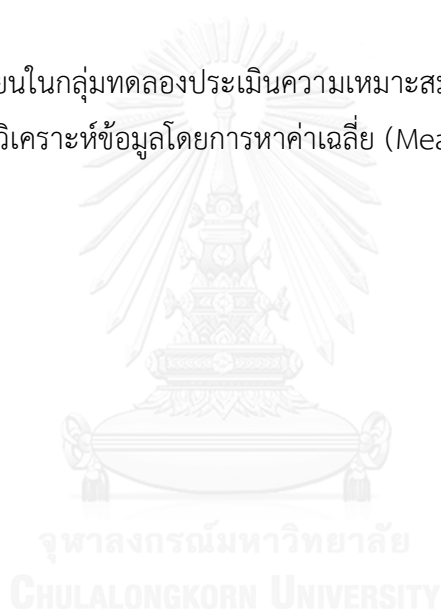
4.51 – 5.00	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยมากที่สุด
3.51 – 4.50	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยมาก
2.51 – 3.50	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยปานกลาง
1.51 – 2.50	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยน้อย
1.00 – 1.50	หมายความว่า	ผู้ตอบเห็นด้วยน้อยที่สุด

จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา และความเหมาะสมของสำนวนภาษา โดยประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ด้านการวิจัย และด้านเด็กและเยาวชน พบว่า ทุกข้อคำถามมีค่า IOC มากกว่า 0.5 หมายความว่ามีความตรงตามเนื้อหาที่จะนำไปใช้ (ภาคผนวก ฉ)

2. ดำเนินการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มกับกลุ่มทดลอง จำนวน 30 คน ในวันที่ 4 ตุลาคม 2557 เวลา 09.00 - 12.00 น. จำนวน 3 ชั่วโมง ในช่วงเวลา 30 นาทีแรก ผู้วิจัยกล่าวต้อนรับผู้เรียน ถามทุกข์สุข และติดตามผลว่าผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้อย่างไรบ้างโดยให้เขียนเกี่ยวกับสิ่งที่ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้กับตนเองและสังคม จากนั้นผู้วิจัยเป็นผู้นำการสนทนากลุ่มโดยการอธิบายแนวทางการดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนแต่ละคนได้มีโอกาสสะท้อนความคิดเห็นส่วนตัวก่อนเข้าสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยให้เวลาผู้เรียน 15 นาที ในการกรอกข้อมูลแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นส่วนตัวและประเมินความเหมาะสมเรื่องการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้ ซึ่งมีประเด็นคำถาม ดังนี้ (1) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น (2) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ เช่น การใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสม่าอกแบบกิจกรรม เป็นต้น (3) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลก มีความครอบคลุมหรือไม่ อย่างไร (4) ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรม (5) หากนำรูปแบบนี้ไปใช้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในครั้งนี้ ท่านคาดว่าจะมีปัจจัยใดที่ส่งผลการนำไปใช้ 6. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อรูปแบบนี้ หลังจากนั้นให้ผู้เรียนแบ่งเป็น 6 กลุ่ม ๆ ละ 5 คน แล้วให้แต่ละกลุ่มเลือกประธานกลุ่มและเลขานุการ โดยประธานเป็นผู้นำกลุ่มย่อยอ่านประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่มที่ละข้อ สมาชิกในกลุ่มร่วมแสดงความคิดเห็น และเลขานุการจดบันทึกข้อมูลความคิดเห็นของสมาชิกกลุ่มย่อยลงในแบบบันทึกการสนทนากลุ่มซึ่งประกอบด้วย 1) ประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม 2) ความเห็นของสมาชิกกลุ่มย่อย และ 3) สรุปความคิดเห็น (ภาคผนวก ช) ให้เวลา 45 นาที เพื่อให้สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และเตรียมส่งตัวแทนนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่มย่อยให้

สมาชิกทั้งหมดฟัง ขณะที่กลุ่มย่อยสนทนากลุ่มผู้วิจัยเดินสังเกตและอำนวยความสะดวกให้แต่ละกลุ่ม หากต้องการความช่วยเหลือ จากนั้นให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอกลุ่มละประเด็น รวม 6 กลุ่ม นำเสนอครบทั้ง 6 ประเด็น กลุ่มละ 5 นาที รวมเวลา 30 นาที เมื่อตัวแทนกลุ่มย่อยนำเสนอความคิดเห็นของกลุ่ม กลุ่มอื่นๆเพิ่มเติมความคิดเห็นของกลุ่มที่ไม่เข้ากับกลุ่มที่นำเสนอ ก็จะได้ความคิดเห็นรวมของการสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ของรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ เนื้อหาการเป็นพลเมืองโลก วิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรม นำรูปแบบนี้ไปใช้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

3. ผู้วิจัยให้ผู้เรียนในกลุ่มทดลองประเมินความเหมาะสมและแสดงความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 3 ผลของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือที่ออกแบบจากการศึกษาทฤษฎี แนวคิด เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย นำข้อค้นพบเกี่ยวกับความต้องการในการเรียนรู้เพื่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อประกอบการออกแบบรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีรายละเอียดผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของเนื้อหาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) โดยใช้แบบสอบถามเพื่อวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

ผลการวิเคราะห์นำเสนอได้ดังนี้

1.1 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 4.1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามภูมิภาคและภาพรวม

ตัวแปร	กทม.		ภาคกลาง		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคเหนือ		ภาคใต้		รวม	
	(33 คน)	(97 คน)	(138 คน)	(69 คน)	(63 คน)	(400 คน)	f	%	f	%	f	%
เพศ												
ชาย	13	39.39	44	45.36	51	36.96	46	66.67	12	19.05	16	41.50
หญิง	20	60.61	53	54.64	87	63.04	23	33.33	51	80.95	23	58.50
อายุ												
ต่ำกว่า15ปี	33	100.00	48	49.48	39	28.26	14	20.29	14	22.22	14	37.00
16 - 25 ปี	0	0.00	49	50.52	99	71.74	55	79.71	49	77.78	25	63.00
กำลังศึกษา												
ประถมศึกษาตอนปลาย	0	0.00	0	0.00	1	0.72	0	0.00	14	22.22	15	3.80
มัธยมศึกษาตอนต้น	0	0.00	0	0.00	3	2.17	0	0.00	0	0.00	3	0.80
มัธยมศึกษาตอนปลาย	0	0.00	0	0.00	25	18.12	69	100.00	0	0.00	94	23.40
อนุปริญญา	0	0.00	0	0.00	83	60.14	0	0.00	1	1.59	84	21.00
ปริญญาตรี	33	100.00	97	100.00	26	18.84	0	0.00	48	76.19	20	51.00
อาชีพ												
ทำงาน	0	0.00	0	0.00	2	1.45	0	0.00	42	66.67	44	10.70
ไม่ได้ทำงาน	40	100.00	100	100.00	136	98.55	71	100.00	21	33.33	36	89.30

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามภูมิภาคและภาพรวม เป็นเพศชาย 166 คน คิดเป็นร้อยละ .50 เป็นเพศหญิง 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 16 – 25 ปี จำนวน 252 คน คิดเป็นร้อยละ 63.00 รองลงมาอายุต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 ไม่ได้ทำงาน จำนวน 368 คน คิดเป็นร้อยละ 89.30 และมีรายละเอียดข้อมูลแต่ละภาค

1.2 ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อมูลความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 4.2 ลำดับความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

หัวข้อเรื่อง	ค่าเฉลี่ย สภาพ คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ย สภาพ ที่เป็น (D)	ผลต่าง ง (I-D)	ค่าPNI (I- D)/D	ลำดับ บ แต่ ละ ด้าน	ลำดับ บ ที่ ง ท ม ด
1. ด้านความรู้และความเข้าใจ						
1.1 ความยุติธรรมทางสังคมและความ เสมอภาค	4.134	3.775	0.358	0.095	5	10
1.2 ความหลากหลาย	4.140	3.603	0.537	0.149	4	5
1.3 โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน	4.096	3.379	0.717	0.212	1	1
1.4 การพัฒนาอย่างยั่งยืน	4.212	3.598	0.614	0.171	3	3
1.5 สันติภาพและความขัดแย้ง	4.033	3.345	0.689	0.206	2	2
2. ด้านทักษะ						
2.1 การคิดเชิงวิเคราะห์	4.089	3.658	0.431	0.118	3	7
2.2 ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมี เหตุผล	4.074	3.516	0.558	0.159	1	4
2.3 ความสามารถในการคัดค้าน ความอยุติธรรมและ ความไม่เสมอภาค	4.138	3.604	0.534	0.148	2	6
2.4 การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ	4.078	3.752	0.327	0.087	5	11
2.5 ความร่วมมือและแก้ปัญหาความ ขัดแย้ง	4.077	3.702	0.376	0.101	4	9
3 ด้านคุณค่าและเจตคติ						
3.1 การเห็นคุณค่าในตนเอง	4.185	3.976	0.209	0.053	5	15
3.2 การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและ รับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	4.108	3.729	0.380	0.102	1	8
3.3 ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและ ความเสมอภาคทางสังคม	4.161	3.895	0.266	0.068	3	13
3.4 การเห็นคุณค่าและเคารพในความ หลากหลาย	4.133	3.920	0.213	0.054	4	14
3.5 การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมี ความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนา	4.220	3.929	0.291	0.074	2	12

หัวข้อเรื่อง	ค่าเฉลี่ย สภาพ คาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ย ที่เป็น (D)	ผลต่ำ ง (I-D)	ค่าPNI (I- D)/D	ลำดับ แต่ ละ ด้าน	ลำดับ ที่ ห ม ด
อย่างยิ่งย่น						
3.6 การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำใน สิ่งที่แตกต่างได้	4.222	4.017	0.205	0.051	6	16

จากตารางที่ 4.2 พบว่าความต้องการในการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกในด้าน
ความรู้และความเข้าใจ ผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเรียนรู้ในเรื่อง โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน
(PNI = 0.212) สันติภาพและความขัดแย้ง (PNI = 0.206) การพัฒนาอย่างยั่งยืน (PNI = 0.171)
ความหลากหลาย (PNI = 0.149) และความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (PNI = 0.095)
ตามลำดับ

ด้านทักษะ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเรียนรู้ในเรื่อง ความสามารถในการโต้แย้ง
อย่างมีเหตุผล (PNI = 0.159) ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค (PNI
= 0.148) การคิดเชิงวิเคราะห์ (PNI = 0.118) ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง (PNI =
0.101) และการเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ (PNI = 0.087) ตามลำดับ

ด้านคุณค่าและเจตคติ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเรียนรู้ในเรื่อง การเข้าใจความรู้สึก
ของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน (PNI = 0.102) การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความ
รับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (PNI = 0.074) ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอ
ภาคทางสังคม (PNI = 0.068) การเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย (PNI = 0.054) การเห็น
คุณค่าในตนเอง (PNI = 0.053) และการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้ (PNI = 0.051)
ตามลำดับ

หากเรียงตามหัวข้อเรื่อง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามต้องการเรียนรู้ในเรื่อง โลกาภิวัตน์และ
การพึ่งพาอาศัยกัน (PNI = 0.212) เป็นลำดับแรก สันติภาพและความขัดแย้ง (PNI = 0.206)
การพัฒนาอย่างยั่งยืน (PNI = 0.171) ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล (PNI = 0.159)
ความหลากหลาย (PNI = 0.149) ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค
(PNI = 0.148) การคิดเชิงวิเคราะห์ (PNI = 0.118) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึง
ความเป็นคนเหมือนกัน (PNI = 0.102) ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง (PNI = 0.101)
ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (PNI = 0.095) การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ (PNI =

0.087) การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน (PNI = 0.074) ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม (PNI = 0.068) การเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย (PNI = 0.054) การเห็นคุณค่าในตนเอง (PNI = 0.053) และการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้ (PNI = 0.051) เป็นลำดับสุดท้าย โดยแสดงดังตารางต่อไปนี้

สรุปได้ว่า ขอบเขตเนื้อหาของความต้องการสามอันดับแรกของผู้เรียนในแต่ละด้าน คือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ คือ โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน สันติภาพและความขัดแย้งด้านทักษะ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) ด้านทักษะ คือ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค และการคิดเชิงวิเคราะห์ และ 3) ด้านเจตคติ คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ผู้วิจัยจึงนำข้อค้นพบนี้ไปใช้ประกอบการออกแบบรูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย

แนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ประกอบไปด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) ผลที่ได้รับดังนี้ มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

ผู้วิจัยนำทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก มาเป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) (เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คำว่า andr- หมายถึง man หรือคน ไม่ได้หมายถึง เด็กหรือผู้ใหญ่) เป็นทฤษฎีที่ Knowles (1980) ได้พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็น “ศาสตร์และศิลป์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้” โดยทฤษฎีดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ 4 ประการ ดังนี้ 1) มโนทัศน์ของผู้เรียน 2) บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน 3) ความพร้อมที่จะเรียนรู้ และ 4) แนวโน้มต่อการเรียนรู้ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบนำตนเอง มีลักษณะเป็นกระบวนการไม่ใช่เนื้อหาผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาจึงทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษา หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดเตรียมกระบวนการที่ช่วยผู้เรียนเรียนรู้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ 2) การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ใน

การเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้

1.2 แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส (Sarkar, 1998) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้คนเราย้อนกลับมาศึกษาตัวเอง เพื่อพัฒนาและนำจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึกมาสร้างความสำเร็จและความสุขให้กับชีวิตตนเองและผู้อื่น การมีเจตคติเชิงบวกและเห็นคุณค่าของตนเอง การพัฒนาคลื่นสมอง และการปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง และการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกฝนทั้งในส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2550)

1.3 แนวคิดความเป็นพลเมืองโลกของ Oxfam (2006) ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ มีความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับ ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง 2) ทักษะ มีทักษะในเรื่องเกี่ยวกับ การคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง และ 3) เจตคติ มีคุณค่าและเจตคติในเรื่องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม การเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

2. วัตถุประสงค์

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

3. กระบวนการ

ผู้วิจัยนำทฤษฎีแอนดราโกจีโดยนำกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมาเป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยใช้เนื้อหาการเรียนรู้ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก และนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาเป็นกลยุทธ์การสอนสอดแทรกในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและมีเจตคติเชิงบวกและเห็นคุณค่าในตนเอง กระบวนการในการพัฒนามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เตรียมจัดหาสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีความสะดวกสบาย สวยงาม เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง

ให้มีการยอมรับนับถือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสนใจ รู้สึกปลอดภัยอบอุ่นเป็นมิตร รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย โดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาส่งบรรยากาศร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ ผู้วิจัยวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน โดยได้ข้อสรุปว่าจะทำการสำรวจความต้องการการเรียนรู้เพื่อนำเนื้อหาในหัวข้อที่มีความจำเป็นมากที่สุดสามอันดับแรกในแต่ละด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าและเจตคติมาออกแบบเป็นกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนผสมผสานกับกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของเนื้อหาตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกโดยวิธี Priority Needs Index แบบปรับปรุง (PNI_{modified}) ผลการวิเคราะห์นำเสนอข้างต้น

ขั้นที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการระบุหรือกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนอย่างชัดเจน กำหนดเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่แล้ว และสามารถวัดผลสำเร็จการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลกได้

ขั้นที่ 5 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำเนื้อหาที่ได้จากความต้องการในขั้นที่ 3 มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก 8 กิจกรรม และกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 12 กิจกรรม

สำหรับกิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ผู้วิจัยนำเสนอกิจกรรมที่แสดงถึงความสอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองโลกดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.3 กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

กิจกรรมตามแนวคิด ความเป็นพลเมืองโลก	ความสอดคล้องกับเนื้อหา การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองโลก
1. โลกาภิวัตน์	<ul style="list-style-type: none"> - โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล - การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย
2. การพึ่งพาอาศัยกัน	<ul style="list-style-type: none"> - โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น - การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้
3. ความเป็นธรรม	<ul style="list-style-type: none"> - ความยุติธรรมทางสังคมและความถูกต้อง - การตระหนักถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม - การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย

ตารางที่ 4.3 กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก (ต่อ)

กิจกรรมตามแนวคิด ความเป็นพลเมืองโลก	ความสอดคล้องกับเนื้อหา การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองโลก
4. ปกป้องคุ้มครองตน	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการจัดการกับความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาค - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย - การตระหนักถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม
5. ความขัดแย้งและสันติภาพ	<ul style="list-style-type: none"> - สันติภาพและความขัดแย้ง - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง

กิจกรรมตามแนวคิด ความเป็นพลเมืองโลก	ความสอดคล้องกับเนื้อหา การเรียนรู้เพื่อการเป็นพลเมืองโลก
	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล - การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย
6. เหมือนหรือต่างระหว่างเรา	<ul style="list-style-type: none"> - ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย - โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน - การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น
7. การพัฒนาอย่างยั่งยืน	<ul style="list-style-type: none"> - การพัฒนาอย่างยั่งยืน - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน - ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค
8. เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	<ul style="list-style-type: none"> - การตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน - ความสามารถในการคิดเชิงวิเคราะห์ - การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น

กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกนี้ ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการสอนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกในทุกกิจกรรม โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue) ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information) ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning) ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active) และขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

ผู้วิจัยนำเสนอกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ผู้วิจัยออกแบบเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส รวมทั้งแนวปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายที่สุดในการพร้อมที่จะเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.4 กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

กิจกรรมตามแนวคิด นีโอฮิวแมนนิส	จุดมุ่งหมายของกิจกรรม
1. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส	มีความรู้ความเข้าใจแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
2. อาสนะพื้นฐาน	สามารถฝึกโยคะด้วยท่าอาสนะพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง
3. การทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีรตัน (kirtan)	สามารถทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีรตัน (Kirtan) เพื่อการผ่อนคลายและฝึกสมาธิ
4. การบริการร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki)	สามารถเต้นเกาชิกิได้อย่างถูกต้อง เพื่อการผ่อนคลายและฝึกสมาธิ
5. ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika)	สามารถเต้น “ลาลิตา มาร์มิกา” ประกอบการทำคีรตันได้ เพื่อการผ่อนคลายและฝึกสมาธิ
6. เทคนิคในการจูงใจไปสู่สภาวะที่ ผ่อนคลายที่สุด	สามารถผ่อนคลายตนเองด้วยการสร้างจินตนาการได้
7. อารมณ์ของความคิดและคำพูด	สามารถผ่อนคลายตนเองด้วยการสร้างจินตนาการด้วยการคิดตามคำพูดได้
8. กิจกรรมเปลี่ยน Self – concept	คลื่นสมองต่ำ รู้สึกบวกกับตนเอง และรู้สึกดีกับคนรอบข้าง
9. เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก	เสริมสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง
10. การสร้างเชื่อ “การใช้สมองสอง ซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอ ฮิวแมนนิส	สามารถผ่อนคลายตนเองด้วยการสร้างจินตนาการได้
11. เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก	เสริมสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และเห็นคุณค่าในตนเอง
12. โภชนาการตามหลักการนีโอ ฮิวแมนนิส	เข้าใจหลักการโภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

ขั้นที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน

ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยทั้งสิ้น 10 วัน คือ วันที่ 30 - 31 สิงหาคม 2557 6 - 7 กันยายน 2557 13 - 14 กันยายน 2557 20 - 21 กันยายน 2557 และ 27 - 28 กันยายน 2557 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

เวลา	06.00 – 07.00 น.	07.00 – 08.30 น.	08.30 – 09.00 น.	09.00 – 10.30 น.	10.30 – 10.45 น.	10.45 – 12.15 น.	12.15 – 13.15 น.	13.15 – 13.45 น.	13.45 – 15.15 น.	15.15 – 15.45 น.	15.45 – 17.15 น.	17.45 – 18.45 น.	18.45 – 19.30 น.	19.30 – 20.00 น.
วันที่ 1			ลงทะเบียน	ปฐมวัย	10.30 – 10.45 น.	กิจกรรมกลุ่ม สังคีต/ฉาย พุดกิจกรรม	12.15 – 13.15 น.	ทำแบบทดสอบ pretest	กิจกรรมตามแนวคิด มีไอเอ็มแวนด์ (กิจกรรมตามแนวคิด มีไอเอ็มแวนด์)	15.15 – 15.45 น.	กิจกรรมตามแนวคิด มีไอเอ็มแวนด์ (๑๖) (กิจกรรมตามแนวคิด มีไอเอ็มแวนด์)	17.45 – 18.45 น.	อภิปรายกลุ่มเรื่อง กิจกรรมวิถีทำ ในวันดี	ฝึกสมาธิ และพักผ่อน ตามอัธยาศัย
วันที่ 2			กิจกรรมทักสมาธิ ด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำกิจกรรม (Kiran) (กิจกรรมตาม แนวคิดมีไอเอ็มแวนด์)	กิจกรรม โลกวิถีใหม่ (กิจกรรมตามแนวคิด การเป็นพลเมืองโลก)	10.30 – 10.45 น.	กิจกรรม โลกวิถีใหม่ (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	12.15 – 13.15 น.	การบริหารร่างกายทำ เกอซิก (Kasohik) (กิจกรรมตาม แนวคิดมีไอเอ็มแวนด์)	กิจกรรมตามแนวคิด โลกวิถีใหม่ (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	15.15 – 15.45 น.	กิจกรรม โลกวิถีใหม่ (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	17.45 – 18.45 น.	อภิปรายกลุ่มเรื่อง กิจกรรมวิถีทำ ในวันดี	ฝึกสมาธิ และพักผ่อน ตามอัธยาศัย
วันที่ 3			กิจกรรมเสวนา ๓ มิติ (Lalita Marmika) (กิจกรรมตาม แนวคิดมีไอเอ็มแวนด์)	กิจกรรมการฝึกทำ อากิกัน (กิจกรรมตามแนวคิด การเป็นพลเมืองโลก)	10.30 – 10.45 น.	กิจกรรมการ ฝึกทออากิกัน (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	12.15 – 13.15 น.	การบริหารร่างกายทำ เกอซิก (Kasohik) (กิจกรรมตาม แนวคิดมีไอเอ็มแวนด์)	กิจกรรมการฝึกทำ อากิกัน (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	15.15 – 15.45 น.	กิจกรรมการฝึกทำ อากิกัน (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	17.45 – 18.45 น.	อภิปรายกลุ่มเรื่อง กิจกรรมวิถีทำ ในวันดี	ฝึกสมาธิ และพักผ่อน ตามอัธยาศัย
วันที่ 4			กิจกรรมทบทวนคืนในการ ดูจึงนำไปสู่ภาวะที่ สมบูรณ์ที่สุด (กิจกรรมตาม แนวคิดมีไอเอ็มแวนด์)	กิจกรรมความเป็น ธรรม (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	10.30 – 10.45 น.	กิจกรรมความเป็น ธรรม (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	12.15 – 13.15 น.	การบริหารร่างกายทำ เกอซิก (Kasohik) (กิจกรรมตาม แนวคิดมีไอเอ็มแวนด์)	กิจกรรมความเป็น ธรรม (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	15.15 – 15.45 น.	กิจกรรมความเป็น ธรรม (๑๖) (กิจกรรมตาม แนวคิดการเป็น พลเมืองโลก)	17.45 – 18.45 น.	อภิปรายกลุ่มเรื่อง กิจกรรมวิถีทำ ในวันดี	ฝึกสมาธิ และพักผ่อน ตามอัธยาศัย

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (ต่อ)

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (ต่อ)

เวลา	วัน	กิจกรรม	กิจกรรม	กิจกรรม	กิจกรรม
06.00 - 07.00 น.		สวดมนต์และทำวัตรเช้า			
07.00 - 08.30 น.		กิจกรรมบูรณาการในชั้นเรียน			
08.30 - 09.00 น.		กิจกรรมอ่านภาพของความคิดและคำพูด (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมเรียนรู้ Self - concept (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมเทศน์สารให้คำพูดกันบวก (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	
09.00 - 10.30 น.		กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมสวนผักและสวนดอกไม้ (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมเมื่อน้องต่างระหว่างเรา (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	
10.30 - 10.45 น.		พักกลางวัน (15 นาที)			
10.45 - 12.15 น.		กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมสวนผักและสวนดอกไม้ (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมเมื่อน้องต่างระหว่างเรา (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	
12.15 - 13.15 น.		พักกลางวัน			
13.15 - 13.45 น.		การบริหารร่างกายท่าเกาส์ลี (Goshli) (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	การบริหารร่างกายท่าเกาส์ลี (Goshli) (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	การบริหารร่างกายท่าเกาส์ลี (Goshli) (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	
13.45 - 15.15 น.		กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมสวนผักและสวนดอกไม้ (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมเมื่อน้องต่างระหว่างเรา (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	
15.15 - 15.45 น.		พักกลางวัน (15 นาที)			
15.45 - 17.15 น.		กิจกรรมปลูกฝังคุณธรรม (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมสวนผักและสวนดอกไม้ (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	กิจกรรมเมื่อน้องต่างระหว่างเรา (กิจกรรมตามแนวคิดฮีโร่จอร์จ)	
17.45 - 18.45 น.		พักเย็น			
18.45 - 19.30 น.		อภิปรายกลุ่มเรื่องกิจกรรมที่ทำในวันดี	อภิปรายกลุ่มเรื่องกิจกรรมที่ทำในวันดี	อภิปรายกลุ่มเรื่องกิจกรรมที่ทำในวันดี	
19.30 - 20.00 น.		กิจกรรมสวดมนต์และทำวัตรเย็น	กิจกรรมสวดมนต์และทำวัตรเย็น	กิจกรรมสวดมนต์และทำวัตรเย็น	

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (ต่อ)

ตารางที่ 4.5 การจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (ต่อ)

เวลา	วันที่	กิจกรรม	วัตถุประสงค์	ผู้รับผิดชอบ
เช้า	วันที่ 8	06.00 - 07.00 น.	สวดมนต์ และ ไหว้พระ	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		07.00 - 08.30 น.	กิจกรรมการส่งเสริม "การใช้สมองซีกซ้าย-ขวา" การทำงานร่วมกัน	
บ่าย	วันที่ 9	08.30 - 09.00 น.	กิจกรรมการส่งเสริม "การใช้สมองซีกซ้าย-ขวา" การทำงานร่วมกัน	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		09.00 - 10.30 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	
เย็น	วันที่ 10	10.30 - 10.45 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		10.45 - 12.15 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	
เช้า	วันที่ 8	12.15 - 13.15 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		13.15 - 13.45 น.	การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (Kasohol) ตามแนวคิดใช้วันแวนนิส	
บ่าย	วันที่ 9	13.45 - 15.15 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		15.15 - 15.45 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	
เย็น	วันที่ 10	15.45 - 17.15 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		17.45 - 18.45 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	
เช้า	วันที่ 8	18.45 - 19.30 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	คณาจารย์ และ เจ้าหน้าที่
		19.30 - 20.00 น.	กิจกรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สอ) ตามแนวคิดการเป็นพลเมืองโลก	

จากทฤษฎี แนวคิด ร่วมกับการจัดกิจกรรม สามารถสังเคราะห์กระบวนการดำเนินกิจกรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงการสังเคราะห์กระบวนการดำเนินกิจกรรม

ทฤษฎีแอนดราโกจี (Knowles, 1980)	แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส (Sarkar, 1998)	แนวคิดความเป็น พลเมืองโลก	กระบวนการจัด กิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองโลกของ เด็ก และเยาวชนไทย
1. การสร้าง บรรยากาศ	1. การสร้างบรรยากาศ ที่ผ่อนคลาย		1. การสร้าง บรรยากาศที่ผ่อน คลาย และเห็นคุณค่า ของตนเองและผู้อื่น
	2. การเสริมสร้าง ภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง		
2. การวางแผน		1. การถาม-ตอบ	2. การถาม-ตอบ
3. การวิเคราะห์ความ ต้องการ		2. การเข้าใจปัญหา	3. การเข้าใจปัญหา
4. การกำหนด วัตถุประสงค์		3. การค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติม	4. การค้นคว้าข้อมูล เพิ่มเติม
5. การออกแบบ กิจกรรม		4. การวางแผน	5. การวางแผน
6. การดำเนิน กิจกรรม	3. การเรียนรู้ด้วยการ ปฏิบัติและฝึกฝนทั้งใน ส่วนบุคคลและเป็น กลุ่ม	5. การปฏิบัติ	6. การปฏิบัติ
7. การประเมินผล		6. การทบทวน	7. การทบทวน

จากตารางที่ 4.6 พบว่ากระบวนการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย และเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น 2) การถาม-ตอบ 3) การเข้าใจปัญหา 4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม 5) การวางแผน 6) การปฏิบัติ และ 7) การทบทวน

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ การเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

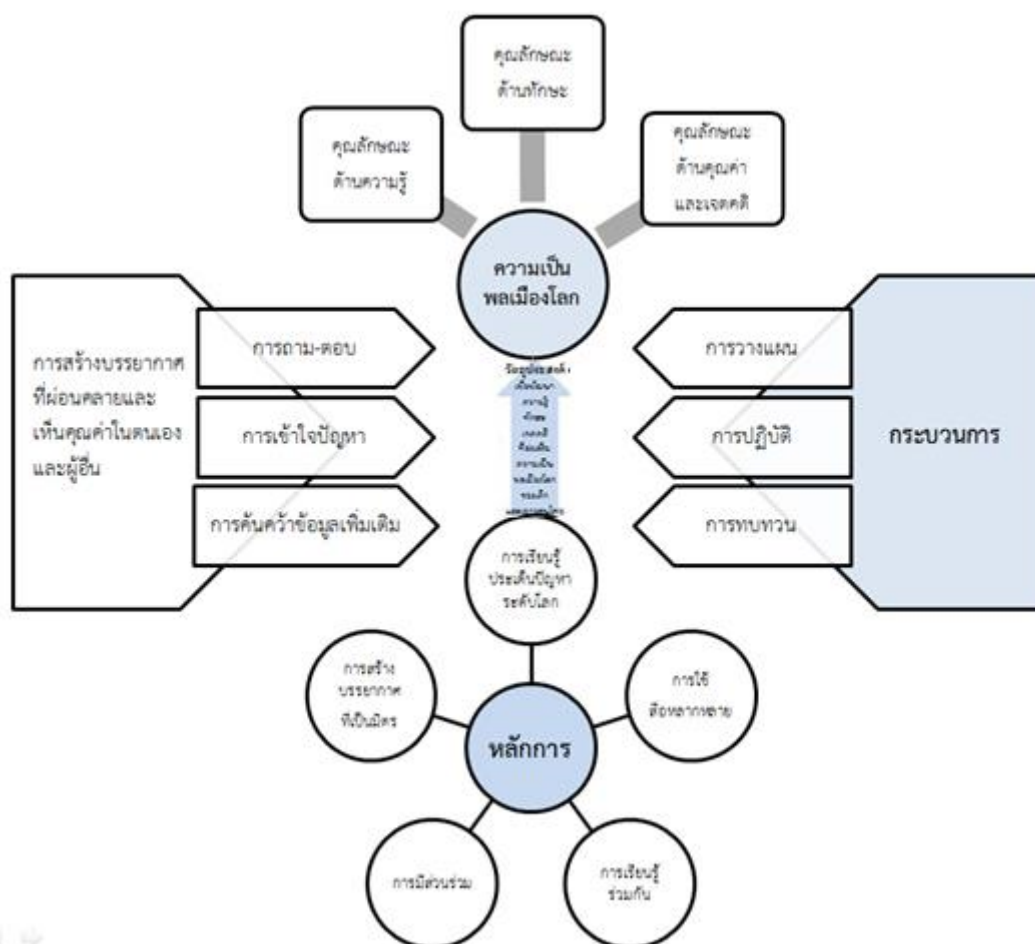
4. ผลที่ได้

ผลที่ได้ของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจี และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้เรียนได้รับความรู้ความเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้น มีทักษะการดำรงตนในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี และมีเจตคติที่ดี และสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับตนเองและผู้อื่นต่อไป

รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย สามารถอธิบายเป็นแผนภาพทางความคิดได้ดังนี้

แผนภาพที่ 4.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

จากแผนภาพที่ 1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ประเด็นหาระดับโลก การใช้สื่อหลากหลาย การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย (ในแผนภาพใช้ลูกศรแทนวัตถุประสงค์ที่ชี้จากหลักการ ผ่านกระบวนการ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองโลกทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ) 3) กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (2) การถาม-ตอบ (3) การเข้าใจปัญหา (4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (5) การวางแผน (6) การปฏิบัติ (7) การ

ทบทวน และ 4) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับผู้อื่นต่อไป

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยนำเสนอผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
เพศ		
เพศชาย	8	26.67
เพศหญิง	22	73.33
อายุ		
ต่ำกว่า 17 ปี	0	0.00
18 ปีขึ้นไป	30	100.00
การศึกษา		
กำลังศึกษา	26	86.67
จบการศึกษา	4	13.33
สถาบันการศึกษา		
มหาวิทยาลัยมหิดล	16	53.33
วิทยาลัยเซาธ์อีสท์	3	10.00
บางกอก	2	6.66
วิทยาลัยพยาบาลจักรีรัช	2	6.66
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	1	3.33
มทร.พระนคร	1	3.33
มรภ.พระนคร	1	3.33
มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ	1	3.33
ว.นานาชาติสวนสุนันทา		

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบทดสอบ (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(คน)	ร้อยละ
-----------------	-----------	--------

สถาบันการศึกษา (ต่อ)

มศว.ประสานมิตร	1	3.33
มหาวิทยาลัยศิลปากร	1	3.33

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ผู้ตอบแบบทดสอบส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 เป็นเพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67 มีอายุอยู่ในช่วงอายุมากกว่า 18 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่กำลังศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 จบการศึกษาแล้ว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33 ส่วนใหญ่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคือวิทยาลัยเซนต์อีส์ท์บางกอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 วิทยาลัยพยาบาลจักรีรัช และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวนแห่งละ 3 คน คิดเป็นร้อยละ 6.66 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ วิทยาลัยนานาชาติสวนสุนันทา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร และมหาวิทยาลัยศิลปากร จำนวนแห่งละ 1 คน คิดเป็นร้อยละ 3.33 ตามลำดับ

2.2 ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

ผู้วิจัยนำเสนอผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยคะแนนของแบบทดสอบด้านความรู้การเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ความรู้การเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม	
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.
ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (5 คะแนน)	2.57	0.97	3.37	0.89
ความหลากหลาย (5 คะแนน)	1.80	0.61	3.07	0.58
โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (5 คะแนน)	2.50	1.01	3.43	0.82
การพัฒนาอย่างยั่งยืน (5 คะแนน)	2.33	0.99	3.47	0.86
สันติภาพและความขัดแย้ง (5 คะแนน)	3.53	1.04	4.07	0.74
รวมทั้งฉบับ (25 คะแนน)	12.73	0.92	17.40	0.78

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมผู้ตอบแบบทดสอบมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.73 (S.D.=0.92) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสันติภาพและความขัดแย้งคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} =3.53, S.D.=1.04) รองลงมาคือด้านความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (\bar{X} =2.57,

S.D.=0.97) ด้านโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (\bar{X} =2.50, S.D.=1.01) ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (\bar{X} =2.33, S.D.=0.99) และด้านความหลากหลาย (\bar{X} =1.80, S.D.= 0.61) ตามลำดับ สำหรับค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.61 ถึง 1.04 นั่นคือมีค่าอยู่ประมาณ 0.6 ถึง 1 ทุกด้านและรวมทุกด้าน แสดงว่าคะแนนข้อมูลมีการกระจายน้อย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกใกล้เคียงกัน

หลังการเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า มีพัฒนาการด้านความรู้เพิ่มขึ้นในภาพรวมโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.40 (\bar{X} S.D.=0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านสันติภาพและความขัดแย้งมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} =4.07, S.D.=0.74) รองลงมาคือด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน (\bar{X} =3.47, S.D.=) ด้านโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (\bar{X} =3.43) ด้านความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (\bar{X} =3.37) และด้านความหลากหลาย (\bar{X} =3.07) ตามลำดับ สำหรับค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.58 ถึง 0.89 นั่นคือมีค่าอยู่ประมาณ 0.6 ถึง 0.9 ทุกด้านและรวมทุกด้าน แสดงว่าคะแนนข้อมูลมีการกระจายน้อย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกใกล้เคียงกัน และคะแนนเกาะกลุ่มกันมากกว่าก่อนการร่วมกิจกรรมทุกด้าน

สรุป ผู้ตอบแบบทดสอบมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ด้านความหลากหลาย ด้านโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน และด้านสันติภาพและความขัดแย้ง และคะแนนเกาะกลุ่มกันมากกว่าก่อนการร่วมกิจกรรมทุกด้าน

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การคิดเชิงวิเคราะห์	3.50	0.78	ปานกลาง	3.92	0.69	มาก
- ท่านมีความสามารถในการตั้งคำถาม	3.23	0.774	ปานกลาง	3.52	0.621	ปานกลาง
- ท่านมีความสามารถคิดในมุมที่แตกต่าง	3.70	1.264	มาก	3.83	0.645	มาก
- ท่านมีความสามารถประเมินในมุมมองความคิดที่แตกต่าง	3.37	0.765	ปานกลาง	4.23	1.256	มาก
- ท่านมีความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาสติปัญญา	3.40	0.621	ปานกลาง	4.33	0.403	มาก
- ท่านมีความสามารถในการคิด	3.53	0.629	มาก	4.03	0.731	มาก

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
วิเคราะห์วิพากษ์ข่าวสาร						
- ท่านมีความสามารถในการ ค้นหาความอคติ ความคิดเห็น และการเลียนแบบ	3.47	0.730	ปานกลาง	3.57	0.765	มาก
- ท่านใช้สื่อต่าง ๆ เป็นข้อมูลใน การตัดสินใจ	3.50	0.682	ปานกลาง	3.68	0.645	มาก
- ท่านตัดสินใจบนพื้นฐาน ความรู้	3.80	0.805	มาก	4.21	0.432	มาก

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม(ต่อ)

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	3.38	0.84	ปานกลาง	4.12	0.88	มาก
- ท่านมีความสามารถในการจัดการประเด็นที่ซับซ้อนและเป็นโต้แย้งกัน	3.23	0.679	ปานกลาง	4.23	0.890	มาก
- ท่านมีความสามารถในการพิจารณาอย่างชัดเจน	3.20	0.761	ปานกลาง	4.12	0.724	มาก
- ท่านมักจะแสดงความคิดเห็นจากหลักฐานอ้างอิง/ยืนยัน	3.47	0.937	ปานกลาง	4.31	1.253	มาก
- ท่านมีความสามารถในค้นหาและคัดเลือกหลักฐาน	3.43	1.305	ปานกลาง	3.89	0.565	มาก
- ท่านมักจะหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น	3.37	0.890	ปานกลาง	4.23	0.854	มาก
- ท่านมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนา/เปลี่ยนมุมมองจากการโต้แย้งด้วยเหตุผล	3.40	0.724	ปานกลาง	4.21	0.865	มาก
- ท่านใช้เหตุผลในการโต้แย้งและสร้างการยอมรับ	3.53	0.571	มาก	3.89	0.972	มาก
ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค	3.82	1.58	มาก	4.15	0.87	มาก
- ท่านมักจะคัดค้าน หากเห็นว่าสิ่งนั้นเกิดความไม่เสมอภาค	3.77	1.331	มาก	4.23	0.723	มาก
- ท่านเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสมเพื่อต่อต้านความไม่เสมอภาค	3.97	1.671	มาก	4.10	0.658	มาก

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
- ท่านได้เข้าร่วมรณรงค์ให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคในโลกให้มากยิ่งขึ้น	3.73	1.741	มาก	4.12	1.231	มาก

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม(ต่อ)

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ	4.10	1.57	มาก	4.33	1.04	มาก
- ท่านสามารถเข้าใจในความต้องการของผู้อื่น	4.17	1.487	มาก	4.32	0.856	มาก
- ท่านมักจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น	4.10	1.583	มาก	4.47	1.324	มาก
- ท่านมักจะเอาใจใส่สิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต	4.03	1.629	มาก	4.21	0.945	มาก
ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง	4.00	1.57	มาก	4.24	1.05	มาก
- ท่านให้ความร่วมมือในงานของส่วนรวม	4.10	1.539	มาก	4.35	1.523	มาก
- ท่านแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น	4.23	1.501	มาก	4.53	1.326	มากที่สุด
- ท่านเริ่มพิจารณาแก้ปัญหาข้อโต้แย้งอย่างสงบ	3.90	1.561	มาก	4.23	1.106	มาก
- ท่านเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม	4.27	1.552	มาก	4.39	0.952	มาก
- ท่านรู้จักเพื่อนหน้าเพื่อนเบา	4.00	1.531	มาก	4.21	0.673	มาก
- ท่านมีส่วนเกี่ยวข้อง/ร่วมมือกันในสังคมและกับคนอื่น ๆ	3.93	1.617	มาก	4.16	1.243	มาก
- ท่านยอมรับและปฏิบัติตาม	4.17	1.487	มาก	4.34	1.152	มาก

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
การตัดสินใจของกลุ่ม						
- ท่านมีความสามารถในการ ประนีประนอม	3.90	1.539	มาก	4.13	0.435	มาก
- ท่านมีความสามารถในการ เจรจาต่อรอง	4.00	1.531	มาก	4.21	0.721	มาก
- ท่านมีความสามารถในการ ไกล่เกลี่ย	3.70	1.579	มาก	4.02	1.241	มาก
- ท่านมีความสามารถในการ แก้ปัญหาความขัดแย้ง	3.83	1.577	มาก	4.13	1.124	มาก
รวม	3.76	1.27	มาก	4.15	0.96	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.76$, S.D.=1.27) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเคารพในคนและสิ่งต่างๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 1.57) และความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.38$, S.D.= 0.84) สำหรับค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.57 ถึง 1.74 นั่นคือมีค่าอยู่ประมาณ 0.6 ถึง 1.7 ทุกข้อและรวมทุกข้อ แสดงว่าคะแนนข้อมูลมีการกระจายน้อย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกใกล้เคียงกัน

หลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.15$, S.D.= 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเคารพในคนและสิ่งต่างๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.33$, S.D.= 1.04) และการคิดเชิงวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.92$, S.D.= 0.69) สำหรับค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.40 ถึง 1.52 นั่นคือมีค่าอยู่ประมาณ 0.4 ถึง 1.5 ทุกด้านและรวมทุกด้าน แสดงว่าคะแนนข้อมูลมีการกระจายน้อย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกใกล้เคียงกัน และคะแนนเกาะกลุ่มกันมากกว่าก่อนการร่วมกิจกรรม

สรุป ผู้ตอบแบบทดสอบมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน ได้แก่ ด้านการคิดเชิงวิเคราะห์ ด้านความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล และด้านการเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และคะแนนเกาะกลุ่มกันมากกว่าก่อนการร่วมกิจกรรมทุกด้าน

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	4.16	0.70	มาก	4.35	1.32	มาก
- ท่านรู้สึกภาคภูมิใจและคิดว่าตนเองเป็นคนที่มียุทธศาสตร์	4.07	0.691	มาก	4.32	0.756	มาก
- ท่านคิดว่าทุกคนต่างมียุทธศาสตร์ในตนเองเท่ากัน	4.30	0.651	มาก	4.51	0.658	มากที่สุด
- คนมีการศึกษามีคุณค่ามากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย	4.10	0.759	มาก	4.23	1.324	มาก
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	3.81	0.74	มาก	4.28	0.89	มาก
- ท่านมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่อยู่รอบตัวได้ในทันที	3.57	0.817	มาก	4.12	0.752	มาก
- ท่านสนใจในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในวงที่กว้างขึ้น	3.60	0.894	มาก	4.22	0.865	มาก

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม(ต่อ)

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
- ท่านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับ โลก	3.50	0.572	ปานกลาง	3.96	1.324	มาก
- ท่านมีความเห็นใจผู้อื่น	4.27	0.691	มาก	4.56	0.985	มากที่สุด
- ท่านไวต่อความรู้สึกในความ ต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น	3.90	0.803	มาก	4.25	0.567	มาก
- ท่านรับรู้ได้ถึงธรรมชาติของ คนที่มีความต้องการเหมือนกัน	3.93	0.740	มาก	4.39	1.123	มาก
- ท่านรับรู้ได้ถึงหน้าที่ความ รับผิดชอบของแต่ละบุคคลและ สิ่งที่ร่วมมือกันทำ	3.93	0.640	มาก	4.47	0.624	มาก
ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรม และความเสมอภาคทางสังคม	3.81	0.77	มาก	4.23	0.92	มาก
- ท่านรับรู้ได้ถึงการตัดสินอย่าง ยุติธรรม	3.83	0.747	มาก	4.23	0.754	มาก
- ท่านรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม	3.77	0.728	มาก	4.15	0.823	มาก
- ท่านอยากเห็นความยุติธรรม และความเสมอภาคทางสังคม	4.40	0.724	มาก	4.58	0.921	มากที่สุด
- ท่านรับรู้ได้ถึงความขัดแย้ง ของบุคคลอื่นเนื่องมาจากการ ไม่ได้รับความเป็นธรรม	4.07	0.691	มาก	4.43	1.231	มาก
- ท่านกังวลกับความอยุติธรรม และความไม่เสมอภาค	3.73	0.785	มาก	4.06	1.012	มาก
- ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติการ ต่อต้านความไม่เสมอภาค	3.63	0.964	มาก	3.97	0.754	มาก

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
การเห็นคุณค่าและเคารพ ความหลากหลาย	4.25	1.12	มาก	4.47	1.12	มาก
- ท่านเคารพความแตกต่าง ระหว่างบุคคลและความ หลากหลายของบุคคลมากขึ้น	4.13	1.167	มาก	4.35	1.032	มาก
- ท่านเห็นคุณค่าของทุกคนว่า เท่าเทียมกันโดยปราศจากการ แบ่งแยก	4.20	1.215	มาก	4.54	1.056	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม(ต่อ)

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
- ท่านเต็มใจที่จะเรียนรู้จาก ประสบการณ์ของผู้อื่น	4.33	1.061	มาก	4.52	1.231	มากที่สุด
- ท่านให้ความเคารพซึ่งกันและ กันในมุมมองความคิดที่มีผู้ให้ ความเห็น	4.33	1.028	มาก	4.49	1.167	มาก
การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมี ความรับผิดชอบต่อให้มีการ พัฒนาอย่างยั่งยืน	4.04	1.17	มาก	4.24	0.99	มาก
- ท่านกังวลถึงปัญหา สิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบที่ กว้างขึ้น	3.97	1.217	มาก	4.13	0.896	มาก
- ท่านเต็มใจดูแลสิ่งแวดล้อม	4.33	1.061	มาก	4.46	0.635	มาก
- ท่านรับรู้ได้ถึงความรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมและการใช้ ทรัพยากรของประเทศ	3.97	1.159	มาก	4.21	1.243	มาก
- ท่านเริ่มเห็นคุณค่าของ	4.13	1.106	มาก	4.23	1.423	มาก

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{x}	S.D.	แปลผล	\bar{x}	S.D.	แปลผล
ทรัพยากรของประเทศ						
- ท่านกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของวิถีทางการดำเนินชีวิตของคนและสิ่งแวดล้อม	3.97	1.189	มาก	4.12	0.896	มาก
- ท่านกังวลเกี่ยวกับโลกในอนาคตและอนาคตของคนรุ่นต่อไป	4.23	1.135	มาก	4.39	0.452	มาก
- ท่านมุ่งมั่นในวิถีทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้โลกมีความยั่งยืน	3.77	1.278	มาก	4.12	1.132	มาก
- ท่านมุ่งมั่นเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน	3.93	1.230	มาก	4.32	1.234	มาก
การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	4.29	1.10	มาก	4.47	1.04	มาก
- ท่านเต็มใจเรียนรู้จากความผิดพลาด	4.33	1.093	มาก	4.52	1.231	มากที่สุด

ตารางที่ 4.10 ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม(ต่อ)

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม			หลังร่วมกิจกรรม		
	\bar{X}	S.D.	แปลผล	\bar{X}	S.D.	แปลผล
- ท่านมีความตระหนักว่าการกระทำของเราทำให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม	4.27	1.048	มาก	4.45	1.121	มาก
- ท่านเต็มใจที่จะร่วมมือและมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันบ้างก็ตาม	4.27	1.112	มาก	4.51	0.892	มากที่สุด
- ท่านมีความเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถดีขึ้นและคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	4.33	1.124	มาก	4.48	0.725	มาก
- ท่านเต็มใจทำงานโดยยึดตามเป้าหมายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน	4.23	1.135	มาก	4.42	1.243	มาก
รวม	4.06	0.93	มาก	4.34	1.05	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.29$, S.D.=1.10) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกันและความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=3.8$, S.D.=10.74) สำหรับค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.57 ถึง 1.28 นั่นคือมีค่าอยู่ประมาณ 0.6 ถึง 1.3 ทุกด้านและรวมทุกด้าน แสดงว่าคะแนนข้อมูลมีการกระจายน้อย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกใกล้เคียงกัน

หลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.34$, S.D.=1.05) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลายและการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.47$, S.D.=1.04) และความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}=4.23$, S.D.= 0.92) สำหรับค่าคะแนนเบี่ยงเบนมาตรฐานมาตรฐาน ซึ่งมีค่าอยู่ระหว่าง 0.45 ถึง 1.42 นั่นคือมีค่าอยู่

ประมาณ 0.5 ถึง 1.4 ทุกด้านและรวมทุกด้าน แสดงว่าคะแนนข้อมูลมีการกระจายน้อย นั่นคือกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกใกล้เคียงกัน และคะแนนเกาะกลุ่มกันมากกว่าก่อนการร่วมกิจกรรม

สรุป หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมากกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด

2.3 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยนำเสนอผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

ตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบความรู้การเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ความรู้การเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค (5 คะแนน)	2.57	0.97	3.37	0.89	-9.049*	.000
ความหลากหลาย (5 คะแนน)	1.80	0.61	3.07	0.58	-11.894*	.000
โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน (5 คะแนน)	2.50	1.01	3.43	0.82	-7.393*	.000
การพัฒนาอย่างยั่งยืน (5 คะแนน)	2.33	0.99	3.47	0.86	-7.577*	.000
สันติภาพและความขัดแย้ง (5 คะแนน)	3.53	1.04	4.07	0.74	-2.719*	.011
รวมทั้งฉบับ (25 คะแนน)	2.55	0.92	3.48	0.77	-15.930*	.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.12 การเปรียบเทียบทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
การคิดเชิงวิเคราะห์	3.50	0.78	3.92	0.69	-3.280*	.007
ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	3.38	0.84	4.12	0.88	-9.490*	.000
ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค	3.82	1.58	4.15	0.87	-3.865*	.018
การเคารพในคนและสิ่งต่างๆ	4.10	1.57	4.33	1.04	-2.729	.053
ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง	4.00	1.57	4.24	1.05	-3.538*	.002
รวม	3.76	1.27	4.15	0.91	-2.522*	.036

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.12 พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเคารพในคนและสิ่งต่างๆ ผู้เรียนมีทักษะไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	4.16	0.70	4.35	1.324	-1.794	.147
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	3.81	0.74	4.28	0.891	-3.605*	.004
ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม	3.81	0.77	4.23	0.92	-2.224*	.050
การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย	4.25	1.12	4.47	1.12	-3.463*	.013
การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมี	4.04	1.17	4.24	0.99	-2.669*	.018

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
ความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน						
การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	4.29	1.10	4.47	1.04	-7.071*	.000
รวม	4.06	0.93	4.34	1.05	-2.878*	.016

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.13 พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ผู้เรียนมีเจตคติไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.14 การเปรียบเทียบทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

ทักษะการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
การคิดเชิงวิเคราะห์	3.50	0.78	3.92	0.69	-3.280*	.007
ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	3.38	0.84	4.12	0.88	-9.490*	.000
ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค	3.82	1.58	4.15	0.87	-3.865*	.018
การเคารพในคนและสิ่งต่างๆ	4.10	1.57	4.33	1.04	-2.729	.053
ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง	4.00	1.57	4.24	1.05	-3.538*	.002
รวม	3.76	1.27	4.15	0.91	-2.522*	.036

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.14 พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วม

กิจกรรมด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ผู้เรียนมีเจตคติไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม

เจตคติการเป็นพลเมืองโลก	ก่อนร่วมกิจกรรม		หลังร่วมกิจกรรม		t	Sig.
	\bar{x}	S.D.	\bar{x}	S.D.		
การเห็นคุณค่าในตัวเอง	4.16	0.70	4.35	1.324	-1.794	.147
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและ รับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน	3.81	0.74	4.28	0.891	-3.605*	.004
ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและ ความเสมอภาคทางสังคม	3.81	0.77	4.23	0.92	-2.224*	.050
การเห็นคุณค่าและเคารพความ หลากหลาย	4.25	1.12	4.47	1.12	-3.463*	.013
การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมี ความรับผิดชอบเพื่อให้มีการ พัฒนาอย่างยั่งยืน	4.04	1.17	4.24	0.99	-2.669*	.018
การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำ ในสิ่งที่แตกต่างได้	4.29	1.10	4.47	1.04	-7.071*	.000
รวม	4.06	0.93	4.34	1.05	-2.878*	.016

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.15 พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ผู้เรียนมีเจตคติไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้

ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ โดยนำเสนอเป็นประเด็นดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่น มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง กล่าวคือได้เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ยูนอกเหนือจากห้องเรียน เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันความต้องการของตนเองเพื่อสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ ดังเห็นได้จากผู้เรียนที่ได้แสดงทัศนะที่ว่า

เป็นรูปแบบการพัฒนาที่ได้เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ยูนอกเหนือจากห้องเรียนมากขึ้น เป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่เกี่ยวกับตัวเองและสังคม ประเทศชาติ ซึ่งในปัจจุบันไม่มีโอกาสที่จะได้เรียนรู้ในห้องเรียน

นอกจากนี้ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่เครียด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เคารพทุกความคิดเห็นของผู้เรียน ดังเห็นได้จากผู้เรียนที่ได้แสดงทัศนะที่ว่า

- รูปแบบกิจกรรมดี เพราะเป็นการได้พักแล้วทำงานต่อ ได้เรียนรู้อย่างผ่อนคลายและทำกิจกรรมอย่างผ่อนคลายทำให้การเรียนรู้ดีขึ้น และเกิดการพัฒนาได้ดี”
- กิจกรรมน่าสนใจ รับประทานอาหารของผู้ร่วมอบรม โดยไม่มีการขัด รับประทานอาหารทุกคน ไม่มีถูกไม่มีผิด เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
- เป็นกิจกรรมที่ดีมาก เป็นประโยชน์ทั้งด้านสุขภาพร่างกาย แนวคิด เจตคติ มุมมอง ให้เป็นหลักแนวทางไปในทางที่ดีขึ้น มองโลกแง่บวก มีความรักให้สรรพสิ่ง

3.2 มีการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีผ่านกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส กล่าวคือ กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกัน เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสถานะที่คลี่คลายสมองดำทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้ดี แม้ว่าเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกจะยาก แต่การสร้างบรรยากาศตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสทำให้ผู้เรียนสามารถมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี ดังที่ผู้เรียนได้แสดงทัศนะที่ว่า

- การทำกิจกรรมแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ทำให้เราได้มีการผ่อนคลาย ไม่เครียด มีการปรับมุมมองที่กว้างมากขึ้นนี้ถึงสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น
- เป็นบรรยากาศที่ทุกคนมีความเท่าเทียมกันมีการแสดงความคิดเห็นที่ดี และได้แชร์ประสบการณ์
- บรรยากาศน่าเรียนไม่เครียด พร้อมเรียนรู้ ทำให้เรียนรู้ได้ง่าย

- ทำให้สนุกสนาน มีสมาธิ และมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้เป็นการ
นำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจ

3.3 เนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกและวิธีการสอน มีการยกตัวอย่างที่เข้าใจง่าย มีการสอนที่
ให้มองในแง่มุมหลายด้านผ่านกิจกรรมที่ผู้สอนได้ออกแบบมา ดังที่ผู้เรียนได้แสดงทัศนะที่ว่า

- เนื้อหาครอบคลุมเนื่องจากเป็นการสอนให้มองในแง่มุมหลายด้านได้
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันพัฒนาความคิดและจิตใจให้เป็นพลเมืองโลกที่ดี

- เนื้อหาครอบคลุม โดยการนำเข้ามาสู่กิจกรรม เพราะกิจกรรมต่าง ๆ ทำให้
รู้ถึงการเป็นพลเมืองโลก

3.4 วิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรมชัดเจน วัดผลได้ดี เป็นรูปธรรม มีการทำข้อสอบ
ก่อนและหลังเรียนเป็นเรื่องที่ดีทำให้เห็นว่าแต่ละคนได้รับความรู้ไปมากน้อยแค่ไหน วิธีการวัดผล
ประกอบด้วย 3 วิธี คือ การวัดแบบความรู้ ทักษะ และทักษะ ครอบคลุมได้ดีมาก เพราะทั้ง 3
ด้าน สามารถนำมาปรับใช้ได้ เห็นถึงความคิดที่แตกต่างจากตัวเรา เกิดการเรียนรู้จากผู้อื่น ดังที่
ผู้เรียนได้แสดงทัศนะที่ว่า

- การทำข้อสอบก่อนและหลังเรียนเป็นเรื่องที่ดี ก่อนเรียนทำให้รู้ว่าแต่ละคนมีพื้นฐานความรู้
มากแค่ไหน ส่วนหลังเรียนทำให้เห็นว่าแต่ละคนได้รับความรู้ไปมากน้อยแค่ไหน

- วิธีการวัดผล ประกอบด้วย 3 วิธี คือ การวัดแบบความรู้ ทักษะ และทักษะ ครอบคลุมได้
ดีมาก

- เห็นถึงความคิดที่แตกต่างจากเรา เกิดการเรียนรู้จากผู้อื่น

- สามารถนำมาปรับใช้ได้

- ชัดเจน วัดผลได้ดี เป็นรูปธรรม

3.5 ปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการนำไปใช้ ได้แก่ 1) การให้ความรู้และกิจกรรมส่งเสริมให้เป็น
พลเมืองที่ดี 2) การฝึกให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีความคิดและทัศนคติที่ดี คิดบวก รักทุกสรรพสิ่ง
ทำแต่สิ่งดีงาม เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว อาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น
เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นที่หลากหลาย 3) การปลูกจิตสำนึก
เรื่องความเท่าเทียม ความยุติธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับสังคม ความไม่เท่าเทียม ความอยุติธรรมที่
เกิดขึ้นในสังคม 4) ระดับการศึกษา เพราะในแต่ละระดับจะมีมุมมองความคิดเห็น หรือประสบการณ์
ไม่เท่าเทียมกัน อาจจะรับรู้หรือมีความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ ดังที่ผู้เรียนได้แสดง
ทัศนะที่ว่า

- การให้ความรู้และกิจกรรมให้เป็นพลเมืองที่ดีของโลกเนื่องจากเด็กและเยาวชนไม่มีความรู้
ความเข้าใจในเรื่องนี้ จึงต้องเข้าไปมอบความรู้ให้แก่เยาวชนนั้นเพื่อให้พวกเขาเป็นเยาวชนพลเมืองที่ดี
ของโลกได้

- อย่างน้อยทัศนคติอาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นที่หลากหลาย

- เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีความคิดและทัศนคติที่ดี คิดบวก รักทุกสรรพสิ่ง ทำแต่สิ่งดีงาม เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว

- การปลูกจิตสำนึกเรื่องความเท่าเทียม ความยุติธรรมปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับสังคม ความไม่เท่าเทียม ความยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม

- ระดับการศึกษา เพราะในแต่ละระดับจะมีมุมมอง ความคิดเห็น หรือประสบการณ์ ไม่เท่าเทียมกัน อาจจะรับรู้หรือมีความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

3.6 ความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ รูปแบบกิจกรรมดีแล้ว แต่ควรมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง และควรสร้างความรู้และปลูกฝังให้กับเยาวชนกลุ่มคนด้อยโอกาส ดังที่ผู้เรียนได้แสดงทัศนะที่ว่า

- ควรมีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง

- การสร้างความรู้และปลูกฝังให้กับเยาวชนภายนอกหรือกลุ่มคนด้อยโอกาส

- ดีแล้วค่ะ

3.7 การประเมินความเหมาะสมที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้เรียนประเมินดังแสดงในตาราง 4.14 ตารางที่ 4.14 การประเมินความเหมาะสมที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ข้อ ที่	รายการ	\bar{x}	S.D.	แปล ผล
1	รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง	4.08	0.668	มาก
2	การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้	4.13	0.62	มาก
3	การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้	4.04	0.63	มาก
4	การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้	4.13	0.69	มาก
5	การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้	4.08	0.59	มาก
6	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้	4.17	0.57	มาก
7	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้	4.17	0.77	มาก
8	การประเมินผลการเรียนรู้	4.08	0.66	มาก
9	แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก	3.95	0.63	มาก
10	แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก	4.04	0.47	มาก
11	แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก	4.17	0.71	มาก

ข้อ ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปล ผล
	เฉลี่ยรวม	4.09	0.64	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า การประเมินความเหมาะสมที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.17$) และแบบทดสอบการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.95$)

3.8 การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้เรียนประเมินดังแสดงในตาราง 4.15

ตารางที่ 4.15 การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ข้อ ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ				
1	ด้านความรู้และความเข้าใจ	4.00	0.60	มาก
2	ด้านทักษะ	4.13	0.63	มาก
3	ด้านคุณค่าและเจตคติ	4.34	0.71	มาก
ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ				
4	ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์โครงการ	3.52	0.90	มาก
5	ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	4.13	0.55	มาก
6	ความเหมาะสมของเนื้อหา/กิจกรรม	4.00	0.60	มาก
7	ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินงาน	3.86	0.69	มาก
8	ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม/โครงการ	4.26	0.69	มาก
9	ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	4.13	0.69	มาก
10	ความเหมาะสมของการประสานงานโครงการ	3.95	0.56	มาก
11	ความเหมาะสมของการอำนวยความสะดวกในการ	4.08	0.73	มาก

ข้อ ที่	รายการ	\bar{X}	S.D.	แปลผล
	เข้าร่วมกิจกรรม / โครงการ			
ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ				
12	พัฒนาความรู้	4.56	0.66	มากที่สุด
13	พัฒนาเจตคติ	4.30	0.70	มาก
14	พัฒนาทักษะและความสามารถ	4.56	0.59	มากที่สุด
15	พัฒนาการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม	4.39	0.72	มาก
16	การนำไปประยุกต์ใช้	3.80	0.84	มาก
17	ความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วมโครงการนี้	4.18	0.60	มาก
เฉลี่ยรวม		4.13	0.67	มาก

จากตารางที่ 4.15 พบว่าการประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) ดังตารางที่ 4.9 เมื่อพิจารณาด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อคุณค่าและเจตคติมากที่สุด ($\bar{X} = 4.34$) และมีความคิดเห็นต่อความรู้และความเข้าใจในน้อยที่สุด ($\bar{X} = 4.00$)

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม/โครงการมากที่สุด ($\bar{X} = 4.26$) และมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์โครงการน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.52$)

ด้านผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อพัฒนาความรู้และพัฒนาทักษะและความสามารถมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$) และมีความคิดเห็นต่อการนำไปประยุกต์ใช้น้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.80$)

สรุปผลของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้ มีดังนี้

- 1) รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่น มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง
- 2) มีการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีผ่านกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
- 3) เนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกและวิธีการสอน มีการยกตัวอย่างที่เข้าใจง่าย
- 4) วิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรมชัดเจน วัดผลได้ดี เป็นรูปธรรม
- 5) ปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการนำไปใช้ ได้แก่ (1) การให้ความรู้และกิจกรรมส่งเสริมให้เป็นพลเมืองที่ดี (2) การฝึกให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีความคิดและทัศนคติที่ดี คิดบวก รักทุกสรรพสิ่ง ทำแต่สิ่งดีงาม เห็นแก่ส่วนรวม

มากกว่าส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว (3) การปลูกจิตสำนึกเรื่องความเท่าเทียม ความยุติธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับสังคม ความไม่เท่าเทียม ความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม (4) ระดับการศึกษา เพราะในแต่ละระดับจะมีมุมมองความคิดเห็น หรือประสบการณ์ไม่เท่าเทียมกัน อาจจะรับรู้หรือมีความเข้าใจต่อเนื้อหาเรื่องนี้ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจีและแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 2) เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น

ตอนที่ 3 การศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) ผลที่ได้รับ ดังนี้

1. หลักการ

ผู้วิจัยนำทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก มาเป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ทฤษฎีแอนดราโกจี (Andragogy) (เป็นคำที่มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก คำว่า andr- หมายถึง man หรือคน ไม่ได้หมายถึง เด็กหรือผู้ใหญ่) เป็นทฤษฎีที่ Knowles (1980/2523) ได้

พัฒนาขึ้น ซึ่งเป็น “ศาสตร์และศิลปะในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้” โดยทฤษฎีดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อ 4 ประการ ดังนี้ 1) มโนทัศน์ของผู้เรียน 2) บทบาทของประสบการณ์ของผู้เรียน 3) ความพร้อมที่จะเรียนรู้ และ 4) แนวโน้มต่อการเรียนรู้ การจัดการศึกษาผู้ใหญ่เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้แบบนำตนเอง มีลักษณะเป็นกระบวนการไม่ใช่เนื้อหาผู้สอนหรือผู้จัดการศึกษาจึงทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก ผู้ให้คำปรึกษา หรือผู้นำการเปลี่ยนแปลง การจัดเตรียมกระบวนการที่ช่วยผู้เรียนเรียนรู้ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ 2) การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ 3) การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ 4) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ 5) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6) การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) การประเมินผลการเรียนรู้

1.2 แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส (Sarkar, 1998/2541) เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นให้คนเราย้อนกลับมาศึกษาตัวเอง เพื่อพัฒนาและนำจิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึกมาสร้างความสำเร็จและความสุขให้กับชีวิตตนเองและผู้อื่น การมีเจตคติเชิงบวกและเห็นคุณค่าของตนเอง การพัฒนาคลื่นสมอง และการปฏิบัติตนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การเสริมสร้างภาพพจน์ที่ดีต่อตนเอง และการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกฝนทั้งในส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2545, 2550, 2551)

1.3 แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ตามองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ 1) ความรู้ มีความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับ ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์ และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง 2) ทักษะ มีทักษะในเรื่องเกี่ยวกับ การคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้าน ความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และความร่วมมือและแก้ปัญหา ความขัดแย้ง และ 3) เจตคติ มีคุณค่าและเจตคติในเรื่องเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม การเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้

2. วัตถุประสงค์

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

3. กระบวนการ

ผู้วิจัยนำทฤษฎีแอนดราโกจีโดยนำกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมาเป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยใช้

เนื้อหาการเรียนรู้ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก และนำแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสมาเป็นกลยุทธ์การสอนสอดแทรกในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและมีเจตคติเชิงบวกและเห็นคุณค่าในตนเอง กระบวนการในการพัฒนามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ผู้วิจัยได้เตรียมจัดหาสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีความสะดวกสบาย สวยงาม เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และสร้างสัมพันธ์ไมตรีระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ให้มีการยอมรับนับถือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสนใจ รู้สึกปลอดภัยอบอุ่นเป็นมิตร รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย โดยใช้แนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสมาสร้างบรรยากาศร่วมกัน

ขั้นที่ 2 การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ ผู้วิจัยวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน โดยได้ข้อสรุปว่าจะทำการสำรวจความต้องการการเรียนรู้เพื่อนำเนื้อหาในหัวข้อที่มีความจำเป็นมากที่สุดสามอันดับแรกในแต่ละด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าและเจตคติมาออกแบบเป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนผสมผสานกับกิจกรรมตามแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิส

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ขอบเขตเนื้อหาของความต้องการของผู้เรียน ประกอบไปด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ คือ โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน สันติภาพและความขัดแย้งด้านทักษะ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) ด้านทักษะ คือ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค และการคิดเชิงวิเคราะห์ และ 3) ด้านเจตคติ คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม

ขั้นที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการระบุหรือกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนอย่างชัดเจน กำหนดเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการเรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่แล้ว และสามารถวัดผลสำเร็จการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลกได้

ขั้นที่ 5 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำเนื้อหาที่ได้จากความต้องการในขั้นที่ 3 มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก 8 กิจกรรม คือ 1) โลกาภิวัตน์ 2) การพึ่งพาอาศัยกัน 3) ความเป็นธรรม 4) ปกป้องคุ้มครองตน 5) ความขัดแย้งและสันติภาพ 6) เหมือนหรือต่างระหว่างเรา 7) การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 8) เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา ซึ่งผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการสอนตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกโดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้ ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue) ขั้นตอนที่ 3 การ

ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information) ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning) ขั้นตอน
ที่ 5 การปฏิบัติ (Get active) และขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it) และกิจกรรม
ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 12 กิจกรรม คือ 1) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 2) อาสนะพื้นฐาน 3) การทำ
สมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีรตัน (kirtan) 4) การบริการร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki)
5) ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika) 6) เทคนิคในการจูงใจไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด 7)
อานุกาพของความคิดและคำพูด 8) กิจกรรมเปลี่ยน Self – concept 9) เทคนิคการใช้คำพูดด้าน
บวก 10) การสร้างเชื่อ “การใช้สมองสองซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอฮิวแมนนิส 11) เทคนิคการ
ใช้คำพูดด้านบวก และ 12) โภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

ขั้นที่ 6 การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำกิจกรรมการศึกษานอกระบบ
โรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 30 คน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความ
เป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยทั้งสิ้น 10 วัน คือ วันที่ 30 - 31 สิงหาคม 2557 6 - 7 กันยายน
2557 13 - 14 กันยายน 2557 20 - 21 กันยายน 2557 และ 27 - 28 กันยายน 2557 รวม 130 ชั่วโมง

ขั้นที่ 7 การประเมินผลการเรียนรู้ ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ
และเจตคติการเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอก
ระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

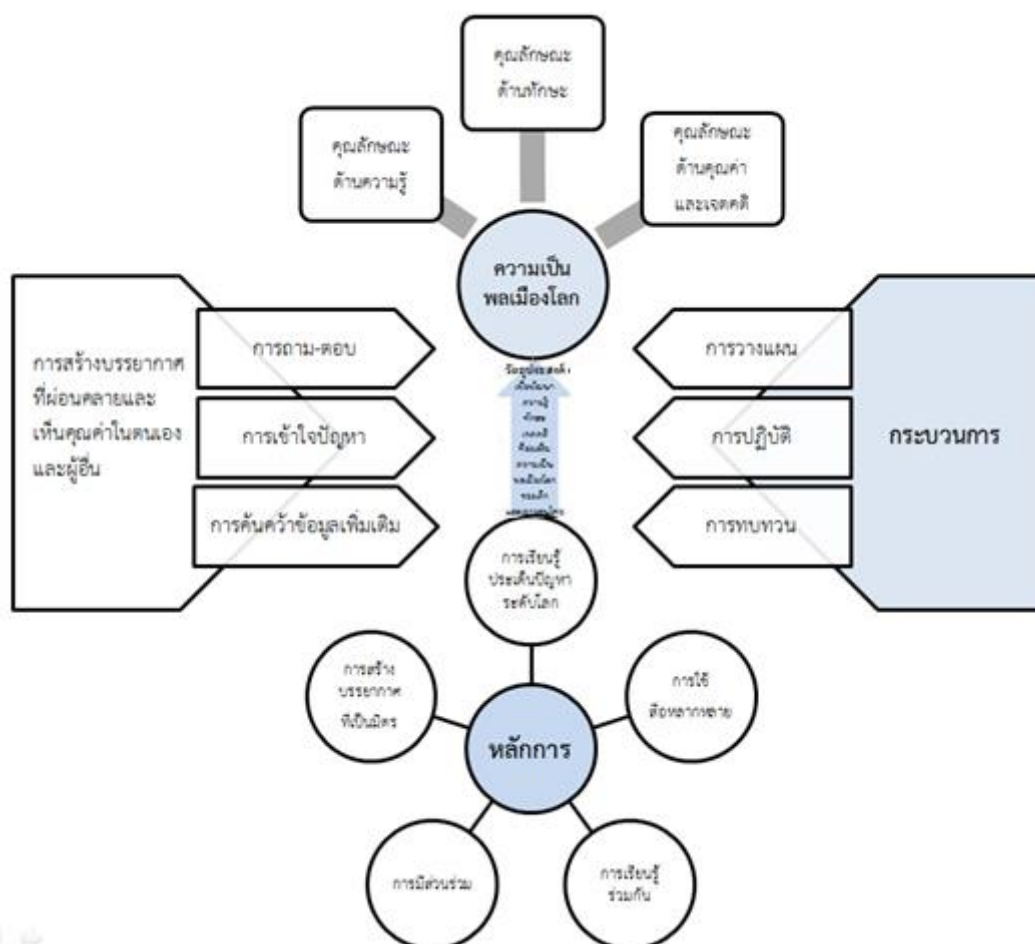
4. ผลที่ได้

ผลที่ได้ของการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามทฤษฎีแอนดราโกจี
และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้เรียนได้รับ
ความรู้ความเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้น มีทักษะการดำรงตนในการเป็นพลเมืองโลกที่ดี และมีเจตคติที่ดี
และสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับตนเองและผู้อื่นต่อไป

รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและ
เยาวชนไทย มีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ประเด็น
ปัญหาระดับโลก การใช้สื่อหลากหลาย การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อ
พัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย
3) กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเห็นคุณค่าในตนเองและ
ผู้อื่น (2) การถาม-ตอบ (3) การเข้าใจปัญหา (4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (5) การวางแผน
(6) การปฏิบัติ (7) การทบทวน และ 4) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริม
ความเป็นพลเมืองโลกซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับผู้อื่นต่อไป ดังแสดงในแผนภาพที่ 5.1

แผนภาพที่ 5.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

ของเด็กและเยาวชนไทย

ตอนที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น

ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 73.33 รองลงมาเป็นเพศชายจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 26.67

ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุอยู่ในช่วงอายุมากกว่า 18 ปี จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 และส่วนใหญ่กำลังศึกษา จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 รองลงมาจบการศึกษาแล้ว จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 13.33

สำหรับสถาบันการศึกษาที่ผู้ตอบแบบสอบถามศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาที่มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 53.33 รองลงมาคือวิทยาลัยเซาธ์อีสท์บางกอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ตามลำดับ

2.2 ผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

ผู้วิจัยนำเสนอผลการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลก ดังนี้

2.2.1 ค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้การเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 12.73 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่า ด้านสันติภาพและความขัดแย้ง คะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ด้านโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน ด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน และด้านความหลากหลาย ตามลำดับ

หลังการเข้าร่วมกิจกรรมพบว่ามีการพัฒนาการด้านความรู้เพิ่มขึ้นในภาพรวมโดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 17.40 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่า ด้านสันติภาพและความขัดแย้งมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาอย่างยั่งยืน ด้านโลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน ด้านความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค และด้านความหลากหลาย ตามลำดับ

2.2.2 ค่าเฉลี่ยคะแนนทักษะการเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเคารพในคนและสิ่งต่างๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผลมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

หลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยทักษะการเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเคารพในคนและสิ่งต่างๆ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และการคิดเชิงวิเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.2.3 ค่าเฉลี่ยคะแนนเจตคติการเป็นพลเมืองโลกของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการมีความเชื่อว่าเป็นคนเหมือนกันและความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด หลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลายและการมีความเชื่อว่าเป็นคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2.3 ผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม

ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการเปรียบเทียบการเรียนรู้ด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังการเข้าร่วมกิจกรรม ดังนี้

2.3.1 การเปรียบเทียบความรู้การเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นทุกด้าน (ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.2 การเปรียบเทียบทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเคารพในคนและสิ่งต่างๆ ผู้เรียนมีทักษะไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ (ทักษะการเป็นพลเมืองโลก การคิดเชิงวิเคราะห์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความยุติธรรมและความไม่เสมอภาค และความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง) หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3.3 การเปรียบเทียบเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมพบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเห็นคุณค่าในตัวเอง ผู้เรียนมีเจตคติไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ (การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้) หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ผลของการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้

ผู้วิจัยนำเสนอสรุปผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ดังประเด็นต่อไปนี้

3.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่น มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง กล่าวคือได้เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้สิ่งอยู่นอกเหนือจากห้องเรียน เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกันความต้องการของตนเองเพื่อสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ลักษณะกิจกรรม

การเรียนรู้ที่อยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่เครียด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เคารพทุกความคิดเห็นของผู้เรียน

3.2 มีการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีผ่านกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส กล่าวคือ กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกัน เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสถานะที่คลื่อนสมองต่ำทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้ดี แม้ว่าเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกจะยาก แต่การสร้างบรรยากาศตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสทำให้ผู้เรียนสามารถมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

3.3 เนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกและวิธีการสอน มีการยกตัวอย่างที่เข้าใจง่าย มีการสอนที่ใหม่มองในแง่มุมหลายด้านผ่านกิจกรรมที่ผู้สอนได้ออกแบบมา

3.4 วิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรมชัดเจน วัดผลได้ดี เป็นรูปธรรม มีการทำข้อสอบก่อนและหลังเรียนเป็นเรื่องที่ดีทำให้เห็นว่าแต่ละคนได้รับความรู้ไปมากน้อยแค่ไหน วิธีการวัดผลประกอบด้วย 3 วิธี คือ การวัดแบบความรู้ ทักษะ และทักษะ ครอบคลุมได้ดีมาก เพราะทั้ง 3 ด้านสามารถนำมาปรับใช้ได้ เห็นถึงความคิดที่แตกต่างจากตัวเรา เกิดการเรียนรู้จากผู้อื่น

3.5 ปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการนำไปใช้ ได้แก่ 1) การให้ความรู้และกิจกรรมส่งเสริมให้เป็นพลเมืองที่ดี 2) การฝึกให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีความคิดและทัศนคติที่ดี คิดบวก รักทุกสรรพสิ่ง ทำแต่สิ่งดีงาม เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว อาจจะไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นที่หลากหลาย 3) การปลูกจิตสำนึกเรื่องความเท่าเทียม ความยุติธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับสังคม ความไม่เท่าเทียม ความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม 4) ระดับการศึกษา เพราะในแต่ละระดับจะมีมุมมองความคิดเห็น หรือประสบการณ์ไม่เท่าเทียมกัน อาจจะมีรับรู้หรือมีความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

3.6 ความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ รูปแบบกิจกรรมดีแล้ว แต่ควรมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง และควรสร้างความรู้และปลูกฝังให้กับเยาวชนกลุ่มคนด้อยโอกาส

3.7 การประเมินความเหมาะสมที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมมากที่สุด และแบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลกมีความเหมาะสมน้อยที่สุด

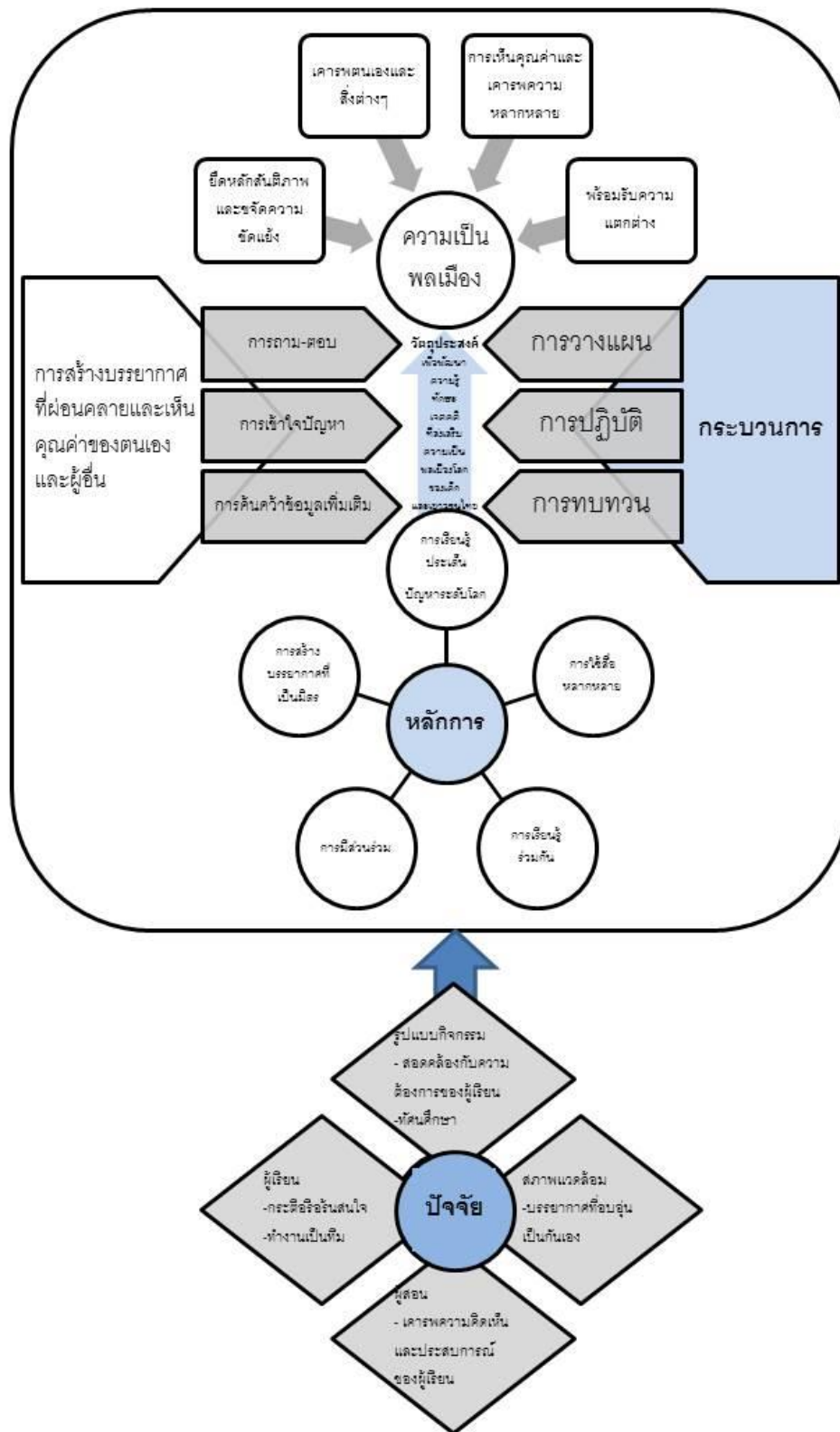
3.8 การประเมินความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อคุณค่าและเจตคติมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อความรู้และความเข้าใจน้อยที่สุด ด้านความคิดเห็น

เกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม/โครงการมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์โครงการน้อยที่สุด ด้านผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อพัฒนาความรู้และพัฒนาทักษะและความสามารถมากที่สุด และมีความคิดเห็นต่อการนำไปประยุกต์ใช้น้อยที่สุด

สรุปผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่โดยการปรับปรุงแก้ไขให้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ดีขึ้น มีคุณภาพมากขึ้นด้วยกระบวนการวิจัยอย่างมีระบบ คือ การวิจัยและพัฒนา (The Research and Development) ในการสร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร การเรียนรู้ประเด็นปัญหาระดับโลก การใช้สื่อหลากหลาย การมีส่วนร่วม และการเรียนรู้ร่วมกัน 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย 3) กระบวนการ 7 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและเห็นคุณค่าในตนเองและผู้อื่น (2) การถาม-ตอบ (3) การเข้าใจปัญหา (4) การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (5) การวางแผน (6) การปฏิบัติ (7) การทบทวน และ 4) ผลที่ได้รับ ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านความรู้มากที่สุดเกี่ยวกับการยึดหลักสันติภาพและขจัดความขัดแย้ง มีพัฒนาการด้านทักษะมากที่สุดเกี่ยวกับเคารพตนเองและสิ่งต่างๆ และมีพัฒนาการด้านเจตคติมากที่สุดเกี่ยวกับการเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย พร้อมรับความแตกต่าง ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับผู้อื่นต่อไป ดังสรุปเป็นแผนภาพที่ 5.2

แผนภาพที่ 5.2 แสดงผลการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริม
ความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

การอภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยการอภิปรายผลการวิจัยโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้

1. การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ผู้วิจัยพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งประกอบไปด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) กระบวนการ และ 4) ผลที่ได้รับ ดังนี้

1. หลักการ

ผู้วิจัยนำขั้นตอนการเรียนรู้ตามทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส และเนื้อหาและขั้นตอนการเรียนรู้แนวคิดความเป็นพลเมืองโลก มาเป็นหลักในการออกแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

จากหลักการ แนวคิด ทฤษฎีข้างต้นทำให้เห็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน คือ หลักการซึ่งให้คุณค่าในความเป็นมนุษย์ที่เรียนรู้ได้ด้วยวิธีการชี้นำตนเอง จากการใช้ความรู้ ประสบการณ์และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นผ่านกิจกรรม ในบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกฝนทั้งในส่วนบุคคลและเป็นกลุ่ม โดยการเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นที่จะทำประโยชน์ให้ตนเองและสังคม ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ Knowles (1980) ที่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้วยการชี้นำตนเอง คือ ความต้องการที่จะรู้ การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ประสบการณ์ของผู้เรียน แรงจูงใจภายใน และความพร้อมที่จะเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้และให้ความสำคัญต่อการนำประสบการณ์และค่านิยมส่วนบุคคลมาใช้ในการเรียนรู้ หลักการนี้ประยุกต์ใช้ได้กับทุกวัย ความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของหลักการเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและส่งเสริมการเรียนรู้แบบนำตนเองเพื่อการพัฒนาทักษะความสามารถของบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมกำหนดความต้องการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลที่ยืดหยุ่นสอดคล้องกับความสนใจกับความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อการปลูกฝังค่านิยม การฝึกกระบวนการ คิดจากอภิปราย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การเผชิญสถานการณ์ การฝึกปฏิบัติจริง ในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรและเอื้อต่อพัฒนาความรู้ เจตคติและการทักษะ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาคนตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2550) และ Sarkar (2004/2547) คือ กระบวนการหรือแนวทางที่ทำให้คนเราเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย (Physical) จิตใจ (Mental) จิตวิญญาณ (Spirit) โดยเชื่อว่าคนที่สมบูรณ์จะต้องได้รับการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ควบคู่กันไปอย่างเหมาะสม คือ ให้มีร่างกายสมบูรณ์แข็งแรง มีจิตใจที่มั่นคง ควบคุมความคิดและการกระทำของตนเองได้ ทั้งด้านคุณธรรมและจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรักความเมตตาให้กับตนเอง ผู้อื่นและทุก

สรรพสิ่ง โดยการพัฒนาตนเองตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส ต้องเริ่มจากการสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลาย การทำคลื่นสมองให้ต่ำกว่าพัฒนาจิตสำนึกและจิตใต้สำนึก การเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติและฝึกตนเองสม่ำเสมอจนเป็นนิสัย ซึ่งช่วยพัฒนาทักษะความรู้ ความสามารถในการเผชิญปัญหาและปรับตัวต่อสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่งสอดคล้องกับของ Quittner (2008/2551) และ Oxfam (2006/2549) คือ ความตระหนักรู้ในความเป็นไปของสังคมที่กว้างไกลกว่าที่อาศัยอยู่ และมีความรู้สึกร่วมเป็นสมาชิกของสังคมโลก ความพร้อมรับผิชอบในผลที่สืบเนื่องจากการกระทำของตนเอง ความเคารพและเห็นคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม และความพร้อมที่จะร่วมสร้างสรรค์อนาคตที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเคารพในสิทธิมนุษยชน ความเสมอภาคทางสังคม และการพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นไปในแนวทางเดียวกัน ในการพัฒนาคุณลักษณะของบุคคลให้เป็นพลเมืองโลกที่ดี และสามารถกำหนดเนื้อหาที่เรียนรู้การเป็นพลเมืองโลกได้ซึ่งสอดคล้องกับเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกของ Oxfam (2006/2549) คือ 1) มีความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมทางสังคม และความถูกต้อง ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง 2) มีทักษะในเรื่องเกี่ยวกับการคิดเชิงวิเคราะห์วิพากษ์ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ และการตัดสินใจในดำเนินการร่วมกันและต่อต้าน/ความขัดแย้ง 3) มีคุณค่าและทัศนคติในเรื่องเกี่ยวกับ การเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคม เห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้ ครอบคลุมถึงการส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

หลังจากที่เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนแล้ว หลักการสำคัญที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ประกอบไปด้วย การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตรผ่านกิจกรรมนีโอฮิวแมนนิส การเรียนรู้ประเด็นปัญหาในระดับโลกสำหรับเด็กและเยาวชนในฐานะพลเมืองโลกบุคคลหนึ่ง การใช้สื่อหลากหลายในการทำกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในทุกกระบวนการ และการเรียนรู้ร่วมกันของเด็กและเยาวชนระหว่างการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2. วัตถุประสงค์

กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และเจตคติ ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย มีความสอดคล้องกับ Oxfam (2006/2549) ที่ได้เสนอคุณลักษณะพลเมืองโลก คือ

บุคคลที่ตระหนักถึงโลกในมุมที่กว้างขึ้นและมีความรู้สึกเป็นเจ้าของคือเป็นชาวโลก เคารพและให้คุณค่าในความหลากหลาย เข้าใจว่าโลกจะดำเนินไปอย่างไร มีการใช้ความรุนแรงด้วยความยุติธรรมในสังคม มีส่วนร่วมในชุมชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับโลก ทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความยั่งยืนในโลก รับผิดชอบในสิ่งที่พวกเขากระทำ และสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2554) Hendershot and Sperandio (2009/2552) Quittner (2008/2551), และ Quisumbing (2002/2545) ระบุว่า ความเป็นพลเมืองโลก (Global Citizenship) คือ การที่บุคคลเข้าใจบทบาท/หน้าที่อย่างใดอย่างหนึ่งในสังคม เปิดใจ ยอมรับ และอดทนต่อความแตกต่างทางวัฒนธรรมอื่น ด้วยความเคารพไม่ตัดสินไปตามกระแสด้วยการแสวงหาความรู้และความเข้าใจ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคมมนุษย์ และมีความสามารถในการตระหนักรู้ ไม่เพียงแต่มีความตระหนักในตนเองแต่ยังตระหนักเชื่อมโยงถึงปัญหาระหว่างท้องถิ่นและระดับโลก และผลกระทบของการดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่งบนโลก รวมถึงการมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด หลักการ และสถาบัน การมีบทบาทที่เกี่ยวข้องในฐานะสมาชิกของสังคมทั้งในระดับท้องถิ่น ประเทศ และระดับโลก ตลอดจนการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อในฐานะพลเมืองที่ดีของสังคมที่พึงคำนึงถึง

3. กระบวนการ

ผู้วิจัยนำทฤษฎีแอนดราโกจีโดยนำกระบวนการเรียนรู้ 7 ขั้นตอนมาเป็นกรอบแนวทางในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย โดยใช้เนื้อหาการเรียนรู้ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก และนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาเป็นกลยุทธ์การสอนสอดแทรกในกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลายและมีเจตคติเชิงบวกและเห็นคุณค่าในตนเอง กระบวนการในการพัฒนามีดังนี้

ขั้นที่ 1 การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ ที่เหมาะสมทั้งที่เป็นสิ่งแวดล้อมทางด้านกายภาพ ผู้วิจัยได้เตรียมจัดหาสถานที่ อุปกรณ์การเรียนการสอน ให้มีความสะดวกสบาย สวยงาม เหมาะที่จะพบปะแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน และสร้างสัมพันธ์มิตรระหว่างผู้วิจัยและผู้เรียน และระหว่างผู้เรียนด้วยกันเอง ให้มีการยอมรับนับถือ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสนใจ รู้สึกปลอดภัยอบอุ่นเป็นมิตร รับผิดชอบร่วมกัน ช่วยกันแก้ปัญหา มีบรรยากาศที่ผ่อนคลาย โดยใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสมาสร้างบรรยากาศร่วมกัน โดยการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ สอดคล้องกับ สมศรี สง่าศิลป์ (2538) สวัสดิ์ อุดมโภชน (2533) และ Knowles (1980/2523) ที่กล่าวว่า การบรรยากาศการเรียนรู้ให้เหมาะสม สนับสนุนให้ผู้ได้เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ และมีความเป็นอิสระในการเรียนรู้ ทั้งนี้การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ เป็นการแสดงการยอมรับในเอกลักษณ์ของผู้เรียน ผู้ใหญ่แต่ละบุคคล แสดงความยินดีที่ได้รู้จักและยอมรับในความแตกต่าง การผ่อนคลายเพื่อให้เกิดภักดีแห่งการรับรู้ สอดคล้องกับเกียรติวรรณ อมาตยกุล (2545) และ Sarkar (1998/2541) กล่าวว่า การทำให้ร่างกายและจิตใจให้มีความผ่อนคลายด้วยการฝึกอาสนะ เพลงบรรเลงและจินตนาการ การ

ฝึกจินตนาการเพื่อให้เห็นภาพที่ดีของตนเอง การฝึกการใช้คำพูดด้านบวกเพื่อให้เกิดความรู้สึกที่ดีกับตนเอง และเมื่อสภาวะที่จิตใจของคนเราเป็นหนึ่งเดียวในการจดจ่อกับสิ่งที่ต้องทำอยู่ในปัจจุบัน จะทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานได้สูงสุด

ขั้นที่ 2 การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ ผู้วิจัยวางแผนการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน โดยได้ข้อสรุปว่าจะทำการสำรวจความต้องการการเรียนรู้เพื่อนำเนื้อหาในหัวข้อที่มีความจำเป็นมากที่สุดสามอันดับแรกในแต่ละด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณค่าและเจตคติมาออกแบบเป็นกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนผสมผสานกับกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส สอดคล้องกับ สมศรี สง่าศิลป์ (2538) และ สุพิน บุญชูวงศ์ (2536) กล่าวว่า การสร้างความเข้าใจร่วมกัน โดยผู้สอนควรจะทำให้ความเข้าใจผู้เรียนและศึกษาผู้เรียนอย่างลึกซึ้ง เพื่อจะได้แนะแนวทางในการเรียนการสอนได้ถูกต้อง ในการเลือก การกำหนด กิจกรรมการเรียนการสอน ที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาศักยภาพที่มีอยู่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักกลไกของการทำงานร่วมกัน และแต่ละกลุ่มจะต้องมีการปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน แบ่งหน้าที่และมีการวางแผนงานร่วมกัน เพื่อทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จและเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถของตน

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ ขอบเขตเนื้อหาของความต้องการของผู้เรียน ประกอบไปด้วย 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ คือ โลกาภิวัตน์และการพึ่งพาอาศัยกัน สันติภาพ และความขัดแย้งด้านทักษะ และการพัฒนาอย่างยั่งยืน 2) ด้านทักษะ คือ ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค และการคิดเชิงวิเคราะห์ และ 3) ด้านเจตคติ คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ สมศรี สง่าศิลป์ (2538) และ ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2537) กล่าวว่า ควรสอดคล้องและตอบสนองกับความต้องการและความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนและประสบการณ์เดิมของผู้เรียน และเป็นกิจกรรมที่พัฒนาผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนทั้ง 3 ด้าน คือ พุทธิพิสัย จิตพิสัยและทักษะพิสัย การจัดกิจกรรมที่ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมหรือลงมือปฏิบัติอย่างทั่วถึง รวมถึงการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ติดต่อสัมพันธ์กับผู้อื่นในการทำกิจกรรมมากขึ้นเท่าใด ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ได้มากขึ้น

ขั้นที่ 4 การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการระบุหรือกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ สามารถวัดเป็นรูปธรรมได้และเห็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนรู้ของตนอย่างชัดเจน กำหนดเนื้อหาสาระที่ตรงกับความต้องการ

เรียนรู้ที่ได้จากขั้นตอนที่แล้ว และสามารถวัดผลสำเร็จการเรียนรู้เรื่องความเป็นพลเมืองโลกได้ (Knowles, 1980) ซึ่งสอดคล้องกับ สุมาลี สังข์ศรี (2545) ระบุว่า วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต มุ่งจัดบริการ การศึกษาแก่บุคคลทุกเพศ ทุกวัย ทุกสภาพความเป็นอยู่ ทุกถิ่นที่อยู่อาศัยอย่างทั่วถึงและเสมอภาค เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อเหตุการณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม รู้ถึงสิทธิและหน้าที่พลเมืองสามารถแสวงหาความรู้และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการเผชิญปัญหาและปรับตัวต่อสภาพสังคมสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับ ธนฐิตา นาคะตะ (2551) ที่ระบุว่า ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนควรมีการกำหนดทิศทางของการเรียน (วัตถุประสงค์) ซึ่งเป็นการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนามากยิ่งขึ้น

ขั้นที่ 5 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำเนื้อหาที่ได้จากความต้องการในขั้นที่ 3 มาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก 8 กิจกรรม คือ 1) โลกาภิวัตน์ 2) การพึ่งพาอาศัยกัน 3) ความเป็นธรรม 4) ปกป้องคุ้มครองตน 5) ความขัดแย้งและสันติภาพ 6) เหมือนหรือต่างระหว่างเรา 7) การพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 8) เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา (Oxfam, 2008/2551) สอดคล้องกับ Quittner (2008/2551) Quisumbing (2002/2545) และ Kniep (1986) ที่ได้ศึกษาการกำหนดขอบเขตเนื้อหาการเรียนโลกศึกษา ได้แก่ 1) คุณค่าที่หลากหลายของมนุษย์ 2) ระบบเศรษฐกิจ การเมือง ระบบนิเวศ และเทคโนโลยีทั่วโลก 3) ปัญหาและประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นทั่วโลก และ 4) ประวัติความเป็นมาของการติดต่อและการพึ่งพากันระหว่างประชาชน วัฒนธรรม และประเทศต่าง ๆ ซึ่งมีเนื้อหาที่หลากหลายและทำให้เข้าใจความเป็นไปของโลกและการปรับตัวให้อยู่ในสังคมของพลเมืองโลก

กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 12 กิจกรรม คือ 1) แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส 2) อาสนะพื้นฐาน 3) การทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคิรตัน (kirtan) 4) การบริการร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki) 5) ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika) 6) เทคนิคในการจูงใจจิตใจไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด 7) อานุภาพของความคิดและคำพูด 8) กิจกรรมเปลี่ยน Self – concept 9) เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก 10) การสร้างชื่อ “การใช้สมองสองซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอฮิวแมนนิส 11) เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก และ 12) โภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส ซึ่งการออกแบบกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ซึ่งสอดคล้องกับ เกียรติวรรณ อมาตยกุล (2547) และ Sarkar (1998/2541) ที่เสนอว่า หลักการนีโอฮิวแมนนิส หรือมนุษยนิยมใหม่ เป็นแนวคิดที่มุ่งพัฒนาอัจฉริยภาพที่ซ่อนเร้นในตัวมนุษย์ทุกคนให้ปรากฏออกมาให้มากที่สุด พัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ รวมถึงคุณธรรมควบคู่กันไป โดยให้มีคลื่นสมองต่ำอยู่เสมอ คลื่นอัลฟา คือ ช่วงที่คลื่นสมองของเราส่งคลื่นที่มีพลังสูง กว้าง ลึก ช้า สงบ ออกมา เราจะเกิดการผ่อนคลายอย่างลึกล้ำ สมอง

ซิกซายและขวาทจะทำงานอย่างสมดุล ทุภการภภที่เราทาจะไหลลื่น ง่ายดา ย่างต่อเนื่อง ซึ่ภก็คือ การพัฒนาคลีนสมองจากคลีนสมองสูงไปสู่อคลีนสมองต่ำ การดาเนินภภกรรมตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส เพื่อทาให้คลีนสมองต่ำอยู่เสมอ เช่น เป็ดเพลงที่ทาให้คลีนสมองต่ำ หายใจลึกๆ เข้าออกซ้าๆ ให้เต็ม ปอด สั่ให้ทุภส่วนของร่างกายผ่อนคลายตั้งแต่ใบหน้าจนถึงปลายเท้า จินตนาการถึงธรรมชาติอัน สวยาม การทาสมาธิและการฝึกโยคะ และอยากจะทานอาหารที่เป็นธรรมชาติมากขึ้น พุดน้อยลง รับฟังมากขึ้น เลือภพุดเฉพาะคำพุดที่สร้าสรรค์ ทาอะไรซ้าๆ ที่เดิมและเวลาเดิมการมีระเบียบวินัยใน เรื่องอื่น ๆ จะมิมากขึ้นตามลำดับ จัดตารางชีวิตให้ชัดเจนจนเป็นนิสัย และมีความรัก ให้พลังด้านบวก ด้วยการใช้ความคิด คำพุด และการกระทำ ยิมกับทุภคนและบ่่อยๆ ใช้การชมบุดคลอื่นเสมอ สบตา มองด้วยความรู้สึภที่ดี อบอุ่น เชื่อมั่น สัมผัสเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างปกติและมีความสุข การฝึกปฏิบัติ อย่างสม้าเสมอ จึงเป็นสั่ที่สำคัญอย่างมากในการปฏิบัติตามหลักการของหลักการนีโอฮิวแมนนิส

ซั่ที่ 6 การดาเนินภภกรรมการเรียนรู้อ ผู้วิจัยนำภภกรรมการศึกษาอนุภระบบโรงเรียนเพื่อ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่เป็นการดาเนินภภกรรมการเรียนรู้อที่จุงใจการเรียนรู้อกับผู้เรียน เสริมสร้าภภพจน์ตนเอง การเรียนรู้อ ด้วยการปฏิบัติฝึกฝนด้วยตนเองและเป็นกลุ่ม ดาเนินภภกรรมที่ยืดหยุ่น ดอบสนองผู้เรียน ซึ่เป็นการเปลี่ยนแปลงนิสัย ทศนคติ บุคลิกภภ ความสามารถ รวมทั้งวิธีการดาเนินชีวิตของคนเราจะ เป็นไปได้ง่ายขึ้น ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มต้นที่ภภพจน์ของตัวเอง โดยภภกรรมที่ใช้จะช่วยสร้า ภภพจน์ของตัวเองด้านบวก ซึ่สอดคล้องกับภภยติวธรณ อมาตยกุล (2540), Oxfam (2006/2549) และ Sarkar (1998/2541) กล่าว่า มีคุณค่าและทศนคติในเรื่องเกี่ยวกับการสร้าภภพจน์ของ ตัวเองด้านบวก การเห็นคุณค่าในตนเอง การเข้าใจความรู้สึภของผู้อื่น ความรับผิดชอบต่อ ความยุติธรรมและความถูกต้องทางสังคัม เห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย ค่านึงถึงสั่แวดล้อม และมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน และมีความเชื่อว่าคนสามารถทาในสั่ที่แตกต่าง ได้

ผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการจัดภภกรรมการศึกษาอนุภระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็น พลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกโดยมีซั่ตอนดังต่อไปนี้ ซั่ตอนที่ 1 การถาม-ดอบ ซั่ตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue) ซั่ตอนที่ 3 การค้นคว้า ข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information) ซั่ตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning) ซั่ตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active) และซั่ตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

ซั่ที่ 7 การประเมินผลการเรียนรู้อ ผู้วิจัยประเมินผลการเรียนรู้อด้านความรู้ ทักษะ และเจต คติการเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน ก่อนและหลังเข้าร่วมภภกรรมการศึกษาอนุภระบบ วิทยาลัย เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ซึ่สอดคล้องกับสุมาลี สังข์ศรี

(2545)ระบุว่า การวัดผลประเมินผล ของกลุ่มเป้าหมายเน้นการวัดพัฒนาการความก้าวหน้าของผู้เรียน เน้นการประเมินตามสภาพจริงด้วยเทคนิควิธีการต่างๆ ไม่เน้นการสอบ กระบวนการประเมินควรให้ความสำคัญธรรมชาติกับผู้เรียนและมีมาตรฐาน นอกจากประเมินกลุ่มเป้าหมายแล้ว ต้องให้กลุ่มเป้าหมายประเมินผู้จัดบริการด้วย สอดคล้องกับ Knowles (1980/2523) ที่ระบุว่า การประเมินผล เพื่อให้ทราบว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยประเมินด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การทดสอบ แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ การสังเกต เป็นต้น และจากผลการประเมิน สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ผู้เรียนยังไม่บรรลุวัตถุประสงค์ข้อใด และควรได้รับสิ่งใดเพิ่มเติมต่อไป

4. ผลที่ได้

ผลที่จะได้รับจากการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย เป็นการจัดกิจกรรมโดยใช้ทฤษฎีแอนดราโกจี แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสและแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก ผู้เรียนจะได้รับความรู้ ทักษะ และมีเจตคติ ที่สามารถนำไปปฏิบัติและนำไปใช้กับตนเองและผู้อื่นต่อไป สอดคล้องกับ อาชัญญา รัตนอุบล (2542) คือ การศึกษาและประมวลประสบการณ์ความรู้ใด ๆ ก็ตามที่จัดขึ้นโดยบุคคล หน่วยงาน และสถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยมุ่งจัดขึ้นนอกเหนือไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียนภาคปกติ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาความรู้ ความสามารถ ทักษะและทัศนคติที่พึงประสงค์ของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม โดยยึดหลักการที่ว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ๆ จะสนองตอบต่อความต้องการ ความสนใจและประยุกต์ใช้แก้ปัญหาให้แก่บุคคลนั้นได้ด้วย สอดคล้องกับ Roger (1992/2535) คือ ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจจากการให้ความสนใจสิ่งนั้นหรือความต้องการเรียนรู้ จึงเป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ โดยวงจรการเรียนรู้เริ่มจากประสบการณ์ การคิดไตร่ตรอง การสรุป และการทดสอบ และสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ผู้ใหญ่ของ Knowles (1975/2518) ที่ควรคำนึงถึง ความต้องการในการเรียนของแต่ละบุคคลและรูปแบบของการเรียนรู้ (Learning Style) ที่มีความหลากหลายและให้โอกาสในการฝึกภาคปฏิบัติจนเกิดผลดีหรือการนำความรู้ไปประยุกต์ได้

สรุปได้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีองค์ประกอบสำคัญคือ การนำปรัชญาทฤษฎี แนวคิด หลักการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนมากำหนดวัตถุประสงค์และเนื้อหาการเรียนรู้อันเพื่อสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งคู่มือการเรียนรู้หรือคู่มือการปฏิบัติด้วยตนเอง ภายใต้อบรมภาคที่เป็นมิตรและส่งเสริมการเรียนรู้ การให้ผลย้อนกลับหรือการประเมินผลการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท และการนำเสนอผลหรือข้อมูลที่ได้รับอย่างเป็นระบบ เพื่อการนำรูปแบบการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้น

2.1 การเปรียบเทียบความรู้การเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีความรู้การเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นทุกด้าน ได้แก่ ความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค ความหลากหลาย โลกาภิวัตน์ และการพึ่งพาอาศัยกัน การพัฒนาอย่างยั่งยืน และสันติภาพและความขัดแย้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวได้ว่าผู้เรียนมีความสนใจในเนื้อหาที่เกิดจากความต้องการในการเรียนรู้ของตนเองอย่างแท้จริง กล่าวคือเนื้อหาด้านความรู้เกิดขึ้นจากความรู้ที่ผู้เรียน เมื่อผู้วิจัยนำเนื้อหา ด้านความรู้มาออกแบบเป็นกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ จึงมีค่าอย่างยิ่ง ต่อผู้เรียนที่สนใจการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งลักษณะกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนมีลักษณะยืดหยุ่นไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร เวลา และสถานที่เรียน โดยจะยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ (อาชัญญา รัตนอุบล, 2540)

2.2 การเปรียบเทียบทักษะการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า ในภาพรวมหลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านการเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนมีทักษะไม่แตกต่างจากก่อนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเนื่องจาก ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านการเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ มีค่ามากอยู่แล้ว กล่าวคือ ผู้เรียนมีทักษะด้านการเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมที่สูงอยู่แล้ว แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้เรียนหลังเข้าร่วมกิจกรรมคะแนนเฉลี่ยด้านการเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ ก็มีค่าสูงที่สุดซึ่งสูงกว่าด้านอื่น ๆ ทุกด้าน

ส่วนทักษะการเป็นพลเมืองโลกด้านต่าง ๆ แต่ละด้านผู้เรียนมีการพัฒนา ดังนี้

- 1) การคิดเชิงวิเคราะห์ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาสติปัญญา เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก
- 2) ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ผู้เรียนมีความสามารถในการจัดการประเด็นที่ซับซ้อน และเป็นโต้แย้งกัน สูงสุด เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับปานกลาง หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก
- 3) ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค ผู้เรียนมักจะคัดค้าน หากเห็นว่าสิ่งนั้นเกิดความไม่เสมอภาค ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมคะแนนอยู่ในระดับมาก แต่หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีการพัฒนาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม
- 4) การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ ผู้เรียนมักจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมคะแนนอยู่ในระดับมาก แต่หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีการพัฒนาสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมและความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง ผู้เรียนแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่นสูงสุด เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วม

ร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีทักษะการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจกล่าวได้ว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีแอนดราโกจี และขั้นตอนการเรียนรู้ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับสูงที่สุด

2.3 การเปรียบเทียบเจตคติการเป็นพลเมืองโลกก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรม พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรม ผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเจตคติการเป็นพลเมืองโลกอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเห็นได้ว่าการเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลายและการมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ส่วนเจตคติการเป็นพลเมืองโลกด้านต่างๆ แต่ละด้านผู้เรียนมีการพัฒนา ดังนี้ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม 1) การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย คิดว่าทุกคนต่างมีคุณค่าในตนเองเท่ากัน เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 2) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน ผู้เรียนอยากเห็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม ผู้เรียนมีความเห็นใจผู้อื่น เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 4) การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทุกคนว่าเท่าเทียมกันโดยปราศจากการแบ่งแยก เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 5) การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้เรียนเห็นคุณค่าของทุกคนว่าเท่าเทียมกันโดยปราศจากการแบ่งแยก เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 6) การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ผู้เรียนเต็มใจดูแลสิ่งแวดล้อม เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด 7) การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้ ผู้เรียนท่านเต็มใจเรียนรู้จากความผิดพลาด เปรียบเทียบก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมาก หลังเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนอยู่ในระดับมากที่สุด หลังเข้าร่วมกิจกรรมผู้เรียนมีเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเจตคติที่สูงขึ้นทั้งหมดนี้อาจเป็นผลมาจากกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนภายใต้การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ตามทฤษฎีแอนดราโกจี และขั้นตอนการเรียนรู้

ตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลกมีความเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับการประเมินความคิดเห็นของผู้เรียนต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนในด้านการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับสูงที่สุด และแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสที่เน้นในด้านการที่มุ่งส่งเสริมความสุขของมนุษย์อย่างลึกซึ้ง ด้วยการสร้างเจตคติ เชิงบวกและการเห็นคุณค่าของตนเอง การพัฒนาคลื่นสมอง และการปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ (เกียรตวิวัฒน์ อมาตยกุล, 2542) กล่าวคือ กิจกรรมตามแนวนีโอฮิวแมนนิสสามารถส่งเสริมเจตคติความเป็นพลเมืองโลกให้กับผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

กล่าวสรุปได้ว่าการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่เด่นชัดที่สุดที่ได้รับการพัฒนา คือ ยึดหลักสันติภาพและขจัดความขัดแย้งของคนในสังคม เคารพตนเองและสิ่งต่างๆ การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลายของบุคคลไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ ความคิด ความเชื่อ ศาสนา เป็นต้น ยอมรับในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเรียนรู้การอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างอย่างสันติ

3. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยที่ได้พัฒนาขึ้นไปใช้

จากผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนไปใช้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่เป็นสาระสำคัญดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นเป็นรูปแบบที่ยืดหยุ่น มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง กล่าวคือได้เปิดโอกาสให้ได้เรียนรู้สิ่งที่ยืนอยู่นอกเหนือจากห้องเรียน เป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการของตนเองเพื่อสนองต่อสิ่งที่ผู้เรียนอยากเรียนรู้ อันเป็นประโยชน์ต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ลักษณะกิจกรรมการเรียนรู้อยู่ในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ไม่เครียด ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เคารพทุกความคิดเห็นของผู้เรียน มีบรรยากาศที่เป็นกับเองอบอุ่น

ด้านผู้เรียน จำนวนผู้เรียนที่มีความเหมาะสมไม่มากหรือน้อยจนเกินไป มีความกระตือรือร้น สนใจและตั้งใจเรียน ผู้เรียนที่มาจากต่างสถาบันหรือต่างจังหวัดทำให้มีประสบการณ์ต่างกัน และการกำหนดให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีอายุต่ำกว่า 25 ปีลงมา ทำให้มีอายุที่หลากหลาย สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการเรียนรู้การอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการเรียนรู้มีการแบ่งกลุ่มย่อยกลุ่มละ 2-6 คนแล้วแต่กิจกรรมทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนและถ่ายทอดประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Conaway, Wendy. (2009/2552) ที่พบว่าไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มอายุและการยอมรับตามหลักของทฤษฎีแอนดราโกจี

ด้านผู้สอน ผู้สอนมีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถในเรื่องที่สอนจะสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะได้อย่างชัดเจน และสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ ที่

ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน เชื่องโยงจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก นอกจากนี้ยังเคารพความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้เรียน มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและนำความรู้และประสบการณ์เดิมของตนออกมาใช้ให้มากที่สุด และสร้างบรรยากาศไม่เคร่งเครียดในการทำกิจกรรมที่เป็นกันเอง สนุกสนาน และยืดหยุ่น เป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ อาภาพร สิงหราช (2552) ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วยแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้

ด้านระยะเวลา เวลาในการเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย จัดในวันหยุดราชการที่ว่างจากการเรียนในระบบโรงเรียน หรือว่างจากการทำงาน หากสามารถจัดกิจกรรมติดต่อกันในช่วงปิดเทอมก็จะทำให้มีความต่อเนื่อง และไม่ลืมนเนื้อหาที่ได้เรียนรู้ไปแล้ว และสะดวกต่อการเดินทางไปสถานที่จัดกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับ อาชญญา รัตนอุบล (2540) ที่กล่าวว่าการศึกษาของระบบโรงเรียนเป็นการศึกษาที่มีลักษณะยืดหยุ่น ไม่ว่าจะเป็นผู้สอน ผู้เรียน เนื้อหา หลักสูตร เวลา และสถานที่เรียน สามารถยืดหยุ่นเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการ และความพร้อมของผู้เรียนเป็นสำคัญ

ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนไทย โดยจัดให้เกิดความคิดวิเคราะห์ในการแก้ปัญหา มีการตัดสินใจอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันดังจะเห็นได้จากการพาผู้เรียนไปทัศนศึกษาในสถานที่จริงเพื่อให้ผู้เรียนได้มองเห็นเป็นรูปธรรมของความรู้ที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ Knowles (1998/2541) ที่มีลำดับขั้นตอนที่เป็นกระบวนการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมที่เป็นระบบ ชัดเจน เป็นขั้นตอน

3.2 มีการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ที่ดีผ่านกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
กล่าวคือ กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเป็นการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจไปพร้อมกัน เพื่อให้ผู้เรียนอยู่ในสภาวะที่คลีนสมองดำทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ในสิ่งต่างๆ ได้ดี แม้ว่าเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกจะยาก แต่การสร้างบรรยากาศตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสทำให้ผู้เรียนสามารถมีความพร้อมในการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี

สภาพแวดล้อม เป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ควรให้ความสำคัญ เพราะสภาพแวดล้อมเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น การจัดสถานที่ที่เป็นห้องโถง อากาศถ่ายเทสะดวก มีแสงสว่างเพียงพอ มีความเงียบสงบ ไม่รบกวนสมาธิในการจัดกิจกรรม สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองอบอุ่นและเกิดการยอมรับซึ่งกันและกัน มีความยืดหยุ่นไม่เคร่งครัดจะทำให้ผู้เรียนเรียนรู้ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับทิตินา แคมมณี (2554) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อเอื้ออำนวยให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ได้ดี

3.3 เนื้อหาการเป็นพลเมืองโลกและวิธีการสอน มีการยกตัวอย่างที่เข้าใจง่าย มีการสอนที่ให้มองในแง่มุมหลายด้านผ่านกิจกรรมที่ผู้สอนได้ออกแบบมา เนื้อหาความเป็นพลเมืองโลกเป็นความต้องการจำเป็นในสังคมปัจจุบันซึ่งทั่วโลกให้ความสนใจเนื่องจากโลกาภิวัตน์ สังคมและเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าเหตุเกิดที่หนึ่งในอีกซีกโลกหนึ่งสามารถรับรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Haipit (1980/2523) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความหลากหลายทางวัฒนธรรมและการเรียนโลกศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อหลักสูตรการเรียนรู้อันในสังคมปัจจุบัน

3.4 วิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรมชัดเจน วัดผลได้ดี เป็นรูปธรรม มีการทำข้อสอบก่อนและหลังเรียนเป็นเรื่องที่ดีทำให้เห็นว่าแต่ละคนได้รับความรู้ไปมากน้อยแค่ไหน วิธีการวัดผลประกอบด้วย 3 วิธี คือ การวัดแบบความรู้ ทักษะ และทักษะ ครอบคลุมได้ดีมาก เพราะทั้ง 3 ด้านสามารถนำมาปรับใช้ได้ เห็นถึงความคิดที่แตกต่างจากตัวเรา เกิดการเรียนรู้จากผู้อื่น

3.5 ปัจจัยอื่นๆที่ส่งผลต่อการนำไปใช้ ได้แก่

1) การให้ความรู้และกิจกรรมส่งเสริมให้เป็นพลเมืองที่ดีของโลกเนื่องจากเด็กและเยาวชนไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องนี้ จึงต้องเข้าไปมอบความรู้ให้แก่เยาวชนนั้นเพื่อให้พวกเขาเป็นเยาวชนพลเมืองที่ดีของโลกได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Laura Johnson (2013/2556) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมความเป็น"พลเมืองโลก Global Citizenship (GC) กล่าวว่าการส่งเสริมพลเมืองโลก พบได้ทั่วไปในการปฏิรูปหลักสูตรทั่วโลก ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงไปจากแนวความคิดของความเป็นพลเมืองในประเทศ ดังนั้นพลเมืองโลกศึกษา Global Citizenship Education (GCE) จึงเป็นสาขาที่กำลังขยายกว้างขึ้นซึ่งประจักษ์ได้ทั้งในบริบททางวิชาการและเชิงนโยบาย

2) การฝึกให้เด็กและเยาวชนเหล่านี้ มีความคิดและทัศนคติที่ดี คิดบวก รักทุกสรรพสิ่ง ทำแต่สิ่งดีงาม เห็นแก่ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ไม่เห็นแก่ตัว อาจจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น เข้าใจในสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น เพราะได้แลกเปลี่ยนความคิดกับผู้อื่นที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับหลักการนีโอฮิวแมนนิส ซึ่งสอดคล้องกับเกียรติวรรณ อมาตยกุล (2545) กล่าวว่าการเปลี่ยนแปลงนิสัย ทัศนคติ บุคลิกภาพ ความสามารถ รวมทั้งวิธีการดำเนินชีวิตของคนเรา จะเป็นไปได้ง่ายขึ้น ถ้าการเปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มต้นที่ภาพพจน์ของตัวเอง โดยกิจกรรมที่ใช้จะช่วยสร้างภาพพจน์ของตัวเองด้านบวก ผู้วิจัยได้ส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมช่วยสร้างภาพพจน์ของตัวเองด้านบวก สร้างความรู้สึกที่ดีด้วยการให้ความรัก การให้พลังด้านบวก

3) การปลูกจิตสำนึกเรื่องความเท่าเทียม ความยุติธรรม ปัญหาที่เกิดขึ้นในระดับสังคม ความไม่เท่าเทียม ความอยุติธรรมที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับ Quisumbing (2002/2545) ที่กล่าวว่า คุณสมบัติของเยาวชนในสังคมโลก ควรมีความสามารถในการที่จะแสดงความรู้สึก เพื่อปกป้องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี ชาติพันธุ์ ชนกลุ่มน้อยอื่น ๆ

4) ระดับการศึกษา หากระดับการศึกษาต่างกันในแต่ละระดับจะมีมุมมองความคิดเห็น หรือ ประสบการณ์ไม่เท่าเทียมกัน อาจจะได้รับรู้หรือมีความเข้าใจต่อเนื้อหาที่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์

3.6 ความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ รูปแบบกิจกรรมดีแล้ว แต่ควรมีการจัดกิจกรรมต่อเนื่อง และ ควรสร้างความรู้และปลูกฝังให้กับเยาวชนกลุ่มคนด้อยโอกาส

3.7 ความเหมาะสมการที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่า การ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมมากที่สุด และแบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมน้อยที่สุด เนื่องจากแบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลกเป็นลักษณะเลือกตอบ (Multiple Choice) ซึ่งวัด ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) อาจทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าอยากในการทำแบบทดสอบ ส่วนแบบ วัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลกเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ซึ่งเป็น แบบวัดด้านจิตพิสัย (Effective Domain) อาจทำให้ง่ายต่อการตอบแบบทดสอบ สอดคล้องกับทศนา แฉมมณี (2554) ประเมินว่ารูปแบบที่จะเป็นประโยชน์ต่อครูส่วนใหญ่และมีโอกาสนำไปใช้ได้มาก การ สอนแต่ละครั้งมักประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้งทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย รวมทั้ง ทักษะกระบวนการทางสติปัญญา เพราะองค์ประกอบทั้งหมดมีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด

3.8 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความ เป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย ของผู้เรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาด้าน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์โครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อคุณค่าและเจต คติมากที่สุด กล่าวได้ว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของ เด็กและเยาวชนไทยส่งผลในด้านคุณค่าและเจตคติมากที่สุดต่อผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิว แมนนิสที่ช่วยส่งเสริมผู้เรียนด้านเจตคติได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับ พรประเสริฐ เสือสี (2547) ได้ทำ วิจัยเรื่อง ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจี เพื่อเพิ่มความเห็นคุณค่าใน ตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร พบว่ากลุ่มทดลองเข้าร่วม กิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจีเห็นคุณค่าในตนเองหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการ ทดลองและสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ พบว่า ผู้เรียนมีความคิดเห็นต่อความ เหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม/โครงการมากที่สุด ซึ่งผู้วิจัยคำนึงถึงการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ ร่วมกันอันจะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และมีความคิดเห็นต่อการ นำไปประยุกต์ใช้น้อยที่สุด อาจเนื่องมาจากช่วงเวลาในการทำกิจกรรมที่ค่อนข้างต่อเนื่องกัน ทำให้ ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้น้อย ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ ไม่สอดคล้องกับ Roberts, (2007/2550) ได้ศึกษาเรื่อง การประยุกต์ใช้รูปแบบแอนดรา

โกจิ การเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่: กรณีศึกษาของกรมบัญชีกลาง กองจัดการการคลังเท็กซัส ที่พบว่า การฝึกอบรมการบริหารการเงินการคลังไม่สอดคล้องกับรูปแบบของแอนดราโกยี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1.1 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยผู้เรียนจะต้องเห็นคุณค่าในตนเอง รักตนเอง ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เมื่อมอบความรักให้กับตัวเอง เพื่อน ๆ คนในครอบครัว คนในสังคม สัตว์ พืช ผู้เรียนก็จะมีจิตใจที่เปิดกว้างขึ้น มีความรักความเมตตาสูงขึ้น ทำประโยชน์ให้กับสังคมโลกและคนอื่น ๆ ต่อไป

1.2 รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยควรมีความต่อเนื่องในการเรียนรู้กิจกรรม และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเหตุด้วยผล

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

จากผลการวิจัยที่พบว่า รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยได้นั้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาความต้องการของเด็กและเยาวชนไทยในด้านเนื้อหาความเป็นพลเมืองโลก ตลอดจนให้เด็กและเยาวชนไทยมีส่วนร่วมในการกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ การออกแบบการเรียน และการประเมินผลตามความต้องการการเรียนรู้ของตนเอง

2.2 กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนในขั้นตอนที่เด็กและเยาวชนไทยมีส่วนร่วมในกระบวนการต้องมีบรรยากาศที่ผ่อนคลายระหว่างการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นกันเองของเด็กและเยาวชนและผู้สอน

2.3 ผู้สอนต้องมีความพร้อมในการมีความรู้ความสามารถในเรื่องความเป็นพลเมืองโลก ที่สามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะได้อย่างชัดเจน และสามารถยกตัวอย่างสถานการณ์ ที่ทันต่อเหตุการณ์ในปัจจุบัน เชื่อมโยงจากเรื่องง่ายไปสู่เรื่องยาก นอกจากนี้ยังต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ในการดำเนินกิจกรรมด้วยความเคารพความคิดเห็นและประสบการณ์ของผู้เรียน มีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นและนำความรู้และประสบการณ์เดิมของตนออกมาใช้ให้มากที่สุด

3. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

คณะกรรมการส่งเสริมเยาวชนแห่งชาติ (กดยช) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และมี ปลัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นกรรมการ ควรให้ความสำคัญกับการจัด กิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย นำเข้าในแผนยุทธศาสตร์ในพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนให้มีคุณลักษณะความเป็น พลเมืองโลก ของเด็กและเยาวชนไทย ทั้งนี้เพื่อสนองกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ในการพัฒนาคนสู่สังคมการเรียนรู้ตลอดชีวิตให้เตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น และเพื่อ รองรับการเข้าร่วมประชาคมอาเซียน

4. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

4.1 ควรมีการศึกษาติดตามผลรูปแบบกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยกับกลุ่มตัวอย่างต่อไปอีก เพื่อจะได้รู้ถึงผลลัพธ์และความยั่งยืน ของพฤติกรรมที่เกิดขึ้น

4.2 ควรมีระยะเวลาติดตามผลหลังจากที่เข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อ ส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย เพื่อจะได้ทราบถึงการนำความรู้ที่ได้ไป ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

4.3 ควรนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก ของเด็กและเยาวชนไทยไปจัดให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนอื่น ๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น เด็กและเยาวชนด้อยโอกาส เด็กและเยาวชนในสถานสงเคราะห์ นำไปใช้กับเด็กและเยาวชนในการจัด ค่ายเยาวชนนานาชาติ เป็นต้น

4.4 ควรมีการวิจัยรูปแบบกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง โลกให้กว้างขวางออกไปในทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยการปรับกิจกรรม เนื้อหาให้เหมาะสมกับ เพศ วัยและ ความต้องการและความสนใจของกลุ่มเป้าหมายนั้น ๆ

4.5 ควรมีการวิจัยรูปแบบกิจกรรมการศึกษาในระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกโดย ใช้แนวคิดการเรียนรู้อื่น ๆ ในทุกกลุ่มเป้าหมาย

รายการอ้างอิง

บรรณานุกรม

- Acarya, A. A. (1991). *Beyond the Superconscious Mind*. Manila: Ananda Marga Publications.
- Allen, M. (2008). Obama Promises To 'remake The World'.
<http://www.cbsnews.com/stories/2008/07/24/politics/politico/main4291110.shtml>. Retrieved 2010-06-16.
- Anadamurti Shrii, S. (2542). คุณธรรม 2000. กรุงเทพฯ: ที.พี.พี.รินทร์.
- Buchanan, J. M. (2001). *Externalities and public expenditure theory*. Indianapolis: Liberty Fund.
- Byers, M. (2005). The Meanings of Global Citizenship, UBC Global Citizenship Speaker Series. <http://www.internationalization.ubc.ca/gcss.htm>
- Chris Argyris. (2004). *Reasons and rationalizations : the limits to organizational knowledge*. Oxford: Oxford University Press.
- Dumitrescu, C. (1999). What is non-formal education? Council of Europe.
<http://assembly.coe.int/Documents/WorkingDocs/doc99/Edoc8595.htm>
- Eduard Lindeman. (1987). *Learning democracy : eduard lindeman on adult education and social change*. London: Wolfeboro, N. H.
- Falk, R. (1994). *The Making of Global Citizenship. in Bart van Steenberg, The Condition of Citizenship*. London: Sage Publications.
- Good, P. C. V. (1973). *Dictionary of education*. New York McGraw-Hill,.
- Hendershot , K. a. S., Jill., . (2009). Study Abroad and Development of Global Citizen Identity and Cosmopolitan Ideals *Undergraduates Current Issues in Comparative Education, Teachers College, Columbia University*, 12(Comparative Education), 45-55.

- Ingebritsen, C. (2007). *Global Citizenship Task Force Report: How Should We Promote and Structure Global Engagement at the University of Washington? How Should We Recognize and Reward Students As Global Learners?* Washington: University of Washington.
- John Dewey. (1981). *The philosophy of John Dewey*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Kenneth D. Benne. (1967). *Education for tragedy : essays in disenchanting hope for modern man*. Lexington: University of Kentucky Press.
- Knowles, M. S. (1975). *Self - directed learning : a guide for learners and teachers*. Chicago: Association Press,.
- Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education*. Chicago Association Press Foilet Publishing Company,.
- Knowles, M. S. a. O., Harry. (1950). *Adult Education*. New York Association Press,.
- Maslow, A. H. (2000). *The Maslow business reader*. New York: John Wiley & Sons.
- Mill, J. S. (1948). *Utilitarianism, Liberty, and Representative Government*. New York: J.M. Dent & Sons,.
- Nyirenda, P. J. E. (2011). *La Coherence des Contributions de Paulo Freire a V Education et'au Developpement en Afrique Contemporaine. .* Oxfam. (2006a). *Education for Global Citizenship A Guide for Schools*. Oxfam. (2006b). *Getting started with Global Citizenship: A Guide for New Teachers 2006*.
- Paul Emile Bergevin. (1963). *Adult education procedures : a handbook of tested patterns for effective participation*. New York: Seabury Press.
- Quisumbing, L. R. (2002.). *CITIZENSHIP EDUCATION FOR BETTER WORLD SOCIETIES: A Holistic Approach Paper read at the 8th Paper presented at the UNESCO APEID International Conference on Education*.
- Quittner, K. (2008). *Global Perspectives : A Statement on Global Education for Australian Schools*. Australia: GEON Impact Printing Pty Ltd..
- Richard Rogers. (2005). *Richard Rogers Partnership*. Hong Kong: Twins Media.

- Robert M. McKenzie. (2010). *The Social Psychology of English as a Global Language [electronic resource] : Attitudes, Awareness and Identity in the Japanese Context*. Netherlands: Springer.
- Sarkar, S. P. R. (1998). *Discourses on neohumanist education*. Bangkok: Ananda Marga.
- Steven Nadler. (2006). *Spinoza's : Ethics an introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Stevens, C. R. a. C., Patricia J. (2006). Collaborating to connect global citizenship, information literacy, and lifelong learning in the global studies classroom. from <http://www.emeraldinsight.com/0090-7324.htm>
- Taba, H. (1962). *Curriculum Development : Theory and Practice*. New York Harcourt Brace and Word.
- กรมการปกครอง. (2553). จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานคร และจังหวัดต่าง ๆ ปี 2552. from http://www.dopa.go.th/stat/y_stat51.html
- กฤษิยากร เตชะปิยะพร. (2552). ความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าต่อจริยธรรมของผู้ประกอบการจำหน่ายสินค้าจากต่างประเทศในตลาดเมืองหาดใหญ่.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2545). คิด-ทำ ด้านบวก. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2550). เท้าทันทุนนิยม. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เกียรติวรรณ อมาตยกุล. (2551). หยุดโลกร้อนด้วย PROUT. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ฉัตรศิริ ปิยะพิมพ์สิทธิ์, ด. พ. แ. ค. (2550). การพัฒนาสู่การพึ่งพาตนเองของชุมชนด้วยกระบวนการศึกษาตามอัยาศัย : กรณีศึกษา ตำบลบ้านพร้าว อำเภอป่าพะยอม จังหวัดพัทลุง. วารสาร มจร.วิชาการ, 10(20), 28-45.
- ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์. (2542). แนวทางการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน. กรุงเทพฯ: กองแผนงาน กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
- ชัยฤทธิ์ โพธิสุวรรณ์. (2541). รายงานการวิจัยเรื่อง ความพร้อมในการเรียนรู้โดยการขึ้นนำตนเองของผู้เรียนผู้ใหญ่ของกิจกรรมการศึกษาผู้ใหญ่บางประเภท. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ
- ชุมพล เสมาศันท์. (2547). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสำเร็จ ในการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เชียรศรี วิวิธสิริ. (2543). จิตวิทยาการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- ไชยยศ เรืองสุวรรณ์. (2537). เทคโนโลยีการศึกษา ทฤษฎีและการวิจัย. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- ทิตินา แคมมณี. (2545). กระบวนการเรียนรู้ : ความหมาย แนวทางการพัฒนา และปัญหาข้อใจ.
กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บริษัทพัฒนาคุณภาพวิชาการ (พว.) จำกัด.
- ธนฐิตา นาคะตะ. (2551). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่มีต่อความรู้ทัศนคติ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเกี่ยวกับการประหยัดพลังงานของพนักงานในสถาน ประกอบ การอุตสาหกรรมการผลิตขนาดใหญ่. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สาขา วิชาการ การศึกษานอกระบบโรงเรียน), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2554). การศึกษาสภาพการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมในจังหวัด นครปฐม : รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ นครปฐม: ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นันทน์ช นรภักดิ์สุนทร. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้พลศึกษา ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ที่มีต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- นาคยา ภัทรแสงไทย. (2535). ยุทธศาสตร์การสอนเพื่อพัฒนาค่านิยม. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ปฐม นิคมานนท์. (2528). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ทิพย์อักษร.
- ประยุทธ์ จันทร์โอชา. (2557). สารนายกรัฐมนตรี เนื่องในโอกาส “วันเยาวชนแห่งชาติ” ประจำปี 2557 วันที่ 20 กันยายน 2557. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ปิยะนาถ สรวีสุต. (2552). แรงจูงใจของผู้นำเยาวชนที่มีจิตอาสาในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม : กรณีศึกษา สภาเยาวชนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พรประเสริฐ เสือสี. (2547). ผลของการจัดกิจกรรมนันทนาการตามทฤษฎีแอนดราโกจี เพื่อเพิ่ม ความเห็นคุณค่าในตนเองของผู้สูงอายุสถานสงเคราะห์คนชราบ้านบางแค กรุงเทพมหานคร. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- รัตนา พุ่มไพศาล. (2530). การศึกษานอกระบบโรงเรียนเปรียบเทียบ. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2538). พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2538. กรุงเทพฯ: บริษัท อักษรทัศน์.
- วรรัตน์ อภินันท์กุล. (2548). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนตาม แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้ที่ ประสบความสำเร็จตามกฎแห่งความสำเร็จของนโปเลียน ฮิลล์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์ วงศ์.

- วินัย สายหงษ์. (2538). การศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาชีพระยะสั้นทางด้าน
หลักสูตรจากครูผู้สอนและผู้บริหารศูนย์การศึกษานอกระบบโรงเรียนจังหวัด. กรุงเทพฯ: ม.
ป.ท.
- วิศนี ศิลตระกุล. (2537). การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต. กรุงเทพฯ: กรมการศึกษานอกโรงเรียน.
ศตพร วิไลรัตน์. (2532). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนวัยเรียน โดยวิธีการสอนตาม
แนวคิดแบบนีโอฮิวแมนนิส. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพฯ.
- ศิริเพ็ญ บุรณศิริ. (2532). ความคิดเห็นเกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองโลก ของนักเรียน
มัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมศรี สว่างศิลป์. (2538). สภาพและปัญหาการจัดการศึกษานอกโรงเรียนสายอาชีพของโรงเรียน
ผู้ใหญ่ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกลางศาลาเยาวชนและครอบครัวกลาง.
(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- สวัสดิ์ อุดมโกชน. (2533). การจัดการเรียนการสอนวิชาช่างอุตสาหกรรมในเอกสารชุดวิชาการและ
จัดระบบการสอนการงานและอาชีพหน่วยที่ 1-8. กรุงเทพฯ: กิ่งจันทร์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). แนวทางการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน
มาตรฐานสากล *World-Class Standard School Instruction Guidelines*. กรุงเทพฯ
โรงพิมพ์อักษรไทย (น.ส.พ. ฟ้ามืองไทย).
- สำนักงานพัฒนาระบบงานยุติธรรมเด็กและเยาวชน. (2551). ข้อมูลสถิติประจำปี 2551. นนทบุรี:
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนกระทรวงยุติธรรม.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่
แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2553). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง
พ.ศ. 2553-2561. การประชุมคณะกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง
(กนป.) ครั้งที่ 6/2553 เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2553 ณ ห้องประชุมตึกสันติไมตรีหลัง
นอก ทำเนียบรัฐบาล. กรุงเทพฯ.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2552). เด็กและ
เยาวชนดีเด่นแห่งชาติ และผู้ทำคุณประโยชน์ต่อเยาวชน ประจำปี 2552. กรุงเทพฯ: ชุมนุม
สหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ. (2553). รายงานการ
พัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2552. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

- สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ. (2557). รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประจำปี 2555 กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2550). การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี 2550. กรุงเทพฯ สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2545). การพัฒนาจิตสำนึกความเป็นพลโลกสำหรับเยาวชนตามแนวพุทธธรรม. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2551). การพัฒนาชุดฝึกอบรมทางไกล เรื่องการจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะความเป็นพลโลกของนักเรียน สำหรับครูสังคัมศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุนิดา ศิริพากย์. (2553). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภาษาอังกฤษตามทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของแมคเคลแลนด์และการเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษาการศึกษานอกระบบ กลุ่มด้อยสัมฤทธิ์ที่เรียนด้วยวิธีเรียนทางไกล. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุพักตร์ พิบูลย์. (2544). การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุมาลี สังข์ศรี. (2545.). รายงานการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อการศึกษาตลอดชีวิต ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. (2547.). จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2554). การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรทัย ศักดิ์สูง. (2543.). การวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างทฤษฎีแอนดราโกจี ของ มัลคัม โนลส์ กับวิธีการสอนในหลักสูตรผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูงของสถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อัญชลี สาริกานนท์. (2553). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส ที่มีต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาชีวิตสำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตน์อุบล. (2540). กระบวนการฝึกอบรมสำหรับการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542a). การจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาการศึกษา
นอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2542b). เงื่อนไขการเรียนรู้ของผู้ใหญ่และแนวทางการสอนผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ:
ภาควิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาชัญญา รัตนอุบล. (2551). การจัดโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: คณะครุ
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อภาพร สิงหาราช. (2552). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานของครูด้วย
แนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็น
ศูนย์กลาง. . (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์), กรุงเทพฯ.
- อุดม เขยกิจวงศ์. (2541). ปรัชญาและหลักการศึกษานอกระบบโรงเรียน. . กรุงเทพฯ โอเดียนสโตร์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2544). หลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- อุ้นตา นพคุณ. (2523). การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ: ภาควิชาการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อุ้นตา นพคุณ. (2546). กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมอย่างมีส่วนร่วมทางการศึกษานอกระบบ
โรงเรียน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- เอมอร จังศิริพรภรณ์. (2550). การวัดและประเมินผลการศึกษา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาวิจัยและ
จิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
 การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

1. ผศ. ดร.กมลวรรณ ตังธนทานนท์	สาขาวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา
ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. นางเทพวัลย์ ภรณวลัย	สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน
สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์
เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ
3. ผศ. ดร.วัลย์ อิศรางกูร ณ อยุธยา	สาขาวิชาการสอนสังคมศึกษา
ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ดร.วิรุพท์ นิลโมจน์	กลุ่มแผนงาน
สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ
และการศึกษาตามอัธยาศัย
5. อ. ดร.สุวิธิดา จรุงเกียรติกุล	สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน
ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

แบบสอบถามความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

แบบสอบถามความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความต้องการในการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลก

คำตอบของท่านมีคุณค่ายิ่งต่อการพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาของระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย จึงขอให้ท่านตอบคำถามโดยอิสระและคำตอบของท่านจะใช้ประโยชน์เพื่อการวิจัยและนำเสนอผลโดยภาพรวม

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงตามความต้องการหรือความคิดเห็นของท่านตามที่ระบุไว้ในคำถามแต่ละข้อ กรณีที่ท่านมีความต้องการหรือความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดระบุในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

- เพศ () ชาย () หญิง
- อายุ.....ปี () ต่ำกว่า 15 ปี () 16 - 20 ปี () 21 - 25 ปี
- จังหวัดที่เกิด..... จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน.....
- การศึกษา () กำลังศึกษา

() ประถมศึกษาตอนต้น	() อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
() ประถมศึกษาตอนปลาย	() ปริญญาตรี
() มัธยมศึกษาตอนต้น	() สูงกว่าปริญญาตรี
() มัธยมศึกษาตอนปลาย	() อื่น ๆ ระบุ

 ระดับชั้น/ปี..... สาขา..สถาบันการศึกษา.....
 () จบการศึกษา

() ประถมศึกษาตอนต้น	() อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
() ประถมศึกษาตอนปลาย	() ปริญญาตรี
() มัธยมศึกษาตอนต้น	() สูงกว่าปริญญาตรี
() มัธยมศึกษาตอนปลาย	() อื่น ๆ ระบุ

 ระดับชั้น/ปี..... สาขา..สถาบันการศึกษา.....
- อาชีพ () ทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน.....
() ไม่ได้ทำงาน

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องความยุติธรรม ทางสังคมและความเสมอภาค (โปรด ระบุ).....</p>										
1.2 ความหลากหลาย										
1) ท่านมีความรู้และความเข้าใจความสัมพันธ์ของ มนุษยชาติ										
2) ท่านมีความรู้และความเข้าใจความสำคัญของ การเคารพในความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี เห็นคุณค่าและความเชื่อ ใน การดำเนินชีวิตของแต่ละสังคม										
3) ท่านมีความรู้และความเข้าใจอย่างแท้จริงใน ความแตกต่างกันของวัฒนธรรมและสังคม										
4) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงมุมมองความคิด ที่แตกต่างหลากหลายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของ โลกและเข้าใจถึงอิทธิพลของอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่ ส่งผลต่อความคิดเห็นที่ต่างกััน										
5) ท่านมีความรู้และความเข้าใจธรรมชาติของอคติ และการแบ่งแยก ตลอดจนวิธีการคัดค้านต่อต้าน										
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องความ หลากหลาย (โปรด ระบุ).....</p>										

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
1.3 โลกาวัดน์และการพึ่งพาอาศัยกัน										
1) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงสถานที่ที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน										
2) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงการติดต่อสื่อสารเชื่อมโยงกันระหว่างสถานที่ต่าง ๆ ที่อยู่ห่างกัน										
3) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงการค้าขายแลกเปลี่ยนระหว่างประเทศ										
4) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงระบบเศรษฐกิจการเมืองการปกครองของโลก										
5) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงสังคมโลกและหน้าที่ของพลเมืองในสังคมโลก										
6) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงระบบการเมืองการปกครองของประเทศเราและประเทศอื่น										
7) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงของชีวิตของผู้คนทุกระดับในสังคม การใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม ทำให้เข้าใจถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากความแตกต่างด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ศิลปวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน										
8) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนของประเด็นปัญหาโลก ผลกระทบของกระแสโลกาวัดน์และการเลือกตัดสินใจต่าง ๆ ย่อมก่อให้เกิดผลตามมาในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับบุคคลจนถึงระดับโลก										
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องโลกาวัดน์และการพึ่งพาอาศัยกัน</p> <p>(โปรดระบุ).....</p>										

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
.....										
1.4 การพัฒนาอย่างยั่งยืน										
1) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงสิ่งที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตและความจำเป็นในการรักษาและปรับปรุงคุณภาพชีวิต โดยไม่ทำลายโลกเพื่อคนรุ่นหลัง										
2) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงเรื่องในอดีตและอนาคต สามารถคาดการณ์อนาคตที่เป็นไปได้และอนาคตที่ควรจะเป็นและคิดหาวิธีการบรรลุถึงอนาคตที่พึงประสงค์										
3) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงกรอบความคิดที่มีความเป็นไปได้และอนาคตที่ดีกว่า										
4) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความสัมพันธ์และผลกระทบที่เรามีต่อสิ่งแวดล้อม										
5) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงซึ่งกันและกันระหว่างสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม										
6) ท่านมีความรู้และความเข้าใจว่าทรัพยากรของโลกมีจำกัด ดังนั้นทุกคนต้องใช้อย่างรับผิดชอบ										
7) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการหมุนเวียนกลับมาใช้ การลดหรือใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด คุ่มค่า										
8) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่จำเป็นในโลก										
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องการพัฒนา										

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
<p>อย่างยั่งยืน</p> <p>(โปรดระบุ).....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>										
1.5 สันติภาพและความขัดแย้ง										
1) ท่านมีความรู้และความเข้าใจว่าการกระทำของคนเรามีทางเลือกต่าง ๆ และมีผลที่เกิดขึ้นตามมาต่อผู้อื่นเสมอ ในสถานการณ์ความขัดแย้ง										
2) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบันในสังคมระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ ระดับนานาชาติ										
3) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงสาเหตุของความขัดแย้ง										
4) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงสาเหตุของความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้งในระดับบุคคล										
5) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความซับซ้อนของประเด็นปัญหาความขัดแย้งและการแก้ปัญหาความขัดแย้ง										
6) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงสาเหตุและผลกระทบของความขัดแย้ง ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก										
7) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงวิธีการระงับความขัดแย้งและการป้องกันความขัดแย้ง										
8) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงความสัมพันธ์										

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
ระหว่างความขัดแย้งและสันติภาพ										
9) ท่านมีความรู้และความเข้าใจถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดสันติภาพ										
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องสันติภาพและความขัดแย้ง</p> <p>(โปรดระบุ).....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>										
2. ด้านทักษะ										
2.1 การคิดเชิงวิเคราะห์										
1) ท่านมีความสามารถในการฟังผู้อื่น										
2) ท่านมีความสามารถในการถามคำถาม										
3) ท่านมีความสามารถมองในมุมที่แตกต่าง										
4) ท่านมีความสามารถประเมินในมุมมองความคิดที่แตกต่าง										
5) ท่านมีความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาสติปัญญา										
6) ท่านมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิพากษ์ข่าวสาร										
7) ท่านมีความสามารถในการค้นหาความอคติ ความคิดเห็น และการเลียนแบบ										
8) ท่านมีความสามารถในการใช้สื่อต่าง ๆ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ										
9) ท่านมีความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานความรู้										
ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องการคิดเชิง										

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
2) ท่านรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม										
3) ท่านอยากเห็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม										
4) ท่านรับรู้ได้ถึงความโกรธเคืองของบุคคล										
5) ท่านกังวลกับความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค										
6) ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติการต่อต้านความไม่เสมอภาค										
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม (โปรดระบุ).....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>										
3.4 การเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย										
1) ท่านมีเจตคติทางบวกต่อความแตกต่างและหลากหลาย										
2) ท่านเคารพความแตกต่างและหลากหลายมากขึ้น										
3) ท่านเห็นคุณค่าของทุกคนว่าเท่าเทียมกันโดยปราศจากการแบ่งแยก										
4) ท่านเต็มใจที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น										
5) ท่านให้ความเคารพซึ่งกันและกันในมุมมองความคิดที่มีผู้ให้ความเห็น										
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องการเห็นคุณค่าและเคารพในความหลากหลาย (โปรด</p>										

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่ ในปัจจุบัน					ต้องการให้จัด การเรียนรู้เรื่องนี้				
	5	4	3	2	1	5	4	3	2	1
3) ท่านเต็มใจที่จะร่วมมือและมีส่วนร่วม										
4) ท่านมีความเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถดีขึ้นและคน สามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้										
5) ท่านเต็มใจทำงานโดยยึดตามเป้าหมายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน										
6) ท่านเต็มใจทำงานเพื่ออนาคตที่ค้ำประกันถึงความ ยุติธรรมมากขึ้น										
<p>ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ในเรื่องที่ต้องการให้จัดการเรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องการมีความ เชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้ (โปรด ระบุ).....</p> <p>.....</p> <p>.....</p> <p>.....</p>										

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ขอขอบคุณในความร่วมมือของท่าน

ภาคผนวก ค

เครื่องมือชุดที่ 1

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชน

เครื่องมือชุดที่ 1

การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็ก
และเยาวชนไทย

กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

ข้อ	กิจกรรม
1.	แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
2.	อาสนะพื้นฐาน
3.	การทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีร์ตาน (kirtan)
4.	การบริการร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki)
5.	ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika)
6.	เทคนิคในการจูงใจไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด
7.	อานูภาพของความคิดและคำพูด
8.	กิจกรรมเปลี่ยนมโนภาพแห่งตน Self - concept
9.	เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก
10.	การแสวงหาเชื่อ “การใช้สมองสองซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอฮิวแมนนิส
11.	เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”
12.	โภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

ข้อ	กิจกรรม
1.	โลกาภิวัตน์
2.	การพึ่งพาอาศัยกัน
3.	ความเป็นธรรม
4.	ปกป้องคุ้มครองตน

ข้อ	กิจกรรม
5.	ความขัดแย้งและสันติภาพ
6.	เหมือนหรือต่างระหว่างเรา
7.	การพัฒนาอย่างยั่งยืน
8.	เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา

กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

1. แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

เนื้อหานำเสนอเรื่องแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส เครื่องฉายภาพด้วยคอมพิวเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์

เวลา 3 ชั่วโมง

เนื้อหา

ความเป็นมา

จุดเริ่มของแนวคิดนี้มาจากโยคีชาวอินเดียผู้ยิ่งใหญ่ พี.อาร์.ซาร์การ์ (P.R.Sarkar) ที่นำศาสตร์ทางตะวันออกกับความทันสมัยแบบตะวันตกมาผสมผสานเข้าด้วยกัน เช่น มีการฝึกสมาธิ ทำโยคะ ขณะเดียวกันก็ใช้เสียงเพลงและวิธีการสอนใหม่ ๆ รวมเข้าไปด้วย

หลักการ

สิ่งแวดล้อมและการศึกษาในวัยต้น ๆ ของชีวิต มีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งต่อความเฉลียวฉลาด คุณธรรมและความสุขของคนเรา โดยเชื่อว่าความเก่ง ความฉลาด ซึ่งเป็นศักยภาพที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ แต่มนุษย์ดึงศักยภาพดังกล่าวออกมาใช้แค่ 5-10 เปอร์เซ็นต์เท่านั้น และเชื่อว่าความเป็นคนที่สมบูรณ์ นั้นเกิดจากศักยภาพที่สำคัญ 4 ด้าน คือ

1. ร่างกาย (PHYSICAL) จะต้องแข็งแรง
 2. จิตใจ (MENTAL) ถ้ารูปร่างดีแข็งแรง แต่จิตใจไม่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง ตัดสินใจด้วยตัวเองไม่ได้ ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ ก็ไม่มีประโยชน์
 3. ความมีน้ำใจ (SPIRITUAL) มีความรักให้กับคนอื่นในวงกว้าง ช่วยเหลือคนอื่นโดยที่ไม่หวังผลตอบแทน มีความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ มีใจที่เปิดกว้าง
 4. วิชาการ (ACADEMIC) ถ้าเราไม่มีวิชาการ ไม่มีความรู้ก็ไม่มีทางที่เราจะมีอะไรมาบำรุงตัวเอง
- ทั้ง 4 ด้านคือหลักการสู่ความเป็นคนที่สมบูรณ์

กระบวนการ

เพื่อไปให้ถึงเป้าหมายความเป็นคนที่สมบูรณ์ กิจกรรมนีโอฮิวแมนนิสจะต้องสอดคล้องกับหลัก 4 ข้อ คือ คลื่นสมองต่ำ การประสานของเซลล์สมอง ภาพพจน์ต่อตัวเอง และการให้ความรัก ซึ่งต้องไปด้วยกันจึงจะไปในทิศทางที่ดี

1. คลื่นสมองต่ำ นักวิทยาศาสตร์ได้ประดิษฐ์เครื่องมือวัดคลื่นสมอง ซึ่งสามารถตรวจพบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของคนเราจะแปรเปลี่ยนไปตามคลื่นสมองที่เราสร้าง ยิ่งต่ำลงมากเท่าไรจะยิ่งมี ประสิทธิภาพดีขึ้นเท่านั้น เพราะเราจะมีความสงบทางจิตใจ อารมณ์ดี ใจเย็น มีความคิดสร้างสรรค์ สูง เกิดสมาธิ จิตใจเป็นหนึ่งเดียว ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก กิจกรรมจึงต้องสร้างให้เกิดภาวะคลื่นสมอง ต่ำมากที่สุด เช่น ก่อนเข้าห้องเรียนได้ฝึกทำโยคะ นั่งสมาธิ อันถือเป็นการเตรียมความพร้อมให้เรียน หนังสือได้อย่างสบายใจ และมีความสุขในการรับรู้ โยคะและสมาธิ จะช่วยให้กล้ามเนื้อและประสาท ผ่อนคลาย

ขณะทำโยคะ จิตใจจะเป็นหนึ่งเดียว เรื่องอะไรที่วุ่นวายจะค่อยสงบลง ๆ การเล่านิทาน การ กอด เสียงเพลง และท่าที คำพูดจากคนรอบข้าง ก็มีส่วนทำให้คลื่นสมองต่ำได้เช่นเดียวกัน ถ้าอยู่ใกล้ คนคลื่นสมองต่ำ ก็จะทำด้วย แต่ถ้าใกล้คนที่คลื่นสมองสูง อารมณ์ก็พลอยรุนแรงสูงตามไปด้วย

อาหารการกินก็มีส่วนต่อคลื่นสมองของคนเราด้วยเช่นกัน ยิ่งถ้าเป็นอาหารธรรมชาติมาก เท่าไหร่ จะยิ่งส่งผลดีมากเท่านั้น อาหารจึงเป็นแบบกึ่งมังสวิรัต ไม่กินเนื้อสัตว์ใหญ่ เช่น หมู เนื้อ แต่ กินเนื้อสัตว์เล็กตั้งแต่ไก่ลงมา เน้นผัก ผลไม้ นม และดื่มน้ำมาก ๆ

2. การประสานของเซลล์สมอง เราเคยเชื่อว่าความฉลาดมาจากพันธุกรรม พ่อแก่ แม่แก่ ลูกจะออกมาแก่ แต่นีโอฮิวแมนนิสมีความเห็นต่างออกไปจากนั้น โดยเชื่อว่าความฉลาดสามารถ ฝึกฝนกันได้ ไม่ขึ้นอยู่กับกรรมพันธุ์ แต่ขึ้นกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า ว่าได้มีส่วนช่วยทำให้เซลล์สมอง ประสานกันมากน้อยแค่ไหน

การที่คนไหนจะฉลาดหรือไม่ฉลาด เกิดจากเซลล์สมองประสานเข้าด้วยกันหรือที่เรียกว่า เซลล์ประสานประสาท ถ้าใครมีมาก ๆ คนนั้นจะฉลาด เรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้เร็ว อย่างเรามีเพื่อน ทำไมบางคนอ่านหนังสือสิบนาทีจำได้หมด แล้วเรากลับจำไม่ได้ มีการค้นพบว่าเซลล์ประสานประสาท จะขยายตัวได้ดี เมื่อมือกับเท้าของเราทำงานมาก เพราะปลายประสาทจะอยู่ตรงส่วนนี้มาก ฉะนั้นใน แนวคิดนี้จึงให้เรียน ๆ เล่น ๆ เรียนก็จริงแต่ต้องได้เคลื่อนไหวด้วย ดังนั้นกิจกรรมจึงมุ่งให้ได้ออกนอก ห้อง ได้ปีนป่าย ได้วิ่งเล่น เพื่อให้มือกับเท้าทำงานมากที่สุด

นีโอฮิวแมนนิสจะไม่เชื่อเรื่องให้เรียนอย่างเดียว หรือเล่นอย่างเดียว เพราะในช่วง 3-6 ปี จะเป็นช่วงที่สมองของคนเราเจริญเติบโตมากที่สุด ถ้าไม่ให้เรียนเสียเลย แล้วมาเรียนตอน 7-8 ขวบจะ ยิ่งเข้าไป ดังนั้นจึงต้องเรียนบ้างโดยกระจายให้เหมาะสม และใช้วิธีการที่จูงใจให้เด็กเรียนรู้ด้วยคลื่น อัลฟาหรือคลื่นสมองต่ำมากที่สุด

ส่วนวิธีการสอนแม้เป็นนามธรรม แต่ก็มีวิธีจูงใจอย่างมีระบบจากรูปธรรมง่าย ๆ ไปสู่สิ่งที่เป็นรูปธรรมยาก ๆ แล้วจึงค่อยไปสู่นามธรรมโดยที่เด็กแทบจะไม่ต้องรู้ตัวเลย เช่น แทนที่เด็กจะต้องท่อง ตัวอักษรต่าง ๆ เขาก็จะรู้จักเจ้าตัวพวกนี้ผ่านเกม โดยวิ่งไปตามพื้นห้องให้เป็นรูปตัวอักษร ทำตัวเอง ให้เป็นรูปนั้น หรือเล่นเกมบัตรคำสนุก ๆ และแทนที่จะต้องหลับหูหลับตาท่องตัวเลขมากมายอย่างไร้

ความหมาย พวกเขาจะได้เรียนรู้การใช้จากของจริงเช่น นับตัวเลขจากลูกปิดหอยหรือผลไม้ ถ้าหากจะเรียนสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ครูก็จะพาพวกเขาไปสัมผัสกับประสบการณ์จริงนอกห้องเรียน อาจพาไปดูปลาในบ่อ พาไปรู้จักสัญญาณไฟจราจรริมถนน เป็นต้น

3. มโนภาพแห่งตนหรือภาพพจน์ของตัวเอง (SELF CONCEPT) ความรู้สึกที่คนเรามีต่อตัวเอง ตามหลักจิตวิทยาสมัยใหม่พบว่าความรู้สึกที่มีต่อตัวเองจะส่งผลไปถึงความรู้สึกที่เรามีต่อคนอื่นด้วย ถ้าเรารู้สึกว่าตัวเอง ไม่ได้เรื่อง เราก็จะไม่เชื่อมั่นคนอื่น ความรู้สึกที่มาจากตัวเรานั้นมาจากประสาทสัมผัสทั้งห้าที่เป็นตัวบันทึก โดยเฉพาะทางตากับทางหูเป็นเรื่องของจิตใต้สำนึก ซึ่งวัยเด็กเป็นวัยที่รับรู้สูงที่สุด ถ้าจิตใต้สำนึกบันทึกไว้แต่เรื่องด้านลบ ได้ยินคนรอบข้างพูดเรื่อย ๆ ว่าไม่เก่ง ชน เด็กเติบโตขึ้นก็จะกลายเป็นคนที่ไม่เก่ง ชน ชุ่มชาม เมื่อภาพพจน์ที่มีต่อตัวเองเป็นลบ พฤติกรรมที่ออกมา ก็จะเป็นลบด้วย

ดังนั้นบทบาทของครูจึงเป็นเรื่องสำคัญ (กรณีเดียวกับเรื่องคลื่นสมองต่ำ) เชื่อว่าพฤติกรรมของครูคือบทเรียนที่ดีที่สุดของเด็ก เช่น ถ้าครูไม่กินผัก เด็กก็จะไม่กินผัก ถ้าครูพูดจาไพเราะ เด็กก็จะพูดจาไพเราะ แนวคิดนี้ไม่เชื่อว่าทำอย่างที่ครูสอน แต่อย่าทำอย่างที่ครูทำ ดังนั้นคนที่เป็นครูที่ดีจึงต้องสมบูรณ์พร้อมทั้งพฤติกรรมส่วนตัวและเทคนิคการสอนด้วย เด็กจึงจะเป็นคนที่สมบูรณ์แบบ

4. การให้ความรัก เปรียบเสมือนกับแก้วน้ำ ถ้าความรักของเด็กคนนั้นเต็ม มันย่อมไหลเผื่อแผ่ไปถึงผู้อื่น ตรงกันข้าม ถ้าความรักของเขามีเพียงก้อนแก้ว เขาย่อมเรียกร้องต้องการการการแสดงออกซึ่งความรักแก่เด็กที่จะทำให้เขาได้รับความรักคืนเต็ม

วิธีที่จะได้ความรัก

1. รอยยิ้ม ตามหลักจิตวิทยา การยิ้มคือการยอมรับในความเป็นมนุษย์
2. คำชม การนำเอาข้อดีมาพูด
3. การสัมผัส ในเด็กวัย 3-6 ขวบต้องการสิ่งนี้มาก นักจิตวิทยาบอกว่า คนเราต้องการการสัมผัสอย่างน้อยวันละ 4 ครั้งเพื่อการมีชีวิตรอด 8 ครั้งเพื่อการมีชีวิตอยู่อย่างปกติ และ 14 ครั้งเพื่อการมีชีวิตอย่างมีความสุข ถ้าไม่ได้รับเลยเขาจะอารมณ์ไม่ดี หงุดหงิด ดังนั้นในโรงเรียนนี้โอฮิวแมนนิส ครูจึงกอดเด็กหลังเช็กชื่อในตอนเช้าเสมอ

4. สวัสดิ์ เป็นหลักของโยคะทางตะวันออก ท่านมัสการ จะมีความหมายลึก ๆ ยกขึ้นข้างบนแปลว่า สวัสดิ์ความดีงาม ในตัวท่าน ยกกระดบอกแปลว่า สวัสดิ์ความดีงามในตัวเรา โรงเรียนนี้โอฮิวแมนนิส จึงปลูกฝังในเรื่องเหล่านี้ การยกมือไหว้สวัสดิ์ การขอบคุณ การขอโทษ เด็กสวัสดิ์ครูครูสวัสดิ์ตอบ มักทำให้เขารู้สึกว่าตัวเองมีคุณค่า

5. การสบตา สบความรู้สึกดี ๆ ซึ่งกันและกัน เด็กที่มีความเชื่อมั่นในตัวเอง จะสบตากับคนอื่นได้อย่างมั่นอกมั่นใจ

กิจกรรม

1. ผู้สอนให้ความรู้ในเรื่องแนวคิดนี้โอฮิวแมนนิสด้วย Powerpoint

2. ให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นว่าที่ผ่านมาการประพฤติปฏิบัติของตัวเองมีอะไรบ้างที่เป็นการเสริมสร้างหรือทำร้ายตนเองตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส
3. ผู้เรียนแต่ละคนอภิปรายแบบในการนำแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสไปใช้ในการปรับปรุงสภาพแวดล้อม แนวคิด เจตคติและวิธีปฏิบัติตนเองต่อบุคคลอื่นอย่างไรให้ผู้เรียนทุกคนได้ฟังและร่วมแสดงความคิดเห็น
4. ผู้สอนกล่าวสรุปและเสนอแนะในทางของแต่ละคน

การประเมินผล

การร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

2. อาสนะพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถฝึกโยคะด้วยท่าอาสนะพื้นฐานได้อย่างถูกต้อง

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่ที่สามารถนอนกับพื้นได้
3. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง

เวลา 10 ชั่วโมง (วันละ 1 ชั่วโมง 10 ครั้ง)

เนื้อหา

ท่างูเห่า หรือบูกางอาสนะ (Cobra or Bhujangasana)

เริ่มด้วยการนอนคว่ำราบกับพื้น ขาเหยียดตรง ใช้มือพยุงน้ำหนักไว้ แขนงอไปทางด้านหลัง ให้ไกลที่สุดพร้อมกับหายใจเข้า คงอยู่ในท่านี้ 8 วินาที ตามองที่เพดาน จากนั้นค่อย ๆ ถอนกลับสู่ท่าพัก พร้อมกับหายใจเข้าออกช้า ๆ ฝึก 8 ครั้ง ท่านี้มีประโยชน์ต่อหัวใจ (และระบบรอบเดือนของเพศหญิงมาก) การหายใจจะลึกและยาวขึ้น กล้ามเนื้อท้อง หลังและอวัยวะภายใน จะได้รับการนวดอย่างอ่อนโยน

ท่าโยกามุดตรา (Yogamudra)

เริ่มโดยการนั่งไขว่ขาแล้วให้แบออกข้างกาย เรียกการนั่งเช่นนี้ว่า “ท่านั่งทานอาหาร” หรือ “บูกางอาสนะ (Bhojanasana)” เอื้อมมือซ้ายไปด้านหลัง จากนั้นก็เอื้อมมือขวาไปจับข้อมือซ้ายไว้ หายใจลึก ๆ แล้วค่อย ๆ ก้มโน้มไปข้างหน้าพร้อมกับหายใจออก พยายามยืดไปข้างหน้าให้ไกลที่สุดเท่าที่จะทำได้ กระทั่งศีรษะสามารถจรดพื้นได้ก็จะดี คงอยู่ในท่านี้ 8 วินาที จึงค่อย ๆ หายใจเข้า พัก กลับท่าเดิม ทำ 8 ครั้ง

ท่ากราบยาว หรือดริกาประนาม (Long Salutation or Driiigha Pradnam)

ให้คุกเข่าลงนั่งอยู่บนส้นเท้า ประนมมือยืดออกไปเหนือศีรษะ ให้แขนทั้งสองข้างแนบไปหู หายใจเข้าลึก ๆ แล้วค่อย ๆ ก้มโน้มไปข้างหน้าพร้อมกับหายใจออก พยายามยืดออกไปให้ไกลที่สุด กระทั่งศีรษะจรดพื้นได้ ทั้งนี้ก็ต้องยังคงนั่งอยู่บนส้นเท้าเสมอ ดำรงอยู่ในท่านี้ 8 วินาที จึงค่อย ๆ ยืดตัวขึ้นกลับสู่ท่าเดิมพร้อม ๆ กับหายใจเข้าช้า ๆ โดยมือทั้งสองข้างจะต้องระวังให้แนบอยู่กับหูเสมอ ทำท่านี้ 8 ครั้ง

ท่านอนตาย หรือศวาอาสนะ (Dead Posture or Shravasana)

มีวิธีการทำ คือ

- นอนหงาย เขยียดขายาวลงกับพื้น ให้ส้นเท้าหันเข้าหากัน ปลายเท้าแยกจากกัน แขนทั้งสองข้างทอดห่างจากลำตัวเล็กน้อย ฝ่ามือหงายขึ้น ปิดตาลงเบา ๆ
 - สสำรวจร่างกายด้วยความรู้สึก ดูว่ามีความตึงเครียดที่บริเวณใด ขยับขา แขน สะโพก ศีรษะ เพื่อขจัดความตึงเครียดที่บริเวณเหล่านั้น
 - หายใจลึก ๆ สม่ำเสมอ จนกระทั่งลมหายใจเป็นปกติ
 - ทำความรู้สึกผ่อนคลายทั่วทั้งร่างกาย ให้รู้สึกว่ามีน้ำหนักของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายทอดทิ้งลงบนพื้น โดยเฉพาะที่บริเวณคอและศีรษะ ระวังอย่าให้กรามและใบหน้าขมวดตึง แต่ควรผ่อนคลายตามไปด้วย
 - จดจ่ออยู่กับลมหายใจ โดยผ่อนคลายใจออกให้ช้าลง ในที่สุดลมหายใจก็จะละเอียดขึ้น และการหายใจก็จะเป็นไปอย่างแผ่วเบา
 - ถ้าหากจิตใจฟุ้งซ่าน ให้กลืนหายใจช่วงสั้น ๆ หลังกายหายใจออกแต่ละครั้ง
 - อยู่ในท่านี้นานเท่าที่ต้องการ หรือประมาณ 15 - 20 นาที
- ท่าควาสนะนี้ จะช่วยผ่อนคลายความตึงเครียดของร่างกายและจิตใจ และขจัดความเหนื่อยล้าได้เป็นอย่างดี

ท่าดอกบัว หรือปัทม-อาสนะ (Lotus Pose or Padmasana)

วิธีปฏิบัติ คือ นั่งตัวตรง เขยียดขาทั้งสองข้างออกไปข้างหน้า แล้วงอขาข้างขวาเข้าหาตัว ใช้มือยกเท้าขวาขึ้นทับต้นขาข้างซ้าย แล้วงอขาซ้ายเข้าหาตัวเช่นเดียวกัน แล้วใช้มือยกเท้าซ้ายทับเท้าขวา ให้เท้าซ้ายทับต้นขาขวา เอามือทั้งสองข้างวางซ้อนกันที่ตัก นิ้วมือประสานกัน หลับตาลง

กิจกรรม

1. ผู้สอนอธิบายประโยชน์ของการฝึกโยคะและสาธิตท่าอาสนะพื้นฐานต่าง ๆ
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกท่าอาสนะพื้นฐาน
3. ให้ผู้เรียนยืนเรียงเป็นแถวบนพื้นที่กว้างในห้องอบรมแล้วฝึกท่าอาสนะพื้นฐาน
4. ให้ผู้เรียนนอนราบกับพื้นเพื่อผ่อนคลายตัวเองหลังการฝึก

การประเมินผล

ผู้เรียนสามารถฝึกโยคะด้วยท่าอาสนะพื้นฐานได้

3. การทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีรตัน (Kirtan)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีรตัน (Kirtan) ได้

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่สงบ ไม่พลุกพล่าน
3. เครื่องเล่นซีดี แผ่นเพลงมนตรา

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

ปรมาจารย์ของตันตระโยคะได้คิดค้นวิธีการต่าง ๆ มากมายหลายวิธีที่จะช่วยทำให้คนเราเกิดปีติสุขและมีจิตใจสงบได้อย่างรวดเร็ว วิธีการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสูงยิ่ง ได้แก่ การทำคีรตัน วิธีการนี้คนทุกเพศ ทุกวัย ทุกศาสนา ทุกระดับการศึกษา หรือแม้กระทั่งผู้ที่มีจิตใจวุ่นวาย สับสนจนคิดว่าตัวเองไม่สามารถที่จะทำสมาธิได้ก็สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างง่ายดาย

คีรตัน (Kirtan) คือ การภาวนาหรือการร้องเพลงมนตราอย่างต่อเนื่องกันไปในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้มีจิตใจของผู้ร้องเกิดความสงบ เกิดปีติสุขและคลื่นสมองต่ำอย่างรวดเร็ว มंत्रาที่มีพลังที่ยิ่งใหญ่ที่จะทำให้เกิดความสงบของจิตใจอย่างล้าลึกตามแนวนีโอฮิวแมนนิส คือ บาบานัม เควาลัม (BABA NUM KEVALAM) ซึ่งมีความหมายว่า “ทุก ๆ สิ่งที่เราเห็น ทุก ๆ สิ่งที่เราสัมผัส ทุก ๆ สิ่งที่เราได้ยิน ล้วนแล้วแต่เป็นส่วนหนึ่งของความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่” หรือพูดง่าย ๆ ว่า “ความรักมีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง”

ผู้ทำคีรตันจะร้องเพลงมนตราไปพร้อมกับคิดถึงเนื้อหาของมนตราอยู่ตลอดเวลา ทำให้ความคิดที่วุ่นวายต่าง ๆ ถูกขจัดออกไป จิตใจของผู้ฝึกจะเริ่มเป็นสมาธิจดจ่ออยู่กับเสียงเพลงเพียงอย่างเดียว และยังถ้าคนจำนวนหลาย ๆ คนทำคีรตันไปพร้อม ๆ กัน ก็จะทำให้เกิดพลังแห่งความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่อย่างมหาศาลในบริเวณนั้น (เกิดจากคลื่นสมองที่มีความถี่ต่ำ ๆ ของกลุ่มผู้ทำคีรตันได้รวมตัวกันและแผ่อิทธิพลไปสู่สรรพสิ่ง)

กิจกรรม

1. ให้ผู้เรียนนั่งผ่อนคลาย หลับตา ทำจิตใจให้สงบ สูดลมหายใจเข้าออกช้า ลึก
2. เปิดเพลงมนตรา ร้องเพลงตามเสียงและจังหวะ 5 เพลง

การประเมินผล

ผู้เรียนสามารถทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือการทำคีร์ตัน (Kirtan) ได้ถูกต้อง

4. การบริการร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki)

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเต้นเกาชิกิได้อย่างถูกต้อง

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่ที่กว้างสามารถออกกำลังกายในการเต้นได้

เวลา 13 ชั่วโมง 30 นาที (วันละ 30 นาที 9 ครั้ง)

เนื้อหา

เกาชิกิ (Kaoshiki) มาจากภาษาสันสกฤตว่า kosa ซึ่งแปลว่าระดับจิตของมนุษย์ ดังนั้น การเต้นเกาชิกิ จึงเป็นการพัฒนาทุกระดับจิต (จิตสำนึก จิตใต้สำนึก และจิตเหนือสำนึก) ของมนุษย์ การเต้น เกาชิกิ นี้ประกอบไปด้วย 18 จังหวะ ไปทางขวา 5 จังหวะ ไปทางซ้าย 5 จังหวะ ไปข้างหน้า 3 จังหวะ และไปทางหลัง 5 จังหวะ ขณะเต้นจะมีการเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กันทั้งมือและเท้าพร้อมกัน พร้อม ๆ กับ ภาวนาคำที่เป็นภาษาสันสกฤตว่า BABA NAM KAVALAM (บาบา นัม เควาลัม) ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า Love is every where หรือแปลเป็นภาษาไทยว่า ความรักมีอยู่ในทุกหนทุกแห่ง หรือ มีความรักให้กับตัวเองและมีความรักให้กับทุกสรรพสิ่ง เกาชิกินี้มีประโยชน์ต่อทุกส่วนของร่างกายจากหัวถึงเท้าและมีประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับสุขภาพสตรี ทำให้กระดูกสันหลังยืดหยุ่นลดไขมันบริเวณช่วงท้อง ทำให้ประจำเดือนมาสม่ำเสมอ บริหารอวัยวะภายในช่วยลดความเจ็บปวดขณะมีประจำเดือน ทำให้คลอดเด็กง่ายทำให้เลือดไปเลี้ยงที่สมองมากขึ้น กระตุ้นการทำงานของหัวใจ ระบบไหลเวียนของโลหิต ทำให้ข้อต่อต่าง ๆ เช่น หัวเข่า สะโพก เอว คอ ฯลฯ มีความคล่องตัวขึ้น ถ้าเราเต้นช้า ๆ จะเป็นการฝึกสติ ถ้าเต้นเร็วจะได้ประโยชน์ของการออกกำลังกายแบบ aerobic (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2542)

กิจกรรม

1. ผู้สอนอธิบายความหมายและกิจกรรมการเต้นเกาชิกิ
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกท่าเต้นเกาชิกิพร้อมคำร้อง
3. ให้ผู้เรียนยืนเรียงเป็นแถวบนพื้นที่กว้างในห้องอบรมแล้วฝึกเต้นเกาชิกิ
4. ให้ผู้เรียนนอนราบกับพื้นเพื่อผ่อนคลายตัวเองหลังการเต้นเกาชิกิ

การประเมินผล

ผู้เรียนสามารถเต้นเกาชิกิได้

การเดินท่าโยคะ “เกาชิกิ”

ท่าเตรียมพร้อม

ยืนตรง แขนเหยียดตรงชูขึ้นเหนือศีรษะ ฝ่ามือประกบกัน ดังภาพ

ท่าที่ 1 โนม์ลำตัวไปทางขวา

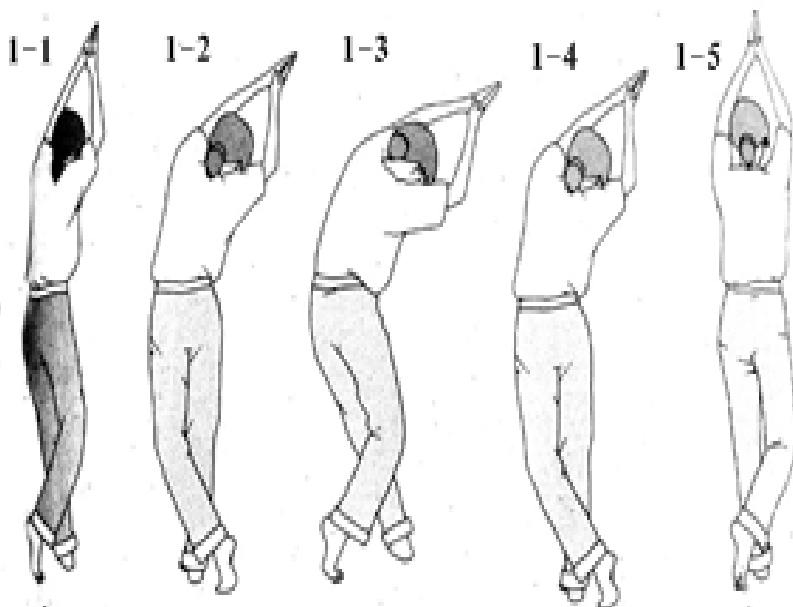
จังหวะที่ 1 เริ่มด้วยการโน้มตัวไปทางขวาเล็กน้อย ขณะเดียวกันไขว้เท้าขวาไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง โดยขณะที่โน้มตัวและไขว้ขาให้เป็นจังหวะเดียวกันดังภาพ 1-1

จังหวะที่ 2 โนม์ลำตัวไปทางขวาอีกเล็กน้อย พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 1-2

จังหวะที่ 3 โนม์ลำตัวไปทางขวาเพิ่มขึ้นอีกจนสุดตัว พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 1-3

จังหวะที่ 4 ดึงลำตัวกลับขึ้นมาให้อยู่ในท่าเดียวกับจังหวะที่ 2 พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 1-4

จังหวะที่ 5 ดึงลำตัวกลับขึ้นมาในท่าลำตัวตรง พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 1-5

ท่าที่ 2 โนม์ลำตัวไปทางซ้าย

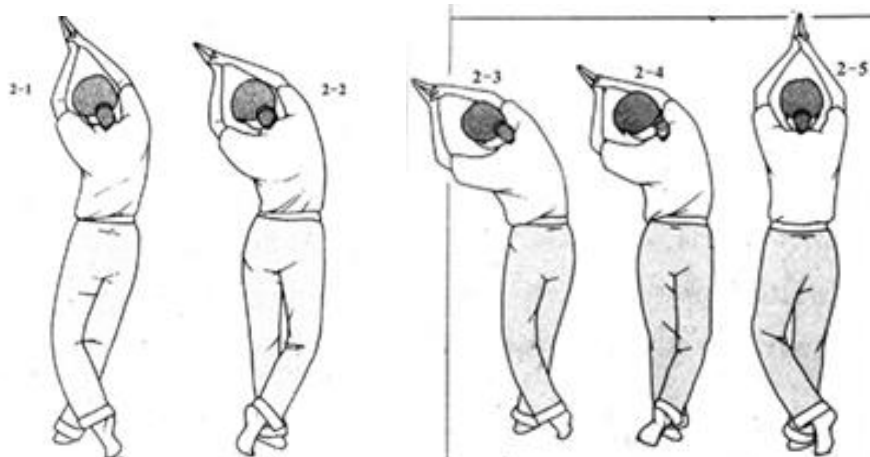
จังหวะที่ 1 เริ่มด้วยการโน้มตัวไปทางซ้ายเล็กน้อย พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 2-1

จังหวะที่ 2 โนม์ลำตัวไปทางซ้ายอีกเล็กน้อย พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 2-2

จังหวะที่ 3 โนม์ลำตัวไปทางซ้ายเพิ่มขึ้นอีกจนสุดตัว พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 2-3

จังหวะที่ 4 ดึงลำตัวกลับขึ้นมาให้อยู่ในท่าเดียวกับจังหวะที่ 2 พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 2-4

จังหวะที่ 5 ดึงลำตัวกลับขึ้นมาในท่าลำตัวตรง พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 2-5

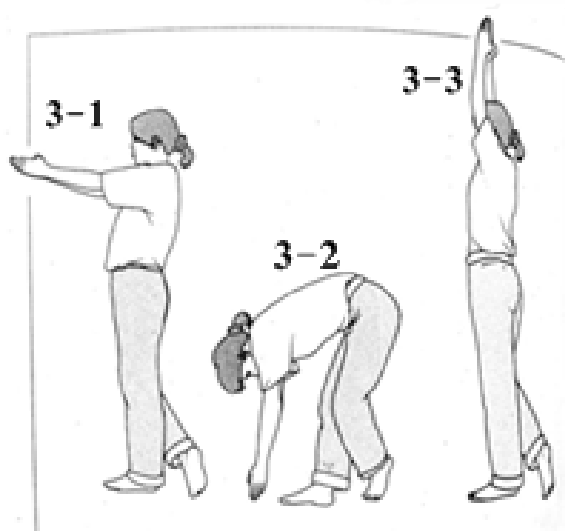

ท่าที่ 3 โน้มลำตัวไปด้านหน้า

จังหวะที่ 1 โน้มตัวไปด้านหน้า พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 3-1

จังหวะที่ 2 โน้มลำตัวไปทางด้านหน้าจนสุดตัว ปลายนิ้วแตะพื้น พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 3-2

จังหวะที่ 3 ดึงลำตัวกลับขึ้นมาในท่าตรง พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 3-3

ท่าที่ 4 เอนลำตัวไปด้านหลัง

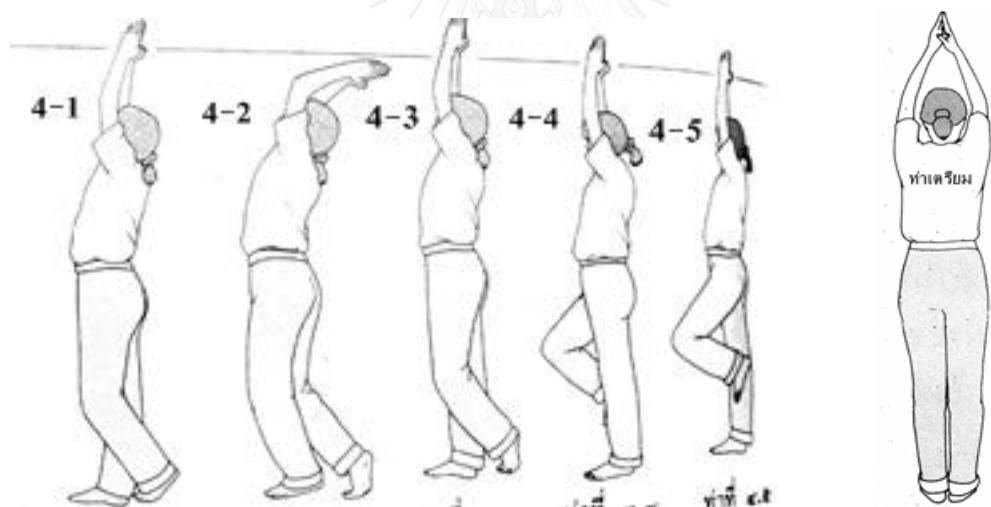
จังหวะที่ 1 เอนลำตัวไปด้านหลัง พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 4-1

จังหวะที่ 2 เอนลำตัวไปด้านหลังสุดตัว พร้อมกับก้าวเท้าขวาไขว้ไปเคาะพื้นด้านหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ดังภาพ 4-2

จังหวะที่ 3 ดึงลำตัวกลับขึ้นมาในท่าตรง พร้อมกับก้าวเท้าซ้ายไขว้ไปเคาะพื้นหลัง 1 ครั้ง เป็นจังหวะเดียวกัน ด้านหลัง ดังภาพ 4-3

จังหวะที่ 4 ลำตัวอยู่ในท่าตรงพร้อมกับยกเท้าขวาขึ้น-ลง (เป็นการกระแทกพื้น) ดังภาพ 4-4

จังหวะที่ 5 ลำตัวยังอยู่ในท่าเดิมเหมือนจังหวะที่ 4 พร้อมกับยกเท้าซ้ายขึ้น-ลง (เป็นการกระแทกพื้น) ดังภาพ 4-5 จบลงด้วยท่าเตรียมพร้อม

การเดินรำเกาซิกินี การจะให้ได้เหงื่อและมีผลดี ควรจะเดินประมาณ 8-10 รอบ

5. ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika)

วัตถุประสงค์

ผู้เรียนสามารถเต้น “ลาลิตา มาร์มิกา” ประกอบการทำศีรตานได้

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่กว้างสามารถออกกำลังกายในการเต้นได้

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

การทำศีรตาน จะมีการเต้นรำประกอบการทำศีรตานไปด้วย ท่าเต้นรำนี้ เรียกว่า ลาลิตา มาร์มิกา ประดิษฐ์ขึ้นโดย ภาวตี (Parvati) ภรรยาของศัตตาศิวะ (Sadashiva) ต้นตระกูลผู้ยิ่งใหญ่เมื่อ 7,000 ปีมาแล้ว ท่าเต้นรำนี้มีประโยชน์สูง ทำให้ผู้ฝึกเกิดปิติสุข จิตใจสงบได้อย่างรวดเร็วและล้าลึก ท่าเต้นรำนี้เริ่มจากผู้ฝึกยืนขาห่างกันเล็กน้อยประมาณความกว้างของไหล่ แล้วยกปลายเท้าข้างหนึ่งวางกระแทกพื้นเบา ๆ หลังส้นเท้าอีกข้างหนึ่ง สลับข้างกันไปเรื่อย ๆ การกดปลายเท้าโดยเฉพาะส่วนของหัวแม่เท้าลงกับพื้นนี้ เป็นการกระตุ้นต่อมไพเนียลซึ่งมีหน้าที่ควบคุมการหลั่งฮอร์โมนที่จะทำให้เกิดความสงบและเกิดปิติสุขในจิตใจ ผู้ที่เต้นรำท่านี้จึงเกิดความสงบและปิติสุขในจิตใจได้อย่างรวดเร็ว ส่วนมือและแขนของผู้ฝึกจะทำท่า 2 ท่าสลับกันไปมา ท่าแรก คือ ยกแขนขึ้นทั้ง 2 ข้าง ข้อศอกอยู่สูงกว่าระดับไหล่ แขนทั้งสองขึ้นชี้ไปบนท้องฟ้า เป็นท่าที่คล้ายกับการยกมือยอมแพ้ ซึ่งความหมายของท่านี้ก็คือ การเปิดรับพลังความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ของจักรวาลเข้าสู่ตัวเรา เพื่อที่เราจะได้มีจิตใจที่อ่อนโยน อ่อนน้อม และมีความรักให้กับทุกสรรพสิ่งในจักรวาล เมื่อมือทั้งสองที่ชูขึ้นเริ่มเมื่อผู้ฝึกจะลดมือลงมาอยู่ในท่าที่สอ คือ ท่าพนมมืออยู่ระหว่างหน้าอก ซึ่งหมายถึง เรามีความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ให้แก่ตนเองและทุกสรรพสิ่งในจักรวาล ท่าเต้นรำนี้จะช่วยขจัดอารมณ์ด้านลบต่าง ๆ ออกจากจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความอาย และความขาดกลัว เมื่อฝึกท่าเต้นรำนี้บ่อย ๆ จะทำให้กลายเป็นคนกล้าหาญ เชื้อมั่นในตนเอง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน พร้อม ๆ กับเกิดความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ในจิตใจ ท่านี้เหมาะอย่างยิ่งสำหรับการเตรียมจิตใจก่อนการทำสมาธิ (จากหนังสือสมาธิ 2000 โดย รศ. ดร.เกียรติวรรณ อมาตยกุล)

กิจกรรม

1. ผู้สอนอธิบายความหมายและกิจกรรมการเต้นลาลิตา มาร์มิกา พร้อมสาธิตวิธีเต้น
2. ผู้สอนให้ผู้รับการฝึกอบรมฝึกท่าเต้นลาลิตา มาร์มิกา พร้อมคำร้อง
3. ให้ผู้เรียนยืนเรียงเป็นแถวบนพื้นที่กว้างในห้องอบรมแล้วฝึกเต้นลาลิตา มาร์มิกา

4. ให้ผู้เรียนนอนราบกับพื้นเพื่อผ่อนคลายตัวเองหลังการเต้นลาลิตา มาร์มิกา

การประเมินผล

ผู้เรียนสามารถเต้น “ลาลิตา มาร์มิกา” ประกอบการทำคีรตนาได้ถูกต้อง

6. เทคนิคในการจูงใจไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถผ่อนคลายตนเองด้วยการสร้างจินตนาการได้

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่ที่สามารถนอนกับพื้นได้
3. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

เราเชื่อกลมหายใจของเราว่าถูกต้องหรือเปล่า ปรับลมหายใจ เอามือข้างหนึ่งวางที่ท้อง มือ อีกข้างวางไว้บนหน้าอก หายใจเข้า ลำตัวขยาย หน้าอกขยาย ท้องขยาย หายใจออก ลำตัวยุบ หน้าอกยุบ ท้องยุบ ปรับลมหายใจให้ถูกต้อง หายใจเข้าออกลึก ๆ 3 ครั้ง

เมื่อหายใจถูกต้องแล้ว วางมือทั้ง 2 ไว้ข้างลำตัว แขนมือทั้ง 2 ข้าง ทำตัวของเราให้เบาสบาย ทำจิตใจให้เบาสบาย เหมือนกับเสียงดนตรีที่ได้ยิน เสียงเพลงมีผลต่อจิตใจของเรามาก ๆ ทำให้ร่างกายเราผ่อนคลาย เริ่มจากขาของเราผ่อนคลาย อวัยวะทุกส่วน แผ่นหลังของเราผ่อนคลาย ท้องของเราผ่อนคลายสบาย ๆ ไม่มีความตึงเครียดใด ๆ อยู่ในตัวของเรา ลำคอ ไบหน้า อวัยวะทุกส่วนบนไบหน้า ไม่ว่าจะเป็ปาก ตา จมูก คิ้ว เส้นผมของเราผ่อนคลาย

..... หายใจเข้า นำเอาพลังความรัก ความบริสุทธิ์เข้าสู่ตัวเรา

..... หายใจออก เอาความเมื่อย เหนื่อยล้า ออกจากตัวเราให้หมดสิ้น เวลานี้ ตัวของเราเบา แสนเบาที่สุด เรารู้สึกอิสระ สบาย ๆ มีความสุข หายใจเข้า เอาพลังบริสุทธิ์ เอาพลังของธรรมชาติเข้าสู่ตัวเรา จินตนาการว่า เวลานี้ ตัวของเราเป็นเหมือนลูกโป่งใบหนึ่ง ค่อย ๆ ลอยสูงขึ้น ๆ สูงขึ้นไป เราสัมผัสอากาศที่เย็นสบาย สายลมที่เย็น เรารู้สึกอิสระ สบายใจเมื่อได้ล่องลอยไปในท้องฟ้าที่กว้างไกล

..... หายใจเข้า ให้นำเอาพลังความรัก ความสดชื่นของธรรมชาติเข้าสู่ตัวเรา

..... หายใจออก ให้เราแผ่ความรัก พลังความบริสุทธิ์ ความสดชื่นแจ่มใสให้กับทุกคน เราจะลอยเห่ดั่งอย่างสบายใจ ท่ามกลางสายรุ้ง ความอิสระ เมื่อเราลอยสูงขึ้น ๆ เราจะสบายใจ สดชื่นอย่างที่ไม่เคยรู้สึกมาก่อน บอกกับตัวเองว่า เมื่อมองเห็นสีม่วง เราจะสบายใจที่สุด อบอุ่นที่สุด เมื่อเห็นสีแดง ให้นึกถึงสีแดงของผลแดงโมหรือเสื่อสีแดง สีส้ม เห็นผลส้มกลม ๆ เห็นกล้วยหอมสีเหลือง เห็นมะม่วงลูกโต ๆ สีเขียวหรือเห็นใบไม้สีเขียวสดพลิ้วไหวตามสายลม เห็นสีฟ้า สีของพื้นน้ำที่กว้างใหญ่ในมหาสมุทร และเห็นสีม่วงของดอกกล้วยไม้เต็มไปหมด เวลานี้ เราารู้สึกสงบ สบายใจมีความสุขที่สุด ทุกสิ่งทุกอย่างจะปลดเปลื้องออกจากตัวเรา เรามีแต่เวลานี้ มีปัจจุบันที่มีความสุขรอบ ๆ ตัวเรามีพลังแห่งความรักความเอื้ออาทรอยู่มากมาย ที่ได้มีมนุษย์อยู่ด้วยกัน ที่นั่นก็จะมีพลังความรักที่เชื่อมโยงจิตใจหลาย ๆ ร้อยล้านดวงให้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข และเราก็เป็นพลังแห่งจิตใจอีก 1 ดวง ที่มีความสุขใจและอยากจะทำให้โลกนี้มีความสุขขึ้นอีกมากมาย จินตนาการว่าเราเดินอยู่ตามลำพังในท้องทุ่งที่เขียวสงบ หัวของเราสัมผัสกับพื้นดิน พื้นหญ้าอันอ่อนนุ่ม เราได้กลิ่นอายของพื้นดิน

..... หายใจเข้า รับพลังความรักความบริสุทธิ์ที่ยิ่งใหญ่ของจักรวาลเข้าสู่ตัวเรา

..... หายใจออก แผ่ความรักความอบอุ่นสู่ตัวเราและคนรอบข้าง

ความรักเท่านั้นที่ทำลายความเห็นแก่ตัว เมื่อไหร่ที่เรามีรัก เราจะรู้สึกว่าโลกนี้น่าอยู่ โลกนี้เต็มไปด้วยรอยยิ้ม ทุก ๆ คนก็อุกและเอื้ออาทรต่อกัน

ตอนนี้ จินตนาการแห่งภาพถึงบุคคลที่เรารักมากที่สุด อาจจะเป็นคุณพ่อ คุณแม่ของเรา เป็นพี่ เป็นน้อง เป็นเพื่อนหรือเป็นแฟนของเรา ถ้าไม่มี ก็ให้สมมุติว่า เราเห็นภาพคนที่เรารักมากที่สุด เห็นภาพเขายิ้มอย่างมีความสุข และเราก็ยิ้มตอบเขาอย่างมีความสุขเช่นกัน

..... หายใจเข้า รับพลังความรัก ความบริสุทธิ์เข้าสู่ตัวเรา

..... หายใจออก แผ่ความรัก ความอบอุ่นสู่ตัวเราและคนรอบข้าง

ตอนนี้ มีรอยยิ้มเล็ก ๆ อยู่ที่ใบหน้าของเรา ซึมซับเข้าสู่จิตใจเรา เราเห็นคนที่เรารักมากที่สุด กำลังยิ้มอย่างมีความสุขและยิ้มให้กับเรา

..... หายใจเข้า รับพลังความรัก ความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ของจักรวาลเข้าสู่ตัวเรา

..... หายใจออก แผ่ความรัก ความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ให้กับตัวเราและคนรอบข้าง

เวลานี้ เราได้ยินเสียงที่แผ่วเบาที่สุด คือ เสียงลมหายใจของเรา และเสียงที่ดังที่สุด คือ เสียงเพลง เสียงความรัก เสียงเพลงที่แปลว่ามีความรักยิ่งใหญ่มากที่สุด “บาบานัม-ควาลัม” บาบานัม-ควาลัม แปลว่า เรามีความรักให้กับตนเอง และมีความรักให้กับคนรอบข้าง หายใจเข้า บาบานัม หายใจออก ควาลัม บาบานัม-ควาลัม เป็นภาษาสันสกฤต เป็นอุบายให้เราจดจำกับเสียงเพลง จดจำกับคำว่า “บาบานัม-ควาลัม” ปลอ่ยจิตใจให้ล่องลอยกับเสียงเพลง ตัดความคิดเรื่องอื่นออกให้หมด บาบานัม-ควาลัม เป็นเสียงเพลงที่อ่อนโยน ไพเราะ ความรักความรู้สึที่ดีให้กับตนเองและทุก ๆ คน

หายใจเข้า บาบานัม หายใจออก เควาลัม ความรักมีอยู่ทุกหนทุกแห่ง และความรักก็จะซึมซับเข้าสู่จิตใจของเรา หายใจเข้า บาบานัม หายใจออก เควาลัม

อีก 15 วินาที พยายามจดจ่อกับเสียงเพลง อีก 15 วินาที อยากรู้อะไรถึงเด็กเล็ก ๆ ที่เป็นลูกเป็นหลานของเรา เป็นน้องของเรา ส่งความรู้สึกดี ๆ ไปให้เขาเหล่านั้น เด็ก ๆ ทุกคนใสสะอาดน่ารัก สายตาที่ไค้มองผู้ใหญ่ เป็นสายตาที่มองเราไปด้วยความชื่นชม อีก 5 วินาที ส่งความรู้สึกดี ๆ ให้กับเด็กที่น่ารักทุกคน หายใจเข้า บาบานัม หายใจออก เควาลัม พลังแห่งความรักจะทำให้เรากลายเป็นคน ๆ ใหม่ที่อารมณ์ดี จิตใจอ่อนโยน มีร่างกายที่แข็งแรง แข็งแกร่ง สุขภาพดีขึ้น เมื่อมีโอกาส มีจังหวะ เราจะพูดสิ่งดี ๆ ให้กับตัวเอง เราจะแก้ไข ปรับปรุงตัวเอง เราจะเป็นคนที่มีคุณค่า ไม่ว่าจะเกิดอะไรขึ้นก็ตาม ใครจะพูดอย่างไรก็ตาม เราจะไม่หวั่นไหว บอกกับตัวเองว่า เราเป็นคนที่มีคุณค่า มีความหมาย มีความสามารถเต็มเปี่ยม เราจะเป็นคนที่มุ่งมั่นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ โดยเฉพาะเรื่องการเรียน เราจะเป็นคนที่พัฒนาตนเอง ปรับปรุงตนเอง เอาใจใส่ในเรื่องการเรียนให้ดียิ่งขึ้น ทุกวันทุกวัน เราจะเป็นคนเก่ง เราจะทำคะแนนให้ดียิ่งขึ้น เพื่อความภาคภูมิใจของเราเอง ในวันแห่งความสำเร็จของเรา เราเห็นการเราสวมใส่ชุดครุยรับปริญญา มีดอกไม้ช่อโต ๆ สีสดใสอยู่ในอ้อมแขนเราเต็มไปหมด รอบ ๆ ข้างของเรามีคนที่เรารัก ไม่ว่าจะเป็นคุณพ่อ คุณแม่ ญาติ พี่น้อง เพื่อนของเรา ล้วนมาแสดงความยินดีกับเรา ใบหน้าของทุก ๆ คนดูมีความสุข มีรอยยิ้มให้กับเรา และเราเองก็มีความสุขมากเช่นกัน อีกสักครู่เราจะลืมตาขึ้น บอกกับตัวเองว่า เรามีความภาคภูมิใจในตนเอง เราจะเป็นคนใหม่ที่ตื่นแต่เช้ามาดูพระอาทิตย์ขึ้นตอน 6 โมง ฟังเสียงนกร้อง และให้เวลากับการดูหนังสือให้มากขึ้น เราจะไม่ผัดวันประกันพรุ่งในการส่งรายงาน เราจะเข้าชั้นเรียนก่อนเพื่อนและก่อนอาจารย์เสมอ ไม่มีวิชาใดที่ยากสำหรับเรา เราเป็นคนเก่งอีกสักครู่ เราจะลืมตาขึ้น บอกกับตัวเองว่า เรามีความภาคภูมิใจในความเป็นเรา และผู้อื่นเช่นกัน เราทุกคนย่อมมีคุณค่าแตกต่างกัน 1 2 3 4 5 บอกกับตัวเองเสมอ ๆ ว่า เราเป็นคนที่ยอดเยี่ยมที่สุด เราเป็นคนเก่งและฉลาดที่สุด 6 7 8 9 พูดสิ่งดี ๆ ให้กับตัวเอง วันแห่งความสำเร็จของเราเอง เราโชคดีที่มีวันนี้ เราโชคดีอย่างมากที่เราได้มีโอกาสมาเรียนในสถานที่ สถานศึกษาที่ดี และมีเพื่อนที่ดี 10 พลังต่าง ๆ กลับเข้าสู่ตัวเรา เราค่อย ๆ รู้สึกตัวอีกครั้งหนึ่งลืมตาขึ้น ยิ้มให้กับตัวเอง และหันไปยิ้มให้กับคนข้าง ๆ และบอกว่าคุณเป็นคนที่ยอดเยี่ยมที่สุด.....

กิจกรรม

ผู้สอนให้ผู้เรียนนอนราบกับพื้นเพื่อผ่อนคลายตัวเอง หลับตาแล้วจินตนาการตามที่ผู้สอนพูด

การประเมินผล

1. จากการสังเกตความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

7. อารมณ์ของความคิดและคำพูด

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถผ่อนคลายตนเองด้วยการสร้างจินตนาการด้วยการคิดตามคำพูดได้

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่สามารถนอนกับพื้นได้
3. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

ให้นั่งในท่าที่สบาย เชื่อกลมหายใจของเราว่าถูกต้องหรือเปล่า ปรับลมหายใจ เอามือข้างหนึ่งวางที่ท้อง เอามืออีกข้างวางไว้บนหน้าอก หายใจเข้า ลำตัวขยาย หน้าอกขยาย ท้องขยาย หายใจออก ลำตัวยุบ หน้าอกยุบ ท้องยุบ ปรับลมหายใจให้ถูกต้องหายใจเข้า เอาพลังที่บริสุทธิ์เข้าตัวเอง หายใจออก แผ่พลังบริสุทธิ์สู่ตัวเองและผู้อื่น บอกกับตัวเองว่า เมื่อเรามองเห็นสีม่วง เราจะสบายใจที่สุด อบอุ่นที่สุด เมื่อเห็นสีแดง ให้นึกถึงสีแดงของผลแดงโมหรือเสื่อสีแดง สีส้ม เห็นผลส้มกลม ๆ เห็นกล้วยหอมสีเหลือง เห็นมะม่วงลูกโต ๆ สีเขียวหรือเห็นใบไม้สีเขียวสดพลิ้วไหมตามสายลม เห็นสีฟ้า สีของพื้นน้ำที่กว้างใหญ่ในมหาสมุทร และเห็นสีม่วงของดอกกล้วยไม้เต็มไปหมดลองนึกภาพตัวเราเองว่า เรากำลังจะเดินออกจากห้องนี้ไป กลับไปบ้าน หรือกลับไปหอพัก เมื่อถึงบ้าน/หอพัก เราไปเปิดตู้เย็น นึกถึงไอเย็นของตู้เย็น มือขวาถือมีด ให้เราจินตนาการตามไปหยิบมะนาวลูกโต สีเขียวสดออกมา ผ่าเป็น 2 ซีก แล้วค่อย ๆ บีบมะนาวใส่ปาก ปิบ ปิบ ปิบ

กิจกรรม

ผู้สอนให้ผู้เรียนนอนราบกับพื้นเพื่อผ่อนคลายตัวเอง หลังตาแล้วจินตนาการตามที่ผู้สอนพูด

การประเมินผล

1. จากการสังเกตความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. การแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

8. กิจกรรมเปลี่ยนมโนภาพแห่งตน Self – concept

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนคลี่คลายความสงสัย รู้สึกบวกกับตนเอง และรู้สึกดีกับคนรอบข้าง

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่สามารถนั่งหรือนอนกับพื้นได้
3. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

ปกติเรามักจะไม่ค่อยได้มีโอกาสบอกความรู้สึกของเรา (ในด้านบวก) กับใครสักเท่าไรหรอก ไม่ว่าจะกับเพื่อนหรือแม้กระทั่งกับตัวเอง ในวันนี้เราจะบอกตนเองและความในใจของเราที่เรารู้สึกต่อเพื่อน... เช่น คุณเป็นคนสวยและน่ารัก คุณเป็นคนที่มีความสามารถ คุณเป็นคนที่ยอดเยี่ยม เป็นต้น

กิจกรรม

1. ให้ผู้เรียนนั่งเป็นวงกลม กลุ่มละประมาณ 10 คน
2. เปิดเพลงบรรเลงของ Lazaris เพื่อให้คลี่คลายความสงสัย
3. ให้จินตนาการย้อนอายุลงไปสมัยเด็ก ๆ กำลังเห็นภาพผู้ปกครองยิ้มให้ มองมาที่ตนเอง ด้วยสายตาชื่นชม กล่าวชื่นชมด้วยคำพูดที่เราอยากได้ยินมากที่สุด และเดินเข้ามากอดด้วยอ้อมแขนที่อบอุ่น เต็มเปี่ยมไปด้วยความรัก ความเมตตา และความชื่นใจ
4. ให้มอง หรือนึกถึงข้อดีของตนเอง
5. นับ 1 2 3 และให้ลืมตาขึ้น แล้วยิ้มให้กับเพื่อนที่อยู่ตรงข้าม ทางซ้ายมือ และทางขวามือ
6. กล่าวชมพร้อมกอดเพื่อนที่อยู่ทางซ้ายมือ และทางขวามือ
7. กำหนดให้คนหนึ่งในกลุ่มเป็นผู้เริ่ม บอกชื่อเล่นและข้อดีของตนเองพร้อมยกมือทั้ง 2 ข้างชูขึ้น เช่น เก่เป็นคนพูดเพราะ แล้วให้คนที่อยู่ทางขวามือของคนแรกกล่าว ชื่อเล่นพร้อมข้อดีของตนเอง และทวนชื่อเล่นพร้อมข้อดีของคนแรก เช่น เก่เป็นคนพูดเพราะ อ้อเป็นคนใจเย็น โดยให้กล่าวเช่นนี้จนครบทุกคน เมื่อถึงคนสุดท้ายให้ปรบมือพร้อมกัน

8. จากนั้นให้ทำเช่นนี้อีก 1 รอบ โดยเริ่มจากคนที่อยู่ทางซ้ายมือของคนแรก เพื่อเวียนกลับอีกรอบ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. สังเกตความร่วมมือในการทำกิจกรรม

9. เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนเสริมสร้างความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่สงบ ไม่พลุกพล่าน
3. มีสถานที่สามารถนอนกับพื้นได้
4. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

หาที่นั่งหรือที่นอนสงบ ๆ ในที่ซึ่งมีสิ่งภายนอกมารบกวนจิตใจเราน้อยที่สุด (อาจเปิดเพลงคลาสสิกเบา ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศของการผ่อนคลาย) ท่านอนตายของโยคะ (Dead Posture) เป็นท่าที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการผ่อนคลาย นอนหงาย แยกขาจากกันเล็กน้อยวางอยู่ข้างลำตัวโดยห่างจากลำตัวเล็กน้อย ฝ่ามือทั้งสองข้างหงายขึ้น ศีรษะไม่หนุนหมอนเพื่อให้เลือดไปเลี้ยงทุกส่วนในร่างกายได้อย่างทั่วถึง หลับตานึกและจินตนาการตามไป ดังนี้จดจ่ออยู่กับลมหายใจของเราเท่านั้น หายใจลึก ๆ ซ้ำ ๆ เวลาหายใจเข้าท้องขยายลำตัวขยาย เวลาหายใจออกท้องยุบลำตัวยุบและหน้าอกยุบ ตัดความคิดเรื่องอื่น ๆ ออกให้หมด จดจ่อกับลมหายใจของเราเท่านั้น เวลานี้ตัวของเรารู้สึกผ่อนคลายที่สุด เท้าของเราผ่อนคลาย หายใจสบาย ๆ ลึก ๆ ซ้ำ ๆ ลำตัว หน้าอกของเราผ่อนคลาย ใบหน้า ลูกตา คิ้วของเราผ่อนคลาย อวัยวะทุกส่วนในใบหน้าของเราผ่อนคลาย ตัวของเราเบา แสบเบา เหมือนกับไม่มีน้ำหนัก เราจินตนาการว่า เราเดินอยู่ตามลำพังบนท้องทุ่งในชนบทที่มีอากาศบริสุทธิ์ เราสูดหายใจเอาอากาศที่บริสุทธิ์เข้ามาเต็มปอด เรารู้สึกอิสระที่สุด ผ่อนคลายที่สุด เท้าของ

เราสัมผัสกับพื้นหญ้าพื้นดินที่เป็นธรรมชาติ เราได้ยินเสียงนกร้องที่ไพเราะ ได้ยินเสียงใบไม้ไหว เราเดินต่อไปตามลำพัง เรารู้สึกมีความสุขมาก เบื้องหน้าของเราเป็นชายหาดที่สวยงาม เราได้ยินเสียงคลื่นกระทบฝั่ง เบื้องหน้าของเราคือดวงอาทิตย์ที่กำลังลับขอบฟ้า เราเห็นดวงอาทิตย์เคลื่อนต่ำลงจนลับขอบฟ้าไปแล้วเราก็ลงนอนในท่านอนตายที่ชายหาดอย่างสงบตามลำพัง เรารู้สึกผ่อนคลายที่สุด อิศระที่สุด และมีความสุขมากที่สุด ทุกส่วนในร่างกายของเราผ่อนคลาย เรากำลังอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด มือข้างขวาของเรารู้สึกหนัก หนัก หนัก หนักที่สุด เหมือนมีแผ่นเหล็กใหญ่มาวางทับมือข้างขวาของเรา มือข้างซ้ายของเรารู้สึกหนัก หนัก หนัก หนักที่สุด เหมือนมีแผ่นเหล็กใหญ่อีกแผ่นหนึ่งมาวางทับมือข้างซ้ายของเราไว้ เวลานี้มือข้างซ้ายและข้างขวาของเราหนักจนไม่สามารถขยับเขยื้อนได้ เวลานี้เท้าข้างขวาของเรารู้สึกหนัก หนัก หนัก หนักที่สุด เหมือนมีลูกตุ้มเหล็กมาถ่วงเท้าข้างขวาของเราไว้ เวลานี้เท้ามือข้างซ้ายของเรารู้สึกหนัก หนัก หนัก หนักที่สุด เหมือนมีลูกตุ้มเหล็กมาถ่วงเท้าข้างซ้ายของเราไว้ เท้าข้างซ้ายและข้างขวาของเราหนักจนไม่สามารถขยับเขยื้อนไปได้แล้ว เวลานี้มือข้างขวาของเรารู้สึกร้อน ร้อน ร้อน ร้อนมาก เหมือนมีขดลวดไฟอยู่ในมือข้างขวาของเรา เวลานี้มือข้างซ้ายของเรารู้สึกร้อน ร้อน ร้อน ร้อนมาก เหมือนมีขดลวดไฟอยู่ในมือข้างซ้ายของเรา มือข้างขวาและมือข้างซ้ายของเรารู้สึกหนักและร้อนมาก เวลานี้เท้าข้างขวาของเรารู้สึกร้อน ร้อน ร้อน ร้อนมาก เหมือนมีขดลวดไฟอยู่ในเท้าข้างขวาของเรา เวลานี้เท้าข้างซ้ายของเรารู้สึกร้อน ร้อน ร้อน ร้อนมาก เหมือนมีขดลวดไฟอยู่ในเท้าข้างซ้ายของเรา มือและเท้าของเรารู้สึกหนักและร้อนมาก เราไม่สามารถขยับเขยื้อนมือและเท้าของเราได้แล้ว ลมหายใจของเรารู้สึกเบาสบาย ผ่อนคลาย เวลานี้ท้องของเรารู้สึกร้อน ร้อน ร้อน ร้อนมาก เหมือนกับมีน้ำที่กำลังเดือดอยู่ในท้องของเรา หน้าผากของเราเย็นสบาย รู้สึกเหมือนมีลมเย็นพัดผ่าน หน้าผากของเราเวลานี้กำลังอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายอย่างที่สุดเพื่อที่จะให้เราอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายยิ่งขึ้นไปอีก จินตนาการว่าเรากำลังลอยอยู่กลางมหาสมุทรที่คลื่นลมกำลังสงบ เราจะนับถอยหลังจากยี่สิบถึงหนึ่ง ในขณะที่เรานับน้อยลง เราจะจมลงในมหาสมุทร ลึกลง ลึกลง ยิ่งเราจมลึกลงเท่าไร เราก็ก็นิ่งผ่อนคลายมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ยี่สิบ สิบเก้า สิบแปดสิบ ทุกส่วนในร่างกายของเราผ่อนคลายมากขึ้นทุกที เก้า แปด เจ็ด หกหนึ่ง เวลานี้เราจมลึกอยู่ใต้มหาสมุทร เรากำลังอยู่ในสภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด (ในช่วงเวลานี้เราจินตนาการถึงสิ่งที่เราปรารถนาให้เกิดขึ้นในชีวิตเราให้ชัดเจนที่สุด)

วิธีกลับสู่สภาวะปกติ

“ฉัน (เรา) จะนับ 1 ถึง 10 เมื่อนับถึง 10 ฉันจะรู้สึกตัวขึ้นอีกครั้ง ฉันจะรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า แข็งแรง มีความรักให้กับตัวเองและผู้อื่นอย่างไม่เคยรู้สึกมาก่อน หนึ่ง สอง สาม สี่ ห้า พลังต่าง ๆ กลับคืนมาสู่ตัวฉัน ฉันรู้สึกแข็งแรงที่สุด สดชื่นที่สุด มีความสุขที่สุด ฉันกลายเป็นคนอารมณ์ดี ยิ้มแย้มแจ่มใส มีเสน่ห์ น่ารัก คิดและพูดแต่สิ่งที่เป็นบวกแก่ตนเองและผู้อื่น หก เจ็ด แปด เก้า สิบ ขยับมือ ขยับเท้า พลิกซ้ายขวาและลุกขึ้น”

* ลืมตา แล้วพูดประโยค 1 ใน 4 นี้กับเพื่อนข้าง ๆ เรา ซ้าย - ขวา

1. คุณเป็นคนสวยและน่ารัก
2. คุณเป็นคนที่มีความสามารถมาก
3. คุณเป็นคนที่ยอดเยี่ยม
4. คุณเป็นคนเก่งที่สุดเลย ...

กิจกรรม

ผู้สอนให้ผู้เรียนนอนราบกับพื้นเพื่อผ่อนคลายตัวเอง หลังตาแล้วจินตนาการตามที่คุณสอนพูด

การประเมินผล

1. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน
2. จากการสังเกตความร่วมมือในการทำกิจกรรม

10. การสร้างเชื่อ “การใช้สมองสองซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอฮิวแมนนิส

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนสามารถผ่อนคลายตนเองด้วยการสร้างจินตนาการได้

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่ที่สามารถนอนกับพื้นได้
3. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง
4. ใบงานกิจกรรมการสร้างเชื่อ

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

การฝึกสร้างความทรงจำตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส โดยใช้การสร้างภาพและจินตนาการ จินตนาการที่ดีจะช่วยให้คุณผ่อนคลาย หลับลึกและเข้าสู่ภาวะสื่อสารกับจิตในระดับอื่น ๆ ได้ดีขึ้น จินตนาการที่ดีจะช่วยให้คุณรู้สึกเป็นไปตามนั้นหรือเสมือนอยู่ในภาวะที่จินตนาการนั้นจริง การจินตนาการได้ดีและฝึกฝนบ่อย ๆ ช่วยทำให้ควบคุมจิตใจของตัวเองได้ดีขึ้น

กิจกรรม

1. ผู้สอนให้ผู้เรียนฝึกจดจำของ 12 อย่างโดยการจดจำด้วยภาพจินตนาการตาม ใบงานกิจกรรมการสร้างเชื่อ
2. ผู้สอนให้ผู้เรียนถ่ายทอดความทรงจำด้วยภาพ แบบกลุ่มและแบบรายบุคคล

การประเมินผล

ผู้เรียนสามารถจดจำของ 12 อย่างได้ครบถ้วน

ใบงานกิจกรรมการสร้างเชื่อ

ขอให้พวกเรานอนในท่านอนตาย (Dead Posture) ของโยคะอีกครั้ง เชื่อกลมหายใจของเราว่า ถูกต้องหรือเปล่า ปรับลมหายใจ เอามือข้างหนึ่งวางที่ท้อง เอามืออีกข้างวางไว้บนหน้าอก หายใจเข้า ลำตัวขยาย หน้าอกขยาย ท้องขยาย หายใจออก ลำตัวยุบ หน้าอกยุบ ท้องยุบ ปรับลมหายใจให้ถูกต้อง ให้ทุกส่วนในร่างกายผ่อนคลาย หายใจเข้าออกลึก ๆ 3 ครั้ง เราจะกลายเป็นคนที่มีจินตนาการ ยอดเยี่ยม เราจะฝึกจินตนาการทุกวัน เราจะฝึกคลี่คลายสิ่งที่มีกลิ่นความถี่ต่ำ พลังและศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเรา เราจะนำมาใช้ให้มากที่สุด คลี่คลายของเราช้าลง ๆ จิตใต้สำนึกทำงานได้ดีที่สุดเมื่อเรา คิดเป็นภาพ คิดช้า ๆ และสร้างเชื่อ ให้นักเห็นภาพต่อไปนี้ จินตนาการตามไป

เบอร์ 1) หนึ่ง น้ำ เป็นภาพน้ำกลางมหาสมุทร ปรสสาสัมผัสทั้งห้า เราใช้เต็มที่ เรารู้สึกถึงความเค็มของน้ำทะเล รู้สึกถึงความร้อนของแสงแดดที่แผดเผาลงมา

เบอร์ 2) สอง สอง ออ ออ สอง งู เราเห็นภาพงูสีชมพูสองตัว กำลังเลื้อยออกจากบ้านเรา

เบอร์ 3) สาม ม้า เห็นม้ามีปีกลอยอยู่บนก้อนเมฆ

เบอร์ 4) สี่ เสือ เห็นภาพเราใส่เสื้อสีแดงตัวโปรด บนอกปักเลข 4

* ตั้งแต่นี้ไป เราจะเห็นภาพสิ่งที่เราต้องการเท่านั้น เห็นเป้าหมายและความสำเร็จของเราอย่างชัดเจน

เบอร์ 5) ห้า วัด เห็นภาพพระ เณร กำลังกวาดลานวัด เห็นโบสถ์ยามเช้าที่มีหมอกคลุม เมื่อมองเข้าไปข้างในเห็นรูป เทียน มีกลิ่น ควันหอมโชยมา

เบอร์ 6) หก ลิง 2 ตัว กำลังเล่นขายขนมครก

เบอร์ 7) เจ็ด หอย เป็นภาพหอยทากตัวใหญ่

** เรามีจินตนาการยอดเยี่ยม เราจะรักษาจินตนาการนี้เอาไว้ เด็ก ๆ ทุก ๆ คนมีจินตนาการ พวกเราทุก ๆ คนมีจินตนาการ

เบอร์ 8) แปด ปลาวาฬสีดำ กำลังว่ายน้ำอยู่ในมหาสมุทร

เบอร์ 9) เก้า เก้าอี้ เห็นเก้าอี้ขาหักที่บ้านเรา

เบอร์ 10) สิบ ชะนี 2 ตัว บนต้นไม้ ส่งเสียงร้องเรียกผัว ผัว ผัว

เบอร์ 11) สิบเอ็ด น้อยหน้า เห็นน้อยหน้ากำลังถูกหนอนไข้อยู่บนต้นไม้

เบอร์ 12) สิบสอง น่อง เห็นน่องสวย ๆ ของผู้หญิงคนหนึ่งกำลังเดินมา

11. เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนเสริมสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเอง
2. เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกว่าคุณค่า

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ชายหญิงอยู่ในชุดสบาย สวมกางเกง
2. มีสถานที่สงบ ไม่พลุกพล่าน
3. มีผ้าหรือเสื่อปูกับพื้นห้อง
4. ใบชี้แจง
5. ใบความรู้ 1, 2
6. บทความ “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

การสร้างความรู้สึที่ดีต่อตนเอง จะเป็นพลังอันหนึ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ และจิตใจให้กับตนเอง อันจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกรักและเห็นคุณค่าของตนเองในที่สุด

กิจกรรม

1. ผู้สอนเกริ่นนำเข้าสู่บทเรียนตามใบชี้แจง เพื่อสร้างความรู้สึให้ผู้เรียน
2. ผู้สอนจัดบรรยากาศที่เงียบสงบ โดยให้ผู้เรียนหลับตาสักครู่และบอกให้ผู้เรียนตั้งใจฟังเรื่องที่คุณสอนจะอ่านให้ฟังต่อไปนี้ตามบทความ “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”
3. ผู้สอนอ่านบทความ “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง” หลังจากจบให้ผู้เรียนหลับตาสักครู่แล้วค่อย ๆ สืบตาขึ้น
4. ผู้สอนให้ผู้เรียนอภิปรายร่วมกันในกลุ่มใหญ่ โดยใช้คำถาม
 - รู้สึอย่างไร หลังจากฟังบทความเรื่องนี้แล้ว
 - ผู้เรียนได้ข้อคิดอะไรบ้างจากบทความเรื่องนี้
5. ผู้สอนช่วยรวบรวมคำตอบ/อภิปราย/สรุปเพิ่มเติมตามแบบใบความรู้ 1 (สำหรับผู้สอน)
6. ผู้สอนให้ผู้เรียนช่วยกันสรุปถึงประโยชน์ที่ได้จากการทำกิจกรรมนี้
7. ผู้สอนสรุปตามความคิดรวบยอดอีกครั้งตามใบความรู้ 2

การประเมินผล

1. ความสนใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของผู้เรียน
2. การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

ใบชี้แจง

(เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”)

มนุษย์ทุกคนมีคุณค่าในตนเอง เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ที่มีความรักที่บริสุทธิ์ต่อตนเองต่อบุคคลอื่น ๆ และสรรพสิ่งในโลก แม้บุคคลหรือสรรพสิ่งในโลกจะแตกต่างกันแต่ทุกสิ่งที่มีคุณค่าแตกต่างกันไปในตัวของมันเอง เหมือนเช่นสมาชิกทุกคนที่รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองก็มีความค่าต่อตัวเองเช่นเดียวกัน

ใบความรู้ 1

(เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”)

การได้พูดถึงความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง จะช่วยให้ผู้เรียนหันมามองถึงคุณค่าของตนเองได้ และเกิดความภาคภูมิใจ และรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าในที่สุด

ใบความรู้ 2

(เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”)

การที่คนเราทุกคนได้หันมาพิจารณาถึงความดีของตนเอง รู้จักชื่นชมตนเองมองเห็นคุณค่าแห่งตน จะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตนเอง และจะมีความรักให้กับตนเองมากขึ้นเป็นการสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจให้กับตนเองต่อไป

บทความ เรื่อง “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”

ชีวิตใหม่ของฉันเริ่มต้นตั้งแต่วันนี้ ฉันจะเริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง ฉันรักตัวเอง รักทุกสิ่งทุกอย่างที่ประกอบขึ้นเป็นตัวฉัน อารมณ์ ความรู้สึก อวัยวะทุกส่วนในร่างกายของฉัน ฉันรู้สึกได้ถึงความรักความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ที่มีอยู่ภายในจิตใจลึกๆ ของฉันและทุก ๆ คน

..... หายใจเข้า เอาพลังความรักความเมตตาเข้ามาในตัวเรา

..... หายใจออก แผ่ความรักความเมตตาให้กับตัวเอง ให้กับคนรอบข้างทุก ๆ คน พลังความรักความเมตตา ทำให้ฉันรู้สึกมั่นใจในตนเอง เห็นว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญเมื่อฉันมีความรักให้กับตนเอง ฉันรู้สึกได้ถึงความรักที่ฉันมีให้กับผู้อื่น พลังแห่งความรักความเมตตา ทำให้ฉันมีความสุขและอยากแบ่งปันความสุขนี้ให้กับคนทุกคน ฉันอยากทำให้คนทุกคนในโลกนี้มีความสุข และอยากมีส่วนทำให้โลกของเราเป็นโลกที่น่าอยู่ขึ้น เมื่อฉันมีความรักให้กับตัวเอง ฉันมีความสุขมากขึ้นทุกวัน และฉันอยากแบ่งปันความสุขนี้ให้กับคนทุกคน ฉันรู้แล้วว่าในโลกนี้ไม่มีใครอีกแล้วที่เหมือนฉัน และทำหน้าที่แทนฉันได้อย่างแท้จริง ฉันคือฉัน เธอคือเธอ เราทุกคนมีคุณค่าแตกต่างกัน

ฉันเริ่มรู้สึกถึงความรู้สึกดี ๆ ที่มีต่อตัวเองและเริ่มขจัดความรู้สึกลบต่าง ๆ ออกไปจากจิตใจของฉัน แม้ว่าฉันจะยังไม่เป็นคนที่มีสมบูรณ์แบบในทุก ๆ ด้าน และบางทีฉันก็อาจจะไม่มีวันได้เป็นคนที่มีสมบูรณ์แบบในทุก ๆ ด้านในชีวิตนี้ แต่ฉันก็จะปรับปรุงตัวฉันให้ดีขึ้นทุกวัน ฉันเคยทำสิ่งที่ผิดพลาดมากมาย และในอนาคตฉันก็อาจจะทำอะไรผิดพลาดขึ้นอีก โดยที่ฉันไม่ได้ตั้งใจ ฉันจะนำสิ่งที่ผิดพลาดเหล่านี้มาเป็นบทเรียนของชีวิตที่จะทำให้ฉันเข้มแข็งขึ้น ปรับปรุงตัวให้รวดเร็วขึ้น และช่วยเหลือคนรอบข้างได้มากขึ้น ไม่ว่าจะม้อะไรเกิดขึ้นในชีวิต ฉันก็จะรักตัวเอง มีความรู้สึกที่ดีแก่ตัวเอง ฉันอยากเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง ถ้าฉันไม่เป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเองแล้ว ใครจะมาเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของฉัน ฉันรักตัวฉันเองมากขึ้นทุกวัน มันเป็นความรู้สึกที่ยิ่งใหญ่ที่ฉันเริ่มสนใจตนเอง ชื่นชอบตนเอง มีความรักให้แก่ตัวเอง ฉันเริ่มมีความรู้สึกเช่นเดียวกันนี้กับคนรอบข้าง ยิ่งฉันมีความรักให้แก่ตนเอง และคนรอบข้างมากขึ้นเท่าใด ฉันก็มีความสุขมากยิ่งขึ้นเท่านั้น ฉันมีความสุขมากจริง ๆ

ฉันเริ่มเห็นความดีงาม ความสามารถต่าง ๆ ที่มีอยู่ในตัวฉัน ยิ่งฉันย้อนกลับมาศึกษาตัวเองมากขึ้นเท่าใด ฉันก็พบความสามารถที่ซ่อนเร้นอยู่ในตัวฉันมากขึ้นเท่านั้น ฉันแสดงออกถึงความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้มากยิ่งขึ้น ฉันพัฒนาความสามารถต่าง ๆ เหล่านี้พร้อม ๆ กับนำความสามารถเหล่านี้มาช่วยเหลือผู้อื่น เมื่อฉันมองเข้าไปในจิตใจลึก ๆ ของฉัน ฉันได้เห็นพลังแห่งความรักความเมตตาที่ซ่อนอยู่ในจิตใจลึก ๆ ของฉัน

..... หายใจเข้า เอาพลังความรักความเมตตาเข้ามาในตัวเรา

..... หายใจออก แผ่ความรักความเมตตาให้กับตัวเอง ให้กับคนรอบข้างทุกคน

ฉันรู้สึกถึงพลังแห่งความรักความเมตตาที่มีอยู่ในตัวฉันมากขึ้น มากขึ้น พลังนี้ทำให้ฉันเข้มแข็ง มีความรู้สึกด้านบวกให้กับตัวเองมากขึ้น ฉันพูด คิด และทำแต่ในสิ่งที่เป็นบวกแก่ตัวเองและผู้อื่น ฉัน

รู้จักให้อภัยแก่ตัวเองและผู้อื่น ฉันดีใจที่ได้เกิดมาเป็นตัวฉัน ฉันบอกกับตัวเองในใจว่า ขอขอบคุณ ขอขอบคุณ
ขอบคุณสำหรับการที่ฉันได้เกิดมาเป็นตัวฉัน ฉันจะเป็นเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเองตลอดไป

12. โภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจหลักการโภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

เนื้อหาแนะนำเสนอเรื่องโภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส เครื่องฉายภาพด้วยคอมพิวเตอร์ เครื่องคอมพิวเตอร์

เวลา 30 นาที

เนื้อหา

อาหารมีส่วนเกี่ยวข้องกับสุขภาพทางจิตได้อย่างไร อาหารที่มีผลต่อสภาพจิตใจ ที่ทำให้สงบ และที่ทำให้ร้อนรุ่ม อาหารที่ให้พลังชีวิตเสริมสร้างความสุขทั้งจิตใจและร่างกายอาหารที่มีประโยชน์ และไม่มีประโยชน์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส นีโอฮิวแมนนิสแบ่งอาหารเป็น 3 ประเภท คือ อาหารที่ละเอียดอ่อน เช่น ผลไม้ ถั่วและเมล็ดพืชต่างๆ ผักเกือบทุกชนิดพริกสด ฯลฯ อาหารที่ให้พลังแปรเปลี่ยน เช่น ช็อกโกแลต กาแฟ ชา น้ำอัดลม ฯลฯ อาหารที่เป็นพลังงานเฉื่อย เช่น เนื้อ ปลา ทูเรียน สะตอ ไข่ กะปิ อาหารทะเล ไข่ แอลกอฮอล์ หัวหอม กระเทียม เห็ด ขอบแดง ฯลฯ

อะไรคืออาหารที่มีประโยชน์ตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส อาหารที่มีพลังชีวิต เช่น ผักและผลไม้สด ๆ น้ำผักน้ำผลไม้ที่มีเอนไซม์ โยเกิร์ต อาหารที่ใช้เวลาในการปรุงสุกน้อยที่สุดการรักษาสุขภาพด้วยแบบโภชนาการ การปรับเปลี่ยนวิธีการกินจากอาหารปกติในชีวิตประจำวันให้หันมากินอาหารที่ให้พลังชีวิตมากขึ้น เช่น กลัวย่น้ำว่า โยเกิร์ต น้ำผักและน้ำผลไม้ ฯลฯ

กิจกรรม

1. ผู้เรียนฟังบรรยายโภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส
2. ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการประยุกต์ความรู้ที่ได้รับในการจัดหาอาหารให้แก่ตนเองตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส

การประเมิน

ผู้เรียนให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น

กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก

1. กิจกรรม “โลกาภิวัตน์”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโลกาภิวัตน์
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ผลกระทบที่เกิดจากกระแสโลกาภิวัตน์ได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เหตุผลในการเลือกตัดสินใจต่าง ๆ ได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกันในมุมมองที่แสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. เอกสารประกอบกิจกรรมที่ “โลกาภิวัตน์”
4. ใบงานที่ 1.1-1.2

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

คำว่า “โลกาภิวัตน์” หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก (ของข่าวสาร) การที่ประชาคมโลกไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดสามารถรับรู้ สัมผัส หรือ รับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวางสืบเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ ดังนั้นยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ที่ไร้พรมแดน อันเป็นยุคที่มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเทคโนโลยีสื่อสารและคมนาคม ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้เข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้น กระแสโลกทั้งในรูปของทุนและข้อมูลรวมทั้งค่านิยมบางประการ เช่น สิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ได้ขยายตัวครอบคลุมไปทั่วโลก

ลักษณะสำคัญของโลกาภิวัตน์ จึงเป็นความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายกิจกรรมการดำเนินงาน ซึ่งแต่เดิมอาจจะผูกขาดอยู่ ณ ศูนย์หรือแหล่งไม่กี่แห่งในโลก ออกไปยังท้องถิ่นหรือศูนย์ใหม่ๆ หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สังคมยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นโลกที่มนุษย์สามารถข้ามพรมแดนของประเทศและสามารถทะลุกาลเวลาได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ไร้พรมแดน โลกในสายตาของผู้ที่อาศัยเทคโนโลยี จึงเป็นโลกใบเล็กที่สามารถติดต่อถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจการเมืองโลก มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยง

ระหว่างกันมากขึ้น โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับเล็กลง ดินแดนแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในเวลาเสี้ยววินาทีประดุจเป็นหมู่บ้าน (Global Village) ภูเขาและทะเล ซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติ ที่เคยเป็นอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่ ดูเสมือนเลือนหายไปจนกลายเป็นโลกไร้พรมแดน (http://www2.udru.ac.th/~global/global_level_2_02.htm)

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

- 1.1 ผู้สอนใช้คำถาม “โลกาภิวัตน์คืออะไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น
- 1.2 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 1 การติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วนึกถึงอะไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น
- 1.3 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 2 การติดต่อสื่อสารของมนุษย์ในโลกปัจจุบัน” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วนึกถึงอะไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

- 2.1 ผู้สอนใช้คำถาม “ผลกระทบเชิงลบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อสังคมโลกมีอะไรบ้างในด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านการเมือง” และให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงใน “ใบงานที่ 1.1 ผลกระทบเชิงลบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อสังคมโลก” เป็นรายบุคคล ผู้สอนอาจเสนอแนะให้ผู้เรียนพิจารณาผลกระทบที่ใกล้ตัว เช่น ต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อชุมชน เป็นต้น
- 2.2 ผู้สอนให้นักเรียนจับกลุ่มๆ ละ 5 คน จำนวน 6 กลุ่ม โดยให้แต่ละคนนำข้อมูลของตนเองมาสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

- 3.1 ผู้สอนนำ “ใบงานที่ 1.2 โลกาภิวัตน์” ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านประกอบเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม
- 3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมภายในกลุ่มหลังจากที่ได้อ่านใบงานที่ 1.2

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

- 4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองร่วมกันพิจารณาคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดด้านละ 1 ปัญหา
- 4.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนวางแผนร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มตนเองที่ได้ทำการคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

5.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น พร้อมทั้งให้แต่ละกลุ่มจัดเตรียมข้อมูลสรุปผลที่ได้ประกอบการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม (เช่น การเล่าเรื่อง รูปภาพ วีดีโอ เทปบันทึกเสียง การแสดง บทบาทสมมติ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอที่ได้หน้าชั้นเรียนที่กลุ่มจนครบ

6.2 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถาม

เอกสารประกอบกิจกรรม “โลกาภิวัตน์”

ภาพที่ 1 การติดต่อสื่อสารไร้พรมแดน (ที่มา: www.edudemic.com)

ภาพที่ 2 การติดต่อสื่อสารของมนุษย์ในโลกปัจจุบัน (ที่มา: freeessaycollection.com)

DataLife Engine
DLE-NEWS.RU

ใบงานที่ 1.1

ผลกระทบเชิงลบของกระแสโลกาภิวัตน์ต่อสังคมโลก

ด้านสังคม	ด้านเศรษฐกิจ	ด้านการเมือง

ใบงานที่ 1.2

โลกาภิวัตน์

1. โลกยุคโลกาภิวัตน์

คำว่า “โลกาภิวัตน์” หมายถึง การแพร่กระจายไปทั่วโลก (ของข่าวสาร) การที่ประชาคมโลก ไม่ว่าจะอยู่ ณ จุดใดสามารถรับรู้ สัมผัส หรือ รับผลกระทบจากสิ่งที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว กว้างขวาง สืบเนื่องมาจากการพัฒนาระบบสารสนเทศ ดังนั้นยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นยุคข้อมูลข่าวสาร (Information Age) ที่ไร้พรมแดน อันเป็นยุคที่มีพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงอย่างมากทางด้านเทคโนโลยีสื่อสาร และคมนาคม ทำให้ประเทศต่าง ๆ ได้เข้ามาใกล้ชิดกันมากขึ้น กระแสโลกทั้งในรูปของทุนและข้อมูล รวมทั้งค่านิยมบางประการ เช่น สิทธิมนุษยชนและสิ่งแวดล้อม ได้ขยายตัวครอบคลุมไปทั่วโลก

ลักษณะสำคัญของโลกาภิวัตน์ จึงเป็นความหลากหลายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายกิจกรรม การดำเนินงาน ซึ่งแต่เดิมอาจจะผูกขาดอยู่ ณ ศูนย์หรือแหล่งไม่กี่แห่งในโลก ออกไปยังท้องถิ่นหรือ ศูนย์ใหม่ๆ หลากหลายมากขึ้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สังคมยุคโลกาภิวัตน์จึงเป็นโลกที่มนุษย์ สามารถข้ามพรมแดนของประเทศและสามารถทะลุกาลเวลาได้ โดยอาศัยเทคโนโลยีสารสนเทศในการติดต่อสื่อสารในลักษณะที่ไร้พรมแดน โลกในสายตาของผู้ที่อาศัยเทคโนโลยี จึงเป็นโลกใบเล็กที่สามารถติดต่อถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และเทคโนโลยี อันเป็นผลมาจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศ และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจ การเมืองโลก มีผลทำให้ประเทศต่าง ๆ ในโลกต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และมีความเชื่อมโยงระหว่างกันมากขึ้น โลกที่เคยกว้างใหญ่กลับเล็กลง ดินแดนแต่ละประเทศที่อยู่ห่างไกลกันสามารถติดต่อกันได้ภายในเวลาเสี้ยววินาทีที่ประจักษ์เป็นหมู่บ้านโลก (Global Village) ภูเขาและทะเล ซึ่งเป็นพรมแดนธรรมชาติ ที่เคยเป็นอุปสรรคในการติดต่อไปมาหาสู่ ดูเสมือนเลื่อนหายไปจนกลายเป็นโลกไร้พรมแดน

2. ลักษณะสำคัญของสังคมโลกยุคโลกาภิวัตน์

คอมพิวเตอร์เป็นเครื่องมือสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร สังคมโลกาภิวัตน์ คอมพิวเตอร์มีบทบาทสำคัญมาก เพราะเป็นเครื่องมือที่จะรับและแปลงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและไม่ค่อยมีข้อจำกัด คอมพิวเตอร์ได้ถูกนำมาใช้ในการจัดเก็บ บันทึกข้อมูล จัดระบบข้อมูล และนำมาใช้สื่อสารถึงกันในเวลาอันรวดเร็วทุกมุมโลก ในระยะไม่กี่ปีมานี้ ได้มีการพัฒนาระบบคอมพิวเตอร์ไปอย่างมาก จากเครื่องที่มีขนาดใหญ่ราคาแพง เป็นระบบคอมพิวเตอร์ ส่วนบุคคลที่มีขนาดเล็ก มีคุณภาพ ราคาถูก และศักยภาพสูง เครื่องคอมพิวเตอร์จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการแพร่ข้อมูลข่าวสารในยุคโลกาภิวัตน์

เกิดการเพิ่มขึ้นของแรงงานด้านข่าวสาร จำนวนแรงงานที่ทำงานเกี่ยวกับข่าวสาร ข้อมูลมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น แรงงานเหล่านี้ได้แก่ผู้ที่อยู่ในวงการการศึกษา การคมนาคม การพิมพ์ การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ สื่อสารมวลชน ทุกประเภท การเงิน การบัญชี รวมทั้งอุตสาหกรรมผลิตคอมพิวเตอร์ หรือชิ้นส่วนคอมพิวเตอร์ และงานที่เกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาจัดการกับ ข่าวสารทุกชนิด

เกิดการไหลบ่าของข้อมูลข่าวสาร วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีส่วนช่วยให้เศรษฐกิจและสังคมเจริญก้าวหน้า เศรษฐกิจที่เจริญก้าวหน้าทำให้โลกตะวันตกมั่งคั่งร่ำรวย ซึ่งจะมีผลทำให้เกิดเป็นแรงกระตุ้นให้มีการวิจัยและพัฒนา เพื่อศึกษาค้นคว้าหาข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างไม่หยุดยั้ง สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ก็ทำหน้าที่ค้นคว้าวิจัยเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น เทคโนโลยีสื่อสารอันทันสมัยก็มีส่วนช่วยให้เกิดการเปลี่ยนถ่ายข้อมูลใหม่ ๆ หมุนเวียนอยู่ตลอดเวลาอย่างไม่มีที่สิ้นสุด

ระบบเศรษฐกิจประสานเป็นหนึ่งเดียว ในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ระบบเศรษฐกิจจะมีการประสานเป็นหนึ่งเดียว ทำให้พรมแดนแต่ละประเทศไม่อาจขวางกั้นพลังทางเศรษฐกิจได้ นอกจากนี้ระบบเศรษฐกิจยังได้เปลี่ยนรากฐานจากระบบอุตสาหกรรมมาเป็นระบบเศรษฐกิจแบบฐานข่าวสาร (Information based economy) ซึ่งเป็นระบบเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการผลิต การจัดการ และเผยแพร่ข่าวสาร ข่าวสารกลายเป็นสินค้าประเภทหนึ่ง ตัวอย่างธุรกิจชนิดนี้ เช่น การผลิตคอมพิวเตอร์ เครื่องโทรคมนาคม วิทยุ โทรศัพท์ การพิมพ์ โทรศัพท์ หนังสือ วารสาร เป็นต้น ข่าวสารกลายเป็นเรื่องสำคัญและเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ผู้ต้องการใช้ข่าวสารต้องเสียค่าใช้จ่าย ข่าวสารกลายเป็นแหล่งทุน และเป็นบ่อเกิดของการว่าจ้างแรงงาน

3. ผลกระทบของโลกาภิวัตน์ต่อสังคมโลก

ผลกระทบด้านสังคม

การครอบงำทางวัฒนธรรม เนื่องจากระบบสื่อสารไร้พรมแดน ทำให้เกิดการครอบงำทางวัฒนธรรม อิทธิพลของวัฒนธรรมและอำนาจของเศรษฐกิจจากประเทศที่พัฒนาแล้วได้ไหลบ่าเข้าสู่ประเทศอื่นอย่างรุนแรง ก่อให้เกิดกระแสวัฒนธรรมโลกทำให้เป็นตะวันตกรอบใหม่ (Neo - Westernization) ครอบงำทางความคิด การมองโลก การแต่งกาย การบริโภคนิยม แพร่หลายเข้าครอบคลุมเหนือวัฒนธรรมประจำชาติของแต่ละประเทศ ผลที่ตามมา คือ เกิดระบบผูกขาดแบบไร้พรมแดน

หมู่บ้านโลก (Global Village) จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสารและโทรคมนาคม ทำให้สังคมโลกไร้พรมแดน โลกทั้งโลกเป็นเสมือนหมู่บ้าน เดียวกัน สมาชิกของหมู่บ้านคนใดทำอะไรก็สามารถรับรู้ได้ ทั่วกันทั่วโลก เมื่อมาอยู่ในหมู่บ้านเดียวกัน สิ่งใดที่มากกระทบประเทศหนึ่งก็ย่อมกระทบถึงประเทศอื่น ๆ ไปด้วยอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในส่วนใดส่วนหนึ่งของโลกสามารถรับรู้ได้อย่างฉับพลัน

จากผลกระทบด้านสังคมที่เกิดขึ้น จะเห็นได้ว่า มีปรากฏการณ์ที่เราเรียกว่า POP CULTURE เกิดขึ้น ปรากฏการณ์นี้ คือรูปแบบวัฒนธรรมที่มีการประพฤติปฏิบัติในวงกว้าง เช่นการบริโภคอาหารแบบ FAST FOOD ตามวิถีแบบอเมริกันชนความเป็นอยู่ การศึกษาต่าง ๆ ที่เป็นแบบแผน เดียวกัน ในการดำเนินชีวิต

ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ

ระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ ซึ่งมีข้อมูลข่าวสารเข้ามามีบทบาทสำคัญ ซึ่งจะนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงด้านการผลิตสินค้า จากการผลิตที่เหมือนกันในปริมาณที่เป็นจำนวนมาก มาเป็นการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาควบคุมในการผลิต โดยมีลักษณะการใช้งานเฉพาะ ซึ่งใช้ระยะเวลาการผลิตสั้นกว่า สิ้นเปลืองน้อยกว่า จะเข้ามาแทนที่ เช่น รถยนต์ ชิ้นส่วนอาจได้รับการผลิตในประเทศต่าง ๆ 4 ประเทศ ที่มีความสามารถเฉพาะด้าน แล้วนำมาประกอบในประเทศที่ 5 แล้วส่งขายไปทั่วโลก ซึ่งเป็นลักษณะของการเกิดบริษัทข้ามชาติทุนข้ามชาติ ที่เข้าไปแสวงหาผลกำไรอย่างไร้พรมแดนในดินแดนต่าง ๆ ทั่วโลก แล้วกำไรเหล่านั้น ถูกส่งไปพัฒนา หรือถูกส่งไปยังบริษัทใหญ่ในประเทศแม่ เป็นแบบฉบับธุรกิจโลกาภิวัตน์ ซึ่งมีผลทำให้ธุรกิจ การเงิน หลักทรัพย์ ธนาคาร ประกันภัย ต้องปรับตัวเพื่อรองรับธุรกิจแบบโลกาภิวัตน์ด้วย การผลิตในโรงงานอุตสาหกรรมจะเปลี่ยนระบบการผลิตมาเป็นการผลิตอย่างต่อเนื่องตลอด 24 ชั่วโมง ระบบการเงินก็ต้องปรับมาบริการแบบ 24 ชั่วโมงด้วย กระแสเงินตราต่าง ๆ ได้ผ่านเข้าออกธนาคารตลอดเวลาในช่วงเวลาที่วัดกันเป็นเสี้ยววินาที โดยใช้อิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอัตราเร็วนี้คือความสามารถที่จะก้าวล้ำหน้า ทำให้มีผลต่อการกระจายอำนาจและผลกำไรอย่างมากมาย นอกจากนั้น กระแสการแข่งขันด้านการค้าและการแสวงหาตลาดได้ดำเนินไปอย่างรวดเร็ว กลายเป็นสภาพข้ามชาติอย่างแท้จริง การค้าและช่องทางการเข้าสู่ตลาดโลกมีอาจดำเนินไปในรูปแบบที่เรียกว่า ลัทธิพาณิชย์นิยม (Mercantilism) ที่เคยเป็นลักษณะหนึ่งของการแข่งขัน เพื่อผูกขาดอำนาจและผลประโยชน์ในอดีต การดำเนินกิจกรรมทางการค้าได้พัฒนาซับซ้อนและมีกลไกมีวิธีการหลากหลายมากขึ้น ในยุคนี้จะได้เห็น “การทูตแผนใหม่” (New Diplomacy) ที่มุ่งไปที่พันธมิตรทางธุรกิจ การค้าและอุตสาหกรรม แทนการใช้ระบบการเมืองดังที่เคยปรากฏในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา

ผลกระทบด้านการเมือง

เกิดความรู้สึกท้องถิ่นนิยม (Localism) กระแสโลกาภิวัตน์สร้างความรู้สึกลท้องถิ่นนิยมแทนที่อุดมการณ์ชาตินิยม เนื่องจากสังคมยุคโลกาภิวัตน์เป็นยุคแห่งข่าวสาร ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนของตนได้อย่างรวดเร็วจากสื่อมวลชน ทำให้เกิดการปลุกจิตสำนึกของประชาชนในท้องถิ่น ให้รู้จักเห็นคุณค่าอนุรักษ์ รักษา และหวงแหนทรัพยากรภายในท้องถิ่นของตน พร้อมทั้งตรวจสอบการดำเนินงานของรัฐบาลกลาง หากรัฐบาลกลาง

หวังจะตัดดวงผลประโยชน์จากท้องถิ่นโดยไม่โปร่งใส ก็จะถูกต่อต้านจาก ประชาชนในท้องถิ่น ดังที่
เราได้พบเห็นที่กลุ่ม ประชาชน ออกมาเรียกร้อง สิทธิ ความเสมอภาคต่าง ๆ

ที่มา: http://www2.udru.ac.th/~global/global_level_2_02.htm

2. กิจกรรม “การพึ่งพาอาศัยกัน”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพึ่งพาอาศัยกันของสิ่งต่าง ๆ
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ถึงความสำคัญของการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสิ่งต่าง ๆ
3. เพื่อให้ผู้เรียนมีความคิดและเจตคติที่จะเรียนรู้และเข้าใจผู้อื่น

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. เอกสารประกอบกิจกรรม “การพึ่งพาอาศัยกัน”
4. คลิปวิดีโอ “เข้าใจผู้อื่น”
5. ใบงานที่ 2.1 - 2.3

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

การพึ่งพาอาศัยกัน (Interdependence) คือ ความเข้าใจตระหนักรู้ถึงความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกันของผู้คน ถิ่นฐาน เศรษฐกิจ ธรรมชาติสิ่งแวดล้อมที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เข้าใจสถานการณ์ในระดับโลก สามารถเรียนรู้ที่จะจัดการกับความซับซ้อนได้ เราอยู่ในโลกที่เชื่อมต่อกัน ซึ่งในการตัดสินใจในที่แห่งหนึ่งสามารถส่งผลกระทบต่อประชาชนที่อาศัยอยู่ในด้านอื่น ๆ ของโลกแต่ความคิดที่พึ่งพากันของโลกไปไกลกว่านั้น ตระหนักว่าแม้แต่ประเทศที่ร่ำรวยก็พึ่งพาประเทศอื่น ๆ ในเรื่องสินค้าทางกายภาพ เช่น อาหาร เกลือแร่ ไปถึงความรู้ และวัฒนธรรม

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

- 1.1 ผู้สอนใช้คำถาม “การพึ่งพาอาศัยกันคืออะไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น
- 1.2 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 1 การพึ่งพาระหว่างสัตว์” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วคิดอย่างไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น
- 1.3 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 2 การลงแขกเกี่ยวข้าว” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วคิดอย่างไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

2.1 ผู้สอนให้ชมคลิปวิดีโอ “เข้าใจผู้อื่น” และให้นักเรียนบันทึกข้อคิดที่ได้จากการชมลงใน “ใบงานที่ 2.1 เข้าใจผู้อื่น” เป็นรายบุคคล

2.2 ผู้สอนให้นักเรียนจับกลุ่ม ๆ ละ 5 คน จำนวน 6 กลุ่ม โดยให้แต่ละคนนำข้อมูลของตนเองมาสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

3.1 ผู้สอนนำ “ใบงานที่ 2.2 การพึ่งพาอาศัยกัน” ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านประกอบเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม

3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมภายในกลุ่มหลังจากที่ได้อ่านใบงานที่ 2.2

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองร่วมกันพิจารณา “ภาพที่ 3 มองแต่แง่ดีเถิด” พร้อมทั้งคำถามนำ “นักเรียนคิดว่าคำกลอนในภาพบอกอะไร” พร้อมยกตัวอย่างเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจผู้อื่นพร้อมเหตุผลประกอบ ลงใน “ใบงานที่ 2.3 หากสิ่งนี้เกิดขึ้นกับฉัน”

4.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนวางแผนร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหากลุ่มตนเองที่ได้ทำการคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุด

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

5.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระดมความคิดเพื่อนำเสนอเหตุการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงการเข้าใจผู้อื่นได้ดีที่สุด พร้อมทั้งให้แต่ละกลุ่มจัดเตรียมข้อมูลสรุปผลที่ได้จากการเรียนรู้กิจกรรมครั้งนี้ว่าได้รับประโยชน์อย่างไรบ้าง ประกอบการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม (เช่น การเล่าเรื่อง การแสดงบทบาทสมมติ แผนภูมิ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอที่ได้หน้าชั้นเรียนที่กลุ่มจนครบ

6.2 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

การประเมินผล

1. พฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถาม

เอกสารประกอบกิจกรรม “การพึ่งพาอาศัยกัน”

ภาพที่ 1 การพึ่งพาอาศัยกัน (ที่มา: <http://an558.files.wordpress.com/2010/08/picture20.gif>)

ภาพที่ 2 การลงแขกเกี่ยวข้าว (ที่มา: freeessaycollection.com)

มองแต่เงงดีเกิด

เขามีส่วน เลวบ้าง ช่างหัวเขา จงเลือกเอา ส่วนที่ดี เขามีอยู่
 เป็นประโยชน์ โลกบ้าง ยิ่งนำดู ส่วนที่ชั่ว อย่างไปรู้ ของเขาเลย
 จะหากัน มีดี โดยส่วนเดียว อย่างมีว่เกี่ยวข้อง ค้นหา สหายเอ๋ย
 เหมือนเที่ยวหา หนวดเต่า ตายเปล่าเลย ฝึกให้เคย มองแต่ดี มีคุณจริง.

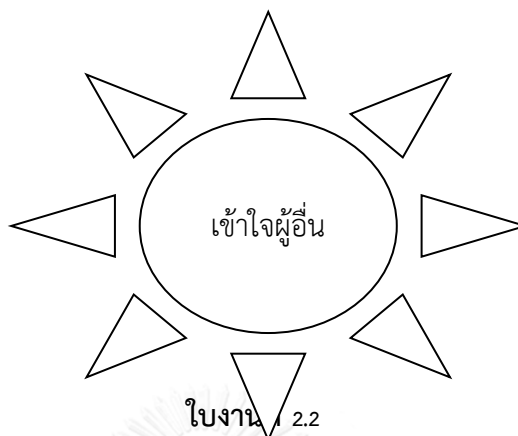
กานพุทธทาสภิกขุ

ที่มา: จากหนังสือ จารึกธรรม

ภาพที่ 3 มองแต่เงงดีเกิด

(ที่มา: <http://www.bloggang.com/viewdiary.php?id=maamui&month=05-2009&date=07&group=18&gblog=13>.)

ใบงานที่ 2.1
“เข้าใจผู้อื่น”

ใบงานที่ 2.2
“การพึ่งพาอาศัยกัน”

การพึ่งพา การแข่งขัน การขัดแย้ง และการประสานประโยชน์กันเป็นปกติในวิถีของมนุษยชาติ เนื่องจากสังคมมนุษย์ได้พัฒนาขึ้น มาจากพื้นฐานที่แตกต่างกันทั้งทางด้านเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ สิ่งแวดล้อม ผลประโยชน์ ความเชื่อ และวัฒนธรรมประเพณี จึงทำให้เกิดการรวมกลุ่มกันของมนุษย์ที่อยู่ในโลก และการร่วมมือกันระหว่างประเทศ เพื่อประโยชน์ของประชากรของแต่ละประเทศ ซึ่งองค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจก็จะเป็นรูปแบบหนึ่งของการพึ่งพากัน และการประสานประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งผลขององค์กรความร่วมมือทางเศรษฐกิจสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ความขัดแย้ง

สาเหตุสำคัญที่นำไปสู่ความขัดแย้งของประเทศต่างๆ ได้แก่ การแข่งขันกันทางอาวุธ และความแตกต่างทางด้านอุดมการณ์และสังคมวัฒนธรรม ตลอดจนผลประโยชน์ทางด้าน เศรษฐกิจ ซึ่งความขัดแย้งทางด้านเศรษฐกิจ เกิดมาจากการที่แต่ละประเทศมีทรัพยากร เพื่อการผลิตสินค้าและบริการที่ไม่เหมือนกัน และการจัดสรรทรัพยากรของแต่ละประเทศ มีจุดมุ่งหมายที่ต่างกัน รวมทั้งการมีทรัพยากรอยู่อย่างจำกัด จึงเป็นสาเหตุให้เกิดความขัดแย้ง กันในระหว่างประเทศได้ ตลอดจนอุดมการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ ผู้นำประเทศของแต่ละประเทศ ที่ต้องการรักษาความมั่นคงให้เกิดขึ้นแก่ประเทศตน และทำให้ประชาชนของตนได้กินดีอยู่ดี แต่โดยทั่วไปแล้วประเทศต่างๆย่อมมีความอุดมสมบูรณ์ และทรัพยากรที่ส่งเสริมเศรษฐกิจ ไม่เท่าเทียมกัน และไม่เพียงพอต่อความต้องการ จึงทำให้มีการใช้กำลังเข้าบุกรุก ขัปลัและละเมิดอธิปไตยของประเทศอื่น เพื่อตนจะได้เข้าครอบครองความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรนั้น อันจะช่วยให้ประชาชนของประเทศตนได้อยู่ดีกินดี ทำให้เกิดความขัดแย้ง และเกิดกรณีพิพาทขึ้น ตัวอย่างเช่น สงครามระหว่างฝรั่งเศสและเยอรมนี อันมีสาเหตุมาจากการแข่งขันกัน เข้าไปครอบครองดินแดนอัลซาสและลอร์เรน ซึ่งเป็นดินแดนที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่

เหล็ก และถ่านหินที่จำเป็นต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม สงครามในครั้งนี้นับว่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่น่าไปสู่ การเกิดสงครามโลกครั้งที่ 1 สงครามอ่าวเปอร์เซียระหว่างอิรักและกองกำลังสหประชาชาติ ในกรณีนี้ อิรักเคลื่อนกำลังเข้ายึดครองคูเวต ซึ่งเป็นแหล่งน้ำมันจำนวนมหาศาลในเอเชียตะวันตกเฉียงใต้ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังต้องการดำรงไว้ซึ่งผลประโยชน์ของประเทศ ซึ่งได้แก่ ความอยู่รอด ความมั่นคง และศักดิ์ศรีของชาติ เป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องปกป้อง ค้ำครอง และรักษาไว้ เพื่อให้ประชาชนของประเทศมีความปลอดภัย มีสันติสุข และอยู่ดีกินดี หากมีเหตุการณ์ ที่บ่งชี้ว่าจะกระทบกระเทือน ผลประโยชน์ดังกล่าว รัฐบาลของประเทศนั้น ๆ ก็จะต้องมีปฏิกิริยาต่อต้านและตอบโต้ ซึ่งย่อมทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ ซึ่งความขัดแย้งทางด้านทรัพยากร ที่เป็นปัจจัยการผลิตสินค้าและบริการ ก่อให้เกิดความร่วมมือทางเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ เพื่อเป็นการลดปัญหาความขัดแย้งทางด้าน ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และเกิดประโยชน์ แก่ประชาชนภายในประเทศมากที่สุด

1.2 การประสานประโยชน์

การประสานประโยชน์เป็นการร่วมมือเพื่อรักษาและปกป้องผลประโยชน์ของตน ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งในการระงับกรณีพิพาทที่มาจากการแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจระหว่างประเทศ การ ประสานประโยชน์มีความสำคัญทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันเป็นการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ของทุกฝ่าย ซึ่งจะสามารถหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ร่วมมือกันแก้ปัญหาที่ต่างก็เผชิญอยู่ และพึ่งพา อาศัยและแลกเปลี่ยนความรู้กันมากขึ้นทาง ด้านเทคโนโลยีการผลิต กระบวนการ ผลิต ความรู้ ทางด้านการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการผลิต สินค้าและบริการ เพื่อ ตอบสนองความต้องการของประชาชนภายในประเทศ ซึ่งการประสาน ประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ จะอยู่ในรูปของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจของประเทศต่างๆ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่ง กันและกัน รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ของประเทศต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์มาก ที่สุด เช่น การค้าแลกเปลี่ยนปัจจัยการผลิตกันระหว่างประเทศ เป็นต้น และการร่วมมือทางด้าน เศรษฐกิจยังเป็นการลดความขัดแย้งกันในทาง เศรษฐกิจและเป็นกำลังที่สำคัญ ในการต่อรองด้าน การค้าระหว่างประเทศ ซึ่งประเทศ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีองค์การความร่วมมือทาง เศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ สมาคมประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นองค์กรที่รักษา ผลประโยชน์แก่ประเทศ สมาชิกในด้านเศรษฐกิจ ซึ่งประเทศไทยก็เป็นสมาชิกองค์การดังกล่าว นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเข้าร่วมกับองค์การทางเศรษฐกิจขององค์การสหประชาชาติ ทำให้ไทยได้รับความช่วยเหลือในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อยกย่องระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ได้รับ ความช่วยเหลือทั้งด้านการเงิน ด้านบุคลากร เทคโนโลยี และวิธีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของ ไทย นอกจากนี้ ไทยยังได้อาศัยองค์การต่าง ๆ เหล่านี้ เช่น องค์การการค้าโลก เป็นเวทีที่จะนำเสนอ หรือเรียกร้องให้การค้าระหว่างประเทศเป็นธรรม หรือลดการเอารัด เอาเปรียบไทยได้บ้าง และเมื่อ ไทยประสบกับภาวะวิกฤติทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรงใน พ.ศ. 2540-2541 ไทยก็ได้อาศัยเงินช่วยเหลือ

ที่องค์การการเงินระหว่างประเทศให้กู้ยืมมา ดังนั้นการประสานประโยชน์กันในรูปขององค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจจะทำให้ประเทศสมาชิกได้รับ ผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนการส่งเสริมให้ประเทศมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญรุ่งเรืองมาสู่ประเทศสมาชิก

1.3 การพึ่งพากัน

การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันของประเทศต่างๆ ในด้านการรวมตัวเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจก็ เนื่องมาจากความมั่นคงและสวัสดิการของประเทศ ซึ่งการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันได้เพิ่มขึ้น อย่างรวดเร็วในภาวะเศรษฐกิจที่มีการผลิตโดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย และเน้นภาคธุรกิจหรือผลผลิตทางภาคอุตสาหกรรม ยิ่งกว่านั้น เมื่อกระบวนการผลิตใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น ย่อมทำให้ สินค้าและบริการออกสู่ตลาดได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งระบบการค้า มักจะถือกันว่าเป็นรูปแบบ ของกระบวนการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันทางเศรษฐกิจ อัตราส่วนของการค้าต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติขยายตัวมากขึ้นย่อมหมายถึงประเทศนั้น มีการพึ่งพิงระบบการค้าระหว่างประเทศมากขึ้นด้วย ทำให้การเจริญเติบโตของประเทศต้องอาศัยการพึ่งพากันทางการค้า และการลงทุน ซึ่งเป็นจุดกำเนิดของการร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ ตลอดจนมีการแลกเปลี่ยน เทคโนโลยีและทรัพยากรทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ประเทศสมาชิกในองค์การได้รับผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศนั้น ๆ ได้ เช่น ความร่วมมือกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยได้เข้าร่วมกลุ่มดังกล่าว และได้รับประโยชน์จากการรวมกลุ่มในด้าน การพึ่งพาอาศัยกัน เช่น แต่ละประเทศจะผลิตสินค้าหรือใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศตนเอง สามารถผลิตได้ กล่าวคือ ประเทศไทยผลิตเกลือหินและโซดาแอช อินโดนีเซียและ มาเลเซียผลิตปุ๋ยยูเรีย สิงคโปร์ผลิตเครื่องยนต์ดีเซล และฟิลิปปินส์ผลิตปุ๋ยฟอสเฟต ซึ่งแต่ละประเทศมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ ทำให้ส่งสินค้าออกไปขายยังต่างประเทศได้มากขึ้น ทำให้เศรษฐกิจมีการขยายตัวมากขึ้นด้วย ดังนั้นการพึ่งพาอาศัยกันในรูปของการร่วมมือทางเศรษฐกิจ ของแต่ละประเทศ ก่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และองค์การที่มีความเข้มแข็งสามารถต่อรองทางการค้ากับประเทศต่าง ๆ ได้

1.4 การแข่งขัน

ในสภาวะการณ์เศรษฐกิจปัจจุบัน ประเทศต่าง ๆ มีการแข่งขันทางการค้าระหว่าง ประเทศ และการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างตลาดให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน ตลอดจนความ ได้เปรียบของประเทศที่สามารถผลิตสินค้าที่มีปริมาณน้อย แต่มูลค่าของสินค้าสูง ซึ่งจะเป็น สินค้าเกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและสินค้าอุตสาหกรรม เมื่อเปรียบเทียบกับบางประเทศ ที่มีผลผลิตส่งออกไปขายต่างประเทศในรูปของสินค้าเกษตรกรรม ซึ่งมีมูลค่าน้อยทำให้เกิดความ ได้เปรียบเสียเปรียบขึ้น จึงเป็นต้นเหตุให้เกิดการรวมตัวหรือรวมกลุ่มทางการค้าขึ้น โดยจัดตั้งเป็นองค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อที่จะได้มีอำนาจต่อรองทางการค้ากับประเทศคู่ค้า ซึ่งประเทศใดมิได้รวมกลุ่มทางการ

ค้า ย่อมทำให้ประเทศนั้นไม่สามารถแข่งขัน กับประเทศอื่น ๆ ได้ ทำให้ประเทศมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจล่าช้าไม่ทันกับประเทศอื่น นอกจากนี้ความล้าหลังของผลผลิตและความไม่ทันสมัยก็เป็นสาเหตุหนึ่งที่ต้องมีการแข่งขันระหว่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาในทศวรรษที่ 1980 ที่ผู้ผลิตรถยนต์ภายในประเทศไม่สามารถ แข่งขันรถยนต์ที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ อันเนื่องมาจากมูลค่าของรถยนต์ต่างประเทศ มีมูลค่าต่ำกว่าภายในประเทศ เป็นต้น ดังนั้นการร่วมมือกันในการจัดตั้งองค์การความร่วมมือ ทางเศรษฐกิจจะช่วยให้ประเทศสมาชิกสามารถ แข่งขันทางการค้าระหว่างประเทศ และมีการแลกเปลี่ยนผลผลิตภายในองค์กร ทำให้ประเทศสมาชิกไม่ต้องพึ่งพาสินค้าจากประเทศนอกองค์กร ทั้งยังสามารถต่อรองการค้ากับประเทศคู่ค้าได้ นอกจากนี้การรวมตัวทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ทำให้เกิดการแข่งขันทางการค้า ส่งผลให้เกิดสินค้าและบริการใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการ ของผู้บริโภคได้หลากหลายมากขึ้น ซึ่งจะประโยชน์ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคเกิดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

1.5 คุณธรรมและการรู้เท่าทัน

ในยุคเศรษฐกิจปัจจุบันมีการแข่งขันทางการค้าในระดับสูง ทำให้แต่ละประเทศต้องหา นโยบายและมาตรการต่างๆในการแข่งขันการค้ากับต่างประเทศ ซึ่งบางมาตรการส่งผลกระทบต่อ ประเทศอื่น ๆ ทำให้ประเทศเหล่านั้นไม่สามารถแข่งขันหรือทำการค้าได้ เช่น มาตรการกำหนด กำแพงภาษี ซึ่งเป็นการกีดกันสินค้าที่นำเข้ามาจากต่างประเทศ และทำให้สินค้านั้นมี ราคาสูงขึ้น ไม่สามารถขายภายในประเทศได้ เป็นต้น ซึ่งเป็นการเอาเปรียบ กับประเทศเหล่านั้น เพราะบาง ประเทศส่งสินค้าออกขายยังต่างประเทศ ในรูปของสินค้าภาคเกษตร แต่บางประเทศส่งสินค้าออก ขายยังต่างประเทศในรูปของสินค้า ภาคอุตสาหกรรม ซึ่งมีมูลค่าที่สูงกว่า ย่อมเป็นการเอาเปรียบกับ ประเทศคู่ค้าที่เป็น สินค้าเกษตรกรรม ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยจัดตั้งเป็น องค์กร การร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อเป็นการช่วยเหลือประเทศที่เสียเปรียบทางการค้า ทำให้เกิด ความเท่าเทียมกันในการค้าระหว่างประเทศ และมีผลประโยชน์ร่วมกัน ในการร่วมมือทางเศรษฐกิจ ของประเทศสมาชิก นอกจากนี้ยังช่วยให้การค้าระหว่างประเทศ มีศักยภาพมากขึ้น กล่าวคือ เทคโนโลยีในกระบวนการผลิตสินค้าและบริการมีความก้าวหน้า และทันสมัยมากขึ้น ทำให้ต้นทุนการ ผลิตสินค้าลดลง เมื่อประเทศต่างๆมีการร่วมมือทาง เศรษฐกิจกันแล้วย่อมเกิดการแลกเปลี่ยน เทคโนโลยีซึ่งกันและกัน ทำให้ประเทศสมาชิกมี การผลิตสินค้าและบริการที่สามารถแข่งขันกับ ประเทศต่างๆที่อยู่นอกองค์กรได้ ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศสมาชิกมีการเจริญเติบโตมากขึ้นตาม ไปด้วย

ใบงานที่ 2.3
 “หากสิ่งนี้เกิดขึ้นกับฉัน”

เหตุการณ์	เหตุผล
เหตุการณ์ที่ 1	
เหตุการณ์ที่ 2	
เหตุการณ์ที่ 3	
เหตุการณ์ที่ 4	
เหตุการณ์ที่ 5	
เหตุการณ์ที่ 6	

3. กิจกรรม “ความเป็นธรรม”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงผลพวงอันเกิดจากความไม่ยุติธรรมในอดีตที่ส่งผลต่อการเมืองการปกครองในปัจจุบัน ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับโลก
2. เพื่อให้ผู้เรียนมีความตระหนักถึงความยุติธรรมและความเสมอภาคในสังคม
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ความยุติธรรมและความเสมอภาคที่เกิดขึ้นในสังคมได้
4. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความถูกต้องทางสังคมและเข้าใจความสำคัญเพื่อให้มั่นใจในความเสมอภาค ความถูกต้อง ความโปร่งใสสำหรับทุกคนในสังคมเดียวกันและระหว่างสังคม

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. เอกสารประกอบกิจกรรม “ความเป็นธรรม”
4. ใบงานที่ 3.1 - 3.3

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

ความเป็นธรรม หมายถึง เส้นแบ่งระหว่างความพึงพอใจกันของคนทั้งสองคน หรือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งเป็นที่ยอมรับว่าพอใจด้วยกันทุกคน ทุกฝ่าย โดยที่เส้นแบ่งดังกล่าวอาจไม่ได้อยู่ตรงกึ่งกลางของทุก ๆ ฝ่ายเลยก็ได้ มันอาจล้ำแดนไปยังอีกฝ่ายหนึ่งบ้าง แต่ทุกคน ทุกฝ่ายก็มีความพึงพอใจและพร้อมที่จะยอมรับเส้นแบ่งดังกล่าวนั้นได้โดยไม่ขัดข้อง ดังนั้น ความหมายของ “ความเป็นธรรม” นั้น จะเน้นที่ความรู้สึกพึงพอใจเป็นสำคัญ ซึ่งหมายถึง ความพอดีที่น่าพอใจของทุกคน ทุกฝ่ายนั่นเอง

ความยุติธรรม คือ การยุติปัญหา ยุติความขัดแย้ง ไม่ใช่ยุติที่กฎหมาย แต่เป็นการนำการปกครอง นำกฎหมาย และนำอำนาจอธิปไตยอันเป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชน เข้ามา ประมวลผล เพื่อหาข้อยุติปัญหา ยุติความขัดแย้ง และให้ความเป็นธรรม หรือสมดุลในผลของประโยชน์และผลของโทษ เช่น การลงโทษผู้กระทำความผิดให้สมดุลกับมูลค่าความเสียหายที่ได้กระทำไว้ต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น ประดุจดั่งตาชั่งคาน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความยุติธรรม

ความเสมอภาค คำที่มักได้ยินพร้อมกับ สิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ กลุ่มคำดังกล่าวมีนัยสำคัญต่อการพิทักษ์ประโยชน์ สร้างความสงบ และการอยู่อย่างมีสันติสำหรับมนุษย์ทุก

คนอย่างเท่าเทียม ทั้งนี้ตามหลักสิทธิมนุษยชนที่มนุษย์ทุกคนพึงได้รับนับแต่การปฏิสนธิ ไปจวบจน การสิ้นชีวิต ความเสมอภาคเป็นหลักสำคัญในการเชื่อมประสานสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ ให้เป็นจริงได้ในทางปฏิบัติ ความเสมอภาค (Equality) คืออะไร ความหมายตามหลักสิทธิ มนุษยชน หมายถึง ความเท่าเทียมของมนุษย์ทุกคนในการได้รับสิทธิพื้นฐานตามหลักสิทธิมนุษยชน โดยผ่านการปฏิบัติต่อกันระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ ด้วยความเคารพต่อสิทธิและศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์

จึงกล่าวได้ว่า ความเป็นธรรม ความยุติธรรมและความเสมอภาค เป็นสิ่งที่เกี่ยวเนื่อง สอดคล้องกัน ซึ่งมีผลต่อมนุษย์โดยตรง และสามารถที่จะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันของสังคมที่สงบสุข สืบไป

http://www.br.ac.th/E-learning/lesson3_4.html

http://www.kpi.ac.th/ppd/index.php?name=content&main_id=12&page_id=44

<http://ilaw.or.th/node/966>

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

- 1.1 ผู้สอนใช้คำถาม “ความยุติธรรมและความเสมอภาค” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดง ความคิดเห็น
- 1.2 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 1 สองตายายชาวภาพสีนู้เก็บเห็ดในเขตป่าสงวน จำคุก 15 ปี” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วมีความคิดเห็นอย่างไร” แล้วให้นักเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็น
- 1.3 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 2 ทายาทธุรกิจดังขับรถชนตำรวจเสียชีวิต” ให้นักเรียนดู แล้ว ใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วมีความคิดเห็นอย่างไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดง ความ คิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

- 2.1 ผู้สอนใช้คำถาม “ปัญหาของความยุติธรรมและความเสมอภาคของสังคมไทย ส่งผลต่อนักเรียนอย่างไรบ้าง” และให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงใน “ใบงานที่ 3.1 ปัญหาของความ ยุติธรรมและความเสมอภาคของสังคมไทยที่มีต่อฉัน” เป็นรายบุคคล (ผู้สอนอาจเสนอแนะให้ผู้เรียน พิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทั้งในระดับ ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ เป็นต้น)
- 2.2 ผู้สอนให้นักเรียนจับกลุ่มๆ ละ 5 คน จำนวน 6 กลุ่ม โดยให้แต่ละคนนำข้อมูลของ ตนเองมาสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

3.1 ผู้สอนนำ “ใบงานที่ 3.2 ความยุติธรรม” ให้นักเรียนแต่ละคนอ่านประกอบเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม

3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมภายในกลุ่มหลังจากที่ได้อ่านใบงานที่ 1.2

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองร่วมกันพิจารณาคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดในประเด็นของความยุติธรรมและความเสมอภาค มาประเด็นละ 1 ปัญหา พร้อมเขียนลงใน “ใบงานที่ 3.3 ปัญหาของความยุติธรรมและความเสมอภาค”

4.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนวางแผนร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขปัญหาของกลุ่มตนเอง จากที่ได้ทำการคัดเลือกปัญหาที่สำคัญที่สุดในประเด็นของความยุติธรรมและความเสมอภาค พร้อมเขียนลงใน “ใบงานที่ 3.3 ปัญหาของความยุติธรรมและความเสมอภาค”

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

5.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น พร้อมทั้งให้แต่ละกลุ่มจัดเตรียมข้อมูลสรุปผลที่ได้ประกอบการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม (เช่น การเล่าเรื่อง รูปภาพ แผนภูมิ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอที่ได้หน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มจนครบ

6.2 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถาม

เอกสารประกอบกิจกรรม “ความเป็นธรรม”

ภาพที่ 1 สองตายายชาวภาพลึนธุ์เก็บเห็ดในเขตป่าสงวน จำคุก 15 ปี

ภาพที่ 2 ทายาทธุรกิจดังขับรถชนตำรวจเสียชีวิต

ใบงานที่ 3.1

ปัญหาของความยุติธรรมและความเสมอภาคของสังคมไทยที่มีต่อฉัน

ความยุติธรรม	ความเสมอภาค

ใบงานที่ 3.2

ความยุติธรรม

เมื่อพูดถึง “ความยุติธรรม” ในปัจจุบันนี้คำว่าความยุติธรรมนั้นเป็นเพียง “นามธรรม” คือ สิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้ เพราะเกิดจากรู้สึกของคนว่าสิ่งใด คือ “ความยุติธรรม” บ้างในสังคมปัจจุบันนี้ เพราะ บางครั้งการกระทำบางอย่างก็อาจจะดูเหมือนว่าเป็นธรรม แต่เมื่อมองดูแล้วก็อาจจะไม่เป็นธรรมสำหรับบางคน ซึ่งก็อาจเกิดจากรู้สึกของคนทั่วไปว่าเมื่อตนเองไม่ได้รับความเป็นธรรม การกระทำที่เขาได้รับเขาก็มักจะบอกว่า “มันไม่ยุติธรรม” เลย การที่จะบอกได้ว่ายุติธรรมหรือไม่อย่างนั้นก็ขอยกนิยามและความเห็นของนักวิชาการทางด้านกฎหมาย ไว้ดังนี้เพื่อขยายความหมายของ “ความยุติธรรม”

ศาสตราจารย์จิติ ดิงศภัทย์ กล่าวถึงความยุติธรรม ไว้ว่า “ส่วนอุดมการณ์เพื่อรับใช้ส่วนรวมของนักวิชาชีพกฎหมายนั้นจะต้องเป็นเรื่องการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน ซึ่งต้องทำงานด้วยความบริสุทธิ์ เพื่อผลคือความยุติธรรม คำว่า บริสุทธิ์ หมายถึง การทำงานและผู้ทำงานจะต้องบริสุทธิ์ ในระหว่างความบริสุทธิ์กับความยุติธรรมนั้นเขาว่าความบริสุทธิ์ยิ่งกว่าความยุติธรรม เพราะเหตุว่าเมื่อวิธีการทำงานและผู้ทำงานไม่บริสุทธิ์แล้ว ทุกอย่างก็ใช้ไม่ได้แต่ถ้าวิธีการทำงานมีความบริสุทธิ์แล้ว แม้จะไม่เกิดผลคือความยุติธรรม ก็อาจมีการแก้ไขได้ เช่น ศาลตัดสินผิดพลาดก็อาจมีการอุทธรณ์ ฎีกา แก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจว่า ระหว่างความบริสุทธิ์กับความยุติธรรม นั้น ความบริสุทธิ์นั้นอยู่หน้าสำคัญยิ่งกว่าผลคือ ความยุติธรรม”

ท่านอาจารย์จิติ ดิงศภัทย์ ท่านยังได้กล่าวไว้อีกว่า ความยุติธรรมตามความเข้าใจของคนทั่วไป หมายถึง “ความถูกต้องชอบด้วยเหตุผล”

ส่วนคำว่า “ความยุติธรรม” ที่ปรากฏในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมายคำว่า “ความยุติธรรม” ว่าเที่ยงธรรม ความชอบธรรม ความชอบด้วยเหตุผล

การที่จะพิจารณาว่าสิ่งใด คือ ความยุติธรรมหรือไม่นั้น ไม่ใช่เรื่องง่ายเพราะคนธรรมดาทั่ว ๆ ไปโดยเฉพาะประชาชนผู้ที่เข้าไปสู่กระบวนการยุติธรรมตามกฎหมาย อาจมีความเห็นที่แตกต่างกันออกไป เพราะคนทั่ว ๆ ไปมักจะใช้ความรู้สึกของตัวเองในการตัดสินว่าสิ่งใดผิด หรือถูกต้องชอบด้วยความยุติธรรมหรือสิ่งที่ทำนั้นไม่ชอบความยุติธรรม เพราะการจะเป็นความยุติธรรมหรือไม่นั้นก็มักเกิดจากรู้สึกและความคิดของคนทั่ว ๆ ไปที่ประสพด้วยตัวของเขาเอง เช่น การที่ชาวบ้านถูกกลั่นแกล้งจากการรับซื้อผลผลิตจากการเกษตร ซึ่งพ่อค้าคนกลางมักกดราคาผลผลิตของชาวบ้านที่นำมาขายให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตามเจตคติของชาวบ้านจึงเชื่อว่าการที่พ่อค้าคนกลางกดราคาผลผลิตทางการเกษตรนั้นเขาจึงเชื่อว่า “ไม่มีความยุติธรรม” สำหรับชาวบ้านที่เป็นกระดูกสันหลังของชาติ ซึ่งมักพบเจออยู่บ่อยครั้งตามชนบทในปัจจุบันนี้

ในเจตคติของผู้เขียนนั้น ก็ยังมีความเชื่อว่าความยุติธรรมนั้น ก็ยังมีอยู่ในสังคมถ้าทุกคน ปฏิบัติตามกฎหมายกติกาของกฎหมายที่คอยควบคุมบ้านเมืองให้สังคมสงบเรียบร้อย ถ้าคนเราไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบหรือกฎของสังคมความยุติธรรมในสังคมเราก็จะไม่เกิดขึ้น โดยเฉพาะผู้ที่ทำหน้าที่ ปฏิบัติตามกฎหมายไม่ว่าจะเป็นผู้พิพากษา อัยการ ทนายความ ตำรวจ นิติกรและอาจารย์ที่สอน กฎหมายในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ถ้าผู้ประกอบวิชาชีพกฎหมายทั้งหลายปฏิบัติตามกฎหมายที่สังคม กำหนด สังคมก็จะสงบสุขความยุติธรรมก็จะเกิดขึ้นในสังคมในปัจจุบันและประชาชน ไม่วั้นแต่ผู้ที่มีหน้าที่โดยตรงกับกฎหมายถ้าปฏิบัติตามกฎหมายทุกคน สังคมก็จะสงบสุขไม่มีปัญหาตามมาใน ภายหลัง แต่ปัญหาว่าเป็นความยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมนั้นไม่ใช่เกิดจากตัวบุคคลอย่างเดียวที่เป็น ปัญหาเกี่ยวกับความยุติธรรมแต่ความยุติธรรมยังเกิดจากปัญหาอื่นอีก โดยท่านอาจารย์สมบัติ วอทอง กล่าวไว้ว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นกับความยุติธรรมในสังคมปัจจุบัน คือ

1. ความยุติธรรมตามกฎหมาย

คือ กฎหมายกับความยุติธรรมมีเนื้อกันอย่างแพร่หลายว่าไม่ใช่สิ่งเดียวกัน โดยกล่าวว่า “ความยุติธรรมใหญ่กว่ากฎหมายทั้งปวง โดยเฉพาะศาลที่มีหน้าที่ตัดสินคดีความตามกฎหมาย ถ้า กฎหมายไม่เป็นธรรมแล้วก็ให้แก้กฎหมายนั่นเองไม่ต้องรอฝ่ายนิติบัญญัติแก้ไข แนวคิดนี้ประเทศต่าง ๆ ใช้กันแล้วทั่วโลก โดยยึดถือกันเป็นแบบปฏิบัติเพราะศาลมีหน้าที่ตัดสินคดีความตามตัวบทกฎหมาย ซึ่งถือว่า กฎหมายที่บัญญัติขึ้นมีเจตนาเพื่อความยุติธรรมโดยบางครั้งตัวบทกฎหมายก็เปิดช่องทางให้ ผู้พิพากษาได้ใช้ดุลพินิจในการตัดสินคดี โดยกฎหมายจะใช้คำว่า “เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม” เช่นประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 44, 57 (3), 66, 87 (2) ซึ่งก็บัญญัติไว้ในตัวบท กฎหมาย ดังนั้นเมื่อใดที่ปรากฏว่าตัวบทกฎหมายไม่มีความยุติธรรมก็เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่ต้อง แก้ไขตัวบทกฎหมายให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน

2. กาลเวลาเปลี่ยนไป สังคมเปลี่ยนไป ความยุติธรรมก็เปลี่ยนไป

ซึ่งเป็นที่รู้ว่าเมื่อสภาพสังคมเปลี่ยนไป ทั้งคน สังคม และมีเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้เพื่อ อำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ความยุติธรรมต้องเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาเพราะสิ่ง ที่เคยเห็นว่ายุติธรรมในช่วงเวลาหนึ่งอาจไม่ยุติธรรมในเวลาหนึ่งได้ ซึ่งตัวบทกฎหมายเปลี่ยนไปตาม สภาพสังคมของกาลเวลานั้น ตามสภาพแวดล้อมของสังคมมนุษย์ เป็นทางแก้ไขของการเปลี่ยนแปลง ตัวบทกฎหมายตามกาลเวลาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมปัจจุบันนี้เพื่อให้เกิดความยุติธรรมกันทุกฝ่าย

3. กฎหมายขัดแย้งกับความยุติธรรม

การที่กฎหมายจะขัดแย้งกับความยุติธรรมนั้นเกิดขึ้นเนื่องมาจากปัจจัย ดังนี้

3.1 ตัวบทกฎหมายไม่ยุติธรรม เหตุผลอาจเป็นเพราะกฎหมายที่บังคับใช้เก่าล้าสมัยไม่ทันต่อ การเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคมในปัจจุบัน กฎหมายมีช่องว่างหรือถูกตีความผิดไปจากเจตนารมณ์ที่ แท้จริงของตัวบทกฎหมาย หรือตรากฎหมายเพื่อคุ้มครองและเพื่อประโยชน์ของตนเอง ส่งผลกระทบ

ต่อประชาชนทำให้กฎหมายไม่มีความยุติธรรม ทางแก้ เมื่อกฎหมายที่ตราออกมาบังคับใช้นั้นไม่มีความเป็นธรรมแก่ประชาชนแล้วจึงต้องแก้ไข โดยผ่านกระบวนการนิติบัญญัติของประเทศ โดยทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร ฝ่ายตุลาการ ต้องมีวิสัยทัศน์ด้านความยุติธรรมที่ถูกต้องเป็นธรรม เจตนารมณ์ของกฎหมายต้องมีความชัดเจน มองรอบด้านและยุติธรรมที่สุด

3.2 ผู้ที่ใช้กฎหมายอย่างไม่ยุติธรรม เหตุผลนั้นถือว่าสำคัญที่สุด โดยเฉพาะผู้ที่ใช้กฎหมายในการประกอบวิชาชีพ เพราะเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านกฎหมายเป็นอย่างดี เมื่อใช้กฎหมายแล้วขาดความยุติธรรม จึงใช้กฎหมายอย่างไม่ยุติธรรม ซึ่งเกิดจากการที่นักกฎหมายใช้วิธีการตีความกฎหมายให้ผู้ที่กระทำผิดเป็นลูกได้นั่นเอง ซึ่งผู้มีอำนาจในการใช้กฎหมายก็กลายเป็นผู้กระทำผิดเอง ทางแก้คือ เมื่อรู้ว่ามิใช่เป็นที่ตัวบทกฎหมายแต่เป็นที่ตัวบุคคล ทางแก้จึงต้องแก้ที่ตัวบุคคล ซึ่งเป็นเรื่องที่ยากมากที่จะแก้ไขตัวบุคคลนั้น เพราะเมื่อขาดความยุติธรรมแล้วก็ยากที่จะแก้ไข ถ้ามีคุณธรรมจริยธรรมในจิตสำนึกก็จะช่วยให้เกิดความเป็นธรรมได้

ดังนั้น การที่จะพิจารณาการกระทำที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเรื่องที่ยุติธรรมหรือไม่ยุติธรรมนั้น ไม่ใช่เรื่องที่ย่างยากเพราะบุคคลหนึ่งซึ่งอาจจะมีความเห็นแตกต่างกันไปซึ่งไม่ตรงกันเพราะคำว่าความยุติธรรมมักจะเกิดจากการที่ตนได้รับผลของการกระทำของบุคคลนั้นแล้วไม่ได้รับการปฏิบัติในลักษณะเดียวกัน คนทั่ว ๆ ไปจึงพูดได้ว่า “ตนเองไม่รับความเป็นธรรม” แต่คนทั่ว ๆ ไปที่ได้รับการปฏิบัติในเรื่องเดียวกัน ก็กล่าวว่า “มันยุติธรรมแล้ว” ความยุติธรรมจึงเป็นนามธรรม ยากที่จะอธิบายได้ว่าอะไรคือความยุติธรรมแม้แต่นักกฎหมายทั้งหลายยังมีความเห็นที่แตกต่างกันเสมอ ถ้าทุกคนปฏิบัติตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อความสงบสุขของบ้านเมืองแล้วทุกคนก็จะอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุขและไม่เอาเปรียบซึ่งกันและกัน

ใบงานที่ 3.3

ปัญหาของความยุติธรรมและความเสมอภาค

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
<u>ความยุติธรรม</u>	
<u>ความเสมอภาค</u>	

4. กิจกรรม “ปกป้องคุ้มครองตน”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนความสามารถในการจัดการกับความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคที่เกิดขึ้นกับตนเองได้
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดเชิงวิเคราะห์การจัดการกับความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความถูกต้องทางสังคมและเข้าใจความสำคัญเพื่อให้มั่นใจในความเสมอภาค ความถูกต้อง ความโปร่งใสสำหรับทุกคนในสังคมเดียวกันและระหว่างสังคม
4. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงผลกระทบของการใช้อำนาจที่ไม่เป็นธรรม รวมถึงความเสมอภาคในการเข้าถึงทรัพยากร

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. เอกสารประกอบกิจกรรม “ปกป้องคุ้มครองตน”
4. ใบงานที่ 4.1 - 4.4
5. ภาพยนตร์เรื่อง “Elysiu-เอลิเซียม ปฏิบัติการยึดดาวอนาคต”

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

ความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคในสังคมปัจจุบัน นับเป็นปัญหาทางสังคมที่สำคัญและกระจายอยู่ทั่วไปในประเทศ ส่งผลให้ประชาชนบางส่วนไม่ได้รับความเป็นธรรมในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านกฎหมาย การดำเนินชีวิตในสังคม ซึ่งยังคงพบเห็นได้ทั่วไปในพื้นที่หลายแห่งของประเทศ ทั้งนี้ก็เนื่องมาจากความเลื่อมล้ำและความเสมอภาคที่ไม่เท่ากันของประชาชนแต่ละคน หากประชาชนมีความรู้และเข้าใจถึงสิทธิของตนที่ควรได้รับ รวมถึงแนวทางหรือช่องทางในการต่อสู้ที่เกี่ยวข้องกับความยุติธรรมและความเสมอภาค ก็จะนำไปสู่การเกิดความตระหนักและเข้าใจถึงปัญหาที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้ประชาชนสามารถจัดการและต่อสู้เรียกร้องถึงสิ่งที่ไม่ยุติธรรมและไม่เสมอภาคในเรื่องต่าง ๆ ได้มากยิ่งขึ้น

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

1.1 ผู้สอนใช้คำถาม “อะไรคือความไม่ยุติธรรม” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

1.2 ผู้สอนใช้คำถาม “อะไรคือความไม่เสมอภาค” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

1.3 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 1 ตราซัง” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วมีความคิดเห็นอย่างไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

1.4 ผู้สอนนำ “ภาพที่ 2 ความเสมอภาคหรือความยุติธรรม” ให้นักเรียนดู แล้วใช้คำถามนำ “เมื่อนักเรียนเห็นภาพนี้แล้วมีความคิดเห็นอย่างไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

2.1 ผู้สอนใช้คำถาม “ให้นักเรียนยกเรื่องราวความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคในชีวิตที่เคยประสบมากับตนเองและสิ่งเหล่านั้นจบลงอย่างไร” และให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงใน “ใบงานที่ 4.1 ความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคในชีวิตของฉัน” เป็นรายบุคคล

2.2 ผู้สอนใช้คำถาม “หากย้อนเวลากลับไปที่เหตุการณ์ความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคในชีวิตที่เขียนลงใน ใบงานที่ 4.1 นักเรียนจะอย่างไรและผลที่ได้รับจากการกระทำนั้นจะเป็นอย่างไร” และให้นักเรียนบันทึกข้อมูลลงใน “ใบงานที่ 4.2 TIME MACHINE” เป็นรายบุคคล

2.3 ผู้สอนให้นักเรียนจับกลุ่ม ๆ ละ 5 คน จำนวน 6 กลุ่ม โดยให้แต่ละคนนำข้อมูลของตนเองมาสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

3.1 ผู้สอนนำฉายภาพยนตร์เรื่อง “Elysiu-เอลิเซียม ปฏิบัติการยึดดาวอนาคต” ให้นักเรียนแต่ละคนชมเพื่อให้เห็นถึงเนื้อหาของความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาค

3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมภายในกลุ่มหลังจากที่ได้รับชมภาพยนตร์เรื่อง “Elysiu-เอลิเซียม ปฏิบัติการยึดดาวอนาคต” พร้อมสรุปเป็นข้อมูลของกลุ่ม

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองร่วมกันพิจารณาคัดเลือกเหตุการณ์ของเพื่อนในกลุ่มที่มีแนวทางการจัดการที่สำคัญที่สุดในประเด็นของความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาค มาประเด็นละ 1 เหตุการณ์ พร้อมเขียนลงใน “ใบงานที่ 4.3 สู้กับความไม่ยุติธรรม-ความไม่เสมอภาค”

4.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนวางแผนร่วมกันถึงวิธีการแก้ไขเหตุการณ์ของกลุ่มตนเอง จากที่ได้ทำการคัดเลือกเหตุการณ์ที่สำคัญที่สุดในประเด็นของความยุติธรรมและความเสมอภาค พร้อมเขียนในรูปแบบแผนภูมิลงใน “ใบงานที่ 4.4 ความไม่ยุติธรรม-ความไม่เสมอภาค ฉันจัดการได้”

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

5.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระดมความคิดเพื่อหาแนวทางการจัดการกับความไม่ยุติธรรมความไม่เสมอภาคเหล่านั้น พร้อมทั้งให้แต่ละกลุ่มจัดเตรียมข้อมูลสรุปผลที่ได้ประกอบการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม (เช่น การเล่าเรื่อง รูปภาพ แผนภูมิ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

- 6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอที่ได้หน้าชั้นเรียนที่กลุ่มจนครบ
- 6.2 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

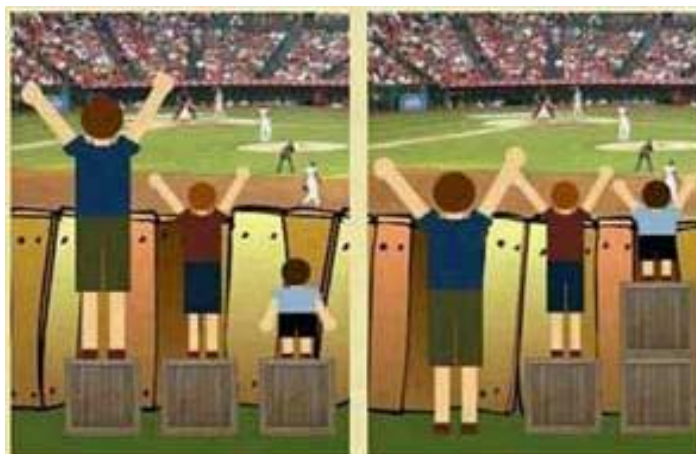
การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถาม

เอกสารประกอบกิจกรรม “ปกป้องคุ้มครองตน”

ภาพที่ 1 ตราชั่ง

ภาพที่ 2 ความเสมอภาคหรือความยุติธรรม

ที่มา [http://www.naewna.com/uploads/userfiles/images/image001_opt\(30\).jpg](http://www.naewna.com/uploads/userfiles/images/image001_opt(30).jpg)

ใบงานที่ 4.1 ความไม่ยุติธรรมและความไม่เสมอภาคในชีวิตของฉันทัน

ความยุติธรรม	ความเสมอภาค
สิ่งที่เกิดขึ้น	สิ่งที่เกิดขึ้น

ใบงานที่ 4.2 TIME MACHINE

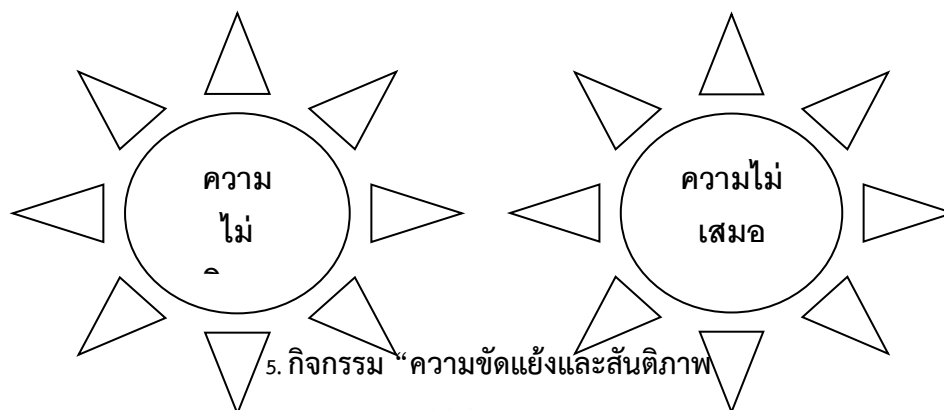
ความยุติธรรม	ความเสมอภาค
สิ่งที่เกิดขึ้น	สิ่งที่เกิดขึ้น
การแก้ไข	การแก้ไข
ผลของเหตุการณ์นั้น	ผลของเหตุการณ์นั้น

ใบงานที่ 4.3 สู้กับความไม่ยุติธรรม-ความไม่เสมอภาค

เหตุการณ์	เหตุผล
ความไม่ยุติธรรม	
การจัดการ	
ความไม่เสมอภาค	
การจัดการ	

ใบงานที่ 4.4

ความไม่ยุติธรรม-ความไม่เสมอภาค จัดการได้

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความขัดแย้งและสาเหตุของความขัดแย้ง
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์การแก้ไขความขัดแย้งในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำเสนอแนวทางการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อให้เกิดสันติภาพในสถานการณ์ที่กำหนดให้ได้
4. ผู้เรียนเห็นคุณค่าของความขัดแย้ง สามารถแสดงความคิดเห็นและดำเนินการให้เป็นกระบวนการสร้างสรรค์ศักยภาพ

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. เอกสารประกอบกิจกรรม “ความขัดแย้งและสันติภาพ”
4. ใบงานที่ 5.1

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

ความขัดแย้งเป็นธรรมชาติอย่างหนึ่งของมนุษย์คล้ายกับโรคภัยไข้เจ็บที่ทำให้มนุษย์เจ็บป่วย ความขัดแย้งมีหลายระดับ ตั้งแต่ขัดแย้งด้วยคำพูดจนถึงการต่อสู้ด้วยกำลัง ที่รุนแรงที่สุด คือ การสงคราม ซึ่งเกิดขึ้นโดยตลอดในสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินมากที่สุด คือ สงครามโลกครั้งที่ 1 และ 2

ขณะที่มนุษย์มีความขัดแย้งด้วยสาเหตุต่าง ๆ มากมาย มนุษย์ก็มีความร่วมมือกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ดังเช่น การร่วมมือทางการค้า ร่วมมือทางวัฒนธรรม ร่วมมือทางกีฬา ซึ่งทำให้เกิดประโยชน์ร่วมกันจนถึงการมีสันติภาพ

สงครามสันติภาพเป็นส่วนหนึ่งของเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่สะท้อนความขัดแย้งความร่วมมือของมนุษย์ เพื่อสร้างความสมานสามัคคีและสันติภาพในการมีชีวิตอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ปัญหาความขัดแย้งที่นำไปสู่สงครามและความร่วมมือระหว่างประเทศในการประสานประโยชน์เพื่อป้องกันสงครามและสันติภาพ คือ ความพยายามของนานาชาติที่จะร่วมมือกันจัดระเบียบโลกขึ้นมาใหม่ เพื่อความปลอดภัยและความมั่นคงของประชาคมโลก การประชุมใหญ่แห่งเวียนนาและระบบความสัมพันธ์ทางการทูตแบบบิสมาร์ค องค์การการสันนิบาตชาติ และองค์การสหประชาชาติ คือ เหตุการณ์การสำคัญในประวัติศาสตร์ตะวันตก และประวัติศาสตร์โลกที่สะท้อนเรื่องราวของความร่วมมือของนานาชาติในการแก้ไขข้อพิพาททางการเมืองและการประสานผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เพื่อสร้างสันติภาพและป้องกันสงครามมิให้เกิดขึ้นอีก (<https://sites.google.com>)

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

ผู้สอนใช้คำถาม “ความขัดแย้งที่เราพบในปัจจุบันมีอะไรบ้าง” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็นทีละคน

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

2.1 ผู้สอนให้นักเรียนที่เสนอความขัดแย้งในขั้นตอนที่ 1 ที่มีประเด็นเหมือนกันจัดให้อยู่ในกลุ่มเดียวกัน

2.2 ผู้สอนให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ถึงสาเหตุของความขัดแย้งในกลุ่มของตนเอง และให้แต่ละกลุ่มออกมาเสนอหน้าชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

3.1 ผู้สอนนำ “เอกสารประกอบกิจกรรม “ความขัดแย้งและสันติภาพ”” ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มอ่านประกอบเพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มระดมสมองวางแผนร่วมกันในการเตรียมการเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อให้เกิดสันติภาพ ตามใบงาน 5.1 (ผู้สอนจัดเตรียมอุปกรณ์ที่ผู้เรียนต้องการ เช่น กระดาษ ปากกา ดินสอ ยางลบ คอมพิวเตอร์ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

5.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติระดมความคิดเพื่อเสนอแนวทางในการแก้ไขความขัดแย้งเพื่อให้เกิดสันติภาพ พร้อมทั้งให้แต่ละกลุ่มจัดเตรียมข้อมูลสรุปผลที่ได้ประกอบการออกมานำเสนอหน้าชั้นเรียนตามความเหมาะสมของแต่ละกลุ่ม (เช่น การเล่าเรื่อง รูปภาพ วีดีโอ เทป บันทึกเสียง การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น)

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอที่ได้หน้าชั้นเรียนที่ละกลุ่มจนครบ

6.2 ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถาม

เอกสารประกอบกิจกรรม “ความขัดแย้งและสันติภาพ”

บทนำ

โลกนี้เดินเคียงคู่กันตลอดมา ระหว่างร้อนกับเย็น แข็งกับอ่อน บางกับหนา วัตถุประสงค์ สงครามกับสันติภาพ เรื่องเหล่านี้เป็นเรื่องตรงกันข้าม ยืนกันอยู่คนละมุม เป็นความต่างที่เกิดขึ้น ร่วมกันได้ หากมองอย่างเข้าใจ มนุษย์สามารถแสวงหาสันติภาพบนความขัดแย้งได้ และขณะเดียวกัน ความไม่ลงรอยกัน การขัดกัน การขัดแย้งกันเป็นสิ่งที่ไม่เคยสูญหายไปจากโลกนี้ แต่โลกใบนี้เป็น สถานที่ที่รอรับการอุบัติขึ้นของพระศาสดาทุกพระองค์ พระศาสดาเหล่านั้นต่างมุ่งแสวงหาสันติภาพ โดยอาศัยโลกใบนี้เพราะทรงมั่นพระทัยว่าสันติภาพสามารถรังสรรค์ได้ หากสามารถทำให้วิกฤติการณ์ ที่เกิดขึ้นหมดไปได้ สันติภาพมิเคยอยู่ห่างไกลจากทุกคน

สันติภาพกับความขัดแย้ง

เมื่อมองในภาพกว้าง ขณะนี้มีประเทศหลายประเทศกระโจนเข้าสู่สงคราม เช่น อเมริกา อังกฤษ เยอรมัน ญี่ปุ่น ออสเตรเลีย ส่งทหารไปประเทศอิรักและอัฟกานิสถาน เกิดการสู้รบ มีทั้ง ทหารและประชาชนที่ล้มตายจำนวนมาก โดยเฉพาะประชาชนที่โดนระเบิดเพราะการโจมตีผิด เป้าหมายต้องมารับเคราะห์กรรมที่ตนเองมิได้ก่อ ที่เคยเชื่อกันว่ายุคหลังสงครามโลกครั้งที่สอง สงครามไม่น่าจะมีอีกแล้ว เพราะมนุษย์เห็นโทษและพิษภัยของสงครามที่เกิดจากน้ำมือและความ โหดเหี้ยมทารุณของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งทหารเข้าไปรุกรานประเทศใดประเทศหนึ่ง แต่ การณ์หาได้เป็นเช่นนั้นไม่ เพราะยังมีสงครามให้เห็นตลอดมาในทวีปต่าง ๆ การแสวงหาสันติภาพที่ทำ กันในหมู่ประเทศมหาอำนาจและมีไข่มหาอำนาจยิ่งยากที่จะเกิดขึ้นได้ ยิ่งประเทศมหาอำนาจยิ่งมีการ แข่งขันอาวุธและสะสมอาวุธอยู่ตลอดเวลา ส่วนประเทศที่มีไข่มหาอำนาจต่างแสวงหาอาวุธมา ครอบครองทั้งเครื่องบินรบ เรือดำน้ำ เรือบรรทุกเครื่องบิน รถถัง ปืนต่อสู้อากาศยานนาซนิต หลายประเทศต่างเสริมเขี้ยวเล็บ ขณะเดียวกันโลกต้องการสันติภาพ มีการแสวงหาช่องทางการทูต มี การเจรจาระดับต่าง ๆ ท่ามกลางความขัดแย้ง แต่ฝ่ายต่างทำหน้าที่เพื่อเดินไปสู่เป้าหมาย หากขจัด ความขัดแย้งไม่ได้ ผลคือสงคราม ผู้ที่ทำให้เกิดส่วนหนึ่งมาจากประเทศที่ผลิตอาวุธ เพราะที่ได้มี สงคราม ที่นั่นเป็นแหล่งระบายอาวุธได้เป็นอย่างดี ขณะที่เราบ่นกันว่าเศรษฐกิจทรุดทั่วโลก แต่ในภาค ส่วนของประเทศที่ผลิตและจัดจำหน่ายอาวุธกลับขายอาวุธนาซนิตได้เพิ่มมากขึ้นซึ่งสวนทางกับการ ตกต่ำทางเศรษฐกิจในภาคส่วนอื่น ๆ

อุปสรรคของสันติภาพ

มนุษยชาติทั่วโลกแสวงหาสันติภาพ ประารถนาสันติภาพ แต่สันติภาพมักมีอุปสรรคขวาง หนามขวางกั้นอุปสรรคอาจมาได้หลายรูปแบบ บางครั้งอุปสรรคมาในนามของอำนาจ นั่นคือ เมื่อแต่ ละฝ่ายต้องการมีอำนาจ トラบเท่าที่ยังไม่ได้อำนาจมาครอบครอง ต่างฝ่ายพยายามหาเหตุผลมา

อธิบายให้สังคมเห็นว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องหากปล่อยให้ฝ่ายโน้น-ฝ่ายนี้มีอำนาจหรือครองอำนาจต่อไป ต้องการวิธีกำจัดทำลาย บางครั้งอุปสรรคแสดงออกมาในนามของศาสนา นั่นคือมีการนำเอาความเชื่อทางศาสนามาเป็นอุปสรรค ใช้ศาสนาเป็นเครื่องมือในการกำจัดศัตรูของตน บางครั้งอุปสรรคแสดงออกมาในนามของเชื้อชาติ นั่นคือการนำเอาความต่างทางเชื้อชาติมาเป็นอุปสรรค โดยอ้างว่าความแตกต่างทางเชื้อชาติเป็นตัวบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติหรือเป็นตัวการสร้างความวุ่นวายให้เกิดขึ้นในสังคม รัฐจำเป็นต้องปราบปรามหรือใช้อำนาจเข้าจัดการ บางครั้งอุปสรรคแสดงออกมาในนามผลประโยชน์ นั่นคือแต่ละชาติพยายามปกป้องผลประโยชน์ของตนเอง หากทราบว่าผลประโยชน์ของตนกำลังสูญหายไป ในนามของผู้ปกป้องผลประโยชน์ พยายามหาเหตุผลและวิธีการต่างๆ เพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนหรือผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าเป็นผลประโยชน์ของตน แม้ว่าแท้จริงแล้วผลประโยชน์นั้นตนเองได้มาโดยมิชอบ อาจได้มาด้วยเล่ห์เพทุบายที่ฉกเอาผลประโยชน์ของผู้อื่นมาเป็นของตนหลาย ๆ ครั้ง อุปสรรคแสดงออกมาในนาม ของความเห็นแก่ตัว นั่นคือมนุษย์ที่มีความเห็นแก่ตัวพร้อมที่จะทำการทุกอย่างเพื่อสนองตอบอัตตาโดยไม่สนใจว่าหายนะที่เกิดขึ้นจะส่งผลกระทบต่อโลกหรือสังคมโดยรวมอย่างไร ท่านพุทธทาสจึงกล่าวว่าการชั่วทุกอย่างล้วนมาจากความเห็นแก่ตัวของมนุษย์ ดังนั้น トラบไตที่ความเห็นแก่ตัวยังไม่ถูกกำจัดออกไป トラบนั้น ความเห็นแก่ตัวย่อมเป็นอุปสรรคต่อสันติภาพ

หนทางสู่สันติภาพ

แม้ว่าหนทางสู่สันติภาพจะมากไปด้วยอุปสรรคขวากหนาม แต่หนทางสู่สันติภาพก็มีใช้ว่าจะมีดมนตลอดเวลาก็หาไม่ ผู้รู้จำนวนมากหรือนักปราชญ์ทั้งโบราณและปัจจุบัน ต่างแสวงหาสันติภาพด้วยกันทั้งสิ้น เพียงแต่ว่ามนุษย์ในปัจจุบันมิได้ให้ความสนใจต่อภูมิปัญญาของบรรพชนและละเลยความสนใจต่อคำชี้แนะของนักปราชญ์ร่วมสมัย จึงทำให้เห็นว่ามีมนุษย์ไม่มีทางออกหรือไม่เปิดโอกาสให้สันติภาพได้เกิดขึ้นจริง

ภูมิปัญญาของบรรพชน: โลกนี้มีโอกาสต้อนรับการอุบัติขึ้นของนักปราชญ์และพระศาสดามากมายที่ได้ชี้แนะหนทางสู่สันติภาพ เช่น

1. นักปราชญ์นามว่าขงจื้อ: ขงจื้อเสนอหนทางสู่สันติภาพของมวลมนุษยชาติด้วยการให้แต่ละคนทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุด บุตรทำหน้าที่ของบุตรที่ดี พ่อแม่ทำหน้าที่ของพ่อแม่ที่ดี เสนาบดีทำหน้าที่ของเสนาบดีที่ดี พระราชาทำหน้าที่ของพระราชาที่ดี
2. นักปราชญ์นามว่าเล่าจื้อ: เล่าจื้อเสนอหนทางสู่สันติภาพด้วยการให้มนุษย์ประพฤติตนให้สอดคล้องกับวิถีธรรมชาติ ด้วยการอ่อนน้อมถ่อมตน ดำเนินชีวิตเรียบง่าย ไม่มักใหญ่ใฝ่สูง ลดความเยโสโอหัง
3. นักปราชญ์นามว่าอริสโตเติล: อริสโตเติลเสนอหนทางสู่สันติภาพด้วยหลักสุวรรณมรรคหรือหลักแห่งพอดีหรือการแสวงหาจุดลงตัวให้พบในแต่ละเรื่องทีเรียกว่า กฎทอง Golden Rule

4. นักปราชญ์นามว่าเพลโต: เพลโตเสนอหนทางสู่สันติภาพของมวลมนุษยชาติด้วยหลักคุณธรรม 4 ประการคือ ปัญญา กล้าหาญ พอประมาณ ยุติธรรม
5. นักปราชญ์นามว่าโสกราตีส: โสกราตีสเสนอหนทางสู่สันติภาพด้วยหลักความรู้คู่คุณธรรม ความรู้ชนิดหยุดความชั่วได้
6. ศาสตราพยานนามว่าโมเสส: โมเสสเสนอหลักพระบัญญัติ 10 ประการ
7. พระเยซู: ประกาศกแห่งศาสนาคริสต์ตอกย้ำพระบัญญัติ 10 ประการและทรงสอนให้รักเพื่อนมนุษย์/เพื่อนบ้านดุจรักตนเอง ใจที่เต็มเปี่ยมด้วยรักเท่านั้นย่อมนำมาซึ่งสันติภาพ
8. พระบรมศาสดาพระนามว่าพระสมณโคตม: พระพุทธเจ้าทรงเสนอหลักมัชฌิมาปฏิปทา และหลักเมตตาธรรมในการอยู่ร่วมกัน ทั้งเมตตากายกรรม เมตตาวาจกรรมและเมตตาเมตตาโมกรรมเพื่อสันติภาพของมนุษยชาติ

ภูมิปัญญาของนักปราชญ์ร่วมสมัย

โลกยุคปัจจุบันมีนักปราชญ์มากมายที่ยังเป็นความหวังของสังคม หากสังคมไม่เพิกเฉยต่อคำชี้แนะของนักปราชญ์เหล่านั้น เช่น

1. มหาตมะ คานธี: รัฐบาลของโลกท่านนี้ เป็นทั้งนักการเมือง นักกฎหมาย นักคิด นักปฏิรูป นำเสนอหลักอหิงสาคือการไม่เบียดเบียนกันและกัน สันติภาพเกิดขึ้นได้จริงจากความเพียรพยายามของมนุษย์และสังคมมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้เกิดสันติภาพโดยอาศัยความอดทนและความแน่วแน่ในการแสวงหา มหาตมะ คานธีเชื่อมั่นในแนวทางของพระศาสดาทุกพระองค์ที่เสียสละตนเองและการเลิกสิ่งที่ทำให้มนุษย์ยึดติดและท่านได้แสดงให้เห็นในการต่อสู้เพื่อเรียกร้องอิสรภาพให้มาตุภูมิของท่าน
2. ท่านพุทธทาสภิกขุ : ท่านผู้เป็นนักเขียน นักกวี นักแปล นักตีความ นักบรรยาย และเป็นนักสอนของวงการพระพุทธศาสนา เสนอหลักการสันติภาพคือให้มนุษย์ปฏิบัติให้ถูกต้องตรงตามคำสอนในศาสนาของตน ๆ คือให้เข้าใจแก่นแท้ของศาสนาให้ได้ และปฏิบัติตามคำสอนนั้น ๆ เมื่อทำได้อย่างนี้ ศีลธรรมจะกลับมา ความเห็นแก่ตัวก็จะลดน้อยลง เมื่อมนุษย์หยุดความเห็นแก่ตัวได้ สันติภาพจะเกิดขึ้น ความรุนแรงก็จะหมดไป ผลงานของท่านปรากฏชัดเจนมากในหนังสือชุดธรรมโฆษณ์
3. ดิซ ตัซ ฮัน : พระภิกษุชาวเวียดนาม ผู้เป็นปราชญ์ร่วมสมัย พุทธฝ่ายมหายาน เป็นนักเขียนนักปาฐกถา และนักปฏิบัติ แห่งหมู่บ้านพลัม ในฝรั่งเศส ท่านเสนอหนทางแห่งสันติภาพที่ทุกคนสามารถปฏิบัติให้เกิดขึ้นได้ในชีวิตประจำวัน อย่างน้อยมีหนังสือ 2 เล่ม คือ ปาฏิหาริย์แห่งการตื่นอยู่เสมอ และ สันติภาพทุกอย่างก้าว นั่นคือสันติภาพที่แท้จริง จะต้องเกิดจากภายในจิตใจที่ประจักษ์แจ้งต่อสิ่งที่เกิดขึ้นและการเคลื่อนไหวในทุกอิริยาบถ

4. พระพรหมคุณาภรณ์ : นักปราชญ์ร่วมสมัย เป็นทั้งนักคิด นักวิชาการ นักบรรยาย ผู้เป็นความหวังทางสติปัญญาของมนุษยชาติในยุคปัจจุบัน เสนอหลักการพัฒนามนุษย์โดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญาและหลักการวางท่าทีที่ถูกต้องต่อปัญหา และจัดการแก้ไขให้ถูกต้องชอบธรรมโดยยึดหลักอริยสัจในการแสวงหาสันติภาพแนวพุทธเถรวาท ท่านมีผลงานมากมาย ล้วนได้รับการยอมรับจากสังคมเช่น พุทธธรรม การพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุป

หลักการและหลักธรรมเป็นหลักที่มุ่งสู่สันติภาพทั้งสิ้น ปราชญ์เหล่านั้นก็อยู่ท่ามกลางความขัดแย้งความแตกแยก แต่ด้วยคุณธรรม เช่น ความอดทน ความเสียสละ ความรักและความรู้ ที่ท่านเหล่านั้นยึดเป็นแนวปฏิบัติและมีผู้ปฏิบัติตามจนกระทั่งประชาชนยึดหลักคำสอนและวิธีการของท่านเหล่านั้น และใช้เป็นแนวทางทำให้สังคมมีความสุข แต่ถามว่าปัจจุบันนี้หลักคำสอนหรือแนวทางของบรรพชนและปราชญ์ร่วมสมัยเหล่านั้น ยังสามารถเป็นแนวทางแห่งสันติภาพได้หรือไม่ จะบอกว่าได้ หรือ ไม่ได้ ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่ว่าวันนี้สังคมโลกจะให้ความสำคัญเรื่องสันติภาพมากน้อยเพียงใด และจะผลักดันแนวคิดของท่านเหล่านั้นให้มีผลทางปฏิบัติสู่สังคมโลกได้อย่างไร

ที่มา: <http://www.oknation.net/blog/sainum/2009/09/25/entry-1>

ใบงานที่ 5.1

1. มันส่งผลกระทบต่อคนในพื้นที่ท้องถิ่นของคุณได้อย่างไร

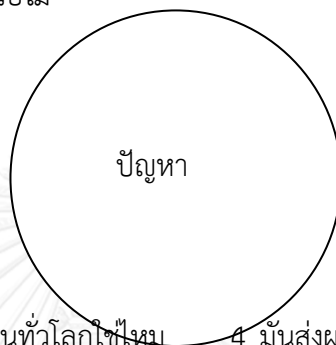
10. ปัญหานี้เป็นปัญหาของโลกอย่างไร

2. มันส่งผลกระทบต่อคนไทยอย่างไร

9. เมื่อเกิดสิ่งหนึ่งขึ้นในส่วหนึ่งของโลก

3. มันส่งผลกระทบต่อคนทั่วโลกอย่างไร

มันส่งผลกระทบต่อคนในสถานที่อื่นหรือไม่

8. วิธีการแก้ปัญหาเหมือนกันสำหรับคนทั่วโลกใช่ไหม

4. มันส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร

7. วิธีการแก้ไขปัญหามีอะไรบ้าง

5. สาเหตุของมันคืออะไร

6. เป็นสาเหตุเดียวกันสำหรับคนทั่วโลกใช่ไหม

6. กิจกรรม “เหมือนหรือต่างระหว่างเรา”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล
2. เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ เข้าใจ และยอมรับ ความเหมือน ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ของมนุษยชาติ โดยคำนึงถึงสิทธิมนุษยชน
3. เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจความสำคัญ ของการเคารพในความแตกต่างด้านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณี ตลอดจนการจัดระเบียบและและการปกครองของแต่ละสังคม
4. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงมุมมองความคิดที่แตกต่างหลากหลายเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ของโลกและเข้าใจถึงอิทธิพลของอัตลักษณ์ต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกัน

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. เอกสารประกอบกิจกรรมที่ 6
4. ใบงานที่ 6.1 - 6.2

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

การมีชีวิตในครอบครัว สังคม ประเทศ หรือแม้แต่ในประชาคมโลก การที่คนจะมีความรู้สึกที่ดี หรือไม่ดีต่อกัน จะเข้าใจกัน รักกัน ชอบกัน ร่วมมือกัน และสิ่งที่ทำให้เกิดสิ่งต่าง ๆ ได้ต้องอาศัย การสื่อสาร เพื่อให้เกิดความเข้าใจกัน ซึ่งถ้าเราไม่มีการสื่อสารที่ดีแล้วสิ่งที่คาดหวังก็คงเกิดได้ยาก และจะทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ

การสื่อสารก็เป็นสาเหตุที่นำมาทั้งด้านบวกและด้านลบ กล่าวคือ บางครั้งคำพูดหรือการสื่อสารที่ดี ย่อมจะทำให้ได้รับการตอบรับที่ดีจากบุคคลรอบข้างหรือ คู่สนทนา แต่บางครั้งคำพูดหรือ การสนทนาที่ออกมาทำให้เกิดความไม่พอใจของคู่สนทนา เพราะชอบวางตัวที่เหนือกว่า หรือใช้คำพูด ที่รุนแรง หรือใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล ผลที่ได้รับแน่นอน คือ สร้างความแตกแยก ดังนั้น การสื่อสารที่ดีจำเป็นต้องมีทักษะในการเจรจาอย่างสมเหตุสมผล

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

ผู้สอนใช้คำถาม “การสื่อสารเป็นสาเหตุของความขัดแย้งได้หรือไม่ อย่างไร” แล้วให้นักเรียนร่วมแสดงความคิดเห็น

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

ผู้สอนให้ผู้เรียนจัดเป็นกลุ่มๆ ละ 5 คน เพื่อระดมสมองร่วมกันในหัวข้อ “การสื่อสารเป็นสาเหตุของความขัดแย้งอย่างไรบ้าง” โดยทำลงในใบงานที่ 6.1 (อาจให้นักเรียนนำเสนอโดยการเขียนบรรยายหรือแผนภาพได้)

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

3.1 ผู้สอนบอกให้นักเรียนว่าเราจะฝึกปฏิบัติเพื่อให้เกิดทักษะการโต้แย้งอย่างสมเหตุสมผลผ่านกิจกรรมการโต้วาที

3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนร่วมกันกำหนดหัวข้อในการโต้วาทีที่สอดคล้องกับเหตุการณ์ในปัจจุบัน

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแบ่งวางแผนร่วมกันในการแบ่งกลุ่มการทำงาน โดยจัดให้มีกรรมการ ผู้ดำเนินรายการ และคนที่เหลือแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ช่วยเหลือกันในกลุ่มจัดหาข้อมูลและวางตัวผู้โต้วาที

4.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมในหน้าที่ของตนเอง

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

ผู้สอนให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติการโต้วาที โดยปล่อยให้ผู้เรียนเป็นผู้จัดการด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

ผู้สอนและผู้เรียนสรุปสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกัน

การประเมินผล

- สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
- การตอบคำถาม
- โดยใช้ใบงานที่ 6.2

เอกสารประกอบกิจกรรมที่ 6

ใบงานที่ 6.1

การสื่อสารเป็นสาเหตุของความขัดแย้งอย่างไรบ้าง

ใบงานที่ 6.2

การสอบถามข้อมูล คะแนน-แนวทาง (Enquiry score-line)

วงรอบตัวเลขที่คุณทำการสอบถามข้อมูลในแต่ละขั้นตอน

ชื่อ.....

ขั้นตอนที่	0	1	2	3	4
1	ต่ำมาก (ฉันไม่เคยถาม คำถามและ เสนอความคิด ที่ทำทหาย)	ต่ำ (ฉันแทบจะ ไม่เคยถาม คำถามและ เสนอความคิด ที่ทำทหาย)	ปานกลาง (บางครั้งฉัน ถามคำถาม และเสนอ ความคิดที่ ทำทหาย)	สูง (ฉันมักจะถาม คำถามและ เสนอความคิด ที่ทำทหาย)	สูงมาก (ฉันถาม คำถามและ เสนอ ความคิดที่ ทำทหาย เสมอ)
2	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
3	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
4	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
5	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
6	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก

7. กิจกรรม “การพัฒนาอย่างยั่งยืน”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมได้
3. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักรู้ว่าทรัพยากรของโลกมีจำกัด ดังนั้นทุกคนต้องใช้อย่างรับผิดชอบ
4. เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจว่าการแบ่งแยกกันและความไม่เสมอภาคเท่าเทียมเป็นสิ่งบ่อนทำลายการพัฒนาอย่างยั่งยืนของมนุษย์ทั้งปวง

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. ใบงานที่ 7.1 - 7.3

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นแนวคิดการพัฒนาที่เข้ามามีบทบาทในสังคมโลกและสังคมไทยในทุก ๆ ด้าน แนวคิดนี้มีที่มาจากการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อปี พ.ศ. 2515 ที่จัดโดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งนี้การพัฒนาทุกรูปแบบต้องเป็นไปอย่างสมดุล ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงคำนึงถึงความต้องการใช้ทรัพยากรของคนรุ่นต่อไป

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

- 1.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนให้ความหมายของ “การพัฒนา”
- 1.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนให้ความหมายของ “ยั่งยืน”
- 1.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนให้ความหมายของ “การพัฒนาที่ยั่งยืน”
- 1.4 ให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นของคำว่า “การพัฒนาที่สามารถจะบรรลุความต้องการทั้งหลายในปัจจุบัน โดยที่การพัฒนานี้จะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายต่อความสามารถในการพัฒนาของคน

รุ่นต่อไปในอนาคต”

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue) (แบ่งกลุ่ม 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน)

- 2.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง “การพัฒนาทางเศรษฐกิจ”
- 2.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง “การพัฒนาทางสังคม”
- 2.3 ผู้สอนให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง “การพัฒนาทางสิ่งแวดล้อม”

โดยทำเป็นผังความคิด (Mind Mapping) ตาม “ใบงานที่ 7.1”

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information) (แบ่งกลุ่ม 6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน)

- 3.1 ผู้สอนมอบ “ใบงานที่ 7.2” แก่ผู้เรียน
- 3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนนำผังความคิด (Mind Mapping) ที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 มาทำการเลือก “การพัฒนาทางเศรษฐกิจ” “การพัฒนาทางสังคม” และ “การพัฒนาทางสิ่งแวดล้อม” มาอย่างละ 1 การพัฒนา พร้อมให้เหตุผลในการเลือก
- 3.3 ให้ผู้เรียนกล่าวถึงประโยชน์และปัญหาของการพัฒนาดังกล่าวที่เลือกมา
- 3.4 ให้ผู้เรียนนำเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้นให้ได้มากที่สุด

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

- 4.1 ให้ผู้เรียนเลือกแนวทางการแก้ไขปัญหาจากการพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ที่คิดว่าดีที่สุด พร้อมให้เหตุผลประกอบ
- 4.2 ให้ผู้เรียนจับคู่กันเพื่อแลกเปลี่ยนทางเลือกของตนเองที่เลือกไว้ระหว่างกัน เพื่อทำการให้ความเห็นทางเลือกนั้น ๆ

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

- 5.1 ให้ผู้เรียนนำข้อคิดเห็นของเพื่อนมาทำการวิเคราะห์พร้อมปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอของเพื่อนให้ดีขึ้น
- 5.2 ให้ผู้เรียนพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวมานำเสนอช่องทางเพื่อแก้ไขปัญหา และนำไปสู่การปฏิบัติได้จริง

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it)

- 6.1 ให้ผู้เรียนนำข้อพิจารณาที่ได้มารวบรวมเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาของการพัฒนาในแต่ละด้าน เพื่อนำไปสู่มติของกลุ่ม และนำเสนอแนวทางหน้าห้อง

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมและการเข้าร่วมกิจกรรม

2. การตอบคำถาม
3. โดยใช้ใบงานที่ 7.3

ใบงานที่ 7.1
เรื่อง การพัฒนาอย่างยั่งยืน

คำสั่ง: ให้ผู้เรียนทำเป็นผังความคิด (Mind Mapping) ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตามความเข้าใจของตนเอง

ใบงานที่ 7.2

การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

"การพัฒนาอย่างยั่งยืน" เป็นแนวคิดการพัฒนาที่เข้ามามีบทบาทในสังคมโลกและสังคมไทย ในทุกๆ ด้าน แนวคิดนี้มีที่มาจาก การประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ณ กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศ สวีเดน เมื่อปี พ.ศ. 2515 ที่จัดโดยองค์การสหประชาชาติ เพื่อเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึง การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือยจนเกินขีดจำกัดของทรัพยากรธรรมชาติ ผลการประชุมครั้งนี้ทำให้ เรื่องสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในประชาคมระหว่างประเทศ และนำไปสู่การจัดตั้ง หน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านสิ่งแวดล้อมของประเทศต่างๆ ในเวลาต่อมา เช่น โครงการสิ่งแวดล้อม แห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme หรือ UNEP) และ คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development) เป็นต้น โดยคณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ได้ ทำการศึกษาเรื่องการสร้างความสมดุลระหว่างสิ่งแวดล้อมกับการพัฒนา ซึ่งต่อมาได้เผยแพร่เอกสาร ชื่อ Our Common Future เรียกร้องให้ประชาชนในโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตที่ฟุ่มเฟือย และให้มีการพัฒนาที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม

สำหรับคำนิยามความหมายของการพัฒนาอย่างยั่งยืนนั้น ได้มีผู้ให้คำนิยามที่หลากหลาย แตกต่างกันไป ดังนี้

คณะกรรมาธิการโลกในเรื่องสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development; WCED, 1987) ได้ให้นิยามของ "การพัฒนาที่ยั่งยืน" ว่า การพัฒนาที่สนองต่อความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนในรุ่นอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอน ความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง (Sustainable development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs)

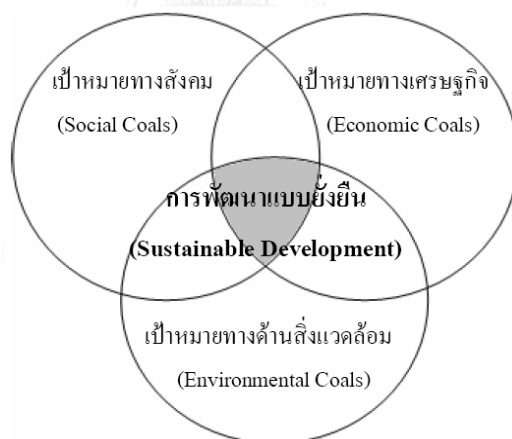
G.H. Brundland (1987, อ้างใน สุภิญญา อนุภานนท์, 2547: 134) ประธานคณะกรรมาธิการ สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของโลก (World Commission on Environment and Development; WCED) ให้คำจำกัด ความไว้ว่า

การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาที่รับประกันว่าจะสนองความต้องการทั้งหลาย ในปัจจุบันได้โดยไม่ทำให้ความสามารถที่จะสนองความต้องการของรุ่นต่อ ๆ ไปในอนาคตเสื่อมเสีย (to ensure that development meet the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs)

โดยเห็นว่าการพัฒนานั้นไม่ใช่เรื่องที่ยั่งยืนแต่จะเปลี่ยนแปลงได้ นั่นคือการพัฒนาแบบยั่งยืน เป็นขบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่ในการดำเนินการเพื่อนำทรัพยากรมาใช้ประโยชน์ (exploitation)

ทิศทางของการลงทุนต่าง ๆ (direction of investments) การกำหนดทิศทางในการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม (orientation of technological development) และการเปลี่ยนแปลงองค์กรต่างๆ (institutional changes) เหล่านี้ จะต้องสอดคล้องกับอนาคตเช่นเดียวกับปัจจุบัน หรืออย่างน้อยที่สุดการพัฒนาที่เรียกว่าแบบยั่งยืนนั้น จะต้องเป็นการพัฒนาที่ไม่เป็นอันตรายต่อระบบธรรมชาติทั้งหลายที่เป็นปัจจัยทำให้ชีวิตอยู่รอดได้ แนวทางของ WCED ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า กลุ่มคนยากไร้ ซึ่งเป็นส่วนใหญ่ของสังคมจะต้องให้ความสำคัญที่สุด การพัฒนาแบบยั่งยืน ต้องเน้นสนองความต้องการของประชากรผู้ยากไร้และขณะเดียวกัน ต้องไม่ทำอะไรที่เป็นการอนาคตของคนรุ่นต่อ ๆ ไป ซึ่งจากคำนิยามนี้ เชื่อว่าเป็นสิ่งที่ทำได้ นั่นคือ การพัฒนาไปก็รักษาสิ่งแวดล้อมไว้ด้วย โดยการพัฒนายังคงยึดมั่นในเป้าหมายการเจริญเติบโต (growth) เพียงแต่ว่าการเจริญต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการแห่งโลกด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ (UN World Commission on Environment and Development) ให้ความหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืนว่า การพัฒนาแบบยั่งยืน คือ การพัฒนาที่สามารถจะบรรลุนความต้องการทั้งหลายในปัจจุบัน โดยที่พัฒนานี้จะไม่ทำให้เกิดผลเสียหายต่อความสามารถในการพัฒนาของคนรุ่นต่อไปในอนาคต (Sustainable Development is development that meets the needs of the present without compromising the ability of future generations to meet their own needs) รูปแบบโดยทั่ว ๆ ไป ของการพัฒนาแบบยั่งยืน จะเป็นดังนี้

รูปที่ 1 แผนผังแสดงการพัฒนาแบบยั่งยืน

เป้าหมายของการพัฒนาแบบยั่งยืน มีดังนี้

- 1) เป้าหมายทางสังคม ในการพัฒนาชนบทเพื่อจะให้ได้ผลเป็นรูปธรรมนั้นต้องเข้าใจรูปแบบของสังคมชนบทที่อยู่ในพื้นที่นั้น ๆ

2) เป้าหมายทางเศรษฐกิจ ต้องเข้าใจปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีผลต่อระบบเศรษฐกิจของสังคมชนบทและในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจดังกล่าว ต้องนำเอาปัญหาจากผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมาพิจารณาด้วย

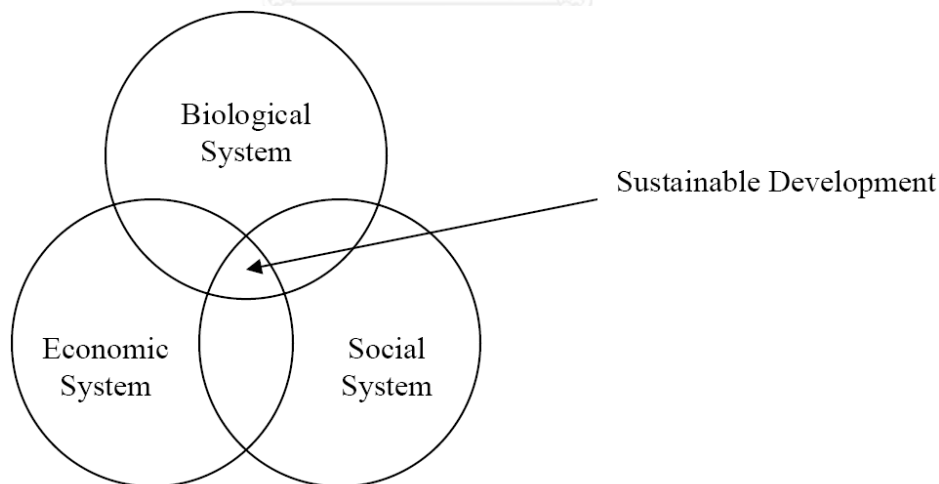
3) เป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อม (ทรัพยากรธรรมชาติ) การศึกษาเป้าหมายทางด้านสิ่งแวดล้อมของทรัพยากรธรรมชาติ เราจำเป็นต้องเข้าใจถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในการพัฒนาชนบท (สุภิญญา อุนกานนท์, 2547: 140-141)

Edward B. Barbier (1987: 104, อ้างใน วราพร ศรีสุพรรณ, 2543) ได้เสนอว่าการพัฒนาเศรษฐกิจแบบยั่งยืน (sustainable economic development) เป็นรูปแบบการพัฒนาที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของระบบ 3 ระบบด้วยกัน คือ ระบบทางชีววิทยา ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม โดยที่แต่ละระบบสามารถพัฒนาไปสู่เป้าหมายของตนเองได้

เป้าหมายของระบบทางชีววิทยา คือ การนำไปสู่ความหลากหลายทางพันธุกรรม (Genetic Diversity) ความสามารถในการกลับคืนสู่สมดุลในกรณีที่ถูกรบกวนหรือถูกใช้ไป (Resilience) และความสามารถในการให้ผลผลิตทางชีวภาพ (Biological productivity)

เป้าหมายของระบบเศรษฐกิจ คือ การนำไปสู่การได้รับความต้องการขั้นพื้นฐานอย่างเพียงพอ ส่งเสริมให้เกิดความเท่าเทียมกัน (equity-enhancing) มีสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น

เป้าหมายของระบบสังคมคือ การนำไปสู่ความหลากหลายในวัฒนธรรม (cultural diversity) มีสถาบันที่ยั่งยืนยาวนาน มีความเป็นธรรมทางสังคม และมีส่วนร่วมจากผู้คนต่าง ๆ ในสังคม

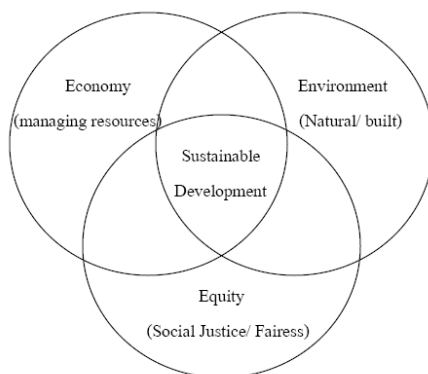
รูปที่ 2 แสดงการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้ง 3 ระบบ ที่สามารถพัฒนาตนเองไปได้สูงสุด

จากแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้น สามารถสรุปความหมายของคำว่า การพัฒนาอย่างยั่งยืน ได้คือ การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้ความสามารถในการพัฒนาของคนรุ่นต่อไปในอนาคตเสื่อมเสีย เป็นการพัฒนาที่ไม่เป็นอันตรายต่อระบบธรรมชาติ โดยมีรูปแบบของการพัฒนาที่คล้าย ๆ กัน คือจะประกอบไปด้วยความ

สมดุลระหว่าง 3 ระบบ ซึ่งทางคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งโลกด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาของสหประชาชาติ ได้เสนอว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องประกอบไปด้วย เป้าหมายทางสังคม (Social Coals) เศรษฐกิจ (Economic Coals) และสิ่งแวดล้อม (Environmental Coals) ส่วน Edward B. Barbier ได้เสนอเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนที่แตกต่างออกไป คือ เป้าหมายของระบบชีววิทยา และเน้นที่จะให้แต่ละระบบสามารถที่จะพัฒนาตนเองไปได้สูงสุด สำหรับ WCED มีประเด็นสำคัญที่กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน แต่ไม่ได้ระบุว่าเป็นความต้องการของคนกลุ่มใดที่น่าจะพัฒนาให้ยั่งยืน อีกประเด็นหนึ่งก็คือ ถ้านำเอาทรัพยากรที่ใช้แล้วหมดไปมาสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน อาจทำให้คนรุ่นต่อไปไม่มีโอกาสได้นำทรัพยากรเหล่านั้นมาสนองความต้องการของตนเองได้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับเงื่อนไขบางประการ คือ การเพิ่มขึ้นของประชากร เพราะถ้ามีประชากรมากขึ้น นั่นก็หมายความว่า จะต้องมีการใช้ทรัพยากรเพิ่มมากขึ้น ทำให้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ยากขึ้นไปด้วย ส่วนเงื่อนไขอีกประการหนึ่ง คอการลดการบริโภคและการปรับเปลี่ยนวิถีดำรงชีวิต โดยให้ทุกคนบริโภคเท่าที่จำเป็นในการดำรงชีวิต แต่ถ้าเงื่อนไขทั้งสองประเด็นนี้ไม่เกิดขึ้น การพัฒนาที่ยั่งยืนก็เกิดขึ้นได้ยาก อย่างไรก็ตาม G.H. Brundland เห็นว่าการพัฒนาแบบยั่งยืนเป็นขบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ แต่จะต้องสอดคล้องกับอนาคตเช่นเดียวกับปัจจุบัน โดยการพัฒนายังคงยึดมั่นในเป้าหมายการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เพียงแต่ต้องเป็นไปอย่างมีคุณภาพพร้อม ๆ กับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างแท้จริง

สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามาเป็นกระแสหลักของการพัฒนาประเทศ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2535 หลังจากที่เข้าร่วมการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (The United Nations Conference on Environment and Development : UNCED) ณ กรุง ริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล และได้รับรองเอกสาร "แผนปฏิบัติการ 21" หรือ Agenda 21 ซึ่งเป็นหนึ่งในผลจากการประชุม ให้เป็นแผนแม่บท โดยเอกสารนี้ได้กำหนดแนวทางการดำเนินการในสาขาต่างๆ ทางด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ให้ดำเนินไปด้วยกันอย่างสมดุล ประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่ให้การรับรองจะร่วมกันใช้แผนปฏิบัติการ 21 นี้ เป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน เพื่อพิทักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในศตวรรษที่ 21 โดยนำไปปรับใช้ตามลำดับความสำคัญของแต่ละประเทศ รวมทั้งประเทศไทยด้วย

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่มุ่งเน้นการสร้างสมดุลใน 3 มิติ ได้แก่ 1) สังคม 2) เศรษฐกิจ และ 3) สิ่งแวดล้อม โดยการพัฒนาด้านล้วนแล้วแต่มีความสัมพันธ์และเกี่ยวเนื่องกัน แสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

รูปที่ 3 แสดงถึงความสัมพันธ์ของมิติต่างๆ อย่างสมดุล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

สามารถอธิบายความสำคัญของแต่ละมิติได้ดังนี้

มิติการพัฒนาสังคม หมายถึง การพัฒนาคนและสังคมให้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุล โดยพัฒนาคนไทยให้มีผลิตภาพสูงขึ้น ปรับตัวรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง มีจิตสำนึกและวิถีชีวิตที่เกื้อกูลต่อธรรมชาติ มีสิทธิและโอกาสที่จะได้รับการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์จากการพัฒนา และคุ้มครองอย่างทั่วถึงและเป็นธรรม พึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง มีระบบการจัดการทางสังคมที่สร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย รวมทั้งมีการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่หลากหลายมาใช้อย่างเหมาะสม เพื่อสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีคุณภาพ มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และมีความสมานฉันท์เอื้ออาทร

มิติทางเศรษฐกิจ หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพอย่างต่อเนื่องในระยะยาว และเป็น การขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างมีคุณภาพ การพัฒนาทางเศรษฐกิจจะต้องเป็นไปอย่างสมดุลและเอื้อ ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ เป็นระบบเศรษฐกิจที่มีความสามารถในการแข่งขัน และการเจริญเติบโตทาง เศรษฐกิจนั้นจะต้องมาจากกระบวนการผลิตที่ใช้เทคโนโลยีสะอาด ลดปริมาณของเสีย ไม่ทำลาย สภาพแวดล้อมและไม่สร้างมลพิษที่จะกลายมาเป็นต้นทุนทางการผลิตระยะต่อไป รวมทั้งเป็นข้อจำกัด ของการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน

มิติทางสิ่งแวดล้อม หมายถึง การใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในขอบเขตที่คงไว้ซึ่ง ความหลากหลายทางชีวภาพ และสามารถพลิกฟื้นให้กลับคืนสู่สภาพใกล้เคียงกับสภาพเดิมให้มากที่สุด เพื่อให้คนรุ่นหลังได้มีโอกาสและมีปัจจัยในการดำรงชีพ ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนเจตคติในการใช้ ทรัพยากรธรรมชาติที่มุ่งจัดการให้เกิดสมดุลระหว่างการใช้ทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างเกื้อกูล รวมถึง การชะลอการใช้และการนำเทคโนโลยีสะอาดมาใช้ให้มากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547)

ในบริบทของประเทศไทยนั้น แนวคิด "การพัฒนาอย่างยั่งยืน" เทียบได้กับแนวทางการพัฒนา ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ หรือ "ทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง" ซึ่งเป็นการ

พัฒนาที่เน้นการพึ่งตนเองและความพอเพียงเป็นหัวใจสำคัญ ตั้งแต่ในระดับครัวเรือน ชุมชน และประเทศชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางกายภาพของท้องถิ่น ระบบนิเวศชุมชน และสภาพสังคมของประชาชนในแต่ละพื้นที่

“เศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียงหมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พอสมควร ต่อการมีผลกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายนอกและภายใน ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่างๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการทุกขั้นตอน และขณะเดียวกันจะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2545: ก)

หลักการของการพัฒนาอย่างยั่งยืน

Becky J. Brown และคณะ (1987: 717, อ้างใน วราพร ศรีสุพรรณ, 2543) ได้เสนอลักษณะของการพัฒนาแบบยั่งยืนไว้ดังนี้

1. มีความต่อเนื่องของเผ่าพันธุ์มนุษย์บนโลก โดยมีการให้กำเนิดชีวิตใหม่ และผู้ที่เกิดใหม่สามารถอยู่รอดเติบโต มีลูกหลานต่อเนื่องไปในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
2. สามารถรักษาปริมาณสำรอง (stock) ของทรัพยากรทางชีวภาพและสามารถให้ผลผลิตทางการเกษตรได้อย่างต่อเนื่องยาวนาน
3. มีจำนวนประชากรมนุษย์คงที่
4. สามารถจำกัดการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ
5. เน้นการพัฒนาในระดับ small-scale และในรูปแบบการพึ่งตนเองได้ (self-reliance)
6. สามารถรักษาระบบนิเวศและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง

จากการประชุมของ World Commission on Environment and Development (WCED) ณ กรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2530 ได้เรียกร้องให้ประเทศต่างๆ พัฒนาประเทศอยู่บนพื้นฐานดังนี้

1. ปรับทิศทางการเจริญเติบโต
2. เปลี่ยนแปลงการเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพ

3. การดำรงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
4. รักษาอัตราการเติบโตของประชากร
5. พิจารณาการใช้เทคโนโลยีและการจัดการสมัยใหม่
6. การตัดสินใจในการพัฒนาด้วยการผสมผสานทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน
7. พื้นฟูความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ
8. ความร่วมมือระหว่างประเทศอย่างจริงจัง (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2541: 163-164)

ส่วนทางด้าน United Nation Environment Programme (UNEP) และ World Wild Fund for Nature (WWF) ได้ให้คำจำกัดความถึงขอบเขตของการพัฒนาที่ยั่งยืนไว้ดังนี้

1. การให้ความเคารพต่อชีวิตอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต
2. ปรับปรุงคุณภาพชีวิตของมนุษย์
3. การดำรงรักษาโลกและความหลากหลายทางชีวภาพ
4. ลดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ
5. การคำนึงถึงสมรรถนะ (Carrying Capability) ของโลก
6. การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของบุคคล
7. ให้ชุมชนดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง
8. กำหนดขอบเขตในการผสมผสานระหว่างการพัฒนาและการอนุรักษ์
9. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศ (วินัย วีระวัฒนานนท์, 2541: 164)

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2538: 95-100) ได้มีแนวคิดเกี่ยวกับ การพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งหมายถึง การพัฒนาที่จะส่งผลต่อมนุษย์และมวลมนุษย์ได้อย่างถาวรมั่นคง โดยมีหลักการดังนี้

1. มนุษย์จะยังต้องอาศัยปัจจัยในการดำรงชีวิตจากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในโลกนี้เท่านั้น
 2. การดำรงชีวิตของมนุษย์ด้วยกัน การดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นจะต้องเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
 3. การพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติจะเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติที่เสื่อมโทรมจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน
 4. การพัฒนาคุณภาพประชากรและกรใช้ทรัพยากร จะเพิ่มขึ้นได้ในปริมาณที่จำกัดเท่านั้น
- โดยนโยบายของการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องก่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนยาวนาน ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่คุณภาพสิ่งแวดล้อม และต้องกระทำอย่างจริงจัง ซึ่งมีวิธีการ คือ การควบคุมการเพิ่มประชากร การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม การป้องกันกำจัดสารพิษ การวางแผนการใช้ที่ดินและน้ำ การประหยัดการใช้

ทรัพยากร การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เหมาะสม การควบคุมอาวุธสงคราม และการให้การศึกษา

ปรัชญา เปลี่ยนพงศ์สถานต์ (2547) ได้กล่าวว่า การพัฒนาแบบยั่งยืนยาวนาน คือ การพัฒนาที่สนองความต้องการและความใฝ่ฝันของผู้คนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายโอกาส ความสามารถ และอนาคตของชนรุ่นหลังของเรา โดยมีหลักการพื้นฐานที่ต้องเน้นมากที่สุด 2 ข้อด้วยกัน คือ

1. จะต้องมี การสนองความต้องการของมวลชนผู้ยากไร้ ซึ่งถูกละเลยหรือถูกทอดทิ้งมาตลอด ในกระบวนการพัฒนาที่ผ่านมา
2. จะต้องมี การวางขีดจำกัดบางอย่าง เพื่อปกป้องพิทักษ์ฐานทรัพยากรธรรมชาติในระบบสิ่งแวดล้อมของเรา

สรุปได้ง่าย ๆ คือ การพัฒนา (การผลิต และการบริโภค การดำรงชีวิต) จะต้องมีบรรทัดฐาน และวิถีทางภายใต้ขอบเขตของความเป็นไปได้ทางนิเวศ เมื่อเป็นเช่นนี้ เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมจะแยกออกจากกันไม่ได้เลย เศรษฐศาสตร์และนิเวศวิทยาจะต้องรวมเข้ากันเป็น “ศาสตร์แห่งการพัฒนาแบบยั่งยืนยาวนาน”

ดังนั้น ยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบยั่งยืนยาวนาน จะต้องครอบคลุม “หลักการพื้นฐาน” ดังต่อไปนี้

1. ต้องถือว่าการสร้างวัตถุเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งในการยกระดับชีวิตเป็นอยู่ของมวลชนผู้ยากไร้ ความยากจนที่ดำรงอยู่มีส่วนสำคัญในการก่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่ถูกต้อง
2. การสนองความต้องการพื้นฐานของมวลชน เป็นภารกิจที่สำคัญ และสามารถทำได้ โดยไม่ต้องการทำลายล้างทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม
3. ต้องมีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งหมายความว่า จะต้องมี การปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต และการบริโภคเพื่อลดแรงกดดันที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติ
4. วิถีทางพัฒนาแบบใหม่จะต้องใช้พลังงานแบบน้อยลงและอย่างประหยัด ในขณะเดียวกัน เทคโนโลยีที่เหมาะสมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการสนองความต้องการของประชาชนได้มากขึ้น โดยใช้พลังงานในขอบเขตจำกัด
5. จะต้องรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การขยายตัวประชากรและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

หลักการ 5 ข้อนี้ถือได้ว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่จะเป็นต้องมี และจะต้องได้รับการปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย “การพัฒนาแบบยั่งยืนยาวนาน”

จะเห็นว่าหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืนของ Brown นั้นจะเน้นการรักษาทรัพยากรทางชีวภาพ ระบบนิเวศและคุณภาพสิ่งแวดล้อม ให้สามารถผลิตผลทางการเกษตรได้อย่างต่อเนื่อง โดยมีการควบคุมจำนวนประชากรให้คงที่และพัฒนาให้สามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับหลักการของ

WCED, UNEP, WWF และวินัย วีระวัฒนานนท์ มีหลักการที่คล้ายกันคือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต สิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงจำกัดการเพิ่มจำนวนประชากรและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่วน ปรีชา เปลี่ยนวงศ์สานต์ ได้เน้นถึงการใช้พลังงานอย่างประหยัดและการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับ ความต้องการของประชาชน รวมทั้งรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ประชากร และ สิ่งแวดล้อม ให้มีความต่อเนื่องกัน

นโยบายการพัฒนาที่ยั่งยืน

วินัย วีระวัฒนานนท์ (2541) ได้กล่าวว่า การพัฒนาที่จะก่อให้เกิดผลที่ยั่งยืนยาวนาน คือ การพัฒนาที่ไม่ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมแก่คุณภาพสิ่งแวดล้อม และต้องกระทำอย่างจริงจัง โดย ดำเนินการในด้านต่างๆ ดังนี้

1. การควบคุมการเพิ่มประชากร
2. การฟื้นฟูสภาพแวดล้อม
3. การป้องกันกำจัดสารพิษ
4. การวางแผนการใช้ที่ดินและน้ำ
5. การประหยัดการใช้ทรัพยากร
6. การพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
7. ค่านิยมและวัฒนธรรมที่เหมาะสม
8. การควบคุมอาวุธสงคราม
9. การให้การศึกษา

โดยเฉพาะการให้การศึกษาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ระบบนิเวศ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี หรือวิชาการด้านอื่น ๆ จะก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในชีวิตและธรรมชาติ อย่างรอบด้าน และก่อให้เกิดทักษะที่จำเป็นแก่การดำรงชีวิตที่แท้จริง

ความเชื่อมโยงของเหตุปัจจัยของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การพัฒนาที่ผ่านมา ทำให้เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมา ดังนี้

1) **ความต้องการบริโภคสินค้าและบริการที่ไม่สมเหตุสมผล ฟุ่มเฟือย** เป็นเหตุให้เกิดการนำ ทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการผลิตและบริการที่เกินพอดี เกินความต้องการของการดำเนินชีวิตแบบ พอเพียง มีของเหลือทิ้งเป็นมลพิษสู่สิ่งแวดล้อมมาก และทำให้คุณภาพทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรม ขาดสมดุล แม้จะส่งผลให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจก็ตาม

2) การที่ชุมชนไม่เข้มแข็ง รั่ววัฒนธรรมและแนวความคิดผิดๆ มาจากต่างประเทศ เกี่ยวกับ ความฟุ่มเฟือย วัตถุนิยม และบริโภคนิยม ทั้งยังขาดการอบรม ละทิ้งขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม ทำให้สังคมเปลี่ยนเป็นสังคมบริโภค กอบโกย สะสม เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่สูญเปล่า ทำให้เกิดผล เสียทางเศรษฐกิจ เกิดความขัดแย้งทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายอย่าง รุนแรง

3) การเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศ ส่งผลทั้งทางบวกและทางลบต่อระบบเศรษฐกิจและ สิ่งแวดล้อม ขึ้นอยู่กับความสามารถในการแข่งขันและเครือข่ายทางธุรกิจของประเทศ การพัฒนา เศรษฐกิจที่พึ่งพิงอยู่กับทุนต่างประเทศโดยขาดรากฐานที่มั่นคงภายใน ทำให้เกิดการล่มสลายของ ระบบอย่างไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็ว

4) นโยบายการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของรัฐในอดีต ทำให้มีการลงทุนโครงสร้างพื้นฐานและ โครงการขนาดใหญ่จำนวนมาก โดยขาดการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม มีการใช้ทรัพยากรเป็น ฐานการผลิตอย่างฟุ่มเฟือย เกินอัตราการฟื้นตัวของระบบธรรมชาติ ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและ ความยั่งยืนของระบบนิเวศ

5) การที่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมอย่างรวดเร็วและรุนแรงนี้เอง ทำ ให้เกิดเสียงเรียกร้องของสังคมทั้งจากภายในและนอกประเทศ ผลักดันให้รัฐบาลดำเนินมาตรการใด ๆ ที่มีผลในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการแก้ไขกฎหมายและ ทบทวนนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของสังคมและเศรษฐกิจของ ประเทศในระยะยาว และรักษาต้นทุนทางทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไว้ได้อย่างยั่งยืนสำหรับ คนรุ่นต่อไป

6) ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนและยุทธศาสตร์เพิ่มทุนทางสังคม โดยเน้นการ มีส่วนร่วมของประชาชน เมื่อเกิดการบริหารจัดการที่ดีก็เกิดการแบ่งสรรทรัพยากรที่ใช้ในการผลิตที่ ยุติธรรม และเกิดการกำกับดูแลด้านอุปสงค์ที่สมเหตุสมผลและไม่ฟุ่มเฟือย ลดความขัดแย้งในสังคม เปิดโอกาสให้สังคมเรียนรู้ พัฒนาความคิดและจิตใจ จนทำให้เกิดสังคมพึ่งและพัฒนาตัวเองได้ในที่สุด

7) ยุทธศาสตร์เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน นอกจากจะทำให้ประเทศสามารถควบคุม การเคลื่อนย้ายทุนจากต่างประเทศเพื่อลดความสูญเสียที่อาจเกิดกับระบบเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ของประเทศ ยังจะเป็นกลไกขับเคลื่อนให้เกิดการขยายการผลิตและการตลาดที่เหมาะสมที่จะทำให้ เศรษฐกิจเติบโตแบบยั่งยืน (กรอบแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2007: 1-3)

จุดมุ่งหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน

การที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคน ให้ “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และคุณภาพ เป็น เงื่อนไขของความยั่งยืน ดังนั้น จุดมุ่งหมายปลายทางของการพัฒนาที่ยั่งยืน คือ “การพัฒนาที่ทำให้เกิด

ดูคุณภาพของ เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชนตลอดไป”

เศรษฐกิจ ที่ทำให้เกิดคุณภาพของการพัฒนา คือ เศรษฐกิจที่มีรากฐานมั่นคง มีขีดความสามารถในการแข่งขันและสามารถพึ่งตนเองได้ โดยมีเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นแนวคิดหลัก

สังคม ให้รวมหมายถึง วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งเป็นระเบียบวิถีชีวิต ของสังคมที่ทำให้มนุษย์ปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่กับสิ่งแวดล้อมของ ท้องถิ่นได้โดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และให้รวมถึง ศาสนธรรม ซึ่งเป็น ระเบียบจิตใจของคนในสังคม ที่ทำให้สังคมอยู่ได้โดยสงบสุข

ทรัพยากรธรรมชาติ หมายถึง ทรัพยากรของประเทศ ทั้งที่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น น้ำและฟองปลาในทะเล และที่ไม่สามารถหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ได้ เช่น ก๊าซธรรมชาติและถ่านหิน

สิ่งแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต เกี่ยวโยงสัมพันธ์กันเป็นระบบนิเวศน์ ที่สามารถให้คุณและให้โทษต่อมนุษย์ได้ ขึ้นกับความสมดุลหรือไม่สมดุลของระบบนิเวศ

ความสมดุลและเชื่อมโยงระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกับจุดหมาย การพัฒนาที่ทำให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขตลอดไป (กรอบแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2007: 3-4)

การดำเนินงานให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

การพัฒนาที่ยั่งยืนเกี่ยวข้องกับคนทุกคน หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนทุกหน่วยงาน เป็นภารกิจที่ใหญ่หลวง ซึ่งจะทำได้สำเร็จได้ต้องประกอบด้วย

1. การพัฒนาความรู้ทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. กระตุ้นให้เกิดการตื่นตัวของสังคมที่ทั่วถึงและต่อเนื่อง
3. มีความต้องการทางการเมืองที่ชัดเจนและต่อเนื่อง

การพัฒนาที่ยั่งยืนของประเทศจะเป็นผลสำเร็จได้ต้อง เกิดจากการพัฒนาระดับชุมชนที่ยั่งยืน และทั่วถึงทั้งระดับหมู่บ้าน ตำบล และจังหวัด จึงจะทำให้ประเทศมีการพัฒนาที่ยั่งยืนได้ (กรอบแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2007: 5)

รวบรวมโดย : เพ็ญพิสุทธิ์ หอมสุวรรณ

นักศึกษาปริญญาโท สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ที่มา: <http://e-learning.crma.ac.th/2554/claroline/backends/download.php?url=L2RldmVsb3BtZW50X2FuZF9lbnZpcm9ubWudC9TdXN0ZW4yLnBkZg%3D%3D&cidReset=true&cidReq=HI4110>

ใบงานที่ 7.3

การสอบถามข้อมูล คะแนน-แนวทาง (Enquiry score-line)

วงรอบตัวเลขที่คุณทำการสอบถามข้อมูลในแต่ละขั้นตอน

ชื่อ.....

ขั้นตอนที่	0	1	2	3	4
1	ต่ำมาก (ฉันไม่เคยถาม คำถามและ เสนอความคิด ที่ทำหาย)	ต่ำ (ฉันแทบจะ ไม่เคยถาม คำถามและ เสนอความคิด ที่ทำหาย)	ปานกลาง (บางครั้งฉัน ถามคำถาม และเสนอ ความคิดที่ ทำหาย)	สูง (ฉันมักจะถาม คำถามและ เสนอความคิด ที่ทำหาย)	สูงมาก (ฉันถาม คำถามและ เสนอ ความคิดที่ ทำหาย เสมอ)
2	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
3	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
4	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
5	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก
6	0 ต่ำมาก	1 ต่ำ	2 ปานกลาง	3 สูง	4 สูงมาก

--	--	--	--	--	--

8. กิจกรรม “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบในการพัฒนาอย่างยั่งยืน
2. เพื่อให้ผู้เรียนการตระหนักถึงสิ่งแวดล้อมและความรับผิดชอบในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

อุปกรณ์ที่ต้องเตรียม

1. ดินสอ ปากกา
2. กระดาษ
3. ใบงานที่ 8.1 - 8.7

เวลา 6 ชั่วโมง

เนื้อหา

ภาพรวมของการพัฒนาประเทศไทยในอดีตที่ผ่านมา นับตั้งแต่ระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7 (2504-2539) สรุปได้ว่า “เศรษฐกิจดี สังคมมีปัญหา การพัฒนาไม่ยั่งยืน” จึงทำให้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (2540-2544) ได้ปรับแนวคิดการพัฒนาประเทศใหม่จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเศรษฐกิจเป็นประเด็นหลัก มาเป็นการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไปพร้อมกัน และเป็นจุดเริ่มต้นของแนวคิดการพัฒนาที่มี “คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” โดยให้เศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น และเปลี่ยนวิธีการพัฒนาเป็นแบบองค์รวมที่เชื่อมโยงมิติเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเข้าด้วยกันอย่างสมดุล

แต่วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในปี 2540 ทำให้การปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการพัฒนาไม่สามารถนำไปใช้ในกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม สังคมไทยได้เริ่มรับรู้ถึงหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” ซึ่งได้รับการขานรับอย่างกว้างขวางในขณะที่ยังคงกำลังเผชิญกับภาวะวิกฤตครั้งสำคัญของประเทศ

ในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (2545-2549) จึงได้อัญเชิญหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาที่สมดุล ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายหลักเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของคนไทยสู่ความอยู่ดีมีสุข พร้อมทั้งยึดหลักทางสายกลาง เพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคง มีคุณภาพและยั่งยืน

และในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (2550-2554) ยังคงน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่าง

สมดุล การอยู่ร่วมกันด้วยสันติสุขในสังคม และการอยู่ร่วมกันระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ภายใต้แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 นี้ ได้ให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างความเข้มแข็งของทุน 3 ด้าน ได้แก่ ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และการนำไปใช้ประโยชน์อย่างเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน นำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีและความอยู่เย็นเป็นสุขของคนในสังคม

ในปัจจุบัน ประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การพัฒนาประเทศ ภายใต้ แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) โดยยังคงยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่มุ่งให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ เป็นไปในแนวทางที่ยั่งยืนและสร้างความสุขให้กับคนไทย สำหรับทิศทางการพัฒนาประเทศในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 จะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกัน ในมิติต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืน โดยขยายการนำทุนของประเทศที่มีศักยภาพ จาก 3 ทุน ทั้งทุนสังคม ทุนเศรษฐกิจ และทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็น 6 ทุน ได้แก่ ทุนมนุษย์ ทุนสังคม ทุนกายภาพ ทุนทางการเงิน ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และทุนทางวัฒนธรรม มาใช้ประโยชน์อย่างบูรณาการและเกื้อกูลกัน

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า แนวคิดแห่งการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีลักษณะที่สำคัญ ได้แก่

- 1) ให้ความสำคัญกับ “การพัฒนาคน” ในการดำเนินวิถีชีวิตอย่างมั่นคงบนพื้นฐานของการรู้จักความพอประมาณ การคำนึงถึงความมีเหตุผล การสร้างภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- 2) เน้นการ “เข้าใจ เข้าถึง และร่วมพัฒนา” อย่างสอดคล้องกับ “ภูมิสังคม” ที่ให้ความสำคัญกับความหลากหลายของระบบภูมินิเวศ เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ประเพณี เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 3) เป็นการพัฒนาที่คำนึงถึงการ “ทำตามลำดับขั้นตอน” จากการสร้างพื้นฐานให้มั่นคงพอควรแล้ว จึงค่อยสร้างเสริมความเจริญขั้นสูงขึ้นไปตามลำดับ

จะเห็นว่าแนวทางแห่งการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงนั้น นอกจากการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์อย่างเป็นลำดับขั้นโดยคำนึงถึงภูมิสังคมแล้ว ยังต้องพัฒนาคนให้เตรียมพร้อมรองรับต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกอย่างมีความสมดุลด้วย

ที่มา: <http://sufficiencyeconomy.blogspot.com/2012/08/blog-post.html>

กิจกรรม

ขั้นตอนที่ 1 การถาม-ตอบ (Get asking question)

- 1.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนดูภาพ และให้ผู้เรียนอธิบายว่าภาพดังกล่าวส่งผลกระทบต่อท้องถิ่น ประเทศ และโลกอย่างไร ตามใบงานที่ 8.1 เรื่อง “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม”

1.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อภาพ ตามใบงานที่ 8.2 เรื่อง “สภาพเรา สภาพโลก” ว่าส่งผลต่อตัวผู้เรียนอย่างไร

ขั้นตอนที่ 2 การเข้าใจปัญหา (Get an issue)

2.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่สามารถเชื่อมโยงกับภาพ ตามใบงานที่ 8.3 เรื่อง “จากเราสู่โลก”

2.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนถึงปัญหาที่เกิดจากการดำรงชีวิตของตนเอง ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร ตามใบงานที่ 8.4 เรื่อง “เราทำ เรารู้”

ขั้นตอนที่ 3 การค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม (Get more information)

3.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนแผนภูมิต้นไม้เพื่อหาสาเหตุ/จุดเริ่มต้น ของภาพ ตามใบงานที่ 8.5 เรื่อง “สืบความจริง”

3.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนเลือกสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด จากแผนภูมิต้นไม้พร้อมให้เหตุผลและหาทางแก้ไขหรือบรรเทาสาเหตุอื่นๆ ในกระดาษที่ได้ให้ไว้

ขั้นตอนที่ 4 การวางแผน (Get planning)

4.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนแนวทางแก้ไขปัญหากับเพื่อนข้างเคียงและให้ความเห็นในประเด็นดังต่อไปนี้

- ข้อดี ข้อเสียของวิธีการแก้ไขนี้
- ควรมีแนวทางอื่นที่ดีกว่าวิธีดังกล่าวหรือไม่ อย่างไร

ขั้นตอนที่ 5 การปฏิบัติ (Get active)

5.1 ผู้สอนนำผู้เรียนทัศนศึกษา สถานที่ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน

5.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนอธิบายประโยชน์ของสถานที่ที่นำไป ว่ามีผลต่อท้องถิ่น ประเทศและโลกตามใบงานที่ 8.6 เรื่อง “สานสัมพันธ์ประโยชน์”

ขั้นตอนที่ 6 การทบทวน (Get thinking about it) (6 กลุ่ม กลุ่มละ 5 คน)

6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนสิ่งที่ได้รับจากการทัศนศึกษา โดยให้ผู้เรียนในแต่ละกลุ่มร่วมใส่ต่าง ๆ ในใบงานที่ 8.7 “สิ่งสำคัญ”

6.2 ผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนในกลุ่มทำการลงคะแนนว่าสิ่งใดสำคัญที่สุด ตามใบงานที่ 8.7 “สิ่งสำคัญ” และออกมานำเสนอให้ผู้เรียนกลุ่มอื่นทราบพร้อมบอกเหตุผลประกอบ

การประเมินผล

1. สังเกตพฤติกรรมระหว่างการทำกิจกรรม
2. การตอบคำถาม

ใบงานที่ 8.1

เรื่อง “เศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม”

คำสั่ง ให้ผู้เรียนอธิบายสิ่งที่เห็นในภาพ

ภาพที่ 1 เมืองของเรา

(ที่มา: www.siamintelligence.com)

.....

.....

.....

ใบงานที่ 8.2

เรื่อง “สภาพเรา สภาพโลก”

คำสั่ง ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นต่อภาพดังกล่าว ว่าส่งผลต่อตัวผู้เรียนอย่างไร

ภาพที่ 2 คราบน้ำมันดิบในทะเล

(ที่มา: www.talkystory.com)

.....

.....

.....

ใบงานที่ 8.3

เรื่อง “จากเราสู่โลก”

คำสั่ง ให้ผู้เรียนเขียนถึงการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่สามารถเชื่อมโยงกับภาพ

ภาพที่ 3 ผลจาก ?

(ที่มา: www.suriyothai.ac.th)

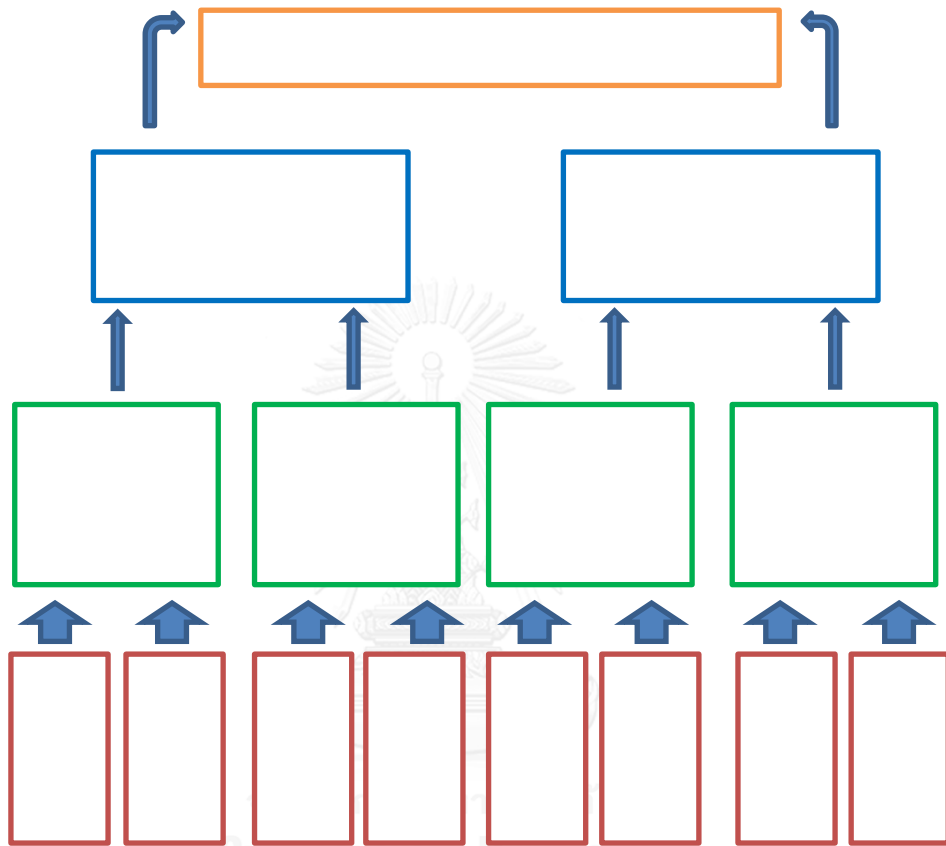
.....

.....

.....

ใบงานที่ 8.4
เรื่อง “เราทำ เรารู้”

คำสั่ง ให้ผู้เรียนเขียนถึงปัญหาที่เกิดจากการดำรงชีวิตของตนเอง ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร

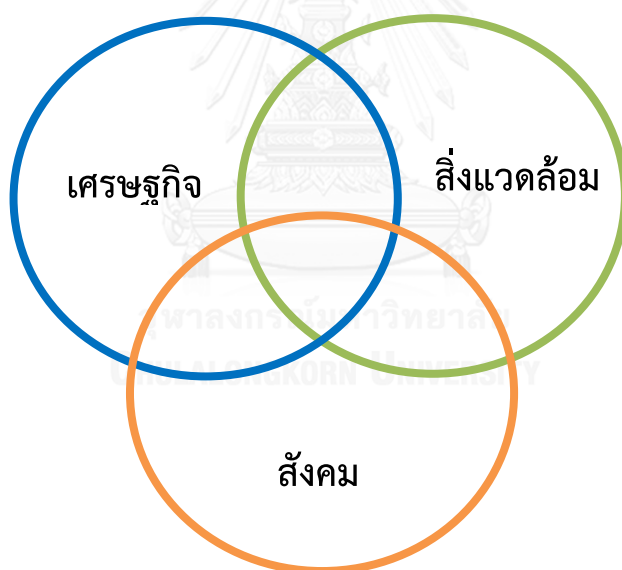

ใบงานที่ 8.5
เรื่อง “สืบความจริง”

ใบงานที่ 8.6
เรื่อง “สถานสัมพันธ์ประโยชน์”

คำสั่ง: ให้ผู้เรียนเขียนอธิบายประโยชน์ของสถานที่ที่นำไป ว่ามีผลต่อท้องถิ่น ประเทศและโลกอย่างไรบ้าง

ใบงานที่ 8.7
“สิ่งสำคัญ”

คำสั่ง ให้ผู้เรียนเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งที่ได้รับจากการทัศนศึกษา 5 ข้อ โดยให้ผู้เรียนแต่ละคน
ลงคะแนนว่าสิ่งใดสำคัญที่สุด โดยใส่ ✓ ในช่องคะแนน

สิ่งที่ได้รับจากการทัศนศึกษา	คะแนน ความสำคัญ				
	1	2	3	4	5
1.					
2.					
3.					
4.					
5.					

ภาคผนวก ง

เครื่องมือชุดที่ 2

แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

เครื่องมือชุดที่ 2

แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงตามความต้องการหรือความคิดเห็นของท่านตามที่ระบุไว้ในคำถามแต่ละข้อ กรณีที่ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดระบุในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี () ไม่เกิน 15 ปี () 16 – 20 ปี () 21 – 25 ปี
3. จังหวัดที่เกิด..... จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน.....
4. การศึกษา () กำลังศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 - ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
 - () จบการศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 - ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
5. อาชีพ () ทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 - () อาชีพที่ใช้ความรู้เป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้เงินทุนเป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้กำลังแรงงานเป็นหลักในการสร้างรายได้

() ไม่ได้ทำงาน

6. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนหรือไม่

() เคย

() 1-2 ครั้งต่อปี () 3-5 ครั้งต่อปี () มากกว่า 5 ครั้งต่อปี

() ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

คำชี้แจง : แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก แบ่งออกเป็น 5 เรื่อง เรื่องละ 5 ข้อ รวมทั้งหมด 25 ข้อ โปรดอ่านคำถามต่อไปนี้ทีละข้อและทำเครื่องหมาย x ทับตัวอักษรหน้าคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว

เรื่องที่ 1 : แบบทดสอบเรื่องความยุติธรรมทางสังคมและความเสมอภาค

- ความถูกต้อง ความยุติธรรม การทำทุกอย่างให้ดีที่สุด การรู้จักตนเองสัมพันธ์กับข้อใด
 - ความหมาย
 - ข.** แนวคิด
 - ค. ความถูกต้อง
 - ง. คำแนะนำ
- “หลักแห่งความเสมอภาค” ในระบอบประชาธิปไตย หมายถึงกรณีในข้อใด
 - ก. รัฐบาล
 - ข. ออกกฎหมายห้ามชานาตัดไม้ทำลายป่า
 - ข.** รัฐมนตรี
 - ค. นาย ค. ไม่สามารถลงสมัครรับเลือกตั้งได้เพราะจบการศึกษาประถมปีที่หก
 - ง. นาย ง. เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่สูงกว่า นาย จ.
- “คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกัน” เป็นพื้นฐานที่สำคัญของความเชื่อทางการเมืองในเรื่องใด
 - ก.** การยอมรับความเหลื่อมล้ำในสังคม
 - ข. การรักษาความยุติธรรมในสังคม
 - ค. การรักษาความสงบเรียบร้อยในรัฐ
 - ง. การยอมรับความมีอำนาจสูงสุดของรัฐ
- ข้อใดที่แสดงให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนมากที่สุด
 - ก. มีสิทธิ เสรีภาพ
 - ข. มีความเสมอภาค
 - ค. มีความเป็นประชาธิปไตยและได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าเทียมกัน
 - ง.** มีสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาคและได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายเท่าเทียมกัน
- เมื่อพิจารณาความเป็นจริงในทางปฏิบัติ ข้อความต่อไปนี้ข้อใดไม่ถูกต้อง
 - ก.** ทุกสถานการณ์ มีสถานภาพ จะต้องมีบทบาทเสมอ
 - ข. บุคคลจะแสดงบทบาทของตนในสังคมแต่เพียงฝ่ายเดียวไม่ได้
 - ค. บุคคลต้องแสดงบทบาทให้ถูกต้องตามแบบแผนของวัฒนธรรม
 - ง. บทบาทขัดกัน เกิดขึ้นได้กับบุคคลที่มีหลายสถานภาพ

เรื่องที่ 2 : แบบทดสอบเรื่องความหลากหลาย

- ง.** ความแตกต่างทางด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และความชำนาญในการผลิต
14. แนวทางแก้ปัญหาการเพิ่มของประชากรและการขาดแคลนอาหาร วิธีไหนเหมาะสมที่สุด
- ก. การรณรงค์เพื่อวางแผนครอบครัว **ข.** การให้การศึกษา
- ค. การนำเทคโนโลยีเข้ามาผลิต ง. การใช้มาตรการทางกฎหมาย
15. ข้อใดกล่าวถึงความหมายของกลุ่มในสังคมถูกต้องที่สุด
- ก. กลุ่มของคนที่มีบทบาทหน้าที่เฉพาะในการทำงาน
- ข. กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกัน มีความสัมพันธ์กัน
- ค. กลุ่มคนตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาอยู่รวมกัน มีอิทธิพลซึ่งกันและกัน
- ง.** กลุ่มคนที่มาอยู่รวมกัน ยอมรับในวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน

เรื่องที่ 4 : แบบทดสอบเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน

16. การพัฒนาอย่างยั่งยืน (sustainable development) หมายถึงอะไร
- ก. การตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่มีผลกระทบต่อความต้องการของคนรุ่นต่อไปในอนาคต
- ข. การพัฒนาที่สามารถดำเนินไปได้อย่างมั่นคง ราบรื่น โดยไม่เกิดสภาพที่ไม่พึงปรารถนาอันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนา
- ค. รูปแบบของการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนในปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคต ต้องประนีประนอม ยอมลดทอนความสามารถในการที่จะตอบสนองความต้องการของตัวเอง
- ง.** ถูกทุกข้อ
17. การพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้อยู่ร่วมกันเป็นชุมชน อยู่ดีกินดี และอยู่เย็นเป็นสุข ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบ 3 ด้าน ข้อใดไม่ใช่องค์ประกอบดังกล่าว
- ก. เศรษฐกิจ ข. สังคม ค. สิ่งแวดล้อม **ง.** อาหาร
18. การเปลี่ยนพฤติกรรมในการอุปโภคบริโภค เพื่อลดลดปริมาณขยะและของเสีย ได้โดยการ
- ก. ลดการใช้ (reduce) ข. การใช้แล้วใช้อีก (reuse)
- ค. การแปรสภาพมาใช้ใหม่ (recycle) **ง.** ถูกทุกข้อ
19. ข้อใดคือสาเหตุทางธรรมชาติที่สำคัญซึ่งทำให้ดินในประเทศไทยโดยทั่ว ๆ ไปไม่อุดมสมบูรณ์
- ก. ขาดการบำรุงรักษาดิน ข. มีการตัดไม้ทำลายป่ามาก
- ค.** อุณหภูมิสูงและมีฝนตกชุก ง. ระยะเวลาที่เป็นฤดูฝนสั้นเกินไป
20. ข้อใดไม่ใช่ลักษณะของผู้ที่มีวิถีทางการดำเนินชีวิตเพื่อโลกที่ยั่งยืน
- ก. พยายามเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ไม่ท้อถอยง่าย ๆ
- ข. มีความอดทนในการทำงานยาก ๆ เป็นเวลานาน ๆ
- ค.** มักจะหาที่พึ่งทางใจเวลาต้องทำงานที่ยากและท้าทาย

ง. เวลาทำงานหรืออ่านหนังสือเตรียมสอบรู้สึกเวลามันผ่านไปเร็ว

เรื่องที่ 5 : แบบทดสอบเรื่องสันติภาพและความขัดแย้ง

21. การเพิ่มประชากรที่รวดเร็วกินไปทำให้เกิดปัญหาอะไร
- ก. ปัญหาการจัดการในเรื่องสาธารณสุขโรค ข. ปัญหาการแบ่งปันทรัพยากร ปัญหาการศึกษา
- ค. ปัญหาการขาดแคลนอาหาร ปัญหาที่อยู่อาศัย **ง. ถูกทุกข้อ**
22. ข้อใดกล่าวถึงความขัดแย้งถูกต้อง
- ก. สังคมที่มีความขัดแย้งระดับต่ำ จะเป็นสังคมที่เติบโตได้อย่างรวดเร็ว
- ข. สังคมที่ไม่มี ความขัดแย้งเกิดขึ้น จะสามารถประสบความสำเร็จได้ดีที่สุด
- ค. ยิ่งความขัดแย้งสูง ประสิทธิภาพการทำงานของคนในสังคมก็ยิ่งเพิ่มสูงขึ้น
- ง. ความขัดแย้งระดับปานกลางนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในสังคมได้**
23. ปัญหาความขัดแย้งในโลกได้แก่เรื่องใด
- ก. ปัญหาความขัดแย้งเรื่องดินแดน ข. ปัญหาความขัดแย้งทางเศรษฐกิจ
- ค. ปัญหาความขัดแย้งเรื่องสิทธิการเมืองการปกครอง **ง. ถูกทุกข้อ**
24. ข้อใดกล่าวไม่ถูกต้องในแนวความคิดเห็นเชิงบวกที่มีต่อความขัดแย้ง
- ก. ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้
- ข. ต้องกำจัดความขัดแย้งให้หมดไปจากกลุ่ม**
- ค. การไม่มีความขัดแย้ง ไม่เป็นผลดีต่อชุมชน/สังคม
- ง. ความขัดแย้งปานกลางจะมีประโยชน์สำหรับชุมชน/สังคม
25. ข้อใดไม่ใช่ประโยชน์ของความขัดแย้ง
- ก. ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ
- ข. ทำให้ตระหนักถึงปัญหาที่จะต้องแก้ไข
- ค. ทำให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น**
- ง. ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้

ภาคผนวก จ

เครื่องมือชุดที่ 3
แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก

เครื่องมือชุดที่ 3
แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงตามความต้องการหรือความคิดเห็นของท่านตามที่ระบุไว้ในคำถามแต่ละข้อ กรณีที่ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดระบุในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี () ไม่เกิน 15 ปี () 16 – 20 ปี () 21 – 25 ปี
3. จังหวัดที่เกิด..... จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน.....
4. การศึกษา () กำลังศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 - ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
 - () จบการศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 - ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
5. อาชีพ () ทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 - () อาชีพที่ใช้ความรู้เป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้เงินทุนเป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้กำลังแรงงานเป็นหลักในการสร้างรายได้

() ไม่ได้ทำงาน

6. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนหรือไม่

() เคย

() 1-2 ครั้งต่อปี () 3-5 ครั้งต่อปี () มากกว่า 5 ครั้งต่อปี

() ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก

คำชี้แจง: แบบสอบถามแบ่งระดับทักษะเป็น 5 ระดับ ให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว โดยให้ท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับทักษะของท่านในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

5 = มีระดับความเป็นจริงหรือปฏิบัติมากที่สุด

4 = มีระดับความเป็นจริงหรือปฏิบัติมาก

3 = มีระดับความเป็นจริงหรือปฏิบัติปานกลาง

2 = มีระดับความเป็นจริงหรือปฏิบัติน้อย

1 = มีระดับความเป็นจริงหรือปฏิบัติน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับทักษะของท่าน				
		1	2	3	4	5
	การคิดเชิงวิเคราะห์					
1.	ท่านมีความสามารถในการตั้งคำถาม					
2.	ท่านมีความสามารถคิดในมุมที่แตกต่าง					
3.	ท่านมีความสามารถประเมินในมุมมองความคิดที่แตกต่าง					
4.	ท่านมีความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาสติปัญญา					
5.	ท่านมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิพากษ์ข่าวสาร					
6.	ท่านมีความสามารถในการค้นหาความอคติ ความคิดเห็น และการเลียนแบบ					
7.	ท่านใช้สื่อต่าง ๆ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ					
8.	ท่านตัดสินใจบนพื้นฐานความรู้					
	ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล					
9.	ท่านมีความสามารถในการจัดการประเด็นที่ซับซ้อนและเป็นโต้แย้งกัน					
10.	ท่านมีความสามารถในการพิจารณาอย่างชัดเจน					

ข้อ	รายการ	ระดับทักษะของท่าน				
		1	2	3	4	5
11.	ท่านมักจะแสดงความคิดเห็นจากหลักฐานอ้างอิง/ยืนยัน					
12.	ท่านมีความสามารถในค้นหาและคัดเลือกหลักฐาน					
13.	ท่านมักจะหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น					
14.	ท่านมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนา/เปลี่ยนมุมมองจากการโต้แย้งด้วยเหตุผล					
15.	ท่านใช้เหตุผลในการโต้แย้งและสร้างการยอมรับ					
	ความสามารถในการคัดค้านความ อยุติธรรมและความไม่เสมอภาค					
16.	ท่านมักจะคัดค้าน หากเห็นว่าสิ่งนั้นเกิดความไม่เสมอภาค					
17.	ท่านเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสมเพื่อต่อต้านความ ไม่เสมอภาค					
18.	ท่านได้เข้าร่วมรณรงค์ให้เกิดความยุติธรรมและ ความเสมอภาคในโลกให้มีมากขึ้น					
	การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ					
19.	ท่านสามารถเข้าใจในความต้องการของผู้อื่น					
20.	ท่านมักจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น					
21.	ท่านมักจะเอาใจใส่สิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต					
	ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง					
22.	ท่านให้ความร่วมมือในงานของส่วนรวม					
23.	ท่านแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น					
24.	ท่านเริ่มพิจารณาแก้ปัญหาข้อโต้แย้งอย่างสงบ					
25.	ท่านเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม					
26.	ท่านรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา					
27.	ท่านมีส่วนเกี่ยวข้อง/ร่วมมือกันในสังคมและกับคนอื่น ๆ					
28.	ท่านยอมรับและปฏิบัติตามการตัดสินใจของกลุ่ม					
29.	ท่านมีความสามารถในการประนีประนอม					
30.	ท่านมีความสามารถในการเจรจาต่อรอง					
31.	ท่านมีความสามารถในการไกล่เกลี่ย					

ข้อ	รายการ	ระดับทักษะของท่าน				
		1	2	3	4	5
32.	ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง					

ภาคผนวก ฉ

เครื่องมือชุดที่ 4
แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

เครื่องมือชุดที่ 4
แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงตามความต้องการหรือความคิดเห็นของท่านตามที่ระบุไว้ในคำถามแต่ละข้อ กรณีที่ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดระบุในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี () ไม่เกิน 15 ปี () 16 – 20 ปี () 21 – 25 ปี
3. จังหวัดที่เกิด..... จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน.....
4. การศึกษา () กำลังศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 - ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
 - () จบการศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 - ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
5. อาชีพ () ทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 - () อาชีพที่ใช้ความรู้เป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้เงินทุนเป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้กำลังแรงงานเป็นหลักในการสร้างรายได้

() ไม่ได้ทำงาน

6. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนหรือไม่

() เคย

() 1-2 ครั้งต่อปี () 3-5 ครั้งต่อปี () มากกว่า 5 ครั้งต่อปี

() ไม่เคย

ตอนที่ 2 แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

คำชี้แจง: แบบสอบถามแบ่งระดับเจตคติเป็น 5 ระดับ ให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว โดยให้ท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับเจตคติของท่านในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

5 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด

4 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก

3 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง

2 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย

1 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
	การเห็นคุณค่าในตนเอง					
1.	ท่านรู้สึกภาคภูมิใจและคิดว่าตนเองเป็นคนที่มียุทธศาสตร์					
2.	ท่านคิดว่าทุกคนต่างมียุทธศาสตร์ในตนเองเท่ากัน					
3.	คนมีการศึกษามียุทธศาสตร์มากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย					
	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน					
4.	ท่านมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่อยู่รอบตัวได้ในทันที					
5.	ท่านสนใจในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในวงที่กว้างขึ้น					
6.	ท่านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก					
7.	ท่านมีความเห็นใจผู้อื่น					
8.	ท่านไวต่อความรู้สึกในความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น					
9.	ท่านรับรู้ได้ถึงธรรมชาติของคนที่มีความต้องการเหมือนกัน					
10.	ท่านรับรู้ได้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลและสิ่งที่					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
	ร่วมมือกันทำ					
	ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม					
11.	ท่านรับรู้ได้ถึงการตัดสินอย่างยุติธรรม					
12.	ท่านรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม					
13.	ท่านอยากเห็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม					
14.	ท่านรับรู้ได้ถึงความขัดแย้งของบุคคลอื่นเนื่องมาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม					
15.	ท่านกังวลกับความอยุติธรรมและความไม่เสมอภาค					
16.	ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติการต่อต้านความไม่เสมอภาค					
	การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย					
17.	ท่านเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลและความหลากหลายของบุคคลมากขึ้น					
18.	ท่านเห็นคุณค่าของทุกคนว่าเท่าเทียมกันโดยปราศจากการแบ่งแยก					
19.	ท่านเต็มใจที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น					
20.	ท่านให้ความเคารพซึ่งกันและกันในมุมมองความคิดที่มีผู้ให้ความเห็น					
	การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน					
21.	ท่านกังวลถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้รับผลกระทบที่กว้างขึ้น					
22.	ท่านเต็มใจดูแลสิ่งแวดล้อม					
23.	ท่านรับรู้ได้ถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรของประเทศ					
24.	ท่านเริ่มเห็นคุณค่าของทรัพยากรของประเทศ					
25.	ท่านกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของวิถีทางการดำเนินชีวิตของคนและสิ่งแวดล้อม					
26.	ท่านกังวลเกี่ยวกับโลกในอนาคตและอนาคตของคนรุ่นต่อไป					
27.	ท่านมุ่งมั่นในวิถีทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้โลกมีความยั่งยืน					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
28.	ท่านมุ่งมั่นเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน					
	การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้					
29.	ท่านเต็มใจเรียนรู้จากความผิดพลาด					
30.	ท่านมีความตระหนักว่าการกระทำของเราทำให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม					
31.	ท่านเต็มใจที่จะร่วมมือและมีส่วนร่วม เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม แม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันบ้างก็ตาม					
32.	ท่านมีความเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถดีขึ้นและคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้					
33.	ท่านเต็มใจทำงานโดยยึดตามเป้าหมายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน					

ภาคผนวก ข

เครื่องมือชุดที่ 5

แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินความเหมาะสม เรื่อง การนำรูปแบบกิจกรรม
การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

เครื่องมือชุดที่ 5

แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินความเหมาะสม เรื่อง การนำรูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

คำแนะนำในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นและแบบประเมินความเหมาะสม

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง

โปรดเขียนเครื่องหมาย ✓ ลงใน () หรือเติมข้อความที่ตรงกับความเป็นจริงตามความต้องการ หรือความคิดเห็นของท่านตามที่ระบุไว้ในคำถามแต่ละข้อ กรณีที่ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม โปรดระบุ ในช่องว่างที่เว้นไว้ให้

1. เพศ () ชาย () หญิง
2. อายุ.....ปี () ไม่เกิน 15 ปี () 16 – 20 ปี () 21 – 25 ปี
3. จังหวัดที่เกิด..... จังหวัดที่อยู่ปัจจุบัน.....
4. การศึกษา () กำลังศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
 - () จบการศึกษา
 - () ประถมศึกษาตอนต้น () อนุปริญญาหรือเทียบเท่า
 - () ประถมศึกษาตอนปลาย () ปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนต้น () สูงกว่าปริญญาตรี
 - () มัธยมศึกษาตอนปลาย () อื่น ๆ โปรดระบุ
 ระดับชั้น/ปี..... สาขา.....สถาบันการศึกษา.....
5. อาชีพ () ทำงาน ตำแหน่งปัจจุบัน.....
 - () อาชีพที่ใช้ความรู้เป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้เงินทุนเป็นหลักในการสร้างรายได้
 - () อาชีพที่ใช้กำลังแรงงานเป็นหลักในการสร้างรายได้

() ไม่ได้ทำงาน

6. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนหรือไม่

() เคย

() 1-2 ครั้งต่อปี () 3-5 ครั้งต่อปี () มากกว่า 5 ครั้งต่อปี

() ไม่เคย

ตอนที่ 2

1. แบบสอบถามความคิดเห็น ในการนำรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

คำชี้แจง: ให้ท่านแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาจากระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น

.....

.....

.....

2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ เช่น การใช้แนวคิดนี้โอ-ฮิวแมนนิสม่าอกแบบกิจกรรม เป็นต้น

.....

.....

3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลก มีความครอบคลุมหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิธีการวัดผลการเรียนรู้ของกิจกรรม

.....

.....

5. หากนำรูปแบบนี้ไปใช้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในครั้งนี้ ท่านคาดว่าจะมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการนำไปใช้

.....

.....

6. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อรูปแบบฯ นี้

.....

.....

2. การประเมินความเหมาะสม

คำชี้แจง: แบบสอบถามการประเมินความเหมาะสมแบ่งเป็น 5 ระดับ ให้ท่านพิจารณาข้อความแต่ละข้อและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว โดยให้ท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมในด้านต่าง ๆ มีรายละเอียด ดังนี้

5 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด

4 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก

3 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง

2 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย

1 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
1.	รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น ในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสมเพียงใด					
2.	การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด					
3.	การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับ กิจกรรมการเรียนรู้เพียงใด					
4.	การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด					
5.	การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด					
6.	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด					
7.	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด					
8.	การประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด					
9.	แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมเพียงใด					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
10.	แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมเพียงใด					
11.	แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมเพียงใด					

3. ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโครงการของท่าน

คำชี้แจง: แบบสอบถามความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมโครงการของท่านแบ่งเป็น 5 ระดับ ให้ท่านพิจารณาข้อคำถามแต่ละข้อและทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านเพียงช่องเดียว โดยให้ท่านให้ความเห็นต่อการเข้าร่วมโครงการของท่าน มีรายละเอียด ดังนี้

5 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมากที่สุด

4 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยมาก

3 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยปานกลาง

2 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อย

1 = มีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
1.	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ					
	1) ด้านความรู้และความเข้าใจ					
	2) ด้านทักษะ					
	3) ด้านคุณค่าและเจตคติ					
2.	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ					
	4) ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์โครงการ					
	5) ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม					
	6) ความเหมาะสมของเนื้อหา/กิจกรรม					
	7) ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินงาน					
	8) ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม/โครงการ					
	9) ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ในการจัดกิจกรรม					
	10) ความเหมาะสมของการประสานงานโครงการ					
	11) ความเหมาะสมของการอำนวยความสะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม / โครงการ					
3.	ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ					
	12) พัฒนาความรู้					
	13) พัฒนาเจตคติ					
	14) พัฒนาทักษะและความสามารถ					
	15) พัฒนาการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นทีม					

ข้อ	รายการ	ระดับความคิดเห็นของท่าน				
		1	2	3	4	5
	16) การนำไปประยุกต์ใช้					
	17) อื่น ๆ (ระบุ).....					
4.	ความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วมโครงการนี้					

ตอนที่ 3 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

คำชี้แจง: แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบกิจกรรม การศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทยไปใช้

3.1 ปัญหา อุปสรรค	ข้อเสนอแนะ

3.2 ข้อเสนอแนะในการจัดโครงการครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
 CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ซ

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม

ประเด็นในสนทนากลุ่ม	ความเห็นของสมาชิกกลุ่มย่อย
1. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษา นอกระบบโรงเรียนที่ พัฒนาขึ้น	
2. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อการสร้างบรรยากาศที่ นำไปสู่การเรียนรู้ เช่น การใช้ แนวคิด นีโอฮิวแมนนิสม่าอกแบบ กิจกรรม เป็นต้น	
3. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อเนื้อหาการเป็นพลเมือง โลก มีความครอบคลุมหรือไม่ อย่างไร	
4. ท่านมีความคิดเห็นอย่างไร ต่อวิธีการวัดผลการเรียนรู้ ของกิจกรรม	
5. หากนำรูปแบบนี้ไปใช้กับ เด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ที่ ไม่ใช่กลุ่มทดลองในครั้งนี้ ท่านคาดว่าจะมีปัจจัยใดที่ ส่งผลต่อการนำไปใช้	
6. ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติม อะไรบ้างต่อรูปแบบนี้	

ภาคผนวก ฅ

- ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรง (validity) กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน
เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ตารางที่ 2 ผลการตรวจสอบความตรง (validity) กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองโลกของเด็กและเยาวชนไทย

ที่	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
กิจกรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส					
1	แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส	0.8	✓		-
2	อาสนะพื้นฐาน	0.6	✓		-
3	การทำสมาธิด้วยเสียงเพลงมนตรา หรือ การทำคีร์ตาน (kirtan)	0.6	✓		-
4	การบริการร่างกายท่าเกาชิกิ (Kaoshiki)	0.8	✓		-
5	ลาลิตา มาร์มิกา (Lalita Marmika)	0.6	✓		-
6	เทคนิคในการจูงใจไปสู่สภาวะที่ผ่อนคลายที่สุด	0.8	✓		-
7	อานูภาพของความคิดและคำพูด	0.6	✓		-
8	กิจกรรมเปลี่ยน Self – concept	0.8	✓		-
9	เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก	0.6	✓		-
10	การเสริมเชื่อ “การใช้สมองสองซีกด้วยจินตนาการตามหลักนีโอฮิวแมนนิส	0.6	✓		-
11	เทคนิคการใช้คำพูดด้านบวก “ฉันคือเพื่อนที่ดีที่สุดของตัวเอง”	0.8	✓		-
12	โภชนาการตามหลักการนีโอฮิวแมนนิส	0.8	✓		-
กิจกรรมตามแนวคิดความเป็นพลเมืองโลก					
1	โลกาภิวัตน์	0.8	✓		-
2	การพึ่งพาอาศัยกัน	0.8	✓		-
3	ความเป็นธรรม	0.8	✓		-
4	ปกป้องคุ้มครองตน	0.6	✓		-
5	ความขัดแย้งและสันติภาพ	0.8	✓		-
6	เหมือนหรือต่างระหว่างเรา	0.8	✓		-
7	การพัฒนาอย่างยั่งยืน	0.8	✓		-
8	เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา	0.6	✓		-

ภาคผนวก ญ

ตารางที่ 3 ค่า IOC แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

ตารางที่ 3 ค่า IOC แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

ข้อที่	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
		ผ่าน	ไม่ผ่าน	
1	0.6	✓		-
2	0.6	✓		-
3	0.6	✓		ปรับข้อความให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้น
4	0.6	✓		-
5	0.8	✓		-
6	0.6	✓		ปรับข้อความให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้น
7	0.6	✓		ปรับข้อความให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้น
8	0.6	✓		-
9	0.6	✓		-
10	0.6	✓		-
11	1.0	✓		-
12	1.0	✓		-
13	0.6	✓		-
14	1.0	✓		-
15	1.0	✓		-
16	0.8	✓		-
17	0.8	✓		-
18	1.0	✓		-
19	0.6	✓		ปรับข้อความให้มีความชัดเจน ยิ่งขึ้น
20	0.6	✓		-
21	0.6	✓		-
22	0.8	✓		-
23	1.0	✓		-
24	0.8	✓		-
25	1.0	✓		-

ภาคผนวก ฎ

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบความยากง่ายของแบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

ตารางที่ 4 ผลการตรวจสอบความยากง่ายของแบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก

ข้อ ที่	ค่าความยากง่าย (p)*	ผลการตรวจสอบ
1	0.87	คงไว้
10	0.30	คงไว้
11	0.77	คงไว้
12	0.80	คงไว้
13	0.37	คงไว้
14	0.25	คงไว้
15	0.50	คงไว้
16	0.47	คงไว้
17	0.57	คงไว้
18	0.90	คงไว้
19	0.25	คงไว้
20	0.43	คงไว้
21	0.80	คงไว้
22	0.57	คงไว้
23	0.77	คงไว้
24	0.53	คงไว้
25	0.80	คงไว้

ภาคผนวก ก

ตารางที่ 5 ค่า IOC แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก

ตารางที่ 5 ค่า IOC แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
การคิดเชิงวิเคราะห์					
1	ท่านมีความสามารถในการฟังผู้อื่น	0.4		✓	ตัดทิ้ง
2	ท่านมีความสามารถในการถามคำถาม	0.8	✓		-
3	ท่านมีความสามารถมองในมุมที่แตกต่าง	0.6	✓		-
4	ท่านมีความสามารถประเมินในมุมมองความคิดที่แตกต่าง	0.6	✓		-
5	ท่านมีความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนาสติปัญญา	0.8	✓		-
6	ท่านมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์วิพากษ์ข่าวสาร	1.0	✓		-
7	ท่านมีความสามารถในการค้นหาความคิด ความคิดเห็น และการเลียนแบบ	0.8	✓		-
8	ท่านมีความสามารถในการใช้สื่อต่าง ๆ เป็นข้อมูลใน การตัดสินใจ	0.8	✓		-
9	ท่านมีความสามารถในการตัดสินใจบนพื้นฐานความรู้	1.0	✓		-
ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล					
10	ท่านมีความสามารถในการจัดการประเด็นที่ซับซ้อน และเป็นโต้แย้งกัน	0.6	✓		-
11	ท่านมีความสามารถในการพิจารณาอย่างชัดเจน	0.6	✓		-
12	ท่านเริ่มต้นการแสดงความคิดเห็นจาก พยานหลักฐานอ้างอิง/ยืนยัน	0.8	✓		-
13	ท่านมีความสามารถในค้นหาและคัดเลือกหลักฐาน	1.0	✓		-
14	ท่านเริ่มต้นด้วยการแสดงสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น	0.6	✓		-
15	ท่านมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนา / เปลี่ยนมุมมองผ่านการโต้แย้งด้วยเหตุผล	0.8	✓		-
16	ท่านมีความสามารถใช้เหตุผลในการโต้แย้งและสร้าง การยอมรับ	1.0	✓		-
ความสามารถในการคัดค้านความอยุติธรรม และความไม่เสมอภาค					
17	ท่านแสดงการยอมรับและเริ่มต้นคัดค้านความ	0.4		✓	ตัดทิ้ง

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
	อยู่ดีธรรมดา				
18	ท่านเริ่มต้นคัดค้านในมุมมองที่เห็นความไม่เสมอภาคเป็นประจำ	0.8	✓		-
19	ท่านคัดเลือกการกระทำที่เหมาะสมเพื่อต่อต้านความไม่เสมอภาค	0.6	✓		-
20	ท่านรณรงค์ให้เกิดความยุติธรรมและความเสมอภาคในโลกมากขึ้น	0.8	✓		-
การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ					
21	ท่านสามารถเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้อื่น	0.6	✓		-
22	ท่านสร้างความสัมพันธ์เชื่อมต่อกันระหว่างการดำเนินชีวิตของเราและของผู้อื่น	0.6	✓		-
23	ท่านพัฒนาความสามารถ ในการเอาใจใส่สิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต	0.8	✓		-
ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง					
24	ท่านมีความสามารถในการให้ความร่วมมือ	0.6	✓		-
25	ท่านมีความสามารถในการแบ่งปัน	0.6	✓		-
26	ท่านเริ่มพิจารณาแก้ปัญหาข้อโต้แย้งอย่างสงบ	0.8	✓		-
27	ท่านเริ่มเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม	0.6	✓		-
28	ท่านรู้จักผ่อนหนักผ่อนเบาและมีทักษะในการเจรจา	0.8	✓		-
29	ท่านมีส่วนเกี่ยวข้อง/ร่วมมือกันในสังคมและกับคนอื่น ๆ	0.6	✓		-
30	ท่านแสดงการยอมรับและปฏิบัติตามการตัดสินใจของกลุ่ม	1.0	✓		-
31	ท่านมีความสามารถในการประนีประนอม	0.8	✓		-
32	ท่านมีความสามารถในการเจรจาต่อรอง	0.8	✓		-
33	ท่านมีความสามารถในการไกล่เกลี่ย	0.8	✓		-
34	ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้ง	0.8	✓		-

ภาคผนวก ฐ

ตาราง 6 การหาความเที่ยงของครอนบาค (Alpha coefficient)

ตาราง 6 การหาความเที่ยงของครอนบาค (Alpha coefficient)

ข้อ	รายการ	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted	หมายเหตุ
	การคิดเชิงวิเคราะห์			
1.	ท่านมีความสามารถในการตั้งคำถาม	.6081	.9364	
2.	ท่านมีความสามารถคิดในมุมที่แตกต่าง	.4174	.9383	
3.	ท่านมีความสามารถประเมินในมุมมอง ความคิดที่แตกต่าง	.4509	.9379	
4.	ท่านมีความสามารถในการคิดเพื่อพัฒนา สติปัญญา	.6650	.9363	
5.	ท่านมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ วิพากษ์ข่าวสาร	.4365	.9380	
6.	ท่านมีความสามารถในการค้นหาความอคติ ความคิดเห็น และการเลียนแบบ	.6272	.9362	
7.	ท่านใช้สื่อต่าง ๆ เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ	.5259	.9372	
8.	ท่านตัดสินใจบนพื้นฐานความรู้	.4126	.9383	
	ความสามารถในการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล			
9.	ท่านมีความสามารถในการจัดการประเด็นที่ ซับซ้อนและเป็นโต้แย้งกัน	.7579	.9352	
10.	ท่านมีความสามารถในการพิจารณาอย่าง ชัดเจน	.6423	.9360	
11.	ท่านมักจะแสดงความคิดเห็นจากหลักฐาน อ้างอิง/ยืนยัน	.5109	.9374	
12.	ท่านมีความสามารถในค้นหาและคัดเลือก หลักฐาน	.7416	.9349	
13.	ท่านมักจะหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น	.7318	.9348	
14.	ท่านมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อพัฒนา/ เปลี่ยนมุมมองจากการโต้แย้งด้วยเหตุผล	.4868	.9375	
15.	ท่านใช้เหตุผลในการโต้แย้งและสร้างการ ยอมรับ	.3699	.9385	

ข้อ	รายการ	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted	หมายเหตุ
	ความสามารถในการคัดค้านความ อยุติธรรมและความไม่เสมอภาค			
16.	ท่านมักจะคัดค้าน หากเห็นว่าสิ่งนั้นเกิดความ ไม่เสมอภาค	.5062	.9376	
17.	ท่านเลือกกระทำในสิ่งที่เหมาะสมเพื่อต่อต้าน ความไม่เสมอภาค	.5919	.9366	
18.	ท่านได้เข้าร่วมรณรงค์ให้เกิดความยุติธรรม และความเสมอภาคในโลกให้มีมากขึ้น	.6028	.9366	
	การเคารพในคนและสิ่งต่าง ๆ			
19.	ท่านสามารถเข้าใจในความต้องการของผู้อื่น	.5779	.9367	
20.	ท่านมักจะสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น	.6197	.9362	
21.	ท่านมักจะเอาใจใส่สิ่งต่าง ๆ ทั้งสิ่งมีชีวิตและ ไม่มีชีวิต	.5771	.9368	
	ความร่วมมือและแก้ปัญหาความขัดแย้ง			
22.	ท่านให้ความร่วมมือในงานของส่วนรวม	.4975	.9375	
23.	ท่านแบ่งปันช่วยเหลือผู้อื่น	.4408	.9381	
24.	ท่านพิจารณาแก้ปัญหาข้อโต้แย้งอย่างสงบ	.8036	.9343	
25.	ท่านเข้าร่วมกิจกรรมในสังคม	.5056	.9376	
26.	ท่านรู้จักพ่อนหน้าพ่อนเบา	.6692	.9358	
27.	ท่านมีส่วนเกี่ยวข้อง/ร่วมมือกันในสังคมและ กับคนอื่น ๆ	.4849	.9377	
28.	ท่านยอมรับและปฏิบัติตามการตัดสินใจของ กลุ่ม	.4958	.9375	
29.	ท่านมีความสามารถในการประนีประนอม	.5289	.9372	
30.	ท่านมีความสามารถในการเจรจาต่อรอง	.5330	.9371	
31.	ท่านมีความสามารถในการไกล่เกลี่ย	.4444	.9379	
32.	ท่านมีความสามารถในการแก้ปัญหาความ	.5282	.9372	

ชื่อ	รายการ	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted	หมายเหตุ
	ขีดแย้ง			

ภาคผนวก ๗

ตารางที่ 7 ค่า IOC แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

ตารางที่ 7 ค่า IOC แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
การเห็นคุณค่าในตนเอง					
1	ท่านเห็นคุณค่าของลักษณะเฉพาะและคุณค่าในตนเอง	0.6	✓		-
2	ท่านเห็นความสำคัญของคุณค่าในบุคคลอื่น	0.6	✓		-
3	ท่านมีความตระหนักและภาคภูมิใจในบุคลิก ลักษณะเฉพาะในแต่ละบุคคล	0.6	✓		-
การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน					
4	ท่านมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่อยู่รอบตัวได้ในทันที	0.8	✓		-
5	ท่านสนใจในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในวงที่กว้างขึ้น	0.8	✓		-
6	ท่านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก	0.6	✓		-
7	ท่านมีความเห็นใจผู้อื่น	1.0	✓		-
8	ท่านไวต่อความรู้สึกในความต้องการและความถูกต้องของผู้อื่น	0.8	✓		-
9	ท่านรับรู้ได้ถึงธรรมชาติของคนที่มีความต้องการเหมือนกัน	0.6			-
10	ท่านรับรู้ได้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลและสิ่งที่ร่วมมือกันทำ	0.6	✓		-
ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม			✓		-
11	ท่านรับรู้ได้ถึงการตัดสินใจอย่างยุติธรรม	0.8	✓		-
12	ท่านรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม	0.8	✓		-
13	ท่านอยากเห็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม	0.8	✓		-
14	ท่านรับรู้ได้ถึงความโกรธเคืองของบุคคล	0.6	✓		-
15	ท่านกังวลกับความยุติธรรมและ	0.6	✓		-

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
	ความไม่เสมอภาค				
16	ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติการต่อต้านความไม่เสมอภาค	1.0	✓		-
การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย					
17	ท่านมีเจตคติทางบวกต่อความแตกต่างและหลากหลาย	0.0		✓	ตัดทิ้ง
18	ท่านเคารพความแตกต่างและหลากหลายมากขึ้น	0.8	✓		ปรับประโยคเป็น “ท่านเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลและความหลากหลายของบุคคลมากขึ้น”
19	ท่านเห็นคุณค่าของทุกคนว่าเท่าเทียมกันโดยปราศจากการแบ่งแยก	1.0	✓		-
20	ท่านเต็มใจที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น	1.0	✓		-
21	ท่านให้ความเคารพซึ่งกันและกันในมุมมองความคิดที่มีผู้ให้ความเห็น	0.8	✓		-
การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความรับผิดชอบต่อเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน					
22	ท่านกังวลถึงสิ่งแวดล้อมที่มีผลกระทบที่กว้างขึ้น	0.2	✓		-
23	ท่านเต็มใจดูแลสิ่งแวดล้อม	0.8			
24	ท่านรับรู้ได้ถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรของประเทศ	1.0	✓		-
25	ท่านเริ่มเห็นคุณค่าของทรัพยากรของประเทศ	0.8	✓		-
26	ท่านกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของวิถีทางการดำเนินชีวิตของคนและ	0.8	✓		-

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
	สิ่งแวดล้อม				
27	ท่านกังวลเกี่ยวกับโลกในอนาคตและอนาคตของคนรุ่นต่อไป	1.0	✓		-
28	ท่านมุ่งมั่นในวิถีทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้โลกมีความยั่งยืน	0.8	✓		-
29	ท่านมุ่งมั่นเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน	0.8	✓		-
การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้			✓		-
30	ท่านเต็มใจที่จะยอมรับและเรียนรู้จากความผิดพลาด	0.6	✓		-
31	ท่านมีความตระหนักว่าการกระทำของเราทำให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม	0.6	✓		-
32	ท่านเต็มใจที่จะร่วมมือและมีส่วนร่วมเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมแม้ว่าจะมีความขัดแย้งกันบ้างก็ตาม	0.6	✓		-
33	ท่านมีความเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถดีขึ้นและคนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	0.6	✓		-
34	ท่านเต็มใจทำงานโดยยึดตามเป้าหมายความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน	0.6	✓		
35	ท่านเต็มใจทำงานเพื่ออนาคตที่คำนึงถึงความยุติธรรมมากขึ้น	0.2		✓	ตัดทิ้ง

ตาราง 8 การหาความเที่ยงของครอนบาค (Alpha coefficient)

ตาราง 8 การหาความเที่ยงของครอนบาค (Alpha coefficient)

ข้อ	รายการ	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted	หมายเหตุ
	การเห็นคุณค่าในตนเอง			
1.	ท่านรู้สึกภาคภูมิใจและคิดว่าตนเองเป็นคนที่มีคุณค่า	.6003	.9230	
2.	ท่านคิดว่าทุกคนต่างมีคุณค่าในตนเองเท่ากัน	.6822	.9222	
3.	คนมีการศึกษามีคุณค่ามากกว่าคนที่มีการศึกษาน้อย	.6082	.9229	
	การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและรับรู้ได้ถึงความเป็นคนเหมือนกัน			
4.	ท่านมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่อยู่รอบตัวได้ในทันที	.5233	.9240	
5.	ท่านสนใจในเรื่องความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในวงที่กว้างขึ้น	.2485	.9281	
6.	ท่านเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับโลก	.3776	.9255	
7.	ท่านมีความเห็นใจผู้อื่น	.5630	.9235	
8.	ท่านรับรู้ได้ต่อความรู้สึกในความต้องการและความรู้สึกของผู้อื่น	.3865	.9258	
9.	ท่านรับรู้ได้ถึงธรรมชาติของคนที่มีความต้องการเหมือนกัน	.5297	.9239	
10.	ท่านรับรู้ได้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละบุคคลและสิ่งที่มีร่วมกันทำ	.7314	.9218	
	ความมุ่งมั่นต่อความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม			
11.	ท่านรับรู้ได้ถึงการตัดสินอย่างยุติธรรม	.3762	.9257	
12.	ท่านรับรู้ได้ถึงความยุติธรรม	.4650	.9247	
13.	ท่านอยากเห็นความยุติธรรมและความเสมอภาคทางสังคม	.3946	.9254	

ข้อ	รายการ	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted	หมายเหตุ
14.	ท่านรับรู้ได้ถึงความขัดแย้งของบุคคลอื่นเนื่อง มาจากการไม่ได้รับความเป็นธรรม	.6925	.9219	
15.	ท่านกังวลกับความอยู่ดีธรรมและความ ไม่เสมอภาค	.3895	.9257	
16.	ท่านเต็มใจที่จะปฏิบัติการต่อต้านความ ไม่เสมอภาค	.4404	.9256	
	การเห็นคุณค่าและเคารพความหลากหลาย			
17.	ท่านเคารพความแตกต่างระหว่างบุคคลและ ความหลากหลายของบุคคลมากขึ้น	.5700	.9234	
18.	ท่านเห็นคุณค่าของทุกคนว่าเท่าเทียมกัน โดยปราศจากการแบ่งแยก	.3497	.9263	
19.	ท่านเต็มใจที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ ของผู้อื่น	.3635	.9257	
20.	ท่านให้ความเคารพซึ่งกันและกันในมุมมอง ความคิดที่มีผู้ให้ความเห็น	.5328	.9241	
	การคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและมีความ รับผิดชอบเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน			
21.	ท่านกังวลถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ได้รับ ผลกระทบที่กว้างขึ้น	.4176	.9253	
22.	ท่านเต็มใจดูแลสิ่งแวดล้อม	.4536	.9248	
23.	ท่านรับรู้ได้ถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรของประเทศ	.6818	.9222	
24.	ท่านเห็นคุณค่าของทรัพยากรของประเทศ	.7173	.9220	
25.	ท่านกังวลเกี่ยวกับผลกระทบของวิถีทางการ ดำเนินชีวิตของคนและสิ่งแวดล้อม	.7117	.9216	
26.	ท่านกังวลเกี่ยวกับโลกในอนาคตและอนาคต ของคนรุ่นต่อไป	.4513	.9248	
27.	ท่านมุ่งมั่นในวิถีทางการดำเนินชีวิตเพื่อให้โลก	.5768	.9232	

ข้อ	รายการ	Corrected Item - Total Correlation	Alpha if Item Deleted	หมายเหตุ
	มีความยั่งยืน			
28.	ท่านมุ่งมั่นเพื่อให้มีการพัฒนาอย่างยั่งยืน	.6467	.9223	
	การมีความเชื่อว่าคนสามารถทำในสิ่งที่ แตกต่างได้			
29.	ท่านเต็มใจเรียนรู้จากความผิดพลาด	.5418	.9238	
30.	ท่านมีความตระหนักว่าการกระทำของเราทำ ให้เกิดผลกระทบต่อส่วนรวม	.4688	.9247	
31.	ท่านเต็มใจที่จะร่วมมือและมีส่วนร่วม เพื่อ ประโยชน์ของส่วนรวมแม้ว่าจะมีความขัดแย้ง กันบ้างก็ตาม	.5208	.9240	
32.	ท่านมีความเชื่อว่าทุกสิ่งสามารถดีขึ้นและ คนสามารถทำในสิ่งที่แตกต่างได้	.6339	.9226	
33.	ท่านเต็มใจทำงานโดยยึดตามเป้าหมาย ความสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน	.3249	.9263	

ภาคผนวก ณ

ตารางที่ 9 ค่า IOC แบบสัมภาษณ์/แบบสอบถามความเหมาะสม
ของการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน

ตารางที่ ๑ ค่า IOC แบบสัมภาษณ์แบบสอบถามความเหมาะสมของการใช้กิจกรรม
 การศึกษานอกระบบโรงเรียน

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
ประเด็นในการสนทนากลุ่ม					
1	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้น	0.8	✓		
2	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อการสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ เช่น การใช้แนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มาออกแบบกิจกรรม เป็นต้น	0.6	✓		-
3	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อเนื้อหาการเป็นพลเมืองโลก มีความครอบคลุมหรือไม่อย่างไร	0.6	✓		-
4	ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรต่อวิธีการวัดผล การเรียนรู้ของกิจกรรม	0.6	✓		-
5	หากนำรูปแบบนี้ไปใช้กับเด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองในครั้งนี้ ท่านคาดว่าจะมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการนำไปใช้	0.6	✓		
6	ท่านมีความคิดเห็นเพิ่มเติมอะไรบ้างต่อรูปแบบฯ นี้	0.6	✓		-
การประเมินความเหมาะสม					
1	รูปแบบกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นในภาพรวม เพื่อมุ่งหวังให้สามารถนำไปใช้ได้จริง มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
2	การสร้างบรรยากาศที่นำไปสู่การเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
3	การวางแผนโครงสร้างในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมกับกิจกรรมการเรียนรู้เพียงใด	0.6	✓		-
4	การวิเคราะห์ความต้องการในการเรียนรู้	0.8	✓		-

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
	มีความเหมาะสมเพียงใด				
5	การกำหนดวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
6	การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
7	การดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
8	การประเมินผลการเรียนรู้ มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
9	แบบทดสอบความรู้การเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
10	แบบวัดทักษะการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
11	แบบวัดเจตคติการเป็นพลเมืองโลก มีความเหมาะสมเพียงใด	0.8	✓		-
ความคิดเห็นต่อการเข้าร่วมกิจกรรม					
1.	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการ				
	1) ด้านความรู้และความเข้าใจ	0.6	✓		-
	2) ด้านทักษะ	0.6	✓		-
	3) ด้านคุณค่าและเจตคติ	0.6	✓		-
2.	ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการโครงการ				
	1) ความเหมาะสมในการประชาสัมพันธ์โครงการ	1.0	✓		-
	2) ความเหมาะสมของรูปแบบการจัดกิจกรรม	1.0	✓		-
	3) ความเหมาะสมของเนื้อหา/กิจกรรม	1.0	✓		-
	4) ความเหมาะสมของระยะเวลาการดำเนินงาน	1.0	✓		-

ข้อ	กิจกรรม	IOC	ผลการประเมิน		ข้อเสนอแนะ
			ผ่าน	ไม่ผ่าน	
	5) ความเหมาะสมของสถานที่จัดกิจกรรม/ โครงการ	1.0	✓		-
	6) ความเหมาะสมของวัสดุที่ใช้ในการจัด กิจกรรม	1.0	✓		-
	7) ความเหมาะสมของการประสานงาน โครงการ	1.0	✓		-
	8) ความเหมาะสมของการอำนวยความสะดวก สะดวกในการเข้าร่วมกิจกรรม / โครงการ	1.0	✓		-
3.	ผลที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ				
	1) พัฒนาความรู้	1.0	✓		-
	2) พัฒนาเจตคติ	1.0	✓		-
	3) พัฒนาทักษะและความสามารถ	1.0	✓		-
	4) พัฒนาการมีส่วนร่วมและการทำงานเป็น ทีม	1.0	✓		-
	5) การนำไปประยุกต์ใช้	1.0	✓		-
	6) อื่น ๆ (โปรดระบุ).....	1.0	✓		-
4.	ความพึงพอใจโดยรวมในการเข้าร่วม โครงการนี้	1.0	✓		-

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวประพิมพ์พรรณ สุวรรณภูฏ เกิดเมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2507 ณ กรุงเทพมหานคร จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนสารวิทยา เมื่อปี พ.ศ. 2525 ได้รับประกาศนียบัตรวิชาการพยาบาลและผดุงครรภ์ จากวิทยาลัยพยาบาลนราธิวาส ในปี พ.ศ. 2528 จบศึกษาศาสตร์บัณฑิต (สุขศึกษา) จากมหาวิทยาลัยรามคำแหง เมื่อปี พ.ศ. 2530 จากนั้นศึกษาต่อหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต (สุขศึกษา) ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จบการศึกษาในปี พ.ศ. 2533 สำเร็จการศึกษาพยาบาลศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช เมื่อปี พ.ศ. 2534 ต่อมาในปี พ.ศ. 2551 เข้าศึกษาต่อในระดับดุขฎีบัณฑิต หลักสูตรครุศาสตรดุขฎีบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันรับราชการตำแหน่งนักพัฒนาสังคมชำนาญการพิเศษ สำนักส่งเสริมและพิทักษ์เยาวชน สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาสและผู้สูงอายุ